

λόγοι ἀναπαύουσι τὴν ψυχήν· ὅταν δὲ ἀναπαύση-
ται, ἐπάγεται ἡ ζήτησις ὥσπερ ἐν ὀργάνῳ ἡ τάσις
καὶ ἄνεσις γίνεται. Ἡ ἀπόφασις τῇ καταφάσει
ποτὲ μὲν τὸ ἴσον δύναται, ποτὲ δὲ τὸ ἔλαττον, πο-
τὲ δὲ τὸ πλέον· ἴσον μέν, ὅταν δι' ἐγγύτητα τῆς λέ-
ξεως φεύγων τις τὴν ταυτότητα μεταβάλλῃ τὴν
λέξιν· οἷον θύων τε γὰρ φανερὸς ἦν· καὶ μαντικῇ χρώ-
μενος οὐκ ἀφανὴς ἦν· ταὐτὸ ἐδήλωσεν. ἔλαττον
δὲ καὶ πλέον εἴτε ὑποστελλομένων ἡμῶν δι' ἀσφά-
λειαν, ἢ ἀντιτεινόντων δι' αὔξησιν κατὰ ἤθους προ-
σθήκην· οἷον ὦ ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ, οὔτ' ἄφρο-
νι φωτὶ ἔοικας· ἐνταῦθα τὸ κακῷ καὶ ἄφρονι ἔλατ-
τόν ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φρονίμου· οὐ γὰρ δὴ οἶδεν αὐ-
τὸν ἵνα αὐτῷ ταῦτα μαρτυρῇ, ἀλλ' ἱκανὴν φιλο-
φροσύνην εἶναι νομίζει κακίαν ἀφελεῖν, οὐχὶ ἀ-
ρετὴν προσθεῖναι· ὅταν δὲ λέγῃ ἐπεὶ οὔ μιν ἀφαυ-
ρότατος βάλ' ἀχαιῶν, μεῖζον ἡ ἀπόφασις δηλοῖ
τῆς καταφάσεως· τὸν γὰρ πάνυ ἰσχυρὸν δεῖξαι θέ-
λει· ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ τό, οὐδ' ἄρα τώ γε ἰδὼν γή-
θησεν ἀχιλλεύς· τὸ γὰρ λίαν λυπηθῆναι τῇ ἀπο-
φάσει δεδήλωκεν.

ΤΕΛΟΣ ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ.

Impressum Florentiæ in ædibus Philippi Iuntæ Florentini. Anno ab incarnatione. D.XV. supra mille mense Iulio Leone Decimo Pontifice.

ρία· διάλογος· κωμῳδία· τραγῳδία· συμπόσια
σωκρατικὰ διά τινος δεινῆς μεθόδου πάντα πλέ-
κεται· ἡ μὲν δημηγορία ἐπιτίμησιν ἔχει, καὶ παρα-
μυθίαν· τῆς μὲν ἐπιτιμήσεως κολαζούσης καὶ παι-
δευούσης τὰς γνώμας τῶν ἀκουόντων· τῆς δὲ πα-
ραμυθίας τὸ λυπηρὸν ἐκβαλούσης ἐκ τῆς ἐπιτι-
μήσεως· παραδείγματα ταύτης τῆς πλοκῆς
πάντες οἱ φιλιππικοὶ ἀνάμιξ συγκείμενοι· κω-
μῳδίας δὲ πλοκὴ πικρὰ καὶ γελοῖα, τῶν μὲν πικρῶν
σωφρονιζόντων· τῶν δὲ γελοίων παραμυθουμένων· ὅ-
περ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων ἐστὶ καταμαθεῖν·
οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν τοῖς ἀχαρνεῦσιν ὁ ἀριστοφάνης δη-
λοῖ λέγων οὕτως· ὅσα δὴ δέδηγμαι τὴν ἐμαυτοῦ
καρδίαν τὸ πικρὸν, ἥσθην δὲ βαιὰ, λέγων γελοῖ-
ον πάθος· τραγῳδίας πλοκὴ, οἶκτος καὶ θαῦμα·
ὅπερ ἐστὶ καταμαθεῖν καὶ ἐκ τῶν τραγῳδιῶν· οὐχ
ἥκιστα δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὁμήρου· τοῦτον γὰρ ἔφη ὁ πλά-
των πατέρα τραγῳδίας εἶναι καὶ χορηγόν· εὑρή-
σομεν οὖν ἐν τοῖς προοιμίοις αὐτοῦ ἀνάμιξ οἶκτον
καὶ θαῦμα· συμποσίου σωκρατικοῦ πλοκὴ σπου-
δαῖα καὶ γελοῖα καὶ πρόσωπα καὶ πράγματα·
ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ξενοφῶντος καὶ ἐν τῷ πλάτωνος
συμποσίῳ· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κύρου παιδείᾳ φησὶ ξε-
νοφῶν· ἀεὶ μὲν οὖν ἐπεμελεῖτο ὁ κῦρος ὁπότε συ-
σκηνοῖεν, ὅπως εὐχαρίτές τε λόγοι ἐμβληθήσονται καὶ
παρορμῶντες εἰς ἀρετήν· διαλόγου πλοκὴ, ἠθι-
κοὶ λόγοι καὶ ζητητικοί· ὅταν ἀναμίξῃς, προσδια-
λεγόμενος καὶ ζητῶν· οἱ ἠθικοὶ παρεμβληθέντες

κωμῳδεῖν ἐπίσταται· τῇ μὲν παρῳδίᾳ οὕτως· τὸν μὲν πατέρα ἀντὶ τρόμητος ἐποίησεν ἀτρόμητον· τῷ δὲ παρὰ προσδοκίαν οὕτω περὶ αἰσχίνου λέγων· οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν ἦν· ἀλλ' οἷς ἡ πόλις καταρᾶται· τῇ δ' ἐναντιώσει τῶν εἰκόνων οὕτως· αὐτοτράγικος· πίθηκος ἀρουραῖος· οἰνόμαος. Τοῖς μὲν πολλοῖς δοκεῖ πολλὰς ἐν τοῖς βιβλίοις ἀμφιβολίας γίνεσθαι ὑπὸ τῶν παλαιῶν· ἡμεῖς δὲ φαμὲν, ὅτι οὐ δύναται ἐν τῷ παλαιῷ βιβλίῳ ἀμφιβολία εἶναι· ἀνάγκη γὰρ τὴν διάνοιαν ἄτοπον εἶναι τὴν ἑτέραν· ἢ τὴν σύνταξιν τῆς λέξεως· τὸ γοῦν παρ' ὁμήρῳ θεοῖσι δὲ θῦσαι ἀνώγει πάτροκλον, ὃν ἑταῖρον· τοῦτο λέγουσιν εἶναι ἀμφιβολίαν· πότερον πάτροκλον κελεύει σφαγιασθῆναι, ἢ τῷ πατρόκλῳ προσέταξε τοῖς θεοῖς θῦσαι· καὶ τὸ ὦ ζεῦ γένοιτο καταβαλεῖν τὸν σῦν ἐμὲ, ἀμφίβολόν φασιν εἶναι, λέγοντες καὶ τοῦτον εἶναι δύνασθαι τὸν νοῦν, εὐχομένου τῷ διῒ ὑπὸ τοῦ συὸς καταβληθῆναι· οὕτω μὲν δὴ ὁ νοῦς ἄτοπός ἐστιν· ἡ δὲ ἑρμηνεία ἄλογος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, στασιάσαντες δὲ ἔτι πολλὰ, ὡς λέγεται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν· ζητοῦσιν ὑπό τινος, ἐφθάρησαν ὑπὸ τοῦ πολέμου ἢ ὑπὸ τῆς στάσεως. ἀδύνατον ὑπὸ τοῦ πολέμου εἶναι τὴν φθοράν· ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· στασιάσαντες ἀπὸ πολέμου ἐφθάρησαν· ἵνα ἡ μὲν στάσις ᾖ γεγονυῖα ἐκ τοῦ πολέμου· ἡ δὲ φθορὰ ἐκ τῆς στάσεως· οὐδεὶς γὰρ λέγει ἀπὸ πολέμου ἐφθάρησαν· τοσαῦτα περὶ ἀμφιβολίας. Δημηγο-

μασι λέγων· ἦν ἰδεῖν οἰκίας κατεσκαμμένας· τείχη περιῃρημένα· χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ· γύναια δὲ καὶ παιδάρια καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς· μονονουχὶ παρέφρασε τὸ ὁμηρικόν· ἐν δὲ τῷ κατὰ κόνωνος αἰκίας, τῆς ὕβρεως περιήγησιν ἐποίησεν ἀκριβῶς ἕκαστα διηγούμενος· δηλονότι τὴν φαυλότητα τοῦ πράγματος αἴρων εἰς μέγεθος τῇ περιττοτέρᾳ ἑρμηνείᾳ καὶ τὴν ὕβριν τραγῳδῶν. Τοῦ κωμικῶς λέγειν ἅμα καὶ σκώπτειν ἀρχαίως τρεῖς μέθοδοι· τὸ κατὰ παρῳδίαν σχῆμα· τὸ παρὰ προσδοκίαν· τὸ ἐναντίας ποιεῖσθαι τὰς εἰκόνας τῇ φύσει τῶν πραγμάτων· τούτων παραδείγματα λάβωμεν, τὰ μὲν ἐκ τοῦ κωμικοῦ, τὰ δὲ ἐκ τοῦ βίου, τὰ δὲ ἐκ τοῦ ῥήτορος· τὰ μὲν κατὰ παρῳδίαν οὕτως ἔχει· ὁλᾶς; θέωλος τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει· θέλων γὰρ εἰπεῖν τὴν κεφαλὴν κόρακος ἔχει· διὰ τὸ τραυλὸν εἶναι δῆθεν ἁμαρτών, τῇ φωνῇ διεκωμῴδησε τὸν τρόπον· τὸ δὲ παρὰ προσδοκίαν, οὕτω· βδελυρὸν μὲν οὖν τὸ πρᾶγμα καὶ οὐκ ἂν ἐβουλόμην λαχεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἔλαχον, προσδοκᾷ μὲν ὁ ἀκροατὴς ἀκοῦσαι, ὑπομενῶ· φησὶ δὲ οὐκ ἂν ἐβουλόμην· τὸ δὲ ἐναντίως χρῆσθαι ταῖς εἰκόσι πρὸς τὰ μεγέθη τῶν πραγμάτων, οὕτω γίνεται· ἐὰν μεγάλῳ μικρὸν ἀντιθῶμεν καὶ μικρῷ μέγα· οἷον ἐμαχέσαντο οἱ ὄρτυγες, ὡς αἴας καὶ ἕκτωρ· καὶ ἕκτωρ καὶ ἀχιλλεὺς ἐμαχέσαντο, ὡς ἀλεκτρυόνες· τούτοις δὲ πᾶσι χρῆται δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου· ἔνθεν δηλοῦται ὅτι

ὑπὸ κροίσου εὐεργετηθεὶς καὶ καθαρθεὶς, καὶ φύλαξ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἐκπεμφθεὶς, εἶτα ἀποκτείνας τὸν ἄτυν ἐν τῇ θήρᾳ. καὶ τοῦ κροίσου βοῶντος καὶ ἀγανακτοῦντος. ἑαυτὸν προτείνων κατηγορεῖ ἑαυτοῦ, καὶ ἀποκτεῖναι κελεύει. ὥστε τὸν κροῖσον παρηγοροῦντα τὴν τοῦ πριάμου φωνὴν ἀφιέναι πρὸς τὸν νεανίσκον, εἷς δέ μοι οὐ σὺ τούτων αἴτιος. ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι προεσήμαινεν ἐν τῷ ὀνείρῳ. Τὸ τραγικῶς λέγειν ὅμηρος μὲν ἐδίδαξε. δημοσθένης δὲ ἐμιμήσατο. ὅτι μὲν γὰρ τραγῳδὸς καὶ πατὴρ τραγῳδίας ὅμηρος, πλάτων μαρτυρεῖ. ὅπως δὲ ἐτραγῴδησεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ποιήσει, θεωρητέον. ἰλίου ἅλωσιν οὐκ εἶπε τέχνῃ παραλιπών. οὐ γὰρ ἥρμοζεν αὐτῷ τῇ τῆς ποιήσεως τραγῳδίᾳ, ἑνὸς πολιχνίου πόρθησις. τί οὖν ποιεῖ; πάσης πόλεως εἶπε πόρθησιν ἐν δυσὶν ἔπεσιν. ἄνδρας μὲν κτείνουσι. πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει. τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι βαθυζώνους τε γυναῖκας. αὖ δ' ἕκτωρ ἀποθανὼν, ἀνδρομάχη λέγει τι καὶ ἑκάβη, ἀλλὰ καὶ ἑλένη, καὶ χορὸς τῶν τρωάδων. καὶ πολλὰ δράματα, ὡς εἰπεῖν, ἀποπληροῦντα τὴν τραγῳδίαν. τί οὖν ἐκ τούτων τὸν χρηστὸν νομίσομεν ὅμηρον λέγειν ἡμῖν. τὰ μεγάλα τῇ βραχύτητι τῆς ἑρμηνείας φυλάττει μεγάλα, τῆς συντομίας τὸ μέγεθος αὐτοῖς διασωζούσης. τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φαῦλα τῇ περιβολῇ τῶν λόγων μέγεθος προσλαμβάνει. ταῦτα ποιεῖ δημοσθένης. καὶ οὕτω τραγῳδεῖ, φωκέων ἅλωσιν ἔθνους ὅλου ἐν ὀλίγοις ἐξ

τικὰ τὰ πάθη οὐ δεῖ ἀντιτείνειν· ἀλλ' εἴκοντα παραμυθεῖσθαι· ὅμηρος ἐποίησε· θουκυδίδης ἐμιμήσατο· δημοσθένης διεδέξατο· ἰσοκράτης παρέδωκεν· ὅμηρος· ἡ μὲν καὶ πόνος ἐστὶν ἀνιηθέντα νέεσθαι· καὶ γάρ τις θ' ἕνα μῆνα μένων ἀπὸ ἧς ἀλόχοιο ἀσχαλάᾳ σὺν νηὶ πολυζύγῳ· θουκυδίδης ἐν περικλέους λόγῳ· δουλοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον· καὶ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον· δημοσθένης εἰ δέ τις ὑμῶν τὸν φίλιππον εὐτυχοῦντα ὁρῶν, ταύτῃ φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζοι, σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· μεγάλη γὰρ ῥοπή· ἰσοκράτης δὲ σαφῶς οὕτως αὐτὸ παραδίδωσι· μὴ δὲ πρὸς τὰς τῶν παραπλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων· πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων· τῶν δὲ ὁμολογουμένων ἀδικημάτων μία παραμυθία, ἡ ὁμολογία, καὶ ἀπολογία· ὅμηρος τοῦτο ἐδίδαξεν· ἡρόδοτος ἐμιμήσατο· οἷον ἑλένη τῶν κακῶν αἰτία πᾶσι καὶ ἕλλησι καὶ βαρβάροις, καὶ μάλιστα τοῖς τρωσὶν ὁμολογουμένως κακῶν ἐλήλυθε· τί οὖν ποιεῖ· ὅταν διαλέγηται τῷ τρώων τινὶ, ἑαυτῆς κατηγορεῖ καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἀδικίαν· καὶ τοῦτο οὐ μόνον αὐτῇ ἀπολογίας, ἀλλὰ καὶ ἐλέου παραμυθίας αἴτιον γίνεται· αὐτῷ γοῦν τῷ πριάμῳ διαλεγομένη ἑαυτῆς κατηγορεῖ· ὥστε τὸν γέροντα ὃς καὶ ἐμίσει αὐτὴν, μεταβάλλεσθαι καὶ ἐλεεῖν· ἀποκρίνεται γοῦν· οὔ τι μοι αἰτίη ἐσσί· θεοί νύ μοι αἴτιοί εἰσι· καὶ παρ' ἡροδότῳ ὁ ἄδραστός ἐστιν

τοὺς ὁμολογοῦντας, ὕστερον αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει ἀρνεῖσθαι, αἰσχυνομένους περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων· διὰ τοῦτο καὶ ἐπεσφραγίσατο ἐν ἀρχῇ τὴν διάνοιαν οὕτως· ὅτι τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει· ἔθος δὲ δημοσθένους ἐστὶν, ὅταν τι διοικήσηται ἑαυτῷ χρήσιμον, μὴ πρότερον ἀφίστασθαι πρὶν ἢ ἀποσφραγίσηται· πεποίηκε τοῦτο ἐν τοῖς τέτρασι λόγοις· ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου, ἐν τῷ κατὰ μειδίου, ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὀλυνθιακῶν·

Κατὰ πόσους τρόπους ἐν πεζῷ λόγῳ χρῆσις ἐπῶν γίνεται· κατὰ δύο· κόλλησιν καὶ παρῳδίαν· καὶ κόλλησις μέν ἐστιν, ὅταν ὁλόκληρον τὸ ἔπος εὐφυῶς κολλήσῃ τῷ λόγῳ· ὥστε συμφωνεῖν δοκεῖν· οἷον παρὰ τῷ αἰσχίνῃ ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου ἀποστᾶσά που ἡ τοῦ πατρόκλου ψυχὴ καθεύδοντι τῷ ἀχιλλεῖ, ἐπισκήπτει περὶ τοῦ ὁμόταφος αὐτῷ γενέσθαι· οὐ γὰρ ἔτι ζωοί γε φίλων ἀπάνευθεν ἑταίρων, βουλὰς ἑζόμενοι βουλεύσομεν, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ πάλιν φησὶν εὐριπίδης· ὁ δ' ἐς τὸ σῶφρον ἐπ' ἀρετὴν τ' ἄγων ἔρως ζηλωτὸς ἀνθρώποισιν, ὧν εἷς εἴην ἐγώ· κατὰ παρῳδίαν δὲ ὅταν μέρος εἰπὼν τοῦ ἔπους παρ' αὐτοῦ τὸ λοιπὸν πεζῶς ἑρμηνεύσῃ· καὶ πάλιν τοῦ ἔπους εἰπὼν ἕτερον ἐκ τοῦ ἰδίου προσθῇ, ὡς μίαν γενέσθαι τὴν ἰδέαν· οἷον δημοσθένης ἐν τῷ παραπρεσβείας· ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται ταὐτὰ πρεσβεύων φιλοκράτει, οὐ πώποτε ἠρώτησα, γινώσκων, ὅτι ἀργύριον εἴληφεν οὗτος· ὥσπερ φιλοκράτης ὁμολογῶν· Πρὸς τὰ κεκρα-

λοιπὸν γνησίων μνήμη παρὰ τῶν προτέρων δεδεγμένοι, βεβαίωσις. καὶ δημοσθένης. ὡς δὲ ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων, τινὸς ἤκουον ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἵου τι ψεύδεσθαι οὐδένων ἐστὶ βελτίοις. καὶ τοῦτο πλάτωνος ἔλαβεν. ὡς ἐγώ του παρὰ βασιλέως ἐλθόντος ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου. οἱ παλαιοὶ κοινὰ λέγοντες διανοήματα ὁμολογίᾳ τῆς κοινότητος ἴδια αὐτῶν ποιοῦσιν. ἰσοκράτης. ἅπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε, ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι. περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ ποιῶνται τοὺς λόγους. οὐ μὴν, ἀλλ᾽ εἴ τῳ καὶ ἄλλῳ ταῦτα ἥρμοσε λέγειν. καὶ ἐμοὶ προσήκει. καὶ δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ τιμοκράτους. εἰώθασι μὲν οὖν οἱ πολλοί. καὶ αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου, καὶ ὡς ἔοικεν, οἱ εἰωθότες λόγοι λέγεσθαι ἐν τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν οὐκ εἰσὶν ψευδεῖς. αἱ γὰρ ἴδιαι ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦσι. καὶ πάλιν αἰσχίνης τῷ αὐτῷ, οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι ἃ μέλλω ἐν πρώτοις λέγειν. ἐν δὲ τοῖς ὀλυνθιακοῖς δημοσθένης ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ χρώμενος κοινῷ διανοήματι, τῷ ἀντὶ πολλῶν χρημάτων αὐτοὺς αἱρήσεσθαι τὸ κοινῇ συμφέρον. οὐ χρῆται τῇ ὁμολογίᾳ τῆς κοινότητος. διότι πανουργῶν χρῆται. καὶ παραλείπει τὴν ὁμολογίαν. προκατασκευάζει δὲ διὰ τοῦ προοιμίου τὰ θεωρικὰ χρήματα δεῖν ἀποδοῦναι τοῖς στρατιώταις. εἰ μὲν οὖν ὡμολόγει τὴν κοινότητα, ἔφασκε δὲ λυσιτελεῖν καὶ αὐτῷ εἰπεῖν, ὕποπτος ἐγένετο. νῦν δὲ κοινῷ χρησάμενος διανοήματι, καὶ λαθὼν αὐ-

τοὺς ὁμολογοῦντας, ὕστερον αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει ἀρνεῖσθαι, αἰσχυνομένους περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων· διὰ τοῦτο καὶ ἐπεσφραγίσατο ἐν ἀρχῇ τὴν διάνοιαν οὕτως· ὅτε τοίνυν τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει· ἔθος δὲ δημοσθένους ἐστὶν, ὅταν τι διοικήσηται ἑαυτῷ χρήσιμον, μὴ πρότερον ἀφίστασθαι πρὶν ἢ ἀποσφραγίσηται· πεποίηκε τοῦτο ἐν τοῖς τέτρασι λόγοις· ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου, ἐν τῷ κατὰ μειδίου, ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὀλυνθιακῶν.

Κατὰ πόσους τρόπους ἐν πεζῷ λόγῳ χρῆσις ἐπῶν γίνεται. κατὰ δύο· κόλλησιν καὶ παρῳδίαν· καὶ κόλλησις μέν ἐστιν, ὅταν ὁλόκληρον τὸ ἔπος εὐφυῶς κολλήσῃ τῷ λόγῳ· ὥστε συμφωνεῖν δοκεῖν. οἷον παρὰ τῷ αἰσχίνῃ ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου ἀποστᾶσά που ἡ τοῦ πατρόκλου ψυχὴ καθεύδοντι τῷ ἀχιλλεῖ, ἐπισκήπτει περὶ τοῦ ὁμόταφος αὐτῷ γενέσθαι. οὐ γὰρ ἔτι ζωοί γε φίλων ἀπάνευθεν ἑταίρων, βουλὰς ἑζόμενοι βουλεύσομεν, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν φησὶν εὐριπίδης· ὁ δ᾽ εἰς τὸ σῶφρον ἐπ᾽ ἀρετήν τ᾽ ἄγων ἔρως ζηλωτὸς ἀνθρώποισιν, ὧν εἴς εἴην ἐγώ. κατὰ παρῳδίαν δὲ ὅταν μέρος εἰπὼν τοῦ ἔπους παρ᾽ αὐτοῦ τὸ λοιπὸν πεζῶς ἑρμηνεύσῃ. καὶ πάλιν τοῦ ἔπους εἰπὼν ἕτερον ἐκ τοῦ ἰδίου προσθῇ, ὡς μίαν γενέσθαι τὴν ἰδέαν· οἷον δημοσθένης ἐν τῷ παραπρεσβείας· ὅστις δ᾽ ὁμιλῶν ἥδεται ταῦτα πρεσβεύων φιλοκράτει, οὐ πώποτ᾽ ἠρώτησα, γινώσκων, ὅτι ἀργύριον εἴληφεν οὗτος· ὥσπερ φιλοκράτης ὁμολογῶν. Πρὸς τὰ κεκρα-

λοπονησίων μνήμη παρὰ τῶν προτέρων δεδειγμένοι, βεβαίωσις. καὶ δημοσθένης. ὡς δὲ ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων, τινὸς ἤκουον ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἷόν τε ψεύδεσθαι οὐδένων ἐστὶ βελτίοις. καὶ τοῦτο πλάτωνος ἔλαβεν. ὡς ἐγώ που παρὰ βασιλέως ἐλθόντος ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου. οἱ παλαιοὶ κοινὰ λέγοντες διανοήματα ὁμολογίᾳ τῆς κοινότητος ἴδια αὐτῶν ποιοῦσιν. ἰσοκράτης. ἅπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε, ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι. περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ ποιῶνται τοὺς λόγους. οὐ μὴν, ἀλλ᾽ εἴ τῳ καὶ ἄλλῳ ταῦτα ἥρμοσε λέγειν. καὶ ἐμοὶ προσήκει. καὶ δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ τιμοκράτους. εἰώθασι μὲν οὖν οἱ πολλοί. καὶ αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου, καὶ ὡς ἔοικεν, οἱ εἰωθότες λόγοι λέγεσθαι ἐν τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν οὐκ εἰσὶν ψευδεῖς. αἱ γὰρ ἴδιαι ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦσι. καὶ πάλιν αἰσχίνης τῷ αὐτῷ, οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι ἃ μέλλω ἐν πρώτοις λέγειν. ἐν δὲ τοῖς ὀλυνθιακοῖς δημοσθένης ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ χρώμενος κοινῷ διανοήματι, τῷ ἀντὶ πολλῶν χρημάτων αὐτοὺς αἱρήσεσθαι τὸ κοινῇ συμφέρον. οὐ χρῆται τῇ ὁμολογίᾳ τῆς κοινότητος. διότι πανουργῶν χρῆται. καὶ παραλείπει τὴν ὁμολογίαν. προκατασκευάζει δὲ διὰ τοῦ προοιμίου τὰ θεωρικὰ χρήματα δεῖν ἀποδοῦναι τοῖς στρατιώταις. εἰ μὲν οὖν ὡμολόγει τὴν κοινότητα, ἔφασκε δὲ λυσιτελεῖν καὶ αὐτῷ εἰπεῖν, ὑποπτεύετο. νῦν δὲ κοινῷ χρησάμενος διανοήματι, καὶ λαθὼν αὐ-

ταύτην τίθεμαι τὴν τάξιν αὐτὸν, ἐν ᾗ πλείστης ἂν τυγχάνει τιμῆς· ἃ δ᾽ οὐδ᾽ ἡμῖν τοῖς γένει πολίταις ἐστὶν, οὐδ᾽ ἐκείνῳ δεῖν οἴμαι γενέσθαι παρὰ τοὺς νόμους. Δευτερολογιῶν εἴδη τάδε· ἤτοι γὰρ διὰ μέγεθος τοῦ ἀγῶνος μερίζεται ἡ κατηγορία ἢ ἡ ἀπολογία· ἢ προκατηγορήσαντός τινος καὶ προαγωνισαμένου ὁ δεύτερος λέγων αὐξήσει χρῆται· ὡς παρὰ οἱ κατὰ ἀριστογείτονος λόγοι ἔχουσιν· ἢ τὰ αὐτὰ ὁ δεύτερος λέγων οὐκ αὔξει μὲν· προστίθησι δέ τι ἢ ἀφαιρεῖ, ὡς παρὰ κα πρεθῶν τὰ εἰρημένα· ὡς ἔχει ὁ τοῦ νέστορος λόγος ἐν τῇ δευτέρᾳ ῥαψῳδίᾳ μετὰ τὴν ὀδυσσέως δημηγορίαν· ἢ προαγωνισαμένου ἑτέρου ὁ δεύτερος λέγων, τὰ μέλλοντα δεύτερα λέγεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου προκαταλαμβάνει λέγων· ὡς παρὰ ὁ κατ᾽ ἀνδροτίωνος ἔχει· προκατηγορήσαντος γὰρ εὐκτήμονος ἃ μέλλει λέγειν ἀνδροτίων ὁ διόδωρος προκαταλαμβάνει· οὗτοι τέσσαρες τρόποι δευτερολογίας. Οἱ παλαιοὶ διηγούμενοι διττῇ τινι μεθόδῳ χρῶνται, ἀναφορᾷ δι᾽ ἀσφάλειαν· καὶ διὰ πίστιν βεβαιώσει· οἷον ἰσοκράτης· ζεὺς γὰρ ἡρακλέα καὶ τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιστεύουσι· τὸ μὲν ὡς οἱ μῦθοι λέγουσιν, ἀναφορά· τὸ δὲ καὶ πάντες πιστεύουσιν, ἡ βεβαίωσις· καὶ εὐριπίδου· ζεὺς, ὡς λέλεκται· ἀναφορὰ τῆς ἀληθείας ὕπο, βεβαίωσις· καὶ ἡρόδοτος· οὕτω δὴ λέγουσι κορίνθιοι· ἀναφορά· ὁμολογοῦσι δέ σφι λέσβιοι· βεβαίωσις· καὶ θουκυδίδης· λέγουσι δὲ, ἀναφορά· καὶ οἱ τὰ σαφέστατα πε

καὶ πάλιν ἀναχοῦ· ὧν μέν τοι ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπέδωκα, οὐδὲ μίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι. ἀκούεις αἰσχίνη; ἀπέστρεψε τὸν λόγον ἵνα ὅσοι καὶ ἦν τὸν ἐχθρὸν λυπεῖν, καὶ μὴ ἀθηναίοις ὀνειδίζειν.

Δύο παλαίσματα δικαστηρίων δημοσθένης ἐπετεχνήσατο, τό τε οἰκεῖον ἰσχυρὸν, καὶ μὴ κρινόμενον ἢ, εἰς κρίσιν ἀγαγεῖν· καὶ τὸ τοῦ ἀντιδίκου ἰσχυρὸν κρινόμενον ἐκβαλεῖν. ταῦτα τοίνυν ἀμφότερα ποιεῖ δημοσθένης καὶ λανθάνει πράττων. ὅταν γὰρ τὸ οἰκεῖον εἰσάγει χαριζόμενος ἑαυτῷ, ἀνάγκην προσποιεῖται. ὅταν δὲ τὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐκβάλλῃ πανουργῶν, ἁπλότητα ὑποκρίνεται. τοῦτο ἐποίησε καὶ ἐν δυσὶ λόγοις, ἔν τε τῷ περὶ στεφάνου, καὶ ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους. ὅταν γὰρ τὸ τῆς πολιτείας καὶ ἀξίας ἐπάγῃ, ἀνάγκην ὑποκρίνεται. ἐὰν δὲ ἐφ᾽ ἃ καὶ πεποίηκα, καὶ πεπολίτευμαι, βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. ὅταν δὲ τοὺς νόμους κλέπτῃ, ἁπλότητα προσποιεῖται λέγων οὕτως. ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναί μοι δοκεῖ, ὡς παρέργου μνημονεύων τοῦ ἰσχυροῦ τῷ ἀντιδίκῳ. καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους εἰσάγων τὸν περὶ χερρονήσου λόγον οὐδὲν προσήκοντα τῷ ἀγῶνί φησιν. ἀνάγκη δὲ πρῶτον ἁπάντων δεῖξαι τί ποτέ ἐστι τὸ χερρόνησον ἀσφαλῶς ἔχειν ἡμᾶς πεποιηκός. εἶτα πανουργῶν καὶ πολίτην ἐργαζόμενος τὸν χαρίδημον, ἵνα αὐτῷ ἰσχύῃ ὁ περὶ τῶν νόμων λόγος, ἀντιφορεῖ. θεάσασθε τοίνυν ὡς δικαίως καὶ ἁπλῶς ποιήσομαι τοὺς λόγους. ὅσα εἰς μὲν

πάντος τοῦ νόμου καὶ χρησάμενος τοῖς κεφαλαίοις τῆς διαιρέσεως, τῷ δικαίῳ, τῷ συμφέροντι, τῷ καλῷ, τῷ τῆς ἀξίας, ἀνέστρεψε τὴν τάξιν μεταβαλών. πῶς δὲ τοῦτο ἐποίησεν, ἐν τοῖς περὶ τοῦ λόγου διεξήλθομεν. Τοῦ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν ἐπαχθοῦς ὄντος, καὶ δυσμισήτου, ἀνεπαχθῶς ποιῆσαι μέθοδοι τρεῖς· κοινότης λόγου· ἀνάγκης προσποίησις· προσώπου ὑπαλλαγή· τούτων παράδειγμα ὁ ἰσοκράτης ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῶν παραινέσεων τὸ πρῶτον προοίμιον ἑαυτοῦ ἔπαινον παρεσκεύασε. θέλει γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἐγὼ ἀνήρ εἰμι σπουδαιότατος καὶ μόνος φίλος ἀγαθὸς ἀποθανόντος τοῦ πατρός σου δημόνικε σοὶ εὐνοῶν. πῶς οὖν αὐτὸ ποιεῖ; κοινῷ τῷ λόγῳ χρῆται περί τε σπουδαίων ἀνδρῶν, καὶ φαύλων λέγων, καὶ διακρίνων ἤθη ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν φίλων· οὕτω δὲ φαίνεται αὐτοῖς ὢν τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. ὁ δὲ δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου μέλλων ἑαυτὸν ἐπαινεῖν καὶ τὴν ἑαυτοῦ πολιτείαν πολλάκις χρῆται τῇ ἀνάγκῃ λέγων· ἐὰν δὲ ἐφ' ἃ καὶ πέπραχα καὶ πεπολίτευμαι, βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. ἐπεὶ δὲ τῇ ἀνάγκῃ πολλάκις χρώμενος ὕποπτός ἐστι καὶ τῇ τοῦ προσώπου ὑπαλλαγῇ χρῆται. ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τι μέτριον λέγῃ, τότε πρὸς τοὺς ἀθηναίους λέγει· ὅταν δὲ ὑπερήφανον καὶ ἐπαχθὲς πρὸς αἰσχίνην· οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ· ἀλλὰ τὸν ἐμὸν τειχισμὸν εἰ βούλει σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα καὶ πόλεις καὶ συμμάχοις.

ἰσχυρότατόν ἐστι τοῦτο τὸ κεφάλαιον· τῷ δὲ δημοσθένει ἄλυτον. Τοῦ τὰ αὐτὰ λέγοντος ἢ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ τινὶ μὴ δοκεῖν τὰ αὐτὰ λέγειν διττὴ ἡ μέθοδος, τάξεως μεταβολὴ, καὶ μήκη καὶ βραχύτητες. ἡ δὲ αὐτὴ καὶ τοῦ παραφράζειν μέθοδος. ἢ γὰρ τὴν τάξιν μεταβάλλεις ἧπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο, ἢ τὸ μέτρον. εἴπερ γὰρ διὰ μακρῶν ἐκεῖνος ταῦτα, ἐν βραχέσι συνελὼν λέγεις. ἢ τὸ ἐναντίον. τίς δὲ ἑκατέρου τούτων ὁ καιρός; ἡ μὲν συμβουλευτικὴ μήκη καὶ βραχύτητας ἀποδέχεται. τῆς γὰρ τάξεως μεταβολὴν οὐ δύναται ἔχειν, ὅτι ἐν μὲν συμβουλῇ πάντως πρῶτον τὸ κατεπεῖγον εἶναι δεῖ παρὰ παντὶ συμβουλεύοντι. ἐν δὲ τῇ πανηγυρικῇ νόμος ἐστὶ τῶν κεφαλαίων τῆς τάξεως ἀμετάβλητος, ἡ φύσις τοῦ πράγματος. χρώμεθα οὖν τοῖς μήκεσι καὶ ταῖς βραχύτησιν, ὥσπερ ἐν συμβουλευτικῇ μὲν ἰδέᾳ ἐποίησεν ὁ δημοσθένης ἔν τε τοῖς ὀλυνθιακοῖς, καὶ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν τῇ χερρονήσῳ στρατιωτῶν. τὰ αὐτὰ γὰρ λέγων ἑαυτῷ μάλιστα ἔλαθεν· ἐν δὲ πανηγυρικῇ ἰδέᾳ πλάτων τὰ αὐτὰ λέγων θουκυδίδῃ ἐν τῷ ἐπιταφίῳ οὐ μόνον ἔλαθεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα λέγειν ἔδοξε. τὰ γοῦν περὶ τῶν πολεμίων θουκυδίδης μὲν ἀπομνησθεὶς παρῆκεν. ὁ πλάτων δὲ ἐπεξειργάσατο. τοὐναντίον δὲ, πλάτων μὲν παρῆλθε περὶ τῆς πολιτείας. θουκυδίδης δὲ ἐπεξῆλθεν· ἐν δὲ τῇ δικανικῇ ἰδέᾳ καὶ ἡ τῆς τάξεως μεταβολὴ χώραν ἔχει. ὥσπερ δημοσθένης ἐποίησεν ἐν τῷ περὶ τῆς ἀτελείας. φορμίωνος γὰρ προκατηγορή-

προτάσεως· πυνθάνομαι τοίνυν μέλλειν αὐτὸν λέγειν. τὰ μὲν δὴ σχήματα τῆς προτάσεως τῶν ἀπολογουμένων κεφαλαίων ταῦτα. ὁ δὲ καιρὸς ἑκάστου τίς. δεῖ γὰρ εἰδέναι πότε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ δόξῃ καὶ τῇ ἀκοῇ χρησόμεθα. ἡ γὰρ ἀκαιρία πολλάκις καὶ ἐναντία ποιεῖ τῶν μελλόντων προτείνεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀπολογουμένου. καὶ τὰ μέν ἐστιν ἰσχυρότερα, τὰ δὲ ἀσθενῆ, τὰ δὲ μέσα. τὰ μὲν οὖν ἀσθενῆ τοῦ ἀντιδίκου ὡς εἰδὼς τῇ ἐπιστήμῃ προβαλῇ. τὰ δὲ μέσα τῇ ἕξει ὡς στοχαζόμενος. ὅπερ ἐστὶ τῇ δόξῃ. τὰ δὲ ἰσχυρὰ ὡς πυνθανόμενος. ἵνα δοκῇς ἀκούειν αὐτά, μὴ συνειδέναι δὲ ἰσχυρὰ ὄντα. οὕτω μὲν δὴ δεῖ προτείνειν. Δημοσθένης δὲ τὰ ἄμικτα ἔμιξεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου ἐπιστήμην ὁμοῦ καὶ ἀκοὴν λέγων οὕτως. ἔστι δὲ πρῶτον μὲν ἐκεῖνος, οὐκ ἄδηλος δρῶν ἐξ ὧν ἰδίᾳ πρός τινας αὐτὸς διεξιὼν ἐπαγγέλλεταί μοι. διὰ μὲν γὰρ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ κεφαλαίου, τῇ ἀκοῇ κέχρηται. διὰ δὲ τὴν πρὸς ποίησιν τῆς καταφρονήσεως τῇ ἐπιστήμῃ. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς ἀτελείας ἰσχυρότατον προτείνων τοῦ Λεπτίνου κεφάλαιον τὸ τῆς ἀξίας, τῇ ἐπιστήμῃ προέτεινεν οὕτως. ἔστι δ᾽ οὐκ ἄδηλον ὅτι Λεπτίνης, κἄν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ. δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ, φήσει δὲ ἀναξίους τινὰς εὑραμένους ἀτέλειαν ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας. λέγομεν οὖν ὅτι ὁ Δημοσθένης χρῆται τοῖς σχήμασι καὶ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. καὶ ἐνταῦθα τῷ μὲν Λεπτίνῃ

ται, μὴ δοκοῦντος ἐναντία οἷς ἐθέλει λέγειν. ἡ κα-κία ἐν λόγοις ἐνταῦθα ἀρετὴ φαίνεται. τίς δέ ἐστι κακία ἐν λόγοις, ἀδιάλυτα λέγειν καὶ ἐναντία καὶ στρεφόμενα. ταῦτα ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τῶν λόγων ἀρετὴ γίνεται. ὅμηρος αὐτὸ πεποίηκεν. ἀγαμέμνων ἐστὶν ὁ ἀποπειρώμενος τῶν ἑλληνικῶν καὶ βουλόμενος αὐτοὺς μένειν, λέγων δεῖ μὴ μένειν ἀλλὰ φεύγειν. καὶ δι' ὅλης τῆς δημηγορίας ἀδιάλυτα λέγει καὶ στρεφόμενα. ὁ διδοὺς ἀντιλαβὰς τοῖς ἐναντιουμένοις. ἐπὶ τέλει δὲ καὶ ἐναντιώματα λέγων. καὶ γὰρ φησὶ καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται, δῆλον ὅτι ἐναντίον ἐστὶ φανερῶς τῷ φεύγωμεν. πῶς γὰρ φεύξονται ναῦς οὐκ ἔχοντες. τὸ τοῦ δ' αὖ εἴπερ καὶ κωλύων τις αὐτοὺς ἀποπλεῖν. οὐ κελεύων δὲ μένειν τοῖς λόγοις. ἐν δὲ ταῖς σχολικαῖς ὑποθέσεσιν ἐστὶ καὶ ἄλλη τις τέχνη μελετωμένη ἢ βοηθεῖται ταῖς τῶν ἀντιδίκου προτάσεσι καὶ διὰ μακρῶν προβάλλεται καὶ διὰ μαρτυριῶν ἔσθ' ὅτε. ἀλλὰ ἀντιλέγειν πρὸς ποιοῦ. οὕτω γὰρ λέγων οὐχ ὑποπτευθήσῃ. καὶ ὃ βούλει σοι ἔσται. ἐν γὰρ τῷ τοιούτῳ σχήματι τῶν λόγων τῷ μὲν νικῆσαι λέγοντα ἡττηθῆναι ἐστι. τὸ δὲ ἡττηθῆναι λέγοντα νικῆσαι ἐστι. γέγονε γὰρ ὃ βουλόμεθα. Ο κατηγορῶν τοῦ μέλλοντος ἀποκρίνεσθαι οὐχ ἁπλῶς προτίθησι προτάσεις. ἀλλὰ κατὰ τρόπους τρεῖς, ἐπιστήμην, δόξαν, ἀκοήν. ἐπιστήμην μὲν, οἶδα ὅπερ νὴ δία δρεῖ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. δόξαν δὲ, οἷον τάχα τοίνυν ἴσως δρεῖ, ὡς ἀμφιβάλλων περὶ τῆς προτάσεως. ἀκοὴν δὲ, ὡς ἀκούων περὶ τῆς

προτάσεως· πυνθάνομαι τοίνυν μέλλειν αὐτὸν λέγειν. τὰ μὲν δὴ σχήματα τῆς προτάσεως τῶν ἀπολογουμένων κεφαλαίων ταῦτα. ὁ δὲ καιρὸς ἑκάστου τίς· δεῖ γὰρ εἰδέναι πότε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ δόξῃ καὶ τῇ ἀκοῇ χρησόμεθα. ἡ γὰρ ἀκαιρία πολλάκις καὶ ἐναντία ποιεῖ τῶν μελλόντων προτείνεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀπολογουμένου. καὶ τὰ μέν ἐστιν ἰσχυρότερα, τὰ δὲ ἀσθενῆ, τὰ δὲ μέσα. τὰ μὲν οὖν ἀσθενῆ τοῦ ἀντιδίκου ὡς εἰδὼς τῇ ἐπιστήμῃ προβαλῇ. τὰ δὲ μέσα τῇ ἕξει ὡς στοχαζόμενος· ὅπερ ἐστὶ τῇ δόξῃ. τὰ δὲ ἰσχυρὰ ὡς πυνθανόμενος· ἵνα δοκῇς ἀκούειν αὐτὰ, μὴ συνειδέναι δὲ ἰσχυρὰ ὄντα. οὕτω μὲν δὴ δεῖ προτείνειν. Δημοσθένης δὲ τὰ ἄμικτα ἔμιξεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου ἐπιστήμην ὁμοῦ καὶ ἀκοὴν λέγων οὕτως· ἔστι δὲ πρῶτον μὲν ἐκεῖνος, οὐκ ἄδηλος δρῶν ἐξ ὧν ἰδίᾳ πρός τινας αὐτὸς διεξιὼν ἐπηγγέλλετό μοι. διὰ μὲν γὰρ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ κεφαλαίου, τῇ ἀκοῇ κέχρηται· διὰ δὲ τὴν προσποίησιν τῆς καταφρονήσεως τῇ ἐπιστήμῃ. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς ἀτελείας ἰσχυρότατον προτείνων τοῦ Λεπτίνου κεφάλαιον τὸ τῆς ἀξίας, τῇ ἐπιστήμῃ προέτεινεν οὕτως· ἔστι δ᾽ οὐκ ἄδηλον ὅτι Λεπτίνης, κἄν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ· δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ, φήσει δὲ ἀναξίους τινὰς εὑραμένους ἀτέλειαν ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας. λέγομεν οὖν ὅτι ὁ Δημοσθένης χρῆται τοῖς σχήμασι καὶ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν· καὶ ἐνταῦθα τῷ μὲν Λεπτίνῃ

ται, μὴ δοκοῦντος ἐναντία οἷς ἐθέλει λέγειν. ἡ κακία ἐν λόγοις ἐνταῦθα ἀρετὴ φαίνεται. τίς δέ ἐστι κακία ἐν λόγοις, ἀδιάλυτα λέγειν καὶ ἐναντία καὶ στρεφόμενα. ταῦτα ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τῶν λόγων ἀρετὴ γίνεται. ὅμηρος αὐτὸ πεποίηκεν. ἀγαμέμνων ἐστὶν ὁ ἀποπειρώμενος τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ βουλόμενος αὐτοὺς μένειν, λέγων δεῖ μὴ μένειν ἀλλὰ φεύγειν. καὶ δι' ὅλης τῆς δημηγορίας ἀδιάλυτα λέγει καὶ στρεφόμενα. ὁ διδοὺς ἀντιλαβὰς τοῖς ἐναντιουμένοις. ἐπὶ τέλει δὲ καὶ ἐναντιώματα λέγων. τὸ γὰρ φάναι καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται, δῆλον ὅτι ἐναντίον ἐστὶ φανερῶς τῷ φεύγωμεν. πῶς γὰρ φεύξονται ναῦς οὐκ ἔχοντες. τὸ τοῦ δ' αὖ εἶπε καὶ κωλύων τις αὐτοὺς ἀποπλεῖν. οὐ κελεύων δὲ μένειν τοῖς λόγοις. ἐν δὲ ταῖς σχολικαῖς ὑποθέσεσιν ἐστὶ καὶ ἄλλη τις τέχνη μελετωμένη. ἡ βοηθεῖται ταῖς τοῦ ἀντιδίκου προτάσεσι. καὶ διὰ μακρῶν προβάλλεται καὶ διὰ μαρτυριῶν ἐᾶθ' ὅτι. ἀλλὰ ἀντιλέγειν προσποιοῦ. οὕτω γὰρ λέγων οὐχ ὑποπτευθήσῃ. καὶ ὃ βούλει σοι ἔσται. ἐν γὰρ τῷ τοιούτῳ σχήματι τῶν λόγων τῷ μὲν νικῆσαι λέγοντα ἡττηθῆναι ἐστί. τὸ δὲ ἡττηθῆναι λέγοντα νικῆσαι ἐστι. γέγονε γὰρ ὃ βουλόμεθα. Ὁ κατηγορῶν τὰς τοῦ μέλλοντος ἀποκρίνεσθαι οὐχ ἁπλῶς προτίθησι προτάσεις. ἀλλὰ κατὰ τρόπους τρεῖς, ἐπιστήμην, δόξαν, ἀκοήν. ἐπιστήμην μὲν, οἶδα ὅπερ νὴ Δία ἐρεῖ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. δόξαν δὲ, οἷον τάχα τοίνυν ἴσως ἐρεῖ, ὡς ἀμφιβάλλων περὶ τῆς προτάσεως. ἀκοὴν δέ, ὡς ἀκούων περὶ τῆς

γμα, οὐ πόλεως ἔργον, οὐδὲ χρηστῶν ἀνδρῶν διεπράττεσθε. Οὐδέ ἐστι τοῦ πράγματος ὁμοιοῦται· οἷον ἐποίησεν οὗτος φόνον, ἢ προδοσίαν, ἢ τόδε τι· ἀλλὰ τοῦ ἤθους βεβαιώσει· ὡς ὁ Δημοσθένης· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ δι' ἀμφότερ' ὦ Ἀθηναῖοι νὴ τοὺς θεούς· κἀμὲ νομίζοντες δεινὰ πεπονθέναι. καὶ πάλιν πολλὰς δίκας, καὶ νὴ Δία ἁπλᾶς ὑπομείνας. ἐκ τούτου δηλοῦται, ὅτι ῥήτωρ πραγματικὸν ὅρκον οὐκ ὄμνυσιν, ἀλλ' ἠθικόν. πρῶτος δὲ ὅρκον ἠθικὸν Ὅμηρος ὤμοσεν. ὅ τε Πλάτων ἐμιμήσατο. ὅ τε Δημοσθένης ἐκληρονόμησε πάντων. ἠθικὸν δ' ἕκαστος ὀμόσας καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος τοῦ ἤθους ἰδέᾳ ἐχρήσατο. Ὅμηρος μὲν τραγικόν· οὐ μὰ Ζῆν' Ἀγέλαε, καὶ ἄλγεα πατρὸς ἐμεῖο. τὰς συμφορὰς τοῦ πατρὸς ὅρκον ἐποιήσατο. Πλάτων δὲ ἠθικὸν μὲν ὁμοίως, ἠθικὸν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἤθους· οὐ μὰ τὸν Ζῆθον ὦ Καλλίκλεις. Δημοσθένης δὲ ἠθικὸν πολιτικόν· οὐ μὰ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας. Πότε ἐν τοῖς προσλήμμασι ῥήτωρ μέρεσι τισὶ συνηγόρους δώσει, καὶ κατὰ πόσους τρόπους. τέσσαρας. ἢ διὰ φύσιν, ἢ γυνή τίς ἐστιν συνήγορον δώσομεν· ἢ δι' ἡλικίαν, ἢ παιδίον ἐστὶν, ἢ ὑπέργηρως καὶ ἀσθενής. ἢ διὰ τύχην, ἢ δοῦλός ἐστιν ἢ ἄτιμος. ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου Δημοσθένης στράτωνι συναγορεύει. ἢ ἢ δι' εὐπρέπειαν κατέγνωσταί τις, καὶ τούτῳ δώσομεν συνήγορον. Τίς μέθοδος τοῦ τὰ ἐναντία λέγοντος οἷς βούλεται γενέσθαι, κατορθοῦν ὃ βούλε

αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου, καὶ ἐν τῷ κατὰ κτησιφῶντος· ἐν μὲν γὰρ τῷ κατὰ τιμάρχου καὶ τὸ πρᾶγμα ἀμελεῖται· λοιδορία γὰρ δοκεῖ ἡ ἑταίρησις εἶναι· καὶ σκῶμμα ματαιότερον· καὶ τὸ πρόσωπον τὸ κρινόμενον ἔνδοξόν ἐστιν· ὁ γὰρ τίμαρχος τιμᾶται καὶ λελειτούργηκε, καὶ ἀρχὰς ἦρξε, καὶ ἔστι περὶ μέσην ἡλικίαν· καὶ ἐν τῷ κατὰ κτησιφῶντος· ἡ τῶν παρανόμων γραφὴ ἀμελεῖται διὰ τὰς συμφορὰς τῆς πόλεως· τό, τε πρόσωπον τιμᾶται δημοσθένους, καὶ ἀξίωμα ἔχει· διὰ τοῦτο πρότερον αὔξει, εἶτα τότε ἀποδείκνυσιν, ἵνα ἀποστρέψῃ, καὶ ἀναγκάσῃ προσέχειν τοὺς δικαστάς· καὶ μήτε τιμῇ τοῦ προσώπου, μήτε καταφρονήσει τοῦ πράγματος μὴ θέλωσιν ἀκούειν· αὕτη ἡ αἰτία τοῦ καὶ τῇ τάξει ἐν ἀμφοτέροις τοῖς βιβλίοις τὰ περὶ τῶν πολιτιῶν διεξελθεῖν. Πότε ῥήτωρ ψεύσεται συνειδότων τῶν ἀκροατῶν ὅτι ψεύδεται· ὅταν τὸ ψεῦδος συμφορῇ τοῖς ἀκούουσι· διὰ γὰρ τὸ οἰκεῖον λυσιτελὲς οὐκ ἐλέγχουσι τὸν ῥήτορα· οὕτω δημοσθένης ἐψεύσατο ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου· αἰσχίνου γὰρ λέγοντος, ὅτι οἱ ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν πρέσβεις πρὸς φίλιππον ἔπεμψαν περὶ εἰρήνης καὶ πρὸς τοὺς συμμάχους περὶ συμμαχίας κατὰ φιλίππου· καὶ τοῦτο πεποιηκότων ἀθηναίων, φησὶν ὅτι καὶ διαβάλλει τὰ μέγιστα τὴν πόλιν ἐν οἷς ψεύδεται· εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε· αὐτοὶ δὲ περὶ εἰρήνης πρὸς φίλιππον πρέσβεις ἐπέμπετε, εὐρυβάτου πρᾶ-

φθάνειν συμβουλεύοντα. ὅπου δὲ ἀντιπρόθεσις, καὶ δηλοῖ τὸ ἀμύνεσθαι δεύτερον. Πότε ῥήτωρ πρὸς ποιήσεται σχεδιάζειν; τριῶν οὐσῶν ἰδεῶν ῥητορικῆς ἐν τῇ συμβουλευτικῇ· μάλιστα δεῖ καὶ ὁμολογεῖν ὅτι ἐβουλεύσατο. οὐ γὰρ ἀνέχεται ὁ συμβουλευόμενος τὰ ἐπιόντα λέγοντος τοῦ συμβουλεύοντος. τοὐναντίον δὲ χρὴ ἐσκέφθαι ὁμολογεῖν καὶ πεφροντικέναι. ὡς ὁ δημοσθένης. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος οὐ μόνον εὔνουν ὑμῖν καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς πράγμασι μάλιστα. τοῦτο γὰρ δεῖ προσεῖναι τῷ συμβούλῳ ἐμπειρίαν πραγμάτων. ἐν δὲ τῇ δικανικῇ καὶ ἐσκεμμένος ἥκῃς, πρὸς ποιοῦ αὐτόθεν λέγειν ὥσπερ ποιοῦσι πάντες οἱ παλαιοί. γράψαντες γὰρ πάντες ὑποκρίνονται σχεδιάζειν. διὰ τί; ὅτι ὁ δικαστὴς ὑποπτεύει τὸν ῥήτορα, καὶ δέδοικε ἐξαπατηθῆ τῇ δυνάμει τῆς ῥητορικῆς. αὐτὸ τοίνυν τοῦτό ἐστι τεχνίτου ῥήτορος τὸ δοκεῖν αὐτόθεν λέγειν. ἵνα καὶ οὗτος ὁ δικαστὴς ταραχθῇ. καὶ προοίμια ὡς αὐτόθεν εὑρίσκοντες λέγουσι πάλαι σκεψάμενοι. καὶ κεφάλαια ὡς μεταξὺ ἀναμνησθέντες κατὰ πάσας τὰς δίκας. ἐν δέ γε ἐγκωμιαστικῇ ἰδέᾳ οὐ κωλύει ἀμφοτέροις χρῆσθαί ποτε καὶ ὁμολογίᾳ γραφῆς, καὶ πρὸς ποιήσει σχεδίου. Πότε ῥήτωρ αὐξήσει χρήσεται ἐν δίκαις, εἶτα πότε ταῖς ἀποδείξεσι. δύο δὴ καιροὶ τῆς χρήσεως καὶ μεθόδου. ὅταν τὸ πρᾶγμα ἀμελεῖται ἢ τὸ πρόσωπον τὸ κρινόμενον ἔνδοξον ᾖ. ταύτῃ τῇ τέχνῃ χρῆται

νεται γὰρ διὰ τῶν ὁμολογουμένων. ἔστι δὲ διανοήματι, διανόημα ἀντικείμενον. ἁπλούστατον δὲ ὂν ἰσχυρόν ἐστιν. οἷον, ἐδίδασκες γράμματα; ἐγὼ δὲ ἐφοίτων. ἐτέλεις; ἐγὼ δ᾽ ἐτελούμην. ἐτριταγωνίστεις; ἐγὼ δ᾽ ἐθεώρουν. ἐγραμμάτευες; ἐγὼ δ᾽ ἐκκλησίαζον. ἐξέπιπτες; ἐγὼ δ᾽ ἐσύριττον. τοῦτο δὲ ἀντίθετον ὁ δημοσθένης ἐποίησε κακόηθες, τὸ μὲν πρᾶγμα ἀληθὲς λαμβάνων. τὸ δὲ ἀντικείμενον ψευδὲς ὄν. ὡς ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρεσβείας εἰσάγει συμπόσιον φιλίππου καὶ τῶν ὀλύμπια νενικηκότων. καὶ διάλογον σατύρου τοῦ κωμικοῦ ὑποκριτοῦ. οὕτω δὲ ψυχαγωγεῖ τοὺς ἀκούοντας. ὥστε οἴεσθαι ἐν συμποσίῳ εἶναι. εἶτα ἀντιτίθησι συμπόσιον ἕτερον ὡς γενόμενον αἰσχίνῃ, ψευδόμενος μηδέποτε γενόμενον. ἵνα ἀψυχαγωγημένοι διὰ τῶν προτέρων λόγων οἱ δικασταὶ πιστεύωσι καὶ τοῖς ἐπιφερομένοις ὡς ὁμοίως ἀληθέσι. τοῦτο κακόηθες ἀντίθετον. Πάρισον σχῆμα ἐστί τε καὶ λέγεται. ὅταν τὸ αὐτὸ ὄνομα ἄλλην καὶ ἄλλην προσλαβὸν συλλαβὴν, διαφόροις διανοίας ἔχῃ. παρὰ μὲν ἰσοκράτει οὕτως. ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής. τὸ γὰρ μανθάνειν ἐν ἀμφοτέροις ἐστίν. ἀλλ᾽ ὅπου μὲν τὸ πολὺ πρόσκειται καὶ σημαίνει τὸν πολλὰ εἰδότα. ὅπου δὲ τὸ φίλον πρόσκειται, καὶ ἐστὶν ὁ ἡδέως μανθάνων. καὶ παρὰ τῷ θουκυδίδῃ. καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν. τὸ γὰρ ἐπιβουλεύειν ἐν ἀμφοτέροις ἐστίν. ἀλλ᾽ ὅπου μὲν πρόσκειται τὸ πρὸ καὶ σημαίνει τὸ

λοι φρασώμεθα θᾶσσον, ἐτάραξεν αὖ αὐτούς. καὶ ἐποίησε τί γέγονεν ἐρωτῆσαι. διὰ τὸ διὰ μέσου τὰς αἰτίας τοῦ φράζεσθαι θᾶσσον ἔταξε. καὶ ὁ θουκυδίδης. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἐφοβήθησαν μὴ πολέμιαι ὦσαν αἱ νῆες. διατί ὁ θουκυδίδης ἔταξε διὰ μέσου τὴν αἰτίαν τοῦ φόβου. ἦν γὰρ νύξ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ τὴν αἰτίαν σημαίνων σύνδεσμος προηγεῖται ὁ γάρ. μακρὸν δὲ γίνεται ὑπερβατὸν, ὁπόταν ἡ αἰτία ἑτέρας αἰτίας χρείαν ἔχῃ. οἷον ἐπειδὴ δὲ ὅτε ἀθηναίων τύραννοι, καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης ἑλλάδος ἐπὶ πολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι πλὴν τῶν ἐν σικελίᾳ, ὑπὸ λακεδαιμονίων κατελύθησαν, πῶς ὦ θουκυδίδη. ἡ γὰρ λακεδαίμων μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων ἐν αὐτῇ δωριέων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον στασιάσασα, ὅμως ἐκ παλαιοτάτου καὶ ηὐνομήθη καὶ ἀεὶ ἀτυράννευτος ἦν, αἰτίαν τῆς αἰτίας ἀποδίδωσιν. ἔτη γάρ ἐστι μάλιστα τετρακόσια, ἃ λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται. καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθιστᾶσιν. εἶτα ἐπανέρχεται ἐπὶ τὴν ἀρχήν. μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν. τὸ δὲ παρ' ὁμήρῳ. αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ διά τε σκόλοπας καὶ τάφρον ἔβησαν φεύγοντες, οὐκ ἔστιν, ὡς δοκεῖ τισιν, ὑπερβατόν. οὐδεμία γὰρ αἰτία μέση κεῖται. ἀλλ' ὡς ἐγένετο ἡ δυσκολία τῆς ὁδοῦ διὰ σκολόπων καὶ τάφρου. εἶτα ὁ μαλὴ ἔξοδος ἐν τῇ φυγῇ. οὕτω καὶ ἡ ἑρμηνεία ἔχει τὸ πάθος τῶν φευγόντων τῆς λέξεως μιμουμένης. Τὸ ἀντίθετον σχῆμα ἀναντίῤῥητόν ἐστι. γί-

ματία. τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορία τὸν τέταρτον ἐλάσσω ἤγαγεν. καὶ δημοσθένης, σὺ τοίνυν ἐξελέγξω σαφῶς αἰσχίνην τουτονὶ καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐπηγγελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀληθῆ καὶ ἀνηλωκότα τοῖς χρόνοις. καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα. ἀποδεικτικὰ δέ εἰσιν ὅταν τὰ ἀγωνιστικὰ πολλὰ γένηται καὶ ἐπιτηδευθῆ εἴδη μόνως εἰς ἡδονὴν ἀκοῆς σώφρονα. ὥσπερ τὰ παρὰ ἰσοκράτει ἴσα τὰ ἐν ταῖς παραινέσεσι μάλιστα. σοφιστικὰ δέ ἐστιν, ἃ νῦν μὲν ἐπαινεῖται, ὑπὸ δὲ τῶν παλαιῶν κωμῳδεῖται, ὅσα αἰσχρῶς καὶ κενῶς κολακεύει τὴν ἀκοήν, ἃ πλάτων διαβάλλει. ὦ λῷστε πῶλε. ἵνα προσείπωσι κατὰ σέ. καὶ παυσανίου δὲ παυσαμένου. διδάσκουσι γάρ με ἴσα λέγειν οὑτωσὶ οἱ σοφοί. δημοσθένης δὲ καὶ ὅμηρος καὶ τὰ τοιαῦτα ἐποίησαν ἀγωνιστικά. πρόβοος βοὸς ἡγεμόνευεν. ὄνομα καὶ ἀρετή. καὶ ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ σοφῷ σοφοκλεῖ. οἱ νῦν οἴονται τὸ ὑπερβατὸν πλοκὴν εἶναι ἑρμηνείας καὶ περίοδον κεκαλλωπισμένην. οὐκ ἴσασι δὲ τί ἐστιν ὑπερβατόν. τὸ γὰρ ὑπερβατὸν οὐ μόνον οὐκ ἔστι καλοῦ σχῆμα, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον. γίνεται δὲ ὅταν τὴν αἰτίαν τοῦ λεγομένου ἣν μέλλει ποθεῖν ὁ ἀκροατής, μέσην ὁ λέγων τάξῃ. καὶ οὕτως γίνεται σαφηνείας ὄργανον τὸ ὑπερβατόν. οἷον, ὦ φίλοι. οὐ γάρ τ' ἴδμεν ὅπῃ ζόφος, οὐδ' ὅπῃ ἠώς, οὐδ' ὅπῃ ἠέλιος φαεσίμβροτος εἶσ' ὑπὸ γαῖαν, οὐδ' ὅπῃ ἀνεῖται. ἀλλὰ φρασώμεθα θᾶσσον. εἰ γὰρ εἰρήκει ὦ φί

μέλλει κατασκευάζειν ἢ διδάσκειν· οἱ τεχνικοὶ καλοῦσι προέκθεσιν· τὸ δὲ ἐπὶ τέλους ἀναμιμνήσκειν τὰ ἀποδεδειγμένα ἢ λελεγμένα, οἱ τεχνικοὶ καλοῦσιν ἀνακεφαλαίωσιν· οἱ δὲ παλαιοὶ τὴν μὲν προέκθεσιν καλοῦσιν ὑπόσχεσιν· τὴν δὲ ἀνακεφαλαίωσιν καλοῦσιν ἐπάνοδον· ὡς δημοσθένης δηλοῖ λέγων οὕτως· δίκαιόν ἐστιν ἐμὲ τρία ὑμῖν ὑπεσχημένον ἀποδεῖξαι, ἓν μὲν, ὡς παρὰ τοὺς νόμους· καὶ τὸ ἕτερον οὕτως· ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις· ὡς τὰ τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματα τῶν νῦν πραγμάτων· καὶ πλάτων ἐν ἀρχῇ φησι προοίμια καὶ διηγήσεις, εἶτα πίστεις· τὸ δὲ δὴ τέλος τῶν λόγων ἔοικε πᾶσιν εἶναι κοινῇ συνδεδογμένον· οὗ τινες μὲν ἐπάνοδον ὄνομα τίθενται· τινὲς δὲ ἄλλο τι καὶ ἄξιον ζητῆσαι τί ἐστι τὸ ἄλλο τι· συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι δημοσθένης τὰ κατηγορημένα. Τὰ ἴσα σχήματα τοῦ τὰ ὄντα ποτὲ μέν ἐστιν ἀγωνιστικὰ, ποτὲ δὲ ἐπιδεικτικὰ, ποτὲ δὲ σοφιστικά· ἀγωνιστικὰ μέν ἐστιν ὅταν τῇ φύσει τοῦ πράγματος συνδράμῃ ἔξωθεν παρεργον· ὅτε καὶ χωρὶς τοῦ ὀνόματος ἕκαστον αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ πρᾶγμα μηνύει καὶ λεχθὲν λανθάνει· πολλάκις δὲ ἀναγινωσκόμενον εὑρίσκεται· οἷον, νῦν δ᾽ ἄγε νῆα μέλαιναν ὀρύσομεν εἰς ἅλα δῖαν ἐς δ᾽ ὀρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν· ἐς δ᾽ ἑκατόμβην θύομεν· ἐν δ᾽ αὐτὴν χρυσηΐδα καλλιπάρῃον βήσομεν· τέσσαρα ἴσα ὀρύσομεν, ἀγείρομεν, θύομεν, βήσομεν· καὶ θουκυδίδης, ἄπορον ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία ὅσον ἡ ἀχρη

πρεπτική· οἷον, τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τινὸς ἀποδοῦναι παρανόμων γραφῇ; ἡ αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν τοῦ ῥήτορος πεῦσις διὰ τὴν ἀκοῆς ἐπιστροφὴν ἔχει καὶ πίστωσιν καὶ πρόληψιν καὶ ὑπονοίας λύσιν· ὅταν γὰρ αὐτὸς ἑαυτοῦ πυνθάνηται ὁ ῥήτωρ, ἅμα καὶ ἐπιστρέψε τοὺς ἀκούοντας καὶ τὴν πίστιν προκατέλαβε· πιστοῦται γὰρ ἕκαστος τῶν ἀκουόντων ἐννοῶν· ὅτι οὐκ ἂν ἠρώτησεν ἑαυτὸν ὁ ῥήτωρ, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀποδείξειν· καὶ εἴ τινα ἔχειν ὑπόνοιαν ὁ ἀκροατὴς θεραπεύεται· ὡς περὶ ταύτης τῆς ἐρωτήσεως· ἔστιν ὑμῖν πόρος· ὃν μὲν αὖ ἤδη ζητῆτε, οὐχ εὑρήσετε· ἐὰν δὲ προσμείνητε, εὑρήσετε· εἶτ' ἐπιφορά· τίς οὖν ἐστιν οὗτος; ὁ νῦν μὲν οὐκ ὤν, αὖθις δὲ γενησόμενος· αἰνίγματι γὰρ ὅμοιον τοῦτο ἐγὼ φράσω. Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ τὸ μετὰ τῶν συνδέσμων λεγόμενον δοκεῖ, τὸ μὲν, δεδέσθαι, τὸ δὲ λελύσθαι· ταυτὸ δὲ ἀμφότερα δηλοῖ καὶ ἐργάζεται καὶ μέγεθος ὁμοίως καὶ πλῆθος, ὅταν ἑκατέρου καιρὸς ᾖ· ταυτὸν δὲ ἐργαζόμενα οὐχ ὁμοίως ἐργάζεται· ἀλλὰ τὸ μὲν μετὰ συνδέσμων πραγματικὸν πλῆθος ἢ μέγεθος· οἷον, Ὄλυνθον μὲν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θρᾴκης ἐῶ· καὶ δὲ ἄνευ συνδέσμων λεγόμενον ἠθικόν ἐστι· καὶ πάλιν ἡνίκα Πύδνα, Μεθώνη, Ποτίδαια, Παγασαί, τἆλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγων διατρίβω πολιορκούμενα ἀπηγγέλλετο.

Τὸ ἐν ἀρχῇ τι λέγειν ἐπὶ κεφαλαίων· πολλῶν τις

μοσθένης ἐν φιλιππικοῖς. πάντες ὅσοι πώποτε
ἐκπεπλεύκασι στρατηγοὶ παρ' ἡμῶν, ἢ ἐγὼ πά-
σχειν ὁπουοῦν ἕτοιμος, ἅμα παρὰ τούτων τῶν τὰς νήσους
οἰκούντων χρήματα λαμβάνουσι. λαμβάνουσι δὲ
οἱ μὲν πλείονας ἔχοντες ναῦς, πλείονα. ἐπὶ δὲ προ-
σώπου συστάσει, ὡς ξενοφῶν πολλάκις κῦρον ἐπα-
ναλαμβάνων. ἐπὶ δὲ διαβολῇ, ὡς ὁ δημοσθένης.
ἀλλ' ἀνδροτίων ἡμῖν πομπείων ἐπισκευαστής. ἀνδρο-
τίων, ὦ γῆ καὶ θεοί. καὶ ἀναχοῦ. ἡμεῖς δὲ χαρίδη-
μον, ὃ χρὴ φρουρεῖν βούλεσθε, χαρίδημον οἴμοι.
ἐπὶ ἤθους βεβαιώσει. ἔστιν ὑμῖν ὦ ἀθηναῖοι χρήμα-
τα, ἔστιν ὅσα οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων στρατιωτι-
κά. καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ μειδίου. ἀλλ' ἵππον; ἵπ-
πον οὐκ ἐτόλμησεν ὁ κατάρατος οὗτοσὶ πρίασθαι.
καὶ ἡρόδοτος φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ, φο-
νεὺς δὲ τοῦ καθήραντος. Τὸ κατὰ πεῦσιν σχῆμα
ἀναντίρρητόν ἐστι. γίνεται δὲ ἢ περὶ τῶν φύσει ὁμο-
λογουμένων. οἷον, ἆρ' οὐκ ἔστιν νῦν ἡμέρα; ἢ περὶ τῶν
τῷ λόγῳ προαποδεδειγμένων. οἷον, εὑρέθης ἐπὶ
τῆς οἰκίας διορωρυγμένου τοῦ τοίχου ὑφαιρούμε-
νος τὸ ἱμάτιον, ἆρ' οὐκ εἶ κλέπτης; καὶ γὰρ τὰ τῷ λό-
γῳ προαποδεδειγμένα ἴσα τοῖς φύσει ὁμολογου-
μένοις τῇ δυνάμει ἐστίν. ἀναντίρρητον δὲ ὂν τὸ σχῆ-
μα τρεῖς ἔχει μορφάς, ἢ πρὸς τοὺς ἀκούοντας,
ἢ πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας, ἢ αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν τοῦ
ῥήτορος. ἢ πρὸς τοὺς ἀκούοντας πευστικὴ ἐλεγκτι-
κή. οἷον, πότε οὖν ὦ ἀθηναῖοι, πότε ἃ χρὴ πράξετε.
ἐπειδὰν τί γένηται; ἢ πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας ἀνα-

παρέπλεξε καὶ τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης. ὅτι δὲ τὸ ὄνομα τοῦ σχήματος τοῦτό ἐστιν ἡ παραπλοκή. αἰσχίνης φησὶν ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου οὕτως. φανήσεται οὗτος οὐ μόνον ἑταιρηκώς. ἀλλὰ μὰ τὸν διόνυσον οὐκ οἶδ' ὅπως δεῖ παραπλέκειν ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ περιεργασμένος. ὡς δι' ὅλου τοῦ λόγου παραπλέξας διὰ τὸ αἰσχρὰ εἶναι τὰ ῥήματα. ἐπὶ τέλει δὲ νικηθεὶς εἶπεν ὑπὸ τῆς χολῆς, καὶ περιεργασμένος. Ἐπανάληψις γίνεται κατὰ τρόπους τρεῖς. ἐπὶ πράγματος διδασκαλίᾳ, ἐπὶ προσώπου συστάσει, ἢ διαβολῇ, καὶ ἤθους βεβαιώσει. ἐπὶ πράγματος διδασκαλίᾳ, ὡς παρ' ὁμήρῳ. ἀλλ' ὁ μὲν αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας, αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν. ἐπανέλαβε τὸ ὄνομα, ἵνα δείξει δύο γένη αἰθιόπων. ἐπὶ προσώπου συστάσει, νιρεὺς δ' αὖ σύμηθεν ἄγε τρεῖς νῆας ἐΐσας νιρεὺς ἀγλαΐης υἱὸς χαρόποιό τ' ἄνακτος. νιρεὺς ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ ἴλιον ἦλθεν. ἐπανέλαβεν ἵνα κοσμήσῃ τὸ πρόσωπον. ἐπὶ διαβολῇ δέ. ἆρες ἄρες βροτολοιγὲ μιαιφόνε τειχεσιπλῆτα. ἐπανέλαβεν ἵνα τὸ πρόσωπον διαβάλλῃ. ἐπὶ ἤθους δὲ βεβαιώσει τοῦ δ' ἐγὼν ἄντιος εἶμι καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, δέμας δ' αἴθωνι σιδήρῳ. ἐπανέλαβεν, ἵνα τὸ ἀνδρεῖον βεβαιώσῃ. παρὰ δὲ τοῖς πεζοῖς ἐπὶ μὲν πράγματος διδασλαλίᾳ, ξενοφῶν ἐν ἀπομνημονεύμασιν. ἀδικεῖ σωκράτης οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων. ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. καὶ δὴ

μένου γὰρ ἤτοι ὅταν αἰσχρὰ ᾖ τὰ λεγόμενα. φυλαττόμενοι γὰρ τὴν ἀπρέπειαν τοῦ λόγου, αὐτῷ τῷ περιέχειν δηλοῦμεν ἃ θέλομεν εὐπρεπῶς καὶ πιθανώτερον τὸν λόγον ποιούμεθα. ἢ ὅταν λυπηρὰ ᾖ τοῖς ἀκούουσιν. ἢ ὅταν ἐπαχθῆ τοῖς λέγουσι. παραδείγματα τῶν μὲν αἰσχρῶν ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου φησὶν αἰσχίνης. ἰδὼν δ' αὐτὸν ἔνοχον ὄντα, θέλει μὲν εἰπεῖν τῇ πορνείᾳ. φυλαττόμενος δὲ τὸ αἰσχρὸν, περιέχει λέγων, οἷς ὀλίγω πρότερον ἠκούσατ' ἀναγινώσκοντος τοῦ γραμματέως. τῶν δὲ λυπηρῶν, ὁ δημοσθένης, ὡς ἐν τοῖς φιλιππικοῖς φησιν. ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς μονονουχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεὶς ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστί. καὶ ἐπειδὴ λυπηρόν ἐστι τὸ λέγειν. εἰ δὲ μὴ ἀπολεῖται τὰ πράγματα, περιέπεξεν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας ὑμῶν αὐτῶν φροντίζετε. καὶ πάλιν παρὰ τοσαῦτ' ἐνεστί γε περιοχὴ μετὰ συλλήψεως. ἡμεῖς δὲ, ὑπακούεται, ἀμελοῦμεν. ἀλλὰ τοῦτο λυπηρόν ἐστι τοῖς ἀθηναίοις. πῶς οὖν περιέπεξεν; οὐχ οἷ δ' ὅν τινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. τῶν δὲ ἐπαχθῶν παράδειγμα ἐν τῷ κατὰ μειδίου. φησὶ γὰρ ὁ δημοσθένης πρῶτον μὲν ὅτι ἐθελοντὴς χορηγεῖν ὑπέστη, ὅπερ ἐστὶ φιλοτιμίας. εἶτα δὲ κληρουμένων πάντων πρῶτον αἱρεῖσθαι τὸν αὐλητὴν ἔλαχον. ὅπερ ἐστὶν εὐτυχίας. ἐπάγει γοῦν λέγων. ὑμεῖς μὲν οὖν ὡς εἰκὸς ἀμφότερα ἀπεδέξασθε, τήν τε φιλοτιμίαν τὴν ἐμήν. καὶ ἐπειδὴ ἐπαχθές ἐστι τὸ λέγειν, καὶ τὴν εὐτυχείαν

ἢ προβαλλόμενος καὶ κελεύων ἑαυτὸν εἰς Διονύσια χειροτονεῖν ἐπιμελητὴν ἢ τὰ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα ἐάσω· εἶτα τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει τοῦ προσποιεῖσθαι παραλιπεῖν· οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ᾽ ὅτι τῷ μὲν ἐπηρεαζομένῳ τὴν αὐτὴν τούτων ἕκαστον ὀργὴν ἥνπερ ἀλλοτιοῦν τῶν δεινοτάτων παρίστησιν· ὑμῖν δὲ τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος οὖσιν οὐκ ἂν ἴσως ἄξια αὐτὰ καθ᾽ ἑαυτὰ ἀγῶνος φανείη· τῶν δὲ γνωρίμων ἐν τῷ περὶ ἀτελείας· ἐγὼ δ᾽ ὅτι μὲν τινων κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀδίκων ἐστὶν, ἐάσω· εἶτα τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει τοῦ προσποιεῖσθαι παραλιπεῖν· καὶ γὰρ εἴρηται τρόπον τινὰ, καὶ ὑφ᾽ ὑμῶν ἴσως διαγινώσκεται· τῶν δὲ ἐπαχθῶν παράδειγμα ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου· ἐν μὲν τοῖς ἰδίοις εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ· καὶ οὐδὲν εἴποιμι περὶ αὐτῶν, οὔτε εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτε εἴ τισι θυγατέρας ἀποροῦσι συνεξέδωκα· εἶτα τὴν αἰτίαν τοῦ παραλιπεῖν ἐπιφέρει· ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖ μεμνῆσθαι παρὰ πάντα τὸν χρόνον· τὸν δὲ εὖ ποιήσαντα εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι· εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώπου· τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ἀναμιμνήσκειν μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστιν τῷ ὀνειδίζειν·

Τὸ περιπλέκειν διαβάλλεται μὲν ὡς κακία τοῦ λέγειν· εἰ δὲ ἐν καιρῷ γίνοιτο, ζηλωτὸν ἂν σχῆμα εὑρεθείη· καιρὸς οὖν τῆς περιπλοκῆς τῶν λόγων τριττοὺς· περιπλέκο-

ἑαυτοῦ πονηρίας κατασκεδάσας. καὶ πλάτων. οἷον, ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι ποτίμῳ λόγῳ. αὔθαδες δὴ τοῦτο. τίς οὖν ὁ βραχεῖα προσθήκη; οἷον ἁλμυρὰν ἀκοήν. ὁμολογία δὲ τοῦ τολμήματος. ὡς ἐν τῷ κατὰ τιμοκράτους. καὶ γὰρ ἀφορτικὸς ὁ λόγος εἶναι δοκεῖ, ὅμως ὁρῶ. ἀποκτεῖναί τε αὐτὸν, ἵνα τοῖς ἀσεβέσιν ἐν ᾅδου θῇ τοῦτον τὸν νόμον. Πότε παράλειψις καὶ ἀποσιώπησις γίνεται; ὅταν βουληθῶμεν τὴν ὑπόνοιαν μείζονα καταστῆσαι τοῦ πράγματος ἐν τῇ γνώμῃ τῶν ἀκουόντων, ἢ λεγόμενον. οἷον, λάβωμεν πρῶτον ἐκ τοῦ λόγου παράδειγμα. πῶς οὗτος κέχρηται τῷ πατρί. λέγω ἴσως ἢ ἀντεῖπεν ἢ οὐχ ἐπείσθη. ἡ δὲ ἀποσιώπησις μείζονα τὴν ὑπόνοιαν πεποίηκεν; ὡς αὐτῶν βουλομένων τῷ πατρί. δημοσθένης δὲ τῇ ἀποσιωπήσει τῇ τελείᾳ οὕτως κέχρηται ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου. ἀλλ᾽ ἐμοὶ μὲν, οὐ βούλομαι δὲ, δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου. ἐν προσποιήσει δὲ παραλείψεως ἡ μνήμη τῶν πραγμάτων κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεται. ἤτοι ὅταν μικρὰ μὲν ᾖ τὰ πράγματα, χρήσιμα δὲ τῷ λέγοντι. ἢ ὅταν ᾖ γνώριμα. διὰ μὲν τὸ γνώριμα εἶναι. φησὶ παραλιπεῖν. διὰ δὲ τὸ χρήσιμα εἶναι, λέγει αὐτά. ἢ ὅταν ἐπαχθῆ ᾖ, χρήσιμα δὲ τῷ λέγοντι. διὰ μὲν τὸ ἐπαχθῆ εἶναι, φησὶ παραλιπεῖν. διὰ δὲ τὸ χρήσιμα εἶναι, λέγει αὐτά. παραδείγματα τούτων, τῶν μὲν μικρῶν ἐν τῷ κατὰ μειδίου. ὅσα μὲν οὖν ἢ τοὺς χορευτὰς κωλύων ἀφεθῆναι τῆς στρατείας ἠνώχληκεν,

μῶν οὔτε τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγνοεῖν οἴομαι. καὶ τὸ
περὶ τοῦ στεφάνου προοίμιον ὁμοίως ἔχει. πλῆθος
δέ ἐστι ποικίλων ὀνομάτων ἰσοτίμων ἐπίχυσις
εἰς κίνησιν ἤθους. οἷον, τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ
προαίρεσις αὕτη. ἐχθροῦ μὲν ἐμπήρειαν ἔχει, καὶ
ὕβριν, καὶ προπηλακισμὸν, καὶ λοιδορίαν ὁμοῦ, καὶ
πάντα τὰ τοιαῦτα, ὅπου καὶ τὸ πλῆθος ἔδειξεν αὐ-
τῶν ὁμοῦ. ἡ δὲ ἐπενθύμησίς ἐστιν ἐνθύμημα ἐπιφε-
ρόμενον ὃ μὴ προστεθὲν μὲν οὐ ποθεῖται. προστε-
θὲν δὲ τὸ πᾶν ὠφελεῖ. οἱ δὲ καθολικοὶ λόγοι δῆ-
λον ὅτι ποτέ εἰσι παραδείγματα καὶ τῶν ἐπενθυ-
μήσεων καὶ τῶν καθολικῶν λόγων παραλάξεισιν.
ἐν τῷ θουκυδίδου ἐπιταφίῳ. ὧν ὁ καιρὸς οὗτος.
πρὸς μὲν τὰ σκληρὰ καὶ αὐθάδη διανοήματα ἐπεν-
θυμήσεις παραλαμβάνονται ἵνα μαλάξωσι τὰ
ἤθη. πρὸς δὲ τὴν πίστιν τῶν ἰδίων λόγων οἱ κοινοὶ
λόγοι καὶ καθολικοί. ἀμφοτέρων δ' ἦν ἐν τῷ ἐπι-
ταφίῳ χρεία. καὶ γὰρ αὔθαδές ἐστι καὶ ἄπιστον τὸ
λέγειν, οὐκ ἔδει γενέσθαι, ἐπιτάφιον τῶν πάλαι
οὕτω δοκιμησάντων. πρὸς μὲν γὰρ τὸ αὔθαδες αἱ
ἐπενθυμήσεις. πρὸς δὲ τὸ ἄπιστον οἱ καθολικοὶ λό-
γοι. Τῶν δὲ αὐθάδων καὶ τολμηρῶν διανοημάτων
θεραπεῖαι καὶ παραμυθίαι δύο, ἡ βραχεῖα προ-
σθήκη, ἡ ὁμολογία τοῦ τολμήματος. βραχεῖα μὲν
οὖν προσθήκη οὕτως. ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς ὦ ἀ-
θηναῖοι μονονουχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεὶς, ὅτι τῶν πρα-
γμάτων ἡμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστί. καὶ
πάλιν ἀναχοῦ ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς

λα ὀνόματα ἔχῃ τις ἰσότιμα καὶ ὁμοίως ἔχοντα ἐνάργεια χρήσιμον, ἡ ποικιλία ἁρμόζει. οἷον, ὅμηρος· ὡς δ᾽ ὅταν ὠδίνουσαν ἔχει βέλος ὀξὺ γυναῖκα δριμύ, τό τε προϊεῖσι μογοστόκοι εἰλείθυιαι ἥρης θυγατέρες πικρὰς ὠδῖνας ἔχουσαι, ἔχομεν ὀξύ, δριμύ, πικρόν· ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἔχει ἄλλο ἰσότιμον, ἐπὶ τὸ πρῶτον ἐπανέρχεται ὡς ὀξεῖαι ὀδῦναι δῦνον μένος ἀτρείδαο. καὶ ὁ θουκυδίδης ἐν τῷ προοιμίῳ· τεκμήριον, σημεῖον, παράδειγμα, μαρτύριον· καὶ ἀεὶ κύκλον ποιεῖται τῶν ὀνομάτων· ἐκ δὲ τεκμηρίων, ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει· καὶ μαρτύριον δέ· δήλου γὰρ καθαιρουμένης ἀπὸ ἀθηναίων· καὶ σημεῖον δ᾽ ἐστὶ ταῦτα τῆς ἑλλάδος ἔτι οὕτω γινόμενα· περί τε λοκροὺς τοὺς ὀζόλας· καὶ τοὺς αἰτωλούς, καὶ ἀκαρνᾶνας· καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι διὰ τὰς μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι. Η ποικιλότης ἐστὶ διττή, καὶ κατὰ λέξιν καὶ κατὰ γνώμην. ἑκατέρα δὲ διττή· καὶ ἡ κατὰ λέξιν, καὶ ἡ κατὰ γνώμην καὶ ἡ μὲν κατὰ λέξιν γίνεται διατριβῇ, καὶ πλήθει· ἡ δὲ κατὰ γνώμην κατὰ ἐπενθυμήσεις καὶ λόγων καθολικῶν τοῖς ἰδίοις συμπλοκήν. διατριβή ἐστι βραχέως διανοήματος ἠθικοῦ ἔκτασις, ἵνα ἐμμείνῃ τὸ ἦθος τοῦ λέγοντος ἐν τῇ γνώμῃ τοῦ ἀκούοντος· οἷον τὴν μὲν ὕβριν μειδίου πάντες ἴστε. ἐξετάσατε δ᾽ αὐτὴν οὕτως· τὴν μὲν ἀσέλγειαν ὦ ἄνδρες δικασταὶ καὶ τὴν ὕβριν, ἧ πρὸς ἅπαντας ἀεὶ χρῆται μειδίας, οὐδ᾽ ἕνα οὐδὲν

ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἴλετο. ἐν ἀθήναις τοῖς διονυσίοις ἐπόμπευον καὶ ἀλλήλοις ἐλοιδοροῦντο. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο πομπεύειν. καὶ εἰσαγγελία δὲ καὶ ἡ φάσις καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὀνόματα νομικά ἐστι. τεχνικὰ δὲ ἐκεῖνα. ζεύξαντες τὰς παλαιὰς ναῦς ναυπηγικὸν ὄνομα. καὶ δὶς διὰ τεσσάρων μουσικόν. καὶ μοχλεύειν γεωργικόν. καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Τὰ ἁμαρτήματα κατὰ τὴν λέξιν κατὰ δύο τρόπους γίνεται, ἀκυρίαν καὶ παραφθοράν. ἀκυρίαν μὲν. οἷον, ἐὰν εἴπῃ τις ἐρωτῶ καὶ παρακαλῶ ἀντὶ τοῦ δέομαι, ἀκύρως εἴρηκε. τὸ μὲν γὰρ παρακαλεῖν, ἢ καλεῖν ἐστιν ἢ προτρέπεσθαι. τὸ δὲ ἐρωτᾶν πυνθάνεσθαι. παραφθορὰν δὲ, οἷον, ὃ καλοῦσι διάζωμα, ἐάν τις εἴπῃ διαζώστραν. ἢ τὸ αἱμωδεῖν ἁμωδεῖν, καὶ τὰ τοιαῦτα. Πότε ταυτότητι ὀνομάτων χρησόμεθα, καὶ πότε ποικιλίᾳ. ταυτότητι μὲν ὅταν τοῦ πράγματος ἓν ὄνομα ᾖ τὸ ἐναργέστατον. τότε γὰρ οὐ δεῖ χορηγίαν ζητεῖν τὴν ἀφανίζουσαν τὴν ἐνάργειαν τοῦ πράγματος. ἐὰν δέ τις παραλάβῃ, ἐπίδειξιν μὲν ἄκαιρον ἐποιήσατο. τὴν χρείαν δὲ ἀπολώλεκε τῆς συγγραφῆς. ὅμηρος. ὡς δὲ χιὼν κατατήκετ᾽ ἐν ἀκροπόλοισιν ὄρεσιν, ἥν τ᾽ εὖρος κατέτηξεν ἐπὴν ζέφυρος καταχεύῃ. τηκομένης δ᾽ ἄρα τῆς ποταμοὶ πλήθουσι ῥέοντες, ὡς τῆς τήκετο καλὰ παρήϊα δακρυχεούσης. οὔτε τὸ λείβεται, οὔτε τὸ χεῖται, οὔτε τὸ λύεται οὕτως ἁρμόζει, ὡς τὸ τήκεται. ὄψις γάρ ἐστι χιόνος ἀναλισκομένης ἡ τηκεδών. ὅταν δὲ πολ-

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΜΕΘΟΔΟΥ ΔΕΙΝΟΤΗΤΟΣ.

Αν μέρος λόγου εὕρηται μὲν ἀπὸ μηνύσαι πράγματος, καιροῦ δὲ ἰδίου τυχὸν· ὁ δὲ καιρὸς κατὰ ἤθοις προσθήκην γινόμενος, ἰδίαν διαφορὰν ἀπεργάζεται· οὐ μόνον ἰδίαν, ἀλλὰ καὶ διάφορον· καὶ οὐ μόνον διάφορον, ἀλλὰ καὶ διαφόρους· καὶ οὐ μόνον διαφόρους, ἀλλὰ καὶ ἐναντίας· οἷον κακοῦργος πᾶς ὁ κακόν τι ἐργαζόμενος· ἰδίως δὲ ὁ κλέπτης· διάφορον δὲ, οἷον δημηγορεῖν, τὸ ἐν δήμῳ ἀγορεύειν, ἰδίως δὲ τὸ κεχαρισμένα λέγειν· καὶ τὸ ἀπαίδευτα λέγειν· διαφόροις δὲ, οἷον ἄνθρωπος γένοις ὄνομα· καὶ ἤθους ἡμέρου, καὶ τύχης ὄνομα, καὶ πανουργίας· ἐναντίας δὲ, ὡς τὸ μεῖναι τὸν χρόνον τὸν πολὺν, τὸν ὀλίγον· καὶ παρὰ Πλάτωνι χρόνου δὴ τὸν πολὺν δηλοῖ· καὶ τὸ, αὐτὸς ὦ Φαίδων παρεγένου· αὐτὸς ὦ Ἐχέκρατες· ὁ μὲν γὰρ ἤρετο ὡς θαυμάζων καὶ μακαρίζων τὸν παραγενόμενον· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο σεμνυνόμενος καὶ μέγα φρονῶν· Πάσης λέξεως τῆς ἀγνοουμένης ἐν πεζῷ λόγῳ τρεῖς μέθοδοι τῆς εὑρέσεως· ἢ γὰρ ἐθνική ἐστιν ἡ λέξις, ἢ τεχνική, ἢ νομική· ὁ γοῦν παρασάγγης οὐκ οἶδα τί ἐστιν· ἐθνικὸν γάρ ἐστι καὶ περσικὸν ὁδοῦ μέτρον οἱ τριάκοντα στάδιοι· σχοῖνος δὲ αἰγύπτιον οἱ ἑξήκοντα στάδιοι· νομικὸν δὲ ὄνομα τὸ τοιοῦτον· τὸ μὴ πεύ-

γράφον, καὶ ῥήτορα, τά τε γενικὰ δὴ ταῦτα εἴδη τοῦ λόγου καὶ οἷον στοιχεῖα πάσης ἰδέας ἐπεσκεμμένων, περὶ ὧν τὴν πᾶσαν γραμματείαν ταύτην συνεστησάμεθα· ὥστε περιττῶς ἂν πλεονάζοιμεν, καὶ περὶ τῶν ποιητῶν καθέκαστον διεξιόντες· ἄλλως τε καὶ πάνυ πολλοῦ γενησομένου τοῦ λόγου μὴ μόνον περὶ τούτου· δεῖ γὰρ δή που πρότερον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διευκρινήσειν, ἰδίᾳ μὲν περὶ ἐποποιΐας εἰπεῖν τι· καὶ τῶν κατ᾿ αὐτὴν δευτέρων τε καὶ τρίτων μεθ᾿ Ὅμηρον· ἰδίᾳ δ᾿ αὖ περὶ τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας ὡσαύτως· τῶν τε λυρικῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς ποιήσεως ἁπάντων καθέκαστόν γε αὖ τῶν εἰπεῖν τίς ὁ πρῶτος καὶ διατί· καὶ τίς ὁ δεύτερος, καὶ διατί· ὥστε σχεδὸν εἰς ἄπειρον αὐτόν τι τὸν λόγον προελθεῖν ἀπόχρη οὖν τὰ προειρημένα. καὶ τέλος ἡμῖν ὁ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγος τοῦτο ἐχέτω. μεθ᾿ ὃν ὁ περὶ τῆς κατὰ μέθοδον δεινότητος γεγράψεται. ὅς ἐστιν ἔλιμμά τι τῆς πραγματείας ταύτης· καίτοι πολλῷ καὶ ταύτην προσεληλυθώς· ὡς καὶ μικρῷ πρότερον διωρισάμην· καὶ αὐτὸ δηλώσειν τὸ πρᾶγμα φημί.

ἱστορίαν συγγραψάμενος. ἀλλ' οὐ μόνον ἡ ἔννοια ἱκανὴ λόγων εἶδος ὁποιονοῦν ἐξεργάσασθαι· πολὺ δὲ ἔχει καὶ ἡ λέξις καὶ τὰ περὶ τὴν λέξιν· οἷον, σχήματα, κῶλα, σύνθηκαι, ῥυθμοὶ, ἀναπαύσεις, πρὸς τὸ ἡδονὰς ποιῆσαι καὶ γλυκύτητας, οἵας ἴσασιν αἱ παρὰ ἡροδότῳ, καὶ νὴ Δία γε ἄλλο τι λόγων εἶδος· ὡς ἕκασται πεφύκασιν ἐργάζεσθαι λόγων ἰδέαι. ἀκόντως οὖν τοῦτο ὁ ἑκαταῖος πέπονθε· τῆς ἐπιμελείας καὶ τοῦ περὶ τὴν λέξιν κόσμου μὴ ὁμοίως φροντίσας. τοσαῦτα καὶ περὶ ἑκαταίου. Περὶ δὲ θεοπόμπου καὶ ἐφόρου καὶ ἑλλανίκου καὶ φιλίστου καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις περιττὸν ἔδοξεν εἶναί μοι γράφειν. μάλιστα μὲν καὶ διὰ τὸ περί τε τοῦ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγου, καὶ τῶν κατ' ἄνδρα εἰρημένων μὴ χαλεπῶς ἡγεῖσθαι δύνασθαί τινα καὶ περὶ ἐκείνων χαρακτηρίσαι. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ ὅτι ζήλου καὶ μιμήσεως τὰ εἴδη τῶν λόγων αὐτῶν οὐ πάνυ τι. μᾶλλον δὲ οὐδ' ὅλως ὅσα γε ἐμὲ γινώσκειν ἠξίωται παρὰ τοῖς ἕλλησι, καθάπερ τὰ τῶν ἄλλων· οἷον θουκυδίδου, ἡροδότου, ἑκαταίου, ξενοφῶντος, τῶν λοιπῶν· τούτοις ἑπόμενόν ἐστι τοὺς μεθ' ὅμηρον ποιητὰς χαρακτηρίσαι. ὥσπερ τοὺς μετὰ δημοσθένην ῥήτορας ἐχαρακτηρίζομεν. καὶ τοὺς μετὰ πλάτωνα λογογράφους πρῶτον περὶ αὐτῶν εἰπόντες, πλάτωνος καὶ δημοσθένους. ὥσπερ καὶ περὶ ὁμήρου. ἴσως δὲ καὶ περὶ τούτων οὐκ ἀναγκαίως εἰρήκαμεν. δυναμένων ῥαδίως χαρακτηρίζειν, καὶ πάνθ' ὁντιναοῦν καὶ νέον, καὶ παλαιὸν καὶ ποιητὴν καὶ λογο-

ὥσπερ ἀλλότριόν τι τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἐκφαίνεται τὸ μόριον ἐκεῖνο· οἷόν ἐστι καὶ τὸ, περὶ δὲ τῷ πρόκνην τὴν πανδίονος ἀπὸ ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ὅσα τοιαῦτα. θαυμάζειν δὲ δεῖ καὶ μὴ τοιοῦτον ἦν, τοῦτο οὐκ ἐχρῆν, ὅτι καὶ ἡδονήν που ἔχειν ὁ λόγος αὐτῷ. σχεδὸν γὰρ οὐδ' ἄλλος τις τῶν κατ' ἄνδρα λόγων ὅπου προελόμενός τε καὶ ἐργασάμενος δύνατ' ἂν καθαρὸς ὀφθῆναι καὶ μὴ οὐχὶ, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀμιγέστη προσαψάμενος ἰδεῶν τοῦ λόγου. ἔτι ὡς ἱστορικὸς ὁ θουκυδίδης κέχρηται μὲν καὶ μιμήσει κατά τε τὰς δημηγορίας· καὶ ἔν τισι διαλόγοις. ὁ αὐτὸς δέ ἐστι καὶ τούτοις· μᾶλλον δὲ μειζόνως ἐστὶ τοιοῦτος· οἷον αὐτὸν ἐχαρακτηρίζομεν. ἐπεὶ ἔν γε τῇ ἱστορίᾳ ἧττόν ἐστι σκληρὸς καὶ τραχύς. ἔχει γὰρ πολλὰ ἐνταῦθα καθαρά τε καὶ εὐκρινῆ. καὶ τόν γε διδάσκαλον αὐτοῦ τὸν ἀντιφῶντα· πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις· τούτοις δὲ οἶμαι καὶ μᾶλλον παρελήλυθε. τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ θουκυδίδου. Εκαταῖος δὲ ὁ μιλήσιος παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ ἡρόδοτος, καθαρὸς μέν ἐστι καὶ σαφής· ἐν δέ τισι καὶ ἡδὺς οὐ μετρίως. τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῃ χρησάμενος· οὐδὲ κατὰ τὸν ἡρόδοτον ποικίλῃ ἧττόν ἐστιν ἕνεκά γε τῆς λέξεως ποιητικός· καὶ ἡ ἐπιμέλεια δὲ αὐτῷ οὐ τοιαύτη· οὐδὲ ὅμοιος ὁ κόσμος ὁ περὶ αὐτήν· διὸ καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἐλαττοῦται πολλῷ τοῦ ἡροδότου· ἀλλὰ πάνυ πολλῷ· καί τοι γε μύθοις γε τὰ πάντα σχεδὸν· καὶ τοιαύτην τινὰ

βουλευτικὸς ἢ πανηγυρικός· λέγω καὶ κατὰ τὰς ἐννοίας καὶ τὸ μηδὲν ἀκατασκεύως εἰσάγειν· ἀλλὰ πεπάχθω μὲν, ἔνθα αὐτῷ καὶ προσήκει πεπάχθαι καθ' ἑκάτερον· κατά τε τὸ τῶν λόγων εἶδος, καὶ κατὰ τὸ προκεκρίσθαι τινῶν· ἑτέρων δὲ εἰ καὶ τοῦτο συμβαίνει τὰ δεύτερα φέρεσθαι τῆς πρὸς τοὺς λόγους ἕξεως ἕνεκα. ἡμεῖς δὲ ὁποῖός τίς ἐστι, χαρακτηρίσωμεν· ὁ τοίνυν θουκυδίδης μάλιστα μεγέθους ἐφιέμενος, τυγχάνει μὲν τοῦ μεγέθους· οὐ μὴν οὗπερ ἐφίεσθαί μοι δοκεῖ μεγέθους τυγχάνει· βούλεται μὲν γὰρ, ὥς ἔγωγε οἶμαι, σεμνὸν εἶναι τὸν λόγον αὐτῷ, ὅπερ ἴδιον μεγέθους πανηγυρικοῦ· φαίνεται δὲ ὑπερβαίνων τοῦτο καὶ μάλιστα κατὰ τὴν λέξιν· ἐπὶ τὸ τραχύτερον μᾶλλον καὶ τὸ σκληρότερον, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸ ἀσαφέστερον, καὶ ἔτι κατὰ σύνθηκην τῶν λέξεων· ἐπιμελεῖται μὲν γὰρ κόσμου ὡς ὅτι μάλιστα· βουλόμενος δὲ εἶναι καὶ τὸ ὑψηλὸν αὐτῷ καὶ ὑπέρογκον, πάλιν ὑπερεκπίπτει· κατά τε τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς κοινότητας τῶν συνθηκῶν· ὥς τε ἐπὶ τὸ σκληρότερον, καὶ δι' αὐτὸ ἐπὶ τὸ ἀσαφέστερον φέρεσθαι· ἀξιωματικὸς δὲ ὁ ἀνὴρ, ὡς ὅτι μάλιστα· ταῖς δὲ ἐννοίαις, εἴπερ τις ἄλλος, πολιτικὸς ὁμοῦ καὶ σεμνός· οὐδὲν γὰρ ἀκατάσκευον οὐδὲ ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀπολείπει· ταῖς μέντοι μεθόδοις οὐ τοιοῦτος· μετὰ γὰρ μεγέθους τινός γνωρίμου ἤ τινος ἑτέρου τοιούτου καὶ τὰς κατασκευὰς εἰσάγει· διὸ καὶ ἀγλυκής ἐστι σχεδὸν δι' ὅλου· εἰ δέ που καὶ γλυκύτητα ἔχει μάλιστα μὲν

ἡδονὴν ἔχει καὶ τὸ μέγεθος· οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ῥυθμῶν
αὐτῷ κατά τε τὰς συνθήκας καὶ τὰς βάσεις δα-
κτυλικοί τε εἰσὶ καὶ ἀναπαιστικοί, σπονδειακοί
τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤθη δὲ καὶ πάθη προσώπων
εἴπερ τις ἄλλος κάλλιστα καὶ ποιητικώτατα με-
μίμηται. διὰ δὲ τούτων καὶ πλείονι τῷ μεγέθει πολ-
λαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδό-
μῃ τῶν ἱστοριῶν κατὰ τοὺς ξέρξου πρὸς ἀρτάβα-
ζον, κἀκείνου πρὸς ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων λόγοις. τοσαῦτα καὶ περὶ ἡροδότου.
Περὶ δὲ θουκυδίδου μέλλων λέγειν προσδιορίσο-
μαι τοσοῦτον, ὡς οὐκ ἐπειδὴ μεθ' ἡρόδοτον ἐμνή-
σθημεν αὐτοῦ καὶ μετ' ἄλλους, διὰ τοῦτο χρὴ νο-
μίζειν, ὡς καὶ τῇ κατὰ λόγους ἕξει τε καὶ δυνά-
μει μετ' ἐκείνους ἡμῖν τέτακται· ἐπεὶ οὐδὲ ἡρόδο-
τον μετὰ νικόστρατον δήπουθεν ἢ μετ' αἰσχίνην, ἀλλ'
οὐδὲ μετὰ ξενοφῶντα ἡμεῖς τάττοιμεν ἄν, λόγων
τε δυνάμεως ἕνεκα καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἕξεως.
ἄλλως τε καὶ ἐν εἴδει πανηγυρικῷ· τῇ δὲ ἀκολου-
θίᾳ τῶν περὶ τῆς ἰδέας ἐκείνης λόγου ἑπόμενοι ταύ-
τῃ τῇ τάξει κεχρήμεθα· ἰδίᾳ μὲν τοὺς ἄλλους πα-
νηγυρικούς· ἰδίᾳ δὲ καὶ τοὺς ἱστορικοὺς τιθέντες· καὶ
τῶν ἱστορικῶν δὲ ἐν πρώτοις ἡροδότου διὰ τοῦτο ἐμνή-
σθημεν, ὅτι πανηγυρικώτερος καὶ ἡδίων οὐ μόνον
θουκυδίδου, ἀλλ' ἴσως ἁπάντων ἐστὶ τῶν οὕτω γρά-
φειν λόγους προελομένων· ἐπεὶ θουκυδίδης γε καὶ
ἀμφισβήτησιν τῷ παράσχοι μεθ' ὧν ἐξετάζοιτ'
ἂν δικαίως· οὐχ ἥκιστα γὰρ δικανικός ἐστι καὶ συμ-

ταῖς ἀπὸ τούτων ἡδοναῖς. ὅς γε καὶ μύθοις αὐτὸς πολλοὺς ἔπλασεν, οὐκ αἰσωπείους μόνον, ἀλλ' οἵους εἶναί πως καὶ δραματικούς. ἐπιμελὴς δὲ κατὰ τὴν σύνταξιν· ἀλλ' ὅτι μάλιστα μετὰ μέντοι τοῦ μὴ λυμαίνεσθαι τῇ ἀφελείᾳ. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν κατὰ τὸ τοιοῦτο τῶν πανηγυρικῶν εἶδος λόγων εὐδοκιμούντων ἀνδρῶν μεθ' ὧν καὶ τὸν νικόστρατον ἐτάξαμεν, τοσαῦτα εἰρήσθω. ἑξῆς δ' ἂν λέγοιμεν περὶ τῶν κατὰ τὸ ἱστορικὸν εἶδος ἐλλογίμων. οἱ γὰρ ἰσοκράτους τε καὶ λυσίου ὀλυμπικοί τε καὶ παναθηναϊκοί, καὶ αὐτὸ τοῦτο πανηγυρικοὶ καὶ ἐπιγράφονται οὕτω πανηγυρικοί, δῆλόν ἐστιν, ὡς ἄλλο τι βούλονται. μετρίως γάρ πως ἔχουσι τὸ πανηγυρικὸν καὶ ὅσον τάχα ἂν καὶ συμβουλευτικὸς ἢ δικανικὸς λόγος δέξαιτο. εἰ δὲ ἄρα καὶ ταύτης εἶεν τῆς ἰδέας τά τε ἄλλα, καὶ διὰ τὸν κόσμον τὸν περὶ τὴν συνθήκην τοῦ ἰσοκράτους, ἀρκεῖ τὰ λεχθέντα περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς περὶ τῶν δικανικῶν τε καὶ συμβουλευτικῶν ἀνδρῶν εἰρημένοις. ἀλλὰ λεκτέον γε ἤδη καὶ περὶ τῶν ἱστορικῶν πλὴν ξενοφῶντος. ὁποῖος γὰρ εἰς τοὺς λόγους ὁ ἀνὴρ ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν. Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μετὰ τοῦ καθαροῦ καὶ εὐκρινοῦς πολύς ἐστι ταῖς ἡδοναῖς. καὶ γὰρ ταῖς ἐννοίαις μυθικαῖς σχεδὸν ἁπάσαις καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μέγεθος δὲ πολλαχοῦ καὶ ἔχει καὶ τὸ κατ' ἔννοιαν. κατὰ μέντοι ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τοῦ κόσμου τὸ συναμφότερον καὶ τὴν

πλάτωνι τοιοῦτον οὐδέν ἐστιν, πλὴν ὅσον ἐν ταῖς κα-
τὰ μειρακίων ἡλικίαν· οἷον, ὅτε τὸν θεαίτητον, ἤ-
τοι τοιοῦτον πρόσωπον εἰσάγει πάντως οὐ κατὰ
τὸ τοῦ κύρου δὴ πρόσθεν ὃν λέγω παιδὸς ἔτι ὄντος
ἢ κατὰ τὸ τῆς ἀρμενίας γυναικός· ἢ ὅσα τοιαῦτα.
ἴδιον δὲ ξενοφῶντος καὶ τὸ κατὰ ποσὰ διαστήμα-
τα χρῆσθαι ποιητικαῖς πως λέξεσι, πολὺ τῶν ἄλλων
τῇ φύσει διεστηκυίας λέξεων, ὥσπερ ὅταν λέγῃ προ-
σύνην καὶ ὅσα τοιαῦτα. μετὰ δὲ ξενοφῶντα τάττοι-
τ' ἂν ὁ αἰσχίνης ἡμῖν. λέγω δὲ τὸν σωκρατικόν. οὗ-
τος τοίνυν ἐστὶ μὲν ἀφελὴς καὶ αὐτός, εἴπερ τις ἕ-
τερος· πλείονι δὲ τῷ καθαρῷ καὶ εὐκρινεῖ ἢ τῷ ἀφε-
λεῖ χρῆται· ταῦτά τοι καὶ λεπτότερός ἐστι κατὰ
τὴν λέξιν τοῦ ξενοφῶντος· ἐννοίαις γὰρ οὐκ ὀλίγαις
καὶ αὐτὸς σεμνοτέραις χρῆται. ἡδοναῖς δὲ ταῖς ἀπὸ
τῶν μύθων τε καὶ μυθικῶν μετριώτερον. ὅσον δὲ ὁ
ξενοφῶν ἀφελείᾳ τῇ κατ' αὐτὸν ὑπερβέβληκε
τὴν πλάτωνος ἀφέλειαν· φαίης ἂν ὅτι τοσοῦτον
πάλιν αὖ τὸν ξενοφῶντα ὑπερβέβληκεν ὁ αἰσχί-
νης τῇ λεπτότητι. διὸ καὶ πολλῷ καθαρώτερός ἐστιν.
ἐπιμελής τε ὡς ἐν ἀφελείᾳ σφόδρα, καὶ μᾶλλόν
γε ἢ ξενοφῶν. Ὁ δὲ νικόστρατος· ἄξιον γὰρ οἶμαι
τάχ' ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον μετ' ἐκείνοις καὶ τού-
του ποιήσασθαι μνήμην, ἀφελὴς μὲν οὐδενὸς ἧτ-
τόν ἐστι τῶν προειρημένων. λεπτότερος δὲ καὶ πολ-
λῷ καθαρώτερος σχεδὸν ἁπάντων· ὑπερίσχνον γὰρ
αὐτῷ τὸ εἶδος καὶ οὐδαμοῦ μέγεθος ἔχον, πλὴν
εἴ που κατ' ἔννοιαν μόνην· μύθοις μέντοι χαίρων καὶ

τοι καὶ ταύταις· μεγέθους δὲ κατὰ μὲν ἔννοιαν ἀπέχεται πολλαχοῦ· καθαιρεῖ δὲ καὶ τοῦτο, καὶ βιάζεται πρὸς τὸ ἀφελὲς, ταῖς μεθόδοις καὶ τῇ λέξει, καὶ τοῖς περὶ τὴν λέξιν ἅπασι. καθαρὸς δὲ καὶ εὐκρινὴς, εἴπερ τις ἕτερος, ὁ ξενοφῶν. δριμύτησι δὲ καὶ ὀξύτησι χαίρων, ὧν τὴν φύσιν ἐν τῷ περὶ γλυκύτητός τε καὶ ἀφελείας εἰρήκαμεν. ἐπιμελεῖται δὲ ὡς ἐν ἀφελείᾳ τε καὶ ἀπλάστῳ λόγῳ χρῆται πολλῇ τῆς δὲ παρὰ τῷ πλάτωνι ἀφελείας πολλῷ ἡ παρὰ τούτῳ ἀφελεστέρα ἐστὶ κατ' αὐτὰς τὰς ὑποθέσεις τῶν πραγμάτων τοιαύτη γινομένη· οὐ μόνον κατὰ τὴν λέξιν καὶ τὰ ἐνθυμήματα τῇ λέξει· συμπόσια γοῦν ἀμφοτέροις ἐστὶ γεγραμμένα. ἀλλ' ὁ μὲν καὶ ὀρχηστρίδων εἰσόδους καὶ ὀρχήματα εἴδη τινὰ καὶ φιλήματα καὶ πολλὰ τοιαῦτα λέγειν μεθ' ἡδονῆς οὐ παραιτεῖται. ὁ δὲ ταῦτα, ὥς αὐτός φησιν, ἀφεὶς ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἄγει τὴν ἀφέλειαν τῶν πραγμάτων. τοιοῦτος δὲ ὁ ξενοφῶν καὶ τοῖς ἱστορικοῖς, οἷος καὶ τοῖς ἄλλοις. οἷον ὅτι χιλὸν ἐστέψαντο, ὅταν λέγῃ καὶ ὅτι τοῖς παισὶν ὡς ἐνεοῖς διαλέγονται. καὶ ὅτι πίνειν ἀπὸ τοῦ κρατῆρος ἐπικύψαντας ἔδει καθάπερ βοῦν. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα καθ' ὑπερβάλλουσαν ἀφέλειαν ἔχει τὴν ἡδονήν. ἧπερ οὐχ ὁμοίως ὁ πλάτων χρῆται. καὶ ταῖς μιμήσεσι δὲ τῶν προσώπων μᾶλλον εὐδοκιμεῖ. ὅτε ἀφελῆ καὶ ὡς ὄντως ἄπλαστα καὶ ἁπαλὰ καὶ ἡδέα ἤθη ψυχῶν μιμοῖτο. ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ κύρου παιδὸς εἰπόντος. καὶ ὅσα τοιαῦτα. παρὰ δὲ τῷ

προσώπων μιμήσεις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐν τῷ περὶ πανηγυρικοῦ εἴδους ἡμῖν λέλεκται, ἃ δὴ καὶ οὐχ ἡ ποίησις μόνη, οὐδὲ μὴν ἡ λογογραφία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορία ἔχει πλεονάζοντα πάντα, πάντως δεῖ καὶ τοῖς ἱστοριογράφοις ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς τετάχθαι, ὥσπερ οἶμαι, καὶ ἔστιν· ἐπεὶ καὶ μεγέθους καὶ ἡδονῶν στοχάζονται καὶ τῶν ἄλλων οἶμαι σχεδὸν ἁπάντων· ἃ καὶ μὴ παραπλησίως ἐκείνῳ τυγχάνουσι, λέγω τῷ πλάτωνι· ὥστε ἀνάγκη καὶ περὶ τούτων ἐνταῦθα εἰπεῖν· ἀλλ' ἔτι ἐκείνοις ἴτεον πρῶτον τοῖς μετὰ τὸν πλάτωνα κατὰ τὸ πανηγυρικὸν εὐδοκιμοῦντας· ἄλλως τε ἐπειδή τινες αὐτῶν καὶ ἀμφοῖν μετέχουσιν, ἱστορίας τε καὶ τῆς ἄλλης λογογραφίας, ὥσπερ ὁ ξενοφῶν· περὶ οὗ δὴ καὶ πρῶτον λεκτέον· Ἔστι τοίνυν οὗτος ἀφελὴς μὲν ὡς ὅτι μάλιστα, καὶ τούτῳ πλεονάζων τῷ εἴδει παρὰ τὰ ἄλλα εἴδη πάντα τοῦ πανηγυρικοῦ ταῖς μὲν ἀπὸ τῆς ἀφελείας αὐτῆς ἡδοναῖς πολλαῖς χρώμενος· γλυκύτησι δὲ ταῖς ἀπὸ τούτου, οἷον ταῖς ἀπὸ τῶν μύθων καὶ τῶν τοιούτων μανώτερον· ἐπεὶ καὶ ὅτε περὶ τῶν κυνῶν διέξεισιν ἡδονὰς ποιῶν κατὰ τὴν τῆς ἀφελείας αὐτῆς ἐπίτασιν, τοῦτο ποιεῖ, καὶ οὐ κατ' ἄλλο τι τῶν φύσει γλυκύτητος ἰδίων· τὸ μέντοι περὶ τὸν ἀβραδάτην καὶ τὴν πανθίαν πᾶν ἦθός τε καὶ πάθος πολλὰς ἔχει τὰς ἡδονὰς μυθικῶς πλασθέν· καὶ τὰ περὶ τὸν τιγράνην δὲ ὡσαύτως, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν ἀρμενίαν· ἔφαμεν δὲ ὅτι μανῶς μὲν χρῆται ταῖς τοιαύταις γλυκύτησι· χρῆται μὴν

λα ἐπισωρεύει τε καὶ περιβάλλει ἀτάκτως, διὰ τὸ ταῖς ἐπιβολαῖς χωρὶς εὐκρινείας χρῆσθαι. ὅθεν ἔδοξέ τις φλύαρος καὶ ἄλλως ἀσαφὴς εἶναι. ἐπιμελείας δὲ αὐτῷ καὶ κόσμου πάνυ βραχὺ μέτεστι. γοργότητός τε ὡσαύτως. καὶ μήν τοι καὶ τῆς κατὰ μέθοδον δεινότητος ὀλίγον. ἀλλὰ καὶ σφόδρα ὀλίγον ἔχει. τῆς δ' ἄλλης σχεδὸν οὐδ' ὅλως.

Τῷ μὲν οὖν Δημοσθένει οἱ λοιποὶ τῶν δέκα, μεθ' ὧν καὶ ὁ Κριτίας, ὑποτεταγμένοι οὑτωσί πως τὰ δεύτερα καὶ τὰ τρίτα τοῦ δικανικοῦ τε καὶ συμβουλευτικοῦ τῶν λόγων εἴδους ἀποφέρονται. τούτῳ δὲ ἕπεται μὲν περὶ τοῦ ἁπλῶς πανηγυρικοῦ λόγου εἰπόντας περὶ τῶν κατὰ τοῦτο μετὰ Πλάτωνα εὐδοκιμούντων λέγειν. ὥσπερ ἐκεῖ περὶ τῶν μετὰ τὸν Δημοσθένην εἰρήκαμεν. ἔστι δὲ σχεδὸν οὐ ῥᾴδιον περὶ τοῦ ἁπλῶς πανηγυρικοῦ ἀποφήνασθαί τι. πλὴν τοσοῦτον, ὅτι πάντα ἐκεῖνα τὰ εἴδη, ἐξ ὧν ἔφαμεν τὸν κάλλιστον πανηγυρικὸν καὶ πλατωνικὸν γίνεσθαι λόγον, δύναται καὶ καθ' ἑαυτὰ ἕκαστα πλεονάσαντα ποιῆσαί τινα τύπον πανηγυρικόν. οἷον σεμνότης μόνη, ἀφέλεια, πάλιν γλυκύτης, καθαρότης, ἐπιμέλεια, ἅπανθ' ἁπλῶς τὰ προειρημένα. καὶ φαίνονταί γε οὕτω καὶ οἱ εὐδοκιμοῦντες τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸ πανηγυρικὸν χρησάμενοι τῷ λόγῳ περὶ ὧν ῥητέον. ἀνάγκη δὲ πρῶτον τοσοῦτον προειπεῖν, ὅτι τοῦ καλλίστου τῶν πανηγυρικῶν ὀφείλοντος ἔχειν μέγεθος μεθ' ἡδονῆς, καὶ ἐπὶ κόσμον καὶ σαφήνειαν, ἤδη δὲ καὶ

σαφέστερος δὲ τὴν λέξιν· καὶ ὅτε περιβάλλει, διευκρινῶν· ὥστε εἶναι καὶ σαφὴς ἅμα τῷ μεγέθει καὶ εὐκρινής. ἔχει δὲ πολλαχοῦ καὶ μάλιστα ἐν τοῖς δημηγορικοῖς προοιμίοις καὶ τὸ ἀληθινόν τε καὶ πιθανόν. ἐπιμελὴς δὲ ὢν οὐ μετρίως ὅμως οὐχ ἁπλῶς χρῆται τῷ τοιούτῳ κόσμῳ· οὐδὲ κατὰ τὸν ἀντιφῶντα προσκόρως καὶ σαφῆ τὴν ἐπιτήδευσιν ἔχοντι· ἀλλ' ὥστε μετέχειν καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ ἀληθοῦς. τοῖς δὲ ἄλλοις τοῦ ἤθους εἴδεσιν οὐ σφόδρα τι χρῆται, οἷον ἐπιεικείᾳ καὶ ἀφελείᾳ, ἢ ὅσα τοιαῦτα. ταῦτα καὶ περὶ κριτίου. ἕπεται δὲ τῷ περὶ ἀντιφῶντος τοῦ ῥαμνουσίου λόγῳ ὁ περὶ λυκούργου τοῦ καὶ ὀνομασθέντος οὕτω ῥήτορος. Ὁ τοίνυν λυκοῦργος πολιτικὸς μέν ἐστιν, εἴπερ τις ἕτερος· πλὴν ἴσως τοῦ κατὰ τὴν ἀφέλειαν ἤθους ἕνεκα. πολὺ δὲ τὸ τραχὺ καὶ σκληρὸν ἔχει χωρὶς ἐπιμελείας. ἦ γὰρ αὖ ὁ αὐτὸς ἦν πως τῷ δεινάρχῳ· τῇ δὲ λέξει καὶ πολὺ τραχύτερός ἐστιν. ὅθεν φημὶ καὶ τοῦτον τὴν φαινομένην οὐ μὴν οὖσαν ὡς ὄντως δεινότητα ἔχειν· τροπικώτεροι γάρ εἰσιν οἱ λόγοι μᾶλλον αὐτοῦ καὶ καταδρομὴν ἔχοντες, ἔστιν οὗ κατὰ τῶν ἀποδεδειγμένων πραγμάτων. χρῆται δὲ πολλαῖς πολλάκις καὶ ταῖς παρεκβάσεσιν· ἐπὶ μύθους καὶ ἱστορίας καὶ ποιήματα φερόμενος. ἃ δὴ τῆς φαινομένης ἐστὶ καὶ αὐτὰ δεινότητος. Ὁ δὲ ἀνδοκίδης πολιτικὸς μὲν εἶναι προαιρεῖται, οὐ μὴν πάνυ γε ἐπιτυγχάνει τούτου. ἀδιάρθρωτος γάρ ἐστιν ἐν τοῖς σχήμασι καὶ ἀδιευκρίνητος· καὶ τὰ πολ

ἀληθινὸν, καὶ ἄλλως ἠθικός, ὥσπερ καὶ πιθανός· ἢ τοῦτον δὲ ἅπαντα ταῦτα ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους· ἐπεὶ καὶ πρῶτος λέγεται τοῦτο μετελθεῖν τὸ εἶδος· καὶ ὅλως εὑρετὴς καὶ ἀρχηγὸς γενέσθαι τοῦ τύπου τοῦ πολιτικοῦ· καὶ γάρ ἐστι τοῖς χρόνοις τῶν δέκα ῥητόρων τούτων πρεσβύτατος ἁπάντων. μεγέθει δὲ χρῆται μὲν οὐκ ὀλίγῳ, καλῶς δέ πως συνυφασμένῳ, καὶ οὐ κατὰ τὸν ὑπερίδην διεστηκότι τῶν ἄλλων, οὐδ᾽ αὖ κατὰ τὸν αἰσχίνην σοφιστικῷ· καίτοι τῆς λέξεως αὐτῷ πολλαχοῦ διηρμένης, ἐπιμελής γε μὴν οὕτως, ὡς μὴ εἶναι προσκορής· γοργὸς δὲ μετρίως ἐστὶ καὶ δεινὸς ὡσαύτως. ὁ δ᾽ ἕτερος ἀντιφῶν οὗπερ οἱ Τῆς ἀληθείας εἰσὶ λεγόμενοι λόγοι. πολιτικὸς μὲν ἥκιστά ἐστι· σεμνὸς δὲ καὶ ὑπέρογκος τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δι᾽ ἀποφάνσεων περαίνειν τὸ πᾶν, ὃ δὴ τοῦ ἀξιωματικοῦ λόγου ἐστὶ, καὶ πρὸς μέγεθος ὁρῶντος· ὑψηλὸς δὲ τῇ λέξει καὶ τραχύς· ὥστε καὶ μὴ πόρρω σκληρότητος εἶναι, καὶ περιβάλλει δὲ χωρὶς εὐκρινείας· διὸ καὶ συγχεῖ τὸν λόγον, καὶ ἔστιν ἀσαφὴς τὰ πολλά· καὶ ἐπιμελὴς δὲ κατὰ τὴν συνθήκην, καὶ ταῖς παρισώσεσι χαίρων· οὐ μὴν ἤθους γέ τι οὐδ᾽ ἀληθινοῦ τύπου μέτεστι τῷ ἀνδρί· φαίην δ᾽ ἂν ὡς οὐδὲ δεινότητος, πλὴν τῆς φαινομένης μὲν, οὐ μὴν οὔσης γε ὡς ἀληθῶς· ἐγγὺς δὲ τῆς ἰδέας ἐστὶ ταύτης καὶ ὁ κριτίας· διὸ καὶ μετὰ τοῦτον εὐθὺς περὶ κριτίου λέξομεν· ἔστι γὰρ καὶ οὗτος σεμνὸς μὲν παραπλησίως τῷ ἀντιφῶντι καὶ διηρμένος πρὸς ὄγκον, καὶ τὰ πολλὰ λέγων ἀποφαντικῶς, καθα-

γοντας ἀνάγκη προειπεῖν, ὅτι καθάπερ ἄλλοι τέ
φασιν οὐκ ὀλίγοι καὶ δίδυμος ὁ γραμματικός·
πρὸς δὲ, καὶ ἀπὸ ἱςορίας φαίνεται· πλείους γεγόνασι
μὲν ἀντιφῶντες, δύο δὲ οἱ σοφιςεύσαντες· ὧν καὶ
λόγον ἀνάγκη ποιήσασθαι· ὧν εἷς μέν ἐςιν ὁ ῥήτωρ
οὗπερ οἱ φονικοὶ φέρονται λόγοι, καὶ δημηγορι-
κοὶ, καὶ ὅσοι τούτοις ὅμοιοι· ἕτερος ὁ καὶ τερατοσκό-
πος καὶ ὀνειροκρίτης λεγόμενος γενέσθαι· οὗπερ
οἵ τε περὶ τῆς ἀληθείας λέγονται λόγοι, καὶ ὁ περὶ
ὁμονοίας, καὶ οἱ δημηγορικοὶ, καὶ ὁ πολιτικός. ἐγὼ
δὲ ἕνεκα μὲν τοῦ διαφόρου τῶν ἐν τοῖς λόγοις τού-
τοις ἰδεῶν, πείθομαι δύο τοὺς ἀντιφῶντας γενέ-
σθαι. πολὺ γὰρ ὡς ὄντως τὸ παραλλάττον τῶν ἐπι-
γραφομένων τῆς ἀληθείας λόγων πρὸς τοὺς λοι-
πούς. ἕνεκα δὲ τοῦ καὶ παρὰ πλάτωνι καὶ παρ' ἄλ-
λοις ἱςορουμένου πάλιν οὐ πείθομαι. θουκυδίδην
γὰρ ἀντιφῶντος εἶναι τοῦ ῥαμνουσίου μαθητὴν ἀ-
κούω πολλῶν λεγόντων. καὶ τὸν μὲν ῥαμνούσιον εἰ-
δὼς ἐκεῖνον, οὗπέρ εἰσιν οἱ φονικοί· τὸν θουκυδί-
δην δὲ πολλῷ κεχωρισμένον, καὶ κεκοινωνηκότα
τῷ εἴδει τῶν τῆς ἀληθείας λόγων, πάλιν οὐ πείθο-
μαι. οὐ μὴν, ἀλλ' εἴτε εἷς ὁ ἀντιφῶν ἐγένετο δύο λό-
γων εἴδεσι τοσοῦτον ἀλλήλων διεστηκότων χρησάμε-
νος· εἴτε καὶ δύο, χωρὶς ἑκάτερος, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ
ἐκεῖνο μετελθών· ἀνάγκη χωρὶς περὶ ἑκατέρου δι-
ελθεῖν· πλεῖστον γὰρ, ὡς ἔφαμεν, τὸ μεταξύ. Ὁ τοίνυν
ῥαμνούσιος ἀντιφῶν, οὗπερ οἱ φονικοὶ φέρονται,
πολιτικὸς μὲν καὶ κατὰ τὸ σαφὲς, καὶ κατὰ τὸ ἀ-

ἱστορίαν συγγραψάμενος· ἀλλ' οὐ μόνον ἡ ἔννοια ἱκανὴ λόγων εἶδος ὁποιοῦν ἐξεργάσασθαι· πολὺ δὲ ἔχει καὶ ἡ λέξις καὶ τὰ περὶ τὴν λέξιν· οἷον, σχήματα, κῶλα, συνθῆκαι, ῥυθμοί, ἀναπαύσεις, πρὸς τὸ ἡδονὰς ποιῆσαι καὶ γλυκύτητας, οἷαί εἰσιν αἱ παρὰ ἡροδότῳ, καὶ νὴ δία γε ἄλλο τι λόγων εἶδος· ὡς ἕκασται πεφύκασιν ἐργάζεσθαι λόγων ἰδέαι. εἰκότως οὖν τοῦτο ὁ ἑκαταῖος πέπονθε· τῆς συμμελείας καὶ τοῦ περὶ τὴν λέξιν κόσμου μὴ ὁμοίως φροντίσας. τοσαῦτα καὶ περὶ ἑκαταίου. Περὶ δὲ θεοπόμπου καὶ ἐφόρου καὶ ἑλλανίκου καὶ φιλίστου καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις περιττὸν ἔδοξεν εἶναί μοι γράφειν. μάλιστα μὲν καὶ διὰ τὸ περὶ ἀπό τε τοῦ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγου, καὶ τῶν κατ' ἄνδρα εἰρημένων μὴ χαλεπῶς ἡγεῖσθαι δύνασθαί τινα καὶ περὶ ἐκείνων χαρακτηρίσαι· πρὸς δὲ τούτῳ καὶ ὅτι ζήλου καὶ μιμήσεως τὰ εἴδη τῶν λόγων αὐτῶν οὐ πάνυ τοι· μᾶλλον δὲ οὐδ' ὅλως ὅσα γε ἐμὲ γινώσκειν ἠξίωται παρὰ τοῖς ἕλλησι, καθάπερ τὰ τῶν ἄλλων· οἷον θουκυδίδου, ἡροδότου, ἑκαταίου, ξενοφῶντος, τῶν λοιπῶν· τούτοις ἑπόμενόν ἐστι τοὺς μεθ' ὅμηρον ποιητὰς χαρακτηρίσαι· ὥσπερ τοὺς μετὰ δημοσθένην ῥήτορας ἐχαρακτηρίζομεν· καὶ τοὺς μετὰ πλάτωνα λογογράφους πρῶτον περὶ αὐτῶν εἰπόντες, πλάτωνος καὶ δημοσθένους· ὥσπερ καὶ περὶ ὁμήρου· ἴσως δὲ καὶ περὶ τούτων οὐκ ἀναγκαίως εἰρήκαμεν· δυναμένων ῥᾳδίως χαρακτηρίζειν, καὶ παῖδ' ὁντιναοῦν καὶ νέον, καὶ παλαιὸν καὶ ποιητὴν καὶ λογο-

ὥστε ἀλλότριόν τι τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἐκφαίνεται τὸ μέρος ἐκεῖνο· οἷόν ἐστι καὶ τό, τηρεῖ δὲ τῷ πρόκνην τὴν πανδίονος ἀπὸ ἀθηνῶν ἔχοντι γυναῖκα, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ὅσα τοιαῦτα. θαυμάζειν δὲ δ' καὶ μὴ τοιοῦτον ἦν, τοῦτο οὐκ ἐχρῆν, ὅτι καὶ ἡδονήν που ἔχει ὁ λόγος αὐτῷ· σχεδὸν γὰρ οὐδ' ἄλλος τις τῶν κατ' ἄνδρα λόγον ὁπουοῦν προελόμενός τε καὶ ἐργασάμενος δύναται καθαρὸς ὀφθῆναι καὶ μὴ οὐχί, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀμηγέπη προσαψάμενος ἰδεῶν τοῦ λόγου· ἔτι ὡς ἱστορικὸς ὁ θουκυδίδης κέχρηται μὲν καὶ μιμήσει κατά τε τὰς δημηγορίας· καὶ ἔν τισι διαλόγοις· ὁ αὐτὸς δέ ἐστι καὶ τούτοις· μᾶλλον δὲ μειζόνως ἐστὶ τοιοῦτος· οἷον αὐτὸν ἐχαρακτηρίζομεν· ἐπεὶ ἔν γε τῇ ἱστορίᾳ ἧττόν ἐστι σκληρὸς καὶ τραχύς· ἔχει γὰρ πολλὰ ἐνταῦθα καθαρά τε καὶ εὐκρινῆ· καὶ τόν γε διδάσκαλον αὐτοῦ τὸν ἀντιφῶντα· πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις· τούτοις δὲ οἶμαι καὶ μᾶλλον παρελήλυθε. τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ θουκυδίδου. Εκαταῖος δὲ ὁ μιλήσιος παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ ἡρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἐστι καὶ σαφής· ἐν δέ τισι καὶ ἡδὺς οὐ μετρίως· τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῃ χρησάμενος· οὐδὲ κατὰ τὸν ἡρόδοτον ποικίλῃ ἧττόν ἐστιν ἕνεκά γε τῆς λέξεως ποιητικός· καὶ ἡ ἐπιμέλεια δὲ αὐτῷ οὐ τοιαύτη· οὐδὲ ὅμοιος ὁ κόσμος ὁ περὶ αὐτήν· διὸ καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἐλαττοῦται πολλῷ τοῦ ἡροδότου· ἀλλὰ πάνυ πολλῷ· καίτοι γε μύθοις γε τὰ πάντα σχεδόν· καὶ τοιαύτην τινὰ

βουλευτικὸς ἢ πανηγυρικός· λέγω καὶ κατὰ τὰς ἐννοίας καὶ τὸ μηδὲν ἀκατασκεύως εἰσάγειν· ἀλλὰ τετάχθω μὲν, ἔνθα αὐτῷ καὶ προσήκει τετάχθαι καθ᾽ ἑκάτερον· κατά τε τὸ τῶν λόγων εἶδος, καὶ κατὰ τὸ προκεκρίσθαι τινῶν· ἑτέρων δὲ εἰ καὶ τοῦτο συμβαίνει τὰ δεύτερα φέρεσθαι τῆς περὶ τοὺς λόγους ἕξεως ἕνεκα· ἡμεῖς δὲ ὁποῖός τίς ἐστι, χαρακτηρίσωμεν· ὁ τοίνυν θουκυδίδης μάλιστα μεγέθους ἐφιέμενος, τυγχάνει μὲν τοῦ μεγέθους· οὐ μὴν οὗπερ ἐφίεσθαί μοι δοκεῖ μεγέθους τυγχάνει· βούλεται μὲν γὰρ, ὡς ἔγωγε οἶμαι, σεμνὸν εἶναι τὸν λόγον αὐτῷ, ὅπερ ἴδιον μεγέθους πανηγυρικοῦ· φαίνεται δὲ ὑπερβαίνων τοῦτο καὶ μάλιστα κατὰ τὴν λέξιν· ἐπὶ τὸ τραχύτερον μᾶλλον καὶ τὸ σκληρότερον, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸ ἀσαφέστερον, καὶ ἔτι κατὰ σύνθηκην τῶν λέξεων· ἐπιμελεῖται μὲν γὰρ κόσμου ἀλλ᾽ ὅτι μάλιστα· βουλόμενος δὲ εἶναι καὶ τοῦτο ὑψηλὸν αὐτῷ καὶ ὑπέρογκον, πάλιν ὑπερεκπίπτει· κατά τε τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς κοινότητας τῶν συνθηκῶν· ὥστε ἐπὶ τὸ σκληρότερον, καὶ δι᾽ αὐτὸ ἐπὶ τὸ ἀσαφέστερον φέρεσθαι· ἀξιωματικὸς δὲ ὁ ἀνὴρ, ἀλλ᾽ ὅτι μάλιστα· ταῖς δὲ ἐννοίαις, εἴπερ τίς ἄλλος, πολιτικὸς ὁμοῦ καὶ σεμνός· οὐδὲν γὰρ ἀκατάσκευον οὐδὲ ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀπολείπει· ταῖς μέντοι μεθόδοις οὐ τοιοῦτος· μετὰ γὰρ μεγέθους τινὸς γνωρίμου ἤ τινος ἑτέρου τοιούτου καὶ τὰς κατασκευὰς εἰσάγει· διὸ καὶ ἀγλυκής ἐστι σχεδὸν δι᾽ ὅλου· εἰ δέ που καὶ γλυκύτητα ἔχει μάλιστα μὲν

ἡδονὴν ἔχει καὶ τὸ μέγεθος· οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ῥυθμῶν
αὐτῷ κατά τε τὰς συνθήκας καὶ τὰς βάσεις δα-
κτυλικοί τε εἰσὶ καὶ ἀναπαιστικοὶ, σπονδειακοί
τε καὶ ὅλως σεμνοί· ἤθη δὲ καὶ πάθη προσώπων
εἴπερ τις ἄλλος κάλλιστα καὶ κριτικώτατα με-
μίμηται· διὰ δὲ τούτων καὶ πλείονι τῷ μεγέθει πολ-
λαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδό-
μῃ τῶν ἱστοριῶν κατὰ τοὺς ξέρξου πρὸς ἀρτάβα-
ζον, κἀκείνου πρὸς ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων λόγους· τοσαῦτα καὶ περὶ ἡροδότου·
Περὶ δὲ θουκυδίδου μέλλων λέγειν προσδιορίσο-
μαι τοσοῦτον, ὡς οὐκ ἐπειδὴ μεθ' ἡρόδοτον ἐμνή-
σθημεν αὐτοῦ καὶ μετ' ἄλλους, διὰ τοῦτο χρὴ νο-
μίζειν, ὡς καὶ τῇ κατὰ λόγους ἕξει τε καὶ δυνά-
μει μετ' ἐκείνους ἡμῖν τέτακται· ἐπεὶ οὐδὲ ἡρόδο-
τον μετὰ νικόστρατον δήπουθεν ἢ μετ' αἰσχίνην, ἀλλ'
οὐδὲ μετὰ ξενοφῶντα ἡμεῖς τάττοιμεν ἂν, λόγων
τε δυνάμεως ἕνεκα καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἕξεως·
ἄλλως τε καὶ ἐν εἴδει πανηγυρικῷ· τῇ δὲ ἀκολου-
θίᾳ τῶν περὶ τῆς ἰδέας ἐκείνης λόγου ἑπόμενοι ταύ-
τῃ τῇ τάξει κεχρήμεθα· ἰδίᾳ μὲν τοὺς ἄλλους πα-
νηγυρικοὺς· ἰδίᾳ δὲ καὶ τοὺς ἱστορικοὺς τιθέντες· καὶ
τῶν ἱστορικῶν δὲ ἐν πρώτοις ἡροδότου διὰ τοῦτο ἐμνή-
σθημεν, ὅτι πανηγυρικώτερος καὶ ἡδίων οὐ μόνον
θουκυδίδου, ἀλλ' ἴσως ἁπάντων ἐστὶ τῶν οὕτω γρά-
φειν λόγους προελομένων· ἐπεὶ θουκυδίδης γε καὶ
ἀμφισβήτησιν τῷ παράσχοι μεθ' ὧν ἐξετάζοιτ'
ἂν δικαίως· οὐχ ἧττον γὰρ δικανικός ἐστι καὶ συμ-

ταῖς ἀπὸ τούτων ἡδοναῖς· ὅς γε καὶ μύθους αὐτὸς πολλοὺς ἔπλασεν, οὐκ αἰσωπείους μόνον, ἀλλ' οἵους εἶναί πως καὶ δραματικούς· ἐμμελὴς δὲ κατὰ τὴν σύνταξιν· ἀλλ' ὅτι μάλιστα μετὰ μέντοι τοῦ μὴ λυμαίνεσθαι τῇ ἀφελείᾳ· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν κατὰ τὸ τοιοῦτο τῶν πανηγυρικῶν εἶδος λόγων εὐδοκιμούντων ἀνδρῶν μεθ' ὧν καὶ τὸν νικόστρατον ἐτάξαμεν, τοσαῦτα εἰρήσθω. ἑξῆς δ' ἂν λέγοιμεν περὶ τῶν κατὰ τὸ ἱστορικὸν εἶδος ἐλλογίμων. οἱ γὰρ ἰσοκράτους τε καὶ λυσίου ὀλυμπικοί τε καὶ παναθηναϊκοί, καὶ αὐτὸ τοῦτο πανηγυρικοὶ καὶ συγγράφονται οὕτω πανηγυρικοί, δῆλόν ἐστιν, ὡς ἄλλο τι βούλονται· μετρίως γάρ πως ἔχουσι τὸ πανηγυρικὸν καὶ ὅσον τάχα ἂν καὶ συμβουλευτικὸς ἢ δικανικὸς λόγος δέξαιτο. εἰ δὲ ἄρα καὶ ταύτης εἶεν τῆς ἰδέας τά τε ἄλλα, καὶ διὰ τὸν κόσμον τὸν περὶ τὴν συνθήκην τοῦ ἰσοκράτους, ἀρκεῖ τὰ λεχθέντα περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς περὶ τῶν δικανικῶν τε καὶ συμβουλευτικῶν ἀνδρῶν εἰρημένοις· ἀλλὰ λεκτέον γε ἤδη καὶ περὶ τῶν ἱστορικῶν πλὴν ξενοφῶντος· ὁποῖος γὰρ εἰς τοὺς λόγους ὁ ἀνὴρ ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν. Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μετὰ τοῦ καθαροῦ καὶ εὐκρινοῦς πολύς ἐστι ταῖς ἡδοναῖς· καὶ γὰρ ταῖς ἐννοίαις μυθικαῖς σχεδὸν ἁπάσαις καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται δι' ὅλου. μέγεθος δὲ πολλαχοῦ καὶ ἔχει καὶ τὸ κατ' ἔννοιαν· κατὰ μέντοι ἐμμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τοῦ κόσμου τὸ συναμφότερον καὶ τὴν

πλάτωνι τοιοῦτον οὐδέν ἐστιν, πλὴν ὅσον ἐν ταῖς κατὰ μειρακίων ἡλικίαν· οἷον, ὅτε τὸν θεαίτητον, ἤτοι τοιοῦτον πρόσωπον εἰσάγει πάντως οὐ κατὰ τὸ τοῦ κύρου διηγηθὲν ὃν λέγω παιδὸς ἔτι ὄντος ἢ κατὰ τὸ τῆς ἀρμενίας γυναικός· ἢ ὅσα τοιαῦτα. ἴδιον δὲ ξενοφῶντος καὶ τὸ κατὰ πολλὰ διαστήματα χρῆσθαι ποιητικαῖς πως λέξεσι, πολὺ τῶν ἄλλων τῇ φύσει διεστηκυίας λέξεων, ὥσπερ ὅταν λέγῃ πορσύνην καὶ ὅσα τοιαῦτα. μετὰ δὲ ξενοφῶντα τάττοιτ᾽ ἂν ὁ αἰσχίνης ἡμῖν· λέγω δὲ τὸν σωκρατικόν. οὗτος τοίνυν ἐστὶ μὲν ἀφελὴς καὶ αὐτὸς, εἴπερ τις ἕτερος· πλείονι δὲ τῷ καθαρῷ καὶ εὐκρινεῖ ἢ τῷ ἀφελεῖ χρῆται· ταῦτά τοι καὶ λεπτότερός ἐστι κατὰ τὴν λέξιν τοῦ ξενοφῶντος· ἐννοίαις γὰρ οὐκ ὀλίγαις καὶ αὐτὸς σεμνοτέραις χρῆται· ἡδοναῖς δὲ ταῖς ἀπὸ τῶν μύθων τε καὶ μυθικῶν μετριώτερον· ὅσον δὲ ὁ ξενοφῶν ἀφελείᾳ τῇ κατ᾽ αὐτὸν ὑπερβέβληκε τὴν πλάτωνος ἀφέλειαν· φαίης ἂν ὅτι τοσοῦτον πάλιν αὖ τὸν ξενοφῶντα ὑπερβέβληκεν ὁ αἰσχίνης τῇ λεπτότητι· διὸ καὶ πολλῷ καθαρώτερός ἐστιν. ἐπιμελής τε ὡς ἐν ἀφελείᾳ σφόδρα, καὶ μᾶλλόν γε ἢ ξενοφῶν. Ὁ δὲ νικόστρατος· ἄξιον γάρ οἶμαι τάχ᾽ ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον μετ᾽ ἐκείνοις καὶ τούτου ποιήσασθαι μνήμην, ἀφελὴς μὲν οὐδενὸς ἧττόν ἐστι τῶν προειρημένων· λεπτότερος δὲ καὶ πολλῷ καθαρώτερος σχεδὸν ἁπάντων· ὑπερίσχον γὰρ αὐτῷ τὸ εἶδος καὶ οὐδαμοῦ μέγεθος ἔχον, πλὴν εἴ που κατ᾽ ἔννοιαν μόνην· μύθοις μέντοι χαίρων καὶ

τοι καὶ ταύταις. μεγέθους δὲ κατὰ μὲν ἔννοιαν ἀπέχεται πολλαχοῦ. καθαιρεῖ δὲ καὶ τοῦτο, καὶ βιάζεται πρὸς τὸ ἀφελές, ταῖς μεθόδοις καὶ τῇ λέξει, καὶ τοῖς περὶ τὴν λέξιν ἅπασι. καθαρὸς δὲ καὶ εὐκρινής, εἴπερ τις ἕτερος, ὁ ξενοφῶν. δριμύτησι δὲ καὶ ὀξύτησι χαίρων, ὧν τὴν φύσιν ἐν τῷ περὶ γλυκύτητός τε καὶ ἀφελείας εἰρήκαμεν. ἐπιμελεῖται δὲ ὡς ἐν ἀφελείᾳ τε καὶ ἀπλάστῳ λόγῳ χρῆται πολλῇ. τῆς δὲ παρὰ τῷ πλάτωνι ἀφελείας πολλῷ ἡ παρὰ τούτῳ ἀφελεστέρα ἐστὶ κατ' αὐτὰς τὰς ὑποθέσεις τῶν πραγμάτων τοιαύτη γινομένη. οὐ μόνον κατὰ τὴν λέξιν καὶ τὰ ἑπόμενα τῇ λέξει. συμπόσια γοῦν ἀμφοτέροις ἐστὶ γεγραμμένα. ἀλλ' ὁ μὲν καὶ ὀρχηστρίδων εἰσόδους καὶ ὀρχήματα εἴδη τινὰ καὶ φιλήματα καὶ πολλὰ τοιαῦτα λέγειν μεθ' ἡδονῆς οὐ παραιτεῖται. ὁ δὲ ταῦτα, ὡς αὐτός φησιν, ἀφεὶς ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἄγει τὴν ἀφέλειαν τῶν πραγμάτων. τοιοῦτος δὲ ὁ ξενοφῶν καν τοῖς ἱστορικοῖς, οἷος καν τοῖς ἄλλοις. οἷον ὅτι χιλὸν ἐστέψαντο, ὅταν λέγῃ καὶ ὅτι τοῖς παισὶν ὡς ἐνεοῖς διαλέγονται. καὶ ὅτι πίνειν ἀπὸ τοῦ κρατῆρος ἐπικύψαντας ἔδει καθάπερ βοῦν. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα καθ' ὑπερβάλλουσαν ἀφέλειαν ἔχει τὴν ἡδονήν. ἧπερ οὐχ ὁμοίως ὁ πλάτων χρῆται. καν ταῖς μιμήσεσι δὲ τῶν προσώπων μᾶλλον εὐδοκιμεῖ. ὅτε ἀφελῆ καὶ ὡς ὄντως ἄπλαστα καὶ ἁπαλὰ καὶ ἡδέα ἤθη ψυχῶν μιμοῖτο. ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ κύρου παιδὸς εἰπόντος. καὶ ὅσα τοιαῦτα. παρὰ δὲ τῷ

ἐκφράσεις, μιμήσεις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐν τῷ περὶ πανηγυρικοῦ εἴδους ἡμῖν λέλεκται, ἃ δὴ καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστόν ἐστιν, οὐδὲ μὴν ἡ λογογραφία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορία ἔχει πλεονάζοντα ταῦτα, πάντως δεῖ καὶ τοὺς ἱστοριογράφους ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς τετάχθαι, ὥσπερ οἶμαι, καὶ ἔστιν· ἐπεὶ καὶ μεγέθους καὶ ἡδονῆς στοχάζονται καὶ τῶν ἄλλων οἶμαι σχεδὸν ἁπάντων· ᾧ καὶ μὴ παραπλησίως ἐκείνῳ τυγχάνουσι, λέγω τῷ πράττειν· ὥστε ἀνάγκη καὶ περὶ τούτων ἐνταῦθα εἰπεῖν· ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἐκείνοις ἰτέον πρῶτον πρὸς τοὺς μετὰ τὸν πλάτωνα κατὰ τὸ πανηγυρικὸν ἀκμάσαντας· ἄλλως τε ἐπειδή τινες αὐτῶν καὶ ἀμφοῖν μετέχουσιν, ἱστορίας τε καὶ τῆς ἄλλης λογογραφίας, ὥσπερ ὁ ξενοφῶν· περὶ οὗ δὴ καὶ πρῶτον λεκτέον. Ἔστι τοίνυν οὗτος ἀφελὴς μὲν ὡς ὅτι μάλιστα, καὶ τοῦτο πλεονάζων τῷ εἴδει παρὰ τὰ ἄλλα εἴδη τὰ τοῦ πανηγυρικοῦ ταῖς μὲν ἀπὸ τῆς ἀφελείας αὐτῆς ἡδοναῖς πολλαῖς χρώμενος· γλυκύτητι δὲ ταῖς ἀπὸ τούτων, οἷον ταῖς ἀπὸ τῶν μύθων καὶ τῶν τοιούτων μανώτερον· ἐπεὶ καὶ ὅτε περὶ τῶν κυνῶν διέξεισιν ἡδονὰς ποιῶν κατὰ τὴν τῆς ἀφελείας αὐτῆς ἔνστασιν, τοῦτο ποιεῖ, καὶ οὐ κατ᾽ ἄλλο τι τῶν τῆς γλυκύτητος ἰδίων. τὸ μέντοι περὶ τὸν ἀβραδάτην καὶ τὴν πάνθειαν πολὺ ἦθός τε καὶ πάθος πολλὰς ἔχει τὰς ἡδονὰς μυθικῶς πλασθέν· καὶ τὰ περὶ τὸν τιγράνην δὲ ὡσαύτως, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν ἀρμενίαν· ἔφαμεν δὲ ὅτι μανῶς μὲν χρῆται ταῖς τοιαύταις γλυκύτησι· χρῆται μὴν

λὰ ἐπισυνάπτει τε καὶ περιβάλλει ἀτάκτως, διὰ τὸ ταῖς ἐπιβολαῖς χωρὶς εὐκρινείας χρῆσθαι. ὅθεν ἔδοξέ τις φλύαρος καὶ ἄλλως ἀσαφὴς εἶναι. ἐπιμελείας δὲ αὐτῷ καὶ κόσμου πάνυ βραχὺ μέτεστι. γοργότητός τε ὡσαύτως. καὶ μήν τοι καὶ τῆς κατὰ μέθοδον δεινότητος ὀλίγον. ἀλλὰ καὶ σφόδρα ὀλίγον ἔχει τῆς δ' ἄλλης σχεδὸν οὐδ' ὅλως. Τῷ μὲν οὖν δημοσθένει οἱ λοιποὶ τῶν δέκα, μεθ' ὧν καὶ ὁ κριτίας, ὑποτεταγμένοι οὕτως πως τὰ δεύτερα καὶ τὰ τρίτα τοῦ δικανικοῦ τε καὶ συμβουλευτικοῦ τῶν λόγων εἴδους ἀποφέρονται. τούτῳ δὲ ἕπεται μὲν περὶ τοῦ ἁπλῶς πανηγυρικοῦ λόγου εἰπόντας περὶ τῶν κατὰ τοῦτο μετὰ πλάτωνα εὐδοκιμούντων λέγειν. ὥς περ ἐκεῖ περὶ τῶν μετὰ τὸν δημοσθένην εἰρήκαμεν. ἔστι δὲ σχεδὸν οὐ ῥᾴδιον περὶ τοῦ ἁπλῶς πανηγυρικοῦ ἀποφήνασθαί τι. πλὴν τοσοῦτον, ὅτι πάντ' ἐκεῖνα τὰ εἴδη, ἐξ ὧν ἔφαμεν τὸν κάλλιστον πανηγυρικὸν καὶ πλατωνικὸν γίνεσθαι λόγον, δύναται καὶ καθ' ἑαυτὰ ἕκαστα πλεονάσαντα ποιῆσαί τινα τύπον πανηγυρικόν. οἷον σεμνότης μόνη, ἀφέλεια, πάλιν γλυκύτης, καθαρότης, ἐπιμέλεια, ἅπανθ' ἁπλῶς τὰ προειρημένα. καὶ φαίνονταί γε οὕτω καὶ οἱ εὐδοκιμοῦντες τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸ πανηγυρικὸν χρησάμενοι τῷ λόγῳ περὶ ὧν ῥητέον. ἀνάγκη δὲ πρῶτον τοσοῦτον προειπεῖν, ὅτι τοῦ καλλίστου τῶν πανηγυρικῶν ὀφείλοντος ἔχειν μέγεθος μεθ' ἡδονῆς, καὶ ἔτι κόσμον καὶ σαφήνειαν, ἤδη δὲ καὶ

ρώτερος δὲ τὴν λέξιν· καὶ ὅ τι περιβάλλει, διευκρι-
νῶν· ὥς τε εἶναι καὶ σαφὴς ἅμα τῷ μεγέθει καὶ
εὐκρινής. ἔχει δὲ πολλαχοῦ καὶ μάλιστα ἐν τοῖς δη-
μηγορικοῖς προοιμίοις καὶ τὸ ἀληθινόν τι καὶ πι-
θανόν. ἐπιμελὴς δὲ ὢν οὐ μετρίως ὅμως οὐχ ἁ-
πλῶς χρῆται τῷ τοιούτῳ κόσμῳ. οὐδὲ κατὰ τὸν ἀν-
τιφῶντα προσκόρως καὶ σαφῆ τὴν ἐπιτήδευσιν ἔ-
χοντι. ἀλλ᾽ ὥς τε μετέχειν καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ ἀληθοῦς.
τοῖς δὲ ἄλλοις τοῦ ἤθους εἴδεσιν οὐ σφόδρα τι χρῆται,
οἷον ἐπιεικείᾳ καὶ ἀφελείᾳ, ἢ ὅσα τοιαῦτα. ταῦτα
καὶ περὶ κριτίου. εἴρηται δὲ τῷ περὶ ἀντιφῶντος τοῦ
ῥαμνουσίου λόγῳ ὁ περὶ λυκούργου τοῦ καὶ ὀνομα-
σθέντος οὕτω ῥήτορος. Ο τοίνυν λυκοῦργος πολι-
τικὸς μέν ἐστιν, εἴπερ τις ἕτερος. πλὴν ἴσως τοῦ κα-
τὰ τὴν ἀφέλειαν ἤθους ἕνεκα. πολὺ δὲ τὸ τραχὺ
καὶ σκληρὸν ἔχει χωρὶς ἐπιμελείας. ᾗ γὰρ αὐτὸ αὐ-
τὸς ἦν πως τῷ δεινάρχῳ. τῇ δὲ λέξει καὶ πολὺ
τραχύτερός ἐστιν. ὅθεν φημὶ καὶ τοῦτον τὴν φαι-
νομένην οὐ μὴν οὖσαν ὡς ὄντως δεινότητα ἔχειν.
τροπικώτεροι γάρ εἰσιν οἱ λόγοι μᾶλλον αὐτοῦ
καὶ καταδρομὴν ἔχοντες, ἔστιν οὗ κατὰ τῶν ἀπο-
δεδειγμένων πραγμάτων. χρῆται δὲ πολλαῖς
πολλάκις καὶ ταῖς παρεκβάσεσιν. ἐπὶ μύθους
καὶ ἱστορίας καὶ ποιήματα φερόμενος. ἃ δὴ τῆς
φαινομένης ἐστὶ καὶ αὐτὰ δεινότητος. Ο δὲ ἀν-
δοκίδης πολιτικὸς μὲν εἶναι προαιρεῖται, οὐ μὴν
πάνυ γε ἐπιτυγχάνει τούτου. ἀδιάρθρωτος γάρ ἐ-
στιν ἐν τοῖς σχήμασι καὶ ἀδιευκρίνητος. καὶ τὰ πολ

ληθινόν, καὶ ἄλλως ἠθικός, ὥστε καὶ πιθανός· ἧττον δὲ ἅπαντα ταῦτα ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους· ἐπεὶ καὶ πρῶτος λέγεται τοῦτο μετελθεῖν τὸ εἶδος· καὶ ὅλως εὑρετὴς καὶ ἀρχηγὸς γενέσθαι τοῦ τύπου τοῦ πολιτικοῦ· καὶ γάρ ἐστι τοῖς χρόνοις τῶν δέκα ῥητόρων τούτων πρεσβύτατος ἁπάντων· μεγέθει δὲ χρῆται μὲν οὐκ ὀλίγῳ, καλῶς δέ πως συνυφασμένῳ, καὶ οὐ κατὰ τὸν ὑπερίδην διεστηκότι τῶν ἄλλων, οὐδ' αὖ κατὰ τὸν αἰσχίνην σοφιστικῷ· καίτοι τῆς λέξεως αὐτῷ πολλαχοῦ διηρμένης, εὐμελής γε μὴν οὕτως, ὡς μὴ εἶναι προσκορής· γοργὸς δὲ μετρίως ἐστὶ καὶ δεινὸς ὡσαύτως. ὁ δ' ἕτερος ἀντιφῶν οὗπερ οἱ τῆς ἀληθείας εἰσὶ λεγόμενοι λόγοι· πολιτικὸς μὲν ἥκιστά ἐστι· σεμνὸς δὲ καὶ ὑπέρογκος τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δι' ἀποφάνσεων περαίνειν τὸ πᾶν, ὃ δὴ τοῦ ἀξιωματικοῦ λόγου ἐστὶ, καὶ πρὸς μέγεθος ὁρῶντος· ὑψηλὸς δὲ τῇ λέξει καὶ τραχύς· ὥστε καὶ μὴ πόρρω σκληρότητος εἶναι, καὶ περιβάλλει δὲ χωρὶς εὐκρινείας· διὸ καὶ συγχεῖν τὸν λόγον, καὶ ἔστιν ἀσαφὴς τὰ πολλά· καὶ εὐμελὴς δὲ κατὰ τὴν συνθήκην, καὶ ταῖς παρισώσεσι χαίρων· οὐ μὴν ἤθους γέ τι οὐδ' ἀληθινοῦ τύπου μέτεστι τῷ ἀνδρί· φαίην δ' ἂν ὡς οὐδὲ δεινότητος, τῆς τῆς φαινομένης μὲν, οὐ μὴν οὕτως γε ὡς ἀληθῶς· ἐγγὺς δὲ τῆς ἰδέας ἐστὶ ταύτης καὶ ὁ κριτίας· διὸ καὶ μετὰ τοῦτον εὐθὺς περὶ κριτίου λέξομεν· ἔστι γὰρ καὶ οὗτος σεμνὸς μὲν παραπλησίως τῷ ἀντιφῶντι καὶ διηρμένος πρὸς ὄγκον, καὶ τὰ πολλὰ λέγων ἀποφαντικῶς, καθα-

ὄντας ἀνάγκη προειπεῖν, ὅτι καθά περ ἄλλοι τέ φασιν οὐκ ὀλίγοι καὶ δίδυμος ὁ γραμματικός· πρός δὲ, καὶ ἀπὸ ἱστορίας φαίνεται· πλείους γεγόνασι μὲν ἀντιφῶντες, δύο δὲ οἱ σοφιστεύσαντες· ὧν καὶ λόγον ἀνάγκη ποιήσασθαι· ὧν εἷς μέν ἐστιν ὁ ῥήτωρ, οὗ περ οἱ φονικοὶ φέρονται λόγοι, καὶ δημηγορικοὶ, καὶ ὅσοι τούτοις ὅμοιοι· ἕτερος ὁ καὶ τερατοσκόπος καὶ ὀνειροκρίτης λεγόμενος γενέσθαι· οὗ περ οἵ τε περὶ τῆς ἀληθείας λέγονται λόγοι, καὶ ὁ περὶ ὁμονοίας, καὶ οἱ δημηγορικοὶ, καὶ ὁ πολιτικός. ἐγὼ δὲ ἕνεκα μὲν τοῦ διαφόρου τῶν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ἰδεῶν, πείθομαι δύο τοὺς ἀντιφῶντας γενέσθαι· πολὺ γὰρ ὡς ὄντως τὸ παραλλάττον τῶν ἐπιγραφομένων τῆς ἀληθείας λόγων πρὸς τοὺς λοιπούς· ἕνεκα δὲ τοῦ καὶ παρὰ πλάτωνι καὶ παρ᾽ ἄλλοις ἱστορουμένου πάλιν οὐ πείθομαι· θουκυδίδην γὰρ ἀντιφῶντος εἶναι τοῦ ῥαμνουσίου μαθητὴν ἀκούω πολλῶν λεγόντων· καὶ τὸν μὲν ῥαμνούσιον εἰδὼς ἐκεῖνον, οὗ περ εἰσὶν οἱ φονικοί· τὸν θουκυδίδην δὲ πολλῷ κεχωρισμένον, καὶ κεκοινωνηκότα τῷ εἴδει τῶν τῆς ἀληθείας λόγων, πάλιν οὐ πείθομαι. οὐ μὴν, ἀλλ᾽ εἴτε εἷς ὁ ἀντιφῶν ἐγένετο δύο λόγων εἴδεσι τοσοῦτον ἀλλήλων διεστηκότων χρησάμενος· εἴτε καὶ δύο, χωρὶς ἑκάτερος, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο μετελθών· ἀνάγκη χωρὶς περὶ ἑκατέρου διελθεῖν· πλεῖστον γὰρ, ὡς ἔφαμεν, τὸ μεταξύ. Ὁ τοίνυν ῥαμνούσιος ἀντιφῶν· οὗ περ οἱ φονικοὶ φέρονται, πολιτικὸς μὲν καὶ κατὰ τὸ σαφὲς, καὶ κατὰ τὸ ἀ-

ὤν, ὡς οἷα σαφὴς καὶ ἀληθὴς καὶ πιθανός. πολὺ τὸ σφοδρὸν ἔχει καὶ τὸ τραχὺ κατά τε τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν μέθοδον. κατὰ δὲ αὐτὴν τὴν λέξιν ἧττόν ἐστι σφοδρός. κατὰ μέντοι τὰ περὶ τὴν λέξιν, οἷον σχήματα, κῶλα, συνθήκας, ἀναπαύσεις, ῥυθμοὺς καὶ πάνυ σφοδρός τε καὶ τραχύς ἐστι. διὸ καὶ ἧττον ἐπιμελὴς ὁ λόγος αὐτῷ. γοργὸς μέντοι καὶ δεινὸς οὐ μετρίως. μᾶλλον δὲ εἶναι δοκεῖ ἢ ἐστὶ δεινὸς διὰ τὸ τῆς τοιαύτης μετέχειν δεινότητος μᾶλλον. καθόλου τε ὁ ἀνὴρ ἐμφαινόμενον ἔχει πολὺ τὸ δημοσθενικὸν, διὰ τὸ τραχὺ, καὶ γοργὸν, καὶ σφοδρόν. ὥστε ἤδη τινὲς καὶ προσπαίζοντες αὐτὸν, οὐκ ἀχαρίτως κρίθινον Δημοσθένην εἰρήκασι. ταῦτα καὶ περὶ Δεινάρχου. Ὁ δ' Αἰσχίνης πολιτικὸς μέν ἐστι, εἴπερ ἕτερός τις. σοφιστικὸς δὲ καὶ γαῦρος, καὶ τῷ μεγέθει μετὰ τῶν κατὰ σχῆμα κάλλοις πλεονάζων. οὐ γὰρ διὰ τῶν μετὰ παντὸς ἐπιμελοῦς. ἐπεὶ τούτου γε αὐτῷ τοῦ κόσμου βραχύ τι μέτεστι καὶ δι' ὀλίγου μέν ἐστιν ἐπιμελής. ἀμελέστερος δὲ καὶ ἀτονώτερός πως. τῷ δὲ ἠθικῷ τῷ κατ' ἐπιείκειαν χρώμενος οὐκ ὀλίγῳ, τοῦ τύπου τοῦ ἀληθοῦς ἧττον μετέχει. διὸ καίτοι πολλῇ τῇ σφοδρότητί τε καὶ τραχύτητι χρώμενος ἔστιν οὗ τόνον οὐδένα ἔχει διὰ τὸ μὴ πεπονθότως μηδὲ ἀληθινῶς προφέρεσθαι τὸν λόγον. ταὐτὸ δὲ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ πάνυ γοργὸν μηδὲ εὐκίνητον εἶναι. δεινότης δὲ ἡ κατὰ μέθοδον μέν ἐστιν οὐκ ὀλίγη παρ' αὐτῷ, ἡ δὲ φαινομένη τε ὁμοῦ καὶ οὖσα ἀναγκαίως ἐκ τῶν προειρημένων. Περὶ δὲ Ἀντιφῶντος λέ

λιτικώτατός ἐστι πάντως. ἤθους δὲ καὶ ἀληθείας ἀμοιρῶν, ἧττόν ἐστι πιθανός. συμμελείᾳ μέντοι καὶ κόσμῳ περιττεύει. μεγέθει τε ὡσαύτως, πλὴν ὅτι τὴν σφοδρότητα ἢ τραχύτητα, ἥν που καὶ χρῷτο ταύταις, τῇ συμμελείᾳ ἐκλύει. καὶ τὴν περιβολὴν δὲ ἧττον ἐν τοῖς περὶ τὴν λέξιν ποιεῖ καὶ τὴν μέθοδον. τοῖς κατ᾽ ἔννοιαν δὲ μάλιστα περιβάλλει. γοργότητος δὲ οὐδὲν ὅλως παρὰ τούτῳ. πλέον δὲ ἂν καὶ δυσχερὲς ἂν εἰπεῖν τὸ ὕπτιόν τε καὶ ἀναβεβλημένον παρ᾽ αὐτῷ. καὶ ὅλως τὸ πρεσβυτικὸν καὶ διδασκαλικόν. τῷ δὲ φύσει ἀληθείας ἀμοιρεῖν καὶ ταῖς ἐργασίαις περιττός ἐστιν, ὡς περὶ ἐπίδειξιν εὑρέσεως ἐννοιῶν ποιούμενος. καὶ πολλὰ οὐ χρησίμως λέγων. δῆλον δὲ ἐξ ὧν εἰς τὰς αὐτὰς ὁ ῥήτωρ ἐμπεσὼν ἐννοίας αὐτῷ οὐχ ὁμοίως ἐχρήσατο ταῖς ἐργασίαις καὶ πίστεσι. πολλὰ δὲ τούτου τὰ παραδείγματα. καταφανέστερον μέντοι, ὃ λέγω, γίνεται ἔκ τε τοῦ προοιμίου τοῦ τετάρτου τῶν φιλιππικῶν. οἷον, ἂν μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ τοῦ ἀρχιδάμου. τῆς αὐτῆς γὰρ οὔσης προτάσεως, ὅτι δεῖ καὶ νεωτέρων πρὸ τῶν πρεσβυτέρων ἀνισταμένων ἀνέχεσθαι, ὁ μὲν ὡς περὶ θέσιν τινὰ ὁ ἰσοκράτης διὰ πλειόνων κατεσκεύασεν. ὁ δὲ μιᾷ ἠρκέσθη κατασκευῇ. ἃ δέ τι καὶ ἄλλο ἔχει τὸ προοίμιον τοῦ λόγου, τούτου ὑπαίτιον, ἑτέρου καιροῦ ἐξετάζειν. ἡ μέντοι κατὰ μέθοδον δεινότης ἐστὶν οὐκ ὀλίγη παρὰ τούτῳ. ταῦτα καὶ περὶ ἰσοκράτους. Ὁ δὲ δείναρχος πολιτικὸς

λίγῳ ὑπερβάλλειν δὲ καὶ πολλῷ τὸν Λυσίαν. δεινότης δὲ ἡ κατὰ μέθοδον πολλὴ μὲν καὶ παρὰ τούτῳ. δεινότερος δὲ ὁ Λυσίας. ὁ δ᾽ Ὑπερίδης τὸ μὲν ἐπιμελὲς ἥκιστα ἔχει. διὸ καὶ ἧττον δυνατὸς εἶναί πως δοκεῖ. μέγεθος δὲ αὐτῷ ἐστιν ὑπέρογκον. σκληρὸν δὲ τοῦτο καὶ οὐ κεκραμμένον. ὥστε μὴ σφόδρα αὐτῷ καθαρῷ τε καὶ ἠθικῷ κεκρᾶσθαι. κίνησις δὲ καὶ γοργότης σχημάτων πάνυ ὀλίγη παρὰ τούτῳ. δεινότης δὲ ἡ κατὰ μέθοδον, ἔστι μὲν καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ῥήτορσι, καὶ παρὰ τούτῳ. ἔλαττον δὲ ἢ κατὰ τὴν παρὰ τῷ Λυσίᾳ τε καὶ Ἰσαίῳ, καὶ ἔτι τῷ κορυφαίῳ αὐτῶν, λέγω τῷ Δημοσθένει. παρὰ δὲ Ὑπερίδῃ κἀκείνην εὕροι τις αὖ τὴν δεινότητα, ἣ καὶ φαίνεται, καὶ ἐστίν. οὐχὶ τὴν κατὰ μέθοδον μόνην, σπανίως μέντοι, ὅπου γε παρὰ τῷ Δημοσθένει σπάνιον τοῦτο. ἴδιον δὲ Ὑπερίδου τὸ καὶ ταῖς λέξεσιν ἀφειδέστερόν πως καὶ ἀμελέστερον χρῆσθαι. ὥσπερ ὅταν μονώτατος λέγῃ. καὶ γαλεάγρα, καὶ ἐκκοκύζειν, καὶ ἐστηλοκόπηται, καὶ ἐπήβολος, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν ταύτῃ διαφέρουσιν ἀλλήλων. λέγωμεν δ᾽ αὖ ἤδη καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. ἧπερ ἕκαστος αὐτῶν ὁ αὐτὸς ὢν τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν πολιτικὸν ἕτερος αὐτῶν ἰδίοις τισὶν ἑτέροις γίνεται, δηλαδὴ τῷ πλεονάζειν περί τι λόγου εἶδος ἢ τοὐναντίον ἐλάττονι χρῆσθαι τούτῳ, ἢ καὶ μέσως πως. καὶ πρῶτόν γε περὶ τοῦ Ἰσοκράτους λεκτέον.

Ὁ τοίνυν Ἰσοκράτης ἕνεκα μὲν καθαρότητος καὶ εὐκρινείας, αἳ δὴ τὸν σαφῆ ποιοῦσι λόγου ἰδέαι, πο-

τοῦ δικανικοῦ ἱκανῶς εἴρηται. ἀλλὰ πρότερόν γε περὶ τοῦ ἁπλῶς πολιτικοῦ, ὅπερ ἐλέγομεν, ῥητέον. Ο τοίνυν ἁπλῶς εἰπεῖν λόγος πολιτικὸς γίνεται μὲν διά τε τῶν τὴν σαφήνειαν ποιουσῶν κατὰ τὸν λόγον ἰδεῶν, καὶ τοῦ κατ᾽ ἐπιείκειαν καὶ ἀφέλειαν ἤθους, καὶ ἔτι τῆς τὸν ἀληθινὸν ποιούσης λόγον ἰδέας, ὅ δή ἐστι τοῦ πιθανοῦ. δεῖ δὲ ταῦτα, ὡς ἐν ἀκούειν πάντα. ἐκ γὰρ τῆς μίξεως τούτων καὶ οἷον ἑνώσεως ὁ ἁπλῶς πολιτικὸς γίνεται λόγος. οὗ δὴ καὶ πάντες μετέχουσιν, οὓς ὀνομάζομεν πολιτικούς, πλὴν ἴσως τοῦ ἰσοκράτους. κατά τι πλεῖστον γε μὴν αὐτοῦ μέτεστι λυσίᾳ τε, καὶ ἰσαίῳ, καὶ ὑπερίδῃ. διὸ δὴ καὶ μάλιστά εἰσι πιθανοί. διαφέρουσι δὲ οὗτοι ἀλλήλων. ὅτι τῷ μὲν λυσίᾳ μάλα τούτων καὶ τὰ τῆς ἐπιμελείας μετρίως ὕπεστι καὶ τὸ τοῦ κόσμου σφόδρα ἀνεμφάτως. γοργότητος δὲ ὡς ἐλάχιστον. περιβολῆς δὲ τῆς μὲν κατ᾽ ἔννοιαν μετρίως πως. τῆς δὲ κατὰ μέθοδον, ἢ λέξιν, ἢ τὰ ἑπόμενα ταύτῃ σχεδὸν οὐδ᾽ ὅλως. καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἃ τὸν ἀξιωματικὸν ποιεῖ λόγον, ὡς ἐλάχιστον αὐτῷ μέτεστι. πλεῖστόν γε μὴν δεινότητος ἔχει τῆς κατὰ μέθοδον. Τῷ δὲ ἰσαίῳ πρὸς ἐκείνοις, ἃ τὸν ἁπλῶς ποιεῖ πολιτικὸν λόγον πολὺ τὸ τῆς γοργότητος, ὡς ἐγγὺς εἶναι τοῦ καλλίστου λόγου τῶν πολιτικῶν. καὶ τὸ ἐπιμελὲς περιττότερον ἢ κατὰ λυσίαν. περιβολή τε ὡσαύτως, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ μεγέθους εἴδη. καί που καὶ ἀκμῆς ἔμφασις. ὡς ἀπολείπεσθαι μὲν τοῦ δημοσθενικοῦ κατὰ ταῦτα οὐκ ὀλίγῳ

σεμνοὺς ἢ τραχεῖς ἢ ἀφελεῖς ἢ περικαλλεῖς καὶ ἐπιμελεῖς ἢ ὅσα εἴδη ῥυθμῶν τε καὶ λόγων ἐλέγομεν. τοῦτο δὲ συμβαίνει μάλιστα μὲν καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τοῦ ἑξαμέτρου σχημάτων. ἔστι γὰρ αὐτοῦ σχήματα δύο καὶ τριάκοντα, ὡς διδάσκουσιν ἡμᾶς οἱ γραμματικοί. ἔπειτα καὶ διὰ τὴν ποικίλην ἀνάπαυσιν, ὃ καὶ μέγιστον ἐν τοῖς τοιούτοις. ἐξίσταται γὰρ καὶ τοῦ οἰκείου πολλάκις τὸ μέτρον ῥυθμοῦ. καὶ τὰς ποιὰς τῶν στίχων τομὰς καὶ ἀναπαύσεις ἐννοιῶν κατὰ κῶλα. τὸ γοῦν αὐτὸς δ' ἑλώρια τεῦχε κύνεσιν, ἀναπαυστικόν πως ἐστὶ γενομένης ἀναπαύσεως ἐν τῷ ἡρώων. διότι δὲ ἢ τούτου ἐδέησεν αὐτῷ ἐνταῦθα, ἢ ἑτέρωθί που ἄλλων τινῶν ῥυθμῶν, οὐ χαλεπῶς ἐπιγνοίη ἂν ὁ τὰ προειρημένα πάντα περὶ τῶν ἰδεῶν ἁπασῶν τοῦ λόγου ὀρθῶς ἐπεσκεμμένος. καὶ ἔτι τὴν περὶ δεινότητος μέθοδον. ὃς μετὰ τήνδε ἡμῖν τὴν πραγματείαν τέτακται. Νυνὶ δὲ ἤδη περὶ τῶν μετὰ τούτους τοὺς προειρημένους ἄνδρας τρεῖς ὑφ' ἑκάστῳ τούτων τεταγμένων καὶ οἷον τὰ δεύτερα καὶ τρίτα φερομένων καθ' ἕκαστον ἐκείνων ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς εἴδεσι λεκτέον. καὶ πρῶτόν γε περὶ τῶν πολιτικῶν. δεῖ δὲ ἀναγκαίως πρότερον εἰπόντα διὰ βραχέων τίς ὁ ἁπλῶς πολιτικὸς λόγος, οὐχ ὁ δημοσθενικὸς ἢ τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ἁπλῶς ὁ πολιτικός. καὶ τίς ὁ ἁπλῶς πανηγυρικός, ἀλλ' οὐχ ὁ κάλλιστος πανηγυρικὸς ἢ πλατωνικὸς ἢ ὁμηρικός. οὕτω καὶ περὶ τῶν καθ' ἕνα λόγου ἀξίων ἀνδρῶν διὰ βραχέων χαρακτηρίσαι. περὶ γὰρ

ἂν λέγωσι. τὰς μούσας δὲ παρακαλεῖν, ἢ τὸν ἀπόλλωνα, ἤ τινα ἄλλον θεόν. κἀκείνου ποιεῖν δοκεῖν εἶναι τὸν λόγον ἴδιον. πάλιν δ᾽ αὖ ταύτῃ ὁ μὲν συμβουλευτικὸς καὶ δικανικὸς ἥκιστα χρήσεται. ὁ δὲ πανηγυρικὸς μετά τινος παραμυθίας. λέξις γε μὴν φανερὰ πᾶσιν ἥτις ἐστὶν ἡ ποιητική. καὶ ὡς τῶν κατὰ ποίησιν καλλίστη λέξεων ἡ ὁμήρου. καθαρὸς γὰρ ὡς ἐν ποιήσει κινδυνεύει μόνος ἢ σύν γε ἡσιόδῳ κατ᾽ αὐτὴν εἶναι. σχήματα δὲ ἴδια ποιήσεως οὐκ ἔστιν, ὥσπερ ἦν νοήματα καὶ μέθοδός τις καὶ λέξις. ἀλλὰ τὰ αὐτὰ ἔχει ταῦτα τῷ πανηγυρικῷ. κατὰ δὲ τὸ μιμητικόν, ὡς ἂν τὰ εἴδη τῶν λόγων ἀπαιτῇ. κῶλά γε μὴν ἴδια ποιήσεως καὶ συνθῆκαι ῥυθμοί τε καὶ ἀναπαύσεις ῥᾴδιον μὲν εἰπεῖν ὅτι τὰ μέτρα. καὶ ὡς ἀληθές γε τοῦτο κατιδεῖν ἕως ἐφ᾽ ἑαυτῆς ἡ ποίησις μόνη ψιλή. ὅταν δὲ περὶ ὁμήρου λέγωμεν, ἀνάγκη προστιθέναι ὅτι τόδε τὸ μέτρον. καὶ τοῦτο δὲ οὐχ ἁπλῶς, ὅτι ἑξάμετρον δακτυλικὸν καταληκτικόν. οὐδὲ ὅτι ἥδε ἡ ὁμηρικὴ ἀνάπαυσις, ἢ ὅδε ὁ ῥυθμός, ἢ ἥδε ἡ συνθήκη. ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ περὶ τῶν σχημάτων ἐν τοῖς κατὰ μίμησιν ἐλέγομεν. οὕτω συμβαίνει τοῦτο κἀνταῦθα γίνεσθαι. ὅταν γὰρ ἢ διάθεσιν ἐμπαθῆ τοῦ λέγοντος προσλάβῃ ὁ ποιητὴς ἤ τι ἄλλο προσώπου ἦθος μιμεῖται, ἢ καὶ αὐτὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τοιόνδε τι ἢ τοιόνδε πρᾶγμα ἐξαγγέλλῃ, ἀνάγκη τὰς προσηκούσας ἐνταῦθα καθ᾽ ἕκαστον γίνεσθαι κατὰ τὰ εἴδη τῶν λόγων ἀναπαύσεις καὶ βάσεις καὶ συνθήκας καὶ ῥυθμούς, οἷον

ἔτι καὶ τὰ ὑπερβάλλοντα μὲν ἀνθρώπου φύσιν, ὑπ' ἐκείνων δὲ τερατολογούμενα, ὡς γενόμενα καὶ πιστεύεσθαι ἄξια· οἷον, ὅτι Ἀχιλλεὺς τοσόνδε ἐπήδα, καὶ ὅτι ὁ Αἴας ἢ ὁ Ἕκτωρ τηλικοῦτον ῥᾳδίως ἐρρίπτει λίθον, καὶ ὅτι τηλικοίδε ἦσαν, καὶ ὅλως τὰ τοιουτότροπα ποιητικά, καὶ τὸ τὰ ἄψυχα τοῖς θεοῖς μετ' αἰσθήσεώς τινος ὑπουργεῖν φάσκειν· οἷον, αὐτόμαται δὲ πύλαι μύκον οὐρανοῦ· καὶ τὸ τοῖσι δ' ὑπὸ χθὼν δῖα φύε· καὶ ὅλως τὸ τὰ ἀδύνατα καὶ ἄπιστα τερατεύεσθαι· τὸ μέντοι, ἅπαλε δὲ κῆτε ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα τοιαῦτα ποιητικὰ μὲν καὶ ἡδέα· ὡς ἐν τῷ περὶ γλυκύτητος ἡμῖν εἴρηται· ἧττον δὲ ἔχει τερατολογίας· πλὴν εἰ τοὺς ἵππους αὐτοῖς ἤ τινα ἄλλα ζῷα φωνὰς ἀνθρωπίνας προΐεσθαι, ὡς λίαν μυθικά τις καὶ ποιητικὰ εἶναι λέγοι. ἀφελὲς δὲ καὶ ποιητικὸν ὁμοῦ, καὶ τὸ λεπτῶς εἰς τὰ κατὰ μέρος ἰέναι· οἷον, κνίση δ' οὐρανὸν ἷκεν ἑλισσομένη περὶ καπνῷ· καὶ ὅτι ὁ δεῖνα τὸν δεῖνα οὔτωσ ἀπέκτεινε· καὶ ὅτι κύμβαχος ἐν κονίῃ πέσε· καὶ ὅτι ἀσθμαίνων· καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐν μὲν γὰρ ποιήσει χρήσιμα, ἐν ἱστορίᾳ δὲ εὐτέλειαν ποιεῖ· πλὴν ἔνθα ἂν ἀφελῶς τις πάνυ βούλοιτο τὴν ἱστορίαν γράφειν· ἀφελῆ γὰρ καὶ ἡδέα ὁμοῦ τὰ κατὰ μέρος. ἴδιαι μὲν οὖν ἔννοιαι ποιήσεως αὗται παρὰ τὰς ἄλλας ἐννοίας τοῦ λόγου τοῦ πανηγυρικοῦ. αὗται εἰσὶ καὶ αὗται ποιήσεως οἰκεῖαι. μέθοδος δὲ αὖ ποιήσεως ἰδία πάλιν παρὰ τὰς τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου μεθόδους μία, τὸ μὴ παρ' ἑαυτῶν δοκεῖν λέγειν ἅπ-

τε τῶν προειρημένων περὶ πανηγυρικοῦ λόγου πάντων τε ὡσαύτως καὶ ἔτι διὰ τῶν ἰδίων ποιήσεως παρὰ τὰ προειρημένα, οἷς ὁ μὲν δικανικὸς καὶ συμβουλευτικὸς ἥκιστα χρῆται, ἢ ὅτι σπανιώτατα. καὶ οὕτω δὲ οὐχ ἅπασιν, ἀλλά τισιν. ὁ δὲ ἐν τῷ καταλογάδην πανηγυρικὸς χρῆται μὲν σχεδὸν ἅπασιν. ἀλλὰ μετά τινος παραμυθίας, καὶ οὐχ ἁπλῶς. ἔστι δὲ ἴδια ποιήσεως παρὰ τὸν ἄλλον λόγον πάντως μέν που καὶ τὰ μέτρα τά τε ὁμολογούμενα, καὶ ὑπ' αὐτῆς ψιλῆς τῆς ἀκοῆς κρινόμενα. μάλιστα δὲ ποιήσεως ἴδια αἵ τε μυθικαὶ ἔννοιαι πᾶσαι. οἷον τὰ περὶ κρόνου καὶ τιτάνων καὶ ἔτι γιγάντων, καὶ διὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν ἀνθρωποπαθῶς λεγόμενα, ὡς ἐγένετο. καὶ ὅσα ἔπραξαν ἢ πράττουσιν αὐτοί τε πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ἔρωτες αὐτῶν. καὶ πόλεμοι, καὶ φιλίαι, καὶ γοναὶ, καὶ τροφαὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. πρὸς δὲ ταύταις ὅσα περὶ ἀνθρώπων ἢ τινῶν ἄλλων ζώων παραδοξολογοῦσιν. οἷον, ὡς κάδμος δράκων ἐγένετο ἐξ ἀνθρώπου. καὶ ὡς ἀλκυὼν ὄρνις, καὶ ὅσα περὶ ἀηδόνων ἢ χελιδόνων λέγουσι. ταύτης δὲ τῆς ἰδέας καὶ τὸ γυναῖκας ἐξ ἀνδρῶν ποιεῖν, ὡς τὸν τειρεσίαν. καὶ ἄνδρας ἐκ γυναικῶν, ὥσπερ τὸν καινέα. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ πτερωτοὺς ἀνθρώπους λέγειν, ὡς ἔφυσαν. καὶ ὅλως σύνθετά τινα ζῶα ἢ ἐκτράπελα. οἷον, πήγασοι, καὶ γοργόνες, καὶ κένταυροι, καὶ σειρῆνες, καὶ τρίτωνες, καὶ λαιστρυγόνες, καὶ κύκλωπες, καὶ περσεὺς, καὶ ὅσα τοιαῦτα. μυθικὰ δὲ κἀκεῖνα καὶ τε

σῶπά τε καὶ πάντα πράγματα, οὗτος ἄριστός ἐστι ποιητής. ἐπειδὴ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχει, τάχ' ἂν αὐτὸν τὸν εἰρηκὼς εἴην ἀπ' ὧν εἶναι ποιητῶν ἄριστον, ὡς δὲ καὶ ῥητόρων ἄριστον καὶ λογογράφων ἔλεγον. στρατηγῶν μὲν γὰρ ἢ τεκτόνων ἢ τῶν τοιούτων ἴσως οὐκ ἄριστος. καίτοι καὶ τὰ τοιαῦτα ἄριστα μιμούμενος. ἀλλ' οὐ λόγος ἐκείνοις ἡ τέχνη, οὐδὲ ἐν λόγοις. οἷς δέ ἐστιν ἐν λόγῳ τὸ ἔργον, οἷον ῥήτορσι λέγω καὶ λογογράφοις, ὁ τούτους ἄριστα μιμούμενος καὶ λέγων, ὡς παρ' αὖ ὁ ἐκείνων ἄριστος εἴποι, πάντως αὖ εἴη καὶ αὐτὸς ἐκείνων ἄριστος. ἄριστος οὖν κατὰ πάντα λόγων εἴδη καὶ ποιητῶν ἁπάντων καὶ ῥητόρων καὶ λογογράφων ὅμηρος. καὶ γὰρ μεγέθη καὶ ἡδονὰς καὶ ἐπιμελείας καὶ δεινότητας καὶ τὸ μέγιστον ποιήσεως μίμησιν ἐναργῆ καὶ πρέπουσαν τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ τοῖς κατὰ λέξιν καὶ ταῖς εἰσαγωγαῖς τῶν προσώπων, καὶ μύθων διατυπώσεις καὶ μέτρων διαφόρους τομάς. ἐξ ὧν καὶ διάφορά πως συμβαίνει γίνεσθαι τὰ μέτρα. καὶ ταῦτα ἐνδέοντι καὶ κατὰ λόγον μεταβαλλόμενα πρὸς τὸ καὶ τὸ φύσει πάντων ἄριστον μέτρον προῃρῆσθαι. καὶ ὅλως τὸ ποικίλον καὶ ἐξ ἁπάντων ἐν ὅτι κάλλιστον ὁ μάλιστα ἐργασάμενος παρὰ πάντας ποιητὰς οὗτός ἐστιν. ἱκανὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τήν τε ἀρίστην ποίησιν, καὶ αὐτὸν ὅμηρον χαρακτηρίσαι. ἵνα δὲ ἐντελέστερον ᾖ τὸ λεγόμενον, αὖθι τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν. ὁ τοίνυν, ὡς ἐν ποιήσει λόγων ἄριστος πανηγυρικῶν, γίνεται διά

τὸ ἄριστον τοῖς βουλομένοις τε καὶ δυναμένοις πανηγυρικὸν λόγον ἐργάζεσθαι. ὡς δ' ἐν ποιήσει. πανηγυρικὸν γὰρ πρᾶγμα δήπουθέν ἐστι ποίησις ἅπασα καὶ πάντων τε λόγων πανηγυρικώτατον. ὡς οὖν ἐν ταύτῃ καὶ τί τὸ κράτιστον κατὰ ταύτην εἶδος. τοῦτο γὰρ δὴ χαρακτηριστέον ἡμῖν κἀνταῦθα πρῶτον ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα πάντα τῶν γενικῶν ἰδεῶν ἐχαρακτηρίζομεν, ἀπὸ τῶν καλλίστων χαρακτηρίζοντες. οὐχ ὁμοία ἡ διοίκησις. ἀλλὰ προσεῖναι δεῖ πολλὰ καὶ ἄλλα τοῖς περὶ λόγου πανηγυρικοῦ προειρημένοις ἅπασιν. ἃ δὴ καὶ ἴδιά τις ἂν εἶναι φαίη ποιήσεως. περὶ ὧν λεκτέον. ἀνάγκη δὲ πάλιν ταὐτὸν εἰπεῖν καὶ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν σῶσαι κἀνταῦθα τοῖς ἔμπροσθεν κατὰ τοὺς γεωμέτρας. ὅπερ γὰρ ἦν ὁ δημοσθένης ἡμῖν κατὰ τὸν πολιτικὸν λόγον ἔν τε τῷ συμβουλευτικῷ καὶ δικανικῷ. καὶ ὁ πλάτων ἐν τῷ πεζῷ πανηγυρικῷ. τοῦτ' ἂν ὅμηρος εἴη κατὰ τὴν ποίησιν. ἣν δὴ πανηγυρικὸν λόγον ἐν μέτρῳ λέγων εἶναί τις οὐκ οἶδα ἃ διαμαρτήσεται. ἐπεὶ κἀνταῦθα ὁμοίως ἀναστρέφει τὸ πρᾶγμα, καθάπερ ἀνέστρεφεν ἐπ' ἀμφοῖν κἀκεῖ. ἀρίστη τε γὰρ ποιήσεων ἡ ὁμήρου. καὶ ὅμηρος ποιητῶν ἄριστος. φαίην δ' ἂν ὅτι καὶ ῥητόρων καὶ λογογράφων, λέγω δ' ἴσως ταὐτόν. ἐπεὶ γάρ ἐστιν ἡ ποίησις μίμησις ἁπάντων, ὁ δὲ μετὰ τῆς περὶ τὴν λέξιν κατασκευῆς ἄριστα μιμούμενος καὶ ῥήτορας δημηγοροῦντας καὶ κιθαρῳδοὺς πανηγυρίζοντας, ὥσπερ τὸν φήμιον καὶ τὸν δημόδοκον καὶ τὰ ἄλλα πρό-

τωνί ἐστιν ἤδη καὶ αἱ τραχύτητες καὶ αἱ σφοδρότη-
τες ἔχον καιρὸν οὐκ ἐλάχιστον· ὥσπερ καὶ τὰ τῆς
δεινότητος εἴδη πάντα, καὶ τῶν γε τοῦ πάλου λό-
γων ἐν ἐργίᾳ τινὲς τῆς φαινομένης εἰσὶ καὶ οὐκ
οὔσης δεινότητος· καὶ οὐ μόνον ταῦτά γε τὰ εἴδη
τὰ ἀμοιβαῖα· ἀλλὰ καὶ πάντα εἴδη δέχεται διὰ τὸ
μιμητικόν τε καὶ δραματικόν· καὶ οὕτως ὥστε κε-
χωρίσθαι πως ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰ καὶ μὴ κεκρᾶ-
σθαι, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν ἔχειν εὑρεῖν ἀφέλειαν, ἰδίᾳ δὲ
σεμνότητα, ἰδίᾳ δὲ ἕκαστον τῶν λοιπῶν· ἔστι δ' οὐ
καὶ εὔζωνον καὶ οἷον εὐτελὲς εἶδος τοῦ λόγου· αἱ
γὰρ μιμήσεις τῶν προσώπων καὶ τούτῳ χώραν ἤδη
δεδώκασι· καὶ ὡς μὲν ἐν λογογραφίᾳ τοιοῦτον εἶδος
εἶναι δεῖ τὸ πανηγυρικόν· ὡς δὲ ἐν ζητήμασι πολι-
τικοῖς ἔνθα τοῦ πολιτικοῦ πανηγυρικοῦ εἶδος δεῖ
περὶ οὗ μικρῷ πρότερον ἐπηγγειλάμην ἐρεῖν· ἔστι
γάρ τινα καὶ πολιτικὰ ζητήματα καὶ πανηγυρικά·
οἷον, εἰ περὶ τῆς προπομπείας ἀμφισβητεῖον ἀ-
θηναῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ μηδικά, ἢ ὅσα
τοιαῦτα, ὡς ἐν τοῖς τοιούτοις ζητήμασιν, οὐκ ἔθ' ὁ-
μοίως ὁ πανηγυρικός· ἀλλὰ πολιτικώτερος γίνε-
ται, ἢ καὶ σχεδόν· δι' ὧν περ καὶ ὁ συμβουλευτικὸς
μᾶλλόν γε μὴν ἐνταῦθα ἢ ἐκεῖ ἥ τε λαμπρότης
καὶ ἡ σεμνότης πλεονάζειν ὀφείλουσιν· ἐπανιτέον
δὲ πάλιν ὅθεν ἐπὶ τοῦτο ἐξέβημεν· ὁ μὲν γὰρ πολιτι-
κὸς πανηγυρικὸς τοιοῦτος· τῶν δὲ κατὰ λογογρα-
φίαν πανηγυρικῶν οὗτος κάλλιστος ὁ πλατωνικὸς
καὶ τοῦτον παράδειγμα φαίημεν ἂν ἡμεῖς εἶναι

μέχρι τὸν περὶ συμβουλευτικοῦ καὶ δικανικοῦ λόγου φαίη τις ἂν δεῖν προσήκειν, μικρὸν ὕστερον λέξομεν· οὐ γὰρ ἄλλως ἐγχωρεῖ. ὁ τοίνυν κάλλιστος πανηγυρικὸς, καὶ ὅπερ ἔφαμεν ὁ πλατωνικὸς ταῖς μὲν τὸ μέγεθος ποιούσαις ἰδέαις πλὴν τραχύτητος καὶ σφοδρότητος γίνεται πάσαις. δίκην δὲ ὅπως χρὴ διὰ τούτων τὴν ἀφέλειαν, μὴ ἐλαττουμένην αὖ τῶν προσότητος ἕνεκα, πλὴν ὅπου καθαρῶς ἐξαίρειν τὸν λόγον εἰς σεμνότητα δεῖ. αἱ δὲ γλυκύτητες εἴπερ ἄλλοθί που καιρὸν ἐνταῦθα ἔχουσι μάλιστα. καὶ αἱ ἐπιμέλειαι αἱ τὸν ἁβρὸν καὶ ὡραῖον ποιοῦσαι λόγον. δεινότητος δὲ ἡ μὲν κατὰ μέθοδον ἥπερ ἥκιστά ἐστι φανερὰ πάντως ὑπέστω καὶ τῷ πανηγυρικῷ. ἡ δὲ ἄλλη ἐν τούτῳ γε οὐδαμῶς. πλὴν ὅπου τοῦτό γε αὐτὸ ἐνδείξασθαι βούλεται πρόσωπόν τι τῶν παρ' αὐτῷ ποιούντων τὸν λόγον πανηγυρικόν. ὥσπερ τῷ πλάτωνι πεποίηται ὁ σωκράτης ἐνδείξασθαι δεινότητα λόγων τῷ φαίδρῳ βουλόμενος. καθὸ αὐτῇ παρατίθησι τὸν αὐτοῦ τῷ λυσίου. ἤδη δὲ καὶ ἐν ἄλλοις πρὸς ἄλλοις κατὰ τὸ μιμητικὸν εἶδος τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου φαίνεται τοῦτο πεποιηκώς. ὁ γοργός γε μὴν, ὡς ἐλάχιστον ἐν πανηγυρικῷ λόγῳ ὁ λόγος εἶναι ὀφείλει. ἀφήγησις γάρ ἐστι σχεδὸν ἅπας. τοῖς δὲ ἄλλοις εἴδεσιν ἢ καὶ μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ παραπλησίως χρῆται ὁ πανηγυρικὸς λόγος καθάπερ ὅ τε συμβουλευτικὸς καὶ ὁ δικανικός. ἐν δὲ τοῖς ἀμοιβαίοις τῶν πανηγυρικῶν, ὃ δὴ καὶ αὐτὸ πολὺ παρὰ τῷ πλά-

κοὺς φύσει νομίσειέ τις. ὁ μέντοι μὴ τοιοῦτος, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δικανικὸς, ὅσπερ ἔφην, ἐναντίως ἔχει τῷ προειρημένῳ. ἤθους τε γὰρ καὶ τοῦ κατ' ἀληθείας καὶ ἀφελείας πλεῖστον αὐτῷ μετεῖναι δεῖ. βαρύτητος δὲ ἢ τινος τῶν τοιούτων ἥκιστα μετέχει ἢ ὅτι βραχύτητα. μέγεθος δὲ τὸ μὲν κατὰ τὴν περιβολὴν ἀπὸ ἐννοιῶν δέχεται. οὐ γὰρ ἀπό γε τῆς λέξεως ἢ τῶν περὶ τὴν λέξιν ἢ καὶ τὴν μέθοδον τῆς ἐννοίας, πλὴν ὅσον ἐπ' ἐλάχιστον. τὸ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας τοῦ μεγέθους ἰδέας οὐκέτι, πλὴν εἰ μή που τὴν κατ' ἔννοιαν σφοδρότητα ἢ που καὶ τὴν κατὰ λέξιν μετὰ σχημάτων τῶν περὶ αὐτήν. τοῖς δὲ λοιποῖς μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ χρῆται καθάπερ καὶ ὁ συμβουλευτικός. καὶ τοιοῦτοί γε οἱ δημοσθενικοὶ δικανικοὶ τουτέστιν οἱ ἰδιωτικοί. ὁ δὲ πανηγυρικῶν λόγων κάλλιστος ἐν λέξει πεζῇ οὐχ ὡς ἐν ζητήμασι πολιτικοῖς, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο πανηγυρικὸς ὃς οὐδὲ πολιτικὸς ἴσως ἂν κληθείη, πάντως ἂν εἴη δήπουθεν ὁ πλατωνικὸς, ὥς τε πάλιν· ὃ περὶ τοῦ καλλίστου πολιτικῶν λόγων λέγοντες ἔφαμεν τὸν αὐτὸν τῷ δημοσθενικῷ τοῦτον ἀποφαίνοντες, τοῦτο καὶ νῦν περὶ τοῦ καλλίστου πανηγυρικῶν λόγων φαίημεν ἂν τὸν αὐτὸν καὶ τοῦτον εἶναι τῷ πλατωνικῷ. καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὁμοίως ἀναστρέφει καθάπερ κἀκεῖ. ὅ τε γὰρ κάλλιστος πανηγυρικῶν λόγων ἐστὶν ὁ πλατωνικὸς, ὅ, τε αὖ πλατωνικὸς λόγος τῶν πανηγυρικῶν ἐστιν ὁ κάλλιστος, ὡς ἐν λέξει πεζῇ, περὶ οὗ λεκτέον. περὶ γὰρ τοῦ πολιτικοῦ πανηγυρικοῦ, περὶ οὗ

ὁποῖόν ἐστι τὸ ἐν φιλιππικοῖς. ὥστε εἰ προσώπου τις ἰδιώτης ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἠνάγκασε κατελθεῖν ἀπὸ τοῦ οἰκείου ἀξιώματος τὸν συμβουλευτικὸν λόγον εἰς τὸ ἠθικώτερον, ὡς ἐν τῷ ὑπὲρ μεγαλοπολιτῶν ἢ καὶ τῷ ἄλλῳ, μηδὲν τοῦτο ἐμποδὼν εἶναι νομίζομεν, πρὸς τὸ δεῖν τοιοῦτον εἶναι τὸν ἄριστον τῶν συμβουλευτικῶν ὁποῖον ἐχαρακτηρίζομεν, ἀξιωματικὸν λέγω, καὶ οἷς εἴπομεν πλεονάζοντα. ἐκεῖνος γὰρ οὐκ ἔτ' ἂν ἄριστος εἴη τῶν συμβουλευτικῶν ὅτε τῇ οἰκείᾳ φύσει διά τι χρήσασθαι ἐμποδισθείς. εἰ δέ τις καὶ τοὺς φιλιππικοὺς φήσειε, διὰ τὸ τοῦ φιλίππου πρόσωπον μέγεθος λαβεῖν, ὅτι ἐκεῖνος ἀναφορὰν ἐνεδέχετο καὶ σφοδρότητα, ἐννοείτω ὅσην καὶ χωρὶς ἐκείνου τραχύτητα καὶ ἄλλως ἀκμὴν κατὰ τῶν ἀθηναίων ἔχουσιν οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ παῤῥησίαν καὶ μέγεθος. πρὸς ἃ συλλαμβάνει μὲν καὶ τὸ τοῦ φιλίππου πρόσωπον ἀνάγκη συγχωρεῖν. οὐ μὴν τοσοῦτόν γε ὅσον αὐτὸ τὸ τῆς συμβουλῆς ἴδιον. περὶ δὲ προσώπων καὶ καιρῶν ὁ περὶ μεθόδου δεινότητος ἀκριβέστερον ἀποδείξει λόγος. ἀλλ' ὁ μὲν κάλλιστος συμβουλευτικῶν, ὅπερ ἔφημεν, λόγων τοιοῦτος. ὁ μέντοι δικανικῶν κάλλιστος ἀνάπαλιν ἔχει τούτῳ. εἰ μὴ περὶ δημοσίων εἴη καὶ μεγάλων πραγμάτων καὶ συμβουλῆς ἐγγύς. ὡς ὁ κατὰ ἀριστοκράτους ἔχει. καὶ ὁ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. οὗτοι γὰρ σχεδὸν ὡσαύτως τῷ συμβουλευτικῷ τύπῳ χαρακτηρίζονται. τάχα δ' ἂν οὐδ' εἶναι τούτοις δικανι-

τοις· τραχύτητός τε καὶ σφοδρότητος οὐ παρα-
πλησίως τῇ περιβολῇ, κατὰ δ' δεύτερον δὲ καὶ τρί-
τον λόγον· σεμνότητος δὲ καὶ λαμπρότητος καὶ
ἀκμῆς, ἔπι ἐνδεέστερον ἢ κατ' ἐκείνας· δεινότητος
δὲ τῆς μὲν ἐν μεθόδῳ μάλιστα, τῆς δὲ ἄλλης ἥκι-
στα ἢ ὡς ἐλάχιστα· κάλλους δὲ τοῦ κομμωτικοῦ
πλεονάζοντος μὲν ὁμοίως τοῖς πρώτοις, καὶ μάλι-
στα ὅτε δυνατῶς ἐξαγγεῖλαί τι δέοι· ἀνεμφάτως
δὲ καὶ ἧττον ἔχοντος φανερὰν τὴν ἐπιτήδευσιν· διὰ
γὰρ τούτων ἁπάντων οὕτω μιγνυμένων ὁ κάλλι-
στός τε πολιτικὸς καὶ δημοσθενικὸς γίνεται· τού-
του δὲ τοῦ λόγου τοῦ πολιτικοῦ ὁ μὲν ἐστι συμβου-
λευτικὸς, ὁ δὲ δικανικὸς, ὁ δὲ πανηγυρικός· καὶ ὁ
μὲν συμβουλευτικὸς δῆλον, ὡς ἐν τοῖς μέγεθος
ποιοῦσι μᾶλλον πλεονάζει τύποις μετὰ τῆς καὶ
οὔσης καὶ φαινομένης δεινότητος· δεῖ γὰρ καὶ φαί-
νεσθαι τοιοῦτον τὸ συμβουλευτικὸν διὰ τὸ ἀξιω-
ματικὸν ὀφείλειν εἶναι, ἅμα ἔχοντα δηλαδὴ καὶ
τὰ ἄλλα πάντα, ἃ τὸν κάλλιστον τῶν πολιτικῶν
δεῖν ἔφαμεν ἔχειν λόγον· ἤθους δὲ πλὴν ὅσον ἀπὸ
βαρύτητι καὶ τοῦ κατ' εἰρωνείαν σφοδροῦ μετρί-
ως μεθέξει· εἰ δέ τινες τῶν συμβουλευτικῶν, οἷον
οἱ φύσει τοῦ ῥήτορος οὕτως ἐπιγραφόμενοι συμ-
βουλευτικοὶ πολὺ τὸ ἠθικὸν ἔχουσι καὶ τὸ ἐπιει-
κὲς, οὐδὲν θαυμάζειν τὸ εἰρημένον· νυνὶ γὰρ οὐ περὶ
τῶν κατὰ μέρος λόγων χαρακτηρίζομεν· ὃ δὴ
πολλάκις διεμαρτυράμην· ἀλλὰ περὶ τοῦ καθό-
λου διαφέροντος εἴδους ἐν λόγῳ συμβουλευτικῷ,

πεσεῖν εἰς τινα κακίαν λόγου, οἷον εὐτέλειαν ἢ σκληρότητα, δεῖ τινος κάλλους τῇ βραχύτητι, ὃ δὴ ποιεῖ συμμέλεια. πρὸς δὲ τούτοις μάχεσθαί πως τῷ εὐτελεῖ τὸ συμμελὲς καὶ μὴ διερρῖμμένον. ὅτε ἂν καὶ συμβαίνει διὰ λεπτότητα νοημάτων, ὃ δὴ πολλάκις πέφυκεν ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι, καταφέρεσθαι τὸν λόγον εἰς εὐτέλειαν, ὀρθώσειας ἂν οὕτως αὐτὸν τοῖς τοῦ κάλλους σχήμασι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς, ταῖς τε συνθήκαις καὶ ταῖς ἀναπαύσεσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀκριβῶς ἐν τῷ περὶ μεθόδου δεινότητος ἡμῖν λελέξεται, τό τε καὶ πῶς δεῖ πλεονάζειν ἔν τισι τῶν ἰδεῶν. νυνὶ δὲ ἁπλῶς περὶ πολιτικοῦ λέγομεν λόγου καὶ δημοσθενικοῦ ἐν τῷ καθόλου. καὶ οὐ περί τινος δημοσθενικοῦ ἢ πολιτικοῦ. διαφέρει δὲ ἢ καθόλου τι λέγειν ἢ ἐν μέρεσι. ἐπεὶ καὶ οἱ δημόσιοι λόγοι τοῦ ῥήτορος καὶ οἱ ἰδιωτικοί, καὶ πάλιν τῶν δημοσίων ὁ πρὸς λεπτίνην, καὶ ὁ κατ' αἰσχίνου, δημοσθενικοὶ δήπουθέν εἰσιν ἅπαντες. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων πάμπολυ τὸ μὴ περὶ ταυτὸν εἶδος πλεονάσαι. ἃ γὰρ καὶ ἄλλοις τισὶ πολλάκις εἴδεσιν, οἷον τραχύτητι ἢ συνθήκῃ ἢ ὅλως ἤθει ἤ τινι τῶν λοιπῶν, δι' αἰτίας τινὰς ἐπὶ πλεῖον δεῖ χρῆσθαι. ἀλλ' ὅ γε ἁπλῶς δημοσθενικὸς καὶ πολιτικῶν κάλλιστος λόγος ἐκεῖνος καὶ δι' ἧς ἐλέγομεν κράσεώς τε καὶ μίξεως γίνεται. πλεονάζοντος μὲν κατὰ ταυτὸν τύπον τοῦ τὴν σαφήνειαν ποιοῦντος, καὶ τοῦ ἠθικοῦ τε καὶ ἀληθινοῦ, καὶ μετὰ τούτους τοῦ γοργοῦ. τῆς τε περιβολῆς παρασήμως τοῦ

εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. μεγέθους μὲν οὖν μέχρι τοσούτου καὶ τοῦτον τὸν τρόπον προσεῖναι δεῖ τῷ λόγῳ τῷ ἀρίστῳ τῶν πολιτικῶν. δεινότητος δὲ τῆς μὲν καὶ οὔσης καὶ φαινομένης ὡς ἐλάχιστον. τῆς δὲ ἐν μεθόδῳ κειμένης πάμπολυ. περὶ ταύτης δὲ ἔφην ἰδίᾳ πραγματεύσασθαι. τῆς δὲ φαινομένης μὲν δεινότητος οὐδὲν, πλὴν εἰ τὰ λαμπρὰ καὶ ἀκμαῖα εἰς τοῦτο ἀναφέροι τις. τούτων δὲ ὁπόσον δεῖ μετεῖναι τῷ πολιτικῷ λόγῳ προείρηται. κάλλος δὲ ὅπερ ἔφαμεν εἶναι καθάπερ κομμωτικὸν, δι' ὅλου μὲν ἔχειν ὁ πολιτικὸς ὀφείλει. ἧττον δὲ ἐμφαινόμενον. οἷόν ἐστι καὶ παρὰ Δημοσθένει, καθάπερ ἐδείξαμεν ἐν τῷ περὶ κάλλους. ἔνθα μέν τοι λογισμῶν δεῖ καὶ λεπτότητος. ἐνταῦθα καὶ πλεονάζον προσήκει τοῖς τοῦ κάλλους ῥυθμοῖς καὶ ταῖς συνθήκαις καὶ ἀναπαύσεσιν. ἂν γὰρ συμμελεῖται τῆς λέξεως ταῖς πυκνότησι τῶν ἐννοιῶν αὐτὴ ἡδειοι. καὶ τὸ καθαρὸν αὐτὸ τῆς συνθήκης τε καὶ ἀναπαύσεως ἀφαιρεῖται τῶν τοιούτων νοημάτων ἢ καὶ ζητημάτων τὸ ἄγαν αὐστηρὸν χάριν τινὰ προσβάλλον ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ διεγεῖρον τὸν ἀκροατὴν, καὶ οὐκ ἐῶν ἄχθεσθαι τῇ πυκνότητι τῶν νοημάτων καὶ τῇ συνεχείᾳ. τοιαῦτα γὰρ τὰ ἐν τοῖς λογισμοῖς κείμενα καὶ δυνάμεως λόγου δεόμενα. ἐπεὶ γάρ ἐστιν ἡ τοῦ λόγου δύναμις τὸ τὰ πολλὰ ἢ τὰ δυσχερῆ καὶ σκολιὰ τῶν νοημάτων, ἢ τὸ συναμφότερον δι' ἐλαχίστων σαφῶς εἰπεῖν. αὖ δὲ τοῦ προ

τε αὖ δημοσθενικὸς λόγος τῶν πολιτικῶν ἄριστος. φημὶ τοίνυν δεῖν ἐν τῷ τοιούτῳ λόγῳ πλεονάζειν μὲν ἀεὶ τόν τε τὴν σαφήνειαν ποιοῦντα τύπον καὶ τὸν ἠθικόν τε καὶ ἀληθῆ. καὶ μετὰ τούτοις τὸν γοργόν. τῶν δ' αὖ τὸ μέγεθος ποιουσῶν ἰδεῶν τὴν μὲν περιβολὴν διόλου πλεονάζειν καὶ οὐχ ἧττόν γε ἢ τὴν καθαρότητά τε καὶ εὐκρίνειαν. τὴν μέντοι τραχύτητά τε καὶ σφοδρότητα παρισοῦσθαι μέν πως τοῖς εἰρημένοις. κατὰ δεύτερον δὲ καὶ τρίτον λόγον. ἀκμὴ δὲ καὶ σεμνότης αὐτῶν, καὶ ἔτι λαμπρότης εἶναι μὲν ὀφείλει. οὐ μὴν οὕτως οὐδὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον καὶ αἱ προειρημέναι τῶν ἰδεῶν. ἀλλ' ἔστιν ἔλαττον ὅπου γε τὴν σεμνότητα καὶ διακόπτειν ἐν τῷ πολιτικῷ χρὴ λόγῳ, καὶ καθαιρεῖν ἀπὸ τοῦ μεγέθους. οἷον ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος καὶ μεγάλην πόλιν οἰκοῦσι καὶ μικρὰν φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. παρενθεὶς γὰρ τὸ κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι καὶ μικρὰν, καὶ διακόψας τὸν λόγον καθεῖλεν ἀπὸ τοῦ μεγέθους, καὶ ἧττον ἐποίησε φανῆναι σεμνόν. ἤδη δέ που καὶ ἡ λαμπρότης τοῦτο πέπονθε τοῦτο. ὡς καὶ παρὰ τῷ δημοσθένει. οἷον αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη. εἶτα πρὶν ἐπαγαγεῖν, ὃ σφόδρα ἂν ἐποίησεν αὐτῷ τὸν λόγον λαμπρὸν καὶ σοφιστικὸν, λέγω τὸ, τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε ἐπιστάντα τῇ πόλει κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος, διέκοψε καὶ ἧττον ἐποίησεν αὐτὸν φανῆναι λαμπρὸν, παρενθεὶς τὸ, τὰ πρὸ τούτου

τε πολιτικοῦ λόγου καὶ τῶν κατ' ἄνδρα εὐδοκιμούντων ἐν αὐτῷ λόγοις οὐχ ἁπάντων· ἀλλὰ τῶν γε κρατίστων· καὶ ἀφ' ὧν οὐ χαλεπὸν ἂν γένοιτο· τοῖς τε τὰ προειρημένα πάντα καὶ τὰς γενικὰς ἰδέας ἐπεγνωκόσι τοῦ λόγου· καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου γινώσκειν ἃ δεῖ· καὶ νέων ἤδη καὶ παλαιῶν· ἀλλὰ λεκτέον γε ἤδη περὶ τοῦ λόγου τοῦ πολιτικοῦ·

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Ο πολιτικὸς τοίνυν καλούμενος λόγος γίνεται μὲν διὰ πασῶν τῶν προειρημένων ἰδεῶν, οὐ μὴν ἁπλῶς γε κραθεισῶν δέ πως πρὸς ἀλλήλας, ὡς ἐλέγομεν. καὶ ὁ μὲν τῇ ἀρίστῃ μίξει χρησάμενος τούτων τὸν ἄριστον δηλαδὴ τῶν πολιτικῶν λόγων ἐργάσεται· ὁ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν κατὰ δεύτερον λόγον γινόμενον τῶν πολιτικῶν ἄριστον· ὁ δὲ καὶ μετὰ τοῦτον τὸν κατὰ τρίτον δηλαδὴ λόγον τοιοῦτον· καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως εἰρήσθω· ἥ τις δὲ ἀρίστη μίξις αὐτῶν, καὶ τίς ὁ κράτιστος τῶν λόγων τῶν πολιτικῶν· ὅτι μὲν ὁ δημοσθενικὸς οὐδεὶς ἀμφιβάλλει δήπουθεν· οὐ μὴν ἁπλῶς γε ἡμῖν περὶ δημοσθένους νῦν πρόκειται λέγειν· ἀλλὰ περὶ τοῦ καλλίστου τῶν πολιτικῶν· ἵνα ἀπὸ τούτου, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ' ἄνδρα εὐδοκιμούντων ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις χαρακτηρίζειν ἡμῖν μὴ ᾖ χαλεπόν· συμβαίνει γε μὴν ἀναγκαίως περὶ τούτου λέγουσι καὶ περὶ δημοσθένους λέγειν δοκεῖν· ἐπεὶ καὶ ἀντιστρέφει· ἄριστός τε γὰρ πολιτικῶν λόγων ὁ δημοσθενικὸς· ὅ,

τόπους, αἰτίας, τρόπους, τἆλλα ὅσα τοιαῦτα. καὶ δεῖξαι περὶ πάντων μὲν προβλημάτων, πάντων αὖ τῶν ἐν τούτοις εἰδῶν καὶ τρόπων, πάντων δ' αὖ τῶν κατὰ μέρος νοημάτων, εἴτ' οὖν εἴη προκαταρκτικά, εἴτε πιστωτικά τε καὶ συστατικά, εἴτε αὖ τῶν θέσεων λυτικά, εἴτε ἀντιλογικά, πασῶν τε ἰδεῶν λόγου· ποῖον μέν τοι προσήκει τὸ ὅλον εἶδος εἶναι τοῦ λόγου κατὰ τόδε τὸ ζήτημα ἐπὶ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν, κατὰ τοῦδε τοῦ προσώπου λεγόντων κατὰ τόνδε τὸν καιρόν· ποῖα δὲ αὖ τῶν τὰ κατὰ μέρος νοήματα, καὶ τίνα μὲν εἰπεῖν τῶν εὑρεθέντων, τίνα δὲ ἄρρητα ἐᾶν ἐνταῦθα βέλτιον· ἑτέρωθι γὰρ ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ τοὐναντίον ἔσται· καὶ τίς τοῖς κριθεῖσι ῥηθῆναι τάξις ἀρίστη νῦν καὶ ἐπὶ τῶνδε· πάλιν γὰρ καὶ τοῦτο ἐφ' ἑτέρων, καὶ κατ' ἄλλον καιρὸν τάχα ἴσως ἑτέρως ἔσται· καὶ πῶς μὲν τοῦτο, πῶς δ' ἐκεῖνο εἰσακτέον, καὶ τίσι μὲν πλεονάσαι τῶν ἐννοιῶν, καὶ τίνα τρόπον βέλτιον· τίνων δὲ τὴν ταχίστην ἀπαλλάττεσθαι καὶ δι' ἐλαχίστου πῶς αὖ τῶν ἀπομνησθέντα. ταῦτα δὴ γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα τέχνῃ διαλαβεῖν, καὶ ταῦτα μὴ διὰ σφόδρα μακρῶν, θεῖον οἶμαί τι πρᾶγμά ἐστι, καὶ οὐκ ἀνθρωπίνης δυνάμεως· οὐ μὴν ἀλλ' ὅσον γε ἀνθρωπίνου φύσις ἐξαρκεῖν τοῖς τοιούτοις ἱκανή, καὶ ἡμᾶς ἐξαρκέσειν οἴομαι. καὶ διαλήψεσθαί γε περὶ τούτων ἁπάντων ἐν τῷ περὶ μεθόδου δεινότητος ἱκανῶς εὐθὺς μετὰ ταῦτα. πρότερον δὲ εἰπεῖν ἀνάγκη περί

τε πολιτικοῦ

αὐτῇ συγχωρῶ· ἐπειδὴ καὶ ἰσοκράτης φησί, ῥήτορος εἶναι τὸ τὰ σμικρὰ μεγάλως εἰπεῖν δύνασθαι, καὶ τὰ μεγάλα σμικρῶς. οὐ μὴν ἁπλῶς ἐστι χρήσιμον, ὥσπερ σχεδὸν οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν εἶδος λόγου· ἀλλ' ὅτε εἰς δέον παραλαμβάνοιτο. ἔστι δὲ τοῦτο μεγάλης καὶ τελεωτάτης ἐπιστήμης οἶμαι τὸ χρῆσθαι τοῖς καιροῖς εἰδέναι τε δύνασθαι. ἡ γὰρ ὡς οὕτως δεινότης αὕτη ἐστὶ, καθάπερ ἔλεγον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ περὶ δεινότητος λόγου· τὸ τοῖς εἴδεσιν ἅπασι τοῦ λόγου καὶ πάσαις ἐννοίαις εἰδέναι, πότε δεῖ, καὶ ποῦ, καὶ πρὸς ὅντινα, καὶ πῶς, καὶ ἐφ' οἷς χρῆσθαι. καὶ μὴ μόνον εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ δύνασθαι. τοῦτο δὲ ἰδίας ἐστὶ πραγματείας ἑπομένης μὲν τῷ περὶ ἰδεῶν λόγῳ, καθάπερ ὁ περὶ τῶν ἰδεῶν τῷ περὶ εὑρέσεως. χωρὶς δὲ τεταγμένης καὶ καθ' ἑαυτήν. ἀγαπητὸν γὰρ εἰ καὶ μὴ πάρεργον ἕτερός τις τὸ τοιοῦτον πραγματείας ποιησάμενος, μὴ δὲ ἐν προσθήκης ἀποδοὺς μέρει, καθάπερ νῦν αὖ γένοιτο. ἰδίαν δὲ ἀποδοὺς σπουδὴν ἣν προσήκει τῷ τοιούτῳ μὴ πάντῃ σφαλείη τοῦ λόγου τοῦ περὶ αὐτῆς. ἐπεὶ καὶ ὅσα τὸν περὶ τῶν ἰδεῶν γράφοντες λόγον τοῦτον αὐτὸν ἐν ἐνίοις αὐτῶν ἐπηγγείλαμεθα ἐν τῷ περὶ δεινότητος εὑρεῖν, ταύτης ἐστὶ τῆς πραγματείας. καὶ ὁποῖόν γε τοῦτο καὶ ὁπόσον ἔργον ὁ πειραθεὶς γνώσεται. σχεδὸν γὰρ οὐδὲ ἀνθρωπίνης ἐστὶ δυνάμεως· θείας δέ τινος ἰσχύος τέχνῃ πάντα ὑπολαβεῖν ταῦτα, καιρούς, πρόσωπα,

λυσίας δὲ καὶ οἱ κατὰ λυσίαν ἧττον, ἵν' ἀσφαλῶς ἀποφαίνηταί τις. ἐπεὶ τάχ' ἂν περὶ τούτου εἰκῇ λέγειν ἢ βραχέα ἢ οὐδὲ ὅλως τούτοις ἐκεῖνοί γε χρησάμενοι φαίνονται. δύο μὲν δὴ ταῦτα δεινότητος εἴδη. φαίνεται δὲ λόγος δεινὸς οὐκ ὢν τοιοῦτος. ὃ δὴ καὶ τρίτον ἔφην δεινότητος εἶδος εἶναι, ὁ τῶν σοφιστῶν, λέγω τῶν περὶ πῶλον καὶ γοργίαν, καὶ μένωνα, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς οὐκ ὀλίγων, ἵνα μὴ πάντας λέγω. γίνεται γὰρ τὸ πλεῖστον περὶ τὴν λέξιν, ὅταν τραχείας καὶ σφοδρὰς τις ἢ καὶ σεμνὰς συμφορήσας, εἶτ' ἐξαγγέλλῃ ταύταις ἐννοίας ἐπιπολαίοις καὶ κενάς. καὶ μάλιστα εἰ καὶ σχήμασι χρῷτο κώλοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἤ τισι κεκαλλωπισμένοις, ἀκμαίοις τε καὶ σεμνοῖς. καὶ μὴν καὶ τὸ πρὸ τῶν ἀποδείξεων λοιδορίαις ἢ σφοδρότησιν εἰκῇ κεχρῆσθαι, ἢ ἔνθα ὅλως μηδενὸς τοιούτου δεῖ. καθάπερ εἴωθεν ἀριστογείτων ποιεῖν, φαινομένη τίς ἐστιν, οὐ μὴν οὖσα δεινότης. ὑπόκενον γὰρ καὶ ψυχρὸν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον. ἐπεὶ καὶ ἐννοίαις χρήσαιτό τις ἢ καὶ μεθόδοις ἐχούσαις μέγεθος, οἷον σεμναῖς ἢ σφοδραῖς ἢ τραχείαις ἢ λαμπραῖς ἢ ἀκμαίαις ἢ καὶ ταῖς περιβαλλούσαις τὸν λόγον μὴ κατὰ καιρὸν δὲ ποιῇ τοῦτο μὴ δὲ ἔνθα δεῖ, φανεῖται μὲν δεινός. οὐ μὴν ὡς ἀληθῶς γε ἔσται τοιοῦτος. τὸ μὲν οὖν δὴ τῇ λέξει χρῆσθαι μεγάλῃ ποτὲ ἐπὶ σμικρᾶς τινος καὶ λιτῆς ἐννοίας χρήσιμον εἶναι καὶ μὴ μόνον τῇ λέξει, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἑπομένοις,

ὡς ἀληθῶς τοιούτου, παραδείγματά εἰσι σχεδὸν ἅπαντες οἱ ἰδιωτικοὶ τοῦ δημοσθένους λόγοι, καὶ τῶν δημοσίων δὲ οὐκ ὀλίγα μόρια. τά γε μὴν τοῦ λυσίου θαρρῶν ἴσως εἴποι τις ἂν ὅτι πάντα. γίνεται δὲ κατ᾽ ἔννοιαν μὲν οὐδαμῶς. ἐν δὲ τῇ μεθόδῳ, καθάπερ ἔφην εἰπὼν τὴν πλείστην, μᾶλλον δὲ τὴν πᾶσαν ἔχει δύναμιν ἡ τοιαύτη δεινότης. καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν παραδειγμάτων. τὸ γὰρ σφόδρα ἠθικαῖς καὶ ἀνειμέναις καὶ ταῖς ἐννοίαις καὶ τῇ λέξει καὶ πᾶσι τοῖς ἑπομένοις τῇ λέξει, οἷον σχήμασι, κώλοις, συνθήκαις, ἀναπαύσεσι, ῥυθμοῖς, τὸ πᾶσι δὴ τούτοις ἠθικῶς καὶ ἀφελῶς καὶ ἀνειμένως δοκοῦντα λέγειν, ὑπορύττειν που καὶ κατασκευάζειν ἃ βούλεταί τις μᾶλλον, ἢ εἰ μὴ ἀνειμένως μηδ᾽ ἀφελῶς ἐδόκει λέγειν. καὶ τοῦτο καὶ ἐν προοιμίοις καὶ ἐν καταστάσεσι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι ποιεῖν σφόδρα οἶμαι δεινοῦ λόγου, οὐ μὴν δοκοῦντός γε εἶναι τοιούτου. τοῦτο δ᾽ αὖ καὶ τῆς ὄντως δεινότητός ἐστι, τὸ δοκεῖν ἀφελῆ τινα καὶ ἁπλοϊκὸν παρέχεσθαι λόγον, καὶ αὐτόν πως εἶναι δοκεῖν τοιοῦτον, πᾶν τοὐναντίον ὄντα τε καὶ ποιοῦντα κατὰ τὸν λόγον. οὐ μὴν δίαρμά τι, οὐδὲ ἀξίωμά τι δύναιτ᾽ ἂν ἔχειν ὁ τοιοῦτος λόγος. οὐδὲ τοῖς ὅλοις εἶναι δεινός. εἰ δι᾽ ὅλου τοιοῦτον ἐργάζοιτό τις αὐτὸν τὸν τρόπον. ἐπεὶ καὶ βίας πολλάκις καὶ βαθύτητος δεῖ καὶ μεγέθους τινός. οἷς ὁ μὲν ῥήτωρ χρῆται κἀνταῦθα λέγω καὶ ἐν ἰδιωτικοῖς.

ἅπασαι, οἷον ἀκμή, σεμνότης, αἱ λοιπαί. μέθο-
δοί τε ὡσαύτως ὁπόσαι τε ἐοίκασι ταῖς προειρημέ-
ναις ἐννοίαις λέγω ταῖς περινενοημέναις καὶ βαθεί-
αις. καὶ ἔτι πᾶσαι αἱ ἴδιαι τῶν τὸ μέγεθος ποιουσῶν
ἰδεῶν. ὅθεν καὶ νομίζουσιν οἱ πολλοὶ ταῦτ' εἶναι μό-
νον δεινότητα. καὶ γὰρ καὶ ἡ λέξις τούτων τῶν ἰδε-
ῶν ἁρμόττει τῇ οὔσῃ καὶ φαινομένῃ δεινότητι. αἱ
γὰρ σεμναὶ καὶ τραχεῖαι καὶ σφοδραί, καὶ ὅλως
αἱ τετραμμέναι δειναί τε εἰσὶν ὡς ὄντως δι' ἐγάρ-
γειαν, ὅτι τι πρᾶγμα δι' ἐναργείας σημαίνοιεν εἰς
δέον παραλαμβανόμεναι. καὶ φαίνονται τοιαῦται
διὰ τὸ αὐτό. σχήματα δὲ καὶ συνθῆκαι τά τε λοιπὰ
ἐφεξῆς ἅπαντα οὐχ ὅσα δὴ πασῶν ἦν τῶν ποιου-
σῶν τὸ μέγεθος ἰδεῶν ταῦτά ἐστι τῆς δεινότη-
τος. ἀλλ' ἀπὸ τῆς σεμνότητος ἦν καὶ ἀκμῆς λαμ-
πρότητός τε καὶ περιβολῆς. μάλιστα δὲ τῆς ἰδέας
ταύτης, καὶ τὸ κατὰ συστροφὴν σχῆμα οἰκεῖον, δυ-
νάμει γὰρ μεγάλῃ φύσει τε κέχρηται καὶ φαίνε-
ται χρώμενον. οἷον, ὁ γὰρ μεσσήνην λακεδαιμονίοις
ἀφιέναι κελεύων, πῶς ὀρχομενὸν καὶ κορώνειαν
τότε θηβαίοις παραδοὺς, τὰ δίκαια νομίζειν ταῦ-
τ' εἶναι πεποιηκέναι σκέψαιτο. καὶ πάλιν. ὁ γὰρ
οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων καὶ κατα-
σκευαζόμενος καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ τὸ, εἰ γὰρ ὅθ' ἥκομεν
εὐβοεῦσι βεβοηθηκότες, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀλλ' ὁ μὲν
καὶ ὢν καὶ δοκῶν εἶναι δεινὸς λόγος οὕτω γίνεται.
τοῦ δ' αὖ μὴ δοκοῦντος μὲν εἶναι δεινοῦ, ὄντος δὲ

χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. καὶ πάλιν, ὃ δὴ καὶ βίαιόν ἐστι διαφερόντως ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρεσβείας. οἷον, ἐγὼ δὲ οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι. πρεσβεύειν μέντοι σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινά. ἐμαυτὸν δὲ ὑπὲρ τούτων τὰ βέλτιστα. καὶ πάλιν, τὸ ἐν τῷ περὶ στεφάνου περινενοημένως εἰρημένον. οἷον, οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει συκοφαντῶν φανήσεται, καὶ τὰ ἑξῆς. οἷον, οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα ταῦτά ἐστιν, ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι. ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων μοι γενέσθαι, ταῦτ' ἔσθ' ἃ διώκεις. καὶ τὸ ἐνθύμημα δὲ τοιοῦτον τὸ ἐφεξῆς. οἷον, τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ; πάνυ γὰρ περινενοημένως δι' ὅλου ἐνταῦθα τῷ λόγῳ κέχρηται. ἐπειδὴ οὐκ ἠπάσω φησὶ τὸ ἀποδοῦναι ὁμολογεῖς καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ τι ἀπολαβεῖν ἔννομον εἶναι. εἰ γὰρ μὴ ἐκεῖνο παράνομον οὐδὲ τοῦτο. ἀλλ' ἡ μὲν ἔννοια τοιαύτη. οὐ μὴν οὔτε μέθοδος, οὔτε ἡ ἐξαγγελία δοκεῖ πως φαίνεσθαι δεινή. εἰ καὶ ἔστι τοιαύτη ἑκατέρα. ἀληθινὴ δὲ μᾶλλον καὶ ἠθικὴ μετὰ κάλλους καὶ σφοδρότητος φαίνεται. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ἐφεξῆς εἰρημένων ἐστὶν ὅτι σφόδρα ταῦτα καὶ ἠθικὰ ἦν, ἐν δέοντι δὲ οὕτως εἰσήχθη. οὐκοῦν ἔννοιαι μὲν αὗται καὶ αἱ τοιαῦται. λόγου τοῦ καὶ ὄντως ἀληθῶς δεινοῦ καὶ δοκοῦντος εἶναι. καὶ ἔτι πρὸς ταύταις αἱ τὸ μέγεθος ποιοῦσαι σχεδὸν

πάντα, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ εἴδη τοῦ λόγου. ὁ δὲ
ὢν μὲν δεινὸς οὐχὶ δοκῶν δὲ εἶναι, τὸ πλεῖστον ἔχει
περὶ τὴν μέθοδον. ὁ δ' αὖ δοκῶν μὲν εἶναι δεινός,
οὐ μὴν τοιοῦτός γε ὢν ὡς ἀληθῶς διὰ τῆς λέξεως
τὸ πλεῖστον γίνεται. τούτων δὲ τοῦ μὲν καὶ ὄντος δει-
νοῦ καὶ δοκοῦντος εἶναι τοιούτου, παραδείγματα
οἵ τε κατὰ φιλίππου λόγοι, καὶ σχεδὸν ἅπαντες
οἱ φιλιππικοί, καὶ τῶν δημοσίων οἱ πολλοί. καὶ γὰρ
βούλεται δοκεῖν δεινὸς εἶναι λέγειν ἐνταῦθα, ὅς
γε καὶ ὁμολογεῖ ζηλοῦν τὸν περιφανῶς δεινότα-
τον γεγονότα λέγειν τὸν περικλέα. καὶ οὐ μόνον φαί-
νεται τοιοῦτος ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐστί. καὶ ἔστι μὲν
οὕτως ἐνταῦθα δεινός, ὥσπερ καὶ ἐν ἅπασιν αὐ-
τοῦ τοῖς λόγοις εἰς δέον καὶ κατὰ καιρὸν εἴδει τι-
νὶ λόγου χρησάμενος. κέχρηται μὲν γὰρ ἐνταῦθα τῇ
φανερᾷ δεινότητι τοῦτο αὐτὸν ἀπαιτοῦντος τοῦ
λόγου. διότι δὲ οὐχὶ νῦν καιρὸς εἰπεῖν. ἀλλ' ἐκεῖσε
ἐπανιτέον. ἔστι μὲν γὰρ οὕτως ἐνταῦθα δεινός. δο-
κεῖ δὲ εἶναι καὶ φαίνεται δεινὸς τῷ λέγειν οὕτως
καὶ τὰ τοιαῦτα οἷα πάντας αἰσθάνεσθαι, ὡς οὐ
κατὰ τοὺς πολλούς ἐστι τὰ λεγόμενα οὔτε ταῖς ἐν-
νοίαις οὔτε τοῖς λοιποῖς. τοιγαροῦν ἔννοιαι μὲν τῆς
τοιαύτης δεινότητος αἱ παράδοξοι καὶ βαθεῖαι καὶ
βίαιοι καὶ ὅλως αἱ περινενοημέναι. οἷον, οὐ μὴν ἀλλ'
ἐπιεικῶς ὦ ἀθηναῖοι τοῦθ' ὃ δυσμαχώτατόν ἐστι
τῶν φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν. καὶ
πάλιν, ὃ γάρ ἐστι χείριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος

μὲν γὰρ κἀνταῦθα κἀκεῖ τὸν αὐτὸν εἶναί φημι, καὶ τῇ αὐτῇ χρῆσθαι δεινότητι καὶ τέχνῃ, τοῖς εἴδεσι τοῦ λόγου γινώσκοντά πως δεῖ χρῆσθαι καὶ δυνάμενον. καὶ τί δεῖ παραδειγμάτων ἄλλων, ἐξὸν ἀπ' αὐτοῦ γε τούτου ἰδεῖν τοῦ ῥήτορος. καὶ γὰρ οὗτος δεινὸς μέν ἐστι, καὶ ὁ αὐτὸς πανταχοῦ μᾶ χρώμενος ἐπιστήμῃ καὶ δυνάμει ἐν πάσῃ, ὡς δέον δὲ καὶ ἑκάστῃ χρώμενος ἐννοίᾳ, καὶ ταῖς ὑποθέσεσι καὶ τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς προσώποις τὸ δέον ἀποδιδούς. ἄλλος μέν ἐστιν ἐν ἰδιωτικοῖς, ἄλλος δὲ ἐν δημοσίοις· καὶ τῶν δημοσίων δ' αὖ ἕτερος μὲν ἐν φιλιππικοῖς, ἕτερος δὲ ἐν συμβουλευτικοῖς. δεινός γε μὴν ἁπανταχοῦ. ὃ δὲ νῦν μὲν καὶ εἶναι δοκεῖ δεινός, νῦν δὲ οὐ δοκεῖ, καὶ τοῦτο αὐτὸ κομιδῇ δεινόν ἐστι. καὶ τῆς οὔσης δεινότητος ὡς ἀληθῶς τὸ δύνασθαι σὺν ἐπιστήμῃ τούτων ἕκαστα ποιεῖν ἐν δέοντι. ἀλλ' ἤδη γε περὶ αὐτῶν τούτων λεκτέον. δεινὸς τοίνυν λόγος ὁ μὲν, καὶ ἔστι καὶ εἶναι δοκεῖ, ὃν περ καὶ μόνον οἱ πολλοὶ καὶ τάχ' ἂν ἡμῖν ἀμφισβητήσαντες περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς δεινότητος λέγουσιν εἶναι δεινόν. φανερὸν δὲ ἔσται τοῦτο αὐτίκα ἐκ τῶν ῥηθησομένων. ἀλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, δεινὸς λόγος ὁ μὲν, καὶ ἔστι καὶ εἶναι δοκεῖ. ὁ δὲ ἔστι μὲν, οὐ μὴν δοκεῖ. ὁ δὲ οὐκ ἔστι μὲν, δοκεῖ δὲ εἶναι. περὶ δὲ τοῦ μήτε ὄντος μήτε δοκοῦντος εἶναι τοιούτου, περιττὸν διαλαβεῖν. γίνεται δὲ ὁ μὲν εἶναί τε δοκῶν καὶ ὢν ὄντως δεινὸς κατά τε ἔννοιαν, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα

δέον γὰρ καὶ κατὰ καιρὸν τῷ μεγέθει καὶ τῇ τραχύτη-
τι καὶ τῇ σφοδρότητι κέχρηται ὁ ὀδυσσεὺς αὐτῷ, ἅ-
τε τοῦ λόγου κατά τε ἀλεξάνδρου καὶ κατὰ τῶν τρώων
ἀντιφορᾶς δεομένου· ἔπειτα τί φήσει περί του, ἀνδρὶ
μειλιχίῃ ἀγορεύοντος καὶ τοῦ δέ, θεὸς μορφὴν ἔπεσ-
σι στέφει· εἰ γὰρ μὴ δεινότητος εἶναί τινος ὅρει τοῦ-
το ἀλλ' ἄλλου τινός, τί φήσει περί τε τοῦ ἐμφαίαξιν
ὀδυσσέως, καὶ ὧν αὐτόθι δημηγορεῖ· ὁ γὰρ αὐτὸς δή-
που θέν ἐστι κἀνταῦθα κἀκεῖ· ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως τῷ
λόγῳ χρῆται· δεινὸς ὢν ὡς ἀληθῶς καὶ ταῖς ἰδέ-
αις τοῦ λόγου εἰς δέον τε καὶ κατὰ καιρὸν χρῆσθαι
δυνάμενος· αὖ μὲν γὰρ κατηγορεῖ βίας, ἁρπαγῆς
μοιχείας, παρανομίας, ἀσεβείας, τῆς εἰς τὸν ξέ-
νιον δία, τῶν ἄλλων, ἃ ἄν τις εἴποι κατὰ τοῦ ἀλε-
ξάνδρου καὶ τῶν τρώων εἰκότως, τότε ὄπα τε με-
γάλην ἐκ στήθεος ἵησι, καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικό-
τα χειμερίῃσι· καὶ ὅλως ἐστὶ μέγας τῷ λόγῳ καὶ
σφοδρὸς καὶ δεινὸς ὑπερμέτρως· ἐὰν δὲ ἐπαίρειν καὶ διαχέαι
τρυφῶντας ἀνθρώπους ἕνεκα τῆς εἰς αὐτὸν φιλαν-
θρωπίας βούληται, οὐκ ἔτι ὡσαύτως· ἀλλ' οὐ γὰρ ἔγω-
γέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι, ἢ ὅταν εὐφρο-
σύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα καὶ τὰ ἑξῆς· οὕ-
τω καὶ ὁ τοῖς προσώποις τὸ δέον ἀποδιδοὺς οἷ μάλι-
στα ποιήσει ῥήτωρ, ἄλλον μειλιχίοις, ἄλλον στερεοῖς
ἐπέεσσι παροξύνων· τί οὖν ὁ περί του τῆς δεινότη-
τος ὀνόματος ἡμῖν διαφερόμενος φήσει περὶ τούτου.
ἢ ὁ αὐτὸς νῦν μὲν δεινὸς νῦν δὲ οὐ δεινός ἦν; ἐγὼ

πάντως ἂν εἴη δεινότητος ῥητόρων, καὶ οἷος ἅπαντας παρεληλυθέναι, ὥσπερ καὶ ὁ δημοσθένης παρελήλυθεν. ἐπεὶ καὶ δεινὸν εἴποι τις ποιητὴν ὥσπερ ὁ θεόκριτος εἶπεν ἐν χάρισιν ἢ ἱέρωνι τὸν σιμωνίδην. εἰ μὴ δεινὸς ἀοιδὸς ὁ κήϊος ὃς αἰόλα φωνέων βάρβιτον ἐς πολύχορδον ἐν ἀνδράσι θῆκ᾽ ὀνομαστούς. οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ τοῦτο δήπουθεν λέγει, ὅτι τοῖς τῆς ποιητικῆς ἰδίοις εἴδεσιν οἶδέ τε καὶ δύναται χρῆσθαι. οὐ γὰρ δεινὸν ἀοιδὸν οὕτω λέγει αὐτὸν σιμωνίδην, ὥσπερ οἱ πολλοὶ λέγουσι δεινὸν ῥήτορα τὸν ταῖς βαθείαις ἢ περινενοημέναις ἐννοίαις ἢ μεθόδοις χρώμενον, ἢ καὶ λέξεσι μέγεθος ἐχούσαις ἤ τι τοιοῦτον ποιοῦντα. εἰ δέ τις ἡμῖν περὶ τοῦ ὀνόματος διοίσεται δεινὸν εἶναι ῥήτορα λέγων τὸν φοβερὸν ἢ μέγαν ἢ ἰσχυρὸν ἢ πάντα ταῦτα. τοὔνομα γὰρ τὸ τῆς δεινότητος οἶδα μὲν τάττειν τοὺς ἀρχαίους ἐπὶ τούτων. ἐπὶ μὲν τοῦ φοβεροῦ. οἷον, αἰδοῖός τέ μοι ἐσσὶ φίλε ἑκυρὲ δεινός τε, καὶ δεινή τε καὶ σμερδνή τε, ἐπὶ τοῦ μεγάλου, καὶ ἰσχυροῦ, αἰνῶς ἀθανάτοισι θεοῖς εἰς ὦπα ἔοικε. προστεθείη δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ ὀδυσσέως ῥηθέντα τεκμαιρόμενος, ὅτι δεινὸν αὐτὸν ῥήτορα βουλόμενος δεῖξαι ὁ ποιητὴς φοβερόν τε καὶ μέγαν κατὰ τοὺς λόγους πεποίηκεν. οἷον τὸ, νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίοισιν ἔπεα φθέγγεσθαι. εἰ ταῦτά τις ἡμῖν λέγων περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς δεινότητος διοίσεται. πρῶτον μὲν ἀγνοεῖ ὅτι τὸν ὡς ἐγὼ λέγω, δεινὸν ῥήτορα ὁ ποιητὴς δύναμιν. εἰς

ΠΕΡΙ ΔΕΙΝΟΤΗΤΟΣ.

Η δεινότης ἡ περὶ τὸν λόγον ἐστὶ μὲν κατ᾽ ἐμὴν γνώμην οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ χρῆσις ὀρθὴ πάντων τῶν τε προειρημένων εἰδῶν τοῦ λόγου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς. καὶ ἔτι δι᾽ ὧν ἑτέρων σῶμα λόγου γίνεσθαι πέφυκε. τὸ γὰρ εἰς δέον καὶ κατὰ καιρὸν καὶ τὸ οὕτως ἢ ἐκείνως εἰδέναι τε καὶ δύνασθαι χρῆσθαι πᾶσί τε λόγων εἴδεσι καὶ πάσαις ἀντιθέσεσι καὶ πίστεσιν. ἐννοίαις τε προκαταρκτικαῖς ἢ καταστατικαῖς ἢ καὶ ἀπολογικαῖς ἁπλῶς τε ὅπερ ἔφην τὸ πᾶσι τοῖς πεφυκόσι σῶμα λόγου ποιεῖν χρῆσθαι δύνασθαι δεόντως καὶ κατὰ καιρόν. ἡ ὄντως οὖσα δεινότης ἐμοί γε εἶναι δοκεῖ. ὥσπερ γὰρ δεινῶς χρῆσθαι πράγμασι λέγεται δήπουθεν ὁ εἰς δέον τοῖς παραπεσοῦσι πράγμασι χρώμενος, οἷον ὕλῃ τινὶ οὔσῃ τῆς ὥσπερ τέχνης αὐτοῦ. καὶ δεινὸς στρατηγὸς ὁ τοῖς ὑπὸ τὴν στρατηγείαν πράγμασιν εἰδὼς εἰς δέον χρήσασθαι, ὕλη δὲ δήπουθεν καὶ ταῦτα τοῦ στρατηγοῦ πάντως. οὕτω καὶ ῥήτωρ ἂν εἴη δεινὸς ὁ τοῖς τῆς ῥητορικῆς πράγμασι καὶ ταῖς ὕλαις αὐτῆς εἰς δέον χρώμενος. πράγματα δ᾽ ἂν εἴη καὶ ὕλη δήπουθεν ταύτης τὰ προειρημένα, λέγω τά τε εἴδη τοῦ λόγου καὶ τὰ λοιπά. τούτων γὰρ ἕκαστον εἴ τις εἰδείη πότε μὲν δεῖ, πότε δὲ μὴ δεῖ λέγειν καὶ ποῦ καὶ μέχρι πόσου καὶ πρὸς ὅν τινα καὶ πῶς καὶ διότι. καὶ εἰ μὴ εἰδείη μόνον, ἀλλὰ καὶ δύναιτο,

πάντως ἂν εἴη δεινότητος ῥητόρων, καὶ οἷος ἅπαντας παρεληλυθέναι, ὥσπερ καὶ ὁ Δημοσθένης παρελήλυθεν. ἐπεὶ καὶ δεινὸν εἴποι τις ποιητὴν ὥσπερ ὁ Θεόκριτος εἶπεν ἐν Χάρισιν ἢ Ἱέρωνι τὸν Σιμωνίδην· εἰ μὴ δεινὸς ἀοιδὸς ὁ Κήϊος ὃς αἰόλα φωνέων βάρβιτον ἐς πολύχορδον ἐν ἀνδράσι θῆκ' ὀνομαστούς. οὐδὲν ἀλλ' ἢ τοῦτο δή που λέγει, ὅτι τοῖς τῆς ποιητικῆς ἰδίοις εἴδεσιν οἶδέ τε καὶ δύναται χρῆσθαι. οὐ γὰρ δεινὸν ἀοιδὸν οὕτω λέγοι αὐτὸν τὸν Σιμωνίδην, ὥσπερ οἱ πολλοὶ λέγουσι δεινὸν ῥήτορα τὸν ταῖς βαθείαις ἢ περινενοημέναις ἐννοίαις ἢ μεθόδοις χρώμενον, ἢ καὶ λέξεσι μέγεθος ἐχούσαις ἤ τι τοιοῦτον ποιοῦντα. εἰ δέ τις ἡμῖν περὶ τοῦ ὀνόματος διοίσεται δεινὸν εἶναι ῥήτορα λέγων τὸν φοβερὸν ἢ μέγαν ἢ ἰσχυρὸν ἢ πάντα ταῦτα. τοὔνομα γὰρ τὸ τῆς δεινότητος οἶδα μὲν τάττειν τοὺς ἀρχαίους ἐπὶ τούτων. ἐπὶ μὲν τοῦ φοβεροῦ· οἷον, αἰδοῖός τέ μοι ἐσσὶ φίλε ἑκυρὲ δεινός τε, καὶ δεινή τε καὶ σμερδνή τε, ἐπὶ τοῦ μεγάλου, καὶ ἰσχυροῦ, αἰνῶς ἀθανάτοισι θεοῖς εἰς ὦπα ἔοικε. προστιθείη δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως ῥηθέντα τεκμαιρόμενος, ὅτι δεινὸν αὐτὸν ῥήτορα βουλόμενος δεῖξαι ὁ ποιητὴς φοβερόν τε καὶ μέγαν κατὰ τοὺς λόγους πεποίηκεν. οἷον τό, νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίοισιν ἔπεα φθέγγεσθαι. εἰ ταῦτά τις ἡμῖν λέγων περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς δεινότητος διοίσεται. πρῶτον μὲν ἀγνοεῖ ὅτι τὸν ὡς ἐγὼ λέγω, δεινὸν ῥήτορα ὁ ποιητὴς δείκνυσιν· εἰς

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ

ΠΕΡΙ ΔΕΙΝΟΤΗΤΟΣ.

Η δεινότης ἡ περὶ τὸν λόγον ἐστὶ μὲν κατ᾽ ἐμὴν γνώμην οὐδὲν ἄλλ᾽ ἢ χρῆσις ὀρθὴ πάντων τῶν τε προειρημένων εἰδῶν τοῦ λόγου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς· καὶ ἔτι δι᾽ ὧν ἑτέρων σῶμα λόγου γίνεσθαι πέφυκε· τὸ γὰρ εἰς δέον καὶ κατὰ καιρὸν καὶ τὸ οὕτως ἢ ἐκείνως εἰδέναι τε καὶ δύνασθαι χρῆσθαι πᾶσί τε λόγων εἴδεσι καὶ πάσαις ἀντιθέσεσι καὶ πίστεσιν· ἐννοίαις τε προκαταρκτικαῖς ἢ καταστατικαῖς ἢ καὶ ἀπολογητικαῖς ἁπλῶς τε ὅσαπερ ἔφην τὸ πᾶσι τοῖς πεφυκόσι σῶμα λόγου ποιεῖν χρῆσθαι δύνασθαι δεόντως καὶ κατὰ καιρόν· ἡ ὄντως οὖσα δεινότης ἐμοί γε εἶναι δοκεῖ· ὥσπερ γὰρ δεινῶς χρῆσθαι πράγμασι λέγεται δήπουθεν ὁ εἰς δέον τοῖς παραπεσοῦσι πράγμασι χρώμενος, οἷον ὕλῃ τινὶ οὔσῃ τῆς ὥσπερ τέχνης αὐτοῦ· καὶ δεινὸς στρατηγὸς ὁ τοῖς ὑπὸ τὴν στρατηγείαν πράγμασιν εἰδὼς εἰς δέον χρήσασθαι, ὕλῃ δὲ δήπουθεν καὶ ταῦτα τοῦ στρατηγοῦ πάντως· οὕτω καὶ ῥήτωρ ἂν εἴη δεινὸς ὁ τοῖς τῆς ῥητορικῆς πράγμασι καὶ ταῖς ὕλαις αὐτῆς εἰς δέον χρώμενος· πράγματα δ᾽ ἂν εἴη καὶ ὕλη δήπουθεν ταύτης τὰ προειρημένα, λέγω τά τε εἴδη τοῦ λόγου καὶ τὰ λοιπά· τούτων γὰρ ἕκαστον εἴ τις εἰδείη ποτὲ μὲν δεῖ, ποτὲ δὲ μὴ δεῖ λέγειν καὶ ποῦ καὶ μέχρι πόσου καὶ πρὸς ὅν τινα καὶ πῶς καὶ διότι· καὶ εἰ μὴ εἰδείη μόνον, ἀλλὰ καὶ δύναιτο,

διάσις μετ' ἀποκρίσεως· ἐγὼ μὲν οἶμαι πολλῷ· καὶ τοῦτο δὲ εἰρωνεία τις τὸ ἐνδοιάσαι περὶ τοῦ ὁμολογουμένου. παραπλήσιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ ἀποκρίνειν πῶς δέον γενέσθαι ὃ βούλει ἐνδείκνυσθαι ὅτι οὐδέον. οἷον μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς, ὡς ἔοικε, λόγον διδόναι τήμερον καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τῇ ἀποκρίσει ἐνδοιαστικῇ κέχρηται τῇ, ὡς ἔοικεν. ἵνα τὸ, ἄκων αὐτὸ ποιεῖν ἐνδείξηται καὶ ὡς ἀναγκάσαντος τοῦ αἰσχίνου. ἢ δὲ καὶ δεινῶς μεθοδεύεται τὸ νόημα, ὅπερ ἐβούλετο ποιῆσαι ἐνδεξαμένου τοῦ ῥήτορος, ὅτι κατ' ἀνάγκην καὶ τοῦ ἐχθροῦ βιασαμένου οὕτω ποιεῖ. μὴ θαυμάσῃς σχεδὸν γὰρ οὐδὲν τῶν τοῦ ῥήτορος ὃ δὴ πολλάκις εἶπον, ἀπήλλακται δεινότητος. ἀλλὰ νῦν εἴπερ βαρύ ἐστι τὸ εἰρημένον ἀποσκεπτέον. περὶ γὰρ ταύτης νῦν ἡμῖν πρόκειται λέγειν τῆς ἰδέας. περὶ δὲ δεινότητος ὡς πολλάκις ἐπηγγειλάμεθα ἐροῦμεν αὐτίκα. καὶ γὰρ τὴν τάξιν ἔχει μετὰ πάσας τὰς προειρημένας ἰδέας, ἢ καὶ τῇ δυνάμει πρῶτον ἁπασῶν ἡμῖν αὐτὴν καταтακτέον. ἀλλ' ἔννοιαι μὲν αὗται καὶ μέθοδοι βαρύτητος. λέξις δέ τις ἢ τι ἕτερον τῶν ἑπομένων ταύτῃ, ὡς εἶναι βαρύτητος ἴδιον, οὐδέν ἐστι. φαίην δ' ἂν ὅτι καὶ μᾶλλον ἑτέρων ἁρμόττοι ἂν αὐτῇ. καὶ ὅσα ταῖς ἠθικαῖς ἰδέαις ἥρμοσε. λέγω δὲ ἀφελείᾳ καὶ τῇ ἐπιεικείᾳ, καὶ ἔτι τῷ ἐνδιαθέτῳ καὶ οἷον ἐμψύχῳ λόγῳ.

χίας ὤφθη. καὶ τοῦτο ὁμοίως, τά τε ἄλλα παραπλησίως. τούς τε πεπεικότας νυνὶ παρασχεῖν τὰς ναῦς θαυμαστοὺς εἶναι πολίτας καὶ μόνους τὸ συμφέρον εἰδέναι. ἡμαρτῆσθαι μὲν τοί φησι καὶ τῇ τύχῃ τὸ μὴ ἐξ ἀρχῆς αὐτοῦ κεκρατηκέναι ἀντιλέγοντος ὅτε ἐπείθετ' ἐκεῖνα. ἐφ' οἷς νῦν θάνατον αὐτοῦ καταγινώσκει. οὔτε γὰρ ἐκλιπεῖν ἔδει τὴν πόλιν. οὔτε ὅσα ἄλλα εἰπεῖν ἔχει. προσθήσει δὲ βαρύτητα καὶ τὸν κυρσίλον ὅτι στεφανοῦν, ἀλλ' οὐ καταλιθοῦν ἔδει. καὶ ὡς ἀσφαλέστερον νῦν οἰκήσουσιν ἀποδόμενοι τὰς ναῦς. οὐ γὰρ ἐπιβουλεύσειν αὐτοῖς διὰ τοῦτό γε αὐτό. διότι τῶν νεῶν στέρονται, οὔτε βασιλέα, οὔτε ἄλλον οὐδένα. διὰ γὰρ τὸ πεζοῦ σεσῶσθαι τὴν ἑλλάδα καὶ τὸ μηδὲν ὤφθαι τὰς ναῦς παρὰ τὴν χρείαν. καὶ ὅλως τὰ ἐναντία διὰ τῶν ἐναντίων ἐνδείξεται πανταχοῦ. ὅπερ ἴδιον μὲν τῆς εἰρωνείας, ἐργαστικὸν δὲ τῆς βαρύτητος. καὶ μὴν καὶ τὸ περὶ τῶν ὁμολογουμένων ὡς ἀμφισβητουμένων εἰς ἐρώτησιν ἐκ διαπορήσεως καθίστασθαι, βαρύτητος ἴδιον. οὐκ ἀπήλλακται δὲ οὐδὲ τοῦτο εἰρωνείας. οἷον ἆρα μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῶν δοκῶ; καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ὁ θουκυδίδης. ἆρα ἄξιοι δοκοῦμεν ὑμῖν ὦ λακεδαιμόνιοι. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ ἐνδοιάζειν περὶ τῶν ὁμολογουμένων. ὃ δὴ καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου ἔφαμέν πως εἶναι λόγου. εἰ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐπιμᾶσθε, ἠδίκηκέ τις ὑμῶν, πρόσω μᾶλλον μισοῖσθ' ἂν ἢ σώζοισθε δικαίως. εἴ τι ἢ ἐν

ἄξιον ἀποφαίνει. ἢ δ' ἔτι τοῦτο καὶ σκώμματος ἔχει, ἑτέρου λόγου. ἀλλὰ μέθοδος μέν τοι βαρύτητος αὕτη, ἰδία τῆς εἰρωνείας. εἰδέναι μέν τοι χρὴ, ὅτι πᾶσα εἰρωνεία ὁμοίαν ἔχει τὴν βαρύτητα. δῆλον δὲ τοῦτο κἀκ τῶν προειρημένων γεγενῆσθαι νομίζω. ὅτε μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ τις χρῶτο τῇ εἰρωνείᾳ. καὶ μάλιστα εἰ πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸν ἐχθρὸν λέγῃ, καθαρὰν ποιεῖ τὴν βαρύτητα. οἷον ἐστι καὶ τὸ, ἐμοὶ δὲ ὥς εἴπε τις ὦ ἀθηναῖοι ὁ βούλεται νομίσαι μανίαν, μανία γὰρ ἴσως ἐστὶ τὸ ὑπὲρ δύναμίν τι ποιεῖν. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐκπρεπὴς βαρύτης. ὅτε μέν τοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τις χρῶτο τῇ εἰρωνείᾳ, τὸ μὲν ἦθος ἴσχει πάντως ὁ λόγος. σφόδρα δὲ ὀλίγον τι τὸ τῆς βαρύτητος καὶ ἀμαυρὸν ὑποφαίνεται, οἷον πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τούτων τὰ πράγματα ἔχει. ἐν μέν τοι τοῖς ἐσχηματισμένοις περὶ βαρύτητι φύσει ζητήμασι, δύναται κατὰ τὴν τοιαύτην μέθοδον ἐπ' ἀμφοῖν ἐκπρεπὴν εἶναι ἡ βαρύτης, ἐάν τε ἐφ' ἑαυτοῦ, ἐάν τε περὶ τοῦ ἐχθροῦ τις ἐθέλῃ χρῆσθαι τῇ εἰρωνείᾳ. οἷον, ὁ θεμιστοκλῆς δόξαν τοῖς ἀθηναίοις εἰς τὸν ἐννοικισμὸν ἀποπεράσκειν τὰς ναῦς, ἐπεὶ περ ἥττητο ἀντιλέγων, ἑαυτὸν προσαγγέλλει. αὐτός τε γὰρ πάντα ἐφ' οἷς θαυμάζεται φησὶ θανάτου ἄξια ἑαυτῷ πεπρᾶχθαι. καὶ γὰρ ὅτι τὸ χρησθὲν μόνος οἶδεν, οὐ τιμῆς, ἀλλὰ ἀτιμίας ἄξιος εἶναι, διότι μηδέν ἐστι τῶν νεῶν ὄφελος, καὶ ὅτι κράτιστος ἐν ταῖς ναυμα-

ἐναντίων ἀπὸ τοῦ λόγου φαίνηται ἢ ἑαυτὸν ἢ τὸν ἐχθρὸν ἀξιῶν καὶ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων. τοιαῦται δὲ αἱ εἰρωνεῖαι μέθοδοί τινες οὖσαι δήπουθεν. οἷον ἐμοὶ δὲ ὡς εἴ τις ὦ ἀθηναῖοι βούλεται νομίσαι μανίαν. μανία γὰρ ἴσως ἐστὶ τὸ ὑπὲρ δύναμίν τι ποιεῖν. πάνυ γὰρ βαρέως ἐνταῦθα τὴν φιλοτιμίαν ἑαυτοῦ μανίαν ὠνόμασε. κἀκεῖνο δὲ τὸ πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τούτων τὰ πράγματα ἔχει, τοιοῦτόν ἐστι. καὶ πολλὰ ἔχομεν τοιαῦτα παραδείγματα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἅπαν εἶδος, ὡς ἔφην μεθόδου μᾶλλόν ἐστιν. αἱ γὰρ εἰρονεῖαι μέθοδοί τινές εἰσιν δηλαδὴ, αἳ δὴ ποιοῦσιν ἐνταῦθα τὴν βαρύτητα. ἀλλ' οὐκ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἔχει τι βαρὺ ἡ ἔννοια. καὶ ποιοῦσι γε τὴν βαρύτητα, ὡς ἔφην ἐν τῷ τοὐναντίον αὐτῷ ἢ λέγει ὁ τῇ εἰρωνείᾳ χρώμενος ἐνδείκνυσθαι διὰ τῆς μεθόδου. οἷον, τό τε τοίνυν ὁ παιανιεὺς ἐγὼ βάταλος οἰνομάου τοῦ κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος ὢν ἐφαίνην τῇ πόλει. διὰ γὰρ ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων τοῦ τε βατάλου καὶ τοῦ οἰνομάου τὰ ἐναντία τοῖς ὀνόμασιν αὐτοῖς δηλοῦται. τό τε γὰρ βάταλος ὄνομα ἐπὶ μαλακίᾳ λεγόμενον, ἐφ' οἷς ἀνδρείως προὔστη τῶν κοινῶν τέθεικε. δι' ὧν τὸ μὴ δὲ βάταλος, ἀλλ' ἔτι τούτῳ ἐναντιώτατόν ἐστιν ὄνομα καλεῖσθαι ἂν δικαίως αὐτὸν οἴμαι δείκνυσι. τό, τε οἰνόμαος ἔχοντι μέγα καὶ τραγικὸν, ἐφ' οἷς ταπεινὸς καὶ ἄνανδρος ὁ αἰσχίνης ὤφθη τέθεικε σαφῶς τῶν ἐναντίων αὐτὸν ὀνόματι.

τι, πλὴν ὅτι οὐκ ἂν κινοίη τις ἐλεεινολογούμενος. τότε γὰρ ἀφελεστέρων δεῖ τούτων ἁπάντων. καὶ χρή γε τοῖς περὶ ἀφελείας εἰρημένοις ἕπεσθαι ἐν τοῖς τοιούτοις. ἀκριβέστερον δὲ καὶ περὶ τούτων, ὥσπερ ἐπηγγειλάμην πολλάκις, ἐν τῷ περὶ μεθόδου δεινότητος, ἡμῖν λελέξεται.

ΠΕΡΙ ΒΑΡΥΤΗΤΟΣ.

Βαρύτης ἐννοίας μὲν ἔχει τὰς ὀνειδιστικὰς ἁπάσας, ὅταν εὐεργεσίας τις ἑαυτοῦ λέγων, τὸ μηδενὸς ἢ ἐλαττόνων ἠξιῶσθαι. ἢ καὶ τοὐναντίον, ὅτι καὶ τιμωρίας ἀντὶ τιμῆς ἠξίωται, ὀνειδίζῃ. οὕτω γὰρ καὶ μάλιστα βαρὺς ὁ λόγος γίνεται. ἂν παρατιθείη τις τοὺς οὐδὲν ἢ μικρὰ εὐεργετήσαντας, ἢ καὶ τοὐναντίον ἠδικηκότας, εἶτα τυχόντας ὧν αὐτὸς οὐκ ἠξιώθη. ταὐτὸν δὲ συμβαίνει κἂν λέγοι τις, ὅτι τὸν δεῖνα μὲν φαῦλον ὄντα τούτων ἠξιώσατε. ἐμὲ δὲ, ὡς ἑτέρως προαιρούμενον τῶν ἐναντίων. παραδείγματα δὲ τῶν ἐννοιῶν τούτων πολλὰ ἔν τε τῇ ὑπὲρ τῶν Λυκούργου παίδων ἐπιστολῇ, καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου. ἐν μέντοι ταύτῃ καὶ τὸ προοίμιον εὐθὺς τοιοῦτόν ἐστιν ἅπαν. οἷον, ἐνόμιζον μὲν ἀφ' ὧν ἐπολιτευόμην, οὐχ ὅπως μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν τοιαῦτα πείσεσθαι καὶ τὰ ἑξῆς. γίνονται μέντοι βαρύτητες κἀκ τῶν ἐπιεικῶν πως εἶναι δοκουσῶν ἐννοιῶν, μεθοδευθεῖσαί πως ὅταν δῆθεν μειονεκτῇ τις ἑκὼν, ἢ συγχωρῇ πλεονεκτεῖν τῷ ἐχθρῷ, ἢ καὶ τ

ὁμολογεῖσθαι, ἢ ἀποδεδεῖχθαι ἐχόντων· καὶ ποιεῖ ἅμα τῷ ἐνδιαθέτῳ πλέον τὸ ἦθος διὰ τὴν ἔμφασιν· τοιοῦτον δ᾽ ἂν εἴη καὶ τὸ ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους προοίμιον· τὸ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὦ ἄνδρες δικασταὶ τοῦ παρόντος οὐδ᾽ ἂν αὐτὸν οἶμαι Τιμοκράτην ἀντειπεῖν· καὶ τὰ ἑξῆς σύμπαντα τοῦ προοιμίου· οὐδαμοῦ γὰρ ὁ σύνδεσμος οὗτος ἐλύθη· καὶ παρέχει μυρία τοιαῦτα πράγματα ζητοῦσι καὶ αὐτοῦ τοῖς ἀλέμοις τούτοις, οἵ φασιν, ἐξηγεῖσθαι τὸν ῥήτορα· καὶ δὴ καὶ βιβλία καταλιπεῖν ἐτόλμησαν τῶν εἰς αὐτὸν ἐξηγήσεων· ἃ καὶ νῦν ἐξελίττοντες οἱ πολλοὶ τῶν διδασκάλων οἴονταί τινες εἶναι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείθουσιν, ὅμοιοι φασὶν ὁμοίους· τοῦ γὰρ αὐτοῖς ἰδεῖν τι τοιοῦτον, ὅτι ἔλαβεν, ὡς ὁμολογούμενον ὁ ῥήτωρ βουλόμενος τοῦτο ἐνδείξασθαι τὸ, αὐτὸν αὐτῷ Τιμοκράτην αἴτιον εἶναι τοῦ ἀγῶνος· καὶ μὴ δι᾽ ἑτέρων ἰδίαν εἰσιέναι τὸν εἰσάγοντα αὐτὸν Διόδωρον· ὅπερ γὰρ εἴωθεν, ὡς τὰ πολλὰ ποιεῖν ἐν προοιμίοις, τὸ τὰ ζητούμενα, ὡς ὁμολογούμενα εἰσάγειν· τοῦτο καὶ ἐνταῦθα πεποίηκε διὰ τοῦ ἀπολύτου μερισμοῦ· ἔστι γὰρ τοῦ σχήματος ἡ χρῆσις αὕτη πολλὴ καὶ ἐν τῇ κοινῇ καλουμένῃ καὶ ἀνὰ χεῖρα ὁμιλίᾳ· διὰ δὲ τοῦτο καὶ πολιτικὸν τὸ σχῆμα· οἷον, τούτου μὲν χάριν οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἀντείποι· ἀλλὰ σχήματα μὲν ταῦτα τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου· κῶλα δὲ καὶ συνθήκη ἀνάπαυσίς τι, καὶ τὸ ἐκ τούτων οἱ ῥυθμοὶ, καὶ πάντα ταῦτα παραπλήσια τοῖς ἐν σφοδρότητι,

τι, πλὴν ὅτι οἶκτον κινοίη τις ἐλεεινολογούμενος. τό τε γὰρ ἀφελέστερον δεῖ τούτων ἁπάντων· καὶ χρή γε τοῖς περὶ ἀφελείας ἐνθεῖσιν ἕπεσθαι ἐν τοῖς τοιούτοις· ἀκριβέστερον δὲ καὶ περὶ τούτων, ὥσπερ ἐπηγγειλάμην πολλάκις, ἐν τῷ περὶ μεθόδου δεινότητος, ἡμῖν λελέξεται.

ΠΕΡΙ ΒΑΡΥΤΗΤΟΣ.

Βαρύτης ἐννοίας μὲν ἔχει τὰς ὀνειδιστικὰς ἁπάσας, ὅταν εὐεργεσίας τις ἑαυτοῦ λέγων, τὸ μηδενὸς ἢ ἐλαττόνων ἠξιῶσθαι· ἢ καὶ τοὐναντίον, ὅτι καὶ τιμωρίας ἀντὶ τιμῆς ἠξίωται, ὀνειδίζῃ· οὕτω γὰρ καὶ μάλιστα βαρὺς ὁ λόγος γίνεται. ἂν παρατιθείη τις τοὺς οὐδὲν ἢ μακρὰ εὐεργετήσαντας, ἢ καὶ τοὐναντίον ἠδικηκότας, εἶτα τυχόντας ὧν αὐτὸς οὐκ ἠξιώθη· ταυτὸν δὲ συμβαίνει κἂν ἃ λέγοι τις, ὅτι τὸν δεῖνα μὲν φαῦλον ὄντα τούτων ἠξιώσατε· ἐμὲ δὲ, ὡς ἑτέρως προαιρούμενον τῶν ἐναντίων· παραδείγματα δὲ τῶν ἐννοιῶν τούτων πολλὰ ἔν τε τῇ ὑπὲρ τῶν Λυκουργου παίδων ἐπιστολῇ, καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου. ἐν μέν τοι ταύτῃ καὶ τὸ προοίμιον εὐθὺς τοιοῦτόν ἐστιν ἅπαν· οἷον, ἐνόμιζον μὲν ἀφ' ὧν ἐπολιτευόμην, οὐχ ὅπως μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν τοιαῦτα πείσεσθαι καὶ τὰ ἑξῆς· γίνονται μέν τοι βαρύτητες κἀκ τῶν ἐπιεικῶν πως εἶναι δοκουσῶν ἐννοιῶν, μεθοδευθεῖσαί πως ὅταν δῆθεν μειονεκτῇ τις ἑκὼν, ἢ συγχωρῇ πλεονεκτεῖν τῷ ἐχθρῷ, ἢ καὶ τ

ὁμολογεῖσθαι, ἢ ἀποδεδεῖχθαι ἐχόντων. καὶ ποιεῖ ἅμα τῷ ἐνδιαθέτῳ πλέον τὸ ἦθος διὰ τὴν ἔμφασιν. τοιοῦτον δ᾽ ἂν εἴη καὶ τὸ ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους προοίμιον. τὸ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὦ ἄνδρες δικασταὶ τοῦ παρόντος οὐδ᾽ ἂν αὐτὸν οἶμαι Τιμοκράτην ἀντειπεῖν. καὶ τὰ ἑξῆς σύμπαντα τοῦ προοιμίου. οὐδαμοῦ γὰρ ὁ σύνδεσμος οὗτος ἐλύθη. καὶ παρέσχε μυρία τοιαῦτα πράγματα ζητοῦσι καὶ αὐτοῦ τοῖς ζαλέμοις τούτοις, οἵ φασιν, ἐξηγεῖσθαι τὸν ῥήτορα. καὶ δὴ καὶ βιβλία καταλιπεῖν ἐτόλμησαν τῶν εἰς αὐτὸν ἐξηγήσεων. ἃ καὶ νῦν ἐξελίττοντες οἱ πολλοὶ τῶν διδασκάλων οἴονταί τινες εἶναι καὶ τοὺς συνόντας πείθουσιν, ὅμοιοι φασὶν ὁμοίους. τοῦ γὰρ αὐτοῖς ἰδεῖν τι τοιοῦτον, ὅτι ἔλαβεν, ὡς ὁμολογούμενον ὁ ῥήτωρ βουλόμενος τοῦτο ἐνδείξασθαι τό, αὐτὸν αὐτῷ Τιμοκράτην αἴτιον εἶναι τοῦ ἀγῶνος. καὶ μὴ δι᾽ ἑτέραν ἰδίαν εἰσιέναι τὸν εἰσάγοντα αὐτὸν Διόδωρον. ὅπερ γὰρ εἴωθεν, ὡς τὰ πολλὰ ποιεῖν ἐν προοιμίοις, τὸ τὰ ζητούμενα, ὡς ὁμολογούμενα εἰσάγειν. τοῦτο κἀνταῦθα πεποίηκε διὰ τοῦ ἀπολύτου μερισμοῦ. ἔστι γὰρ τοῦ σχήματος ἡ χρῆσις αὕτη πολλὴ καὶ ἐν τῇ κοινῇ καλουμένῃ καὶ ἀνὰ χεῖρα ὁμιλίᾳ. διὰ δὲ τοῦτο καὶ πολιτικὸν τὸ σχῆμα. οἷον, τούτου μὲν χάριν οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἀντείπῃ. ἀλλὰ σχήματα μὲν ταῦτα τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου. κῶλα δὲ καὶ συνθήκη ἀνάπαυσίς τε, καὶ τὸ ἐκ τούτων οἱ ῥυθμοί, καὶ πάντα ταῦτα παραπλήσια τοῖς ἐν σφοδρότη-

τι, πλὴν

γε καὶ δεῖ· καὶ πάλιν σχετλιάσας· εἶτα αὔξησε τὸ ἐνδιάθετον τῇ ὑποκρίσει· οἷον, ὦ γῆ καὶ θεοί· πῶς γὰρ οὔ, κατὰ τῆς πατρίδος. αἱ δὲ ἐνδοιαστικαὶ ὑποκρίσεις ἧττον ἔχουσι τὸ ἐνδιάθετον ἠθικαὶ μέντοι οὐδὲν ἧττόν εἰσι, καὶ μᾶλλον προσήκουσι τῇ βαρύτητι· οἷον, μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς, ὡς ἔοικε λόγον διδόναι τήμερον καὶ τὰ ἑξῆς. ὃ δὲ λέγω, αὐτίκα ἔσται φανερὸν ἐν τῷ περὶ βαρύτητος. τὴν δὲ ἐπίκρισιν ἴσως οὐδὲ σχῆμα· ἀλλ' ἔννοιαν τινα θετέον. ὃ μέντοι πέφυκε ποιεῖν εἰρήκαμεν. ἔστι ἐνδιάθετον σχῆμα· καὶ ἡ τοιαύτη ἐπιδιόρθωσις ἢ αὐξήσεως ἕνεκα παραλαμβανομένη· οἷον ὁ φὲ γάρ ποτε, ὁ φὲ λέγω· χθὲς μὲν οὖν καὶ πρῴην· καὶ πάλιν, ὡς ἔστι τῶν αἰσχρῶν μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων. πολὺ καὶ τοῦτο παρὰ τῷ ῥήτορι ἐνδιαθέτου λόγου σχῆμα· καὶ ὁ ἀπόλυτος καλούμενος μερισμός· ἔστι δὲ σχεδὸν ταὐτὸν τῇ ὑποκρίσει· οἷον, εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐτιμᾶσθε δίκηκέ τις ὑμῶν καὶ τότε ταῦτα τοιαῦτα· πόσῳ μᾶλλον μισοῖσθ' ἂν διὰ ταῦτα δικαίως ἢ σώζοισθε· εἶτα ἔστιν ὁ ἀπόλυτος μερισμὸς, οὐδὲν ἂν ἡ ἐπίκρισις ὤν· οἷον, ἐγὼ μὲν οἶμαι πολλῷ· μὴ λύσας γὰρ τὸν μὲν σύνδεσμον ἐπήγαγεν εὐθύς· βιάσονται τοίνυν μεγαλόφωνοι καὶ ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ πολλὰ αὐτοῦ παρὰ τῷ ῥήτορί ἐστι τὰ παραδείγματα. λαμβάνεται μέντοι ἐπὶ τῶν φύσει ὁμολογουμένων πραγμάτων, ἢ ἀποδεδειγμένων, ἢ ἐμφασίν γε τοῦ

τὸ ἐλεγκτικὸν ἔχουσαι πλέον τὸ ἐνδιάθετον. οἷον, τί γὰρ δή ποτ᾽ οὐ βούλει ἡγησίλεω μὲν κρινομένῳ, ὅς ἀνεψιός ἐστί σοι, καὶ πάλιν θρασυβούλῳ πρώην τῷ τοῦ νικηράτου θείῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ μυρία δὲ τοῦ σχήματος τούτου παραδείγματα. τὸ μέντοι, καὶ σὺ δὲ ὅμοιος αἰσχίνη; ὁ δὲ ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; καὶ τὰ ἑξῆς. μετὰ βαρύτητος διὰ τὴν εἰρωνείαν εἰρηκέναι. ἔχει μὲν οὐκ ὀλίγον τοῦ ἐνδιαθέτου κατὰ τὸ τῆς λέξεως σχῆμα. τὸ δὲ ὅλον ἐστὶν ἠθικὸν, βαρύτητος τῷ ἐνδιαθέτῳ μιχθείσης κατὰ τὴν μέθοδον τὴν περὶ τὴν ἔννοιαν. καὶ ἐνδιάθετον μέντοι σχῆμα τὸ δεικτικὸν, διότι καὶ σφοδρόν. οἷον οὗτός ἐστιν ὁ τὰ θηβαίων νῦν ὀδυρόμενος πάθη. ἔτι ἐνδιάθετον ἔχει σχῆμα καὶ ἡ τοιαύτη διαπόρησις. οἷον, εἶτα ὦ τί ἂν εἰπὼν σέ τις ὀρθῶς προσείποι. γέγονε δὲ τοιοῦτον διὰ τὸ, ὡς καὶ τοῖς περὶ μεθόδου τῆς ἰδέας ταύτης εἰρήκαμεν. λέγω τῷ μὴ προσημῆναι μὲν, ὡς ἀπορεῖ. ἐνδείξασθαι δὲ ὃ ἔχει πάθος αὐτῷ τῷ λόγῳ. τοῦτο δὲ εἴτε σχῆμα, εἴτε μέθοδός ἐστιν, ὡς ἐλέγομεν. ἀλλ᾽ οὖν ἐν τῷ περὶ τῶν ἐνδιαθέτων σχημάτων κείσθω. καὶ ἡ ἀπροσωποποίησις δὲ ἐνδιαθέτου λόγου, καὶ ὡς ἀληθῶς, οἷον ἐμψύχου. παράδειγμα ταύτης. ἀλλ᾽ ἐμοὶ μὲν οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς οὐδὲν εἰπεῖν ἀρχόμενος τοῦ λόγου. καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ μεγαλοπολιτῶν, οὐ γὰρ περὶ τούτων. ἀλλ᾽ ἐάσω τὸ γ᾽ ἐπελθὸν εἰπεῖν μοι. καὶ μὴν καὶ αἱ ἀποκρίσεις αἱ τοιαῦται. οἷον πόθεν πολλοῦ

γοῦ τὸ πάντα. λέξις δὲ πᾶσα μὲν ἡ τραχεῖα καὶ σφοδρὰ καὶ περιηγμένη διάθεσιν ἔχει τὴν μετ' ὀργῆς. καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπιφοραῖς. ἐν αἷς καὶ αἱ μὴ συνήθεις αὐτόθεν δὲ ποιηθεῖσαι καιρὸν ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ τὸ, ἰαμβιοφάγος. καὶ τὸ, ἐπεί τ' ὦ κατάρατε καὶ γραμματοκύφων. καὶ πᾶσαι αἱ τοιαῦται καιρὸν ἔχουσιν αὐτόθεν δόξασαι ἀπό τινος διαθέσεως λέγεσθαι. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιφορῶν ἰσχύουσιν, ὅπερ ἔφην, αἱ τραχεῖαι καὶ σφοδραί. καὶ ποιοῦσί γε τὸν ἀληθῆ καὶ οἷον ἔμψυχον λόγον. οὐ μὴν ἔνθα ἄλλο τι πάθος ψυχῆς παραδηλοῦμεν. ὁμοίως ἔτι χρήσιμον ἂν εἴη τὸ τοιοῦτον. ἐν δέ γε ἐλεεινολογίᾳ καὶ παντάπασιν ἡ κατὰ ἐπιτήδειον. ἐνταῦθα γὰρ ἐν τοῖς πάθεσι λέγω καθαρότητος μᾶλλον δεῖ καὶ ἀφελείας καὶ γλυκύτητός τε καὶ ἡδονῆς. παράκειται γὰρ τῷ πάθει ταῦτα. ὥσπερ ὁ ξενοφῶν πεποίηκεν ἐν τῷ περὶ ἀβραδάτην πάθει καὶ τὴν πανθίαν. ἔνθα ἔφη πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν ἀπροαιρέτῳ γὰρ προαιρετικὸν ποιηθεὶς τῇ ἡδονῇ τὸ πάθος ηὔξησε. ποῦ δὲ καὶ τίσι πράγμασι τίνα ἁρμόττει λόγων εἴδη, πολλάκις διεμαρτυράμην, ὅτι ἐν τῷ περὶ δεινότητος μεθόδου λέγειν χρή. καὶ ὅτι ἀκριβέστερον ἐκεῖ λέξομεν. σχήματά γε μὴν ἐν διαθέτου κατ' ἐπιφορὰν λόγου, ἅπερ ἦν καὶ τοῦ σφοδροῦ, αἵ τε ἀποστροφαί. οἷον, παρὰ σοὶ κατέλυον αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτόν. καὶ αἱ μετ' ἐρωτήσεως ἀποστροφαί, τάτε ἄλλα, καὶ διὰ

μένος αὐτῷ τῷ μὴ ἀποσημαίνεσθαι ὡς ὑπ' ὀργῆς προΐῃ καὶ οὐκ ἐσκεμμένος ἥκει πρὸς τὰς λοιδορίας. ἀλλ' αὐτόθεν ἐπελθὸν αὐτῷ δι' ὀργὴν ταῦτα εἴρηκεν. ὅτι λόγος τὸ πιθανὸν πλέον ἐκ τῶν τοιούτων μεθόδων ἴσχει διὰ τὴν διάθεσιν καὶ τὸ ἐμψύχως προΐεσθαι. ἐὰν δὲ ἀποσημήνῃ, ὡς παρ' ὁ Αἰσχίνης. οἷον οὔτε μοι δοκεῖν κίναιδον αὐτὸν, οὔτε ὁμοίως ἐστὶ πιθανὸς, δόξει τε ὡς ἀληθῶς εἶναι φιλολοίδορος. οὐ γὰρ πεπονθότος ἐστὶ τὴν ψυχὴν, οὐδ' ἐμπαθῶς ἔχοντος τὸ ἀποσημαίνεσθαι. οὐδ' οἷον ἐξεστηκότος ὑπὸ τοῦ πάθους, οὐδ' ἀγνοοῦντος ἃ λέγει. ἀλλὰ νήφοντος καὶ γινώσκοντος ταῦτα. καὶ ἐπεσκεμμένου καὶ τοῦτο ἐσπουδακότος λοιδορήσασθαι τῷ ἐχθρῷ. καὶ οὐκ ἔτι οὐδὲ πιθανός ἐστι τῷ μὴ δὲ ἐνδιαθέτως, μὴ δὲ ἐμψύχως λέγειν. ὁ γὰρ ἐνδιακειμένως τι λέγων σφόδρα γε αὐτὸν γοῦν πεπονθέναι δοκεῖ, διὸ καὶ πιθανός ἐστιν. ὁ δ' ὡς ἑτέρως οὐκ ἔχει τὴν πιθανότητα ὁμοίαν. ἔτι μέθοδος ἀληθινοῦ καὶ οἷον ἐμψύχου λόγου σχεδὸν μὲν ἡ αὐτὴ οὖσα τῇ προειρημένῃ. ἔχουσα μέντοι διαφοράν τινα. ἔστι δὲ τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ μὴ μόνον ἐν ταῖς λοιδορίαις δοκεῖν αὐτόθεν πως κινούμενον λέγειν, ἀλλὰ μὴ ἐσκεμμένον. οἷον, ἀλλὰ γὰρ μικροῦ με παρῆλθε. καὶ πάλιν. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους. οὓς αὐτίκα μάλα ὕστερον ἁρμόσει λέγειν. πολλὰ καὶ τῆς τοιαύτης μεθόδου τὰ παραδείγματα παρὰ τῷ ῥήτορι. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐννοιῶν καὶ μεθόδου τοῦ ἐνδιαθέτου λό-

εἶναι. ἐπειδὰν δὲ ἡ θάλαττα ὑπέχῃ, μάταιος ἡ σπουδή. τοῦτο δ' αὖ οἰηθείη τις ἴσως σχῆμα καὶ οὐ μέθοδον εἶναι. ἔστι δὲ οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ καθαρῶς μέθοδος. οὐ γὰρ ἁπλῶς τὰ ἀσύνδετα λέγω ποιεῖν τὸν ἐνδιάθετον λόγον, ἀλλὰ τὰ χωρίς τι καταστάσεως, καὶ τὰ ὡς ἀπαντήσεις. αἱ δὲ ἀπαντήσεις οὐ σχήματα, ἀλλὰ μέθοδοί τινές εἰσι δήπουθεν, ἢ πάντως γε ἔννοιαι. ἔστι δὲ παρὰ τὰς προειρημένας ἑτέρα τις μέθοδος ἐνδιαθέτου λόγου. καὶ μάλιστα τοῦ δοκοῦντος σὺν ὀργῇ προϊέναι τὸ μὴ δὲ τὰς ἀκολουθίας σώζειν τῶν τοῦ λόγου σχημάτων. ἀλλ' οἷον ἐξίστασθαι δοκεῖν ὑπὸ τοῦ πάθους. οἷόν ἐστι καὶ τὸ, ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν δυσσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται. δεῖ δέ με, ὡς ἔοικε καὶ περὶ οὐ φιλολοιδόρου ὄντα, καὶ τὰ ἑξῆς πάντα, μέχρι τοῦ, οὐκ ἀπορῶν δ' ὅτι χρὴ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν εἰπεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ. οὐδαμοῦ γὰρ ἀποδέδεικται τῷ σχήματι τὸ ἀκόλουθον. ἀλλ' αὐτὸ πολὺ τὸ οἷον ἀκρόχολον. διὸ καὶ μᾶλλον ἔμψυχος καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος εἶναι δοκεῖ. δῆλον δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος, ὅτι καὶ τὸ ταῖς λοιδορίαις αὐτὸν τοῦ ἀποσημαίνεσθαι χρῆσθαι λόγου ἀληθοῦς καὶ ἐνδιαθέτου. οἷον, εἰ γὰρ αἰακὸς ἢ ῥαδάμανθυς ἢ μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος, γραμματεύς. μέθοδος δέ τις οἶμαι καὶ αὕτη δὴ ἣν οὔτε παχὴς εἶναι δοκεῖ ὁ λοιδορούμενος σαφῶς ἐνδεικνύ-

προιβότος δὲ ἐρεῖς, ὅταν λέγῃς, ἐγὼ συμπλέων ἐ-
θελοντὴς πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦτα οὕ-
τως ἔχῃ. τοῦ δ' αὖ κατὰ τὴν πρόθεσιν ἐνδιαθέτου λό-
γου, τὸ καὶ ταῖς ἀπαντήσεσι ταῖς πρὸς τὰς ἀντι-
θέσεις, ἢ καὶ ἄλλως χωρὶς καταστάσεως ταχεί-
αις χρῆσθαι. οἷον τί δὴ προσορμιούμεθα εἴρετό
τις. εἶτα ἡ ἀπάντησις χωρὶς καταστάσεως διερρή-
σει τὰ σαθρὰ ὦ Ἀθηναῖοι καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν. κα-
κοδαιμονοῦσι Βυζάντιοι, σφόδρα γε. ἀλλ' ὅμως αὐ-
τοὺς δεῖ σώους εἶναι. συμφέρει γὰρ τῇ πόλει. αὕτη
μέν τοι ἡ μέθοδος καὶ γοργότητός ἐστιν ἰδία. περὶ δὲ
συνδρομῆς εἴτε συγχωρήσεως ὡς δεῖ λέγειν καὶ
τῷ περὶ γοργότητος ἔφην ἐρεῖν ἀκριβέστερον, ὅτε
περὶ μεθόδου δεινότητος λέγοιμι. ἐκείνης γὰρ ἴδια
ταῦτα. ἐπανιτέον δὲ ἐφ' ὅπερ ἐλέγομεν. καθόλου
γὰρ τὸ χωρὶς καταστάσεως εἰς ἀρχὴν ἀσυνδέτως
ἀνάγειν τὸν λόγον ἐνδιάθετον καὶ ἀληθινόν. οἷον νὴ
δία ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ γενέσθαι καὶ τὸ μὴ γενέσθαι,
εἶτα ἐξ ἐπεμβολῆς οὐ καταστήσας ἐπήγαγεν ἀ-
συνδέτως, καὶ σφόδρα ἐνδιαθέτως. πολλὰ ἂν ἔχοι-
εν εἰπεῖν Ὀλύνθιοι νῦν. ἃ τότε εἰ προείδοντο, οὐκ ἂν
ἀπώλοντο. πολλὰ Φωκεῖς, πολλὰ τῶν ἀπολωλό-
των ἕκαστοι. καὶ τὸ ἐφεξῆς δὲ τοιοῦτόν ἐστιν. οἷον,
ἀλλὰ τί τούτων ὄφελος. εἶτ' ἐπήγαγεν ὁμοίως ἐξ
ἀσυνδέτου μὴ καταστήσας σφόδρα ἐνδιαθέτως,
ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφος. τότε χρὴ καὶ ναύτην
καὶ κυβερνήτην καὶ πάντα ἄνδρα ἑξῆς προθύμους

τὸ γὰρ ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι οὐκ ἴσασιν οὗτοι σέ; σφόδρα πολὺ τὸ ἐνδιάθετον ἔχει, ὡς δὴ θαυμάζοντος τὸν λέγειν τολμῶντα τὰ τοιαῦτα. καὶ πάλιν, βούλεσθε ὦ ἀθηναῖοι θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ τί χρὴ ποιεῖν. οὐκ ἀναστήσεσθε; καὶ τὰ ἑξῆς. ἁπλῶς τε ὅπερ ἔφην καὶ τοῖς προειρημένοις, αὕτη μία μέθοδος λόγου τοῦ μέλλοντος ὡς ἀληθῶς ἐμψύχου φανεῖσθαι, τὸ μὴ προλέγειν μὲν, ὡς ἔχοι τι πάθος ἐν τῇ ψυχῇ, οἷον θαῦμα, ἢ λύπην, ἢ φόβον, ἢ ὀργὴν, ἢ ἔλεον, ἢ πεποίθησιν, ἢ ἀπιστίαν, ἢ ἀγανάκτησιν, ἤτι τῶν τοιούτων. πεποιθότως γε μὴν προάγειν τὸν λόγον ὡς ἂν ὁ καιρὸς ἀπαιτῇ. οἷον μετ' ὀργῆς, ἢ θαυμασμοῦ, ἤτινος τῶν προειρημένων. μετ' ὀργῆς μὲν, ὡς ἐν τῷ, ἔπειτα ὦ κατάρατε καὶ γραμματοκύφων. καὶ πάλιν, καὶ τὰ τοιαῦτα, σὺν δ' ὡς ἑαυτῷ ὁ κάθαρτος οὗτος. καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐλέου δὲ, ὅταν λέγῃ, τοὺς ταλαιπώρους φωκέας. καὶ πάλιν, ἀλλ' ὁ μὲν ἄθλιος ἄνθρωπος ἠτίμωταί τε καὶ ὕβρισται. θαυμασμοῦ δὲ παράδειγμα. οἷον, ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ τὸ προειρημένον δὲ τοιοῦτόν ἐστιν. οἷον βούλεσθε ὦ ἀθηναῖοι τί χρὴ ποιεῖν θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ. τὸ δὲ σὺν φόβῳ λόγου προϊόντος παρὰ μὲν τοῖς ῥήτορσιν οὐκ ἂν ἴσως εἴη παράδειγμα. αἱ μέν τοι κωμῳδίαι καὶ αἱ τραγῳδίαι μυρία ἔχουσιν τοιαῦτα. ἀγανάκτησιν δὲ ἐμφαίνει τὰ τοιαῦτα, χερὶ δή μοι οἴμοι. καὶ πάλιν. ἀνδροτίων ὦ γῆ καὶ θεοί. τα

περιῄρηκε πλέον τὸ ἐνδιάθετον τὸ πάνυ πολύ. ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπανιτέον. ὅτι αἱ μέθοδοι τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου σχεδὸν μὲν ἄρρητοί εἰσιν. ὅμως δὲ ἡμῖν τι τολμητέον εἰπεῖν καὶ περὶ τούτων, εἴπως αὐτὰς ἐνδείξασθαι δυνηθείημεν. λέγω τοίνυν, ὅτι σχεδὸν μία μέθοδός ἐστιν ἅπαντος ἐνδιαθέτου λόγου τὸ μὴ προλέγειν μήθ' ὡς ὄμνυσί τις, ἀλλ' ἁπλῶς. οἷον, ἐμπίπτειν εἰς τὸν ὅρκον μήθ' ὡς εὔξεταί τις, ἀλλ' ἁπλῶς παραπεσὸν εὔχεσθαι. οἷόν ἐστι καὶ τὸ, ὡς μὴ δὲ νῦν ὤφελον. οἷον, ἡνίκα τὰς δίκας τοῖς ἐπιτρόποις ἐλάγχανον μειράκιον ὢν κομιδῆ καὶ τοῦτον οὐδ' εἰ γέγονεν εἰδὼς οὐδὲ γινώσκων, ὡς μὴ δὲ νῦν ὤφελον. καὶ μὴν καὶ τὸ θαυμάζειν τι πρᾶγμα ἠθικὸν ποιεῖ τὸν λόγον καὶ ἐνδιάθετον. ἀλλ' ἐὰν μὲν προείπῃς ὅτι θαυμάζεις, οὐκ ἔθ' ὁμοίως τὸ ἐνδιάθετον τοῦ λόγου σώζεται. ἀλλ' ἁπλῶς μέντοι ἠθικὸς καὶ οἷον ἀφελὴς οὕτως ὁ λόγος γένοιτ' ἄν, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον ἔχοντι τὸ ἀληθοῦς οὐ μὴν ἀκριβές γε τοῦτο. αὖ δ' ἀφελὴς μὲν τὸ λέγειν ὅτι θαυμάζεις, ψιλὰ δὲ καὶ καθ' ἑαυτὰ λέγεις ἃ θαυμάζεις πράγματα ἐνδεικνύμενος τοῦτο αὐτὸ τὸ θαυμάζειν, πλεῖον ποιήσεις τὸ ἐνδιάθετον, καὶ ὡς ἀληθῶς ἔμψυχον. οἷον, καὶ τοιαῦτα συνειδὼς βεβιωμένα ἑαυτῷ ὁ ἀκάθαρτος οὑτοσὶ τολμήσει βλέπειν εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν βεβιωμένον αὐτῷ βίον αὐτίκα δὴ μάλα ἐρεῖ μακρᾷ τῇ φωνῇ ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι, οὐκ ἴσασιν οὗτοι σε; καὶ τὰ ἑξῆς.

τα μάθησιν. αἱ μέντοι λοιπαὶ μέθοδοι τοῦ ἀληθινοῦ λόγου σχεδὸν ἄρρητοί εἰσιν. εἴτε γὰρ εὐχὰς ποιοίη τις, εἴτε ἄλλο τι τοιοῦτον, οὐχ ἁπλῶς διὰ τῶν εὐχῶν, ἢ διὰ τῶν ὁμοίων ταύταις, ἐνδιάθετος ὁ λόγος γίνεται. ἀλλ' ἔστι ταῦτα μὲν ἁπλῶς κατὰ ἀφέλειαν ἠθικά. ἕτερα δὲ παρὰ ταῦτά ἐστιν οἶμαι τὰ ποιοῦντα. οἷον, ἔμψυχον εἶναι δοκεῖν τὸν λόγον. αὐτίκα τὸ, πρῶτον μὲν ὦ ἀθηναῖοι τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις εὐχή τις ἐστὶ δήπουθεν. ἀλλά τι, παραπλήσιον ἔχει τῷ, ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα τῶν φόβων εἴημεν ἐν σικελικοῖς, ὑπὸ ἀριστείδου εἰρημένων, λέγω δὲ οὐχ ὡς τούτου βελτίονος ὄντος, ὧν ὁ δημοσθένης εἶπε. μαινοίμην γὰρ ἂν εἰ τοῦτο λέγοιμι. ἀλλ' ὅτι τὸ ἐκείνου ἀληθέστερόν ἐστιν. οὐ γὰρ ἀπῄτει τὸν δημοσθένην ὁ καιρὸς εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἀληθινόν πως, ἀλλ' ἄλλως ἠθικόν πως τὸν λόγον παρασχέσθαι. καὶ ἐδείκνυμεν τοῦτο, καὶ ἕτερα πλείονα ἑπόμενα τούτοις, ὅτε τὸν λόγον ἐθεωροῦμεν. εὕροις δ' ἂν οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα οὕτως ἀληθινῶς εἰρημένα καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι. καὶ μὴν καὶ τὸ, καλῶ δὲ τοὺς θεοὺς πάντας καὶ πάσας ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν ἀττικὴν καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅρκος ἐστὶ δήπουθεν. ἀλλὰ σκόπει εἰ μὴ ὅμοιον τοῦτο ἐκείνῳ τῷ ἐπεὶ εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι ἐξώλης ἀπολοίμην καὶ προώλης εἰ προσλαβὼν ἀργύριον πάνυ πολὺ μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. ἐνταῦθα μέντοι καὶ ἡ ἐπιμονὴ τῆς ἀφελείας

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΙΝΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Ο ἐνδιάθετος καὶ ἀληθὴς καὶ οἷον ἔμψυχος λόγος τὸ μὲν πλεῖστον ἔχει περὶ τὴν μέθοδον, καὶ τὰ σχήματα λέξιν τε καὶ ὅσα τούτοις ἕπεται. γίνεται μὴν καὶ κατ' ἔννοιαν. αἱ γὰρ ἀφελεῖς πᾶσαι πάντως εἶεν ἂν τοῦ ἐνδιαθέτου. ἢ πῶς ἂν ἔτι τὸ ἦθος ἔχειν δύναιντ' ἂν ἀκριβῶς. τάχα δ' ἂν καὶ αἱ ἀπεικεῖς τούτου τοῦ εἴδους εἶεν. ἴδιαί γε μὴν ἤδη ἔννοιαι παρὰ τὰς προειρημένας τοῦ, οἷον ἐμψύχου λόγου αἱ σχετλιαστικαί. οἷον, αὐτὸς ὢν ὁ μὲν θαυμάσιος στρατιώτης, ὦ ζεῦ. μετὰ γὰρ τὴν γενομένην κατὰ τὴν χερωνείαν βαρύτητα ἐπήγαγε τὸ ὦ ζεῦ. ἑτέρα δέ τις αὕτη δήπουθεν παρὰ τὴν προειρημένην ἐστὶν ἔννοια τὸ ὦ ζεῦ σχετλιαστική. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τό, ἀλλ' ἀνδροτίων ἡμῖν πομπείων ἐπισκευαστής, ἀνδροτίων ὦ γῆ καὶ θεοί. ἀλλ' ἴσως τοῦτο κατὰ τὴν μέθοδον οὐ κατὰ τὴν ἔννοιαν. τὸ μέν τοι καὶ χαρίδημον δὲ χρὴ φρουρεῖν, βουλεύεσθαι χαρίδημον, οἴμοι. ἔχει τινὰ καὶ ἰδίαν ἐν τῷ οἴμοι ἔννοιαν. καὶ μυρία τούτου παρὰ δημοσθένοις λάβοις ἂν παραδείγματα. ἀλλ' ἔννοιαι μὲν αὗται λόγου, γνώριμοί τινες οἶμαι καὶ σαφεῖς ὀφθεῖναι. ἤδη καὶ μέθοδος εἴη τις ὁ σχετλιασμὸς περὶ ἔννοιαν οὐ τοιαύτην. οἷον, οὐ φύσει σχετλιαστικήν, ὡς τό, ἀλλ' ἀνδροτίων ἡμῖν πομπείων ἐπισκευαστής. ἀνδροτίων ὦ γῆ καὶ θεοί. σαφὴς δήπου ἡ μέθοδος, καὶ οὐδὲν ἔχουσα δυσχερὲς πρὸς κα

φισβήτησις, ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω. καὶ πάλιν, παραλείπω τὰ πολλὰ διὰ τόδε φησὶ καὶ τόδε. ἤτοι οὖν οὕτως ἢ τῇ μεθόδῳ χρῆται παραλειπτικῇ. τὰ πράγματα δὲ οὐδὲν ἧττον λέγει. οἷον, καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι τούτων, οὔτε εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, εἴτε εἴ τισι πενομένοις θυγατέρας συνεξέδωκα. καὶ πάλιν, καὶ ὄλυνθον μὲν δὴ καὶ μεθώνην καὶ ἀπολλωνίαν, καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ θρᾴκης ἐῶ, καὶ τὰ ἑξῆς. τούτων τοίνυν ἡ μὲν καὶ λέγουσα τὰ πράγματα παράλειψις. οἷον, ὄλυνθον μὲν δὴ, καὶ τὰ ἑξῆς, ἀξιοπιστίαν μόνον μετὰ τοῦ ἤθους ποιεῖ. ἡ δὲ οὐδὲν ἔχουσα τοιοῦτον. οἷον, καὶ περὶ ὧν μηδ᾽ ἐστί τις ἀμφισβήτησις, ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν ἐάσω μετὰ τῆς ἀξιοπιστίας. καὶ τοῦ ἤθους ἔτι καὶ περιβολὴν ποιεῖ διὰ τὴν τοῦ ἀορίστου πρόσληψιν. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ ἀορίστου ἤ τινος τοιούτου προσλήψεις εἰσὶ κατὰ παράλειψιν μεθοδευθεῖσαι. τρίτη δὲ ἐπιεικείας μέθοδος ἡ τὸν καθαρὸν ποιοῦσα λόγον. διότι ἡ αὐτὴ καὶ τὸν ἀφελῆ. ὅτι γὰρ τὸν ἐπιεικῆ δόξαντα ἂν εἶναι λέγειν, πολὺ τὸ ἀφελὲς ἐμφαινόμενον ἔχειν δεῖ, καὶ ὁ κατὰ μικρὸν λόγον θεωρίας ἐπαΐων συναίσθοιτ᾽ ἄν. καὶ μὴν καὶ ἡ λέξις τοῦ ἐπιεικοῦς λόγου ἡ καθαρὰ καὶ ἀφελὴς σχήματά τε καὶ κῶλα καὶ συνθήκη κατὰ ταυτά. αὖτε ἀναπαύσεις καὶ οἱ ῥυθμοὶ ὡσαύτως. εἰ δή τι καὶ ταῦτα δύναται συλλαμβάνειν πρὸς ἐπιεικοῦς λόγου ἔμφασιν.

ὥσπερ ἐκεῖ, ἀλλὰ ἀπεφήνατο· ἔπειτα οὐκ ἐοικέναι πανούργοις ἢ δεινοῖς, ὥσπερ τοὺς λακεδαιμονίους ἔλεγεν, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὸν φίλιππον καὶ δεινὸν καὶ πανοῦργον. οὐκοῦν ταῦτα μὲν καὶ σφοδρὰ καὶ τραχέα, ἐκεῖνα δὲ ἠθικὰ καὶ ἐπιεικῆ, καὶ σαφῶς ὑφιέντος τὴν σφοδρότητα τοῦ ῥήτορος. εὕροις δ' ἂν οὐκ ὀλίγα παραδείγματα τῆς τοιαύτης μεθόδου. καθ' ἣν καὶ τὰ τῶν ὑποκειμένων προσώπων ῥηθέντα ἂν ἐλαττώσειέ τις. οὐ γὰρ τῆς ἑτέρας λέγω, καθ' ἣν τὰ ἴδιά τις ἀγαθὰ μειώσειεν. ὡς ἔν τε συμβουλευτικοῖς, καὶ ἐν τῷ πρὸς λεπτίνην. καίπερ γὰρ ὢν ἀγωνιστικὸς οὗτος ὁ λόγος, ὅμως πολὺ τὸ ἦθος ἐν τοῖς περὶ τὸ πρόσωπον ἔχει καὶ κατὰ τὴν μέθοδον, καὶ ἴσως καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ καὶ οἱ συμβουλευτικοί. ἀλλ' ἐκεῖ σε ἐπανιτέον. μέθοδος γὰρ ἐπιεικείας πρώτη μὲν ἡ προειρημένη. κατὰ ταύτην ἡ ἐκ παραλείψεως. δοκεῖ γάρ πως ἐπιεικὲς εἶναι τὸ, ἑκόντα παραλείπειν ὅσα τις εἰπεῖν ἔχοι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἢ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ. καὶ πολύ γε τὸ ἀξιόπιστον διὰ τὴν ἐμφαινομένην ἐπιείκειαν αἱ παραλείψεις ἔχουσι. γίνονται δὲ ὡς ἔφην, ἐπ' ἀμφοῖν, καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμῶν, καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν. καὶ γίνονταί γε διχῶς. καθάπερ καὶ τὴν μείωσιν τὴν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐλέγομεν γίνεσθαι διχῶς. ἢ γὰρ ἄντικρυς παραλείπει, ἢ εἰπὼν οὐδὲν προστίθησιν. ἐνδείκνυται δὲ μόνον καὶ ὥσπερ τινὰ πρὸς λῆψιν ἀορίστου ποιεῖται. οἷον, καίπερ ὢν μὲν ἐστί τις ἀμ-

τούτου πολὺ κεχωρισμένον, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅτε δὲ μηδὲν ἐνδείκνυται, παντάπασιν ἐπιεικὴς κατάγε τοῦτο ὁ λόγος δείκνυται. οἷον, τίνος οὖν ἕνεκα εἰ τὰ μάλιστα μή τινες, ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν ἠξίωσεν ἡμᾶς τε κἀκείνους. ὁρᾷς πῶς ἔχων εἴπερ ἐβούλετο εἰπεῖν σφοδρῶς. οἷον, τίνος ἕνεκα, εἰ τὰ μάλιστα, μή τινες, ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τὴν αὐτὴν ἀτιμίαν ὑμῶν τε κἀκείνων κατέγνω. ὁμοίως γὰρ ἀμφοῖν ἀφαιρεῖται, τὴν μὲν ἀτέλειαν ἐκείνων, ὑμῶν δὲ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διδόναι ὅτῳ ἂν βούλοισθε. ὁ δ' ἐπιεικῶς σφόδρα καὶ ἠθικῶς ἔφη τῶν αὐτῶν ἠξίωσεν ἡμᾶς τε κἀκείνους. τοιοῦτο δ' ἐστὶ, καὶ τὸ, ἐν συμβουλευτικοῖς. δοκοῦσι δέ μοι λακεδαιμόνιοι δεινῶν ἔργον αὐτῶν ποιεῖν. τότε γὰρ ἐνδοιάσαι καὶ μὴ ἀποφήνασθαι, ὅτι δεινοὶ λακεδαιμόνιοι, ἀλλὰ δοκοῦσί μοι εἰπεῖν, τότε μὴ καθάπαξ δοκεῖν αὐτοὺς εἶναι δεινοὺς εἰπεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ δεινοῖς ἐοικότας ἁπλῶς, ἔργον δέ τι δεινὸν αὐτῶν διαπράττεσθαι, σφόδρα ὑφιέντος ἦν τὸ ἐπιφορικὸν καὶ σφοδρὸν, ἠθικὸν δὲ καὶ ἐπιεικῆ λόγον παρεχομένου. δῆλον δ' ἐστὶ τοῦτο ἐκ τῶν κατὰ φιλίππου ῥηθέντων ἐναντίως τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ, λέγοντος ἐκεῖ τοῦ ῥήτορος, οἷον, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς αὐτός. πρῶτον μὲν γὰρ πανοῦργός φησιν ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς δεινός. σφοδρότερον δὲ τὸ πανοῦργος ὄνομα τοῦ δεινὸς δήπουθεν. ἔπειτα οὐδὲ δοκεῖν αὐτῷ πανοῦργον τὸν φίλιππον εἶναι ἔφη. οὐδὲ ἐνεδοίασεν,

μήν τι ποιεῖν, καὶ πάλιν βούλει ἐμαυτὸν μὲν, ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέσαις βάταλον. καὶ πολλά ἐστι τοιαῦτα. ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα βαρέα μὲν, καὶ διὰ τοῦτο ἠθικά, οὐ μὴν ἐπιεικῆ γε, οὐδ᾽ ὡς ἐπιεικὲς τὸ ἦθος ἔχει. πάμπολλα οὖν ὅπερ ἔφην τῆς τοιαύτης μεθόδου τὰ παραδείγματα. καὶ παρασχέσθαι μέντοι τοιοῦτον ἐγώ σοι νῦν ὅπερ ἔφην οὐ δεδύνημαι, ἐπεὶ πόνος ἄλλος ἤπειγεν ὡς ἀληθῶς. ἐνδείξασθαι μέντοι σαφῶς τὴν φύσιν αὐτοῦ δεδυνῆσθαι νομίζω. ὥστε τάχα οὐ χαλεπῶς καὶ παραδείγματα ἴδια τοῦ εἴδους εὕροι τις ἂν ζητῶν ἂν φροντίσειεν. εἴη δ᾽ ἂν οὐκ ὀλίγα παρὰ τῷ πλάτωνι, ἔνθα ἂν ὁ σωκράτης ἔχῃ τι λέγειν περὶ αὐτοῦ. καὶ οἶμαι γε εἶναί τι τοιοῦτον ἐν τῷ χαρμίδῃ καὶ ἐν τῷ συμποσίῳ μετὰ τοὺς ἀλκιβιάδου λόγους. καὶ πολλαχοῦ μέντοι. ἀλλὰ τὰ μὲν καθ᾽ ἑαυτὸν, οὕτως ἄν τις ἐλάττω ποιοίη τῷ ἐπιεικεῖ κατὰ μέθοδον λόγῳ. τῶν δὲ δεόντων ῥηθῆναι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ σφοδρῶς ἐλάττωσις ἐκ μεθόδου κατὰ δύο γίνεται τρόπους. ἢ γὰρ ἐνδείκνυται ὁ ποιῶν τοῦτο, ὅτι ἑκὼν ἐπιεικέστερον λέγει, ἢ ἄνευ ἐνδείξεως αὐτὸ ποιεῖ. καὶ ὅτε μὲν ἐνδείκνυται, ἔχει τι τῆς σφοδρότητος, ἃ καὶ βραχὺ, ἀλλ᾽ οὖν ἔχει γε ὁ λόγος. οἷον, καί μοι μηδὲν ὀργισθῇς. οὐδὲν γὰρ ἐρῶ σε φλαῦρον. καὶ πάλιν τόδε. τοῦ τεθέντος νόμον τὰ μὲν ἄλλα ἔγωγε οὐκ οἶδα, οὐδὲ λέγω φλαῦρον οὐδὲν, οὐδὲ σύνοιδα. ἐκ δὲ τοῦ νόμου σκοπῶν εὑρίσκω

τὰ παραδείγματα, καὶ πλείονά γε παρὰ τῷ Λυσίᾳ καὶ τῷ Ὑπερίδῃ. φύσει γὰρ οἱ ἄνδρες ἠθικώτεροι. ταῖς δὲ μεθόδοις καὶ μᾶλλον. μέθοδος δὲ ἐπιεικείας πρῶτον μὲν ἡ σφόδρα ἐοικυῖα ταῖς ἐννοίαις ταῖς ἐπιεικέσι. τὸ ἑκόντα ἐλαττοῦντα τὰ ἑαυτοῦ χρηστά, ἢ ὅσα ἔχει κατὰ τοῦ ἐχθροῦ σφοδρὰ ταῦτα ἑκόντα μειοῦν, καὶ μὴ λέγειν σφοδρῶς. καὶ τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἐλαττοῖ ὁ Δημοσθένης κατὰ μέθοδον οὕτως. εἰ παρὸν αὐτῷ λέγειν ἀξιωματικῶς. οἷον, μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἀπέστειλα ἅπαντας, καθ' οὓς Χερρόνησος ἐσώθη καὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ὁ δὲ εἶπεν ὡς ἑτέρως. οἷον, τῆς μέν τοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πεπραγμένων καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναι φημί. ὁρᾷς ὡς ἐν ἀμφοτέροις μὲν ταυτόν ἐστι πρᾶγμα δηλούμενον, ὅτι ἐγὼ συμβεβούλευκα. καὶ ἐγὼ ἔγραψα. ὅσον δὲ τοῦτο ἐκείνου ἐπιεικέστερον εἴρηται καὶ πραότερον; ἀλλ' οὗτος μὲν εἰς δέον ἑκατέρῳ χρῆται, οὐ κατ' ἐπιείκειαν, ἀλλὰ δεινότητα. ἐκεῖνο μὲν ἐλαττώσας, τουτὶ δὲ αὐξήσας. βουλόμενος μέν τοι τις ἐπιεικῆ ποιεῖν τὸν λόγον καὶ ἠθικόν, οὕτως ἂν οἶμαι μεθοδεύσειε. σπανία δὲ τῆς τοιᾶσδε μεθόδου τὰ παραδείγματα. οὔκουν ἔγωγε ἠδυνήθην ἐκ τοῦ παραχρῆμα λαβεῖν τι παρὰ τοῦ ῥήτορος ἢ ἄλλου τῆς τοιαύτης μεθόδου παράδειγμα. αἱ γὰρ εἰρωνεῖαι οὐκ εἰσὶν ἐπιεικεῖαι, ἀλλ' ἠθικὸς μὲν ὁ λόγος, βαρὺς δέ, καὶ οὐκ ἐπιεικής. οἷον, μανία γὰρ ἴσως ἐστὶ τὸ ὑπὲρ δύνα-

χαίρει τιμεῖς, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπιεικοῦς λόγου καὶ τὸ λέγειν, ὡς παρὰ γνώμην δικάζεται, καὶ ὡς ἀναγκάσαντος τοῦ ἐχθροῦ εἰς δικαστήριον ἥκει. δέον ἀπὸ τῶν φίλων καὶ τῶν ἐπιτηδείων διακεκρίσθαι. οἷον, εἰ μὲν ἐβούλετο ἄφοβος τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπιεικείας συστατικὰ καὶ τὸ οὐδένα πώποτε τῶν πολιτῶν οὔτε γραφὴν γραψάμενος, οὔτ' εὐθύναις λυπήσας, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ τὸ ἐπειδὴ γὰρ οὐχὶ τῶν πολιτευομένων οὐδὲ τῶν ἐνοχλούντων ὑμᾶς ὢν πρᾶγμα τηλικοῦτον φημὶ δεῖξαι πεπραγμένον, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ τὸ, φάσκειν διὰ ἀπείρως ἔχοντα λόγων εἰς δικαστήριον εἰσιέναι. δύναται μέντοι καὶ ἄλλο ἐμφαίνειν. καὶ μὴν καὶ τὸ ἐπιεικὲς ἢ ὅλως τό γε ἠθικόν, τῷ ἠναγκάσθαι λέγειν. τὸ γὰρ μὴ βουλόμενον ἥκειν ἅμα συνεμφαίνεται. καθόλου τε ὅπερ ἔφην ἀρχόμενος τοῦ περὶ ἐπιεικείας λόγου, πάντα ὅσα ἐστὶ προσώπου συστατικὰ ὡς ἑκόντος μειονεκτοῦντος ἠθικὸν ποιεῖ τὸν λόγον κἀπιεικῆ κατὰ τὴν ἔννοιαν. τούτοις δὲ ἅπασι τοῖς προειρημένοις καὶ ὅτε φεύγοι τις δύναται χρῆσθαι ἀναστρέψας. οἷον, ὡς παρὸν αὐτῷ διώκειν, ὁ δὲ φεύγει, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο καταφρονηθείη, ὅτι χρηστός ἐστιν ἢ τῶν πολλῶν εἷς. καὶ ὡς οὐδένα μέντοι πώποτε ἐδίωξεν αὐτός. καὶ ὡς ἄκων ἥκοι. καὶ ὅλως ὅπερ ἔφην ἅπασι τοῖς προειρημένοις, καὶ εἰ φεύγοι τις, χρῆσθαι δύναται. πολλὰ τῶν τοιούτων ἐν ἰδιωτικοῖς

τὰ παρα

λωποδυσίου καὶ ὕβρεως δίκας λαβεῖν, ὅμως ἀλ-
κίας δικάζεται. ἢ ὅταν εἰς ἴσον ἑαυτόν τις ἄγει
τοῖς πολλοῖς. καίπερ οὐκ ὢν τῶν πολλῶν εἷς. σχε-
δὸν δὲ καὶ τοῦτο ταυτόν ἐστι τῷ προειρημένῳ. καθό-
λου γὰρ ἡ ἐπιείκεια παρατεθραυσμένον ἔχει τὸ δί-
καιον διὰ φιλανθρωπίαν, ὡς ἔφη πλάτων. καὶ τὸ,
μὴ ὄντα οὖν τῶν πολλῶν ἕνα ἑαυτὸν ἐν τοῖς πολ-
λοῖς ἀριθμεῖν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἑκόντα μειονεκτεῖν ἐ-
στιν. ὅμως δὲ κείσθω καὶ κατ' εἶδος ἕκαστον. δεύτε-
ρον οὖν εἶδος τῆς ἐπιεικείας, τὸ τοῖς πολλοῖς ἑαυ-
τὸν συναριθμεῖν. πολὺ τὸ τοιοῦτον ἐν τῷ κατὰ μει-
δίου. καὶ πρῶτόν γε τὸ, ἐγὼ δ' ὅπερ ἂν καὶ ὑμῶν
ἕκαστος ὑβρισθεὶς προείλετο πρᾶξαι, τοῦτο καὶ αὐ-
τὸς ἐποίησα. εἰ δὲ καὶ δεινῶς ἐνταῦθα, ἑτέρου λό-
γου. τοῦτο γὰρ φύσει δεινότητος ἴδιον, τὸ εἰς δέον
εἰδέναι χρῆσθαι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τοῖς εἴδεσι τοῦ
λόγου. ὥσπερ ἐνταῦθα εἰς δέον κέχρηται τῇ ἐπι-
εικείᾳ καὶ τῷ ἤθει. ἐπεὶ καὶ τὸ διδόναι τι πλέον
τῷ ἐχθρῷ ἑκόντα ἐπιεικές. ἀλλ' ὅρα μεθ' ὅσης δει-
νότητος ὁ ῥήτωρ τοῦτο ποιεῖ. τῷ γοῦν χαριδήμῳ
δίδωσι τὸ ὡς πολίτῃ ἐξετάζεται. ἵνα μᾶλλον
οὕτω παράνομον ἐξελέγξῃ τὸ ψήφισμα. τὰ γὰρ
κατὰ τοὺς νόμους τοῖς πολίταις διώρισται. καὶ
σκόπει πῶς ἀποσημαίνεται τὸ τῆς ἐπιεικείας
ἐν τῷ, καὶ θεάσασθε ὦ ἀθηναῖοι ὡς ἐπιεικῶς καὶ
ἁπλῶς χρήσομαι τῷ λόγῳ. ὃς εἰς μὲν ταύτην
τίθεμαι τὴν τάξιν αὐτὸν, ἐν ᾗ πλάστης ἂν τυγ-

παράκειται γὰρ ἤπου συνδυάσειν αὐ· καθ' αὑτὸ δ' αὖ ἦν σκληρόν πως. τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς δριμύτητός τε καὶ ὀξύτητος, ὡς προσηκουσῶν τῇ τε ἀφελείᾳ, καὶ τῇ γλυκύτητι. ὁ δὲ περὶ ἡδονῆς καὶ γλυκύτητος ἡμῖν ἐνθεὶς λόγος ἅπας ὁ αὐτὸς ἂν εἴη δήπου τῷ περὶ ἁβρότητος. καὶ περὶ τοῦ ὡραίου λεγομένου λόγου, καὶ εἴ τι τοιοῦτο τρόπου. ταῦτα γὰρ οἶμαι πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνόματι διαλλάττει μόνῳ. ἔστι δὲ τὰ αὐτά. ὅταν γὰρ ἤτοι ἐρωτικόν τι ἐννόημα λέγωμεν, ἢ καὶ τῶν ἄλλων τι τῶν ἰδίων γλυκύτητος, μεθοδεύωμέν τε οὕτως καὶ ἑρμηνεύωμεν δι' ἐπιθέτων καὶ ποιητικῶν ὀνομάτων, ὡρισωμέν τε τοῖς σχήμασιν ἢ τοῖς κώλοις ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ κάλλοις ἰδίῳ σχήματι ἐξαγγέλλωμεν. συντιθῶμεν τε οὕτως. καὶ τοὺς μὲν ῥυθμοὺς ποιῶμεν σεμνοὺς ἅμα καὶ καλούς, τὰς δὲ ἀναπαύσεις σεμνὰς ὁμοῦ καὶ ἀφελεῖς, ὡραῖος καὶ ἁβρὸς κατ' ἀνάγκην ἡμῖν ὁ λόγος γίνεται, ὥς τε οὐκ οἶδα, εἴ τι διαλλάττει ἡδονὴ ὥρα ἡ ἐν λόγῳ ἁβρότητος, ἢ γλυκύτητος, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου τρόπου. ἀλλὰ περὶ μὲν ἀφελείας καὶ γλυκύτητος τοσαῦτα. ἑξῆς δὲ λέγειν εἴη περὶ ἐπιεικείας.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ.

Επιεικὴς καὶ ἠθικὸς λόγος γίνεται κατ' ἐννοίας μὲν ἤτοι ὅταν ἑκόντα τις αὑτὸν μειονεκτοῦντα δεικνύῃ. ὡς ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος, ὅτι παρὸν αὐτῷ καὶ

χε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν ἤδη τιμωρεῖσθαι. τοῦτο δὲ καὶ ἐναργῆ ποιεῖ τὸν λόγον οὐ μόνον δριμύν· τροπῆς γάρ ἐστιν ἐγγὺς, οὐ μὴν τροπή γε ἐστιν ἄντικρυς διὰ τὸ παρωνομάσθαι. ἐπεὶ καὶ καθ' ἑαυτὸ εἰ λέγοι τις τὸ τέθνηκε τῆς πόλεως τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν, πάνυ ποιήσει σκληρὸν κατὰ τὴν τροπὴν τὸν λόγον· ἐκ παρωνομασίας δὲ εἰσαχθὲν ἅμα τῇ ἐνεργείᾳ καὶ τὴν δριμύτητα ἔχει. λοιπὸν εἶδος δριμύτητος τρίτον ἐστὶν, ᾧ καὶ αὐτῷ ὁ ῥήτωρ κέχρηται· γίνεται δὲ ὅταν τροπῇ τινι χρησάμενοι μὴ σφόδρα αὐστηρᾷ μὴ δὲ σκληρᾷ κατ' ἀκολουθίαν ἐκείνης ἑτέραν ἐπενέγκωμεν τροπὴν σκληροτέραν μὲν οὐ μὴν δοκοῦσαν γε εἶναι τοιαύτην διὰ τὸ ἀκόλουθον τοῦ προειρημένου· οἷον, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει· καὶ σφόδρα γε ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν ἂν τύχῃ· τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται, καὶ περὶ αὑτὰ καταρρεῖ. τὸ γὰρ ἤνθησε τροπικὸν μὲν, οὐ μὴν αὐστηρὸν, οὐδὲ σκληρόν· τὸ δὲ καταρρεῖ σκληρὸν ἰσχυρῶς· οὐ μὴν τοιοῦτον ἐφάνη διὰ τὸ ἐξ ἀκολουθίας εἰρῆσθαι· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνθέων τῶν μαραινομένων τὸ καταρρεῖν σχεδὸν κυρίως λέγεται. ἤδη δὲ αὐτοῦ τὴν ἄγαν σκληρότητα καὶ τὸ παρακείμενον αὐτῷ ἀφεῖλε. λέγω τὸ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται. ὅμοιον τούτῳ καὶ τὸ εὐριπίδου ἐν πολυΐδῳ. εἰ μὲν γὰρ ἐκ γῆς εἰς θάλασσαν ἵπτατο ὁ κύματ' οἰκῶν ὄρνις, ἡρμήνευσεν ἂν τὸν παῖδ' ἐν ὑγροῖς κύμασι τεθνηκέναι. τῷ γὰρ οἰκῶν

γὰρ καθ' ὁμοιότητα λέξεως ἐμφαίνει τινὰ δριμύτητα. οἷον, μέλλει πολιορκεῖν τοὺς Ἕλληνας, ἐκδίδωσι. μέλει γάρ τινι ἴσον τὴν Ἀσίαν οἰκούντων Ἑλλήνων; τοῦτο ἐγὼ μὲν σφόδρα εὐλαβῶς εἶχον θεῖναι ὡς παράδειγμά τινος δριμύτητος. ἐπεὶ δὲ τῶν σφόδρα εὐδοκιμησάντων τινὲς κατὰ τοὺς πρὸ ἡμῶν ἀνθρώπους, καὶ νῦν δὲ εὐδοκιμούντων ἐπὶ θεωρίᾳ λόγων ἐν οἷς ἀπολελοίπασι βιβλίοις, οὕτως τε τεθεωρήκασι καὶ τοῦτο, καὶ τεθείκασί γε ὡς παράδειγμα δριμύτητος τοιαύτης, εἰρήσθω καὶ ἡμῖν, καίτοι τάχ' ἴσως οὐδ' ἡ τοιαύτη δριμύτης εἴπερ οὕτω γίνοιτο, ἐκφεύγει τὴν ψυχρότητα. ἀλλ' οὖν εἰρήσθω. καὶ τοῦτο μὲν οὖν οὕτω καθ' ὁμοιότητα λέξεως γίνεται, ὡς προείρηται. ἕτερον δὲ εἶδος δριμύτητος τὸ ἐκ παρωνομασίας, οὐκ ἐξ ὁμοιότητος ὅταν κυρίῳ τινὶ ὀνόματι, ἢ ῥήματι χρησάμενοι, εἶτ' εὐθὺς ἑπόμενοι τούτῳ χρησόμεθα, καὶ ἐφ' οὗ μὴ κύριόν ἐστι πράγματος. οἷον, ἃ μὴ καὶ πρὸς τὰ μηχανήματα ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, ἕως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχεσιν ἤδη προσαγάγωσιν. εἶτ' εἰπὼν δι' ὧν ἡγεῖται Φίλιππον πολεμεῖν τῇ πόλει, καὶ ὅτι πάνθ' ὅσα νῦν πράττει καὶ κατασκευάζεται ἐπ' αὐτοὺς κατασκευάζεται, ἐπάγει δριμέως. εἶτα τὸ τοῦτο τὸ μηχάνημα ἐπὶ τὴν πόλιν ἱστάντα εἰρήνην ἄγειν ἐγὼ φῶ πρὸς ὑμᾶς. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. καὶ πάλιν ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο δέδοικα εἰ Φίλιππος ζῇ ἢ τέθνηκεν. ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνη-

γματος οὔσης τῆς λέξεως· ἐπ' ἄλλου γὰρ τὰ τιθέιν εἰώθαμεν τὴν φιλανθρωπίαν. κυρίως μέν τοι πως σημαίνων τὸ πρᾶγμα· καὶ τάχα τούτου μᾶλλον ἂν εἴη κυριωτέρα ἡ λέξις, ἡ ἀντὶ τοῦ ἐλεεῖν καὶ οἰκτείρειν, ὅτι πιθοῖ τὸ ἐφ' οὗ περ καὶ φύσει τάττομεν τὸ τῆς φιλανθρωπίας ὄνομα· καὶ ὁ σοφοκλῆς δὲ φίλανδρόν που τὴν ἀταλάντην εἶπε διὰ τὸ ἀσπάζεσθαι σὺν ἀνδράσιν εἶναι. ἡμῶν πάλιν ἐπ' ἄλλου πράγματος τιθέντων τοὔνομα τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς φιλανθρωπίας· καὶ τὸ παρὰ τῷ εὐριπίδῃ δὲ τοιοῦτόν ἐστι. μὴ τὴν τεκοῦσαν τῇ φιλανδρίᾳ γυναῖκ' ὑπερβάλῃς, φησί· σχεδὸν γὰρ τοὐναντίον νῦν ἡ λέξις αὕτη σημαίνει ἢ τῆς φιλανδρίας ἣ ἡμεῖς εἰώθαμεν χρῆσθαι. τὴν γὰρ ἀκολασίαν βούλεται νῦν δή που σημαίνειν καὶ τὸ μοιχεύεσθαι. καὶ λόγον μέν τοι τινὰ εὔνουν λέγουσι τὸν εὐνόητον καὶ σαφῆ· καὶ ὁ εὐφορίων, ἀτρέα δῆμον ἀθηνῶν, ἀντὶ τοῦ ἄτρεστον καὶ ἄφοβον. ὅλως τε πολὺς ὁ κίνδυνος ἐν ταῖς τοιαύταις δριμύτησιν ἐκπεσεῖν εἰς ψυχρότητα, ἐπεὶ καὶ οἱ τὰ σπουδαῖα γελοῖα ταυτὶ συντιθέντες τοῦ γελοίου γε ἕνεκα, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ταῖς τοιαύταις χρώμενοι δριμύτησι εὐδοκιμοῦσι. εὐλαβεῖσθαι οὖν χρὴ, καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο εἶδος δριμύτητος· παράδειγμα δὲ αὐτοῦ παρὰ τῷ ῥήτορι οὐκ ἔστιν. ἕτερα δὲ αὐτῆς εἴδη τρία, οἷς ὁ ῥήτωρ κέχρηται. ἃ δὴ πάντα κατ' ἀκολουθίαν τινῶν προῤῥηθέντων ἀπό τινων λέξεων γίνεται. διαφέρει δέ πως ἀλλήλων· τὸ μὲν

εἶδος, περὶ οὗ δυσχερὲς ἀποφήνασθαι, ὅτι περὶ λέξιν ἢ περὶ ἔννοιαν γίνεται· οὔτε γὰρ ὡς ἔστιν ἔννοια, οὔθ' ὡς οὐκ ἔστιν, ἀσφαλὲς εἰπεῖν· κατὰ λέξιν μὲν γὰρ θεωρεῖται· ἡ δὲ λέξις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ποιοῦσα τὴν δριμύτητα, οὐδὲν ἔχει δριμύτητος, εἰ τῆς ἐννοίας αὐτὴν χωρίσειέ τις περὶ ἣν γίνεται, ἢ τῶν πρὸ αὐτῆς ῥηθέντων· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἰδέαις τοῦτο οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ καὶ ἡ καθαρὰ λέξις, καθαρὰ δήπουθέν ἐστιν, εἰ καὶ σεμνήν τις ἔννοιαν δι' αὐτῆς ἐξαγγέλλοι, καὶ εἰ μηδὲν πρὸ αὐτῆς εἴη λελεγμένον· καὶ ἡ σεμνὴ λέξις, σεμνή, καὶ εἰ μὴ σεμνήν τις ἔννοιαν δι' αὐτῆς φράζοι, καὶ εἰ μηδὲν προειρήκοι· καὶ αἱ τῶν ἄλλων ἰδεῶν ὡσαύτως. ἡ δὲ τῆς δριμύτητος λέξις οὐ τοιαύτη· ἀλλ' αὐτὴ μὲν καθ' ἑαυτὴν οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον, ἔννοιαν δέ τινα σημαίνουσα, ἧς οὐκ ἔστι κυρία, ἢ πῶς ἄλλοις ἐφεπομένην κατά τινα οἱονεὶ χαριεντισμὸν γίνεται δριμεῖα, καὶ ποιεῖ τὴν δριμύτητα. σαφέστερον δὲ ἔσται τοῦτο διὰ τῶν παραδειγμάτων. κυρίως μὲν οὖν ἔννοιαν σημαίνει λέξις οὐ κυρίως ἐκείνης οὖσα ἡ τοιαύτη· οἷον, ὁ ξενοφῶν λέγων τὰς αἰτίας δι' ἃς πρὸ τοῦ δέοντος ἀναχωροῦσιν αἱ κύνες ἐκ τῶν διωγμῶν, φησὶν ὅτι αἱ μὲν διὰ μαλακίαν, αἱ δὲ διὰ ἀήθειαν, αἱ δὲ διὰ τὸ καὶ τό, αἱ δὲ διὰ φιλανθρωπίαν ἀναχωροῦσι φησί· τὴν γὰρ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συνήθειαν καὶ τὸ συνεῖναι ἀνθρώποις ἀσπάζεσθαι φιλανθρωπίαν ὠνόμασεν· οὐ κυρίως μὲν οὖν τούτου τοῦ πρά

λέγομεν εἶναι. καὶ ἔτι καθαρότητος. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ λόγου τοῦ κεκαλλωπισμένου. σύνθήκη δὲ ἡδεῖα ἥπερ καὶ καλὴ δηλονότι, ἡ σφόδρα ἐγγὺς ἄγουσα τὸν λόγον τοῦ καὶ ἔμμετρον εἶναι. δεῖ γὰρ κατὰ τὴν σύνθήκην προσβάλλειν τινὰ ἡδονὴν τῇ αἰσθήσει τὴν γλυκύτητα. πόδες μέντοι πλεονάζειν ἐν αὐτῇ ὀφείλουσιν, οἱ τῆς σεμνότητος οἰκεῖοι. καὶ αἱ ἀναπαύσεις δὲ ὡσαύτως ἐν ἡδονὴν ἔχοντι λόγῳ σεμναὶ ἔστωσαν καὶ βεβηκυῖαι. βεβηκέναι γὰρ δεῖ τὸν ῥυθμὸν ἐνταῦθα, ὥσπερ ἐλέγομεν, καὶ ἐν ἀφελείᾳ.

ΠΕΡΙ ΔΡΙΜΥΤΗΤΟΣ καὶ τοῦ ὀξέως λέγειν, ὡραίου καὶ ἁβροῦ, καὶ ἡδονὴν ἔχοντος λόγου.

Ἔφην δεῖν καὶ περὶ δριμύτητος καὶ ὀξύτητος ὡς προσηκούσης τῷ ἀφελεῖ τε καὶ ἡδονὴν ἔχοντι λόγῳ. ἧς ὁποῖαι μέν εἰσιν αἱ ἔννοιαι, καὶ ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν ἐν τῷ περὶ ἀφελείας, ὅτι εἰσὶν αἱ ἐξ ἐπιβολῆς βαθεῖαι. ἴσως οὖν τοῦτο οὐδὲ ἔννοια. μέθοδος δέ τις ἐστὶ τὸ μὴ περινενοημένως λέγειν, ἁπλῶς δὲ καὶ ἀνειμένως τὰ περινενοημένα. διὸ καὶ ἴδιον τοῦτο ἀφελείας λέγω τὸ τῆς τοιαύτης μεθόδου. καὶ πολλά γε ἔφην τούτου τὰ παραδείγματα εἶναι παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἀναγκαίως διὰ τὸ ἀφελὲς τῆς συγγραφῆς. ἕτερον δὲ παρὰ ταύτην δριμύτητα εἴτε καὶ ὀξύτητα, δριμύτητός ἐστιν

ἰδίων εἴτε ἀλλοτρίων εἴτ᾽ ἐν ποιημάτων, ἃ μὴ οὕτω
παρατιθέκοιντο· ὥστε ἐν δοκεῖν εἶναι σῶμα αὐτά
τε καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου, ἀλλ᾽ ἐκ διαστάσεως λέγοιν-
το, ὥσπερ οἱ νόμοι καὶ τὰ ψηφίσματα ἐν τοῖς λό-
γοις, ὅτε ἀναγινώσκοιντο, οὐ ποιοῦσιν ἀκριβῆ τὴν
γλυκύτητα· ἀλλ᾽ ἄλλο τι· οἷον παρανάγνωθι δή μοι
καὶ σὺ τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμήνω· ἥκω νεκρῶν κευ-
θμῶνα καὶ σκότου πύλας· καὶ κακαγγέλλειν
μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με· καὶ πάλιν τὰ ἐξ ἀντιγό-
νης σοφοκλέους ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρεσβείας
εἰρημένα· οἷον, ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκ-
μαθεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς· τάχα μὲν γὰρ φαίη τις ἂν καὶ
ταῦτα ἔχειν τι καὶ βραχύ, ἀλλ᾽ οὖν ἔχειν τι καὶ γλυ-
κύτητος· δῆλον γε μὴν ὅπερ ἔφην, ὅτι ἤτοι πάντα
τὰ τῆς ἡδονῆς διαφθείρεται τῷ λόγῳ, εἰ ἐκ διαστά-
σεως παρατιθέκοιτο αὐτῷ τὰ ποιήματα, ἢ οὐκ ἀ-
κριβῆ γε αὐτὴν ἴσχει, ἀλλ᾽ ἐπανιτέον πάλιν ἐπὶ τὸν
περὶ λέξεως γλυκείας λόγον· γλυκεῖα γὰρ λέξις
καὶ ἡ διὰ τῶν ἐπιθέτων ὀνομάτων· οἷον, ἄγετε δὴ
ὦ μοῦσαι λίγειαι· καὶ κατ᾽ αὐτὴν δὲ τὴν ποίησιν φύ-
σει οὖσαν γλυκεῖαν παρὰ τὸν ἄλλον λόγον ἐκ-
φαίνεται τὰ ἐπίθετα· καὶ γλυκύτερά πως ὄντα καὶ
πλείονα ποιοῦντα τὴν ἡδονήν· ταῦτά τοι καὶ ὁ στη-
σίχορος σφόδρα ἡδὺς εἶναι δοκεῖ διὰ τὸ πολλοῖς
χρῆσθαι τοῖς ἐπιθέτοις· καὶ ἡ δριμεῖα δὲ λέξις τῶν
γλυκύτητα ποιουσῶν ἐστιν· περὶ ἧς αὐτίκα εἰρήσε-
ται· σχήματα δὲ γλυκύτητος ἅπερ καὶ ἀφελείας ἐ

δοκιμήσαντα ἐν τῷ πολέμῳ, νώτοισιν ἔφη διηνεκέεσσι γεραίρεσθαι Αἴαντα. ὡς ταύτην οὖσαν οἰκείαν τιμὴν τῷ ἡβῶντί τε καὶ ἀνδρείῳ. ἐξ ἧς ἅμα τῷ τιμᾶσθαι καὶ τὴν ἰσχὺν αὐξήσει. καὶ πάλιν τοῦτο· ἀλλ' οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ, ἐπειδάν τινες τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὡς ἄρα οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων· πεισόμεθα μὲν οὖν. ἔστι δὲ πολλὰ καὶ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι τοιαῦτα. καὶ παρ' ἄλλοις συχνοῖς. καὶ ἀφθονία παραδειγμάτων ἐστίν. εἴ τις ἐκλέγειν παρ' ἑκάστου βούλοιτο. ὁ δὲ Πλάτων καὶ ἀφειδέστερον ἐν τῷ Συμποσίῳ καταχρησάμενος τῷ τοῦ Ἀγάθωνος προσώπῳ ὡς ποιητῇ τῇ παραπλοκῇ ταύτῃ ἐχρήσατο. οὐ γὰρ ἀπ' ἀλλοτρίων ποιημάτων τινά, ἀλλ' αὐτὸς ποιήσας παρέπλεξε, προδιορθωσάμενος μέν τοι, ἵνα μὴ παντελῶς αὐτεξούσιον εἶναι δοκῇ τὸ λεγόμενον. οἷον ἐπέρχεταί μοι τι καὶ ἐμμέτρως εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν, εἶτα τὸ μέτρον ἐπήγαγεν, εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην, νηνεμίαν δ' ἀνέμοις, κοίτην ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει. καὶ ἐν τῷ Φαίδρῳ δὲ παραπλησίως πρόσωπόν τι ὑποβαλὼν ἀόριστον μέν, ἀλλ' οὖν ὡς ἑτέρου λέγοντος, ἐνθουσιῶν δὴ μέτρου ἐφθέγξατο. ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσ', ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί. οὐ μήν τοι οὐδὲ τοῦτο εἴασεν ἀπαραμύθητον. ἀλλ' ἐπήγαγέ τι ἐπιδιορθωτικὸν καὶ τούτῳ. ἰδέναι μέντοι χρὴ ὅτι αὗται αἱ παραπλοκαὶ εἴ τι

καὶ τῇ ὄψει· ὥς που καὶ τοῦτο αὐτὸς ἐπεσημήνατο ὁ ξενοφῶν εἰπών, ἥδιστον εἶναι θεαμάτων, ἰδεῖν τὸν λαγὼν ἐξανιστάμενον, φεύγοντα, μεταδιωκόμενον, ἁλισκόμενον· ἀλλὰ περὶ μὲν ἐννοιῶν γλυκύτητος καὶ ἡδονῆς τοσαῦτα. μέθοδοι δὲ αὐτὴν ποιοῦσιν, αἵπερ καὶ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν, περὶ ὧν εἴρηται. λέξις δὲ γλυκεῖα ἥ τε τῆς ἀφελείας. ἰδία δὲ παρὰ τὴν καθαρὰν ῥηθεῖσαν εἶναι. καὶ ἔτι ἡ ποιητική. ταύτῃ τοι καὶ ἡρόδοτος τῆς γλυκύτητος μάλιστα πεφροντικὼς ἐχρήσατο μὲν, καὶ μεθόδοις καὶ ἐννοίαις αἷς περ καὶ ἡμεῖς ἐχαρακτηρίζομεν τὴν γλυκύτητα. λέξει τε ἑκάστῃ ἰδίᾳ μὲν τῆς ἀφελείας πολλαχοῦ, ὥσπερ ἐλέγομεν. ἐκεῖθεν δὲ μάλιστα διαρκεῖ αἷς καὶ τὴν γλυκύτητα. ὅτι καὶ αὐτὴν εὐθὺς τὴν διάλεκτον ποιητικὴν προείλετο εἰπεῖν. ἡ γὰρ ἰὰς οὖσα ποιητικὴ φύσει ἐστὶν ἡδεῖα. εἰ δὲ καὶ ἄλλων διαλέκτων ἐχρήσατό τισι λέξεσιν, οὐδὲν τοῦτο. ἐπεὶ καὶ ὅμηρος καὶ ἡσίοδος, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι τῶν ποιητῶν ἐχρήσαντο μὲν καὶ ἄλλαις τισὶ λέξεσιν ἑτέρων διαλέκτων. τὸ πλεῖστον μὴν ἰάζουσι. καὶ ἔστιν ἡ ἰὰς, ὅπερ ἔφην ποιητική πως. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡδεῖα. τὸ δ᾽ αὐτὸ αἴτιον οἶμαι τοῦ καὶ τὰς παρατηρήσεις τῶν ποιημάτων ἐν λόγῳ ἡδονὴν ἔχειν. οἷον σύντεθ' ὑπορχούμενοι· βουλευσόμεθα ὅτι ὁρῶμεν. καὶ πάλιν ἐν πολιτείας πέμπτῳ, ἀλλὰ μὲν καὶ καθ᾽ ὅμηρον τοὺς τοιούτους δίκαιον τιμᾶν τῶν νέων, ὅσοι ἀγαθοί. καὶ γὰρ ὅμηρος τὸν εὐ-

πων θύει, ὡς ὄντι θολερῷ καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. ἐνταῦθα γὰρ πρὸς τὸ ὕδωρ, ὡς αἰσθητικόν τινα ἔχον καὶ προαίρεσιν διαλεγόμενον ποιήσας τὴν ὀργὴν ὑπερέβαλεν ἡδονῇ, καθὸ ἐλεγόμην θεώρημα. τὰ μέντοι παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐξουσίᾳ λέγεται ποιητικῇ, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ εἰρήκαμεν. οἷον, ἀμφὶ δ' ἔσαλπιγξε μέγας οὐρανός. καὶ αὐτόμαται δὲ πύλαι μύκων οὐρανοῦ. καὶ γηθοσύνῃ δὲ θάλασσα διΐστατο. καὶ ὅσα τοιαῦτα. οὐχ ὡς κατ' ἀπροαιρέτων γὰρ λέγεται. ἀλλ' ὡς καὶ δυναμένων τὸ πρακτέον εἰδέναι. δέδοται γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τοῖς ποιηταῖς. ἀπήλλακται μέντοι γε οὐδ' οὕτω γλυκύτητος. ἀλλὰ ποιεῖ μὲν καὶ ταῦθα οὐδὲν ἧττον τὴν ἡδονὴν τὰ τοιαῦτα νοήματα, μετριωτέραν δὲ ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις. ταυτὸν δὲ συμβαίνει καὶ εἴ τις τοῖς ἀλόγοις ζώοις τὰ ἀνθρώπου ἴδια προσθείη. ὥσπερ ξενοφῶν λέγων τὰς κύνας ἀποσκυθρωπάζειν. καὶ πάλιν μεθιδεῖν. καὶ ἀπιστεῖν τοῖς ἴχνεσιν ἢ μὴ πιστεύειν. καὶ ὅταν εἴπῃ, θρασεῖαι δὲ αἱ οὐκ ἐῶσαι τῶν συνεργῶν τὰς σοφὰς εἰς τὸ πρόσθεν ἰέναι, ἀλλὰ ἀνείργουσαι, θορυβοῦσι. καὶ γὰρ τὸ τῶν συνεργῶν καὶ τὰς σοφὰς καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ εἰρημένα ἀνθρώπων ἴδια, καὶ οὐ κυνῶν. καὶ ὅλως πολλὰ τοιαῦτα λάβοις ἂν ἐκ τοῦ κυνηγετικοῦ παραδείγματα. ἐν ᾧ δὴ καὶ φύσει τὸ κατ' ἔννοιαν ἔχον τὴν ἡδονὴν πολύ. καὶ κατ' ἄλλα μὲν γάρ. κατὰ δὲ τὴν ἔννοιαν καὶ μᾶλλον ὅτι φύσει τὸ πρᾶγμα ἡδὺ τὸ τῆς θήρας.

διδάσκειν. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ἄνθρωποι. ἀμφισβητή-
σειε δ' ἄν τις πότερον κατὰ λέξιν ἢ κατὰ ἔννοιαν
ἐνταῦθα γέγονεν ἡ γλυκύτης. καὶ ἴσως μᾶλλον
κατ' ἔννοιαν. τροπὴ μὲν γάρ τις ἐστὶν ἐνταῦθα ἐν
τῷ, οὐδέν με ἐθέλει. ἐκ μεταφορᾶς δὲ γέγονεν ἡ περὶ
τὴν λέξιν τροπή. καὶ οὐχ ὡς ἐν τῷ μέλιτος γλυκί-
ων ῥέεν αὐδή. ἐνταῦθα γὰρ τὸ ῥέε τετράφθαι μᾶλ-
λον ἢ ἐκεῖ τὸ θέλει. καὶ ἴδιόν τι σημαινόμενον ἔχει
ἡ λέξις ἡ ἐθέλει. τάχα οὖν εἴποι τις ἂν ἀλληγορεῖ-
σθαι αὐτὸ, ἀντὶ τοῦ οὐδέν με δύναται διδάσκειν,
τοῦ οὐδέν μ' ἐθέλει ῥηθέντος. ἡμεῖς μέντοι τοῦτο ὅ-
τί ποτ' ἂν ᾖ συγχωροῦντες εἶναι τοσοῦτον διοριζό-
μεθα. ὅτι καθόλου τὸ περιτιθέναι τοῖς ἀπροαιρέ-
τοις προαιρετικόν τι γλυκύτητα ποιεῖ. ὡς γὰρ ἔν τε
τῷ προειρημένῳ δηλοῦται. καὶ ὅταν τὴν λύραν ἐρω-
τᾷ ἡ σαπφώ. καὶ ὅταν αὐτὴ ἀποκρίνηται. οἷον, ἄ-
γε χέλυ δῖά μοι λέγε φωνάεσσα δὲ γίνεο. καὶ τὰ ἑ-
ξῆς. ὁ δὲ ἡρόδοτος καὶ μᾶλλον τοῦτο συνίστησι τὸ
παρ' ἡμῶν λεγόμενον. σχεδὸν γὰρ δι' ὅλου τοῦ λόγου
ἡδονὰς ἐργαζόμενος ἐν τοῖς εἰς τὸν ἑλλήσποντον
ὑπὸ ξέρξου πραχθεῖσιν, ὑπερβάλλετο τῇ ἡδονῇ
καὶ τῇ γλυκύτητι. οἷον, ἐνετέλλετο δὲ λέγειν ῥα-
πίζοντας τάδε βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα. ὦ
πικρὸν ὕδωρ δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε ὅτι
μιν ἠδίκησας οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθὸν,
καὶ βασιλεὺς μὲν ξέρξης διαβήσεταί σε, ἤν τε βού-
λῃ, ἤν τε μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώ-

ἡδονῆς; ὅτε μὲν ἀκόλαστος πάντως τι καὶ πλέον ἀκοῦσαι βούλοιτ' ἂν ἢ καὶ εἰπεῖν, ὅτι ποιοίη, ὡς ἐν κωμῳδίᾳ. οὐ μὴν ὅτε σώφρων. τὸ μέν τοι τοιόνδ'· ὑποχωῶν διὰ φύλλων νεοθηλέα ποίην, καὶ τὰ ἑξῆς· μείζονα ἔχει τὴν ἡδονήν. διότι καὶ μυθικὸν καὶ φύσει ἡδὺ τῇ ἄλλῃ ἀπολαύσει τὸ πρᾶγμα. καὶ οὐκ αἰσχρὸν ἦν ὀργάσασθαι τὰς τοιαύτας ἐννοίας τε καὶ ἡδονάς. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, πορφύρεον δ' ἄρα κῦμα περιστάθη οὔρεϊ ἶσον κυρτωθέν. κρύψεν δὲ θεὸν θνητήν τε γυναῖκα. καὶ ὅλως μυρία τούτων παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐστι παραδείγματα. καθόλου τε πᾶσαι αἱ ἐρωτικαὶ ἔννοιαι γλυκεῖαί εἰσιν. ἐμπίπτουσι δὲ αὗται σχεδὸν ἐν ἅπασι τοῖς προειρημένοις κατ' ἔννοιαν γλυκύτητος εἴδεσι καὶ ἔστιν αὐτῶν ὡς περὶ μορφήν. διὸ οὐδὲ ἀπεδώκαμεν τάξιν ἰδίαν ταῖς τοιαύταις τῶν ἐννοιῶν. ἀλλ' αὐτοῦ τοσοῦτον αὐτῶν ἐμνήσθημεν. καὶ οἷς ἐχαίρομεν δὲ λόγοις εἴ τις χρῷτο, οἷον ἐγκωμίοις τοῖς εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ἢ εἰς τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους, ἢ εἰς τὰ παιδία καὶ τὰ ἡμέτερα, δῆλον ὡς ἡδονὴν ποιεῖν. πολιτικὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἡδονή. καὶ διαχεῖ γε πολλάκις τοὺς ἀκούοντας μᾶλλον ταῦτα τῶν φύσει ἡδέων. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ἐκείνης τῆς δυνάμεως, ἧς ἦν καὶ τὰ ἐξαγγελλόμενα πάντα, ὅσα ταῖς αἰσθήσεσιν ἡμῶν πέφυκεν φορεῖ. ἔτι ποιεῖ γλυκύτητα καὶ τὸ τοῖς ἀπροαιρέτοις προαιρετικόν τι περιτιθέναι. οἷον, τὰ μὲν οὖν χωρία καὶ τὰ δένδρα οὐδέν ἐθέλει με

κατὰ ἀπόλαυσιν ἡδονῶν. αἱ δ' οὐ τοιαῦται. καὶ τὰς μὲν οὐκ αἰσχρὰς ἔστιν ἁπλῶς ἐκφράζειν· οἷον, κάλλος χωρίου, καὶ φυτείας διαφόρους, καὶ ῥεύματα ποικιλίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ταῦτα γὰρ καὶ τῇ ὄψει προσβάλλει ἡδονὴν ὁρώμενα καὶ τῇ ἀκοῇ, ὅτε ἐξαγγέλλει τις· ὡς τὸ ἡ Σαπφώ· ἀμφὶ δὲ ὕδωρ ψυχρὸν κελαδεῖ δι' ὕσδων μαλίνων, καὶ αἰθυσσομένων δὲ φύλλων κῶμα καταρρεῖ· καὶ ὅσα πρὸ τούτου γε καὶ μετὰ ταῦτα εἴρηται. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ παρὰ τῷ Πλάτωνι ἐν Φαίδρῳ· οἷον, νὴ τὴν Ἥραν καλή γε ἡ καταγωγή· ἥ τε γὰρ πλάτανος αὕτη καὶ μάλα ἀμφιλαφής τε καὶ ὑψηλή, καὶ τὰ ἑξῆς. ταῦτα μὲν οὕτως ἄν τις ἐκφράζων ἡδονὴν ποιοίη καὶ γλυκύτητα. ὅσαι δέ εἰσιν αἰσχραὶ τῶν κατὰ τὰς ἀπολαύσεις ἡδονῶν, ἐοίκασιν ἔχουσιν αὐταῖς καὶ τὴν διὰ τῆς ἀκοῆς τέρψιν καὶ γλυκύτητα. οἷς γὰρ ἕκαστος χαίρει πραττομένοις ἐκείνοις, οὗτος καὶ λεγομένοις ἥδεται, ὁ μὲν ἀκόλαστος ἀκολάστοις, ὁ δὲ σωφρονῶν δηλαδὴ σώφροσι. καὶ ὁ ποιῶν δὲ ὡσαύτως ποιήσει. ἐπεὶ καὶ τὸ ἥρα καὶ ἀγκὰς ἔμαρπτε χρόνου πολὺν παρακοίτιν, ἡδονὴν μὲν ἔχει, καὶ οὐκ ὀλίγην γε· σώφρονα μὴν ταύτην καὶ μέχρι τοῦ μετρίου ἤκουσαν. τῇ δὲ λέξει καὶ πολὺ τῆς ἡδονῆς ἀφέστηκεν· οὐδὲ γὰρ τραχέως μόνον, ἀλλὰ καὶ σκληρῶς εἴρηται τὸ ἔμαρπτε· καὶ τὸ ἀγκὰς δὲ αὐτῇ τῇ προφορᾷ καὶ τῷ φθόγγῳ οὐχ ἡδύ, καὶ εἰ τὸ τῆς ἐννοίας τις ἀφέλοι· ὁρᾷς, ὡς μεγέθους μᾶλλόν ἐστιν ἀλλ' οὐχ ἡ

μυθικὰ ὑπτιότητα ποιεῖ, διὰ τῶν τῆς γοργότητος ἰδίων τὸ λίαν ὕπτιον ὁ ῥήτωρ παρεμυθήσατο τεμὼν τὰ πράγματα. ὅσαι δὲ καὶ ἄλλαι εἰσὶ μέθοδοι καθ' ἃς δεῖ χρῆσθαι τοῖς μυθικοῖς, ἀκριβέστερον ἐν τῷ περὶ δεινότητος ἡμῖν λελέξεται. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. πρῶτον μὲν γὰρ ὅπερ ἔφην, καὶ μάλιστα γλυκύτητα καὶ ἡδονὴν ἐν λόγῳ αἱ μυθικαὶ τῶν ἐννοιῶν ποιοῦσι. κατὰ δεύτερον δὲ λόγον τὰ διηγήματα, ὅσα ἐγγὺς μύθων ἐστίν· οἷον, τὰ περὶ τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου εἰ διεξίοι τις, ἤ τι τοιουτότροπον. τρίτην δὲ ἔχει τάξιν τὰ κατ' ὀλίγον μέν πως τοῦ μυθικοῦ κοινωνοῦντα διηγήματα. μᾶλλον δὲ ἢ κατὰ τοὺς μύθους πιστευόμενα. οἷά ἐστιν ἅπαντα τὰ ἡροδότου. μυθώδη γὰρ ὀλίγα ἔχει. οἷον, τὰ περὶ τοῦ πανὸς ῥηθέντα καὶ τοῦ ἰάκχου, καὶ ἴσως ἄλλα τινὰ σφόδρα γε ὀλίγα. τὰ μέντοι ἄλλα καὶ πιστεύεται γεγονέναι, καὶ ἀπήλλακται τοῦ μυθικοῦ. διόπερ οὐδὲ ὁμοίως τοῖς φύσει μυθικοῖς μετέχει τῆς γλυκύτητος. ἕτερον δὲ παρὰ ταῦτα εἶδός ἐστιν ἡδονὴν ἔχον καὶ γλυκύτητα ἐννοιῶν, ὅπερ ἄλλο τι ἄλλην ἔχει δύναμιν. τοῦτο γὰρ πολλάκις μὲν καὶ τὰ μυθικὰ αὐτὰ ὑπερβάλλει τῇ ἡδονῇ. πολλάκις δὲ καὶ τῶν τρίτην ἐχόντων τάξιν ἐλαττοῦται. ἔστι δὲ τοῦτο τοιοῦτον. πάντα ὅσα ταῖς αἰσθήσεσιν ἡμῶν ἐστιν ἡδέα, λέγω δὲ τῇ ὄψει, ἢ ἁφῇ, ἢ γεύσει, ἢ τινι ἄλλῃ ἀπολαύσει, ταῦτα καὶ λεγόμενα ἡδονὴν ποιεῖ. ἀλλ' αἱ μέν εἰσιν αἰσχραὶ τῶν

ἀπὸ δὲ τούτων δῆλος ὁποῖός τίς ἐστι καὶ ὁ ῥυθμὸς ἐν ἀφελείᾳ. ἡ γὰρ ποιὰ συνθήκη κἀνταῦθα τὸν ῥυθμὸν ποιεῖ. ἀνάπαυσις δὲ καὶ βάσις ἀφελὴς ἡ βεβηκυῖα. καίπερ γὰρ οὖσα σεμνὴ αὕτη ἡ ἀνάπαυσις, ὅμως μᾶλλον ἁρμόττει τῆς, οἷον ἁρπαζομένης καὶ ἐκκρεμοῦς. κεκαλλωπισμένη γὰρ μᾶλλον ἐκείνη. ἀφελὴς οὖν ἡ ἑδραία μᾶλλον βάσις τοῦ εὐρύθμου. καὶ ἡ βεβηκυῖα ἀνάπαυσις. εἴρηται δὲ ἀκριβῶς περὶ τούτων ἡμῖν ἐν τῷ περὶ κάλλους. ἐπηγγειλάμην δὲ ἐρεῖν τι καὶ περὶ γλυκύτητος καὶ ὥρας. ἃ δὴ ὥσπερ ἐπίτασίν τινα τῆς ἀφελείας ἐλέγομεν εἶναι. λεκτέον οὖν ἂν εἴη τι περὶ αὐτῶν. ἐφεξῆς δὲ ταύτης λέξομεν καὶ περὶ δριμύτητος εἴτε ὀξύτητος.

ΠΕΡΙ ΓΛΥΚΥΤΗΥΟΣ.

Ἔννοιαι δὲ γλυκεῖαί τε καὶ ἡδονὴν ἔχουσαι μάλιστα μὲν πᾶσαι αἱ μυθικαί. οἷον, ὅτε γὰρ ἐγένετο ἀφροδίτη εἱστιῶντο οἵ τε ἄλλοι θεοί, καὶ ὁ τῆς μήνιδος υἱὸς πόρος. καὶ τὰ ἑξῆς. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ συμποσίου ταῦτα πλάτωνος. καὶ πάλιν τὸ περὶ τῶν τεττίγων ῥηθὲν ἐν φαίδρῳ, ὥς ποτε οὗτοι ἦσαν ἄνθρωποι πρὶν μούσας γεγονέναι, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι τὰ ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους εἰρημένα. οἷον, ἐν τούτῳ μόνῳ τῷ δικαστηρίῳ θεοὶ δίκας δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν παρ' ἀλλήλων, καὶ τὰ ἑξῆς, μέχρι τοῦ δικάσαι δὲ εὐμενίσι καὶ ὀρέστῃ τοὺς δώδεκα θεούς. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν ἐπείπερ ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ τὰ

μυθικὰ ὑπτιότητα ποιεῖ, διὰ τῶν τῆς γοργότητος ἰδίων τὸ λίαν ὕπτιον ὁ ῥήτωρ παρεμυθήσατο τεμὼν τὰ πράγματα. ὅσαι δὲ καὶ ἄλλαι εἰσὶ μέθοδοι καθ' ἃς δεῖ χρῆσθαι τοῖς μυθικοῖς, ἀκριβέστερον ἐν τῷ περὶ δεινότητος ἡμῖν λελέξεται. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. πρῶτον μὲν γὰρ ὅπερ ἔφην, καὶ μάλιστα γλυκύτητα καὶ ἡδονὴν ἐν λόγῳ αἱ μυθικαὶ τῶν ἐννοιῶν ποιοῦσι. κατὰ δεύτερον δὲ λόγον τὰ διηγήματα, ὅσα ἐγγὺς μύθων ἐστίν. οἷον, τὰ περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου εἰ διεξίοι τις, εἴ τι τοιουτότροπον. τρίτην δὲ ἔχει τάξιν τὰ κατ' ὀλίγων μέν πως τοῦ μυθικοῦ κοινωνοῦντα διηγήματα. μᾶλλον δὲ ἢ κατὰ τοὺς μύθους πιστευόμενα. οἷά ἐστιν ἅπαντα τὰ Ἡροδότου. μυθώδη γὰρ ὀλίγα ἔχει. οἷον, τὰ περὶ τοῦ Πανὸς ῥηθέντα καὶ τοῦ Ἰάκχου, καὶ ἴσως ἄλλα τινὰ σφόδρα γε ὀλίγα. τὰ μέντοι ἄλλα καὶ πιστεύεται γεγονέναι, καὶ ἀπήλλακται τοῦ μυθικοῦ. διόπερ οὐδὲ ὁμοίως τοῖς φύσει μυθικοῖς μετέχει τῆς γλυκύτητος. ἕτερον δὲ παρὰ ταῦτα εἶδός ἐστιν ἡδονὴν ἔχον καὶ γλυκύτητα ἐννοιῶν, ὅπερ ἄλλο τι ἄλλην ἔχει δύναμιν. τοῦτο γὰρ πολλάκις μὲν καὶ τὰ μυθικὰ αὐτὰ ὑπερβάλλει τῇ ἡδονῇ. πολλάκις δὲ καὶ τῶν τρίτην ἐχόντων τάξιν ἐλαττοῦται. ἔστι δὲ τοῦτο τοιοῦτον. πάντα ὅσα ταῖς αἰσθήσεσιν ἡμῶν ἐστιν ἡδέα, λέγω δὲ τῇ ὄψει, ἢ ἁφῇ, ἢ γεύσει, ἢ τινι ἄλλῃ ἀπολαύσει, ταῦτα καὶ λεγόμενα ἡδονὴν ποιεῖ. ἀλλ' αἱ μὲν εἰσιν αἰσχραὶ τῶν

ἀπὸ δὲ τούτων δῆλος ὁποῖός τίς ἐστι καὶ ὁ ῥυθμὸς ἐν ἀφελείᾳ. ἡ γὰρ ποιὰ συνθήκη κἀνταῦθα τὸν ῥυθμὸν ποιεῖ. ἀνάπαυσις δὲ καὶ βάσις ἀφελὴς ἡ βεβηκυῖα. καίπερ γὰρ οὖσα σεμνὴ αὕτη ἡ ἀνάπαυσις, ὅμως μᾶλλον ἁρμόττει τῆς, οἷον ἁρπαζομένης καὶ ἐκκρεμοῦς. κεκαλλωπισμένη γὰρ μᾶλλον ἐκείνη. ἀφελὴς οὖν ἡ ἑδραία μᾶλλον βάσις τοῦ εὐρύθμου. καὶ ἡ βεβηκυῖα ἀνάπαυσις. εἴρηται δὲ ἀκριβῶς περὶ τούτων ἡμῖν ἐν τῷ περὶ κάλλους. ἐπηγγειλάμην δὲ ἐρεῖν τι καὶ περὶ γλυκύτητος καὶ ὥρας. ἃ δὴ ὥσπερ ἐπίτασίν τινα τῆς ἀφελείας ἐλέγομεν εἶναι. λεκτέον οὖν ἂν εἴη τι περὶ αὐτῶν. ἐφεξῆς δὲ ταύτης λέξομεν καὶ περὶ δριμύτητος εἴτε ὀξύτητος.

ΠΕΡΙ ΓΛΥΚΥΤΗΤΟΣ.

Ἔννοιαι δὲ γλυκεῖαί τε καὶ ἡδονὴν ἔχουσαι μάλιστα μὲν πᾶσαι αἱ μυθικαί. οἷον, ὅτε γὰρ ἐγένετο ἀφροδίτη εἱστιῶντο οἵ τε ἄλλοι θεοί, καὶ ὁ τῆς μήτιδος υἱὸς πόρος. καὶ τὰ ἑξῆς. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ συμποσίου ταῦτα πλάτωνος. καὶ πάλιν τὸ περὶ τῶν τεττίγων ῥηθὲν ἐν φαίδρῳ, ὥς ποτε οὗτοι ἦσαν ἄνθρωποι πρὶν μούσας γεγονέναι, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι τὰ ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους εἰρημένα. οἷον, ἐν τούτῳ μόνῳ τῷ δικαστηρίῳ θεοὶ δίκας δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν παρ' ἀλλήλων, καὶ τὰ ἑξῆς, μέχρι τοῦ δικάσαι δὲ εὐμενίσι καὶ ὀρέστῃ τοὺς δώδεκα θεούς. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν ἐπεὶ περ ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ τὰ

μυθικὰ

ὠνομάκασιν· οὐ μόνον οὐκ ἀφελές, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ἐστὶ τῷ ἀφελεῖ· δεινότητος γὰρ ἴδιον τὸ τοιοῦτον· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ αὐτὸ πολλάκις ἐστὶ βαθύτης ἢ ὀξύτης αὕτη εἴτε καὶ δριμύτης· διαφέρει δὲ ὀνόματος ἕνεκα ἡμῖν οὐδέν, ἀλλὰ τὸ ψιλόν, καὶ ὡς προέφην, ἐξ αὐτοῦ πολλῆς ἀπαγγέλλεσθαι τὸ νόημα καίπερ βαθὺ ὂν ἀφελὲς ἔδοξεν εἶναι· πολὺ δὲ τοῦτο παρὰ τῷ ξενοφῶντι· σαφέστερον δὲ περὶ αὐτῆς μικρὸν ὕστερον ἐν τῷ περὶ γλυκύτητος λέξομεν. λέξις γε μὴν ἀφελὴς τὸ μὲν πλεῖστον ἡ αὐτή ἐστι τῇ καθαρᾷ. εἰσὶ δέ τινες, καὶ ὥσπερ ἴδιαι τῆς ἀφελείας, ὡς τὸ ἀδελφίζειν παρὰ τῷ ἰσοκράτει. καὶ ὁ κλαυσίγελως παρὰ τῷ ξενοφῶντι· καὶ ἄλλαι τινὲς τοιαῦται· ἡδε καὶ γὰρ αὗται, καὶ ἄγαν ἀφελεῖς. καὶ μὴν καὶ αἱ δριμεῖαι περὶ ὧν καὶ ἐν τῷ περὶ δριμύτητος αὐτίκα λέξομεν, ὡς ἔφην· αὗται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, γλυκύτητα ποιοῦσιν ἐν ἀφελείᾳ· ἡ δὲ γλυκύτης, οἷον κάλλος τι τῆς ἀφελείας ἐστί· περὶ ἧς καὶ αὐτῆς μετ' οὐ πολὺ λέξομεν· καὶ πρῶτόν γε περὶ ταύτης. εἶθ' ὕστερον περὶ τῆς δριμύτητος ἤτε ὀξύτητος· ἀλλὰ πάλιν ἐπὶ τὸν περὶ ἀφελείας λόγον ἰτέον· λέξις μὲν γὰρ ἡ τοιαύτη ἰδία ἀφελείας. σχήματα δὲ ἀφελῆ καὶ κῶλα ταυτὰ ἅπερ ἦν καὶ καθαρά· συνθήκη καὶ τε ὡσαύτως· ἀφελέστεραι δὲ ἂν μᾶλλον λελυμέναι. οἷον, ἀκούσατέ μου ἀπολογουμένου δικαίως, καὶ οἷαι εἰσὶν αἱ πλεῖσται παρά τε τῷ ξενοφῶντι, καὶ τῷ σωκρατικῷ αἰσχίνῃ· καὶ μήν τοι καὶ τῷ νικοστράτῳ.

τοὺς ἀκούοντας δὲ ὁρκίζοι, ἢ τὸν ἀντίδικον ὡσαύ-
τως· οὐ γὰρ ἀγωνιστικὰ ταῦτά γε· οἷον, πρὸς διὸς
καὶ θεῶν μὴ ἀποδέξησθε· καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἀλλὰ ἠθι-
κὰ τῇ πίστει, καὶ πιθανά, εἰ μέντοι μεθοδεύοις τι-
νὰ πίστιν ἀγωνιστικήν, ἢ καὶ ὁτιοῦν ἕτερον, ὥστε
μεταπεσεῖν εἰς ὅρκου σχῆμα τὸ τοιοῦτον· ἄλλο τι λέ-
γω, καὶ οὐκ ἀφελές, οὐδὲ ἠθικόν· οὐδὲ γὰρ ὅρκος
ἔτι ἐκεῖνός γε ἂν εἴη, ἀλλὰ μεθοδευθῇ μέν πως ἄλ-
λο τι ὄν, ὥστε εἰς τοῦτο ἀφικέσθαι, φυλάττον δὲ
τὴν οἰκείαν δύναμιν, προσλαμβάνει τι καὶ ἕτερον
διὰ τῆς μεθόδου· οἷον, οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι
προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, καὶ τὰ ἑξῆς·
τοῦτο καὶ ἔνδοξον ὂν παράδειγμα, καὶ πίστις τοῦ
ὅτι σύνηθες τῇ πόλει ὑπὲρ τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευ-
θερίας ἀγωνίζεσθαι καὶ κινδυνεύειν μεθοδευθὲν
οὕτως, ὥστε μεταπεσεῖν εἰς ὅρκον, πεποίηκε λαμ-
πρότητα καὶ μέγεθος, ἀλλ᾽ οὐκ ἀφέλειαν, οὐδὲ ἦθος.
ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ· ἐπανιτέον δὲ αὖθις ἐπὶ τὸ ἐξαρ-
χῆς· ἔννοιαι μὲν γὰρ ἀφελεῖς αὗται, καὶ αἱ τοιαῦται·
μέθοδοι δὲ ἀφελείας, αἵπερ καὶ καθαρότητος· καὶ
ὅσα γε ἐκεῖ εἰρήκαμεν, ταῦτα ὁμοίως κἀνταῦθα δο-
κείτω λέγεσθαι· ὅτι δύναταί τις καὶ μὴ ὄντα τινὰ
ὅσον γε τῶν ἐννοιῶν ἕνεκα τὸν ἀφελῆ λόγον ὁμοί-
ως καὶ διά γε τῶν ἄλλων ποιεῖν εἶναι δοκεῖν ἀφελῆ·
οἷον σχημάτων, λέξεων, καὶ τῶν λοιπῶν· αὐτίκα
ἡ ὀξύτης καὶ τὸ ὀξέως τι εἰπεῖν ἤτοι ἀπαντῶντα
λόγῳ τινὶ ἢ ὁπωσοῦν· ὅπερ τινὲς εἶδος δριμύτητος

θος, ὥσπερ ἐνταῦθα, τοῖς τοιούτοις χρῶνται παραδείγμασιν· ἐνδέ τι ἀπολαβόντες λέγουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἔτι ἐξ ἀγγέλλεσθαι πάντη τὸν λόγον ἀφελῆ. ἔπειτα δὲ καὶ φύσει μέλει τοῖς ποιηταῖς ἀμφοτέρων, τοῦτε μεγέθους καὶ τοῦ ἡδέος. διὸ ἢ λέξεσιν ἢ σχήμασιν αὐτὸ ἐξαίρουσι, καίπερ ἴσως ὂν κατ' ἰδίαν φύσιν ἀφελὲς καὶ ἡδύ. καὶ περὶ μὲν γλυκύτητος αὐτίκα λέξομεν. τὸ δὲ προειρημένον παράδειγμα καὶ μᾶλλον ἐγένετο ἀφελὲς διὰ τὸ πλεονάσαι τοῖς κατὰ μέρος, ὡς καὶ μικρῷ πρότερον ἐλέγομεν. μέθοδος δέ τις αὕτη ἀφελείας, ἀλλ' οὐκ ἔννοια. τὸ πλεονάζειν τοῖς κατὰ μέρος ἐπεξιόντας. ἐπεὶ καὶ τὸ εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς καὶ τοὺς ἄλλοτι μισθοῦ πράττοντας, εἰ ἀφέλοιτις τὸ ἀόριστον, ἐπιμεῖναι δὲ τοῖς κατὰ μέρος ἀφελῆ ποιήσει τὸν λόγον. οἷον, εἰ οὕτω λέγοι. εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς καὶ τοὺς σκαπανέας καὶ τοὺς ἀμαλοδέτας, καὶ τοὺς ποιμένας, καὶ τοὺς νομέας. εἰ γὰρ οὕτως ἐπιμείναι τις τοῖς κατὰ μέρος, πάνυ ἂν ἐργάσαιτο ἀφελῆ τὸν λόγον. ἔτι ἀφελές τε καὶ ἠθικὸν κατ' ἔννοιαν, καὶ δι' ὅρκων πιστοῦσθαι ὁτιοῦν. ἀλλὰ μὴ διὰ τῶν πραγμάτων. οἷον, καλῶ δὲ τοὺς θεοὺς πάντας καὶ πάσας ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν ἀττικὴν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν, πρῶτον μὲν ὦ ἀθηναῖοι τοῖς θεοῖς, εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις. καὶ μυρία τοιαῦτα ἔχεις παρὰ Ἰσοκράτει. πάντα δὲ ταῦτα ἠθικὰ καὶ ἀφελῆ τὰ τῶν ὅρκων. καὶ εἰ

καὶ τῷ τοῖς μεθημερινοῖς ᾄδειν γάμοις καὶ αὐτῇ τῇ σφοδρότητι καὶ τῇ εἰρωνείᾳ καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς παραμύθιον ἔλαβε. καὶ μὴν καὶ τὸ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων, καὶ τὰ ἑξῆς μέχρι τοῦ ὑπὸ τῶν γραϊδίων οὔπω προσαγορευόμενος, τοιοῦτόν ἐστι. παραμεμύθηται δὲ τῷ, καὶ αὐτὸν ὥσπερ καταγινώσκοντα τῶν εἰρημένων ᾄδειν, ὅτι ὑπὸ τῶν γραϊδίων οὔπω προσηγορεύετο, ἐκεῖνα μέντοι διὰ τὸ ἄγαν εὐτελὲς καὶ ὠβέλισαν τινὲς καὶ ὑπεξείλοντο, ἴσως ὀρθῶς ποιοῦντες. λέγω τὸ, κυάμους ἑφθοὺς βοῶσα. καὶ κατὰ πᾶν τὸ θέρος ἐπῃνᾶτο, καὶ τὰ ἑξῆς. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν μὲν ἰδιωτικοῖς λόγοις ἴσως ἂν ἁρμόσειεν. ἐν δημοσίῳ δὲ καὶ τηλικοῦτον ἔχοντι ἀξίωμα λόγῳ ἢ προσώπῳ ἢ πράγματι πῶς ἂν ἁρμόττει. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ ἐν τῷ κατὰ νεαίρας ὠβελισμένον ὑπό τινων, τὸ ἀπὸ τριῶν τρυπημάτων τὴν ἐργασίαν πεποιῆσθαι λέγειν. λίαν γὰρ εὐτελές ἐστι, καὶ εἰ σφοδρὸν εἶναι δοκεῖ. ἔτι ἀφελεῖς ἔννοιαι καὶ ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων λαμβανόμεναι. οἷον, ὁ βοῦς κέρατι παίει, ὁ ἵππος ὁπλῇ, ὁ κύων στόματι, ὁ κάπρος ὀδόντι. καὶ εἰ ἀπὸ τῶν φυτῶν δέ τις ἐπιχειροίη, παραπλησίως ταυτὸν ποιήσει. ταῦτα δὲ καὶ πλέον ἔχει τι κατ' ἔννοιαν τοῦ ἀφελοῦς. ἐγγὺς γάρ ἐστι γλυκύτητος. διὸ καὶ πλεονάζει παρὰ τοῖς ποιηταῖς. εἰ δὲ ἔχει παρ' ἐκείνοις ταῦτα καὶ μέγεθος, οὐ δεῖ θαυμάζειν. μάλιστα μὲν γὰρ οὐ κατὰ τὴν

τὰ τῶν τοιούτων προσώπων ἤθη, οἷον λίχνων γεωργῶν καὶ τῶν ὁμοίων. ταῦτά γε πάντα ἢ τά γε πλεῖστα αὐτῶν ὑποκεῖσθαι τῇ ἀφελείᾳ δεῖ. ἃ καὶ ἰδίως ἠθικὰ καλεῖται. δεῖ δὲ τοῦτο ἐπισκέψασθαι, ὅτι αἱ οὕτω λεγόμεναι καθαραὶ ἔννοιαι οὖσαι ἀφελεῖς, εἰ μέντοι ἦθός τι ὑποκρίνοιτο τῶν λεγομένων ἰδίως ἠθικῶν προσώπων, ἀναγκαῖαι παραλαμβάνεσθαι καὶ χρήσιμοι. αἱ δὲ ἄλλως οὐκ ἐπιτήδειοι τῷ λόγῳ τῷ πολιτικῷ, ἔτι ἀφελεῖς ἔννοιαι καὶ αἱ πηνοσιάζειν πως δοκοῦσαι τῷ εὐτελεῖ. γίνονται δὲ αὗται, ὅταν περὶ εὐτελῶν καὶ τῶν τυχόντων πραγμάτων λέγῃ τις. ὡς ἐν τῷ κατὰ στεφάνου ψευδομαρτυριῶν. ἢ τὰ καταχύσματά φησι κατάχεε. καὶ πάλιν ἐστεφάνωθι τὴν ῥοδωνιὰν ἐκτίλλειν. καὶ ἐν τῇ πρὸς εὐβουλίδην ἐφέσει τὸ, λέγειν ὅτι ταινίας ἐπιπράσκεν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἡ μήτηρ. ὅλως τε πολλὰ τοιαῦτά ἐστιν ἐν ἰδιωτικοῖς. παρὰ δὲ τῷ λυσίᾳ καὶ μᾶλλον. ἐν δὲ τοῖς δημοσίοις σπάνιά γε τὰ τοιαῦτα. καὶ μετά τινος παραμυθίας εἰσάγεται. ὡς παρὰ τὸ, ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζειν προσλαβὼν τὸ ἐνδιάθετον, οἷον τοῦ καταράτου κυρηβίωνος. καὶ τὸ ὡς ἐν ταῖς πομπαῖς ἤρθη πως ἀπὸ τοῦ ἄγαν εὐτελοῦς. καὶ τοῦτο δὲ τὸ, ἀλλ' ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ κλεισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωϊ χρωμένη, τὸν καλὸν ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε. καὶ τοῦτό ἐστι μὲν τοῦ αὐτοῦ τύπου, καὶ σφοδρῶς εἰσήχθη. εὐτελὲς γὰρ τὸ πρᾶγμα. ἀλλὰ

προκείμενον τὸ ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τοῦτον δὲ ἄφετε. τῶν δὲ, ὡς ἐν τῇ ἄλλῃ λογογραφίᾳ καθαρῶν τε καὶ ἀφελῶν ἐννοιῶν οὐκ ἐπεμνήσθημεν, ἀνάγκη τι πλέον εἰπεῖν ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν. χωρίζομεν γὰρ οὐδαμῆ, ὡς ἑτέρας τὰς καθαρὰς οὔσας ἐννοίας παρὰ τὰς ἀφελεῖς. οὐδ᾽ αὖ τὰς ἀφελεῖς παρὰ τὰς καθαράς. λέγω δὲ ὅτι τῶν καθαρῶν τούτων καὶ ἀφελῶν ἐννοιῶν, αἱ μὲν μᾶλλον ἁρμόττουσι τῷ πολιτικῷ λόγῳ. αἱ δὲ ἧττον. αἱ δὲ οὐδ᾽ ὅλως. ἃς καὶ μᾶλλον εἴποι τις ἂν ἰδίας εἶναι τῆς ἀφελείας, ὡς προείρηται. καὶ σχεδὸν οὐδὲν ἧττον οὔσας καθαράς. λέγω δὲ ταύτας, αἳ καὶ παίδων γένοιντο ἂν νηπίων, ὡς ἔλεγον καὶ ἀνδρῶν ἐγγὺς ἡκόντων φρενῶν γε ἕνεκα τοῦ νηπίου, καὶ γυναικῶν ὡσαύτως καὶ γεωργῶν ἀγροίκων, καὶ ὅλως ἀληθὲς εἰπεῖν, ἀφελῶν τε καὶ ἀκάκων ἀνθρώπων. οἷον, ὡς καλός μοι ὁ πάππος ὦ μῆτερ. καὶ πάλιν αὐτοί τε πονηροί εἰσι, λέγων τοὺς ἀσσυρίους ὁ κῦρος. καὶ τῶν πονηρῶν ἵππων ὀχοῦνται. ὁρᾷς ὅσον τὸ ἀφελὲς τῆς γνώμης; καὶ μὴν καὶ τὸ, ἁδύ τι τὸ ψιθύρισμα καὶ ἁ πίτυς αἰπόλε τήνα. καὶ τὰ πολλὰ τῶν βουκολικῶν. ἵνα μὴ τὰ πάντα λέγω τοιαῦτά ἐστι. καὶ παρὰ τῷ ἀνακρέοντι δὲ ὡσαύτως. παρά τε αὖ τῷ μενάνδρῳ μυρία ἂν εὕροις τοιαῦτα, καὶ γυναῖκας λεγούσας καὶ νεανίσκοις ἐρῶντας, καὶ μαγείροις καὶ παρθένοις θρυπτομένας, καί τινας ἄλλοις. ὅλως τε διὰ τὸ ὑποπεπτωκέναι τῷ ἠθικῷ λόγῳ πάντα

διάθετον, οὐδέ γε καθ' ἑαυτὴν δύναται θεωρεῖσθαι, ὥσπερ ἐκείνων τῶν ἰδεῶν ἑκάστη. ἀλλὰ δεῖ αὐτῇ ἀφελείας ἢ ἐπιεικείας, ἤ τινος τῶν ἄλλων ἠθικῶν τι πάντως προσεῖναι. σαφέστερον δὲ καὶ τοῦτο περὶ ἑκάστης αὐτῶν λέγοντες ἐνδειξόμεθα. καὶ πρῶτόν γε περὶ ἀφελείας.

ΠΕΡΙ ΑΦΕΛΕΙΑΣ.

Ἔννοιαι τοίνυν εἰσὶν ἀφελείας ἁπλῶς μὲν εἰπεῖν αἱ καθαραί. αἱ γὰρ ἁπάντων ἀνθρώπων κοιναὶ καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους ἀνελθοῦσαι, ἢ δόξασαι ἀνελθεῖν, καὶ μηδὲν ἔχουσαι βαθὺ, μηδὲ περινενοημένον, δῆλον, ὡς ἀφελεῖς ἂν εἶεν ἡμῖν καὶ καθαραί. οἷον, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, πυτονὶ δὲ ἀφετε. καὶ τοῦτό γε ὁμολογούμενον, ὡς αἵ γε καθαραὶ ἔννοιαι πάντως ἂν εἶεν καὶ ἀφελεῖς. αἵ τε αὖ ἀφελεῖς καὶ καθαραί. ἰδίως δ' ἂν λέγοιντο ἀφελεῖς αἱ τῶν ἀπλάστων ἠθῶν καὶ ὑπό τι νηπίων ἵνα μὴ ἀβελτέρων λέγῃ τις. οἷον τὸ περὶ πραγμάτων διεξιέναι τινῶν καὶ λέγειν αὐτὰ, μηδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης, μηδὲ ἐπερωτῶντός τινος. ὡς τὰ πολλὰ ἔχει τῶν ἀνακρέοντος. καὶ πάλιν τὰ θεοκρίτου ἐν τοῖς βουκολικοῖς, καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων. οἷον κωμάσδω ποτὶ τὰν ἀμαρυλλίδα, ταὶ δέ μοι αἶγες βόσκονται κατ' ὄρος, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπεὶ δ' ἐν τῷ περὶ καθαρότητος ἡμῖν, τὰ παραδείγματα ἦν πολιτικώτερα καὶ ἀγωνιστικώτερα. ὥσπερ ἴσως καὶ τὸ

ποτὲ δ᾽ αὖ καταμιγνύναι τοῖς προειρημένοις εἴδεσιν ἅπασιν, οἷον σφοδρότητι ἢ σεμνότητι ἢ κάλλει καὶ τοῖς λοιποῖς. λέγω γὰρ ἦθος νῦν οὐχ ἁπλῶς τοῦτο μόνον τὸ δι᾽ ὅλου τοῦ λόγου ἀναγκαίως ἔχον ἐμφαίνεσθαι, καθάπερ εἰ σώματος χρῶμα. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐγκαταμίγνυσθαι πεφυκὸς πανταχοῦ καὶ ἐν σφοδρότητι καὶ ἐν τραχύτητι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ γένοιτο ἄν, εἰ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις οἰκείους καὶ πρέποντας τοὺς λόγους περιάπτοι τις. οἷον στρατηγοῖς ἢ ῥήτορσιν ἢ τοῖς ἰδίως ὀνομασθεῖσιν, ἠθικοῖς, οἷον λίχνοις, ἢ δειλοῖς, ἢ φιλαργύροις, ἢ τοῖς τοιούτοις. καὶ μαθησόμεθά γε τοιοῦτο, ποῖα εἴδη τίσιν ἁρμόττει προσώποις ἐν τῷ περὶ δεινότητος. τοῦτο δὲ περὶ οὗ νυνὶ λέγομεν αὐτό γε καὶ τὰ εἴδη αὐτοῦ δύναται μὲν καὶ δι᾽ ὅλου ποτὲ λόγου παραλαμβάνεσθαι, ὥσπερ καὶ ταῦτα. οἷον σεμνότης τραχύτης καὶ τὰ λοιπά. δύναται δὲ καὶ κατὰ τὰ αὐτά, καθάπερ κἀκεῖνα. καὶ μερικῶς που γίνεσθαι χρήσιμα, ὥσπερ ἐστὶ πολλάκις εὑρεῖν παρὰ τῷ ῥήτορι. σαφὲς δὲ ὃ λέγω μᾶλλον γενήσεται ἐπισκεψαμένοις τὸν λόγον τὸν περὶ αὐτοῦ. ἦθος τοίνυν ἐν λόγῳ ποιεῖ ἐπιείκεια, καὶ ἀφέλεια, καὶ πρὸς τούτοις τὸ κατ᾽ αὐτὸν ἐμφαινόμενον ἀληθὲς καὶ ἐνδιάθετον. ἡ δὲ βαρύτης ὑπόκειται μὲν ὑπὸ τὸν ἠθικὸν λόγον. οὐ μὴν συμπληροῖ γε αὐτόν, ὥσπερ ἥτε ἀφέλεια καὶ ἡ ἐπιείκεια, τό τε ἀληθὲς καὶ τὸ ἐν

τοῦτ' οἶμαι καὶ γοργότεροι καὶ λογοειδέστεροι τῶν ἄλλων εἶναι δοκοῦσι, διότι τροχαϊκῶς σύγκειν-ται· τρέχει γὰρ ὡς ὄντως ἐν τούτοις ὁ ῥυθμός. εἰ δὲ μὴ ἀκριβεῖς οἱ τροχαῖοι παρὰ τῷ ῥήτορι ἐν ταῖς γοργότησιν εὑρίσκονται, πολλάκις διεμαρτυρά-μην· ὅτι ἓν οὐδὲν μονοειδές ἐστιν εὑρεῖν παρ' αὐτῷ, ἀλλὰ ποικίλλει νῦν μὲν ἐννοίαις σεμναῖς γοργὸν, ἢ τινα ἄλλον ἀναθεὶς ῥυθμὸν, ἢ μέθοδον, ἢ τι τῶν ἄλ-λων· νῦν δὲ τὸ ἀνάπαλιν. καίτοι τὸ ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἧκε δ' ἀγγέλων τις, ὡς τοὺς πρυτάνεις ὡς Ἐλά-τεια κατείληπται, τάχα δ' ἂν ἔχει τι πλέον εἰς γοργότητα, καὶ διὰ τὴν ἀναβολὴν τοῦ ῥυθμοῦ, τρο-χαϊκὴν οὖσαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. ἀνάπαυσις δὲ γορ-γὴ ἡ εἰς τροχαῖον φύσει καταλήγουσα καὶ μὴ βε-βηκυῖα. οὐ γὰρ δύναται ὁ ῥυθμὸς γοργὸς εἶναι βε-βηκώς. περὶ δὲ βεβηκότων ῥυθμῶν, καὶ τῶν οἱονεὶ κρεμμαμένων καὶ ἀνηρτημένων ἐν τῷ περὶ κάλ-λους ἀκριβέστερον εἴρηται.

ΠΕΡΙ ΗΘΟΥΣ.

Σαφὴς μὲν δὴ καὶ ἀξιωματικὸς καὶ ἔτι αὖ καλός τε καὶ γοργὸς ὅπως γίνεται λόγος, ἐν τοῖς πρὸ τούτου ἡμῖν δεδήλωται. ἕποιτο δ' ἂν ἐκείνοις ὁ περὶ ἤθους ἀ-ναγκαίως χρησιμώτατον γὰρ ὑπὲρ ἄλλο τι, καὶ ἔστι τοῦ-το δὴ τὸ ἠθικὸν εἶδος τοῦ λόγου. εἰδέναι τε ὅπως γί-νεται. καὶ ποιεῖν δυνάμενος τοτὲ μὲν ὅλῳ λό-γῳ ἀποδιδόναι, τὸ τοιόνδε ἦθος, εἰ τοῦτο δέοι.

τοῦ δ' αὖ καὶ ὄντος τμητικοῦ λόγου καὶ δοκοῦντος εἶναι, παράδειγμα τὸ, καὶ σπουδαῖα νομίζων ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει περὶ ὧν βουλεύεσθε. σπάνιον δὲ τὸ τοιοῦτον παρά γε τῷ δημοσθένει. τὰς μέντοι αἰτίας, δι' ἃς νῦν μὲν οὕτως, νῦν δὲ ἐκείνως χρῆται τῷ λόγῳ τῷ τμητικῷ, καὶ ὡς δεῖ καὶ ἡμᾶς αὐτῷ χρῆσθαι, ἐν τῷ περὶ μεθόδου δεινότητος ὁροῦμεν. ἐκείνης γὰρ ἴδιον τὸ εἰδέναι καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εἴδεσι, πότε, καὶ ποῦ, καὶ πρὸς ὅν τινα, καὶ πῶς προσήκει χρῆσθαι. ἀλλὰ ἐπὶ τὸν περὶ γοργότητος λόγον πάλιν ἐπανιτέον. μέθοδοι μὲν γὰρ καὶ σχήματα δι' ὧν γοργὸς ὁ λόγος γίνεται, εἰρήκαμεν. ἀπὸ δὲ τῶν σχημάτων δῆλά πως καὶ τὰ ἑξῆς. λέξις μὲν γὰρ, ὅπερ ἔφην βραχεῖα, ἥτις ἂν εἴη τοιάδε ἢ τοιάδε συντελεῖ πρὸς γοργότητα. οὐ μὴν, ἀλλ' αἱ βραχεῖαί γε ἐπιτηδειότεραι. κῶλα μὴν τοῦ λόγου τοῦ γοργοῦ πάντως οἶμαι βραχέα δεῖ. συνθήκη δὲ γοργότητος ἡ ὀλιγάκις ἢ μὴ δ' ὅλως ἔχουσα σύγκρουσιν φωνηέντων. οὐ γὰρ δὴ κεχηνέναι δεῖ τόν γε ἀληθῶς γοργὸν λόγον, πλὴν εἰ τραχύνεσθαι δέοι. πλεονάζειν μέντοι πάντως ἐνταῦθα τοῖς τροχαίοις καὶ τὰς τροχαϊκὰς συζυγίας προσήκει. καὶ τούτου γε τεκμήρια ἐναργῆ πολλὰ καὶ τῆς τραγῳδίας, ἔνθα ἐπείγεσθαι ὁ λέγων δοκεῖ τροχαϊκῶς συντεθέντα. καὶ παρὰ τῷ μενάνδρῳ. ὁ δὲ ἀρχίλοχος αὐτὸ καὶ σαφέστερον ἐποίησε καὶ γοργότερον. οἱ γὰρ τετράμετροι αὐτῷ διὰ

νομίζειν ταῦτα εἶναι τὸ τετμηκέναι σκέψαιτο. πολλὰ γὰρ δι' ὀλίγων ἐν ἀμφοτέροις εἴρηται, οὐ μὴν ἐμφαίνεταί γε τὸ τέμνεσθαι. παραδείγματα δὲ τοιαῦτα μυρία ἐστὶ παρὰ τῷ ῥήτορι. τὸ δ' αὖ δοκοῦντος μὲν τέμνειν τὰ πράγματα, οὐ μὴν τέμνοντός γε ὡς ἀληθῶς, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ περιβάλλοντος λόγου, παράδειγμα τόδε. ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ τὰ ἑξῆς. μέχρι τοῦ πρότερον ταῦτα ποιῶν. ἐνταῦθα γὰρ δοκεῖ μὲν πολλὰ λέγειν, καὶ νὴ δία ταχέως ἀφ' ἑκάστου αὐτῶν ἀπαλλάττεσθαι. διὸ καὶ γοργότητά τινα ἔχει ὁ λόγος, καὶ τομὴν ἐμφαίνει, οὐ μὴν πολλά γε ὡς ἀληθῶς λέγει πράγματα. οὐδὲ ταχέως ἀφ' ἑκάστου αὐτῶν ἀπαλλάττεται ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ ἐπιμένει περιβάλλων. γένη γὰρ εἴδεσι, καὶ ὅλα μέρεσι, καὶ ἀόριστα ὡρισμένοις. καὶ ἕτερα ἄττα περιβλητικὰ προσλαμβάνων περὶ ἑκάστου ὡς ἰδίαν ἔχοντος ὑπόστασιν ἐμφαίνει παραδηλῶν ταῖς συμπλοκαῖς. καὶ μεταβάσεις ποιούμενος ἀπὸ πραγμάτων ἐπὶ ἕτερα πράγματα. διὸ πολλὰ ἔδοξεν εἶναι δύο ὄντα σχεδὸν τὰ πάντα. ἔστι γὰρ ἥ τε εὔβοια καὶ τὸ βυζάντιον. εἰ δὲ βούλει, ἔστω καὶ πλείονα. οὐ μὴν τοσαῦτά γε ἐστὶν ὅσα ἐμφαίνεται εἶναι διὰ τὰς συμπλοκάς. παραδείγματα δὲ καὶ τούτου τοῦ μὴ τέμνοντος μὲν τὰ πράγματα λόγου, δοκοῦντος δὲ λέγεσθαι τμητικῶς, μυρία ἐστὶ παρὰ τῷ ῥήτορι.

κου οὐδὲν ἧττον ἔμφασις ἔσται. τοῦ δ' αὖ γοργοῦ καὶ αὐτοῦ μὲν ἔμφασίς τις, μετρία δέ πως. προσβολὴ δὲ μᾶλλον γενήσεται ἡ γοργότης. οἷον ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν καὶ κατασκάπτων πορθμόν, καὶ τὰ ἑξῆς, μέχρι τοῦ, πότερα ἠδίκει, καὶ παρεσπόνδει καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ. ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπανιτέον. σχήματα μὲν γοργότητος ταῦτα. καὶ νὴ δία τοῦ τε φαινομένου μὲν τμητικοῦ, μὴ ὄντος δὲ τοιούτου λόγου. καὶ τοῦ ἀμφότερα φαινομένου τε, καὶ τέμνοντός γε ὡς ἀληθῶς ἐν βραχέσι τὰ πράγματα. τοῦ μέντοι τέμνοντος μὲν, μὴ μέντοι γε δοκοῦντος τέμνειν, οὐ ταῦτα. ἀλλ' οἵ τε πλαγιασμοὶ, καὶ τὰ κατὰ συστροφὴν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. πολλὰ γὰρ δι' ἐλαχίστων ἐν ἐκείνοις λέγεται τοῖς σχήμασιν, οὐ παραδηλούντων ἡμῶν ὅτι τέμνομεν τὰ πράγματα. παραδείγματα δὲ αὖ προσθήσομεν ἑκάστου. ἵνα καὶ σαφὴς ὁ λόγος ᾖ. τοῦ μὲν οὖν τέμνοντος τὰ πράγματα λόγου, οὐ μὴν δοκοῦντος τέμνειν παράδειγμα. οἷον πολλῶν ὦ ἀθηναῖοι λόγων γινομένων, ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦτο μὲν οὖν ἐκ πλαγιασμοῦ τοιοῦτον ἐγένετο. τοῦ δ' αὖ κατὰ συστροφὴν σχήματος ἐν τούτῳ τῷ εἴδει, παράδειγμα τόδε. ὁ γὰρ μεσήνην λακεδαιμονίοις ἀφεῖναι κελεύων πῶς αὖ ὀρχομενὸν καὶ κορώνειαν τότε θηβαίοις παραδιδοὺς, τὸ δίκαια

μνει καὶ δοκεῖ τέμνειν. κείσεται δὲ αὐτοῦ καὶ παραδείγματα καθ' ἕκαστον τούτων ὀλίγῳ ὕστερον. ἔνθα καὶ σαφέστερόν τι περὶ τούτων ἐροῦμεν. νῦν δὲ πρῶτον περὶ τῶν σχημάτων λέξομεν. ἃ τμητικὰ ὄντα κατ' ἀνάγκην ἐστὶ καὶ γοργά. σχήματα μὲν οὖν τοῦ εἴδους τάδε. τὸ ἀσύνδετον κομματικόν. οἷον, προσῆλθε τῇ βουλῇ, προβούλευμα ἐγράφη. τὸ κατ' ὄνομα κομματικόν. οἷον, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, μεθώνην, παγασάς. καὶ αἱ πυκναὶ καὶ αἱ δι' ἐλαχίστου ἐξαλλαγαί. οἷον, το πρῶτον ἀμφίπολιν λαβὼν, μετὰ ταῦτα πύδναν, πάλιν ποτίδαιαν, μεθώνην αὖθις, εἶτα θετταλίας ἐπέβη, καὶ τὰ ἑξῆς. οἵ τε δι' ἐλαχίστου λόγου μερισμοὶ τὴν ἀνταπόδοσιν ἔχοντες. οἷον, ἑσπέρα γὰρ ἦν. ἧκε δ' ἀγγέλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς ἐλάτεια κατείληπται. τὸ κατ' ἐπαναφορὰν κομματικόν. οἷον, σὺ τοὺς νόμους καλεῖς; σὺ σεαυτὸν καλεῖς. τὸ κατὰ ἀντιστροφὴν κομματικόν. ταξιάρχους παρ' ὑμῶν. ἄρχοντας παρ' ὑμῶν. αἱ ταχεῖαι καὶ δι' ἐλαχίστου συμπλοκαί. οἷον, καὶ σπουδαῖα νομίζων ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει περὶ ὧν βουλεύεσθε, ἐφ' ἃ παρελήλυθα. καὶ ὁ θουκυδίδης, καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν ὦ λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι. εἰ δὲ πολλαὶ γένοιντο αἱ συμπλοκαὶ καὶ μὴ καθ' ἑκάστην πληρουμένης τε καὶ ἱσταμένης τῆς διανοίας. ἀλλ' εἰς μίαν ὡς περίοδον τινὰ πασῶν περιλαμβανομένων, τοῦ μὲν τμητι-

τὰ ἑξῆς δὲ τοιαῦτά ἐστι. τοῦτο τὸ σχῆμα κατὰ τὴν σ-
κὴν τινες ὠνόμασαν. ἔτι ἐξαιρεῖται τῶν ἀφηγήσε-
ων τὴν ὑπτιότητα καὶ τὸ ἀποτρέχον λεγόμενον σχῆ-
μα. οἷον, ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ,
καὶ τὰ ἑξῆς. ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ περιβάλλει. αἱ δὲ
ὑποστροφαὶ αἳ μὴ ὦσι μακραὶ ἧττον περιβάλλου-
σι. καὶ εἰρήκαμεν τοῦτο κἀν τῷ περὶ περιβολῆς.
ἀλλὰ ταυτὶ μὲν ὥσπερ ἰάματά ἐστιν ὑπτιότητος, καὶ
δύναται ταυτὸν ὅπερ διακρίνεια ἐν σαφηνείᾳ. ἐκεί-
νη τε γὰρ τὰ συγκεχυμένα διακρινεῖ πρὸς σαφή-
νειαν, ὡς ἐδείκνυμεν ἐν τῷ περὶ σαφηνείας. ταῦ-
τά τε τὰ σχήματα τὸν ὑπτιάζοντα λόγον ὀρθοῖ καὶ
γοργὸν ποιεῖ. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ τοῖς περὶ τῆς σαφη-
νείας ἔχει καὶ τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι ὥσπερ γὰρ
ἐκεῖ ἡ μὲν καθαρότης καθ᾿ ἑαυτὴν ἐποίει τὸν σαφῆ
λόγον, προσεδεῖτο δὲ τῆς διακρινείας εἴπου συγ-
χέοιτο ὁ λόγος εἰς ἐπανόρθωσιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα
πάλιν, ἔστι μὲν τὸ ποιοῦν τὴν γοργότητα μάλιστα εἶ-
δος λόγου τὸ τμητικόν. εἰ δέ ποτε ἐκπέσοι κατ᾿ ἀ-
νάγκην τινὰ εἰς ὑπτιότητα, δεῖ τῶν προειρημένων
σχημάτων, ἃ δὴ πέφυκεν ὀρθοῦν καὶ διεγείρειν τὸν
λόγον ἀπὸ τῆς ὑπτιότητος. τμητικὸς δὲ λόγος καὶ
γοργὸς μάλιστα ἐν τοῖς σχήμασι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς θε-
ωρεῖται. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ὁ λόγος ὁ τμητικὸς πο-
τὲ μέν ἐστιν, οὐ μὴν δοκεῖ γε εἶναι τμητικός. ποτὲ
δὲ δοκεῖ μὲν εἶναι τοιοῦτος, οὐ μὴν τέμνει γε ὡς ἀ-
ληθῶς τὰ πράγματα. ποτὲ δὲ ἀμφότερα, καὶ τέ-

ἀποδρομῆς εἴτε συγχωρήσεως, καὶ ὅσα εἴδη αὐτῆς, καὶ ὡς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστον ἐν τῷ περὶ δεινότητος ἡμῖν ἀκριβῶς λελέξεται. ἡ δὲ ἀποστροφή. οἷον, παρά σοὶ κατέλυον Αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτὸν δοκεῖ μέν πως εἶναι μέθοδός τις. οὐ μὴν ἐμοί γε φαίνεται. ἀλλ᾽ εἶναι μᾶλλον σχῆμα. εἴτε δὲ σχῆμα, εἴτε μέθοδός τις ἐστὶν ἡ ἀποστροφὴ, τῶν τοιούτων ἐστὶ καὶ αὐτὸ γοργὸν τὸν λόγον. καὶ μάλιστα εἰ συνεχῶς γίνοιτο. ἡ γὰρ μετάβασις ἢ νῦν μὲν ἐπὶ τοὺς δικαστὰς, νῦν δὲ ἐπὶ τὸν ἀντίδικον, ἢ ὅντινα οὖν κινεῖ πως καὶ γοργὸν ποιεῖ τὸν λόγον. ἀλλὰ μέθοδος, μὲν αὕτη γοργότητος ἢ καὶ μέθοδοι. σχήματα δὲ τὰ μὲν ὁμολογουμένως ἐστὶ φύσει γοργὰ καὶ τμητικά. καὶ αὐτῆς γε ἕνεκα τῆς γοργότητος παραλαμβάνεται. τὰ δὲ τὴν συμβαίνουσαν τῷ λόγῳ πολλάκις διά τινας ἀνάγκας ὑπτιότητα ἐξαιρεῖσθαι πέφυκε. καὶ πρῶτόν γε περὶ τούτων λέξομεν. ἐξαιρεῖται τοίνυν ὑπτιότητα λόγου σχῆμα τὸ καθ᾽ ὑποστροφήν. καὶ ἔστι σφόδρα χρήσιμον τοῦτο ἐν ταῖς ἀφηγήσεσιν. οἷον, ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος Ἀθηναίων αἰσθόμενος Φίλιππον. εἶθ᾽ ὑποστροφὴν ὑπέστρεψεν ἐξ ἐπεμβολῆς, ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη. εἶτα πάλιν ἦλθεν ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν, ἐπιβουλεύοντα τοῖς Ἕλλησι. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ τοῦ γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου. εἶθ᾽ ἡ ὑποστροφή. οὐ δι᾽ ἐμέ. οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ ἐπολιτευόμην πω τότε. εἶτα πάλιν ἡ ἀφήγησις. πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε. καὶ

περὶ δεινότητος. ἀλλ' ἥ γε λέξις ὁποία ποτ' ἂν ᾖ, βραχεῖα συντελεῖ πρὸς γοργότητα. ἢ τὸ ἀνάπαλιν ἐναντιοῦται. ἡ τ' αὖ μέθοδος ἡ ποιοῦσα τὴν γοργότητα σχεδόν ἐστι μία, ὡς σύντομον εἰπεῖν. ἐπεὶ δὴ διὰ τοῦ τμητικοῦ γίνεται τύπου, οὗτος δ' ἐν σχήμασίν ἐστι, καὶ κώλοις ἐν οἷς θεωρεῖται. ἔτι μέντοι καὶ συνθήκῃ καὶ ἀναπαύσεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς. ἔννοια δὲ ὅπερ ἔφην, οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἥ τις καθ' ἑαυτὴν ποιεῖ τὸν λόγον γοργόν, πλὴν εἰ τὴν ὀξύτητά τε καὶ δριμύτητα, ὡς ἔλεγον, γοργότητος ἰδίαν θήσει τις. περὶ δὲ ταύτης, ὅπερ ἔφην, ἔν τε τῷ περὶ ἀφελείας, ἔν τε τῷ περὶ δεινότητος, ἡμῖν λελέξεται. νυνὶ δὲ περὶ μεθόδου τῆς ποιούσης γοργὸν τὸν λόγον λέξομεν πρῶτον. σχεδὸν οὐ πόρρω τινὸς ὀξύτητός τε καὶ δριμύτητος οὐδὲ ταύτης οὔσης. μέθοδος τοίνυν, ὅπερ ἔλεγον, γοργότητος μία, τὸ ταῖς ἀπαντήσεσι ταχείαις χρῆσθαι καὶ βραχείαις, ταῖς τε ἀντιθέσεσιν ὡσαύτως. οἷον, τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθε. αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἅπασιν ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. καὶ πάλιν φησίν. ἀλλὰ τὸ τοῦ κεφάλου καλόν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν; καὶ νὴ δία εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον ὁ πολλάκις μὲν φυγών, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν, κακοδαιμονοῦσι βυζάντιοι. σφόδρα γε. ἀλλ' ὅμως δεῖ σώους αὐτοὺς εἶναι. συμφέρει γὰρ τῇ πόλει. ταῦτα γάρ πως εἰσὶ καὶ ὀξέα. περὶ δὲ

συνδρομῆς

μβρος τοῦ λόγου ἱστάμενα διειδέστερά πως καὶ κρουστικώτερα εἰσὶν, ἀλλ᾽ οὐ σεμνότερα. οἷον, ἐπὶ δ᾽ ἀμβροσίη νὺξ. καὶ κάρηνα μοι ἀλλότριος φώς. καὶ ἀπόλλων ἀρτέμιδί ξύν. καὶ ὅσα τοιαῦτα. ταῦτα περὶ συνθέτου κάλλους ἐν λόγῳ. ὁ δὲ λεγόμενος ὡραῖος λόγος, καὶ ἡ ἁβρότης οὐ τούτου τοῦ κάλλους, τοῦ δ᾽ ἐν γλυκύτητι μᾶλλον ἢ ἐν ἀφελείᾳ γιγνομένου ἐστὶν, ἐν δὲ τῷ περὶ ἐκείνων φανεῖται σαφέστερον. νυνὶ δὲ ἤδη μετὰ τὸν περὶ κάλλους, περὶ γοργότητος ἂν εἴη λέγειν.

ΠΕΡΙ ΓΟΡΓΟΤΗΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

κ

Αλὸς μὲν οὖν ἅμα ὄγκῳ καὶ ἀξιώματι λόγος καὶ ἔτι σαφὴς ὅπως γίγνεται, ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἴρηκα. δεῖ δὲ τῷ τοιούτῳ λόγῳ πάντως καὶ γοργότητος, ἵνα μὴ ἀργὸν αὐτῷ καὶ σαφὲς μόνον τὸ μέγεθος εἴη, ἢ καὶ τὸ κάλλος, ἀλλὰ καὶ γοργόν. γοργότητι γὰρ ἐναντίον τὸ ἀνειμένον καὶ ὕπτιον. ἡ τοίνυν γοργότης θεωρεῖται μὲν καὶ ἐν λέξει καὶ ἐν μεθόδῳ, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, πλὴν ἐννοίας. εἰ μή τις ἄρα τὰ ὀξέα τῶν νοημάτων γοργὰ λέγοι. περὶ δὲ ὀξύτητος ἐν τῷ περὶ ἀφελείας τε καὶ δριμύτητος λέξομεν, καὶ ἔτι ἐν τῷ

ἂν ἔχει τὴν τελευταίαν, ἢ πάντως βραχεῖαν παραληγομένην. οἷον, ἐγὼ δ' ὅτι μέν τινων κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀτοπωτάτων ἐστίν, ἐάσω. καὶ πάλιν, ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον, τοῦθ' ὅτι λεπτίνης. καὶ πάλιν, κἄν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ. καὶ πάλιν, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ. ταῦτα γὰρ πάντα ῥυθμοί τινες εἰσὶν οὐ βεβηκότες, ἀλλ' ἀπηρτημένοι ὡς εἴρηται. καὶ χρήσιμοί γε οὗτοι τῷ κεκοσμημένῳ λόγῳ. καίτοι αὐτό γε τὸ μὴ βεβηκέναι καὶ αὐτὸ δὴ ποιοῦσι τὴν ἀνάπαυσιν. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τό, ὡμολόγησα τούτοις, ὡς ἂν οἷός τε ὦ συνερεῖν. ἡ μὲν γὰρ ἔννοια βέβηκεν. ὁ ῥυθμὸς δὲ οὔ. οὐδὲ γὰρ τοῦτο ὁ ῥήτωρ ἐβούλετο, ἐπεὶ τοῦ χάριν οὐκ εἶπεν, ὡμολόγησα τούτοις, ὡς ἂν οἷός τε ὦ συνειπεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι, ὅτι διὰ τὸ ἀνόμοιον ἂν γενέσθαι τὸν ἦχον εἰς μακρὰς πάσας εἰ κατέληγεν, ὅ ἐστι τοῦ βεβηκότος ῥυθμοῦ. οὐ μήν, ἀλλ' εἴτε βεβηκώς, εἴτε μὴ ὁποῦτος εἴη ῥυθμός. ἵνα μὴ πάντῃ τῷ διονυσίῳ, ὡς δοκεῖ περὶ λέξεώς τι πεπραγματεῦσθαι, ἀντιλέγωμεν, δῆλον ὡς τοῖς κάλλοις ἐστὶν ἴδιος. ἔτι δὲ μειζόνως τὸ ἐκπρεπὲς τῆς τοιαύτης ἀναπαύσεως τοῦ ῥυθμοῦ φανερὸν γίνεται, εἰ μονοσύλλαβον εἴη τὸ τελευταῖον μόριον τοῦ λόγου. οἷον περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ. καὶ θετταλοὶ δὲ οὐδένα πώποτε ὅν τινα οὔ. τεκμήριον δὲ ἐναργέστερον τούτου, τὰ μέτρα καὶ τὰ ποιήματα. καὶ γὰρ τῶν ἐπῶν τὰ εἰς μονοσύλλαβόν τι

φθόγγων καὶ συλλαβῶν καὶ χρόνων, καὶ τὰ μὲν ὀξύτονα, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα. καὶ εἰ δι' ἀλλήλων ποικίλως συντιθοῖτο τοιαῦτα. ὥστε μεταξὺ τῶν μακρῶν λέξεων τὰς μικράς, καὶ τῶν μακρῶν τὰς μεγάλας κεῖσθαι. αὕτη γὰρ μάλιστα εὐμελής τε καὶ κεκοσμημένου λόγου συνθήκη. ἀναπαύσεις δὲ λόγῳ περικαλλεῖ πρέπουσιν οὐχ αἱ βεβηκυῖαι. σεμνότερον γὰρ τοῦτό γε, καὶ σεμνῷ κάλλει ἁρμόττει. οἷον, ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας. σεμνὴ γὰρ ἡ ἀνάπαυσις καὶ βεβηκυῖα. ἐμέλησε γὰρ τῷ ῥήτορι τοῦ μὴ δι' ὅλου καλλωπίζειν δοκεῖν. τό γε μὴν ἀποφερόμενον ἔχει τι τοῦ περικαλλοῦς. εἰ καὶ αὐτό πως βεβηκέναι δοκεῖ. καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. εἰς γὰρ βραχύτερόν τι μόριον τοῦ λόγου κατέληξε. καὶ ἕνεκα μὲν τῆς ἐννοίας ἕστηκεν ὁ ῥυθμός. πεπλήρωται γάρ πως ἡ ἔννοια, καὶ βέβηκε. κατὰ δὲ τὴν λέξιν οὐχ ὡσαύτως. καίτοι εἰς φωνῆεν τὸ ω καταλήγων. ὅπερ καὶ αὐτὸ σεμνοῦ ἦν ῥυθμοῦ. βεβηκὼς μὲν γὰρ τελέως γίνεται ῥυθμός, εἰ ἅμα τῇ ἐννοίᾳ πεπληρωμένῃ καὶ μόριον λόγου τι μακρόν. καὶ εἰς μακρὰν τὴν τελευταίαν καταλήγοι συλλαβήν. οἷον, ὥστ' ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι. οὐ βεβηκὼς δὲ ῥυθμός. ἀλλ' οἷον κρεμάμενος καὶ ἀνηρτημένος. ἐξ ἐναντίας τῶν προειρημένων. ὅτε τῆς ἐννοίας μὴ πεπληρωμένης πω, μεταξὺ δέ πως διαναπαυομένης ἡ κατάληξις εἰς βραχὺ μόριον γίνοιτο λόγου. καὶ εἴ τοι βραχεί-

συγκρούσεως τῶν φωνηέντων. ἔπειτα τῆς μὴ πόρρω
μέτρου τινὸς οὔσης. καὶ μέτρου γε τοῦ οἰκείου κατὰ
τοὺς πόδας τῷ λόγῳ καὶ τῷ εἴδει τοῦ λόγου δη-
λονότι, ὅ, τι ἂν ἐργαζώμεθα. ἄλλο μὲν γὰρ σεμνοῦ
λόγου μέτρον οἰκεῖον, ὡς ἐν τῷ περὶ σεμνότητος
ἐλέγομεν. ἄλλο δὲ ἄλλης ἰδέας, ὡς καθ᾽ ἑκάστην
εἰρήκαμεν. εἴπερ δέ τινος ἄλλου ὁ περικαλλὴς λό-
γος τῆς συνθήκης δεῖται. κατὰ γὰρ ταύτην τὸ πλεῖ-
στον αὐτοῦ ἐκφαίνεται. καὶ ἡ ἐπιμέλεια καὶ ὁ κό-
σμος ἐνταῦθα εὐπρεπής. διόπερ δεῖ μάλιστα κα-
λὸν, ὅτε ποιοῦμεν λόγον μέτρου πλησίον εἶναι τὸν
ῥυθμὸν, μὴ μέντοι μέτρον αὔτικρυς. κακία γὰρ τοῦ-
τό γε. διὰ πλειόνων δὲ μέλλων ἀκριβολογεῖσθαι
περὶ τούτου παραιτοῦμαι μηδένα δυσχεραίνειν τῇ λε-
πτολογίᾳ. τὸν γὰρ περὶ ῥυθμῶν τι λέξοντα καὶ ταῦ-
τα τῶν κεκαλλωπισμένων, ἀνάγκη πλείονι τῇ ἀ-
κριβείᾳ τε καὶ λεπτότητι χρήσασθαι. ἀλλ᾽ ὅθεν ἐξέ-
βην ἐπανιτέον. γίνεται γὰρ, ὡς ἐλέγομεν, τοιοῦτος
ὁ ῥυθμὸς κατὰ τὴν συνθήκην. οἷον ἐγγὺς εἶναι τοῦ
καὶ ἔμμετρον ὄντως τὸν λόγον φαίνεσθαι. καὶ ἦχόν
τινα τοῦτον ἀποτελεῖν, ἂν πρῶτον μὲν ὅπερ ἔφην μὴ
συγκρούῃ τὰ φωνήεντα. ἔπειτα δ᾽ οἱ πόδες, ἐξ ὧν
σύγκειται ὁ ῥυθμὸς οἰκείως ἔχοιεν πρὸς ἀλλή-
λοις. καὶ μὴ ἀναρμοστοῦντες τραχύτητα ποιοῖεν.
τρίτον δὲ καὶ μέγιστον, ἂν τὰ μέρη τοῦ λόγου, δι᾽ ὧν σύγ-
κειται ὁ ῥυθμὸς, μὴ ἰσοσύλλαβα, μὴ δὲ ἰσόχρονα
μὴ δὲ ἰσότονα εἴη. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐλαττόνων, τὰ δὲ

τῶν, οὐ χρείας. ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ἡμᾶς εὖ πράττων, ὡς δέον δὲ νῦν γέγονεν αὐτῷ τὸ παρ' ὑμῶν λαβεῖν τότε τὴν ἀτέλειαν. καὶ πάλιν, ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον ὦ ἀθηναῖοι τοῦθ' ὅτι λεπτίνης, κἂν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ, φήσει δ' ἀναξίους ἀνθρώπους εὑρομένους ἀτέλειαν ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας. καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. ὁρᾷς γὰρ ὅπως βραχέα ἐστὶν ἅπαντα πλὴν τῶν πλουσίων ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν παραδειγμάτοιν τὰ κῶλα. καὶ ὡς αἱ ἐπεμβολαὶ οὐδ' ἐπεμβολαὶ δοκοῦσί πως εἶναι. καὶ ὡς περ ἐξ ἀκολουθίας τινὸς ἐπεμβεβλημέναι, ἀλλ' οὐ κατακόρως ἐμφερόμεναι; οὐ γὰρ ὅμοιον ἦν οὕτως εἰπεῖν, τοῦτ' ἐκεῖνον ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι. ἢ ὡς ταῦτ' ἔχει τὰ προειρημένα παραδείγματα. διόπερ ἐν ἐκείνῳ μὲν τὸ τῆς γοργότητος πλέον ἐστίν, εἰ καὶ ἐπιμελείας ἔχει τι. ἐνταῦθα δὲ ἀνάπαλιν. τὸ τῆς ἐπιμελείας πλέον, εἰ καὶ γοργότητος ἔχει τι. τοῦ δὲ τοιούτου κάλλους καὶ τῆς ἐπιμελείας ταύτης πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἐστὶ δημοσθενικὰ παραδείγματα ἐν ἅπασιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις. ὅ γε μὴν περὶ τῆς ἀτελείας, σχεδὸν ἅπας ἐστὶ τοιοῦτος. πολὺ γὰρ ἐν τούτῳ τὸ ἐπιμελὲς καὶ κεκοσμημένον. τὴν δὲ αἰτίαν, δι' ἣν τοιοῦτος, αὐτὸν ἐξηγούμενοι τὸν λόγον εἰρήκαμεν. ἐκ μέντοι τῶν προειρημένων δῆλον δὴ καὶ συνθήκης ὁποίας δεῖ τῷ περικαλλεῖ λόγῳ. καὶ ὅτι μάλιστα μὲν τῆς αὐτῶν

ὅτι δῆλόν ἐστιν, ὁ δὲ οὐκ ἄδηλον ἔφη. ἔτι κάλλους ἴδιον καὶ τὸ πολύπτωτον καλούμενον σχῆμα. εἰ κατὰ κῶλον ἐκφέροιτο. οἷον, αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότ' ἐπιστάντα τῇ πόλει κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν, ὥσπερ νέφος, καὶ τὰ ἑξῆς. κατὰ μέντοι κόμμα εἰ γένοιτο, πλέον ἔχει τὸ γοργόν. οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἀπήλλακται τοῦ κάλλους. οἷον οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται τούτοις πείθεσθε. ὑπὸ τούτων δέος ἐστὶ μὴ παρακρουσθῆτε. καὶ σχήματα μὲν καλλωπίζει τὸν λόγον τοσαῦτα. κῶλα δὲ κεκαλλωπισμένα φύσει μὲν τὰ μετρίως μακρότερα εἰ τῇ συνθήκῃ μὴ διεστήκει. μηδ' εἴη σύγκρουσις τις ἐν αὐτοῖς φωνηέντων, ἀλλὰ συνέχοιτο πανταχόθεν τοῖς συμφώνοις. οἷά ἐστι καὶ τὰ ἰσοκράτους. οὔτε οὐ μόνον τὰ κῶλα συνέχεται τοῖς συμφώνοις, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ λόγος. τοσοῦτον αὐτῷ τῆς εὐφωνίας καὶ τοῦ κάλλους μεμέληκε. ταυτὶ μὲν οὖν, ὥσπερ ἔφην, ὄντως καλλωπίζει τὰ κῶλα. δοκεῖ δέ πως κἀκεῖνα τὰ κῶλα συμμέλειαν ἔχειν. καί τινα κόσμον ὑφειμένον μὲν καὶ οὐ μάλα τοι κομματικόν. ὅμως γοῦν κοσμεῖ τὰ ἐξ ἀντιπλοκῆς βραχεία, ὅταν δι' ἀλλήλων ὥσπερ ἐξ ἐπεμβολῆς λέγηται πεπλεγμένα. τῆς ὅλης διανοίας μὴ καθ' ἕκαστον αὐτῶν γινομένης, τηρουμένης. δι' ὅλων δὲ ὡς μιᾶς. οἷον οὐ τοίνυν μόνον μὴ λύκων ἀδικηθῇ, δεῖ σκοπεῖν. ὦ φιλοτιμίας ἕνεκα ἡ περὶ τῆς δωρεᾶς σπουδὴ γένοιτ'

λιστα κέχρηται. διήκουσι γὰρ δι' ἀλλήλων σχεδὸν ἅπα-
σαι παρά γε τούτῳ. καὶ καθάπερ ἐκ συμφθάρσεως
ἕν τι λόγου περιποιήκασιν εἶδος τὸ κάλλιστον δὴ τοῦ-
το καὶ πολιτικὸν ὡς ἀληθῶς καὶ δημοσθενικόν. περὶ
δὲ τοῦ πολιτικοῦ λόγου πληρώσαντες τὸν περὶ ἰδε-
ῶν τῶν γενικῶν λόγον ἀκριβέστερον λέξομεν. ἔτι
κάλλους ποιητικοὶ καὶ οἱ κατὰ συζυγίαν μερισμοὶ
διὰ τὰς ἰσοκωλίας, ὡς ἐν τῷ περὶ τῆς περιβολῆς
ἐδείκνυμεν. καὶ τὸ ὑπερβατὸν δέ, ἂν μὴ κατὰ πα-
ρένθεσιν γίνοιτο, ἀλλὰ καθ' ὑπέρθεσιν, κάλλος ποιεῖ.
ἔστι δὲ τὸ μὲν καθ' ὑπέρθεσιν ὑπερβατὸν τοιοῦτον.
οἷον τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦθ' ἃ μηδεὶς πώ-
ποτε ἄλλος μακεδόνων βασιλεὺς, δόξαν ἀντὶ τοῦ
ζῆν ἀσφαλῶς ᾑρημένος. τὸ δὲ κατὰ παρένθεσιν ἐξ
ἐπεμβολῆς γίνεται. οἷον, τοῦτ' ἐκεῖνον ὅπερ καὶ
ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι. τί γὰρ ἐργάζε-
ται ἡ ἐπεμβολὴ, εἰρήκαμεν ἐν τῷ περὶ περιβολῆς.
ὅτι βραχεῖα μὲν εἴπερ εἴη γοργότητα. μακροτέρα
δὲ εἰ γένοιτο, περιβολήν. εἰ δὲ πλεονάσειε, μεστότη-
τα. ἔτι σχήματα καλλωπίζει πως καὶ τὰ καινοπρε-
πῆ. οἷον, ὑμεῖς δ' ὁ δῆμος. καὶ πάλιν, καὶ εἰ μὴ
δὲ δι' ἓν ἄλλο, ἀντὶ τοῦ εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο. καὶ
πάλιν, θετταλοὶ δὲ οὐδένα πώποτε ὅν τινα οὔ. καὶ
μὴν καὶ αἱ δύο ἀποφάσεων γινόμεναι καταφά-
σεις κάλλους ἴδιον σχῆμα. οἷον, οὐδ' οὐκ ἐθέλον-
τα μάχεσθαι ἀντὶ τοῦ θέλοντα. καὶ ὁ ῥήτωρ, ἔστι
δὲ οὐκ ἄδηλον τοῦθ' ὅτι λεπτίνης. ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν,

ταύτης μίαν λέξιν μερίσας τὰς τελευταίας αὐτῆς συλλαβὰς, ἀρχὴν τοῦ ἐπιφερομένου ποιήσηται κώλου· ὡς ὁ θουκυδίδης· σαμία μία ναῦς· καὶ αὐτίκα βοὴ ἦν· καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ, πρόθοος θοὸς ἡγεμόνευε· τὸ οὖν τοῦ δ᾽ ἐγὼν αἴτιος εἰμι, καὶ τὸ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν, τὸ πυρὶ χεῖρας ἔοικε δέμας δ᾽ αἴθωνι σιδήρῳ· ἐπαναστροφὴ ὂν οὐκ ἔσθ᾽ ὅμοιον τοῖς προειρημένοις· οὐδ᾽ ὁμοίως συμβεβουλεῦσθαι δοκεῖ· διότι μὴ συλλαβαῖς, ἀλλὰ, μὴ δὲ λέξει· κόμματι δὲ ὅλῳ ἀνέστρεψεν· ἔτι τῶν ἐπιφανῶς καλλωπιζόντων ἐστὶ μετὰ ἐναργείας· καὶ τὸ κλιμακωτὸν καλούμενον σχῆμα ὃ δὴ σπάνιον παρὰ τῷ ῥήτορι· μᾶλλον δὲ οὐδὲ σπάνιον, ἀλλ᾽ ἅπαξ, ἢ δὶς εἰρημένον· ἔστι δὲ οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ πλεονάζουσα ἀναστροφή· οἷον, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα· οὐκ ἔγραψα δέ· οὐδ᾽ ἔγραψα μέν· οὐκ ἐπρέσβευσα δέ· οὐδ᾽ ἐπρέσβευσα μέν· οὐκ ἔπεισα δέ· αἱ δὲ παχεῖαι τῶν μερισμῶν ἀποδόσεις, καὶ αἱ βραχυκωλίαι πεποιήκασιν εἶναι καὶ γοργὸν τὸν λόγον, ἢ τὸ διὰ τὰς πολλὰς ἀναιρέσεις γέγονέ πως καὶ εὐειδής, ἑτέρου λόγου· καίτοι πως καὶ τὸ εὐειδὲς ἔστι τοῦ κάλλους ἴδιον· καὶ αἱ ἀναιρέσεις αὗται· ἀλλὰ τὸ καὶ μὴ ἦν ἴδιον· πολλάκις ἐμαρτυράμην ὡς τῶν χαλεπωτάτων ἐστὶν εὑρεῖν ὁπουοῦν παρὰ τῷ ῥήτορι τοιοῦτον· οἷον, ἐπὶ πολὺ μιᾶς ἰδέας εἶναι· ποικιλώτατος γὰρ ὁ ἀνὴρ ἁπάντων· καὶ σχεδὸν ἐν ἅπαντι μορίῳ τῶν ἐκείνου πάντ᾽ ἂν εὕροις οὕτω τῇ κράσει καὶ τῇ μίξει τῶν ἰδεῶν καλ-

στιν. ἔτι καὶ ἄλλοις ποιητικὸν τὸ τοιοῦτον σχῆμα ἡ ἀντιστροφή. ἔστι δὲ τοῦτο ἐναντίον πως τῇ ἐπαναφορᾷ. κατὰ τὸ τέλος ἔχον τῶν κώλων τὴν αὐτὴν λέξιν. καὶ διαφέρει γε πάλιν καὶ τοῦτο τῆς παρισώσεως τῷ αὐτῷ, ᾧπερ καὶ ἡ ἐπαναφορά. παράδειγμα τοῦ σχήματος. οἷον ἂν μὲν γὰρ ὅσα ἄν τις λάβῃ καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν. ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃ, συνανάλωσε καὶ τὸ μεμνῆσθαι τῇ τύχῃ τὴν χάριν. καὶ πάλιν, πράττεταί τι τῶν ἡμῖν δοκούντων συμφέρειν; ἄφωνος αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν ὃ οὐκ ἔδει; πάρεστιν αἰσχίνης. καὶ πάλιν, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῷ προέχει. πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς, ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιήσαιτο ἄσμενος πρὸς ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. παιώνιον δὲ καὶ τοῦτο παρὰ τῷ ῥήτορι τὸ σχῆμα. καὶ αὐτὸ μέντοι, εἰ κατὰ κόμμα λέγοιτο, γοργὸν ποιεῖ τὸν λόγον. ἀλλ' οὐ καλλωπίζει. οἷον ταξιάρχους παρ' ὑμῶν. ἱππάρχους παρ' ὑμῶν. εἰ δὲ ἔχει τι καὶ ἐναργείας κἀνταῦθα, καὶ τῇ ἐπαναφορᾷ ἑτέρου λόγου. καὶ μὴν καὶ ἡ ἐπαναστροφὴ τὸ σχῆμα τῶν καλλωπιζόντων. γίνεται δὲ ὅταν τὸ τέλος τοῦ κώλου ἑτέρου κώλου τὴν ἀρχὴν ποιήσηται. οἷον, οὐ γὰρ δή που κτησιφῶντα μὲν δύναται ἂν διώκειν δι' ἐμέ. ἐμὲ δὲ εἴπερ ἐξελέγχειν ἐνόμιζεν αὐτὸν, οὐκ ἂν ἐγράψατο. ἐμφανὲς δὲ τὸ τῆς ἐπιβουλῆς γίνεται, καὶ τὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος, ὅ-

σκουσι γὰρ μὴ ἴσα λέγειν οἱ σοφοί. κατὰ τέλος δὲ ὅπως αἱ παρισώσεις γίνονται, δέδεικται ἔμπροσθεν. οἷον, τῇ τε πόλει βοηθεῖν ᾤετο δεῖν. καὶ δίκην ὑπὲρ αὐτοῦ λαβεῖν. καὶ τὰ ἑξῆς. αἵ τε οὖν παρισώσεις καλλωπίζουσιν, ὥσπερ ἐλέγομεν. καὶ αἱ κατὰ κῶλον ἐπαναφοραί. οἷον μέχρι τούτου λασθένης φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε θήβας. ἐπαναφέρει γὰρ οὖν τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ λόγου. διαφέρει δὲ παρισώσεως τῆς κατ᾽ ἀρχὰς τὸ σχῆμα τοῦτο, ἣ ἐκεῖ μὲν συλλαβή ἐστιν ἡ αὐτὴ ἐπ᾽ ἀμφοῖν τοῖν κώλοιν. ἢ δὲ πλείους, ἀλλ᾽ οὐ λόγου γίνεται μέρος ὁλόκληρον. ἐνταυθοῖ δὲ ὅλη τις λέξις. καὶ ὁ μὲν αὖ ἡ ἐπαναφορά, καὶ παρίσωσίς ἐστιν ἡ κατ᾽ ἀρχάς. ὁ δ᾽ αὖ παρίσωσις ἡ κατ᾽ ἀρχάς, οὐκ ἔτι καὶ ἐπαναφορά. οὐδὲν θαυμαστόν, εἴ τι καὶ λαμπρὸν ἢ ἀκμαῖον ἔχει τὸ προειρημένον παράδειγμα. συγγένεια γὰρ κάλλει πρὸς λαμπρότητα ἐν ἅπαντι σχεδὸν πράγματι, διὰ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἀκμήν. τὰ γὰρ ἀκμαῖά τε καὶ ὡραῖα καὶ σώματα, καὶ ὅ, τι βούλει πάντως λαμπρὰ καὶ καλά. οὐ μὴν τὸ ἀνάπαλιν. καλὸν γὰρ δύναταί τι καὶ μὴ ἀκμαῖον εἶναι, μὴ δὲ λαμπρόν. αἱ μέντοι ἐπαναφοραὶ ἢ κατὰ κόμματα γίνοιντο, γοργὸν ποιοῦσι τὸν λόγον, ἀλλ᾽ οὐ καλόν. οἷον, προσιὼν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ ταχεῖα τοῦ μερισμοῦ ἀπόδοσις τὸ γοργὸν ἐποίη-

κότα, καὶ τὸν δῆμον ἀκοῦσαί με τἀληθῆ κεκωλυκότα, καὶ τοὺς χρόνους καταναλωκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε πεποιηκότα, ἔφυγεν οὖν τὸ τοιοῦτον. πολλὰ δέ ἐστιν αὐτοῦ παραδείγματα, εἴτις ἐθέλει ζητεῖν. ἐπεὶ καὶ τὸ, ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ, τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τὸ τοῦ φιλίππου ζητοῦντος, τοιοῦτόν ἐστιν. ἀλλ' οὗτος μὲν ἔφυγε τὴν τοιαύτην παρίσωσιν. ἅτε τὴν τελείαν περὶ τοὺς λόγους ἐπιστήμην ἔχων. ὁ δὲ ἰσοκράτης οὐκ ἂν ἔφυγεν, ἀλλὰ καὶ μὴ οὖσαν φύσει παρίσωσιν ἐβιάσατο ἂν γενέσθαι, διὰ τὸ μέλλειν αὐτῷ κάλλους μᾶλλον καὶ ἐπιμελείας, ἢ πιθανότητος καὶ ἀληθείας. ταῖς μέντοι καθ' ὅλον κῶλον παρισώσεσι καὶ πάνυ χρῆται ὁ δημοσθένης. τὰ γάρ τοιαῦτα τοῦ κάλλους οὐκ ἀπηλλαγμένα, τὸ γοργὸν οὐδὲν ἧττον ἔχει καὶ ἀληθές, οἷον τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ; τρισὶ γὰρ κώλοις καὶ δι' ὅλων ἴσοις κομματίοις ἐν ἐπήγαγε τὸ, παρανόμων γράφῃ. καὶ πεποίηκε κάλλος δαιμόνιον ὁμοῦ τῷ γοργῷ καὶ σφοδρῷ κατὰ τὴν ἀποστροφήν. πολλαῖς καὶ τοιαύταις ἰσοκράτης κέχρηται παρισώσεσι, πλὴν οὐ κατὰ ἀποστροφήν. σχεδὸν γὰρ οὐδ' ὅλως ἐστὶ παρ' αὐτῷ τὸ σχῆμα τοῦτο. γίνονται δὲ αἱ παρισώσεις καὶ κατ' ἀρχὰς καὶ κατὰ τέλος. καὶ κατ' ἀρχὰς μέν. οἷον, προσήκει προθύμως. καὶ ὁ πλάτων, παυσαμένου δὲ παυσαμένου. διδά

ὁ δημοσθένης οὕτως· ἀλλὰ κατ᾽ ἐκείνους τοὺς τρεῖς τρόπους, ἢ διακόπτων, ὡς ἐλέγομεν, ἢ ἐναλλάττων τὰς παρισούσας συλλαβὰς, ἢ κατὰ κῶλον παρισῶν ἅπαν. διακόπτει μὲν οὖν τὰς παρισώσεις κατ᾽ ἐπεμβολὰς οὕτως. τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἄν τις ἀμελείας θείη δικαίως. τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι· καὶ ἡ ἐπεμβολή· πεφηνέναι τέ τινα ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον ἂν βουλόμεθα χρῆσθαι. εἰ δ᾽ οὕτως ἀπέδωκε τὸ ἴσον κῶλον τῷ ἐξ ἀρχῆς. τῆς παρ᾽ ἐκείνων εὐνοίας, εὐεργέτημ᾽ ἂν ἔγωγε θείην. διακόπτει μὲν οὖν οὕτως κατ᾽ ἐπεμβολήν. ἐναλλάττει δὲ τὰς συλλαβὰς τὰς κατὰ τὸ τέλος ποιούσας τὰς παρισώσεις οὕτως. οἷον τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον κλέμμα μὲν φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων τοιοῦτον ἐγένετο. ἃ γὰρ ἐκείνως εἶπε, τὸ μὲν τοίνυν φιλίππου μὲν ἐν τῇ πρεσβείᾳ κλέμμα, τουτωνὶ τὸ δωροδόκημα, σαφὴς ἂν ἡ πρὸς κάλλος ἐγένετο ἐπιβουλὴ τοῦ λόγου. διὰ τοῦτο οὖν ἐνήλλαξεν. ὅμοιον τούτῳ κἀκεῖνο, τὸ καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀληθῆ. καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ὑμεῖς πεποιηκότα καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους. τὰ γὰρ παρισοῦντα ἃ κατὰ τὸ τέλος ἔθηκεν, ἐκπρεπῶς ἂν ἐκεκαλλώπιστο αὐτῷ ὁ λόγος. πόρρω δὲ ἂν ἦν τοῦ πιθανοῦ. οἷον ἃ οὕτως εἶπε. μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελ-

σύγκειμέναι συλλαβῶν· οἷον περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ. σχήματα δὲ καλὰ καὶ ἐκπρεπῆ ποιεῖ τὸν κόσμον καὶ σαφῶς τὸ κεκαλλωπίσθαι ἐνδείκνυται. αἵ τε παρισώσεις, αἵ περ καὶ πλεονάζουσι παρὰ τῷ ἰσοκράτει. εἰσὶ δὲ καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι, οὐ μὴν τοσαῦταί γε, οὐδὲ τοιαῦται. μάλιστα δ' ἐκεῖναι παρ' αὐτῷ σπάνιαι, ὅσαι τὸ καθ' αὑτὰς ἀκριβὲς ἔχουσιν. οἷόν ἐστι καὶ τὸ, τῇ τε πόλει βοηθεῖν οἴεται δεῖν, καὶ δίκην ὑπὲρ αὐτοῦ λαβεῖν, τοῦτο κἀγὼ πειράσομαι ποιεῖν τοιαύτην γὰρ παρίσωσιν, καὶ οὕτως ἀπηκριβωμένην οὐδεμίαν δεῖξειν ἑτέραν ἔχομεν παρά γε τῷ ῥήτορι. ἀλλὰ τὴν μὲν αἰτίαν, δι' ἣν ἐνταῦθα ἐπετήδευσεν οὕτω κεκοσμημένον προσκόρως τὸν λόγον εὐθὺς ἐν προκαταρκτικοῖς παραχέασθαι θεωροῦντες τὸν λόγον αὐτὸν τὸν κατ' ἀνδροτίωνος εἰρήκαμεν. ὅτι δ' οὖν σπανίως χρῆται τῷ τοιούτῳ φανερόν. οὐ μὴν ταῖς γε παρισώσεσιν αὐταῖς σπανίως. ἀλλὰ χρῆται μὲν αὐταῖς μετρίως, μετὰ μέντοι τινὸς παραμυθίας. ἤτοι γὰρ διακόπτων αὐτὰς ἐξ ἐμβολῆς τινὸς τῷ λόγῳ καταμίγνυσιν, ἢ ἐναλλάττων τὰς συλλαβὰς τὰς κατὰ τὸ τέλος παριούσας τὰ κῶλα. ἢ ταῖς κατὰ τὸ κῶλον ἅπαν παρισώσεσιν οὐχὶ ταῖς κατὰ τὸ τέλος συλλαβαῖς ἴσαις χρώμενος, ὥσπερ ἐχρήσατο ἴσαις ταῖς κατὰ τὸ τέλος συλλαβαῖς, ἐν τῷ, ἅμα τῇ τε πόλει βοηθεῖν ᾤετο δεῖν. καὶ μυρία τις ἂν λάβοι παρ' ἰσοκράτους. οὐκοῦν

ἀπέδοσαν ὄνομα. καὶ περὶ οὗ καὶ ἰσοκράτης φη-
σὶν, ὅτι τοὺς ἀκούοντας ἐπισημαίνεσθαι καὶ θορυ-
βεῖν ποιεῖ. περὶ παρισώσεων καὶ τοιούτων τινῶν λέ-
γων, ταῦτ' εἴρηκεν ἐν παναθηναϊκῷ. φαίνεται δὲ
οὐκ ὀλίγῳ καὶ τούτῳ χρησάμενος ὁ δημοσθένης,
καὶ ἀναγκαῖον ὂν οὐδενὸς ἧττον τῶν τε προειρημέ-
νων ἰδεῶν τοῦ λόγου, καὶ τῶν ῥηθήσεσθαι μελλου-
σῶν ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, δεῖ δὴ καὶ περὶ τού-
του τοῦ κάλλους εἰπεῖν. εἰδέναι οὖν χρὴ πρῶτον ὅ-
τι τὸ τοιοῦτον κάλλος περὶ τὴν λέξιν μόνην ἐστί. καὶ
τὰ ἑπόμενα τῇ λέξει, σχήματα λέγω καὶ κῶλα, συν-
θήκας τε καὶ ἀναπαύσεις, καὶ τὸ ἐκ τούτων γινό-
μενον τοὺς ῥυθμούς. ἔννοιαι δὲ αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἢ
μέθοδοί τινες τοῦ τοιούτου κάλλους οὐκ εἰσὶ, πλὴν
εἴ τις λέγοι τὴν δριμύτητα, περὶ ἧς ὀλίγῳ ὕστερον
ἐροῦμεν, ὅτε περὶ ἀφελείας τε καὶ γλυκύτητος λέ-
γομεν. ἀλλὰ πρῶτόν γε περὶ τῶν λέξεων. περὶ γὰρ τῶν
ὁμολογουμένων πρῶτον λεκτέον. λέξις τοίνυν κα-
λὴ πᾶσα ἥπερ καὶ καθαρά. αἱ γὰρ τραχεῖαι καὶ τρο-
πικαὶ ἐναργεῖς μὲν εἶεν ἂν καὶ ἴσως καὶ ἄλλο τι, ὥς-
περ καὶ τὸ, ἐμὲ γοῦν ὦ ἀθηναῖοι διεφθαρμένος καὶ
πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε; καὶ τὸ, ἐκνενευρισμέ-
νοι, καὶ ὅσαι τοιαῦται. καλαὶ δὲ, ὡς ἐν τοιούτῳ κάλ-
λει οὐκ εἰσὶ ταῦτά τοι καὶ ὁ ἰσοκράτης μάλιστα κάλ-
λους πεφροντικὼς ἥκιστα ἐχρήσατο ταῖς τροπι-
καῖς. πλεῖον δὲ τὸ τῆς ἐπιμελείας καὶ τοῦ κάλ-
λους ἔχουσιν αἱ μικραὶ τῶν λέξεων, καὶ δι' ὀλίγων

ταῦτα γὰρ οἷον μέλη καὶ μόρια ἐστὶν αὐτοῦ, δεῖ δή πουθεν εἰ μέλλοι καλὸς ἔσεσθαι, ἄν τε ποικίλος, ἄν τε μονοειδὴς ᾖ, συμμετρίαν ἔχειν τούτων· ὅ ἐστιν εὐαρμοστίαν, καί τινα ἐπανθεῖν αὐτῷ οἷον εὔχροιαν τὴν ἐμφαινομένην δι' ὅλου μίαν τοῦ ἤθους ποιότητα· ἣν δὴ καὶ φασί τινὲς χρῶμα λόγου ὀνομάζουσιν· ὃ καὶ τοῦτό ἐστι τὸ κάλλος, ὅμοιον δοκεῖ καὶ ὁ Πλάτων εἰπεῖν φάσκων δεῖν ἔχειν τὸν λόγον κεφαλήν τε καὶ ἄκρα καὶ μέσα πρέποντα ἀλλήλοις τε καὶ τῷ ὅλῳ σώματι· ἀλλὰ μὴ χύδην ἕκαστα βεβλῆσθαι, ἃ καὶ καλὰ εἴη καθ' ἑαυτά· οὐ γὰρ δύνασθαί ποτε οὕτω γενέσθαι καλὸν λόγον· καὶ τοῦτο αἰτιᾶταί γε τοῦ Λυσίου ἐρωτικοῦ· ὡς ταῖς ἐννοίαις οὐκ εὐαρμόστως αὐτοῦ χρησαμένου, οὐδὲ τῇ τάξει· οὐ μὴν τὰς ἐννοίας γε αὐτὰς αἰτιᾶται, οὐδὲ τὴν λέξιν ἐπεὶ ταῖς γε ἐννοίαις καὶ αὐτὸς χρῆται ταῖς αὐταῖς· τὴν δ' αὖ λέξιν καὶ πάνυ ἐπαινεῖ· σφόδρα εὖ ποιῶν τοῖς τε ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥήμασι τὸν λόγον ἀποτετορνεῦσθαι· καὶ οὐκ ἀγγενῶς εἰρῆσθαι τὸ ἐπιὸν τῷ ῥήτορι, ἀλλὰ πολὺ μὲν Λυσίου καὶ τοῦ Λυσίου λόγου, εἴτ' οὖν παντὸς, εἴ τε καὶ αὐτοῦ μόνου τοῦ ἐρωτικοῦ πάνυ διαβεβλῆσθω· αὐτὸ δὲ τὸ προτεθὲν ἐπανιτέον· κάλλος γὰρ λόγου κυρίως μὲν ὃ προείρηται εἶναι λέγοιτ' ἄν· ἐπεὶ δέ ἐστι τινὰ, ἃ δὴ σαφῶς ἐκπρέπει τῶν ἄλλων πολλάκις ἐν τῷ λόγῳ, οἷον κόσμος τις ἐπικείμενος ἔξωθεν κομμωτικῶς· ᾧ μόνῳ καὶ τὸ τοῦ κάλλους τινὲς τοῦ ἐν λόγῳ

ΠΕΡΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΟΥΣ.

Μετὰ τὸν περὶ σαφηνείας τε καὶ ἀξιώματος τοῦ κατὰ μέγεθος λόγον, ἀκόλουθον ἂν εἴη λέγειν περὶ ἐπιμελείας τε καὶ κάλλους τοῦ κατ' αὐτόν. δεῖ γὰρ τῷ σαφεῖ τε καὶ ὄγκον ἔχοντι καὶ ἀξίωμα λόγῳ πάντως καὶ κάλλους τινὸς καὶ εὐρυθμίας. εἴπερ μὴ ὡς ἀγλευκής τις γενήσεσθαι μέλλοι. τούτῳ δ' ὅτι μὲν ἐναντίον ἐστὶ τὸ ἀμελὲς καὶ ἄρρυθμον καὶ κατὰ σύνταξιν εὐτελές, δῆλον. ἔστι δέ που καὶ τὸ τοιοῦτον χρήσιμον, ὥσπερ ἐν τραχύτητί τε καὶ σφοδρότητι ἑτέρου λόγου. ἀλλὰ περὶ κάλλους λεκτέον καὶ τῆς ἐπιμελείας. κάλλος μὲν τοίνυν τὸ ἐν λόγῳ κυρίως μὲν οἶμαι ἂν τὸ ἐκ πάντων τῶν ποιούντων τὰς ἰδέας αὐτοῦ πάσας. οἷον ἐννοιῶν, μεθόδων, λέξεων, καὶ τῶν λοιπῶν, εὐάρμοστον καὶ σύμμετρον μετά τινος ἐμφαινομένης δι' ὅλου τοῦ λόγου ποιότητος ἤθους μιᾶς πρεπούσης τῇ ἰδέᾳ, καθάπερ ἐν σώματι χρῶμα. λέγω δὲ ταυτὸν εἴτε κατὰ μίαν αὐτῶν ἑκάστην ἐργάζεσθαί τις προαιρεῖτο. εἴτε καὶ πάσας μιγνὺς ὡς πεφύκασι μίγνυσθαι τὸν ποικίλον τε καὶ δημοσθενικὸν, καὶ ὄντως πολιτικὸν μετιὼν λόγον. εἴτε καί τινας αὐτῶν τισι συναρμόττειν. ἐπειδὴ γὰρ καθόλου τὸ κάλλος ἐστὶ συμμετρία μελῶν καὶ μερῶν μετ' εὐχροίας. δι' ὧν λόγος τις γίγνεται, εἴτε ἰδεῶν ὅλων μιγνυμένων εἰς ταυτόν. εἴτε καὶ τῶν συμπληρούντων ἑκάστην ἰδέαν.

ταῦτα

κταί γε ταύτῃ περιβολῆς. οὐδὲ αὖ οὕτως, ὥσπερ οὐδ' ὅτε μακραὶ εἶεν ἂν ἐμβολαί. ἀπηλλάχθαι γε ἐῶσι τὸν λόγον γοργότητος. καί τοι μᾶλλον τότε ποιοῦσι περιβολὴν ἢ γοργότητα. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὰς ἐννοίας καὶ μεθόδους καὶ σχήματα. καὶ εἴπερ ἄρα λέξεις γένοιτ' ἂν ὡς ἐδείξαμεν περιβολῆς, διαρκῶς ἀποδέδεικται. κῶλα γε μὴν ἢ συνθήκας ἢ ἀναπαύσεις ἢ ῥυθμοὺς, οὐκ ἔχομεν ἴδια περιβολῆς εἰπεῖν. πάντα τε γὰρ κῶλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ πάντας δέχεται ῥυθμοὺς τοὺς ἐν πάσαις ἰδέαις καὶ πάσας συνθήκας, καὶ πάσας ἀναπαύσεις. διότι καὶ τὴν περιβολὴν ἐκεῖναι δέχονται πᾶσαι, πλὴν ἴσως τῆς καθαρότητος. ἐξίσταται γὰρ αὐτῆς ἡ καθαρότης εἰ περιβληθείη. καὶ ὅλως ὅπερ ἔλεγον καὶ τῷ περὶ αὐτῆς, ἐναντία ἐστὶ τῇ περιβολῇ. διὸ καὶ κατὰ πολλὰ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἀλλήλαις γίνονται ἥτε περιβολὴ καὶ ἡ καθαρότης εἰ καὶ μὴ κατὰ πάντα. εἰ δὲ ἐγχωρεῖ κατ' ἔννοιαν περιβάλλοντα τοῖς ἄλλοις καθαρὸν ποιεῖν τὸν λόγον, ἢ τὸ ἀνάπαλιν. οὐ δεῖ θαυμάζειν. ἔστι γὰρ καὶ καθαρῶς δοκοῦντα λέγειν, περιβάλλειν ταῖς ἐννοίαις τὰ παρακολουθοῦντα πάντα ἐξετάζοντα. καὶ τοὐναντίον αὖ περιβεβλημένος δοκοῦντα λέγειν καθαρὸν ἐκφέρειν τὸ νόημα καὶ ψιλόν. καὶ τοῦτο οἶμαι σαφῶς ἐν τῷ περὶ καθαρότητος ἡμῖν δεδεῖχθαι.

μὴν καὶ τὸ κατὰ συστροφὴν λεγόμενον σχῆμα, σφόδρα ἐμπερίβολον· οἷον, ἃ γὰρ οὐθ' ἥκομεν ἀμβοῶσι βεβοηθηκότες, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ πάλιν, ὃ γὰρ οἷς αὐ ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων, καὶ τὰ ἑξῆς· ἡ δὲ ἐπεμβολὴ καὶ ὅλως τὸ πρὶν ἀναπαῦσαι τὴν ἔννοιαν ὑποστρέφειν καὶ ἐπεμβάλλειν ἑτέρας ἐννοίας, ὅτι περιβολῆς ἴδιον, ἱκανῶς καὶ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ἐν τῷ περὶ μεστότητος καὶ ἐν τῷ περὶ καθαροῦ λόγου, καὶ ὅλως ἐν πλείοσιν εἰρήκαμεν· καὶ παραδείγματα δὲ αὐτοῦ τεθείκαμεν οὐκ ὀλίγα· εἰδέναι μέν τοι χρὴ ὅτι αἱ τοιαῦται ἐπεμβολαὶ καὶ ὑπτιότητα ἐξαιροῦνται τὴν ἐν ταῖς ἀφηγήσεσι διακόπτουσαι τὸν λόγον, καὶ ποιοῦσαι κατ' αὐτὸ τὸ διακόψαι γοργότερον· οἷον, τοῦ γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου, εἶτα διέκοψε τὴν ἀφήγησιν ἐπεμβαλὼν τὸ, οὐ δι' ἐμὲ, οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐπολιτευόμην πώποτε· εἶτα, ἧκε πάλιν ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν· πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, καὶ τὰ ἑξῆς· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος ἀθηναίων αἰσθόμενος φίλιππον, ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη ἐπιβουλεύοντα τοῖς ἕλλησι· καὶ ὅλως εἴτε βραχεῖαι εἶεν αἱ ἐπεμβολαὶ, ἀλλὰ μὴ μακραὶ μᾶλλον γοργὸν ἢ περιβεβλημένον ποιοῦσι τὸν λόγον· οἷον τὸ τ' ἐκεῖνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει φαῦλον φαίνεσθαι· ὁρᾷς πῶς ἀκίνητος καὶ γοργὸς ὁ λόγος ἐστίν; ἐγένετο δὲ διὰ τὴν ἐπεμβολὴν τὴν οὖσαν βραχεῖαν· ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει· οὐ μὴν, ἀπήλλα-

ἢ ἐξαρτηθέν· ὡς ἐδείξαμεν ὀλίγῳ ἔμπροσθεν. ἔστι γὰρ ἡ μεστότης οὐδὲν ἀλλ' ἢ πλεονάσασα περιβολή· τὰ γὰρ ποιοῦντα τὴν περιβολὴν εἰ πλείονα παραληφθείη περὶ ταυτόν· οἷον ἐπεμβολαὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, μεστὸν ποιοῦσι τὸν λόγον· μεγάλης δὲ εὐτονίας καὶ δυνάμεως ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶ τὸ σαφῶς καὶ μὴ συγκεχυμένως εἰπεῖν· τῷ ῥήτορι δὲ πολὺ τούτου τὸ περιόν· ταῦτα περί τε μερισμοῦ καὶ μεστότητος· ποιεῖν δὲ ἔφαμεν περιβολὴν σχήματα οὐ μόνον τὰ ἐφελκόμενα ἕτερα νοήματα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἄττα· περὶ ὧν ἀνάγκη καὶ αὐτῶν εἰπεῖν· τό τε οὖν κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν περιβάλλει τέλειον ποιοῦν τὸν λόγον· οἷον οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ἡμέτερα εἶτα ἡ θέσις· ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων τοὺς ἄλλους τοῦτο τὸ σχῆμα οὐκ ἔθεμεν ἐν τοῖς ἐφελκομένοις, ἀλλὰ νοήματα· ὅτι καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀναίρεσις δύναται τίθεσθαι καὶ οὐκ ἀναγκαίως αὐτῇ ἕπεται ἡ θέσις· οἷον οὐδ' ἐμέ· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐπολιτευόμην πώποτε· πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὔπω δέχεσθε· οὐδὲν γὰρ ἐπηκολούθησε θετικὸν τῇ ἀναιρέσει· τό τε οὖν καθ' ἄρσιν καὶ θέσιν περιβάλλει σχῆμα τέλειον ποιοῦν τὸν λόγον καὶ τὸ ἐξ ἀναιρέσεως συμπλεκτικόν· περιουσιαστικὰ γὰρ τὰ οὕτω προφερόμενα νοήματα δοκεῖ πως εἶναι· οἷον, οὐ μόνον τόδε, ἀλλὰ καὶ τόδε· οὐ γὰρ μόνον εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκοι τις τοῦτο ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω· καὶ

ἀνταπόδοσιν ἔχει. ἐνταῦθα δὲ τὸ κάλλος καὶ αἱ
παρισώσεις ἐποίησαν οὐ μόνον ὁ κατὰ συζυγίαν
μερισμός. ἔτι δὲ οἱ μερισμοὶ ποιοῦσι μεστὸν τὸν λό-
γον, ὅταν τε αὐτοὶ αὐτοῖς ἀντιβάλλονται. οἷον, εἰ
μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος ὦ ἀθηναῖοι, καὶ
τὰ ἑξῆς. πρὶν γὰρ ἀνταποδοῦναι ἐπενέβαλεν ἕτε-
ρον μερισμόν. εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων
ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον. εἰ δὲ μή, τότ᾽ ἂν καὶ αὐ-
τὸς ἐπειρώμην ἃ γινώσκω λέγειν. εἶθ᾽ ὕστερον ἡ αν-
ταπόδοσις. ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκα-
σιν οὗτοι, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν. μεστὸς οὖν
ἐγένετο διὰ τοῦτο ὁ λόγος. ὅταν τε οὖν αὐτοὶ ἑαυ-
τοῖς ἐπεμβάλλονται οἱ μερισμοί, μεστότητα ποι-
οῦσι. καὶ ὅταν ἀλλήλων ἐξηρτημένοι ὦσιν. οἷον, τοῦτο
τοίνυν τὸ ψήφισμα τῷ μὲν ἑνὶ τῷ χερσοβλέπτῃ
συμπράττοντι τὴν ἀρχὴν χαριδήμῳ ἀσφάλειαν
διδόναι, τοῖς δὲ τῶν ἑτέρων βασιλέων στρατηγοῖς
φόβον καὶ δέος, μή τινα αἰτίαν ἔχωσι παριστᾶν.
εἶτα πρὶν ἀπολῦσαι τὴν διάνοιαν ἀντισυνῆψεν, ἐξαρ-
τήσας τοῦ προτέρου ἄλλον μερισμόν, τοὺς μὲν ἀ-
σθενεῖς, τὸν δ᾽ ἕνα ὄντα ἰσχυρὸν καθίστησι. μεστὸν
οὖν ἐποίησε τὸν λόγον. ὅλως οὖν ἡ μεστότης γίνε-
ται, ὅταν σχήματα περιβλητικὰ δι᾽ ἀλλήλων πλεονά-
σῃ κατὰ ἐπεμβολὴν ἢ κατὰ ἐξάρτησιν, ὡς προεί-
ρηται. ἢ καὶ ἑτέροις περιβλητικοῖς ἕτερα τοιαῦτα
οὑτωσί πως συμπλακῇ. οἷον μερισμῷ τῷ καθ᾽ ὑ-
πόστασιν. ἢ ἄλλῳ τῳ ἄλλο τοιοῦτον ἐπεμβληθὲν

πάντως ἔχει περιβολῆς διὰ τὸ ἐφέλκεσθαί τι. ἤτοι δὲ φανερὰν ἔχει τὴν περιβολήν. ἢ μέχρι μὲν ἐμφάσεως περιέβαλεν. ἔπειτα δέ τι ἐποίησε. διὰ μακροῦ μὲν γὰρ ὅτε ἀπολαμβάνοι τὴν ἀπόδοσιν, περιβάλλει πάντως. οἷον τὸ μὲν οὖν τὴν φιλίππου ῥώμην διεξιέναι, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς. μέχρι τοῦ, ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι. ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἀπόδοσις. ἔστω δὲ τὸ παράδειγμα καὶ μεστὸν, οὐ μόνον περιβεβλημένον ἐστίν. ἔστι γὰρ ἡ μεστότης οὐδὲν ἄλλ' ἢ περιβολὴ πλεονάσασα ἐν ἑαυτῇ ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι περιβολὴ περιβεβλημένη. μικρὸν δὲ ὕστερον σαφέστερον περὶ αὐτῆς ἐροῦμεν. καὶ μετ' ἐναργεστέρων παραδειγμάτων. ἀλλ' οὖν ὅτε μερισμὸς διὰ μακροῦ μὲν ἔχων τὴν ἀπόδοσιν, περιβάλλει τὸν λόγον. ὡς ἐλέγομεν. δι' ἐλαχίστου δὲ γοργὸν ποιεῖ. οἷον ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν. ἧκε δ' ἀγγέλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς ἐλάτεια κατείληπται. καὶ πάλιν εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ. κρίνει δὲ τουτονί. εἰ μέντοι κατὰ συζυγίαν παραληφθείη, καὶ καλὸν ὁμοῦ καὶ ἐμμελῆ τὸν λόγον ἐποίησεν. οἷον παρὰ μὲν γὰρ τὰς τῶν χορηγιῶν δαπάνας, μικρὸν ἡμέρας μέρος ἡ χάρις τοῖς θεωμένοις γίνεται. παρὰ δὲ τὰς τῶν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἀφθονίας πάντα τὸν χρόνον ἡ σωτηρία τῇ πόλει. δύο γὰρ κῶλα συντεθέντα δύο κώλοις ἑτέροις συνεζευγμένοις, ὥσπερ ἐν στροφῇ καὶ ἀντιστρόφῳ τὴν

θαι. καὶ μάλιστα δὲ τὸ λέγον πρόσωπα ἀξίωμα ἔχει, ὡς ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου. καὶ δὴ καθόλου λέγοιτο, καὶ δὴ ἐνδέχοιτο ἐπιφοραί. ἀκμὰς γὰρ τότε μάλιστα ἐγχωρεῖ ποιεῖν. ὡς ἐν τοῖς κατὰ φιλίππου οὐ μὴν οὐδὲ ἐνταῦθα ἐκείναις μᾶλλόν ἐστι πλεονάσαι, οἷον σεμνότητι, ἢ τραχύτητι, ἢ σφοδρότητι, ἢ λαμπρότητι, ἢ ἀκμῇ. ὥσπερ τῇ περιβολῇ. τοῦτ' οὖν τὸ αἴτιον τοῦ πλεονάζειν τὸν ῥήτορα ταύτῃ παρὰ τὰς ἄλλας, ἅτε τὴν ἄκραν ἐπιστήμην ἔχοντα περὶ τοὺς λόγους. ἀλλ' ὅθεν ἐξέβημεν πάλιν ἐπανιτέον ἐπὶ τὰ σχήματα τῆς περιβολῆς. ἐφέλκεται γὰρ νοήματα καὶ τὸ ἐπιτρέχον καλούμενον σχῆμα ἐκ τοῦ παρασιωπητικοῦ. οἷον ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκ ἔτ' ἦν ὑπόλιπος οὐδεμία διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἔτι ἐφέλκονται νοήματα καὶ αἱ ὑποστάσεις, οἷον ἐξήλεγξα τὸν φίλιππον φανερῶς οὕτως, ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχοις αὐτοὺς ἀνισταμένοις ὁμολογεῖν. καὶ πάλιν, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἔτι ἐφέλκονται νοήματα καὶ οἱ μερισμοί. οἷον, ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προὔλαβε καὶ κατέσχε φίλιππος, ἐάσω. ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ διεκωλύθη, ταῦτα ἐρῶ. ἐπεὶ δὲ πολὺ τὸ σχῆμά ἐστι τὸ τοῦ μερισμοῦ, σχεδὸν ἐν παντὶ λόγῳ οὐ μόνον ἐν τῷ δημοσθενικῷ, ἄξιόν τι καὶ πλεῖον εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ. μερισμὸς γὰρ πᾶς ἔμφασιν μὲν

τοὺς χοροὺς διδάσκων. οὗτος ἀστρατίας ἑάλω. ἀλλὰ τὸ διαρκὲς εἰ θεωροίη. ἐπεὶ εὐθὺς ἐνταῦθα τὸ κέχρηται συμφορᾷ, ποῦ ἐστι καθαρὸν, πλὴν τοῦ κώλου. καὶ ὅλως τὰ τ' ἐφεξῆς ἅπαντα πῶς οὐ περιβεβλημένα. μυρία τοίνυν ὅπερ ἔφην, παρὰ τῷ ῥήτορι τὰ παραδείγματα τῆς περιβολῆς. ὅπου γε καὶ ἐν ἰδιωτικοῖς οὐδὲν ἧττον πλεονάζει τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ. ἔνθα καὶ μᾶλλον οἶμαι δεῖ τῆς καθαρότητος διὰ τὸ ἐν ἤθει τὸ πλεῖστον αὐτῶν εἶναι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ πλεονάζειν αὐτὸν τῇ περιβολῇ. καὶ γὰρ ἐπηγγειλάμην ἐρεῖν ἐν τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ, ὅτι μεγέθους μὲν αὐτῷ μέλει καὶ ἀξιώματος. τῶν δὲ ἄλλων ἰδεῶν αἳ ποιοῦσι τὸ μέγεθος τῶν τοῦ ῥήτορος λόγων, ἐν μὲν ἰδιωτικοῖς σχεδὸν, οὐδεμία πλὴν σφοδρότητος ἁρμόττει. καὶ ταύτης οὐ καθαρᾶς, ἀλλὰ μετά τινος παραμυθίας. τῶν δὲ ἄλλων οὐδεμία. οὔτε γὰρ τραχύτητι, οὔτε σεμνότητι, οὔτε λαμπρότητι, οὔτε ἀκμῇ χρήσαιτο ἄν τις ἀκριβῶς ἐν ἰδιωτικοῖς. σφοδρότητι μέντοι ἔστιν ὅπου, καὶ ταῦτα κατὰ ἤθους τινὸς, ὡς ἐν τῷ, ἀλλ' ὦ χαλεπώτατε βιωτέ. δύναται χρῆσθαι. καὶ εὕροις ἂν τούτου πολλὰ παραδείγματα. ἡ μέντοι περιβολὴ ἠδυνήθη ἁρμόσαι σχεδὸν διόλου καὶ τοῖς ἰδιωτικοῖς. ὡς αὐτὸ δή που δείκνυσι τὸ ἔργον. ἐν δὲ τοῖς δημοσίοις τῶν ἀγώνων δύνανται μέν πως καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ποιουσῶν τὸ μέγεθος ἰδέαι διὰ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων συμπαραλαμβάνε-

οὐχ οὕτως; ὅτι μέν τοι τὶς ἄνευ μερισμοῦ ὑποθετικῷ σχήματι χρήσαιτο· πάντως μὲν ὁρεῖ τι καὶ κατὰ ἀνάγκην ἑπόμενον ἕτερον νόημα· οὐ μὴν ὁμοίως ποιήσει περιβολήν· οὐ γὰρ ὡσαύτως ἐμφαίνεται, ὅτι κατ᾽ ἀνάγκην ἠκολούθησεν, ὥσπερ ἐν τῷδε· εἰ γὰρ τὸ κωλῦσαι τὴν πόλιν μετὰ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων κρίνασθαι τὴν εἰρήνην ἐπεπράχειν ἐγὼ φιλίππῳ· εἶτα τὸ ἑπόμενον ἐξ ἀνάγκης, σοὶ μὴ τὸ σιγῆσαι λοιπὸν ἀλλ᾽ ἦν· ἐφέλκονται νοήματα καὶ οἱ πλαγιασμοί· οἷον, τοῦ γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου κατὰ τόδε καὶ τόδε· εἶτα τὸ ἐφελκόμενον, ὑμεῖς μὲν οὕτω διέκεισθε· περιβέβληται δὲ τοῦτο μειζόνως οὐ μόνον κατὰ τόδε τὸ σχῆμα· ἀλλὰ καὶ κατ᾽ ἔννοιαν καὶ κατὰ μέθοδον, καὶ κατ᾽ ἄλλα σχήματα πλείονα· οἷον τὸ ἐξ ἐπεμβολῆς, τὸ οὐ δὴ ἐμέ· οὐ γὰρ ἔγωγε· καὶ τὸ ἀπαριθμητικόν· οἷον πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε· καὶ ἄλλα συχνά· ἀλλ᾽ οὖν ὅ γε πλαγιασμὸς πλεῖστον ἔχει τῆς περιβολῆς, ὥσπερ καὶ τῷδε· πολλῶν ὦ ἀθηναῖοι λόγων γινομένων ὀλίγου δεῖν καθ᾽ ἑκάστην ἐκκλησίαν, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ πάλιν, ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ τῇ πανδιονίδι φυλῇ, καὶ τὰ ἑξῆς· ὅλως τε μυρία τούτου παραδείγματα παρὰ τῷ ῥήτορι, καὶ καθόλου τῆς περιβολῆς· οὐ γάρ ἐστιν ὅ, τι μὴ περιβέβληται τῶν τούτου· λέγω δὲ ἂν μὴ κομματικόν τις ἀπολαβὼν λέγοι, ὡς ἀπερίβλητόν τε καὶ καθαρὸν εἴη· ὥσπερ τὸ σαννίων ἐστὶ δήπου τις ὁ τοὺς τραγι-

ρίθμησις τοιαύτη. οἷον πρῶτον μὲν τόδε, δεύτερον δὲ τόδε. τὸ δὲ καὶ εὐκρινείας καὶ ἀφελείας ἐστίν. εἰ σύνεγγυς λάβοι τὴν ἀνταπόδοσιν. τὸ γὰρ διὰ μακροῦ περιβλητικόν, εἰ δὲ καὶ ἐξ ἐπαναλήψεως γένοιτο ἕνεκα μὲν τῆς ἐπαναλήψεως εὐκρινῆ ποιεῖ τὸν λόγον. τὴν δὲ περιβολὴν διὰ τὸ διὰ μακροῦ ἀποδίδοσθαι πάντως ἔχει. οἷον πρῶτον μὲν ὦ ἀθηναῖοι ἵνα μηδεὶς ὑμῶν ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου θαυμάζῃ, εἶτα πολλὰ εἰπὼν ἐξ ἐπεμβολῆς ἐπανέλαβε πάλιν. πρῶτον μὲν τούτου καὶ μάλιστα οὗ προεῖπον ἕνεκα ταῦτα διεξῆλθον. εἶθ' οὕτως ἀπέδωκε τὸ ἀναγκαῖον ὡς ἑπόμενον τῷ σχήματι. οἷον δευτέρου δέ τινος, καὶ τὰ ἑξῆς. ἥ τε οὖν ἀπαρίθμησίς ἐστι σχῆμα περιβλητικόν, καὶ τὰ ἐοικότα ταύτῃ. τό τε ἀπαριθμητικὸν λέγω. οἷον πρῶτον μὲν ὦ ἀθηναῖοι τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις ὅσην εὔνοιαν, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπειθ' ὅπερ ἐστὶν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ κατὰ προτίμησιν λεγόμενον. οἷον, μάλιστα μὲν οὖν εἵνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον. εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς εἵνεκα τοῦ χαβρίου. ἐφέλκεται ἐννοίας καὶ τὰ καθ' ὑπόθεσιν σχήματα. καὶ μάλιστα, ἃ μετὰ μερισμοῦ τις ὑποτιθοῖτο. οἷον, ἃ μὲν γὰρ ἐνταῦθ' ἦν ἤδη τὰ πράγματα αἰσχίνη, ὥστε μηδ' ἀγαθαιομένοις τοῖς θηβαίοις πλέον εἶναι μηδέν, τί οὐ γέγονεν. εἶτ' ἐξ ἀνάγκης ἐπηκολούθησε. τὸ ἃ δὲ παρὰ τὸ προοιμιάσθαι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας,

τῷ αὐτῷ τόπῳ κέχρηται, καὶ τὸ μέγιστον διὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος λέγω δὴ τοῦ κατ' ἐρώτησιν ἐξ ἀποστροφῆς. διὰ γὰρ τὸ ἔνδοξον τῆς ἐννοίας ἐπιμένει καὶ δεινῶς ἐπίκειται τῷ ἐχθρῷ, ταῖς συνεχέσιν ἐρωτήσεσιν οὐδὲ ἀναπνεῖν ἐῶν. ἐν οἷς μὲν αὖ ἰσχυρίζεσθαι δύναται, τοῦτο ποιεῖ. ἐν οἷς δ' αὖ ἀσθενὴς ὁ λόγος, ἢ ὡς ἑτέρως. ἅπαξ γὰρ καὶ δι' ἐλαχίστων ἀπὸ τῶν ἀπαλλάσσεται. φαίνεται δὲ τοῦτο ἐν τῷ περὶ δεινότητος. ταῖς δὲ οὖν ἐπιμοναῖς, ἐφ' ὧν ἰσχυόμεθα πραγμάτων χρώμεθα, καὶ τοῦτο ἦν μεθόδου δήπου ἔνθεν. ὥστε εἴη αὖ καὶ τὸ, τί ἐροῦμεν. καὶ τὸ, τί φήσομεν. μέθοδός τις, ἣν οὐ φαῦλον συγχωρῆσαι προσεῖν περιβολήν. καὶ ἔστω ἐν τῷ περὶ μεθόδου περιβολῆς καὶ ἡ ἐπιμονή. καί τοι οὐ πανταχοῦ, ἔνθα αὖ δύ ρεθείη, περιβολὴν ποιεῖ, ἀλλ' οὖν συγχωρείσθω διά τε τὰ προειρημένα, καὶ τὸ τί ἐροῦμεν, ἢ τί φήσομεν λέγω. καὶ ἔτι τὰ τοιαῦτα. οἷον καί τοι ὁ ἡνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κεκριμένος τοῖς πρὸς ἐμέ. καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὁμοίως περιττεύει τὸ ἕτερον κῶλον ἐκ παραλλήλου τεθέν. ὥσπερ ἐκεῖ ἡ λέξις. σχήματα δὲ περιβλητικὰ πρῶτα μέν ἐστι καθόλου πάντα τὰ ἐφελκόμενα δευτέρας ἢ καὶ τρίτας ἐννοίας. πρὸς δὲ τούτοις ἕτερα ἄττα. περὶ ὧν καθέκαστον ἐροῦμεν. καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῶν οὐ δυναμένων στῆσαι τὰς ἐννοίας αὐτὰς ἐφ' ἑαυτῶν. ὅπερ ἔφην ἐφελκομένων ἑτέρας ταῖς πρώταις λεγομένων. ἔστι τοίνυν ἥτε ἀπα-

μενος ὦ ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος γράφω ψήφισμα· καὶ τὸ, εἰσὶ κρίσεις καὶ ἀγῶνες μικρὰ καὶ μεγάλα ἔχοντες ἐπιτίμια· καὶ τὸ, ὅτι τότε μὲν ὁ δῆμος δεσπότης καὶ κύριος ἦν ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν· καὶ ὅλως μυρία ἐστὶ τούτου γε παρὰ τῷ ῥήτορι τὰ παραδείγματα· ἃ καὶ ἐξετάζοντές τινες, ὡς ἂν ἐξετάσαιμεν αὐτὸ τοὺς λόγους εἰρήκασι περιβολῆς εἶναι ἴδια· ἀλλ' ἡμεῖς, τό γε ἡμῖν δοκοῦν περὶ τούτων εἰρήκαμεν· πλεονασμὸν μὲν γὰρ ἴσως ἔχει τινὰ καὶ ἤτοι ἔλεγχον, ἢ αὔξησιν, ἢ σαφήνειαν, ἤ τι τῶν τοιούτων· περιβολὴν δὲ εἰ καὶ ἐμφαίνει, ἀλλ' οὖν οὐ κατὰ τὴν λέξιν· οὐδεμία μὲν γὰρ λέξις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἔχει περιβολήν· τῇ δὲ πρὸς ἀλλήλας οἶμαι συμπλοκῇ, καὶ τὴν ἔμφασιν τοῦ περιβεβλῆσθαι ποιοῦσι· οὔκουν περιβλητικὸν τὸ, τί ὁρῶμεν· οὐδὲ τὸ, τί φήσομεν· οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν εἰρημένων αὐτὸ καθ' αὑτὸ οὐδέν· ἀλλ' ἡ ἐκ παραλλήλου θέσις αὐτῶν πεποίηκεν ἴσως τινὰ ἔμφασιν περιβολῆς· τοῦτο δὲ οὐχὶ λέξεως δήπουθεν, ἀλλ' ἴσως μεθόδου, ἐπεὶ καὶ ἐννοίας ὅλας ἐκ παραλλήλου τίθεμεν, ὅταν ἐπιμένωμεν· ἀλλ' οὐκ οἶμαι τούτων εἶναι περιβολῆς ἴδιον· δεινότητος δὲ μᾶλλον τῆς κατὰ μέθοδον· ταῖς γὰρ ἐπιμοναῖς, ἐφ' ὧν ἰσχύομεν πραγμάτων χρώμεθα, ὡς ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου· πρότερόν φησι τὴν πόλιν ἐχρῆν αἰσχύνῃ τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν καὶ τὴν ἀξίαν τὴν αὑτῆς, καὶ τὰ ἑξῆς· ταύτῃ γὰρ τῇ ἐννοίᾳ πλέον ἢ τετράκις ἐν

αὐξήσεις τῆς προτάσεως πρώτας αὐτῆς ἐκεί-
νης. ὁρῶν γάρ φησι τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμε-
νον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀ-
ναλωμάτων γιγνομένους, τοὺς δὲ μέτρια ἢ μικρὰ
κεκτημένους τῶν πολιτῶν τὰ ὄντα ἀπολλῦντας ἔτι
δ᾽ ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν καιρῶν ἔ-
θηκα νόμον, καὶ τὰ ἑξῆς. πολὺ δὲ ἐνταῦθα καὶ τὸ
τῆς δεινότητος, ὡς ἐν τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ δεί-
ξομεν. ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ, εἰ μὲν περὶ καινοῦ τι-
νος πράγματος προὐτίθετο ὦ ἀθηναῖοι σκοπεῖν.
τοῦ γὰρ προοιμίου ἡ μὲν πρότασις ὅτι δεῖ καὶ νεω-
τέρου ὄντος καὶ πρώτου λέγοντος ἀνέχεσθαι. αἱ
δὲ ταύτης κατασκευαὶ, ὅτι μηδὲν οἱ πρεσβύτεροι
τῶν δεόντων εἰρήκασιν ἐπὶ πολλῶν ἐκκλησιῶν. καὶ
εἴ τινες ἄλλαι. ἃς δὴ κατασκευὰς προὔταξε τῆς
προτάσεως. οὗ τοὐναντίον ἰσοκράτης ἐν τῷ ἀρχι-
δάμῳ ποιήσας, ἧττόν τε ἐμπερίβολον καὶ πόῤῥω
δεινότητος πεποίηκε τὸν λόγον. οἶον ἴσως ὑμῶν τι-
νες θαυμάζουσιν, ὅτι τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον
τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐμμεμενηκὼς, καὶ τὰ ἑ-
ξῆς. ἀλλὰ μέθοδοι μὲν αὗται, καθ᾽ ἃς περιβάλλεται
λόγος. λέξις δὲ καθ᾽ ἑαυτὴν ἰδία περιβολῆς, ὥσ-
περ ἦσαν ἄλλαι τινὲς ἴδιαι τῶν ἄλλων ἰδεῶν. οὐκ
ἔστι κατά γε ἐμέ. εἰμὴ τις τὰς ἰσοδυναμούσας ἑτέ-
ρας λέξεσι διὰ τὸ ἐκ παραλλήλου δύνασθαι τίθε-
σθαι περιβολῆς ἰδίας λέγοι. οἷόν ἐστι καὶ τὸ, τί ἐ-
ροῦμεν. καὶ τὸ, τί φήσομεν. καὶ τὸ, ἃ ἐγὼ προορῶ-

ον, ἀλλ' ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ διοσκουρίου εἴ τις ὑμῶν εἰς φερὰς ἀφῖκται οἶδεν ὃ λέγω. ἐνταῦθα ἐγίνοντο οἱ ὅρκοι, καὶ μέχρι μὲν δὴ τούτου ἐπεμβολή τις γέγονεν ἡ τοῦ, εἴ τις ὑμῶν εἰς φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν ὃ λέγω. τὸ δὲ ἑξῆς ἀποσιώπησις. καὶ κατὰ τοῦτο δὲ πεποίηκε τὴν περιβολήν. οἷον, ὅτε δεῦρ' ἤδη τὸ στράτευμ' ἄγων ἐβάδιζε φίλιππος. εἶθ' ὕστερον ἡ ποιότης καὶ αὐτὴ περιβάλλουσα μετὰ αὐξήσεως. οἷον αἰσχρῶς ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἀναξίως ὑμῶν. εἰ δ' ἔτι καὶ τῷ δι' ἀποκρίσεως εἰπεῖν τὴν ποιότητα πεποίηκεν ὁ ῥήτωρ ἕτερον ἄλλου λόγου. ἐπεὶ καὶ τὸ ἐπεμβληθὲν ἐν ἀρχῇ τὸ εἴ τις ὑμῶν εἰς φερὰς ἀφῖκται οἶδεν, ὃ λέγω, οὐ μόνον περιβολὴν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ γοργότητα ὁμοῦ διακόψαι τὸν λόγον, καὶ ἀληθινοῦ πως τύπου δοκεῖ εἶναι. ἀλλ' οὐ νῦν περὶ τούτου. τό τε ἀναστρέφειν τῶν πραγμάτων τὴν τάξιν, μέθοδος περιβολῆς, ὡς εἴρηται. καὶ τὸ τὰς κατασκευὰς τῶν προτάσεων καὶ τὰς πίστεις, τάς τε τούτων αὐξήσεις πρώτας τιθέναι τῶν προτάσεων αὐτῶν. ὡς ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου. μερικῆς γὰρ οὔσης ἐν αὐτῷ προτάσεως τῆς, ὅτι συμφέροντα ἔθηκα νόμον τὸν περὶ τριηραρχιῶν, καὶ κατασκευαζομένης ταύτης ἔκ τε τοῦ παῦσαι τοὺς πένητας ἀδικουμένους, καὶ τοῦ κωλῦσαι τοὺς πλουσίους ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων ἀτελεῖς γινομένους, καὶ τὴν πόλιν ὑστερίζουσαν τῶν καιρῶν, σκόπει πῶς εἰσάγει τὰς κατασκευάς, καὶ τὰς

καὶ παραδείγματα καὶ ὡρισμένα καὶ ἀόριστα. οὐ γὰρ μόνον ἀπὸ τῶν προειρημένων περιβάλλοι τις ἄν· ἀλλὰ, καὶ ἀπὸ χωρῶν πανταχόθεν. οἷον ἀπὸ τοῦ ὁμοίου, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, τοῦ γένους, τοῦ εἴδους, τοῦ ὅλου. ἔτι ἀπὸ τοῦ μείζονος, ἴσου, ἐλάττονος. ταῦτα δὲ ἴσως οὐδὲ προσλήψεις ἐστὶν, ἀλλὰ πίστεις μᾶλλον, τὰ διὰ τούτων ἐνθυμήματα λέγω καὶ παραδείγματα, γινόμενα, καὶ δεῖται λόγου τοῦ περὶ πίστεως, ἔτι περιβάλλει κατ᾽ ἔννοιαν καὶ τὸ μὴ αὐτὰ τιθέναι μόνα τὰ πραχθέντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκβάντα ἄν, εἰ μὴ τοῦτο ἐγένετο. καὶ δέον τινὰ πρᾶξαι ὅτι παρῆκεν. ὡς εἰ λέγοιμεν ὅτι πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς καὶ ὑπεριδὼν ἔπραττεν ἐφ᾽ οἷς ἐμισθώθη. ἀλλὰ κατ᾽ ἔννοιαν μὲν οὕτω γίνεται περιβολή. μέθοδοι δὲ τοιοῦτοι περιβολὴν αἵδε. τὸ ἀναστρέφειν τὰ πράγματα, καὶ τὰ δεύτερα πρῶτα λέγειν. εἶτα ἀναγκάζεσθαι συμβάλλειν τὰ πρῶτα. καὶ τῷ σχήματι χρῆσθαι τῷ κατ᾽ ἐπεμβολήν. οἷον ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἧσπερ ἐστὶν αἱ νῦν εὔθυναι. εἶτ᾽ ἐπενέβαλλε τὰ πρῶτα, οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα οὐδὸτιοῦν εὑρημένοι τῶν ὑπὸ τούτου ὅτε τὴν εἰρήνην ἐπείσθε λεχθέντων καὶ προσδοκηθέντων καὶ τὰ ἑξῆς. μέχρι τοῦ πρόσιμεν τῇ βουλῇ. τὸ γοῦν ἀναστρέφειν τὰ πράγματα περιβάλλει κατὰ μέθοδον. ἵν᾽ ὅπερ ἔφην, ἤτοι ἀναγκάζηται ἐπεμβάλλειν, ὡς ἐνταῦθα. ἢ συνεπισπᾶσθαι ἀναγκαίως τὰ πρῶτα. οἷ-

αὖ μὴ συγχέοιτο, μὴ δ' ἀσαφὴς ὁ λόγος γίνοιτο· ὅπερ καὶ ἐν τῷ περὶ εὐκρινείας ἐδείξαμεν. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τὸν τῆς περιβολῆς λόγον. ἤτοι γάρ, ὅπερ ἔφην, ὅταν προσλάβῃ τις τῶν ἔξωθέν τι, περιβολὴν ποιεῖ κατ' ἔννοιαν, ὡς ἐδείξαμεν, ἢ ὅταν μὴ ψιλὰ λέγῃ τὰ πράγματα μὴ δὲ καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ μετὰ τῶν παρακολουθούντων· οἷον τόπου, χρόνου, αἰτίας, τρόπου, προσώπου, πάντων τε ἁπλῶς τῶν τοιούτων· οἷον, ὑπεσχόμην χορηγήσειν· πότε; τρίτον ἔτος τουτί· ποῦ; ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· διὰ τί; οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ· καὶ διὰ τοῦτο, λόγων καὶ λοιδοριῶν γιγομένων· πῶς ὑπέσχου; ἐθελοντής· τίς ὤν; οὐ πάνυ πλούσιος· μανία γὰρ ἴσως ἐστὶν ἔφη, τὸ παρὰ δύναμίν τι ποιεῖν· τοῦτο δέ ἐστι τῆς τοῦ προσώπου προσλήψεως ἴδιον· τίνι γνώμῃ; διὰ φιλοτιμίαν· προηγουμένως μὲν οὖν κατ' ἔννοιαν ἀπὸ τούτων γίνεται περιβολή· δύναται δὲ καὶ αὔξεσθαι ἕκαστα τούτων καὶ μᾶλλον ποιεῖν ἐμπερίβολον τὸν λόγον κατ' ἔννοιαν καὶ ἐξ ἑτέρων· οἷον ὑπεσχόμην χορηγήσειν πένης ὤν· τοῦτο μὲν ἦν τοῦ προσώπου ψιλόν· ηὔξηται δὲ πῶς; πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς πρὸς ἕτερον διαφορᾶς· οἷον μηδενὸς ὑπισχνουμένου· εἶτα ἄλλη αὔξησις· μὴ δὲ τῶν πλουσίων· εἶτα ἑτέρα· μὴ δὲ τῶν ἄλλων λιτουργιῶν ἀτελὴς μεμενηκώς, ἀλλὰ πολλὰ λελειτουργηκώς, καὶ ἐν ἐπιδόσεσι καὶ ἐν τριηραρχίαις· καὶ ὅλως καθέκαστον ἐθέλων αὔξειν· εὕροις ἂν πολλά, καὶ ἐνθυμήματα

ται, ὅταν διὰ τῶν ἐναντίων ἰδεῶν εὖ κεκραμένος φαίνηται. δυσχερὴς δὲ ἡ μίξις καὶ σχεδὸν οὐδεὶς οὔπω καλῶς οὐδὲ τῶν ἀρχαίων αὐτῇ κέχρηται, ὡς ὁ ῥήτωρ μετά γε ὅμηρον. πῶς γὰρ οὐ δυσχερὲς μίξαι καθαρότητα μὲν περιβολῇ. καὶ τῷ περιττῷ καὶ μεστῷ τὴν σαφήνειαν. σεμνότητι δὲ τὸ λεπτόν. καὶ τὴν χάριν τῷ διηρημένῳ πρὸς μέγεθος. σφοδρότητι δὲ τὴν ἀφέλειαν. καὶ τῇ τραχύτητι τὸ μεθ' ἡδονῆς. ἔνθα δὲ τόλμης δεῖ κάλλος καὶ τὸ κεκοσμημένον ἅμα πιθανότητι. λαμπρότητι δὲ τὸ γοργόν τε καὶ ἀγωνιστικόν. καὶ οἷον εὔζωνον χωρὶς εὐτελείας καὶ ταπεινότητος. τῷ δὲ ἀκμαίῳ πάλιν τὸ πιθανὸν, καὶ τὸ τοῦ ἀληθοῦς καὶ ἐνδιαθέτου ἐμφαντικόν. ὅσα τε ἄλλα τῶν ἰδεῶν τοῦ λόγου τῆς ἐναντίας ἀλλήλοις δοκεῖ πως εἶναι φύσεως. τούτου γὰρ οὐκ οἶδ' ἔτι γένοιτ' ἂν ἐν λόγῳ χαλεπώτερον. ἄλλως τε καὶ τούτοις ἅπασιν αὐτοῖς τε ἑκάστοις καὶ ταῖς μίξεσιν αὐτῶν εἰ μέλλοι τις εἰς δέον χρῆσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀκριβῶς δεῖξαι καὶ διὰ παραδειγμάτων, ἑτέρου δεῖται καιροῦ τοῦ περὶ μεθόδου δεινότητος, ὅτε λέγοιμεν. νῦν δὲ εἰς τοσοῦτον εἰρήσθω τοῦ μηδένα θαυμάζειν ὃ δὴ σμικρότατόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς, εἰ περιβολὴ δύναται διὰ τοῦ αὐτοῦ γίνεσθαι καὶ εὐκρίνεια. σχεδὸν γὰρ ταῦτα οὐδὲ ἐναντία ἐστίν. ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον ἀεὶ τοῖς περιβλητικοῖς ἅπασιν ὅτε αὐξηθείη καὶ μεστὸν ποιεῖ τὸν λόγον, παρεῖναί τι τῶν εὐκρινούντων, ὡς ἂν μὴ

ταυτησί, καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην ἀθηνᾶν ἐκ δεξιᾶς ἕστηκεν. οὐ γὰρ ἡ ἀκρόπολις γένος. οὐδ᾽ ὁ ἐκ δεξιᾶς τῆς ἀθηνᾶς τόπος εἶδος τῆς ἀκροπόλεώς ἐστιν. οὐδὲ ἀόριστόν τι καὶ ὡρισμένον, ἀλλ᾽ ὅλον καὶ μέρος, καὶ προσείληπται τῷ μέρει τὸ ὅλον. ποιεῖ δὲ καὶ τὸ κατ᾽ ἄθροισιν προσλαμβανόμενον ἔξωθεν, ὃ καὶ μὴ προσληφθείη τὸ ἀόριστον, ὅμως περιβολήν τινα. οἷον, δύο καὶ μεγάλα. ἓν μὲν τόδε, ἕτερον δὲ τόδε. καὶ πάλιν. τρία γὰρ τὰ μέγιστα ὀνείδη κέκτηται, φθονεροὺς, ἀχαρίστους, ἀπίστους εἶναι δοκεῖν. καὶ πάλιν, ἐνταῦθα δύο εἴρηκεν. ἓν μὲν τόδε, ἕτερον δὲ τόδε. πολλὰ παρὰ τῷ ῥήτορι καὶ τούτου καὶ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων τὰ παραδείγματα. εἰδέναι δὲ χρὴ ὡς αἱ τοιαῦται προσλήψεις, καὶ εὐκρινείας εἰσὶν οὐ περιβολῆς μόνον ποιητικαί. κατὰ μὲν γὰρ τὸ προειδέναι τοὺς ἀκούοντας περὶ ὅσων ἀκούσονται, ποιεῖ τὴν εὐκρίνειαν. καθὸ δὲ ἔξωθεν προσείληπται, περιβάλλει. θαυμάζειν δὲ οὐ χρὴ, εἰ δοκοῦσά πως ἡ εὐκρίνεια τῇ περιβολῇ ἐναντιοῦσθαι διὰ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δύναται γίνεσθαι. οἷον διὰ τῆς τοῦ κατ᾽ ἄθροισιν προσλήψεως. οὐ γὰρ οὕτως ἐστὶν ἐναντία τὰ τῶν λόγων εἴδη, καθάπερ ἄλλα τινά. ὡς μὴ δύνασθαι συνυπάρχειν. οἷον ὥσπερ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ. ἢ ὁ θάνατος τῇ ζωῇ. ἢ νὺξ τῇ ἡμέρᾳ. ἢ ὅσα τοιαῦτα. ἀλλὰ τοὐναντίον πέφυκε δύνασθαι συνυπάρχειν τὰ ἐναντία ταῦτα. καὶ τότε μᾶλλον θαυμαστὸς ὁ λόγος γίνε-

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΒΟΛΗΣ ΕΝ ΤΑΥΤΩι ΚΑΙ ΜΕΣΤΟΤΗΤΟΣ.

Μετὰ τὸν περὶ σαφηνείας λόγον ὑποθέμενοι περὶ μεγέθους εἰπεῖν καὶ ὄγκου καὶ ἀξιώματος τοῦ ἐν λόγῳ, ἔφαμεν δὲ τὸ ποιεῖν σεμνότητά τε καὶ τραχύτητα, καὶ ἔτι αὖ σφοδρότητα λαμπρότητά τε καὶ ἀκμὴν καὶ τελευταῖον ἐπὶ πᾶσι τὴν περιβολήν. οὐκοῦν περὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν εἰπόντες ἰδεῶν, αἳ τὸ μέγεθος ἐποίουν, ἀναγκαίως ἂν ἤδη λέγοιμεν καὶ περὶ τῆς περιβολῆς. τά τε γὰρ ἄλλα ἀξία σπουδῆς ἡ περὶ αὐτῆς ἐστὶν ἡμῖν. ὅτι τε ἐξαίρει τὴν ὑψηλότητα. καὶ ὅτι πλεῖστον ταύτῃ τῶν ἄλλων ἰδεῶν ἁπασῶν, καθ᾽ ἃς λόγου μέγεθος γένοιτ᾽ ἄν, ὁ ῥήτωρ κέχρηται. ἀλλὰ τὴν μὲν αἰτίαν δι᾽ ἣν οὕτω πεποίηκεν ἐκεῖνος, ὕστερον λέξομεν. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ νυνὶ λέγειν πρὶν περὶ αὐτῆς τι λέγειν τῆς περιβολῆς. περὶ αὐτῆς δ᾽ ἂν ἤδη ταύτης εἴη λεκτέον, ὅτι δ᾽ ἐναντίον αὐτῇ ἡ καθαρότης, ἐν τῷ περὶ σαφηνείας εἴρηται λόγῳ. γίνεται τοίνυν περιβολὴ κατ᾽ ἔννοιαν μὲν ὅταν ἤτοι ἔξωθέν τι προσλαμβάνῃς τούτου περὶ οὗ ὁ λόγος. οἷον γένος εἴδει. πονηρὸν ὦ ἀθηναῖοι πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεί. τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τἀνθρώπιόν ἐστιν. ἢ ἀόριστον ὡρισμένῳ. οἷον, πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγε ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα αἰσχίνου. δύο δὲ ὦ ἀθηναῖοι καὶ μεγάλα. ἢ ὅλον μέρει. οἷον ἀλλ᾽ ὅλης οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως

ἀπὸ τούτων συνίσταθαι, ἀνάγκη φάσκειν ἐνταῦθα κοινὰ αὐτῶν γεγενῆσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ, ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος. τοῦ γὰρ ὅτι τὴν εἰρήνην λέλυκε φίλιππος, τὰ λεγόμενα πάντα συστάσεις εἰσὶ καὶ πίστεις. αἷς περιφανῶς ὡς γνωρίμοις καὶ φανεραῖς ἐλλαμπρύνεται. ἀλλ' ὅμως ἐνταῦθα πλέον τὸ ἀκμαῖόν ἐστιν. ὥσπερ ἐκεῖ πλέον ἦν τὸ λαμπρόν. φανερῶς γὰρ ἐνταῦθα λέγει κατὰ προσώπου, καὶ οὐχ ὡς ἐκεῖ ἀφηγεῖται καὶ οὐ κατηγορεῖ. ἔτι μέντοι καὶ διὰ τοῦτο πλεονάζειν τῇ ἀκμῇ δοκεῖ, ὅτι σχήματι κέχρηται ἐλεγκτικῷ πρὸς τὸν αἰσχίνην λέγω τῇ ἐρωτήσει. ὅπερ ὂν σφοδρότητος ἡ μὲν ἀκμὴ δέχεται, ἡ λαμπρότης δὲ οὔ. καὶ μὴν καὶ τὸ μὴ ἁπλῶς εἰς μῆκος ἀπολελύσθαι τὰ κῶλα, ἀλλ' εἶναι μὲν τὸ ὅλον ἕν, δοκεῖν δὲ κεκόφθαι ταῖς συμπλοκαῖς, καὶ γεγενῆσθαι κομματικὸν, οὔτε λαμπρότητος ὂν, οὔτε ἀκμῆς, σφοδρότητος δὲ μᾶλλον, τῷ τὴν σφοδρότητα τῆς μὲν λαμπρότητος ἀπηλλάχθαι πάντη, τῇ ἀκμῇ κατά τι κοινωνεῖν. ἀκμαιότερον μᾶλλον ἢ λαμπρὸν πεποίηκε φαίνεσθαι τὸν λόγον. εἰ δὲ καὶ περιβεβλημένως, μᾶλλον δὲ μεστῶς προήχθη, τοῦτο πάλιν ἑτέρου λόγου. ταῦτα περὶ ἀκμῆς. ἔτι τὸ δ' αὖ εἰπεῖν ἤδη καὶ περὶ τῆς περιβολῆς. αὕτη γὰρ λοιπὴ τῶν ποιουσῶν τὸ μέγεθος ἰδέα καταλέλειπται, ἥπερ ὅτι ἐναντία ἦν ἡ καθαρότης, ἐν τῷ περὶ σαφηνείας εἰρήκαμεν.

δείγματα σαφῆ καὶ πολλὰ καὶ γνώριμα πᾶσι· διὸ καὶ περιθήσει λέγων ἐλλαμπρύνεται τῷ λόγῳ· καὶ οὐκ οἶδά γε εἴ τι τοῦ λόγου παράδειγμα τούτου λαμπρότερον ἔχομεν τοῦ· μέχρι τούτου, λασθένης φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, καὶ τὰ ἑξῆς· ἐς τοσοῦτον μῆκος τῶν κώλων προελθόντων ἅτε τῇ ἐννοίᾳ περιβοήτως χρωμένου τοῦ ῥήτορος, καὶ τῶν ἐπαναφορῶν διὰ τὸ κατὰ συζυγίαν ἐξενεχθῆναι θαυμαστὸν κάλλος εἰργασμένων· ἀκριβέστερον δὲ καὶ περὶ τούτου ἐν τῷ περὶ κάλλους ἡμῖν λελέξεται. ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐξαρχῆς ἐπανιτέον, ὅτι λαμπρὰ μὲν διὰ ταῦτα ἡ ἔννοια· οὐ γὰρ εὐθυκράτους καὶ λασθένους καὶ τῶν ἄλλων προδοτῶν, προὔκειτο δήθεν αὐτῷ κατηγορεῖν· ἀλλὰ συστῆσαι τὸ προκείμενον· λαμπρὰ μὲν οὖν διὰ ταῦτα, σφοδρὰ γε μὴν δηλονότι διὰ τοῦτο, ὅτι κατὰ προσώπων δοκεῖ λέγεσθαι τῶν προδοτῶν· καίτοι οὐχὶ τοιοῦτον ἁπλῶς εἶναι δεῖ τὸν κατὰ προδότου λόγον· ἀφηγηματικὸν καὶ ἧττον ἔχοντα τὸ σφοδρόν· ὅμως γε μὴν ἔχει τι τῆς σφοδρότητος καὶ οὗτος· καὶ αἱ μὲν ἔννοιαι τοιαῦται· καθ' ἃς καὶ μόνας τάχα ἄν τις ἐνταῦθα φαίη μεμῖχθαι τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἀκμήν· τὰ δ' ἑξῆς δῆλα μὲν ὡς πάντως ἐστὶν ἴδια λαμπρότητος· καὶ ὡς εἴπερ λαμπρὰ ἡ ἔννοια, ὥσπερ καὶ ἔστι λαμπρὰ καθάπερ καὶ ἐδείκνυμεν ἐκείνης ἂν εἴη καὶ ταῦτα, μέθοδος λέγω καὶ σχῆμα καὶ τἄλλα πάντα· διὰ δὲ καὶ τὸ τὴν ἀκμὴν

ἀκμῆς. πρὸς οὖν τοὺς ταῦτα τιθεμένους ἀκμὴν εἶναι ἐπείπερ ἔφην ταῦτα συνεληλυθέναι ἀκμὴν καὶ λαμπρότητα. πρῶτον μὲν ὅπερ εἶπον ὑποληπτέον, ὅτι οὐκ ἐξ ἀκμῆς καὶ λαμπρότητος ἡ ἀκμὴ γίνεται ἀλλ' ἐξ ὧν εἴρηται. ἔπειτα ὅτι ταῦτα τὸ μέχρι τούτου λαθένης λέγω, καὶ τὸ, ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅσα τε αὐτοῖς ἐστιν ὅμοια μεμῖχθαι λέγω δι' ὅλου ἀρξάμενα ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν. καὶ γὰρ λαμπραί εἰσι καὶ σφοδραὶ ἔννοιαι, καὶ μᾶλλόν γε λαμπραὶ, εἴ τις σὺν ἐπιστήμῃ αὐτὰς θεωροίη. σκεψώμεθα δὲ ποίας ἐννοίας ἔφαμεν εἶναι λαμπρὰς, αἷς πέποιθεν ὁ λέγων δῆλον ὅτι. οὐκοῦν ἐνταῦθα βουλόμενος συστῆσαι ὁ ῥήτωρ, ὅτι ἐκ τῆς φιλίππου μερίδος ἡ πόλις ἐγένετο, οὐκ ἂν συνήνεγκεν. ἐπιστώσατο μὲν αὐτὸ καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ θετταλῶν τετραδαρχουμένων, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων. οἷον, καὶ γὰρ εἰ μὲν, ὡς ἐκράτησε φίλιππος, ᾤχετο εὐθέως ἀπιὼν, καὶ μετὰ ταῦτα ἦγεν ἡσυχίαν μηδένα μήτε τῶν ἑαυτοῦ συμμάχων μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἀδικῶν. ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος μέμψις καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὰ ἑξῆς. συνέστησε μὲν οὖν αὐτὸ καὶ κατὰ πόλεις, ὥσπερ ἔφην. καὶ κατὰ ἔθνη. συνιστὰς δὲ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τῶν κατ' ἄνδρα οὐδείς φησι τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματα ἀναλίσκει. εἶτ' αὖ πάλιν συστῆσαι θέλων, ἔχει παρα

καὶ λαμπρότης συνελθοῦσαι ἀκμὴν ποιοῦσιν· ἀλλ᾽
ἔννοιαι τραχεῖαι καὶ σφοδραὶ, καὶ μέθοδοι τοιαῦ-
ται, λέξει καὶ κώλοις λαμπρότητος, καὶ εἴ τινι ἑ-
τέρῳ κραθεῖσαι ποιοῦσι τὴν ἀκμήν· διὸ οὐδὲ ἀντα-
κολουθοῦσιν ἀλλήλαις· ἀλλ᾽ ἡ μὲν ἀκμὴ πάντως ἔχει
τι καὶ λαμπρότητος· οὐ μὴν ἥγε λαμπρότης ἔχει
τι ἀκμῆς· εἰ μή τις ὁρίζων βιαίως λέγει ταῦτα ἀ-
κμῆς ἴδια λαμπρότητος, τὴν μακροκωλίαν λέγω
καὶ τὰ ἀποστατικὰ σχήματα· καὶ εἴ τι ἕτερον διὰ
τὸ ἐπ᾽ ἀμφοῖν εὑρίσκεσθαι ἰσάζει· καὶ μηδὲν μᾶλ-
λον ἐντεῦθεν ἐκεῖσε, ἢ ἐκεῖθεν ἐνθάδε μετηνηνέ-
χθαι· ἀλλὰ ταῦτα μέν ἐστι σαφὴς λῆρος· φανερὰ γὰρ
ταῦτά γε καὶ τῇ αἰσθήσει ψιλῇ, ὡς ἴδια μέν ἐστιν
ἡ λαμπρότης· ἀκμὴ δὲ οὐδ᾽ ἔχει γενέσεως ὑπό-
στασιν καθ᾽ ἑαυτήν· ἀλλ᾽ ἡ μίξις τῶν ἀπὸ τῆς τρα-
χύτητος ἢ σφοδρότητος, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς λαμ-
πρότητος ποιεῖ τὴν ἀκμήν· διὸ καθάπερ ἔφην, οὐ-
δὲ ἀντακολουθοῦσιν· ὅπερ μὲν γὰρ ἀκμαῖον ᾖ, πάν-
τως καὶ λαμπρόν ἐστι· καὶ εἴ τι σφοδρόν γε ἢ τρα-
χὺ, ἢ τὸ συναμφότερον· οὐ μὴν ὅτι ἂν ᾖ τραχύ γε
ἢ σφοδρὸν, ἢ καὶ λαμπρὸν, ἀνάγκη τὸ αὐτὸ καὶ
ἀκμαῖον εἶναι· ἔχει γὰρ ταῦτα καθ᾽ ἑαυτὰ ὑπόστα-
σιν καὶ χωρὶς τῶν ἑτέρων· δύναται μέντοι τις οὕ-
τω λέγειν, ὅτι οἷόν τέ ἐστιν ἀπὸ ταύτης τῆς ἐννοί-
ας, οἷον τῆς τραχείας ἢ σφοδρᾶς ἀκμὴν ποιῆσαι·
ἢ πάλιν ἀπὸ τούτου τοῦ κώλου, οἷον τοῦ λαμπροῦ
ὁμοίως ἀκμὴν ποιῆσαι· οὐ μὴν ἴδιά γε ταῦτα ἀ-

λαμπρά, ἢ τὸ συναμφότερόν ἐστιν, ὃ καὶ μᾶλλον.
φαίημεν οὖν αὖ ὅτι καθάπερ ἐδιδάξαμεν ἐν τῷ περὶ
λαμπρότητος, καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἐν τῷ περὶ ἀ-
κμῆς πάντως τῇ ἀκμῇ λαμπρότητος ἴδια πολ-
λὰ πρόσεστι· οἷον, τὰ κῶλα καὶ οἱ ῥυθμοὶ λαμπρὰ
ὄντα, καὶ τὰ ἑξῆς τούτων· πολλαχοῦ δὲ καὶ τὴν λέ-
ξιν ἔφαμεν, καὶ τὸ μέγιστον τὰ ἀποστατικὰ τῶν σχη-
μάτων· ὥστε ἂν λέγοιμεν ταῦτα μεμῖχθαι ἐξ ἀμ-
φοῖν, ἔκ τε λαμπρότητος καὶ ἀκμῆς τὸ μέχρι τού-
του λαθένης καὶ τὰ τοιαῦτα· διὰ ταὐτὸν ἐπίπεδον
καὶ μηδὲν ἧττον ἐμφαίνεσθαι αὐτὰ ἀκμαστικά, εἴ
γε πάντως ἔχει ἡ ἀκμὴ πολλὰ τῶν ἰδίων λαμ-
πρότητος· αἵ τε γὰρ ἔννοιαι τούτων, οἷον τὸ μέχρι
τούτου λαθένης φίλος ὠνομάζετο φιλίππου.
καὶ πάλιν τό, ἀλλ' ὅτι τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζό-
μενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀτ-
τικήν· καὶ ὅσα τοιαῦτα, σφόδρα πως εἶναι δοκεῖ,
κατὰ προσώπων λεγόμενα· ὅπερ ἴδιον ἀκμῆς, τά
τε σχήματα αὐτὰ καὶ τὰ κῶλα ὄντα λαμπρὰ
μετ' ἐκείνων τῶν τῆς τραχύτητος ἐννοιῶν τὴν
ἀκμὴν ποιεῖ· ὥστε καὶ φαίη τις ἄν, τί χρὴ λέγειν,
ὅτι μέμικται λαμπρότης ἐνταῦθα καὶ ἀκμή· φύ-
σει δέον ἀεὶ ταῦτα μεμῖχθαι, ὅτε ἀκμαῖος λό-
γος εἴη· ἀλλ' εἰδέναι χρὴ ὅτι πρῶτον μὲν ἐνταῦθα φα-
μέν, ἀκμὴν καὶ λαμπρότητα συνεληλυθέναι, οὐ-
χί γε τραχύτητα ἢ σφοδρότητα ὁμοῦ λαμπρό-
τητι γεγενῆσθαι, ἃ ποιεῖ τὴν ἀκμήν· οὐ γὰρ ἀκμὴ

φρόνημα ἀφεῖσαν καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ θετταλῶν, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν οὐ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα αἰσχύνη δεῖ. οὐ. ἀλλὰ πρεσβεύειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα. οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν εἴπερ τις ἀποστροφὴ, καίτοι λεγόντων ἡμῶν σφοδρότητος εἶναι σχῆμα, ὅμως καὶ ἦθος ἔχει τι. ὡς παρ᾽ καὶ τὸ, καί μοι μηδὲν ὀργισθῇς. οὐδὲν γὰρ ὁρῶ στε φλαῦρον. μεθώδευθη γὰρ οὕτως, ὥστε μὴ δόξαι πικρῶς λέγεσθαι διὰ τὴν ὑπόληψιν τοῦ προσώπου τοῦ λεγομένου. καὶ μηδὲν γε ἧττον ἔχειν τὴν σφοδρότητα. ἐμφαίνεται γὰρ καὶ ἐν τῷ ἤθει. ὅτι δὲ καὶ ἦθος ποιεῖν σφοδρότητα οὐδὲν κωλύει, αἱ εἰρωνεῖαι δηλοῦσι πᾶσαι. οἷον πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τούτων τὰ πράγματα ἔχει. καὶ πάλιν, τὸν καλὸν ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψε σὴ μήτηρ, καὶ μυρί᾽ ἄλλα. κἀκεῖνα μέντοι ἠθικῶς ἅμα καὶ σφοδρῶς εἴρηται. τὸ σὺ δὲ ὅμοιος αἰσχίνη; ὁ δὲ ἀδελφὸς ὁ σός; ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας ὦ χρηστέ, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλὰ σχήματα μὲν ἀκμῆς ταῦτα. τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἁπλῶς τὰ αὐτὰ ἔχει τῇ λαμπρότητι, οἷον κῶλα, συνθήκας, ἀναπαύσεις, ῥυθμούς. καὶ περὶ μὲν ἀκμῆς τοσαῦτα. ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις ἐκ τούτων εἰκότως, ποῖόν ἐστι, τὸ μέχρι τούτου λασθένην φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ τὸ, ἀλλ᾽ ὅτι τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ὅσα τοιαῦτα. πότερον ἀκμαστικὰ, ἢ

ἐφ' ἧς ἡμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον. καὶ πάλιν. πλεονέκτημα ὦ ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε φιλίππῳ. ἐξ ἀποστάσεως γὰρ εἴσηκται. κἀκεῖνα δὲ τοιαῦτα. μή μοι σωζέσθω μηδ' ἀπολλύσθω μηδεὶς ὃν ἂν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα βούληται. καὶ τὸ πολλὰ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ὀλύνθιοι νῦν, ἃ τότ' εἰ προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο. καὶ ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφος ἄν τε μεῖζον ἄν τ' ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντα ἄνδρα ἑξῆς προθύμους εἶναι. ἐπειδὰν δὲ ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή. ταῦτα δὲ καὶ πλέον ἔχει τι. οὐδὲ γὰρ ἐξ ἀποστάσεως εἴσηται. ὥσπερ τὸ πλεονέκτημα ὦ ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε φιλίππῳ. καὶ τὸ ἐξέστη τε ὦ ἀθηναῖοι τῆς τάξεως. ἀλλ' ἀπροσδοκήτως ἐξ ἐπεμβολῆς. διὸ καὶ μειζόνως ἐκλάμπει, καὶ πλέον ἔχει τὸ φαιδρὸν ἡ ἀκμή. κυρίως γὰρ τοῦτ' ἂν ἀπόστασις εἴη. ἐὰν δὲ καταστήσας εἰς ἀρχὴν ἀναγάγῃς τὸν λόγον, ἧττον ἐμφαίνεται τὸ ἀποστατικόν. οἷον τοσοῦτον εἰπών, πλεονέκτημα ὦ ἀθηναῖοι, καὶ τὰ ἑξῆς. προσδοκήσασι γὰρ ἐνταῦθα ἡ ἀπόστασις ὤφθη. ἐκεῖ δὲ οὐ πάνυ τι τὸ ἀποστατικόν. οἷον, νὴ δία ἐδέδει γὰρ τὸ καὶ τὸ γενέσθαι, καὶ τὸ μὴ γενέσθαι; πολλὰ ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν ὀλύνθιοι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, κατὰ μὲν λαμπρότητος σχήματα οὕτως ἀκμὴ γίνεται. κατὰ δ' αὖ σφοδρότητα αἱ ἀποστροφαὶ δηλονότι καὶ οἱ ἔλεγχοι ποιεῖεν ἂν τὴν ἀκμήν. οἷον, τὸ, πότερον ἐχρῆν αὐτὴν αἰσχίνη τὸ

δείκνυται λόγον. ἕποιτο δ' ἂν τῷ περὶ τραχύτητός τε καὶ σφοδρότητος, καὶ ἔτι τῷ τῆς λαμπρότητος ἀναγκαίως ὁ περὶ ἀκμῆς λόγος. ἡ κατὰ μὲν τὰς ἐννοίας ἐναντιοῦται πάλιν, ὅσα τῇ σφοδρότητι καὶ τῇ τραχύτητι· κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ὅσα τῇ λαμπρότητι. λέγειν δὲ περὶ ἀκμῆς ἕπεται μετὰ τὰ προειρημένα ἀναγκαίως· τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι διὰ τούτων πως γίνεσθαι πέφυκεν ἡ ἀκμὴ, ὡς ἐνεδειξάμεθα, καὶ τὸ κατ' ὀλίγον μέντοι καὶ ἐν τῷ περὶ τραχύτητος· δείξομεν δὲ καταφανέστερον ἐνταῦθα ἀναγκαίως ἐν τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ τῆς ἀκμῆς. μᾶλλον δὲ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς φανερὸν ἔσται. ἔννοιαι μὲν γὰρ ἀκμῆς καὶ ἔτι μέθοδοι αἱ αὐταὶ, αἵπερ ἦσαν τῆς τε τραχύτητος, καὶ τῆς σφοδρότητος. λέξεις δὲ αἵ τε αὐτῶν τούτων τῶν ἰδεῶν, καὶ ἔτι αἱ τῆς λαμπρότητος μεμιγμέναι· οἷον, νόσημα γὰρ ὦ ἀθηναῖοι δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν ἑλλάδα καὶ χαλεπὸν, καὶ πολλῆς τινος εὐτυχίας καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον· ἡ γὰρ προσβολὴ τραχέος οὖσα καὶ σφοδροῦ λόγου ἡ νόσημα γὰρ ἑτέρως πως διῄρηται, ὡς ἐν λαμπρότητι· καὶ οὐ μᾶλλον τραχύτητα ἐνταῦθα ἐμφαίνει, ἢ λαμπρότητα. περὶ δὲ τῶν τοιούτων ὀνομάτων, ἱκανῶς οἶμαι ἐν τῷ περὶ σεμνότητος ἡμῖν εἰρῆσθαι. καὶ μὴν καὶ σχήματα ἀκμαστικὰ ὅσα καὶ ἐν λαμπρότητι καὶ σφοδρότητι. κατὰ μὲν γὰρ λαμπρότητος σχῆμα ἀκμὴ γέγονεν, ὡς ἐν τῷ ἐξέστι τε ὦ ἀθηναῖοι τῆς τάξεως,

τὸ, Σαννίων ἐστὶ δήπου τις ὁ τοὺς τραγικοὺς χοροὺς διδάσκων. καὶ τὸ, λέγεταί ποτε ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης εὐδαιμονίας Ἀλκιβιάδης. καὶ τὸ, λέγονται χρήματα οἱ τριάκοντα δανείσασθαι. καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἀλλὰ σχήματα μὲν ταῦτα λαμπρότητος. κῶλα δὲ τὰ μέλλοντα ποιήσειν τὸν λόγον λαμπρὸν, μακρότερα εἶναι δεῖ. καὶ τούτου παραδείγματα πάντα ὅσα καὶ τῶν περὶ ἐννοιῶν λαμπρότητος εἰρήκαμεν. συνθῆκαι δὲ λαμπραὶ, μάλιστα μὲν αἱ σεμναὶ, περὶ ὧν εἴρηται. χρῆσθαι μὴν ἔστιν ὅτε οἷόν τε καὶ τροχαϊκαῖς συνθήκαις. καὶ οὐδέν γε βλάπτεται ὁ λαμπρὸς λόγος τῇ συνθήκῃ ταύτῃ, μόνον εἰ ἡ ἀνάπαυσις γένοιτο σεμνή. τὸν γὰρ ῥυθμὸν αἱ τοιαῦται ἀναπαύσεις μακρῶν τῶν λόγων γινομένων ποιοῦσι σεμνόν τε καὶ λαμπρόν. κἂν ἐκ τροχαϊκῶν συγκείμενος ᾖ. ἀλλὰ περὶ μὲν λαμπρότητος τοσαῦτα. περὶ δὲ ἀκμῆς λέγειν ἂν εἴη ἑπόμενον. ἣ πάλιν ἐναντίον ἐστὶν εἶδος δηλαδὴ κατὰ μὲν τὰς ἐννοίας, ὅσαι σφοδρότητί τε καὶ τραχύτητι ἐναντιοῦνται. κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ὅσα τῇ λαμπρότητι.

ΠΕΡΙ ΑΚΜΗΣ.

Ὅπως μὲν ἡ σεμνότης καὶ μετ' ἐκείνην ἡ τραχύτης, ἥ τε σφοδρότης καὶ ἔτι λαμπρότης, αὗται καθ' ἑαυτὰς γίνονται, καὶ τῷ λόγῳ μέγεθος συναξιώματι καὶ ὄγκῳ προστιθέασιν, ἱκανῶς ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις μετὰ τὸν περὶ σαφηνείας δέ

γίνεται μεθ᾽ ὅσων ἄλλων πέφυκε γίνεσθαι. εἰδέναι μέν τοι χρὴ ὅτι ἐὰν μετὰ καταστάσεως εἰς ἀρχὴν ἀναγάγῃς τὸν λόγον ὀρθώσας, καὶ ἀποστήσῃς, ἧττον γίνεται λαμπρὸς εἰ μὴ ἐπαγιάσεις εὐθὺς, ἤ τι ἕτερον σχῆμα περιβλητικὸν ἐπαγαγὼν κατ᾽ ἀνάγκην μακρὰν ἀποτείνῃς ῥῆσις. οὐκ ἐχούσης ἀνάπαυσιν τῆς ἐννοίας. καὶ κατὰ τοῦτο γινομένου πως τοῦ λόγου λαμπροῦ. οἷον, ὑμεῖς τοίνυν λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ τὰ ἑξῆς. εἰ γὰρ μὴ ἐπαγίασεν εὐθὺς ἐν τῷ λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ κατ᾽ ἀνάγκην περιέβαλεν ἀπὸ τοῦ ἐπαγιασμοῦ. ἐπέμεινε δὲ τῇ ὀρθώσει, καθαρὸς ἂν μᾶλλον ἐγένετο ὁ λόγος καὶ οὐ λαμπρός. τεκμήριον δὲ τούτου, τὸ, λέγουσι χρήματα οἱ τριάκοντα δανείσασθαι παρὰ λακεδαιμονίων αὐτοῖς ἐν πειραιεῖ. καίπερ γὰρ ἀσυνδέτως εἰσαχθὲν, ὅμως διὰ τὸ ἐμμεῖναι τῇ ὀρθότητι, καθαρὸν μὲν καὶ ἁπλοῦν ἔμεινε, λαμπρὸν δὲ οὐδαμῶς. ἔτι καὶ ταύτῃ διάφοροι τὰ τοιαῦτα τῶν λαμπρῶν. ὅτι αἱ μὲν λαμπρότητες οὐ μᾶλλον πραγμάτων εἰσὶν ἀφηγήσεις, ἢ ποιότητές τε πραγμάτων καὶ αὐξήσεις. ὁ δὲ καθαρὸς λόγος σχεδὸν ἐναντίος ὢν τῷ λαμπρῷ, ὅμως ταῖς μὲν ἀποστάσεσι καθάπερ ἐκεῖνος εἰσάγεται, μετὰ μέντοι ὀρθότητος διαρκοῦς καὶ πραγμάτων τινῶν ἀφήγησιν ἔχει. ἀλλ᾽ οὐκ αὔξησίν τινα τούτων, οὐδὲ ποιότητα, ὅπερ ἐστὶ τῆς λαμπρότητος. τοιοῦτόν ἐστι καὶ

τούτων ὡς ἔχθραν καὶ ἀπιστίαν καὶ μῖσος τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ ἑξῆς. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, πλεονέκτημα ὦ ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε φιλίππῳ παρὰ τοῖς ἕλλησιν; οὐ τισὶν, ἀλλὰ πᾶσι. διέκοψε γὰρ καὶ οὐκ εἴασε φανῆναι τοῦ λόγου τὸ ἄγαν λαμπρὸν τῇ διακοπῇ καὶ ὑποστροφῇ. ἔτι μεθόδου λαμπρᾶς, καὶ τὸ τὰ ἔνδοξα ἐνδοξοτέρως λέγειν, ὥσπερ ἐκεῖνος τὸ οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦτο γὰρ παράδειγμα μὲν ἔνδοξον. οἷον ὀρθῶς οὖν ἐβουλεύσατε ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν ἑλλήνων κινδυνεύειν. οὕτω γὰρ ἐποίουν καὶ οἱ ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντες. ὁ δὲ ὡς ὅρκον αὐτὸ ἀναγαγὼν ἐνδοξότερον αὐτὸ ἐποίησε καὶ λαμπρόν. οὐκ ἥμαρτον ταῦτα συμβουλεύσας, οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας, καὶ τὰ ἑξῆς. λέξεις δὲ λαμπραὶ αἵπερ ἐλέγοντο εἶναι καὶ σεμναί. σχήματα δὲ λαμπρὰ ὅσα καὶ εὐθῆ. οἷον αἱ ἀναιρέσεις, ὡς τὸ, οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ. οὐδὲ ἐπὶ τούτοις καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν αἱ ἀποστάσεις. οἷον αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅλως δὲ τὰ ἀσυνδέτως εἰσαγόμενα, εἰ μακρὰ εἴη τὰ κῶλα, ποιεῖ λαμπρὸν τὸν λόγον. καὶ ἀκμαῖος ᾖ, ταῖς ἐννοίαις. καὶ γὰρ ἡ ἀκμὴ περὶ ἧς αὐτίκα λέξομεν; τοῖς τῆς λαμπρότητος σχήμασί τε καὶ κώλοις

ροι πρόγονοι. ταῦθ' ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι, οἱ λακε-
δαιμονίους καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν· ὑμεῖς τοίνυν
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάτ-
της ἀρχόντων, καὶ τὰ κύκλω τῆς ἀττικῆς κατε-
χόντων ἁρμοσταῖς καὶ φρουραῖς, εὔβοιαν, τανά-
γραν, τὴν βοιωτίαν ἅπασαν, καὶ τὰ ἑξῆς, μέχρι τοῦ
ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον. πολλὰ δὲ καὶ τοῦ τοιούτου
λόγου παραδείγματα ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου διὰ
τὸ φύσει ἀξιωματικὸν τοῦ λόγου λαμπρόν. ἀλλ' ἔν-
νοιαι μὲν αὗται καὶ αἱ τοιαῦται λαμπραί. μεθοδεύ-
σεις δὲ λαμπρῶς, ὅταν προηγουμένως εἰσάγῃς
τὰς ἐννοίας. ὅταν ὡς θαῤῥῶν μετὰ ἀξιώματος, ἀλλὰ
μὴ ἐνδιάζων, ὅταν ὡς ἀφηγούμενος καὶ μὴ δια-
κόπτων τὰς ἀφηγήσεις. εἴ σοι τούτου μέλει τῆς δι-
αρκοῦς λέγω λαμπρότητος. ἐπεὶ τὸ αὕτη τῶν περὶ
θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ καταστα-
σις πρώτη, τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει
περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν, ὥσπερ νέ-
φος. τοῦτο λαμπρὸν ἅπαν ὄν, εἶτα διακοπὲν, καὶ
μεταξὺ τῶν δύο κώλων προσλαβὸν, τὰ πρὸ τού-
των εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλε-
ων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων, ἐνεποδίσθη κατὰ τὴν
μέθοδον πρὸς τὸ ἄγαν εἶναι λαμπρόν. οὐ γὰρ ὅ-
μοιον δήπουθεν ἦν ἀπολελυμένως εἰπεῖν, ὥσπερ
καὶ τὸ παράδειγμα ἐθήκαμεν, ἢ διακόψαντα ἐ-
κείνως. οἷον αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγένετο πρα-
γμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη. τὰ πρὸ

καὶ ἀφελείας ἐστίν· οὐδὲ τῆς κατ' ἐπιμέλειαν συνθήκης κάλλος ἐχούσης τι· καίτοι γὰρ ὂν κομματικὸν τοῦτο καὶ πλεονάζον παρὰ τῷ ῥήτορι, ὅμως λεπτόν ἐστι, καὶ οὐκ ἔχει διάρμα οὐδὲ μέγεθος. οὔκουν ταύτης δεῖ τῆς σφοδρότητος τῷ μεγέθει, ὡς καθ' αὑτό, ἀλλὰ τῆς ἀξιωματικῆς· ταύτην δὲ ποιεῖ ἡ λαμπρότης, περὶ ἧς ῥητέον· περὶ γὰρ τοῦ ἐναντίου εἴδους τῇ λαμπρότητι καὶ τῷ περὶ σφοδρότητος εἰρήκαμεν, ὅτι ἐστὶ τὸ κομματικὸν καὶ διαλεκτικὸν καὶ ὄντως ἀγωνιστικὸν εἶδος τοῦ λόγου, καὶ ὅλως τὸ γοργόν. γίνεται τοίνυν λόγος λαμπρὸς κατὰ ἔννοιαν μὲν ὅταν πεποίθησιν ἔχῃ τινὰ ὁ λέγων ἐφ' οἷς αὖ λέγῃ διὰ τὸ ἔνδοξα εἶναι, ἢ διὰ τὸ καλῶς πεπρᾶχθαι αὐτῷ, ἢ διὰ τὸ χαίρειν τοῖς λεγομένοις τοὺς ἀκούοντας, ἢ καὶ διὰ πάντα ταῦτα. ὅλως τε ἐπὶ τοῖς διαπρεπέσι τῶν ἔργων καὶ ἐφ' οἷς ἐστι λαμπρύνεσθαι ὡς ἀληθῶς ὅπερ φησὶν Ἡρόδοτος ἐλλάμψασθαι. ἐπὶ τούτοις ἐστὶν ἡ λαμπρότης· οἷον οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ, οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ· ἀλλ' ἐὰν βούλῃ τὸν ἐμὸν τειχισμὸν καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν, αὕτη τῶν περὶ Θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη· τὰ πρὸ τούτων εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε ἐπιστάντα τῇ πόλει κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. καὶ πάλιν, ταῦτα ἐποίουν οἱ ὑμέτε-

δὲ κόμματά ἐστιν. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κατ' ὄνομα ἀναπαύει τὸν λόγον. οἷον ὁ φαρμακὸς ὁ λοιμός. καὶ πάλιν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος, γραμματεύς, καὶ ὅσα τοιαῦτα. περὶ δὲ συνθήκης σφοδρᾶς ἢ ἀναπαύσεως ἢ ῥυθμοῦ οὐδὲν δεῖ πάλιν διεξιέναι. δῆλα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάντως μέν που καὶ ἀπὸ τῶν προειρημένων. οὐ μὴν ἀλλά, καὶ τῷ περὶ τραχύτητος ἱκανῶς εἴρηται. τὰ αὐτὰ γὰρ περὶ τούτων κἀνταῦθα κἀκεῖ. ἕπεται τῷ περὶ τραχύτητος καὶ σφοδρότητος ὁ περὶ λαμπρότητος λόγος, ἣ πάλιν ἀντίκειται τρόπον μέν τινα, καὶ πᾶς ὁ κατὰ γοργότητα προϊὼν λόγος. ἰδίως δὲ εἰπεῖν, λαμπρότητος ἐναντίον ἐστὶ τὸ κομματικὸν καὶ διαλεκτικόν. καὶ ὅλως τὸ ἀγωνιστικὸν εἶδος τῶν λόγων. ἀλλὰ περί γε τῆς λαμπρότητος ἤδη λεκτέον.

ΠΕΡΙ ΛΑΜΠΡΟΤΗΤΟΣ.

Μετὰ τὸν περὶ σεμνότητός τε καὶ τραχύτητος λόγον, ἔτι τε σφοδρότητος, ἀναγκαῖον εἰπεῖν περὶ λαμπρότητος. τῶν γὰρ ποιουσῶν τὸ μέγεθός τε καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ λόγου ἰδεῶν, ἐν τοῖς μάλιστά ἐστιν ἡ λαμπρότης. τά τε γὰρ ἄλλα ἀναγκαία ἡ ἰδέα τῷ ἀξιωματικῷ λόγῳ. καὶ ὅτι δεῖ τῷ σεμνῷ τε καὶ τραχεῖ καὶ σφοδρῷ προσεῖναί τι πάντως καὶ φαιδρότητος, ἵνα μὴ πάντως αὐστηρὸς ἦ. φαιδρότητος δὲ οὐ τῆς ἐν ὡραϊσμῷ, ἡ δὴ γλυκύτητός τε

καὶ

καὶ ἀφελείας ἐστίν. οὐδὲ τῆς κατ᾽ ἐπιμέλειαν συνθήκης κάλλος ἐχούσης τι. καίπερ γὰρ ὂν κομματικὸν τοῦτο καὶ πλεονάζον παρὰ τῷ ῥήτορι, ὅμως λεπτόν ἐστι, καὶ οὐκ ἔχει διάρμα οὐδὲ μέγεθος. οὔκουν ταύτης δεῖ τῆς σφοδρότητος τῷ μεγέθει, ὡς καθ᾽ αὑτὸ, ἀλλὰ τῆς ἀξιωματικῆς. ταύτην δὲ ποιεῖ ἡ λαμπρότης, περὶ ἧς ῥητέον. περὶ γὰρ τοῦ ἐναντίου εἴδους τῇ λαμπρότητι καὶ τῷ περὶ σφοδρότητος εἰρήκαμεν, ὅτι ἐστὶ τὸ κομματικὸν καὶ διαλεκτικὸν καὶ ὄντως ἀγωνιστικὸν εἶδος τοῦ λόγου, καὶ ὅλως τὸ γοργόν. γίνεται τοίνυν λόγος λαμπρὸς κατὰ ἔννοιαν μὲν ὅταν πεποίθησιν ἔχῃ τινὰ ὁ λέγων ἐφ᾽ οἷς ἂν λέγῃ διὰ τὸ ἔνδοξα εἶναι, ἢ διὰ τὸ καλῶς πεπρᾶχθαι αὐτῷ, ἢ διὰ τὸ χαίρειν τοῖς λεγομένοις τοὺς ἀκούοντας, ἢ καὶ διὰ πάντα ταῦτα. ὅλως τε ἐπὶ τοῖς διαπρεπέσι τῶν ἔργων καὶ ἐφ᾽ οἷς ἔστι λαμπρύνεσθαι ὡς ἀληθῶς ὥσπερ φησὶν Ἡρόδοτος ἐλλάμψασθαι. ἐπὶ τούτοις ἐστὶ ἡ λαμπρότης. οἷον οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγὼ, οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ. ἀλλ᾽ ἐὰν βούλῃ τὸν ἐμὸν τειχισμὸν καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν, αὕτη τῶν περὶ Θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη. τὰ πρὸ τούτων εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε ἐπιστάντα τῇ πόλει κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. καὶ πάλιν, ταῦτα ἐποίουν οἱ ὑμέτε-

δὲ κόμματά ἐστιν· ἀλλ' ὡς αὐτοτελέστερον καὶ κατ' ὄνομα ἀναπαύει τὸν λόγον· οἷον ὁ φαρμακὸς ὁ λοιμός· καὶ πάλιν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος, γραμματεύς, καὶ ὅσα τοιαῦτα· περὶ δὲ συνθήκης σφοδρᾶς ἢ ἀναπαύσεως ἢ ῥυθμοῦ οὐδὲν δεῖ πάλιν διεξιέναι· δῆλα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάντως μέν που καὶ ἀπὸ τῶν προειρημένων· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τραχύτητος ἱκανῶς εἴρηται· τὰ αὐτὰ γὰρ περὶ τούτων κἀνταῦθα κἀκεῖ. ἕπεται τῷ περὶ τραχύτητος καὶ σφοδρότητος ὁ περὶ λαμπρότητος λόγος, ἢ πάλιν ἀντίκειται τρόπον μέν τινα, καὶ πᾶς ὁ κατὰ γοργότητα προϊὼν λόγος· ἰδίως δὲ εἰπεῖν, λαμπρότητος ἐναντίον ἐστὶ τὸ κομματικὸν καὶ διαλεκτικόν· καὶ ὅλως τὸ ἀγωνιστικὸν εἶδος τῶν λόγων· ἀλλὰ περί γε τῆς λαμπρότητος ἤδη λεκτέον.

ΠΕΡΙ ΛΑΜΠΡΟΤΗΤΟΣ.

Μετὰ τὸν περὶ σεμνότητός τε καὶ τραχύτητος λόγον, ἔτι τε σφοδρότητος, ἀναγκαῖον εἰπεῖν περὶ λαμπρότητος. τῶν γὰρ ποιουσῶν τὸ μέγεθός τε καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ λόγου ἰδεῶν, ἐν τοῖς μάλιστά ἐστιν ἡ λαμπρότης· τά τε γὰρ ἄλλα ἀναγκαία ἡ ἰδέα τῷ ἀξιωματικῷ λόγῳ· καὶ ὅτι δεῖ τῷ σεμνῷ τε καὶ τραχεῖ καὶ σφοδρῷ προσεῖναί τι πάντως καὶ φαιδρότητος, ἵνα μὴ πάντως αὐστηρὸς ᾖ· φαιδρότητος δὲ οὐ τῆς ἐν ὡραϊσμῷ, ἢ δὴ γλυκύτητός τε

καὶ τραχεῖα. ἐνταῦθα δὲ καὶ ποιεῖν ὀνόματα ἴσως ἐγχωρεῖ τραχέα. ὥσπερ ὁ ῥήτωρ ἐποίησε τὸ ἰαμβοφάγος, καὶ τὸ γραμματοκύφων, καὶ εἴ τι τοιοῦτον, ἐν τραχύτητι δὲ οὐχ εὗρον ὄνομα οὔπω πεποιημένον. καὶ ταύτῃ αὖ οὖν ἴσως διαφέρει ἡ σφοδρότης τῆς τραχύτητος. σχῆμα δὲ σφοδρὸν τὸ κατὰ ἀποστροφήν. οἷον παρά σοι κατέλυον Αἰσχίνη. καὶ σὺ προὐξένεις αὐτόν. καὶ ἡ ἐρώτησις δὲ ἡ τοῦ ὑποκειμένου προσώπου ἀποστροφή ἐστι, καὶ ἔχει πρὸς τῇ σφοδρότητι καὶ ἐλεγκτικόν τι. διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα σχήματα ἀπὸ τῶν οὐκ ἀποδεχομένων ἀντιρρήσεων παραλαμβάνεται. οἷον, ἀλλὰ τί ἐχρῆν Αἰσχίνη ποιεῖν τὴν πόλιν ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν Ἑλλήνων ὁρῶσαν αὑτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον. πότερον ἐχρῆν αὐτὴν Αἰσχίνη τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ Θετταλῶν καὶ Δολόπων τάξει, καὶ τὰ ἑξῆς. σφοδρὸν σχῆμα καὶ τὸ δεικτικόν οἷον ὁ βάσκανος οὗτος ἰαμβοφάγος. καὶ πάλιν ὁ γὰρ τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπαγγείλας. καὶ τάδε φησὶ καὶ τάδε ποιήσας. εἶτ' ἐπήγαγε τὴν δεῖξιν. οὗτός ἐστιν ὁ τὰ Θηβαίων νῦν ὀδυρόμενος πάθη. φανερὸν δὲ ἐκ τούτου ὅτι καὶ κατὰ τὰ σχήματα ἡ σφοδρότης διαφέρει τῆς τραχύτητος. οὐ μόνον κατὰ τὰς ἐννοίας καὶ κατὰ τὰς λέξεις, ὡς προείρηται. καὶ μὴν ἴσως καὶ κατὰ τὰ κῶλα διαφέρει. σφοδρὰ μὲν γὰρ καὶ τὰ μὴ δὲ κῶλα, κόμματα δέ, ἃ καὶ ἡ τραχύτης ἔχει. πλέον γε μὴν γίνεται τὸ σφοδρὸν ἐν ἐκείνοις ἃ μὴ

μοσθένοις λόγος· ἔτι φανερώτερον δ' αὐτοῦ τοῦτο· οὗτος οὖν αὐτὸν ἐξαιτήσεται; ὁ φαρμακός; ὁ λοιμός; ὃν οἰωνίσαιτ' ἄν τις μᾶλλον ἰδὼν ἢ προσειπεῖν βούλοιτο; πολλὰ δ' ἄν τις καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων λάβοι τοιαῦτα· οἷον, ἔπειτα ὦ κατάρατε καὶ γραμματοκύφων· καὶ πάλιν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος, γραμματεύς· καὶ πάλιν· τί οὖν ὦ ταλαίπωρε συκοφαντεῖς· τί λόγοις πλάττεις· τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις· καὶ σοὶ μὲν γὰρ ἦν ὁ πατὴρ κλέπτης εἴπερ ἦν ὅμοιός σοι· καὶ ὅλως ὥσπερ ἔφην μυρία τούτου καὶ ἐν δικανικοῖς καὶ ἐν συμβουλευτικοῖς ἐστι παρα- HI
δείγματα. αἱ ἔννοιαι μὲν αὗται σφοδρότητος· εἰ δέ τις αὐτὰς καὶ τραχείας ὀνομάζειν βούλοιτο, ἢ πάλιν τὰς τραχείας σφοδράς, οὐδὲν ἐμοί γε διοίσει· πλὴν, ὅτι γε διαφέρουσιν ἀλλήλων, καὶ ὅτι πλέον ἔχει τι σφοδρότητος τῆς τραχύτητος· καὶ ὡς οὐκ ἂν δύναιο σφοδρότητι χρῆσθαι ἐπὶ τοῦ μείζονος ἢ κατὰ σὲ προσώπου, πλὴν εἰ οἱ ἀκούοντες ἡδέως δέχοιντο, δῆλον ἐκ τούτων, καὶ ὅτι μικρὸν ἀληθῶς τῆς περὶ λόγοις μέτεστι. μέθοδος δὲ σφοδρότητος σχεδὸν ἡ αὐτὴ, ἥπερ καὶ τραχύτητος· τὸ γὰρ ἀπαρακαλύπτως καὶ φανερῶς, ἔτι τε ψιλῶς, ἀλλὰ μὴ συμπλέκοντά τισι τῶν ἀνειμένων ἐννοιῶν λέγειν τὰς τοιαύτας ἐννοίας, μὴ δ' ἄλλως πως σφοδροῦ λόγου· παραδείγματα δὲ αὐτοῦ τὰ προειρημένα πάντα· καὶ μὴν καὶ λέξις σφοδρὰ ἥπερ ἡ

πρόδος ἀναπαυομένου τοῦ κώλου. καὶ γίνεται οὕτω τραχὺς καὶ ὁ ῥυθμὸς, καὶ δύσηχός τις ὁ λόγος, καὶ οἷον μὴ δὲ ῥυθμός τις ὤν. ταῦτα δὲ ποιεῖ καὶ τὸν ἐν σφοδρότητι ῥυθμόν, ἀλλ' ἤδη γε περὶ πάσης σφοδρότητος λεκτέον. ἵνα καὶ ὅπῃ διαφέρει τῆς τραχύτητος ἐπιγνῶμεν. ἀντίκειται δὲ ταύτῃ πάντως μὲν καὶ ἡ γλυκύτης. καθάπερ καὶ τῇ τραχύτητι. ἰδίως δὲ καὶ τῇ σφοδρότητι ἐναντίον ἡ ἐπιείκεια περὶ ἧς καὶ αὐτῆς ἐν τῷ περὶ ἤθους λελέξεται.

ΠΕΡΙ ΣΦΟΔΡΟΤΗΤΟΣ.

Η δὲ σφοδρότης ἐννοίας μὲν ἔχει καὶ αὐτὴ τὰς ἐπιτιμητικὰς καὶ ἐλεγκτικὰς, καθάπερ ἡ τραχύτης. ἀλλ' ἡ μὲν τραχύτης κατὰ μειζόνων προσώπων καὶ αὐτῶν δὲ τῶν δικαστῶν ἢ ἐκκλησιαστῶν γίνεται. ὡς ἐδείξαμεν. ἡ δὲ σφοδρότης κατὰ ἐλαττόνων προσώπων, οἷον κατὰ τῶν ἀντιδίκων, ἢ καθ' ὧν, καὶ οἱ ἀκούοντες δέξαιντο ἡδέως. οἷον ἃ κατὰ φιλίππου λέγει ὁ δημοσθένης. ὅτι βάρβαρος, ὄλεθρος, μακεδὼν, καὶ τῶν τοιούτων. καὶ ταύτῃ γε πρῶτον διαφέρει τραχύτητος ἡ σφοδρότης κατ' ἔννοιαν. διὸ καὶ φανερωτέρας ἔχει τὰς κατηγορίας αὐτὴ, σχεδὸν λοιδορίας οὔσας. ὥσπερ ἐν τῷ λεγομένῳ κοινῷ τόπῳ. ἐπιδέχεται γὰρ τὰ πρόσωπα ταῦτα τὸ τοιοῦτον εἶδος, ἐκεῖνα δὲ οὐκ ἔτι, λέγω τὰ τῆς τραχύτητος. παράδειγμα σφοδρότητος σχεδὸν μὲν ἅπας ὁ κατὰ ἀριστογείτονος τοῦ δη-

τις τῆς ἐννοίας ταύτης τὴν μέθοδον καὶ τὸ πα-
ράδειγμα εἶναι· προηγουμένως δὲ λέγειν αὐ-
τό τις θείη τὸν δημοσθένην ἢ τινα ἕτερον καὶ καθ'
ὑποκειμένου, ἀλλὰ μή, ὡς ἑτέρου τινὸς ἀναμιμνή-
σκοντα, σφόδρα ἔσται τραχεῖα καὶ διαφερόντως
γε κατὰ τὰ σχήματα. δέχεται μέντοι ἡ τραχύτης
κατὰ δεύτερον καὶ τρίτον λόγον σχεδὸν ἅπαντα
τὰ σχήματα· ὥσπερ οἶμαι καὶ ἄλλαι ἰδέαι· ἀλλὰ
τά γε οἰκεῖα αὐτῆς ταῦτα. κῶλα δὲ τραχέα τὰ
βραχύτερα καὶ ἃ μὴ δὲ κῶλα· κόμματα δὲ κα-
λεῖν ἄμεινον· οἷον οὐκ ἐμβησόμεθα; οὐκ ἐξίμεν;
οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσούμεθα; καὶ πάλιν, πό-
τε οὖν ὦ ἀθηναῖοι, πότε ἃ χρή, πράξομεν· ἐπειδὰν
τί γένηται; ἐπειδὰν νὴ δί' ἀνάγκη τις ᾖ; νυνὶ δὲ τί
χρὴ τὰ γινόμενα ἡγεῖσθαι· συνθήκη δὲ τραχεῖα ἡ
συγκρούσεις τε φωνηέντων ἔχουσα, καὶ ἀνοικείων
ἑαυτῆς καὶ ἀνακολούθων πρὸς ὧν συγκειμένη· ὡς
μηδαμῇ προσβάλλειν τινὰ ἦχον μέτρου, μὴ δ'
ἔχειν τινὰ ἡδονὴν κατ' αὐτὴν τὴν συνθήκην, μὴ δ'
ὅλως εὐρυθμίας ἔμφασιν, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον· οἷον
ἄρρυθμόν τινα καὶ δύσηχον τραχύνουσαν τὴν ἀ-
κοήν· ποιεῖ δὲ μάλιστα τοῦτο ἡ ἀνάπαυσις ἡ ποιά.
ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις ἰδέαις ἔφαμεν, ὅτι ἡ ἀνά-
παυσις ἡ ποιὰ μετὰ τῆς συνθήκης τῆς ποιᾶς τὸν ῥυ-
θμὸν ἀπεργάζεται· ἡ οὖν ἀνάπαυσις ἡ ἐν τῇ τρα-
χύτητι κατὰ τοὺς πόδας, ὥσπερ καὶ ἡ συνθήκη ἀνα-
κόλουθος ἔστω· νῦν μὲν ἐπὶ τοῦδε, νῦν δὲ ἐπὶ τοῦδε τ

πτως καὶ ψιλῶς κατ' ἐπιτίμησιν, ἀλλὰ μὴ ἄλλως πως. μὴ δὲ συμπλέκοντα τοῖς λεαίνουσι τὴν τραχύτητα εἰσάγειν τὰς τοιαύτας τῶν ἐννοιῶν. παραδείγματα δὲ αὐτῆς αἱ μικρῷ πρότερον ῥηθεῖσαι καθαρῶς εἶναι τραχύτητες. τραχεῖαι γὰρ ἔννοιαι τραχέως ἐκεῖ καὶ μεθοδεύθησαν. λέξις δὲ τραχεῖα ἡ τετραμμένη καὶ ἀφ' ἑαυτῆς σκληρά. οἷόν ἐστι καὶ τὸ καταπεπατημένον φορεῖτε. καὶ τὸ, ἐκλέλυσθε ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἀναπεπτωκότες κάθησθε. καὶ τὸ, ἐκνενευρισμένοι. καὶ τὸ, κατεσθίων κατέφαγε. καὶ τὸ, διωρορυγμένοι κατὰ πόλεις. καὶ τὸ, περικόπτων καὶ λωποδυτῶν τὴν ἑλλάδα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. αὗται μὲν οὖν διὰ τὸ τετράφθαι εἰσὶ τραχεῖαι. ἀφ' ἑαυτῶν δὲ σκληραὶ αἱ τοιαῦται. οἷον ἀπαρτὸς ἔμαρψεν, ἔγναμψε, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἔχει δέ τι τοιοῦτον καὶ τὸ, περικόπτων, καὶ τὸ, ἐκνενευρισμένοι. εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον, ὅσον αἱ προειρημέναι. ἀλλὰ λέξεις μὲν αὗται τραχεῖαι. σχήματα δὲ τραχέα μάλιστα μὲν τὰ προστακτικά. οἷον τῆς ἀριστογείτονος κρίσεως ἀναμνησθέντες ἐγκαλύψασθε. ἔπειτα δὲ τὰ κατ' ἐρώτησιν ἐλεγκτικά. οἷον εἶτα ὀλύνθιοι μὲν ἴσασι τὸ μέλλον προορᾶν. ὑμεῖς δ' ὄντες ἀθηναῖοι ταυτὸ τοῦτο οὐχὶ φυλάξεσθε; καὶ πάλιν. οὐχ ὁρᾶτε, ὡς ἐναργὲς καὶ σαφὲς τούτων παράδειγμα οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν ὀλύνθιοι; καὶ πάλιν. βουλεύεσθε ὦ ἀθηναῖοι θηβαίοις ἔχοντες ἐν νήσῳ; καὶ τὰ ἑξῆς. εἰ γὰρ ἀφέλοι

πρότερον, ἐμοὶ μὲν αὖ δοκεῖ ὅτι συμφορὰ φανεῖται· κακία δὲ οὐδεμία, ὑμετέρα δὲ ἀγνωμοσύνη, τραχὺ μὲν ἔστι τῇ ἐννοίᾳ· μεθόδῳ δ' οὐδὲν δὲ οὕτω καὶ συμπεπλακὲν τῷ πρὸ αὐτοῦ τε καὶ μεθ' ἑαυτό, λειότερόν πως γέγονε· καί τοι καὶ τὸ ἐπαγόμενον ἔχει τι τραχύτητος· ἔστι δὲ τὸ, ἣν τῷ μὴ ἀγνῶναι λύσατε· καὶ μὴν καὶ τὸ, ὦ, τί ἂν ποιῶν, μήτε ἁμαρτάνειν δοκοίην, μήτε ψευσαίμην, λίαν ὀλίγωροι, οὔτε τοῖς ἄλλοις, οὔτε ὑμᾶς αὐτοὺς αἰσχύνεσθε, ἐφ' οἷς ἀριστογείτονα ἀφήκατε· ἀλλὰ τούτοις δημοσθένην ἐκβεβληκότες τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον ἔχειν τέ τινα διόρθωσιν καὶ μετρίαν λειότητα κατὰ τὴν διαίρεσιν· ὅλως τε τοιούτων μὲν παραδειγμάτων οὐκ ἀπορήσεις λέγω τῶν ἐχόντων τινὰ διόρθωσιν· πολλὰ γάρ ἐστι τοιαῦτα καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις. καθαρῶς δὲ τραχύτητα παρά γε τούτῳ δυσχερὲς εὑρεῖν· πάνυ γὰρ τῷ τοιούτῳ σπανίως χρῆται, πλὴν εἰ μή τις οἴοιτο ταὐτὸν εἶναι σφοδρότητά γε καὶ τραχύτητα· ἀλλ' ὅτι μὲν ἀλλήλων ταῦτα διαφέρει, μικρὸν ὕστερον φανεῖται. παραδείγματα δὲ τῆς ἀπαραμυθήτου τραχύτητος, παρὰ μὲν τῷ ῥήτορι καὶ πάνυ ὡς ἔφην, ἐστὶ σπάνια· ὁ δὲ ἀριστογείτων σοι ἄφθονα παρέξεται νὴ δία εἰ βούλοιο, καὶ παρ' ἐκείνου λαβεῖν παραδείγματα. πολλὰ δὲ τοιαῦτα καὶ παρὰ τῷ δεινάρχῳ. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐννοιῶν τῶν ποιουσῶν τὸν τοιοῦτον λόγον, τοσαῦτα. μέθοδος δὲ τραχύτητος μία τὸ ἀπαρακαλύ-

ρεῖτε. καὶ τὸ, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἢ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκατε μὲν ἀνθρώποις. καὶ πάλιν ἐς ἐπιστολάς. τὸ δὲ τὸ περιφανὲς ἀξίωμα τῆς βουλῆς ἢ τὸν ἄρειον πάγον προσβλέπετε, τῆς ἀριστογείτονος κρίσεως ἀναμνησθέντες ἐγκαλύψασθε. καὶ ὑμεῖς δὲ ἐκ νενδυρισμένοι καὶ περιῃρημένοι χρήματα, συμμάχοις ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθήκης μοίρᾳ γεγένησθε. ἀγαπῶντες φησὶν ἂν θεωρικὰ ἢ βοΐδια πέμψουσιν ἡμῖν ἐς τὰς ἑορτάς. καὶ πάλιν, παντάπασιν γὰρ ἐκλελύσθαι μοι δοκεῖτε καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινά. ἑτέροις δὲ πάσχοντας ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθε. καὶ τὸ οὔτι σωφρόνων οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἐλλείποντάς τι δι' ἔνδειαν χρημάτων τῶν τοῦ πολέμου, δυσχερῶς τὰ τοιαῦτα ὀνείδη φέρειν. τουτὶ δὲ ἤδη τῇ μεθόδῳ καὶ τελειότερον γέγονεν. ἐν γὰρ τῷ καθόλου εἴρηται. καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐπετίμησε. πλὴν ἡ γε ἔννοια τραχεῖα. τοῖς δὲ κώλοις ἄμφω τὰ τελευταῖα ταυτὶ παραδείγματα, καὶ ἀκμῆς οὐ πόρρω. ὡς ἐν τῷ περὶ ἀκμῆς ἔσται φανερόν. οὐ μὴν τά γε πρῶτα τοιαῦτα ἦν παραδείγματα, ἀλλὰ καθαρῶς τραχέα. δυσχερὲς δὲ παρὰ τῷ δημοσθένει καθαρὰν εὑρεῖν τραχύτητα. διὸ καὶ ἐφιλοτιμήθημεν τῶν φανεισῶν μηδεμίαν παραλιπεῖν. δυσχερὲς δὲ εὑρεῖν. διότι πανταχοῦ αὐτὰς ὁ ἀνὴρ τῷ συμπλέκειν τισὶ καὶ ταῖς μεθόδοις λύοι. ἐπεὶ καὶ τοῦτο, ὃ καὶ αὐτό ἐστιν ἐν ἐπιστολαῖς. τὸ γὰρ τῷ τοιούτῳ τοῦτον κεχρῆσθαι τὸν

κατέρα. ὥσπερ καὶ ἡ σεμνότης. εἰσὶ δὲ καὶ τῆς ἀκμῆς ὀργαστικαὶ, ὥσπερ ὑποβεβηκυῖαι αὐτῇ δι' ὧν γίνονται ὑποβεβήκασιν. οἷον ἐννοίᾳ, μεθόδῳ, λέξει, καὶ τοῖς λοιποῖς. ἀλλά τινα μὲν αὐτῶν ἐστιν ἴδια. τινὰ δὲ καὶ τῆς ἀκμῆς σύνεργα. οἷον ἔννοιαι μὲν καὶ λέξεις τραχεῖαι γένοιντ' ἂν καὶ ἀκμαῖαι. κῶλα δὲ τραχέα οὐκ ἔτι ἀκμαῖα. πάλιν σχήματα μὲν καὶ κῶλα λαμπρὰ ποιεῖ καὶ ἀκμὴν, οὐ μὴν ἔννοιαί γε λαμπραὶ ποιοῦσιν ἀκμήν. διὰ τοῦτο τοίνυν οὐχὶ προτάξαντες τὴν ἀκμὴν εἶπα ὡς διὰ τῆς λαμπρότητος καὶ τραχύτητος γινομένην δείκνυμεν, καθάπερ τὴν σαφήνειαν ἐδείκνυμεν, ὅτι εὐκρίνειά τε ποιεῖ καὶ καθαρότης, ἀλλ' ἰδίᾳ περὶ ἑκάστης λέγομεν αὐτῶν. τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι οὐ μόνον διὰ τούτων ἡ ἀκμὴ, ἀλλὰ καὶ διά τινων σφοδρότητος ἰδίων γίνεται. ὡς ἐν τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ φανεῖται. ὥς τε ἀναγκαῖον χωρὶς περὶ ἑκάστης εἰπεῖν. καὶ πρῶτόν γε περὶ τῆς τραχύτητος, ᾗ δὴ ἐναντίον ἐστὶ γλυκύτης. ὁ γὰρ τραχὺς λόγος πικρός τε καὶ ἄγαν ἐπιτιμητικός ἐστιν. ἀλλὰ περὶ μὲν γλυκύτητος καὶ ἡδονῆς ἐν τῷ περὶ ἀφελείας ἡμῖν λελέξεται. νυνὶ δὲ λέγωμεν αὖ περὶ τῆς τραχύτητος. ἔννοιαι τοίνυν εἰσὶ τραχεῖαι πᾶσαι αἱ τῶν μειζόνων προσώπων ἐπιτίμησιν ἔχουσαι ἀπό τινος τῶν ἐλαττόνων προσώπων ἀπαρακαλύπτως. ὥσπερ τὸ, εἰ περ τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις ἀλλὰ μὴ ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φο

κρὰ τῶν συλλαβῶν. ἵνα σπονδεῖος ἤ τις τῶν ἐπιτρίτων, πλὴν τοῦ τετάρτου τὴν βάσιν ποιῇ· οἷον ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. διαφερόντως δὲ σεμνὴν ἔχει τὴν βάσιν ὁ ῥυθμὸς, εἰ ἡ ἀνάπαυσις καταλήγοι ἢ παραλήγοι τῷ τε στοιχείῳ τινὶ μακρῷ, καὶ διογκοῦντι κατὰ τὴν προφορὰν τὸ στόμα. καθάπερ ἔφην ὀλίγῳ πρότερον ἐν τῷ περὶ λέξεως σεμνῆς. ἐκ δὲ τῶν προειρημένων δῆλος ἂν εἴη καὶ ὁ ῥυθμὸς ὁποῖος. εἰδέναι μέντοι χρὴ ὅτι εἰ καὶ δι᾽ ὅλων ἐξ ἐπιτρίτων ἢ δακτυλικῶν ἢ τινῶν τοιούτων ὁ λόγος συντεθείη· αἱ δὲ ἀναπαύσεις μὴ καταλήγοιεν οὕτως ὥστε καὶ τὰ ἐφεξῆς ἔχειν τοὺς οἰκείους πόδας τῇ σεμνότητι, οἱ ῥυθμοὶ οὐκ ἐπιγίνονται σεμνοί. ταυτὸ τοῦτο φημὶ καὶ περὶ πάσης ἰδέας. εἰ γὰρ καὶ συντεθείη τις λόγος δι᾽ ὧν τινωνοῦν ποδῶν, οἳ δὴ ποιοῦσιν εἶδος ὁτιοῦν λόγων, αἱ δὲ ἀναπαύσεις μὴ δι᾽ αὐτῶν τηρουμένων γίνοιντο, λέγω τῶν ποδῶν ἁρμοστῶν τῇ ἰδέᾳ, ἀλλὰ μεταξὺ διακόπτοιντο οἱ πόδες, μεθίστανται οἱ ῥυθμοί. καὶ μᾶλλον ἑτέρου τινὸς εἴδους οἰκεῖοι εὑρίσκονται, ἢ οὗπερ οἱ πόδες ἦσαν, δι᾽ ὧν ὁ πᾶς λόγος συνέκειτο.

ΠΕΡΙ ΤΡΑΧΥΤΗΤΟΣ.

Τῶν ποιουσῶν μέγεθος λόγου καὶ ὄγκον ἔφην μετὰ σεμνότητα ποιεῖν τὴν τραχύτητα. μετ᾽ οὖν τὸν περὶ σεμνότητος λόγον ἕποιτ᾽ ἂν λέγειν περὶ τραχύτητος. ἡ τραχύτης τοίνυν καὶ νὴ δία γε ἡ λαμπρότης θεωροῦνται μὲν καὶ καθ᾽ ἑαυτὰς ἐ-

κῶς· δι' ὧν ἐκλάσθη πᾶς ὁ ῥυθμὸς βιασθεὶς πρὸς τὸ ἐναντίον ἐλθεῖν δακτυλικοῦ καὶ σεμνότητος. καὶ ἐπ' ἄλλων δ' αὖ ἴδοις οὐκ ὀλίγων ὁμοίως τοῦτο γιγνόμενον· μόνων τῶν λέξεων καὶ τοῦ ῥυθμοῦ μεταγόντων αὐτὰ εἰς πολὺ τοὐναντίον· οἷον ὡς ὁ πρόσθ' ἵππων καὶ δίφρου κεῖτο τανυσθείς· βεβρυχώς· κόνιος δεδραγμένος αἱματοέσσης. ἂν γὰρ μεταθείης τὰς λέξεις, ποιήσεις αὐτὸ τροχαϊκὸν ἐπίμικτον κατὰ ταῦτα· ὡς ὁ πρόσθ' ἵππων καὶ δίφρου κεῖτο τανυσθείς· αἱματοέσσης κόνιος δεδραγμένος βεβρυχώς, ὅμοιον γὰρ τοῦτο ἐκείνῳ· ἔνθ' οἳ μὲν ἐπ' ἄκροισι πυραῖς νέκυες ἔκειντο, ξένης ἀπὸ γαίης ὀρφανὰ τείχεα προλείποντες· ἢ βῆν τ' ἐρατεινὴν καὶ καλὸν ἡλίου πρόσωπον· καὶ πάλιν· ἀλλ' ἔχον ὥς τε τάλαντα γυνὴ χερνῆτις ἀληθὴς ἥτε σταθμὸν ἔχουσα καὶ εἴριον ἀμφὶς ἀνέλκει, ἰσάζουσ' ἵνα παισὶν ἀεικέα μισθὸν ἄροιτο. ἂν γὰρ μεταμειφθεῖεν καὶ ταῦτα αἱ λέξεις, ἔσται τετράμετρον. περὶ δὲ ἀναπαύσεως σεμνῆς ὁ αὐτὸς λόγος· ὅσπερ ἦν ἡμῖν καὶ περὶ καθαρότητος. δεῖ γὰρ ἵστασθαι τὸν λόγον ἐπί τινος τῶν οἰκείων ποδῶν τῇ σεμνότητι· χωρὶς μέντοι καταλήξεως, ἵνα μὴ εἰς τροχαῖον ἐμπέσῃ ἡ βάσις· μὴ δ' ἁρπασθῇ ὁ ῥυθμός, ἀλλὰ βεβηκὼς ᾖ· μάλιστα δ' ἂν βεβήκοι, εἰ πρῶτον μὲν εἰς ὄνομα καταλήγοι, ἢ ὀνοματικόν τι μὴ ἔλαττον ὂν τριῶν συλλαβῶν· οἷον εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. ἔπειτα εἰ πλείους εἶεν κατὰ τὴν ἀνάπαυσιν αἱ μα-

κοῖσι, καὶ μικροῖς, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν γοργὸν ἅμα τῷ πολιτικῷ καὶ σεμνόν ἐστιν. ἐκεῖνο δὲ καθαρῶς σεμνὸν ἂν εἴη καὶ ἀμιγές. δεῖ οὖν εἰ μὲν δι᾽ ὅλου μέλλει σεμνὸς ἡμῖν ὁ λόγος μένειν, ἐκείνως, ἀλλὰ μὴ οὕτως αὐτὸν ἐργάζεσθαι. εἰ δὲ τοὐναντίον, ὡς ἑτέρως δηλαδή. κῶλα γε μὴν σεμνὰ ἅπερ καὶ καθαρά, λέγω τὰ βραχύτερα. ὥσπερ γὰρ ἀφορισμοὺς αὐτὰ εἶναι δεῖ. οἷον ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον. καὶ νόμος ἐστὶν εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν. δόγμα δὲ ἀνθρώπων φρονίμων, καὶ τὰ ἑξῆς. γένοιτο δ᾽ ἄν που καὶ μακρότερον ἐν σεμνότητι κῶλον κατ᾽ ἀνάγκην τινά. συνθῆκαι γε μὴν σεμναὶ αἱ τῆς μὲν συγκρούσεως ἕνεκα τῶν φωνηέντων μὴ μακρολογούμεναι. τῷ δὲ ὅλῳ δακτυλικαί τε οὖσαι καὶ ἀναπαιστικαὶ παιωνικαί τε. καὶ ἔστιν ὅτε ἰαμβικαὶ ὅπου δ᾽ ἂν καί τι, καὶ μᾶλλον. διὸ καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν τρίτων ἁρμόττουσι τῷ σεμνῷ. τροχαϊκαὶ μέντοι καὶ ἰωνικαὶ ἐναντίαι σεμνότητι. τεκμήριον δὲ τούτου πεποίηκεν ἐναργὲς ὁ διαφθείρας τόδε τὸ ἔπος. σείων πηλειάδα μελίην κατὰ δεξιὸν ὦμον, καὶ διὰ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν λέξεων ἀπὸ τοῦ δακτυλικοῦ αὐτὸ τὸ ἰωνικόν τε καὶ τὸ συγγενὲς τῷ ἰωνικῷ τροχαϊκὸν μεθαρμόσας αὐτὸ οὕτως. σείων μελίην πηλειάδα δεξιὸν κατ᾽ ὦμον. δύο γάρ εἰσιν ἐνταῦθα ἰωνικαὶ συζυγίαι. καὶ μετὰ ταῦτα τὸ ἰθυφαλλικὸν καλούμενον μέτρον, ἐκ τριῶν συγκείμενον τροχαϊ

οἷον λέγω δὲ δὴ τὸν λεγόμενον κόσμον, ὅτι νόμος κελεύει ἀποδῦναι, καὶ χρή· καὶ ὁ ῥήτωρ ὀρθῶς καὶ καλῶς βουλευόμενοι· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἀξιωματικὰ καὶ σεμνά. αἱ δὲ μετ' ἐνδοιάσεως ἀποκρίσεις ἠθικαί, ἀλλ' οὐ σεμναί· οἷον δεῖ δέ με, ὡς ἔοικε καὶ παρ' οὐ φιλολοιδόρου ὄντα. καὶ ὅλως πᾶσα ἐνδοίασις ἠθικώτερον ποιεῖ τὸν λόγον. δεῖ γὰρ ἀποφαίνεσθαι τὸν μέλλοντα ἀξίωμά τι τῷ λόγῳ προστιθέναι καὶ σεμνότητα· οἷον οὐχ ἡ τοῦ πρὸς ἡμᾶς πολέμου πέρας, οὐδ' ἀπαλλαγὴ φιλίππῳ· ἐὰν γὰρ εἴπῃς, οὐχ ἡ οἶμαι πέρας, καὶ τὰ ἑξῆς, ἦθος ποιεῖς· καὶ μὴν καὶ τὸ εἰς τὴν αὑτοῦ γνώμην ἀναφέρειν τι τῶν ῥηθησομένων, ἀξιωματικὸν καὶ σεμνόν· οἷον βούλομαι τόδε εἰπεῖν· καὶ ὁ θουκυδίδης· ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει προύχων. ἥκιστα δὲ αἱ ἀποστροφαί τε καὶ ὑποστροφαὶ λόγου σεμνοῦ ἢ καθαροῦ· τοὐναντίον γὰρ καὶ διαφθείρουσι καὶ καθαιροῦσιν αὐτοῦ τὸ σεμνὸν αὗται, καὶ πάλιν αὖ τὸ καθαρὸν διαφθείρουσί τι ὡσαύτως κατὰ τὰς ἐπεμβολὰς καὶ ἀναχαιτίζουσι τὸ ἄφετον αὐτοῦ καὶ ἐλεύθερον, καὶ πρὸς τὸ κοινότερον καὶ πολιτικώτερον ἄγουσι. καθάπερ τὸ κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι, κἂν μικρὰν μεταξὺ τοῦ ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται, πεποίηκε τεθέν· οὐ γὰρ ὅμοιον ἦν, εἰ οὕτως εἶπεν, ὡς προείρηται· ἢ κατὰ τὴν ὑποστροφὴν διακόψαντα. οἷον, ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, κἂν μεγάλην πόλιν οἰ-

αἱροῦνται· ὥσπερ ὁ πίνδαρος· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν τοῦ οὕτω χρωμένων τῷ λόγῳ τῶν τραγῳδοποιῶν δὲ λέγω καὶ πινδάρου, τάχ' ἂν ἔχοι μέν τι λέγειν οὐ τοῦ παρόντος δὲ ὄν καιροῦ εἰς τὸ δέον ἀναβεβλήσθω· ὑπὲρ μέντοι τῶν ἐν πολιτικῷ λόγῳ τοιαύταις χρωμένων τραχύτησιν, οὐδεμίαν ἀπολογίαν εὑρίσκω· ἔτι δὲ σεμνὴ λέξις ἥ τε ὀνομαστικὴ καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα· ὀνομαστικὴν δὲ λέγω τήν τε ἀπὸ τῶν ῥημάτων εἰς ὀνόματα πεποιημένην, καὶ τὴν διὰ μετοχῶν καὶ ἀντωνυμιῶν, καὶ τῶν τοιούτων· ὡς ἐλάχιστα γὰρ ἐν σεμνότητι δεῖ χρῆσθαι τοῖς ῥήμασιν, ὥσπερ ὁ θουκυδίδης· σχεδὸν μὲν γὰρ δι' ὅλου βούλεται ποιεῖν τοῦτο· καταφανῶς δὲ αὐτὸ ἐν τῇ τῆς στάσεως ἐκφράσει τῶν κερκυραίων πεποίηκε· πλὴν γὰρ τοῦ ἐνομίσθη, τἆλλα πάντα σχεδόν ἐστιν ὀνόματά τε καὶ ὀνομαστικά· οἷον τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος, ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη· μέλλησις δὲ προμηθὴς δειλία εὐπρεπής· τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὰ ἑξῆς· εἰ δέ τι ἐν τούτοις καὶ σκληρότητος ἢ τραχύτητος ὕπεστιν, ἑτέρου λόγου· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ παρὰ τῷ δημοσθένει ῥηθέντε ὁμοῦ καὶ θεωρηθὲν ὑπ' αὐτοῦ· λέγω τό, οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν· εἶτα ἡ θεωρία μάλα σεμνῶς ὀνομάζων· λέξεις μὲν οὖν αὗται σεμναί· σχήματα δὲ σεμνὰ ἅπερ καὶ καθαρά· ἡ ὀρθότης λέγω, καὶ εἴ τι τοιουτότροπον· καὶ μὴν καὶ αἱ ἀποκρίσεις εἴτε ἔννοιαί τινες εἴτε σχήματα εἶεν σεμναί·

σεμνὴν ποιεῖ τὴν λέξιν πλεονάζουσαν· συστέλλει γὰρ μᾶλλον καὶ στενοτέραν ποιεῖ· διογκεῖ δὲ οὐδαμῶς τὸ στόμα. καὶ μὴν καὶ αἱ τροπικαὶ λέξεις σεμναὶ καὶ διογκωμέναι. κίνδυνος δὲ ἐν ταύταις οὐ μικρὸς περὶ τὴν χρῆσιν. αἱ μὲν γὰρ μετρίως ἔχουσαι ποιοῦσι τὸν λόγον σεμνόν. οἷον τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, ἀντὶ τοῦ τὰ ἀγαθὰ ἐλπίζοντας. ὁρᾷς ὅτι διὰ τὸ σφόδρα ἔχειν μετρίως τὸ προβαλλομένοις, οὐδὲ ἐμφαίνεται ἡ τροπή; αἱ μετρίως μὲν οὖν ἔχουσαι τοιαῦταί εἰσιν. εἰ δὲ ὑπερβαίεν τι τοῦ μετρίου, τραχύνουσι τὸν λόγον. οἷον, αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν. διὸ καὶ ἐξηγήσεως αὐτῷ ἐδέησε. τὸ γὰρ τῶν μὲν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν δωροδοκούντων. καὶ τὰ ἑξῆς,, τοῦ ἐνόσουν ἐστὶν ἐξηγητικά. εἰ δὲ ὑπερβαῖεν ἔτι πλέον αἱ τροπαί, σκληρότερον ποιοῦσι τὸν λόγον. ὥσπερ καὶ τὸ ἐκνενευρισμένοι. καὶ τὸ πεπρακὼς ἑαυτόν. καὶ τὸ λωποδυτεῖν τὴν ἑλλάδα. περαιτέρω δὲ τούτων εἰ προέλθοιεν, καὶ παχύτερον καὶ σχεδὸν εὐτελέστερον αὐτὸν ποιοῦσι. παράδειγμα τούτου δημοσθενικὸν μὲν οὐκ ἂν λάβοις. οὐδὲ γάρ ἐστι. παρὰ δὲ τοῖς ὑποξύλοις τουτοισὶ σοφισταῖς πάμπολλα εὕροις ἄν. τάφους τε γὰρ ἐμψύχους τοὺς γῦπας λέγουσιν. ὧνπερ εἰσὶ μάλιστα ἄξιοι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ψυχρεύονται πάμπολλα. ἐκτραχηλίζουσι δ᾽ αὐτοὺς αἵ τε τραγῳδίαι πολλὰ τούτου ἔχουσαι παραδείγματα, καὶ ὅσοι τὸ ποιεῖν τραγικώτερόν πως προ-

ἀγαθὸς ἦν, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἤδη δέ που καὶ ἀνέπτυξε τὴν μέθοδον ταύτην εἰπὼν, ὅτι τόδε τι εὑρεῖν τε χαλεπὸν, καὶ εὑρόντα εἰς πάντας λέγειν ἀδύνατον. ἀλλ' αὗται μὲν τῶν φύσει σεμνῶν ἐννοιῶν χρήσιμοι πρὸς αὔξησιν σεμνότητος καὶ αἱ τοιαῦται μέθοδοι. ἐν δὲ ταῖς πολιτικωτέραις οὐκ ἔτι αἱ ἐμφάσεις σεμνότητος, ἑτέρου δέ τινος ἐργαστικαί. μέθοδοι μὲν οὖν αὗται σεμνότητος καὶ ἔννοιαι. λέξις δὲ σεμνὴ πᾶσα μὲν ἡ πλατεῖα καὶ διογκοῦσα κατὰ τὴν προφορὰν τὸ στόμα, ὥς τε στομφάζειν. καὶ ὅπερ αὐτὴν δύουσί τινες, τοῦτο ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν τῇ φύσει τῶν λέξεων αὐτῶν. τοιαῦται δὲ καὶ ἄλλαι μέν τινες, ἐξαιρέτως δὲ αἵ τε τῷ ᾱ καὶ τῷ ω πλεῖστον χρώμεναι. ὥς που καὶ ὁ πλάτων τὴν οἰωνιστικήν φησι ὠνιστικὴν ἀπονομάσαι τινὰς ἀποσεμνύνοντας τὸ ω. καὶ περὶ τοῦ ᾱ λέγοι τ' ἄν τι τοιοῦτον. ὁ γὰρ θεόκριτος ἀχθομένην τινα πεποίηκε δωριαζούσαις γυναιξὶ, διὰ τὸ πλατύνειν τῷ ᾱ τὰ πλεῖστα χρωμέναις τὴν φωνήν. μάλιστα δὲ τὰ στοιχεῖα ταῦτα τὸ ω καὶ τὸ ᾱ διαίρει τε καὶ διογκεῖ τὸν λόγον, εἰ κατὰ τὰς τελευταίας συλλαβὰς εἴη τῶν λέξεων. οἷον ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ ζεύς. δεύτεραι δὲ σεμνότητος λέξεις καὶ αἱ διὰ τοῦ ο στοιχείου κατὰ μόνας εἴς τι μακρὸν καταλήγουσαι. οἷον ὀρόντης, καὶ αἱ ταῖς μακραῖς τε καὶ διφθόγγοις πλεονάζουσαι. καὶ αἱ τὰ τελευταῖα ἐν ταύταις ἔχουσαι, πλὴν τῆς ει διφθόγγου. καὶ εἰ καθ' αὑτὸ δὲ τὸ ι τιθοῖτο, ἥκιστα

λων δὲ καὶ ἐνδόξων· οἷον τὸ περὶ τῆς ἐν μαραθῶνι μάχης, ἢ τῆς ἐν πλαταιᾶσιν· ἢ τῆς ἐν σαλαμῖνι ναυμαχίας εἴ τις λέγοι, καὶ τοῦ ἄθω, καὶ τοῦ ἑλλησπόντου, καὶ τῶν τοιούτων· εἰ δέ τι ταύταις καὶ μυθικὸν ὡς παρὰ τῷ ἡροδότῳ, σεμνὸν ἅμα ἡδονῇ ἔπρεπε· οἷον ὁ ἴακχος καὶ τὰ τοιαῦτα ἑτέρου λόγου· ἀλλ' ἔννοιαι μὲν αὗται σεμνότητος· μέθοδοι δὲ σεμναὶ αἱ κατὰ ἀπόφανσιν καὶ χωρὶς ἐνδιασμοῦ ἐξ ἀφηγήσεως λεγόμεναι· ὡς γὰρ εἰδότας ἀκριβῶς δεῖ λέγειν καὶ μετ' ἀξιώματος, ἀλλ' οὐκ ἐνδιάζοντας ὅτε τούτου φροντίζοιμεν, τῆς διαρκοῦς λέγω σεμνότητος, ἀλλὰ μὴ ἄλλου τινός· τὸ γὰρ εἴτε ἥρωες ἦσαν, εἴτε θεοί, σεμνὸν ὂν πλέον ἔχει τοῦ πολιτικοῦ τε καὶ πιθανοῦ κατὰ τὴν ἐνδίασιν· καὶ μὴν καὶ αἱ ἀλληγορικαὶ μέθοδοι, ὅτε διαρκοῖεν, σεμνὸν ποιοῦσι τὸν λόγον· ὡς ἐν τῷ, ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ ζεὺς πτηνὸν ἅμα ἐλαύνων φέρεται, καὶ τὰ ἑξῆς· λέγω δὲ τοῦτο, εἰ μὴ ἑκών τις διὰ τῶν εὐζώνων καὶ εὐτελῶν τινος ἀλληγοροίη· τότε γὰρ οὐκ ἔτι σεμνὸν, ἄλλης δέ τινος ἐννοίας ποιεῖ τὸν λόγον, καὶ σχεδὸν τῆς εὐτελοῦς· καὶ μὴν καὶ τὸ δι' ἐμφάσεων μυστικῶς τι καὶ τελεστικῶς ἐν ταῖς σεμναῖς τῶν ἐννοιῶν ὑποσημαίνειν, μεθόδου σεμνῆς· ὡς γὰρ αὐτοὶ μὲν εἰδότες, οὐκ ὄντες δὲ οἷοί τε λέγειν εἰς τοὐμφανὲς αὐτὰ, ἐνδεικνύμεθα διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, μέγεθός τι καὶ σεμνότητα ἐννοίας· ὥσπερ ὁ πλάτων ὅταν λέγῃ τὸ ὄντως ὂν, καὶ

ἀγαθὸς

στης τῆς ναυμαχίας ὤδινεν ἡ θάλασσα, καὶ κατέβαινεν ἑλλησποντίας λαμπρὸς, καὶ τὰ ἑξῆς. τρίτη δὲ σεμνότητος ἐννοιῶν τάξις, ἡ περὶ πραγμάτων, ἃ δὴ φύσει μέν ἐστι θεῖα. τὸ πλεῖστον δὲ ἐν ἀνθρώποις θεωρεῖται. οἷον ἂν λέγοι τις περὶ ψυχῆς ὅτι ἀθάνατος, ἢ περὶ δικαιοσύνης, ἢ σωφροσύνης, ἢ τῶν τοιούτων διεξίοιμεν, ἢ περὶ τοῦ βίου παντὸς, ἢ τί νόμος, ἢ τί φύσις, ἢ τὰ τοιαῦτα. οἷον ὅτι νόμος ἐστὶν εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν ὅτι ἐστὶν ὁ μὲν νόμος κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταυτὸν ἐν πᾶσιν. ἡ φύσις δὲ ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρα ἴδιον τοῦ ἔχοντος. καὶ πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου θάνατος. καὶ πᾶς ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν πάντα ὅσα ἐκ τῶν καθόλου καὶ γενικῶς λέγεται σεμνὰς ἔχει πως τὰς ἐννοίας. καὶ μάλιστα εἰ μένων ἐπὶ τῶν καθόλου τις διὰ παντὸς αὐτὰ ὀργάζοιτο. εἰ γὰρ προσλάβοι τὸ καθ' εἶδος, ἄλλο τι ποιεῖ. οἷον πονηρὸν ὦ ἀθηναῖοι πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεὶ, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιόν ἐστι. τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τἀνθρώπιόν ἐστιν. ἕτερον γάρ τοι πεποίηκε προσλαβὼν τὸ κατ' εἶδος ἐκ γὰρ τῶν καθόλου καὶ τοῦ ἐπὶ μέρους συντεθέντων ὅ, τε πολιτικὸς καὶ ὁ περιβεβλημένος, οὐ μὴν αὐτὸ τοῦτο εἰπεῖν ὁ σεμνὸς γίνεται. τετάρτην γε μὴν σεμνότητος ἔχουσι δύναμιν ἔννοιαι αἱ περὶ ἀνθρωπίνων μὲν καταμόνας πραγμάτων. μεγά-

ὅπως γίνονται, ἢ σκηπτῶν φοράς· ἢ ὅλως τοιαῦτα.
ταῦτα δὲ εἰ μὲν οὕτως ἐξετάζοιτο κατὰ τὰς αἰτί-
ας, σεμνὸν μόνον, οὐ μὴν καὶ πολιτικὸν δύναται ποι-
εῖν τὸν λόγον· ποῦ γὰρ ἂν εἴη πολιτικὸν τό, ὁ ἥλιος
ἀπελαυνόμενος τὴν χειμερινὴν ὥραν, καὶ τὰ ἑξῆς
εἰρημένα παρὰ τῷ ἡροδότῳ· ἢ πάλιν παρὰ τῷ πλά-
τωνι τόδε· οἷον ἥγε τοῦ παντὸς περίοδος κυκλοτε-
ρὴς οὖσα καὶ τὰ γένη πάντα συμπεριληφυῖα σφίγ-
γει πάντη, καὶ κενὴν χώραν οὐδεμίαν ἐᾷ λείπε-
σθαι· διὸ δὴ πῦρ μὲν εἰς ἅπαν διελήλυθεν· ἀὴρ δὲ
δεύτερον, ὡς λεπτότητι δεύτερον ἔφυ, καὶ τὰ ἄλ-
λα ταύτῃ, καὶ τὰ ἑξῆς· ποῦ δ' ἂν λόγου πολιτικοῦ
τὸ ζητεῖν ὅπως κινεῖται γῆ, καὶ ὅτι ἐπικλύσει ἢ ὑ-
πονοστήσει ὕδατος· ἢ πάλιν περὶ σκηπτῶν φορᾶς·
ἢ τὰ τοιαῦτα· ταῦτ' οὖν ὅπερ ἔφην, εἰ μὲν οὕτως ἐξε-
τάζοιτο σεμνὸν μόνον· οὐ μὴν καὶ πολιτικὸν ποιεῖ
τὸν λόγον· διὸ καὶ μετὰ τὰς πρώτας σεμνότητος
ἐννοίας, εὐθὺς εἰσὶν αὗται δεύτεραι· εἰ μέντοι κατὰ
ἔκφρασιν αὐτῶν τῶν λεγομένων λέγοι τις αὐτά,
ἀλλὰ μὴ τὰς αἰτίας ζητῶν, καθ' ἃς γίνεται, πολιτι-
κὸν ὁμοῦ καὶ σεμνὸν ποιεῖ τὸν λόγον· ὡς ὁ ἀριστεί-
δης ἀντιλέγων τῷ καλλιξένῳ συμβουλεύοντι μὴ
θάπτειν τοὺς δέκα στρατηγούς· ἐπειδὴ ἀνῃρέθησαν
μιᾷ ψήφῳ· χειμῶνος γὰρ ἔκφρασιν πεποίηται εἰς
ἀπολογίαν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν· οἷον σκηπτὸς ἦν ὦ
καλλίξενε σκηπτὸς ὁ ταῦτα κωλύσας, οὔτε λό-
γῳ ῥητὸς, οὔτε ἔργῳ φορητός· ἄρτι μὲν γὰρ σαλιου

τα, οὐχ ὡς περὶ θεῶν εἴρηται. διὸ πόῤῥω μοι δοκεῖ σεμνότητος εἶναι καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν. πλέον δὲ μετέχειν ἡδονῆς καὶ γλυκύτητος. ἀνθρωποπαθῶς γὰρ καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν, ποιητικῶς λέλεκται. τὸ πλεῖστον δὲ ἡδονῆς ἡ κρίσις οἶμαι στοχάζεται. περὶ θεῶν δὲ ὡς περὶ θεῶν τὰ τοιαῦτα λέγεσθαι φημί. οἷον ἀγαθὸς ἦν. ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς ἐγγίνεται φθόνος. καὶ πάλιν, βουληθεὶς γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν. καὶ πάλιν παραλαβὼν γὰρ ὁ θεὸς πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως. καὶ ὅλως πολλὰς ἂν εὕροις τοιαύτας ἐννοίας παρὰ τῷ πλάτωνι. καὶ γὰρ αὗται εἰσὶν ἐκ τοῦ τιμαίου. παρὰ μέντοι τοῖς ῥήτορσιν ἥκιστα. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν δηλιακῷ ὑπερίδου, ποιητικῶς μᾶλλον καὶ μυθικῶς εἴρηται. τὸ δὲ αἴτιον οὐχὶ νῦν ἀνάγκη λέγειν. τὰς μέντοι μετά γε τὰς τοιαύτας. οἷον δευτέραν ἢ τρίτην σεμνότητος ἐχούσας τάξιν ἐννοίας. καὶ μάλα ἂν εὕροις παρὰ τῷ δημοσθένει. καὶ τινας αὐτῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις. ἀλλὰ πρῶται μὲν, ὅπερ ἔφην καὶ μάλιστα, εἰσὶν ἔννοιαι αἱ περὶ θεῶν, ὡς περὶ θεῶν λεγόμεναι. καθάπερ εἴρηται. δεύτεραι δὲ μετ᾽ ἐκείνας σεμναὶ αἱ περὶ τῶν θείων ὡς ὄντων πραγμάτων. οἷον ὡρῶν φύσεις εἰ ἐξετάζοι τις, ὅπως τε καὶ καθ᾽ ἃς αἰτίας γίνονται, καὶ τὴν τοῦ παντὸς περιφορὰν καὶ φύσιν, ἢ κινήσεις γῆς ἢ θαλάττης, εἰ ζητοίη τις

αὐτοῦ τοῦ μεγέθους καὶ τῶν ποιουσῶν ἰδεῶν τὸ μέγεθος εἰπεῖν· ὧν δὴ μία ἐστὶ καὶ ἡ περιβολή. ἵνα μὴ συγχέηται ἡμῖν ὁ λόγος. μέγεθος τοίνυν καὶ ὄγκον λόγου καὶ ἀξίωμα ποιοῦσιν ἰδέαι αἵδε, σεμνότης, καὶ περιβολή, τραχύτης, λαμπρότης, ἀκμή, καὶ ἔτι ἡ σφοδρότης, βραχεῖ τῷ διαλλάττουσα τῆς τραχύτητος· ὡς ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ αὐτῆς ἔσται φανερόν· τούτων δὲ ἡ μὲν σεμνότης ἐφ' ἑαυτῆς ἐστι καὶ ἡ περιβολή· αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι συμπλέκονταί τε· καὶ πάλιν οὐ συμπλέκονται κατά τι πρὸς ἀλλήλας, μέρεσί τισι κοινωνοῦσαι, καὶ πάλιν ἑτέροις κεχωρισμέναι. διὸ περὶ μὲν τῆς σεμνότητος ἤδη λελέξεται· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν μετὰ τὰ περὶ ταύτης. ἡ δὲ περιβολὴ ἐφ' ἑαυτῆς μέν ἐστιν, ὥσπερ ἔφην· ἐν ὑστέρῳ δὲ ὁ περὶ αὐτῆς ἐρήσεται λόγος· διὰ τὸ πλεονάζειν μὲν ἐν αὐτῇ τὸν ῥήτορα· τὴν δὲ αἰτίαν ἡμᾶς δι' ἣν ταύτῃ πλείονι χρῆται κατὰ τὸν ὄγκον, ἄλλως μὴ δύνασθαι γνῶναι πρὶν αὖ περὶ τραχύτητός τι μαθεῖν, καὶ λαμπρότητος, ἀκμῆς τε καὶ σφοδρότητος· ἀλλὰ πρῶτόν γε περὶ σεμνότητος, ᾗ τάχα αὖ ἐναντίον εἴη ἀφέλεια, περὶ ἧς ἐν τῷ περὶ ἤθους λέξομεν.

ΠΕΡΙ ΣΕΜΝΟΤΗΤΟΣ.

Ἔννοιαι τοίνυν εἰσὶ σεμναὶ μάλιστα μὲν αἱ περὶ θεῶν, ὡς περὶ θεῶν λεγόμεναι· ἐπεὶ τὸ Ἥρα καὶ ἀγκὰς ἔμαρπτε κρόνου παῖς ἣν παράκοιτιν. καὶ ὅσα τοιαῦ-

κακία ἂν εἴη λόγου. ἐπεὶ αἵ γε, ἐμφάσεις, οἷον οἱ δὲ συνιόντες ὅπου δή ποτε ἕνεκα. ἐῶ γὰρ τοῦτό γε, καὶ τὰ ἐσχηματισμένα τῶν ζητημάτων οὐ σαφῶς λέγει τὰ πράγματα. καὶ οὐ κατὰ κακίαν φήσομεν προάγεσθαι δή που. οὐδὲ εἶναι τοῦ λόγου κακίαν. λεκτέον δ' ἂν εἴη μετὰ ταύτην περὶ μεγέθους λόγου. δεῖ γὰρ τῷ σαφεῖ μεγέθους τινὸς καὶ ὄγκου. παράκειται γὰρ τῷ σφόδρα σαφεῖ τὸ εὐτελὲς καὶ τὸ ταπεινόν. ὃ δὴ ἐναντίον ἐστὶ τῷ μεγέθει.

ΠΕΡΙ ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.

Μετὰ δὲ τὸν περὶ σαφηνείας λόγον ἀκόλουθον ἂν εἴη περὶ μεγέθους εἰπεῖν λόγου. διότι καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τῷ σαφεῖ μέγεθός τι προσεῖναι πάντως, καὶ ὄγκον τινὰ καὶ ἀξίωμα. παράκειται γὰρ τῷ σφόδρα σαφεῖ τὸ εὐτελές. ὃ δὴ τὸ ἐναντίον ἐστὶ τῷ μεγέθει. ὅπερ οἶμαι καὶ ὁ ῥήτωρ συνιγνοὺς διὰ μὲν τὸ πάντως δεῖν σαφῆ τὸν πολιτικὸν εἶναι λόγον, δι' ὅλου κέχρηται τοῖς ποιοῦσι τὴν σαφήνειαν. διὰ δὲ τὸ κινδυνεύειν ἕνεκα ταύτης ἐκπίπτειν αὐτῷ τὸν λόγον εἰς τὸ εὐζωνότερον, κατέμιξεν αὐτῇ τὰ ποιοῦντα τὸ μέγεθος. καὶ διαφερόντως πεπλεόνακε τῇ περιβολῇ. ἀλλὰ διότι μὲν ταύτῃ πεπλεόνακεν, 3 αὐτίκα ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. νυνὶ δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι δήπουθεν πρῶτον περί τε

διατί φησίν; ὅτι διὰ τὸ καὶ τό· καὶ πολλὰ ἀπῶν κατασκευαστικὰ τῆς προτάσεως οὐκ ἐπήγαγεν εὐθὺς τὸ ἑξῆς νόημα, τὸ, ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνια. ἀσαφὴς γὰρ ἂν οὕτως ὁ λόγος τῆς ἀκολουθίας μὴ φαινομένης ἐγένετο· ἐπαναλαβὼν οὖν, καὶ πρῶτον ἀπῶν, τὸ, ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω, εἶθ' οὕτως ἐπαγαγὼν τὸ, ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι, εὐκρινῆ καὶ σαφῆ πεποίηκε τὸν λόγον. πάλιν ἐν τῷ κατ' αἰσχίνου· τίνος οὖν φησὶν ἕνεκα ταῦτα λέγω; ἑνὸς μὲν ὦ ἀθηναῖοι μάλιστα καὶ πρώτου· ἵνα μηδεὶς ὑμῶν ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου θαυμάζῃ· εἰ πολλὰ ἐπεμβαλὼν καὶ μεστώσας τὸν λόγον ἀναγκαίως τῇ ἐπαναλήψει κέχρηται. ἵνα διευκρινήσῃ· πρώτου μὲν οὖν τούτου, καὶ μάλιστα οὗπερ εἵνεκα, ταῦτα διεξῆλθον· δευτέρου δέ τινος καὶ οὐδενὸς ἐλάττονος ἢ τούτου· πολλὰ τούτου παραδείγματα ἔχεις παρὰ τῷ αὐτῷ δεῖ· ταῦτα καὶ περὶ σχημάτων εὐκρινείας· κῶλα μέντοι, καὶ συνθῆκαι, ἀναπαύσεις τε καὶ ῥυθμοὶ εὐκρινείας οἱ αὐτοί εἰσι καὶ καθαρότητος. καὶ περὶ μὲν σαφηνείας τοσαῦτα. καὶ γινώσκειν γε χρή· διϊσχυρισαίμην γὰρ ἂν ὅτι λόγος σαφὴς μὴ ταῦτα ἢ τούτων τι ἔχων οὐκ ἂν γένοιτο· λέγω τῶν ἤτοι τὴν καθαρότητα ποιούντων ἢ τὴν εὐκρίνειαν· ἐναντίον δὲ εὐκρινείας σύγχυσις, ἣ δὴ γίνεται, ὅταν χωρὶς τῶν ποιούντων εὐκρίνειαν περιβάλλῃ τις καὶ μεστὸν ποιῇ τὸν λόγον· ἢ περὶ καὶ κακία ἐστὶ λόγου· οὐ γὰρ ἥ γε ἀτεχνῶς ἀσάφεια

κρίνει. τοιαῦτα δὲ σχήματα καὶ ὁ μερισμὸς καὶ ἡ ἀπαρίθμησις. τὸ μὲν γὰρ ἐφέλκεσθαι ἄλλα νοήματα περιβάλλει τὸν λόγον. τὸ δ᾽ εὐθὺς ἀρχομένου τοῦ λέγοντος ἐμφαίνεσθαι τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι ἕπεται καὶ ἄλλο τι νόημα, προδιευκρίνηται τὸ πᾶν. αὖ τε γὰρ εἴπῃ πρῶτον μὲν τόδε, ὅτι καὶ δεύτερόν τι ἐρεῖ, προσεπίσταται. ἐάν τι τὸ, ἔδει μὲν ὦ ἀθηναῖοι τοὺς λέγοντας καὶ τὰ ἑξῆς. ἀναμένουσιν ὁμοίως ἕως ἂν αὐτὰ προσδῶ τὸν σύνδεσμον. εὐκρινείας οὖν καὶ ταῦτα. ἔτι καὶ κατὰ τὸ σχῆμα εὐκρινὴς γίνεται ὁ λόγος, ὅταν ὁ λέγων, οἷον ἑαυτὸν ἐρωτῶν εἶτα ἀποκρίνηται κατὰ διάστασίν τινα. ὥσπερ ἐν τοῖς τοιοῖσδε. τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω; καὶ πάλιν. πῶς οὖν; καὶ πάλιν, διατὶ δέ; καὶ τὰ τοιαῦτα. πολλοῖς τοιούτοις ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους τὸ παράνομον ἐξετάζων κέχρηται ἀναγκαίως. σαφηνείας γὰρ μάλιστα κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ χωρίον δεῖ τῷ λόγῳ. καὶ μὴν καὶ αἱ ἐπαναλήψεις μάλα χρήσιμοι πρὸς εὐκρίνειαν καὶ σαφήνειαν. ἐπειδὰν γάρ τι προσθῇς σχῆμα τῶν ἐφελκομένων ἕτερον νόημα. εἶτ᾽ ἀναγκασθῇς περιβαλεῖν ἄλλα τινὰ νοήματα πρὶν ἀποδοῦναι τὸ ἀκόλουθον. ἀνάγκη ἐπαναλαβεῖν καὶ διευκρινῆσαι. ἵνα μή σοι ἀσαφὴς καὶ συγκεχυμένος γένηται ὁ λόγος. ὥσπερ εἴωθε ποιεῖν καὶ ὁ δημοσθένης. οἷον τὸ μὲν οὖν τὴν φιλίππου ῥώμην διεξιέναι, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι.

αὗται. μέθοδοι δὲ εὐκρινείας αἵ τε προειρημέναι. καὶ ἔτι τὸ κατὰ φύσιν τῶν πραγμάτων χρῆσθαι τῷ λόγῳ, τὰ πρῶτα τιθέντας πρῶτα, καὶ τὰ δεύτερα δεύτερα, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως. ὅπερ ἐστὶ πολὺ παρὰ τῷ ἰσοκράτει. οὐ μὴν δεινοῦ γε τοί που ταῦτα οὐδὲ δημοσθενικοῦ. διόπερ ὡς ἑτέρως ὁ ῥήτωρ ποιῶν τά γε εὐκρινοῦντα τὴν σύγχυσιν, αὐτῶν παραλαμβάνει. καθάπερ ὀλίγῳ πρότερον ἐδείξαμεν. συμβαίνει δ' αὖ ἴσως ποτὲ καὶ τὸ τὴν οὖσαν τάξιν τοῖς πράγμασι φυλάττειν δεινότητος εἶναι. φανερὸν δὲ ποιήσομεν ἀκριβῶς τοῦτο ἐν τῷ περὶ μεθόδου δεινότητος. ἔτι κατὰ φύσιν τῶν πραγμάτων ἐστὶν εὐκρινὲς τὸ τὰς ἀντιθέσεις πρώτας τῶν λύσεων τιθέναι. καὶ τοῦτο ὁ μὲν ἰσοκράτης σχεδὸν ἀεὶ ποιεῖ. οὐ μὴν ὅ γε ῥήτωρ ἀεί. ἀλλ' ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῇ τάξει τίθησιν, ὅπως ἂν αὐτῷ λυσιτελῇ, πρῶτον, ἢ τελευταῖον, ἢ μέσον. οὕτω καὶ τὰς ἀντιθέσεις λύει, ποτὲ μὲν προτιθεὶς τὰς λύσεις αὐτῶν. ποτὲ δὲ ἐπάγων. ἔστι δ' ὅτε μέσας τῶν λύσεων ἐκείνας τιθείς. ὁ δὲ περὶ ἀντιθέσεως εἰσαγωγῶν λόγος ἐν τῷ περὶ μεθόδου δεινότητος ἡμῖν ἀκριβῶς ῥηθήσεται. ἀλλὰ μέθοδοι μὲν εὐκρινείας αὗται. λέξις δὲ εὐκρινὴς ἥπερ καὶ καθαρά. σχήματα μὴν εὐκρινείας, τὸ κατ' ἄθροισιν ὡρισμένον. οἷον ἐνταῦθα δύο εἴρηκε, τόδε καὶ τόδε. οὔτε γὰρ ἀπήτησεν ὁ ἀκούων πλείονα τῶν δύο. καὶ τὸ δεύτερον πρόοιδε ῥηθησόμενον. ὥς τε ἀφ' οὗπερ κατ' ἄθροισιν ἔλεγε, προδιαι-

γον. οἷον ἔστι δ᾽ ἀναγκαῖον ὦ ἀθηναῖοι καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα ὑμᾶς ὑπομνῆσαι, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆται. καὶ αἱ διατυποῦσαι τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς τάξιν. οἷον δίκαιον δέ ἐστιν ἴσως ἐμὲ τρία ὑποσχόμενον ὑμῖν ἀποδείξειν. ἓν μὲν, ὡς παρὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἴρηται. δεύτερον δὲ, ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τῇ πόλει. τρίτον δὲ, ὡς ἀνάξιός ἐστι χαρίδημος τούτου τυχεῖν, ὅτι βούλεσθαι τὸ πρῶτον διδάσκειν ὑμᾶς. ἀτ᾽ ἐπήγαγεν, ὅτι περὶ τοῦ παρανόμου βούλεσθαι πρῶτον; τοῦτο τοίνυν ἐροῦμεν. πολλάκις δὲ διεμαρτυράμην τοῦτο, ὡς οὐδὲν δεῖ κατηγορεῖν τῶν λεγομένων. ἢ καὶ ἄλλο τί ἐστιν ἅμα τῇ εὐκρινείᾳ. καὶ γὰρ ἐνταῦθα πολὺ τὸ τῆς δεινότητος. ἀλλ᾽ οὐ περὶ ταύτης νῦν. καὶ μὴν καὶ αἱ συμπληρῶσαι τὰς ἐννοίας καὶ ταῖς μεθόδοις εὐκρινῆ ποιοῦσι τὸν λόγον, τὰ μὲν ἀνασώουσαι τὰ παρελθόντα. τῶν δὲ ῥηθησομένων πάντως ἔχουσαι κατασκευάς τινας, ἀφ᾽ ὧν εἰς ἀρχὴν ὁ λόγος ἀνάγεται. οἷον ἓν μὲν τοίνυν πολίτευμα τοῦτο τοιοῦτον τοῦ νεανίου τούτου. ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε. εἶτα ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ λόγος. οἷον ὅτε γὰρ πύθωνα φίλιππος ἔπεμψε τὸν βυζάντιον, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πάλιν, οὐ τοίνυν μόνον μὴ λύκων ἀδικηθῆ δεῖ σκοπεῖν. ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πολλὰ τούτου παραδείγματα. ἔννοιαι μὲν οὖν εἰσιν εὐκρινείας

ἔπειθ' ἃ καὶ τῶν ἑξῆς, οὐ τοῦτο νυνὶ σκεπτέον. ἀλλ' ὅτι διὰ δεινότητα συγχεῖν μέλλων τὰ πράγματα καὶ ἀναστρέφειν τάξιν τὴν ἐν αὐτοῖς ὅμως τῷ γε ὡς αὐτὸς εἰπεῖν ἐβούλετο, προσήγαγε σαφήνειαν διὰ τῆς μεθόδου. τῷ δὲ μὴ τόδε τοῦδε πρῶτον εἰπεῖν, ὃ καὶ τῇ τάξει πρῶτον ἦν. ἀλλὰ τόδε πολλάκις καὶ σαφέστερον ὁμοῦ καὶ δεινότερον ἐποίησε τὸν λόγον. ὡς γὰρ τὸ δεῖ δὲ ἡμᾶς πρῶτον ἁπάντων ἀκοῦσαι, καὶ μαθεῖν, τί ποτ' ἐστὶ τὸ χερρόννησον ἡμᾶς ἀσφαλῶς ἔχειν πεποιηκός. καὶ ὅτι ἡ πρὸς ἀλλήλους τῶν θρακῶν διαφορά. ἦ γὰρ ἂν ἀσαφὲς αὐτῷ τὸ κατασκευαζόμενον ἔμεινεν, ὃ χαρίδημον πρῶτον διέβαλλεν, ὅτι κατασκευάζει κερσοβλέπτῃ τὴν ἀρχήν. εἶθ' οὕτως ἐπήγαγε τὸ, τί ποτ' ἐστὶ τὸ χερρόννησον ἡμᾶς ἔχειν ἀσφαλῶς πεποιηκός. νῦν δὲ τοῦτο ἐκείνου προθεὶς εὐθὺς καὶ ἐν προοιμίοις, ὅτι ἐστὶν αὐτῷ ἡ σπουδὴ, ὑπὲρ τοῦ χερρόννησον ἔχειν αὐτοὺς ἀσφαλῶς καὶ μὴ παρακρουσθέντας ἀποστερηθῆναι πάλιν αὐτῆς. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν εὐθὺς κατ' ἀρχὰς τοῦτο σαφηνίσας διὰ τὸ κατασκευάσαι τὴν ἀσφάλειαν εἶναι τῆς κτίσεως ἐν τῇ τῶν θρακῶν διαφορᾷ εὐκρινῆ τε καὶ σαφῆ πεποίηκε τὸν λόγον. ὃ δ' ὅτι καὶ δεῖ γὸν, ἑτέρου λόγου. ὥσπερ μὲν οὖν ἔφην εὐκρίνεια τὸ πλεῖστον ἐν τούτοις ἐστίν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἄλλων γίνεται λόγος εὐκρινής. καὶ ἃ σὺν ἔννοιαι μὲν εὐκρινεῖς, αἱ καταστατικαὶ πᾶσαι καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνάγουσαι τὸν λό

αἱ κατὰ τὰς προτάσεις συνθῆκαι. τὴν γὰρ ὅλην δύναμιν τῶν ἰδεῶν αἵ τε ἔννοιαι ἔχουσι καὶ αἱ λέξεις, μέθοδοί τε καὶ κῶλα καὶ σχήματα. δύναται μέν τοι ποιῆσαι καὶ ῥυθμὸς, καὶ ἀνάπαυσις, καὶ συνθήκη. ἐν δὲ ἐνίαις τῶν ἰδεῶν καὶ πολὺ δύναται ταῦτα. ὥσπερ ἀμέλει ἐν τῷ κάλλει καὶ τῷ κεκαλλωπισμένῳ λόγῳ. δῆλον δὲ ἔσται τοῦτο ἀκριβῶς ὅτε περὶ κάλλους λέγοιμεν. ἐν μέν τοι ποιήσει καὶ πάνυ πολὺ ἰσχύει ταῦτα, συνθήκη καὶ ῥυθμὸς καὶ ἀνάπαυσις, καὶ περὶ τούτων γε οὐδὲν πλέον ἡμᾶς δεῖ ζητεῖ. δῆλον γὰρ αὐτὸ νομίζω πᾶσιν εἶναι. περὶ μὲν καθαρότητος ἀρκεῖ τοσαῦτα.

ΠΕΡΙ ΕΥΚΡΙΝΕΙΑΣ.

Η δὲ εὐκρίνεια ἔχει μέν τινα καὶ φύσει σαφηνείας ἐργαστικά. τό γε μὴν πλεῖστον σχεδὸν ἐπίκουρός ἐστι τῆς καθαρότητος πρὸς ὅπερ ἐκείνη ποιεῖν βούλεται. ὃ μὲν γὰρ βούλεται σαφῆ ποιῆσαι τὸν λόγον ἡ καθαρότης. ἡ δὲ εἴ τι πάσχοι ὑπεναντίον αὐτῇ, κατ' ἀνάγκην τινά. αἳ δὴ πολλαὶ περὶ τοὺς λόγους εἰσὶ δὲ ἁμαρτίαι, διορθοῦται ἡ εὐκρίνεια. καὶ τὸ πλεῖστόν γε ὅπερ ἔφην, ἔχει περὶ τὴν μέθοδον. τό τε γὰρ τάξαι τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον, ἀπαιτεῖν χρὴ τοὺς δικάζοντας, εὐκρινείας ὂν, μέθοδος οἶμαι τίς ἐστιν. οὐ γὰρ ὃ καὶ δεινῶς τι ποιεῖ, ὅταν λέγῃ, τίνων προσήκει τῇ πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. καὶ ὅτι πρῶτον μὲν ὧν ἀπήγγειλεν, εἶτα ὧν

σύγχυσιν τοῦ μέτρου, ἐν τῷ ἀστρατείας τῆς ας συλλαβῆς μακρᾶς οὔσης. τοῦτο δὲ εἴ τις παραμυθήσατο, καθαρὸν εὑρίσκει τὸ μέτρον τροχαϊκὸν τετράμετρον καταληκτικόν. ἀλλὰ περὶ μὲν συνθήκης τοσαῦτα τῆς ἐν καθαρότητι. ἡ δὲ ἀνάπαυσις δῆλον καὶ ἐκ τῶν προειρημένων, ὡς οἰκεία τις εἶναι τῇ συνθήκῃ κατὰ ἀνάγκην ὀφείλει ἱστᾶσα τὸν λόγον ἐν ἰαμβικῷ τινι ἢ τροχαϊκῷ μέρει τοῦ λόγου. καὶ καταλήξει τινὶ ἢ τροχαϊκῇ ἢ ἰαμβικῇ, ὅσαι εἰσὶ καταλήξεις τροχαϊκῶν τε καὶ ἰαμβικῶν μέτρων. ἵνα δὴ καὶ ὁ ῥυθμὸς τοιοῦτος γένηται. μεταξὺ γὰρ ὅπερ ἔφην. εἰδέναι δεῖ τὸν ἐν πεζῷ λόγῳ ῥυθμὸν μέτρου τε φύσει καὶ μὴ μέτρου ἀλλ' ἀκριβεῖ μὲν ὅπερ ἔφην, λόγῳ τοιαύτην εἶναι δεῖ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς καθαρότητος. εἰδέναι μέντοι χρὴ ὅτι πάντα ταῦτα ἡ συνθήκη ἡ κατὰ τοὺς πόδας. οὐ γὰρ ἥ γε ἑτέρα. καὶ ἔτι ἡ ἀνάπαυσις. τό, τε ἐξ ἀμφοῖν τούτοιν ἐντελούμενον, ὁ ῥυθμός, καίπερ οὕτως ὄντα δυσχερῆ. καὶ εἰς τοσοῦτον ἀκριβολογηθέντα ἡμῖν, ὅμως βραχέα σφόδρα συλλαμβάνει πρὸς καθαρότητα. συλλαμβάνει γε μήν τι εἰ καὶ βραχύ. ταυτὸν δὲ συμβαίνει σχεδὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν, λέγω τῶν πλείστων, εἰ καὶ μὴ πασῶν. ὃ καὶ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ὅπου καὶ τῶν μουσικῶν ἐμνήσθην, διεμαρτυράμην, ὅτι ἔλαττον τῶν ἄλλων. ἃ δὴ ποιεῖ τὰ τῶν λόγων εἴδη, ἰσχύουσιν ἐν αὐτοῖς αἵ τε ἀναπαύσεις καὶ οἱ ῥυθμοί. καὶ νὴ δία γε καὶ

ναι καὶ ταῦτα δεῖ. ὅτι μικρὰ καὶ κομματικά. καὶ καθ' ἑαυτὰ ἀπαρτίζοντα τὰς ἐννοίας. τὰ γὰρ μακρὰ τῶν κώλων καὶ αἱ περίοδοι οὐ καθαροῦ λόγου. συνθήκη δὲ καθαρὰ πρῶτον μὲν ἡ ἁπλῆ καὶ μηδὲν περὶ συγκρούσεως τῶν φωνηέντων μικρολογουμένη. ἐμμελὲς γὰρ τοῦτό γε, καὶ λόγου κεκαλλωπισμένου μᾶλλον ἢ ἁπλοῦ τε καὶ καθαροῦ, ἔπειτα ἡ λογοειδεστέρα. οἷον ἰαμβική τις ἢ τροχαϊκή. ἧττον γὰρ ἡ τοιαύτη διῄρηται. ὡς παρὰ τὸ, ἐγὼ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ καὶ φιλαπεχθήμονι. οὐ δεῖ δὲ τὸ ἀκριβὲς ἀπαιτεῖν ἐνταῦθα. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε. ἀλλ' ἐξαρκεῖ τὸ, πέως μάλιστα καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν κώλων τοιούτοις εἶναι τοὺς πόδας. καὶ τὸ πλείοις κατὰ τὴν ὅλην συνθήκην τοῦ λόγου τοὺς τροχαίους καὶ ἰάμβους τῶν δακτύλων τε καὶ ἀναπαίστων ἢ τῶν τοιούτων ἥττοις εὑρίσκεσθαι. καὶ γὰρ ὅλως δεῖ μεμῖχθαι τινὰς αὐτοῖς καὶ ἑτέρους πόδας. ἵνα μὴ τελέως ἔμμετρος ὁ λόγος γένηται. ἀλλ' ἔχει μέντοι καὶ μέτρου, καὶ λέγω δὴ τοῦ φυσικοῦ. μὴ μέντοι παντάπασιν μέτρον ἦ. τὸν γάρ τοι ῥυθμὸν τὸν ἐν τῷ λόγῳ τῷ πεζῷ. ὃν ἡ ποιὰ συνθήκη ποιεῖ μετὰ τῆς ἀναπαύσεως. οὐδὲν ἄλλ' ἢ μέτρον τε καὶ μὴ μέτρον εἶναι δεῖ, καὶ μέτρον δηλαδή. τοιόνδε μὲν κατὰ τόδε εἶδος τοῦ λόγου, τοιόνδε δὲ κατὰ τόδε. ὡς παρ' ἐνθάδε ἰαμβικὸν ἢ τροχαϊκὸν εἶναι δεῖ. τὸ γοῦν οὔτις ἀστρατείας ἑάλω καὶ κέχρηται συμφορᾷ. βραχεῖαν μὲν ἔχει

βλημένον, οὐκ ἀφαιρήσεις, τὸ μέντοι κατὰ τὰ ἑπόμενα καὶ πάνυ· οἷον τρίτον ἔτος τουτὶ ἡ πανδιονὶς φυλὴ χορηγὸν οὐκ εἶχε, παρῆν δὲ ἡ ἐκκλησία. ὁ δὲ ἄρχων ἐπεκλήρου τοὺς αὐλητάς. λοιδορίαι οὖν ἐγίγνοντο καὶ λοιδορίαι καὶ ὅλως πάντα ὁμοίως περιγράφων εἰ λέγοι τις τὰ ἐννοήματα, σαφέστερόν τε καὶ οὐ περιβεβλημένον, οὐδὲ ἔχοντά τι μέγεθος καὶ τόνον ὅσον ἐπὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς περὶ ταύτην ποιήσει τὸν λόγον. θαυμάζειν δὲ οὐ χρὴ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας τοῦτον. εἰ πρὶν διδάξαι τι περὶ τῆς περιβολῆς, ὡς πρὸς εἰδότας περὶ αὐτῆς διαλέγομαι. οὐ γάρ ἐστιν ἑτέρως διδάξαι τι περὶ τούτων οὐδὲ εἰ ἑτέρωθέν ποθεν ἠρξάμεθα. ἀλλὰ μὴ καθάπερ νῦν ἀπὸ τῆς σαφηνείας. σχεδὸν γὰρ ἅπασαι αἱ ἰδέαι τῶν λόγων δι' ἀλλήλων εὑρίσκονταί τε καὶ γίνονται καταφανεῖς, εἴτοι κατὰ ἀφαίρεσιν καὶ χωρισμόν, ὥσπερ ἐνταῦθα πεποιήκαμεν. οἷον, ὅτε ἐλέγομεν, ὅτι σχήματά ἐστι καθαρὰ ὅσα τῆς περιβολῆς ἐστιν ἀπηλλαγμένα. ἢ κατὰ πρόσθεσιν. ὥσπερ ὅτε ἔφαμεν σαφήνειαν ὑπ' εὐκρινείας γίνεσθαι καὶ καθαρότητος. καίτοι μηδὲν εἰρηκότες πω περὶ τούτων. λελέξεται δὲ ἡμῖν ἐν τῷ δέοντι καὶ περὶ τῆς περιβολῆς. ἀλλὰ νῦν ἡμῖν ἐκεῖσε ἐπανιτέον. ἐναντίον γὰρ καθαρότητος καὶ τὸ ὑπερβατόν. φεύγειν οὖν ἐν αὐτῇ καὶ τοῦτο δεῖ. μετὰ δὲ τὸν περὶ σχημάτων λόγον τῆς καθαρότητος, ὁ περὶ τῶν κώλων εἴη ἄν. δῆλον δὲ ἀπὸ τῶν προειρημένων. ὁποῖα εἶ-

ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ καθαρόν. τεκμήριον δέ· ἂν γὰρ πλαγιάσῃς καὶ ἀφηγῇ, πάντως περιβαλεῖς. ἐννοίας γὰρ ἄλλας ἐφέλκονται οἱ πλαγιασμοί. ὥσπερ δὲ ὁ πλαγιασμὸς τῇ ὀρθότητι σχῆμα ἐναντίον, οὕτως ἡ περιβολὴ τῇ καθαρότητι, εἶδος ὅλον εἴδει ὅλῳ ἐναντίον. ἐκεῖθεν δὲ ἔσται δῆλον ὃ λέγω· τὸ γὰρ ἦν κανδαύλης· καὶ τὸ κροῖσος ἦν· καὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω μὲν ἀποφερόμενα κατ' ὀρθότητα, καὶ καθαρὸν ποιεῖ τὸν λόγον καὶ σαφῆ. ἂν δὲ πλαγιάσῃς, οὐ τοιαῦτα ἔσται. οἷον κροίσου ὄντος, καὶ κανδαύλου ὄντος, ἂν λέγεις· ταραχὴ γάρ τις εὐθὺς ἐγγίνεται, διὰ τὸ δεῖν πάντως ἐπακολουθῆσαί τι ἕτερον νόημα. καὶ ἡ περιγραφὴ τῆς ὅλης ἐννοίας μακρὰ καὶ οὐ πάνυ ἔσται σαφής. οἷον κροίσου ὄντος λυδοῦ μὲν γένος, παιδὸς δ' ἀλυάττεω, τυράννου δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς ἅλυος ποταμοῦ. ὁρᾷς πῶς ἔτι κρέμαται ἡ διάνοια, καὶ μᾶλλόν γε οἶμαι τοῦτο γενήσεσθαι, ἂν καὶ τὰ ἑξῆς τις τῷ αὐτῷ σχήματι ἐξαγγείλῃ. οὐ μὴν ἔν γε τῇ ὀρθότητι τοῦτο ἦν. ἀλλὰ κατὰ βραχὺ αἱ ἔννοιαι διανεπαύοντο ἐφ' ἑαυτῶν περιγραφόμεναι. οἷον κροῖσος ἦν λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων. ὅλως οὖν πᾶν ὅπερ ἀπήλλακται περιβολῆς σχῆμα, καθαρὸν ποιεῖ τὸν λόγον. αὐτίκα τὸ, ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ· καὶ τῇ ἐννοίᾳ καὶ τῷ σχήματι περιβεβλημένον ἐὰν θελήσῃς τοῖς σχήμασι τῆς καθαρότητος μεταβαλεῖν, τὸ μὲν κατ' ἔννοιαν αὐτοῦ περιβε-

πολλοῖς σχήμασιν ἀφήγησις γίνεται· οὐ μὴν ἅπερ οὕτως ἐστὶ σχήματα, σχήμασιν ἄλλοις τισὶ γίνεσθαι πέφυκεν· εἴη ἂν οὖν ἴσως μέθοδός τις καὶ ἡ ἀφήγησις· εἴτε δὲ μέθοδος, εἴτε σχῆμα, ἰδεῖν δεῖ ὡς χρήσιμον τοῦτο τῇ καθαρότητι· ἀλλ' ἐννοίας μὲν καὶ μεθόδους τῆς καθαρότητος ταύτας εὑρίσκομεν· λέξις δὲ καθαρὰ ἡ κοινὴ καὶ εἰς πάντας ἥκουσα καὶ μὴ πεποιημένη, μηδ' ἀφ' ἑαυτῆς οὖσα σκληρά, ὡς τὸ ἀπαρτί· οἷον προσέθηκε τρυχείαν ἀπαρτί· καὶ τὸ κατὰ πιθήκων κατέφαγε, καὶ τὸ ἐκνενευρισμένοι, καὶ τὸ πεπρακὼς ἑαυτόν, καὶ τὸ περικόπτων καὶ λωποδυτῶν τὴν ἑλλάδα, καὶ ἁρπάζων· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐναργῆ μέν ἐστι καὶ μέγεθος ἔχοντά πως, οὐ μὴν καθαρά· διὸ τοῖς πολλοῖς αὐτῶν καὶ σαφηνισμοῦ τινος δεῖ· ὡς τὸ ἐκνενευρισμένοι· ἐδέησε γὰρ τοῦ, περιῃρημένοι χρήματα συμμάχους, εἰς σαφήνειαν· πολὺ δὲ τὸ καθαρὸν τῆς λέξεως παρ' ἰσοκράτει· σχῆμα δὲ καθαρότητος ἡ ὀρθότης· ἐγὼ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ καὶ φιλαπεχθήμονι· δεῖ δὲ ὅπερ ἔφην καὶ μικρῷ πρότερον αὐτὰ ἕκαστα ἐφ' ἑαυτῶν ὁρᾶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὥσπερ κἀνταῦθα ὁρᾶν τὸ σχῆμα δεῖ μόνον εἰ καθαρόν· ἀλλὰ μὴ τὰ ἑξῆς εἰρημένα· οὐ γὰρ εἴασεν ἐκεῖνα μεῖναι τὸν λόγον ἀφ' ἑαυτοῦ καθαρόν· τοιαῦτα δ' ἐστὶ καὶ τὰ προειρημένα· τὸ σαννίων ἐστί· καὶ τὸ ἀδελφὰς ἔχομεν γυναῖκας· καὶ τὰ λοιπά· ἡ οὖν ὀρθότης τὸ σχῆμα

ὅσον

ἢ προσλαμβάνοιντο· οἷον τόπος, ἢ πρόσωπον, ἢ χρόνος, ἢ τρόπος, ἢ αἰτία, ἢ τι τοιοῦτον. ἀπηλλάχθαι οὖν δεῖ τούτων ἁπάντων τὸν καθαρὸν λόγον κατὰ τὴν μέθοδον, ἤτοι παντάπασιν γε, ἢ οὕτως. ὥστε μηδὲν τούτων πρὸ αὐτοῦ τοῦ πράγματος τετάχθαι. ἐπεὶ καὶ ταῦτά τις προσλαμβάνων ἤ τινα τούτων, ὅμως δύναται ποιεῖν φαίνεσθαι καθαρὸν τὸν λόγον διὰ τῶν ἄλλων, ἃ δὴ τὴν καθαρότητα ποιεῖ. οἷον σχημάτων λέξεων καὶ τῶν λοιπῶν. καὶ τις τοιαύτη ἐστὶ μέθοδος καθαρότητος. δόξει μὲν γὰρ λέγειν καθαρῶς. οὐ μὴν ὥστε ἀληθῶς γε δρεῖ. περιβάλλει δὲ οὐδὲν ἧττον. καὶ τοῦτο ἰδεῖν ἐστι παρὰ τῷ ῥήτορι μάλιστα. ἐπεὶ καὶ τὸ ὑβρισθεὶς ὦ δικασταὶ καὶ παθὼν ὑπὸ Κόνωνος τουτουῒ τοιαῦτα, καὶ τὰ ἐφεξῆς. τά τε προειρημένα παραδείγματα σχεδὸν πάντα, ἕνεκα μὲν τῆς ἐμβολῆς καθαρῶς εἰσῆκται. ἀπὸ γὰρ αὐτῶν ἦρκται ψιλῶν τῶν πραγμάτων, καὶ φαντασίαν ἔχει καθαρότητος καὶ ἰδιωτισμοῦ. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ ῥηθέντα περιβολὴν ἐποίησε λεληθυῖαν. δῆλον οὖν ἐκ τούτων ὅτι καὶ φαινόμενός τις λόγος ἐστὶ καθαρὸς, οὐ μὴν ὡς ὄντως γε τοιοῦτος μεθόδου καθαρᾶς, καὶ τὸ ἀφηγηματικῶς, ἀλλὰ μὴ ἄλλως πως εἰσάγειν τὰ πράγματα. μέθοδος γάρ τις οἶμαι καὶ ἡ ἀφήγησις, ἀλλ' οὐ σχῆμα. ὡς οἴονταί τινες. ἐπεὶ καὶ ἐν τε ἄλλοις σχήμασιν ἀφηγήσαιτο ἄν. καὶ γὰρ ὀρθώσας καὶ πλαγιάσας καὶ μερίσας καὶ συμπλέξας, καὶ ὅλως

σαι ἢ δόξασιν ἀνελθεῖν, σαφεῖς ἀφ' ἑαυτῶν οὖσαι καὶ γνώριμοι, καὶ μηδὲν ἔχουσαι βαθὺ, μὴ δὲ περινενοημένον, ὁποία ἦν καὶ ἡ προειρημένη, οἷον σαννίων ἐστὶ δήπου τις ὁ τοὺς τραγικοὺς χοροὺς διδάσκων. καὶ πάλιν, λέγονται οἱ τριάκοντα χρήματα δανείσασθαι παρὰ λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς ἐν πειραιεῖ. καὶ ὅσαι τοιαῦται. χρὴ δὲ αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς ὁρᾶν τὰς ἐννοίας ταύτας, ἀλλὰ μὴ ὧν ἕνεκα παρελείφθησαν. ἐπεὶ ἄλλο τι ὑπονοήσομεν εἶναι αὐτὰς καὶ οὐ καθαράς. καί τοι ὅτι μάλιστα καθαρωτάτας οὔσας, εἰ καθ' αὑτὰς θεωροῖντο. αὗταί γε μὴν σχεδὸν καὶ ταύτῃ εἰσὶν ἕνεκά γε τῆς ἐπιβολῆς καθαραί. οἷον ἀδελφὰς ἔχομεν γυναῖκας ἐγώ τε καὶ σπουδίας οὑτοσὶ, καὶ πάλιν κοινωνός εἰμι τοῦ δανείσματος τούτου ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. καὶ ὅλως καθαρὰ ἐν ἰδιωτικοῖς πολλὰ ἐστὶ παραδείγματα. οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἐν τοῖς δημοσίοις. μέθοδος δὲ καθαρότητος σχεδὸν μία. γίνεται γὰρ μάλιστα καθαρὸς ὁ λόγος ὅταν ψιλὸν τὸ πρᾶγμά τις ἀφηγῆται, ἢ ἄρχηταί γε ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ψιλοῦ τοῦ πράγματος, καὶ μηδὲν ἔξωθεν συνεφέλκηται. οἷον γένος εἴδει προσλαβὼν, ἢ ὅλον μέρει, ἢ ἀόριστον ὡρισμένῳ, ἢ κρίσιν δικαστῶν, ἢ ποιότητα πράγματος ἢ τὴν πρὸς ἕτερον διαφορὰν, ἤτοι τοιοῦτον. περιβάλλει γὰρ ἅπαντα ταῦτα καὶ εἰσὶν ἔννοιαι περιβολῆς αὗται, ἢ ἐστι ἐναντία καθαρότητι. περιβάλλει δὲ καὶ ὅσα φύσει παρακολουθεῖ τοῖς πράγμασιν

τι θαυμάζειν. τῷ μὲν γὰρ ὅλῳ ἑκάστη ἰδέα, ἑτέρα τῶν ἄλλων εὑρίσκεται. μόρια δέ τινα οἷον διαφορὰς οὐσίας τινὸς ἔχειν ἑτέραις τὰ αὐτὰ ἰδέαις ἤντιναοῦν οὐ κεκώλυται. ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος τῷ μὲν ὅλῳ ἕτερόν ἐστι τῶν ἄλλων ζώων. τὸ δὲ εἶναι θνητὸν πολλοῖς κοινωνεῖ. καὶ τῇ τοῦ λογικοῦ δὲ διαφορᾷ κοινωνεῖ δή που τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτο κατ' ἀρχὰς εὐθὺς διωρισάμεθα. ὡς εἰσὶ τῶν ἰδεῶν τινες, αἳ κατά τι κεκοινωνήκασιν ἑτέραις. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις. ἐπὶ δὲ τὸν τῆς σαφηνείας ἤδη λόγον ἰτέον, ἣν δὴ καὶ πρώτην ἐθέμεθα, διότι καὶ παντὶ λόγῳ τούτου δεῖ μάλιστα τῆς σαφηνείας, ἧς περ ἐναντίον ἐστὶ δή που θεν ἡ ἀσάφεια, ᾗ ὑποβέβηκε τὸ καθαρὸν καὶ εὐκρινές.

ΠΕΡΙ ΣΑΦΗΝΕΙΑΣ ᾗ ὑποβέβηκε τὸ καθαρὸν καὶ εὐκρινές.

Σαφήνειαν τοίνυν λόγου ποιεῖ εὐκρίνεια καὶ καθαρότης. γίνεται δὲ καθαρὸς μὲν λόγος ἅπασι σχεδὸν τοῖς προειρημένοις, ἐννοίᾳ, μεθόδῳ, λέξει, καὶ τοῖς λοιποῖς. εὐκρίνειαν δὲ τὸ μὲν πλεῖστον ἔχει περὶ τὴν μέθοδον. τάχα δ' αὐτὴ καὶ τῶν ἄλλων, εὐκρίνειαν ποιεῖ. ἀλλὰ πρῶτόν γε περὶ καθαρότητος λεκτέον. ἧς πάλιν ἐναντίον ἐστὶν ἡ περιβολὴ κατά τι. οὐ γὰρ κατὰ πάντα περὶ ἧς ἐν τῷ περὶ μεγέθους, καὶ ἀξιώματος λόγῳ λέξομεν. ἔννοιαι τοίνυν εἰσὶ καθαραὶ αἱ κοιναὶ πάντων καὶ εἰς ἅπαντας ἀνελθοῦ

αἴδ' ἔρα λέγω, πλάτωνος, δημοσθένους, ξενοφῶντος, τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐστὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἰέναι, οἱονεὶ στοιχεῖα λόγου, καὶ περὶ ἑκάστου χωρὶς διαλαβεῖν. ῥᾴδιον γὰρ τοῖς γε ἐντεῦθεν ὁρμωμένοις, καὶ περὶ καθ' ἕνα γνῶναι καὶ εἰπεῖν, τὰς ἀκριβεστέρας μίξεις αὐτῶν καταθεωμένοις. ἐάν τέ τις τοὺς ἀρχαίους, ἐάν τε καὶ τῶν νεωτέρων τινὰς ἐξετάζειν καὶ ζηλοῦν βούληται. οὐκοῦν ἐφ' ἃ προὐθέμεθα ἐξ ἀρχῆς ἐλθόντες, λέγωμεν τὰς ἰδέας ἐξ ὧν ἔφην τὸν δημοσθενικὸν συγκεῖσθαι λόγον. τὰς δὲ ὑποβεβηκυίας αὐταῖς, ἢ καὶ συμπληρούσας αὐτὰς ἰδέας ἰδόντες, εὐκρινές τι αὖ περὶ ἑκάστης λέγοιμεν. ἦσαν δὲ δήπουθεν αἵδε, σαφήνεια, μέγεθος, κάλλος, γοργότης, ἦθος, ἀλήθεια, δεινότης. περὶ τοίνυν τούτων λεκτέον, καὶ πρῶτόν γε σαφηνείας καὶ τῶν ἰδεῶν, αἳ ποιοῦσιν αὐτήν. θαυμάζειν δὲ οὐ χρὴ, ἐάν τινες ἰδέαι κοινωνοῦσαι κατά τι ἑτέραις εὑρίσκωνται. οἷον ἢ κατ' ἔννοιαν, ἢ κατὰ λέξιν, ἤ τι ἕτερον, ὥσπερ ἡ καθαρότης τῇ ἀφελείᾳ. κατά τι ἄλλα τινὰ καὶ κατὰ τὸ τῆς ὀρθότητος σχῆμα κεκοινώνηκεν. οἷον σαννίων ἐστὶ δήπου τις ὁ τοὺς τραγικοὺς χοροὺς διδάσκων. καὶ γὰρ καθαρὸν τοῦτο καὶ ἀφελές. καὶ πάλιν ἡ τραχύτης καὶ ἡ ἀκμὴ κοινὰς ἔχουσι τὰς ἐννοίας. αἱ γὰρ ἐπιτιμήσεις οὖσαι τραχύτητος ἴδιαι ποιοῦσι τὴν ἀκμὴν, ὅτι κώλῳ καὶ σχήματι μακρῷ ἐξαγγελθείεν. οὕτω δὲ δήπουθεν καὶ λαμπρότητι ἡ ἀκμὴ κοινωνοῦσα εὑρίσκεται. ἀλλ' οὐ χρὴ τοῦ

ρεῖ λέξει πεζῇ χωρὶς τοῦ περιᾴδειν, προσαρμόσαι τινὰ ῥυθμόν· τοῦτο δεῖξειν φημί. καὶ εἴγε δύναιντο κἀνταῦθα οἱ ῥυθμοί, ὅσα καὶ τῇ ἄλλῃ μουσικῇ κείσθωσαν πρῶτοι. εἰ δὲ μὴ τοσοῦτον δύναιντο, τετάξονται ἡμῖν ὅπως ἂν οἶμαι, καὶ δυνάμεως ἔχωσι· φημὶ γάρ, ἔστι μὲν οὖν καὶ ὁ ῥυθμὸς πολὺ συνεισήνεγκε τῷ τοιόνδε γίνεσθαι τὸν λόγον· ἀλλὰ μὴ τοιόνδε· οὐ μὴν τοσοῦτόν γε ὁπόσον ἐκεῖνοί φασι. μικρὰ δὲ ἀναλαβόντες περὶ ἁπάντων τῶν προειρημένων, ὡς ἐν κεφαλαίῳ· ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν ἤδη τὸν περὶ ἰδεῶν λόγον χωρήσομεν. τίνα μὲν γάρ ἐστι τὰ τὰς ἰδέας ποιοῦντα τοῦ λόγου, καὶ ποῖά τις ἡ τούτων δύναμις, καὶ ἐκ τίνων ὁ δημοσθενικὸς λόγος συνέστηκε, καὶ δι᾽ ἣν αἰτίαν τοῦτον προχειρίσασθαι δεῖν τὸν ἄνδρα κρίνομεν, εἴρηται. ἐπεὶ δὲ χωρὶς μὲν αὐτὴν καθ᾽ αὑτὴν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οὐδεμίαν ἐξειργασμένην ἰδέαν διαρκῶς, τήν γ᾽ εἰ τὸ ἑκάστου ἔργον ἰδέαν λέγοι τις, οἷον πλατωνικήν, ἢ καὶ δημοσθενικήν· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ αὐτὴν μὲν καθ᾽ ἑαυτήν, ὥσπερ ἔφην σεμνότητα ἤ τι τῶν ἄλλων ἀδύνατον παρά τινι τῶν ἀρχαίων εὑρεῖν ἦν διηνεκῶς· μῖξιν δὲ οὔτε λόγου· οὔτε ἄλλου τινὸς τῶν πάντων οἷόν τε ἐστὶ γνῶναι καλῶς ἤτοι ποιήσασθαι, μὴ πρότερον αὐτὰ ἕκαστα ἐξ ὧν ἡ κρᾶσις γέγονεν, ἢ γένοιτο ἂν συγνόντα· οἷον λευκοῦ καὶ μέλανος φύσιν· ἐξ ὧν τὸ φαιόν, εἰ κραθείη, γίνεσθαι πέφυκεν· ἐπειδὴ οὖν ταῦθ᾽ οὕτως, ἀνάγκη πάντων τούτων ἀπαλλαγέντας τῶν κατ᾽

λεκτέον ἂν εἴη τῶν ποιούντων, ὡς ἔφαμεν τὰ εἴδη τοῦ λόγου. ἔστιν οὖν πρῶτον μὲν καὶ ἰσχυρότατον ἁπανταχοῦ ἡ ἔννοια. μετὰ δὲ ταύτην ἡ λέξις. τὸ σχῆμα δὲ τρίτον λέγω τὸ τῆς λέξεως. ἐπεὶ τό γε τῆς ἐννοίας ὅπερ ἦν μέθοδος τέταρτον λέγω, οὐ κατὰ δύναμιν τῶν ἐν δεινότητι. ἐκεῖ γὰρ κινδυνεύει τὰ πρῶτα ἀποφέρεσθαι, ὡς ἐν τῷ περὶ δεινότητος ἔσται φανερώτερον. σύνθηκη δὲ καὶ ἀνάπαυσις ἔστω τελευταῖα. γένοιτο δ' ἂν ἴσως ποτὲ καὶ οὐ τελευταῖα. καὶ μάλιστα ἐν τῇ ποιήσει. χωρὶς μὲν γὰρ θατέρου θάτερον μικρὰ ἂν ἢ οὐδὲν πρὸς εἶδος λόγου συμβάλλοιτο. μετ' ἀλλήλων μέντοι καὶ τοῦ ῥυθμοῦ πολλὰ καὶ οὐ μικρά. καὶ τάχα ἂν ἡμῖν παῖδες μουσικῶν ἀμφισβητήσειαν, εἰ μὴ καὶ πρὸ τῆς ἐννοίας θετέον αὐτά. δύνασθαι γὰρ φήσουσι τὸν ῥυθμὸν καὶ καθ' ἑαυτὸν χωρὶς ὅλως ἐνάρθρου φωνῆς, ἡνίκα οὐδεμία λόγων ἰδέα. καὶ γὰρ ἡδίας ποιῆσαι ψυχὰς ὑπὲρ ἅπαντα πανηγυρικὸν λόγον εἶναί φασι τοὺς ῥυθμοὺς ἐπιτηδείους. καὶ τοὐναντίον αὖ λυπηράς, ὡς οὐδεμία ἐλεεινολογία. δύνασθαι δὲ καὶ θυμὸν κινῆσαι μειζόνως ἢ πάντα σφοδρὸν καὶ καταφορικὸν λόγον. ὅλως δὲ περὶ πάντων ἐφεξῆς. οὕτως ἡμῖν ἴσως ἂν ἐρεσχελίσωσιν. ἡμεῖς δὲ οὐ διοισόμεθα πρὸς αὐτούς. ἀλλ' ἔστω μὲν εἰ βούλοιτό τις πρῶτον, εἰ δὲ βούλοιτο τελευταῖον, ἢ μέσον τῇ δυνάμει τῶν προειρημένων ὁ ῥυθμός. ἐγὼ δὲ ὁποῖοί τινές εἰσιν ἑκάστης ἰδέας οἰκεῖοι, καθ' ὅσον ἐγχω-

μάτων μεθόδοις ποιῶν ἢ σχήμασιν ἤ τινι τῶν ἄλλων καθαρῶν. τὰ δ' αὖ λεπτὰ καὶ μικρὰ διὰ τῶν αὐτῶν τούτων ἐγείρων τε καὶ ὀρθῶν καὶ ἕκαστα τῶν ἄλλων, καὶ ταῦτα μιγνὺς τοῖς οὐκ οἰκείοις οὐδὲ ἰδίοις αὐτῶν μορίοις καὶ καταποικίλλων οὕτω τὸν λόγον αὐτοῦ πάντα πεποίηκεν ἁρμόττειν αὐτοῖς. καὶ τὸ ὅλον ἓν εἶναι, πασῶν αὐτῷ δι' ἀλλήλων ἡκουσῶν τῶν ἰδεῶν. ὥστ' ἐξ ἁπάντων τῶν καλῶν ἓν τὸ κάλλιστον ἀπειργάσθαι, εἶδος λόγων τὸ δημοσθενικόν. ἀκριβῶς μὲν οὖν ὅπερ εἶπον οὐκ ἦν εὑρεῖν παρ' οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων τὸ τοιοῦτον, ὅτι καὶ φύσει δήπουθεν ἁμάρτημά ἐστι τὸ μονοειδῆ καὶ μὴ ποικίλον ἐργάζεσθαι τὸν λόγον, πλεονάζειν δὲ ἔφην ἄλλον κατ' ἄλλο τι καὶ ταύτῃ συμβαίνειν, τὸ τοιόνδε ἢ τοιόνδε αὐτῶν ἑκάστῳ τὸν λόγον γίνεσθαι. τό γε μὴν πλεονάζειν λέγω οὐ τὸ τοῖς πλείοσι χρῆσθαι τῶν ἐμποιούντων ἰδέαν ἑκάστην. οἷον μεθόδῳ, σχήματι, συνθήκῃ, ἀναπαύσει, καὶ τοῖς τοιούτοις. τάχα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο αὖ εἴη τι. ἀλλ' ὅ γε λέγω τοιοῦτόν ἐστι, τὸ, τοῖς κυριωτάτοις ἰδέας ἑκάστης μάλιστα χρῆσθαι. τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἰδέαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποιεῖ. καὶ τὸ πλεονάζειν τοῦτ' ἦν, τὸ τοῖς κρατίστοις χρῆσθαι τοῦ εἴδους. ἔστι δ' ὅτε ἃ ταῦτα παραλείποι τις τοῖς ἄλλοις χρώμενος ἅπασιν. ἃ καὶ πλεονάζει κατ' ἐκεῖνα. ἀλλὰ γοῦν ἧττον ἂν τυγχάνοι τῆς ἰδέας ὁ λόγος ἐκείνου οὗπερ οὐκ ἦν ἴδια οἷς ἐχρήσατο. περὶ τοίνυν τῆς δυνάμεως

ϛου τῶν προειρημένων τιθείη παραδείγματα, μὴ κινοίη τότ᾽ ἂν δι᾽ αὐτὸ μᾶλλον ὁ λόγος καὶ τραχύτης ἂν πλείων εἰκότως γίνοιτο. ἐπεὶ τά γε μέν τοι καὶ τὸ παρὸν οὐ περὶ γλυκύτητος προὔκειτο λέγειν· ὕστερον γὰρ ἀκριβέστερον καὶ περὶ ταύτης ἐροῦμεν. ἀλλ᾽ ὅσον ἐμφῆναι διὰ τίνων γένοιτ᾽ ἂν ἀκριβὲς ἐν αὐτῷ ἕκαστον λόγων εἶδος. ἵνα ἀπὸ τούτων ὅπερ ἔφην εὐμαθέστερον ἔχοντες ῥᾳδίως ἑπώμεθα τοῖς ἐφεξῆς. οὐκοῦν ἐκεῖσε ἐπάνειμι. ἐχόντων γὰρ τούτων ταύτῃ, καὶ πάσης ἰδέας λόγων συνισταμένης διὰ τῶν προειρημένων, ἀκριβῶς μὲν διὰ πάντων τῶν ἑνὸς εἴδους οἰκείων εἰργασμένον λόγον, οἷον ἐννοίας, μεθόδου, λέξεως, καὶ τῶν λοιπῶν, σφόδρα χαλεπόν. μᾶλλον δὲ ἀδύνατον εὑρεῖν παρά τινι τῶν ἀρχαίων. τὸ δὲ πλεονάζειν τοῖς οἰκείοις ἑκάστης ἰδέας, τὸ τοιόνδε ἢ τοιόνδε ἕκαστον αὐτῶν εἶναι συμβέβηκεν. ἐξαιρέτως μέντοι τοῦ λόγου τὸν ῥήτορα. οὐ γὰρ κατὰ ταυτὰ ἐκείνοις μιᾷ τινι τῶν προειρημένων πλεονάσας ἰδέᾳ καὶ αὐτός. ἀλλὰ μέρει μέν τινι, μᾶλλον δὲ εἴδει, μιᾶς πλείονι χρησάμενος τῶν λοιπῶν, λέγω δὴ τῇ περιβολῇ. διότι δὲ τοῦτο πεποίηκεν, ἐν τῷ περὶ μεγέθους ἡμῖν καὶ τῆς περιβολῆς αὐτῆς ἀκριβῶς λελέξεται, ἀλλ᾽ ὅπερ ἔλεγον. τούτῳ γὰρ ὃ δὴ πολλοστόν ἐστι μέρος ἢ εἶδος ἰδέας μιᾶς πλείονι χρησάμενος τῶν λοιπῶν. τοῖς δὲ ἄλλοις ἅπασιν ἑκάστῳ τὸ κατ᾽ ἀξίαν νείμας καὶ τὰ μὲν ὑψηλὰ σφόδρα καὶ λαμπρὰ τῶν νοη-

τὰ μὲν τὰ τοῦ λόγου μόρια μᾶλλον ἢ ἀνειμένη διὰ τὴν τοιαύτην λέξιν. οὐ μὴν ἥ γε διεστηκυῖα ταύτῃ. δεῖ γάρ τοι καὶ κατὰ τὸν ῥυθμὸν ἔχειν τὴν γλυκύτητα ἡδονῆς. κατὰ δὲ τὰς βάσεις, ὅσοι δακτυλικοί τε καὶ ἀναπαυστικοί. τὸν δὲ περὶ ῥυθμοῦ τι λέγοντα καὶ συνθήκης, ἀνάγκη περὶ συλλαβῶν καὶ στοιχείων διαλαβεῖν. ἐκ γὰρ τούτων καὶ τῆς ἀναπαύσεως ὁ ῥυθμός. δῆλον δὲ ἔσται μᾶλλον ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων. ἀλλὰ συνθήκη μὲν αὕτη γλυκύτητος. ἀνάπαυσις δὲ ἡ βεβυκυῖα μᾶλλον. ὁ δὲ ῥυθμὸς ὥσπερ εἶδός τι ἐπακολουθεῖ τῇ τε συνθήκῃ τῇ ποιᾷ καὶ τῇ ἀναπαύσει ἄλλο τι ὂν παρὰ ταῦτα, καθάπερ οἰκίας ἢ πλοίου, ἢ τῶν τοιῶνδε λίθων ἢ ξύλων, τόνδε πως ἢ τόνδε τὸν τρόπον συντεθέντων καὶ μέχρι τοῦδε παυσαμένων. τοιόνδε τὸ εἶδος ἢ τοιόνδε γίνεται ἄλλο τι παρὰ τὴν συνθήκην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν ὄν. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη λόγων ἐν τούτοις τεθεώρηται. καὶ διὰ τοῦτο γίνεται, ἐννοίας, μεθόδου, λέξεως, σχήματος, κώλου, συνθήκης, ἀναπαύσεως, ῥυθμοῦ. ἐγὼ δ᾽ ὅτι μὲν καὶ τούτοις καὶ τοῖς προειρημένοις δεῖ σαφηνείας τινὸς οὐκ ἀγνοῶ. οὐδ᾽, ὡς οἴονταί τινες, γενέσθαι ἂν ἴσως ταῦτα σαφῆ διὰ τῶν παραδειγμάτων, ἃ προτιθείη. οὐ μὴν ἀλλὰ, τὸ μὲν δεῖν παραδειγμάτων αὐτοῖς ὁμολογῶ. τὸ δὲ εἰ τεθείη νυνὶ παραδείγματα γενέσθαι ἂν σαφὲς περὶ οὗ ὁ λόγος. οὐκ ἔτ᾽ ἂν συγχωρήσαιμι. ἐπεὶ τοὐναντίον ἂν νῦν καὶ ἐνταῦθα καὶ καθ᾽ ἕκα-

ον· ἵνα ἐκ τούτων δὴ μαθέστερον ἔχοντες μᾶλλον παρακολουθείημεν· ὅτι καὶ τὰς ὑποβεβηκυίας τινὰς τῶν προειρημένων ἰδεῶν προτιθέντες ἐξ ὧν πεφύκασι γίνεσθαι, λέγωμεν. ἅπας τοίνυν λόγος ἔννοιαν τ' ἔχει πάντως τινὰ, ἢ ἐννοίας, καὶ μέθοδον περὶ τὴν ἔννοιαν, καὶ λέξιν, ἣ τούτοις ἐφήρμοσται· τῆς δ' αὖ λέξεως ἐχούσης πάντως τινὰ καὶ αὐτῆς ἰδιότητα. πάλιν αὖ σχήματά τε ἐστί τινα καὶ κῶλα, συνθέσεις τε καὶ ἀναπαύσεις· καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν τούτοιν συνιστάμενον ὁ ῥυθμός· ἡ γὰρ ποιὰ σύνθεσις τῶν τοῦ λόγου μερῶν, καὶ τὸ ὡδί πως ἀναπεπαῦσθαι τὸν λόγον, ἀλλὰ μὴ ὡδί, ποιεῖ τὸ τοιόνδε, ἀλλὰ μὴ τοιόνδε εἶναι τὸν ῥυθμόν· ἐπεὶ δὲ ἴσως ἐστὶν ἀσαφὲς τὸ προειρημένον, παραδείγματι αὐτὸ σαφηνιοῦμεν· ἔστω γὰρ βούλεσθαι ἡμᾶς ποιῆσαι γλυκύτητα· οὐκοῦν ἔννοιαι μὲν γλυκύτητος αἵ τε μυθικαὶ, καὶ αἱ ταύτῃ ὅμοιαι, καί τινες ἕτεραι περὶ ὧν ὕστερον λέξομεν ἐν τῷ περὶ αὐτῆς τῆς γλυκύτητος λόγῳ· ἀλλ' ἔννοιαι μὲν αὗται, μέθοδοι δὲ τὸ προηγουμένως καὶ σὺν ἀφηγήσει αὐτὰς διεξιέναι· ἀλλὰ μὴ ἐξ ὑποβολῆς, ἢ πως ἑτέρως· λέξις δὲ ἡ διὰ συνθέτων καὶ ὅση δριμεῖα καὶ τῆς ποιητικῆς ἡ μὴ διῃρημένη, μὴ δὲ πλατεῖα τῇ φύσει· αἵ τε τῆς καθαρότητος ἅπασαι· τῆς δ' αὖ λέξεως σχήματα μὲν τὰ κατ' ὀρθότητα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ τὰ χωρὶς ἐπεμβολῆς· κῶλα δὲ τὰ ὀλίγῳ τῶν κομματικῶν μείζονα, ἢ καὶ τὰ κομματικὰ αὐτά· σύνθηκη δὲ κα-

προὐθέμεθα ὁδόν. τὰ γάρ τοι τοῦ δημοσθενικοῦ λόγου καθαπερεὶ στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς εἰ συνηθείημεν ἀκριβῶς αὐτὰ ἕκαστα ἐφ᾽ ἑαυτῶν ὅσα τέ ἐστι δεῖξαι, καὶ ὁποῖα, καὶ ὅπως γίνεται, τίς τε ἡ πρὸς ἄλληλα μίξις αὐτῶν, καὶ τί δύναται τόνδε, ἢ τόνδε μιγνύμενα τὸν τρόπον, τάχα ἂν περὶ ἁπάντων τῶν λόγων εὑρηκότες εἴημεν. ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις καθ᾽ αὑτὸν φάναι τὸν ῥήτορα οὕτω μεγάλη. τὸ δὲ πρᾶγμα ἤδη τὸν ἔλεγχον κἀνταῦθα δώσει. κριτὴς δὲ ἡμῖν ὁ βουλόμενος ἔστω. φημὶ τοίνυν ὅτι τὸν δημοσθενικὸν λόγον τὰ ποιοῦντά ἐστιν εἰ μέλλοι τις ὡς ἐν ἅπασιν ἀκούσεσθαι τάδε, σαφήνεια, μέγεθος, κάλλος, γοργότης, ἦθος, ἀλήθεια, δεινότης. λέγω δὲ ὡς ἓν, ταῦτα πάντα, οἱονεὶ συμπεπλεγμένα, καὶ δι᾽ ἀλλήλων ἥκοντα. τοιοῦτος γὰρ ὁ λόγος ὁ δημοσθενικός. τούτων δὲ τῶν ἰδεῶν αἱ μὲν ἐφ᾽ ἑαυτῶν εἰσι καὶ καθ᾽ ἑαυτὰς συνιστάμεναι. αἱ δὲ ἔχουσιν ὑφ᾽ ἑαυτὰς τινὰς ἄλλας ἰδέας ὑποβεβηκυίας, δι᾽ ὧν δὴ γίνονται. αἱ δὲ κοινωνοῦσιν ἀλλήλαις μέρει τινὶ ἢ καὶ μέρεσιν, ὅλως τε αἱ μὲν γένη εἰσὶν εἰδῶν. αἱ δὲ ὥσπερ κατὰ διαφοράν τινα κοινωνοῦσιν ἑτέραις ἰδέαις, τοῖς ἄλλοις κεχωρισμέναι πᾶσιν. αἱ δὲ, ὥσπερ ἔφην, μένουσιν ἐφ᾽ ἑαυτῶν οὐδενὸς ἄλλου προσδεόμεναι. προϊοῦσι δὲ ἔσται φανερώτερον, ὃ λέγω ὅτε καὶ καθ᾽ ἑκάστην αὐτῶν προχειριζόμεθα. πρῶτον δὲ ἐξ ὧν ἅπαξ λόγος πέφυκε γίνεσθαι. καὶ ὧν οὐκ ἄνευ ποτὲ συσταίη τι λόγων εἶδος ἐντέ

φιεὶς, τάχα ἂν οὐ τῶν σφόδρα γένοιτο χαλεπῶν εὑρεῖν τοῖς οὐχ ἁπλῶς αὐτὸν μετιοῦσιν. οἷς μέντοι καθαπερεὶ στοιχείοις τισὶ χρησάμενος εἴδεσι λόγου τοιοῦτον εἴργασται τὸν ἑαυτοῦ, ἃ δὴ καὶ τὸν πανηγυρικὸν αὐτὸν, καὶ τἄλλα πάντα τῶν λόγων εἴδη ποιεῖ συνιστάμενα πρὸς ἄλληλα. τοῦτο δὲ πάνυ χαλεπὸν εὑρεῖν ἔμοιγε εἶναι δοκεῖ. χαλεπὸν δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ τὸν εὑρόντα εἰπεῖν, καὶ δεῖξαί τισι σαφὲς περὶ αὐτῶν. οὐδὲ γάρ ἐστιν ὅστις πρὸ ἡμῶν, ὅσα ἐμὲ γιγνώσκειν, ὃς τήνδε τὴν ἡμόραν ἀκριβές τι περὶ τούτου πραγματευσάμενος φαίνεται. ὅσοι δὲ καὶ ἥψαντο, τεταραγμένως καὶ λίαν ἀπιστοῦντες σφίσιν αὐτοῖς περὶ ὧν εἶπον, εἰρήκασιν ὥστε αὐτοῖς συγκεχέσθαι τὰ πάντα. πρὸς γὰρ αὐτοῖς ἄλλοις, καὶ οἱ δόξαντές τι λέγειν περὶ τἀνδρὸς τὸ κατὰ μέρος θεωρήσαντες, καὶ τοῦθ' ὅπως ἐδύναντο. τῶν δ' ἐν τῷ καθόλου βραχέα ἢ οὐδὲν φροντίσαντες, λέγω περὶ αὐτῆς σεμνότητος, περὶ αὐτῆς ἀφελείας, τῶν ἄλλων ἰδεῶν. περὶ μὲν δημοσθένους τάχα ἄν τι διδάσκοιεν ἡμᾶς, καὶ τούτου νὴ δία τῶν μερῶν, ὧν τὰς θεωρίας συγγράψαι φασί. περὶ μέντοι παντὸς τοῦ λόγου καὶ πάσης ἰδέας, εἴτε ἐν μέτροις, εἴτε ἐν τρικήσδε, εἴτε ἐν τῷ καταλογάδην εἴη δέ. πάντα πᾶσιν ἡμᾶς ἀδιδάκτους εἴασαν. ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς. χαλεπὸν μὲν οὖν ὅπερ ἔφην ταῦτα καὶ εὑρεῖν καὶ εὑρόντα διδάξαι σαφῶς μετ' εὐκρινείας, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνους. πειρατέον δὲ ὅμως καθ' ἣν

τὸν μάλιστα τῶν ἄλλων ποικίλως χρησάμενον τῷ λόγῳ. καὶ σχεδὸν ἐξ ἁπάσης ἰδέας συμμιγῆ. διὰ τοῦτο περὶ ἁπασῶν εἰπεῖν τῶν ἰδεῶν, ἀνάγκη γὰρ τά τε μόρια καθ' ἕκαστον καὶ τὸ ὅλον εἶδος τοῦ τοιούτου δεικνύντας, ὅθεν τε καὶ ἐξ ὧν συνέστηκεν, ὁποῖόν τέ ἐστι, καὶ δι' οὗ τὸ τοιοῦτον περὶ πάσης τε ἰδέας λόγων ἀκριβῶς εἰπεῖν, καὶ τίς ἡ μίξις αὐτῶν, καὶ πῶς μιγνυμένων αὐτῶν ποτὲ μὲν ποιητικός, ποτὲ δὲ οὐ ποιητικός, καὶ ποτὲ μὲν συμβουλευτικός, ποτὲ δὲ πανηγυρικός, ἢ δικανικός, ἢ ὅλως ποιός δὲ ἢ τοιός δὲ ὁ λόγος γίνεται. ἔστιν οὖν ὁ μάλιστα παρὰ τοῖς ἄλλοις τοῦτον μεταχειρισάμενος τὸν τρόπον τὰ περὶ τοὺς λόγους καὶ καταποικίλας τὸν αὐτοῦ διηνεκῶς, οὐκ ἄλλος τις κατ' ἐμὴν δόξαν, ἢ δημοσθένης. διὰ τοίνυν τοῦτο καὶ τὰ παρὰ τούτῳ λεκτέον ἂν εἴη δήπουθεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν ἰδεῶν τοῦ λόγου. ἀντιμήσει δὲ μηδεὶς μήτε τῇ μεθόδῳ ταύτῃ μήτε τῇ κρίσει πρὸς ἅπασιν ὁμιλῆσαι τοῖς ῥηθησομένοις. οἱ μὲν γὰρ θαυμάσεσθαι ἂν εἰκότως μᾶλλόν τινας ἡμᾶς διὰ ταῦτα καὶ τὸ μέγιστον ἐπ' εὐκρινείᾳ, ἢ τινος ἀντιμήσεως ἕνεκα τούτου, ἀξίους νομιεῖν. μόνον δὲ προσέχειν τοῖς ἐφεξῆς ἐθελήσειεν. ὁ τοίνυν δημοσθένης ὅτιπερ κεφάλαιον ἦν τοῦ πολιτικοῦ ἠκριβωκὼς, τὸ μὲν, ὡς διὰ παντὸς ἥκει πανταχοῦ ταῖς μίξεσι, μήθ' ὅτε συμβουλεύει παντάπασι χωρίζων τοῦ δικανικοῦ τε καὶ πανηγυρικοῦ τὸν λόγον αὐτοῦ, μήθ' ὅτε τι τῶν ἄλλων ποιεῖ τὰ λοιπὰ ἀ

σπως συλλαμβάνοιτο· πλεῖον γὰρ ἂν οὕτως ἀγαθόν τις ἐργάσαιτο. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ὅγε μαθητόν ἐστι καὶ διδακτὸν, οὐκ ἐν ἄλλοις, ἐφ' ἡμῖν δὲ ὂν πειρατέον κτᾶσθαι. τάχα γὰρ ἂν οὕτω καὶ τοὺς εὖ πεφυκότας οἱ μὴ τοιοῦτοι μελέτῃ καὶ τῇ κατ' ὀρθὸν ἀσκήσει παρέλθοιεν. οὕτω δὲ ὄντος μεγάλου τε καὶ ἀναγκαίου τοῦ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγου καὶ τοῖς ἐργάζεσθαι ταῦτα καὶ τοῖς εἰδέναι κρίνειν βουλομένοις· τοῖς δὲ ἄμφω καὶ πολὺ μᾶλλον· οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ μὴ ῥᾴδιον αὐτὸν, μηδ' οἷον ἁπλῆς τινος δεῖσθαι πραγματείας ὄντα εὑρίσκοιμεν. ἐπεὶ μηδὲ ἄλλο τι τῶν χρηστῶν ἐκ τοῦ ῥᾴστου παραγίνεσθαι πέφυκε. λόγων δὲ καλῶν τε καὶ γενναίων καὶ πάσης ἁπλῶς ἰδέας αὐτῶν, εἰ μέλλοι τι χρηστότερον ἀνθρώποις οὖσι καὶ ζώοις λογικοῖς γενήσεσθαι, θαυμάζοιμ' ἄν. μέλλων δὲ ἐπ' αὐτὸ χωρεῖν ἤδη τὸ διδάσκειν περὶ ἑκάστου τούτων, τοσοῦτον προσδιορισάμενος αὐτὸ ποιήσω· ὅτι νῦν ἐστιν ἡμῖν οὐ περὶ τῆς Πλάτωνος ἢ Δημοσθένους ἢ τοῦ δεῖνος ἰδέας ὁ λόγος. λελέξεται μὲν γὰρ ἐν ὑστέρῳ καὶ περὶ τούτων. τὸ δὲ νῦν οὐ περὶ τούτων, ἀλλ' αὐτὸ ἕκαστον καθ' αὑτὸ πρόκειται, ὁποῖόν τί ἐστι σεμνότης, δεῖξαι, καὶ ὅπως γίνεται· ὁποῖόν τί ἐστι τραχύτης ἢ ἀφέλεια, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων εἴδη. ἐπειδὴ δὲ ἐκείνων δήπουθεν ἕνεκα λέγω τῶν κατ' ἄνδρα εὐδοκιμούντων καὶ ταύτης δεόμεθα τῆς πραγματείας· ἀνάγκη προχειρισαμένους ὑμᾶς

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΔΕΩΝ ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ε

Εἴπερ ἄλλο τι τῷ ῥήτορι, καὶ τὰς ἰδέας οἶμαι τοῦ λόγου τῶν ἀναγκαιοτάτων εἶναι γιγνώσκειν, ὅσαι τέ εἰσι καὶ ὅπως γίνονται. καὶ γὰρ τὸ τὰ τῶν ἄλλων εἰδέναι κρίνειν καθ᾿ ὅ,τι τε καλῶς ἂν ἔχῃ καὶ ἀκριβῶς, καὶ καθ᾿ ὅ,τι μή· εἴτ᾿ οὖν τῶν ἀρχαίων εἴη τινὸς εἴτε καὶ τῶν νεωτέρων, οὐκ ἂν δίχα τῆς περὶ ταῦτα ἐπιστήμης γένοιτ᾿ ἄν. εἴτε καὶ αὐτός τις γενέσθαι βούλοιτο λόγων ἐργάτης καλῶν τε καὶ γενναίων καὶ παραπλησίων τοῖς τῶν ἀρχαίων· τό γε τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἀναγκαιότατον. εἰ μὴ μέλλοι σφόδρα τἀκριβοῦς τις πόρρω ἀπενεχθήσεσθαι. ἡ γάρ τοι μίμησις καὶ ὁ ζῆλος ὁ πρὸς ἐκείνους μετὰ μὲν ἐμπειρίας ψιλῆς καὶ τινος ἀλόγου τριβῆς γινόμενος, οὐκ ἂν οἶμαι δύναιτο τυγχάνειν τοῦ ὀρθοῦ. κἂν πάνυ τις ἔχῃ φύσεως εὖ. τοὐναντίον γὰρ ἴσως ἂν αὐτὸν καὶ σφάλλοι μᾶλλον τὰ τῆς φύσεως πλεονεκτήματα χωρὶς τέχνης τινὸς, ἀλόγως ᾄττοντα πρὸς ὅ,τι καὶ τύχοι. μετὰ μέντοι τῆς περὶ ταῦτα ἐπιστήμης καὶ γνώσεως, ὅτε τις τοὺς ἀρχαίους ἐθέλῃ ζηλοῦν, καὶ μετρίως ἔχοι φύσεως, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τοῦ σκοποῦ. κράτιστον μὲν γὰρ εἰ καὶ τὰ τῆς φύ-

τοῖς ὅροις ὁμοίως διπλῶς μελετῶντες λέγομεν. οἷον τουτό ἐστιν τὸ ἐργάσασθαί τι, ὃ πεποίηκα ἐγὼ, καὶ ἀπεῖν ἅπερ ἠργάσατο. εἶτα ἐπενεγκεῖν σὺ δὲ τούτων ἐποίησας οὐδέν. εἶτα αὖθις ἐπενεγκεῖν ἐκεῖθεν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. καὶ λέγειν, ὡς ταῦτα οὐδέν ἐστι. χρησόμεθα δὲ τοῖς ἐπιχειρήμασι καὶ ταῖς ἐφόδοις ταῖς μελετικαῖς, καὶ ἐν τοῖς διπλοῖς ὅροις. αἷς ἐδιδάξαμεν δεῖν χρῆσθαι, καὶ ἐν τοῖς ἁπλοῖς, ἀπό τε τῶν πρὸ τοῦ πράγματος, καὶ ἀπὸ τῶν μετὰ τὸ πρᾶγμα συμβαινόντων. ἐκεῖθεν γὰρ ἡ ἁπλῆ εὐπορία ἐνταῦθα διπλῆ γίνεται. ἢ δὲ πραγματικὴ ἀμφισβήτησις παρεμπέσοι ποτὲ δεῖ ζητεῖν, τίνα ἐστὶ τὰ συγκρινόμενα, δύο ἢ καὶ πλείονα. καὶ οὕτως ἐκ τῶν παρακολουθούντων ἑκάστῳ τὰς συγκρίσεις ποιήσεις, μάλιστα δὲ εἰ πρόσωπον συγκρίνοιτο, ποτὲ ἔχειν δεῖ τὴν ἀπὸ τῶν ἐγκωμίων καὶ ψόγων σύγκρισιν, καὶ γένη, καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ πράξεις, καὶ τύχας, καὶ ἅπαντα τὰ συγκρινόμενα. ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ τὰ ἐκ τῆς ἄλλης στάσεως, ὅταν εἰς σύγκρισιν ἐμπέσοι, τὰ παρακολουθοῦντα ἑκάστοις συγκρίνομεν. παρακολουθεῖ δὲ ἄλλα μὲν τόποις, ἄλλα δὲ χρόνοις, ἄλλα δὲ ἑκάσταις τῶν ἄλλων στάσεων.

ἀφῆκε· καὶ ἀποκηρύσσεται ὑπὸ τοῦ πατρός· εἴρηται ὅπου καὶ τοῦ μοιχοῦ λαβόμενος ἐβόων ὦ πάτερ· τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ πατρὸς εὐθὺς τῷ μοιχῷ παρακείμενον ἐν τῇ συνθέσει ἐποίησε τὴν ἔμφασιν· καὶ τὸ ἐπενηνεγμένον δὲ ὁμοίως ἔχει· καὶ τοῦ μοιχοῦ λαβόμενος ἐβόων πάτερ· σὺ δὲ εἶς οὐδαμοῦ· τῷ γὰρ μοιχῷ καὶ τῷ πατρὶ προστεθὲν εὐθέως, τὸ σὺ δὲ εἶς, τῇ συνθέσει τὴν ἔμφασιν ἐδήλωσε· τὴν ἀσφάλειαν δὲ ἔχει ἑκάτερον ἀπὸ τοῦ οὐδαμοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ.

Τὰ συγκριτικὰ προβλήματα ἢ μὲν στοχασμῷ πέπτωκεν ἢ ὅρῳ· ῥᾳδίαν ἔχει καὶ τὴν διαίρεσιν· δίπλοις γὰρ τοῖς κεφαλαίοις καθ' ἕκαστον χρώμεθα· ἐν μὲν τοῖς στοχασμοῖς ταῖς βουλήσεσι καὶ ταῖς δυνάμεσι, λέγοντες· ἐμὲ μὲν οὐκ εἰκὸς βουληθῆναι τόδε ποιῆσαι διὰ τόδε· σὲ δὲ εἰκὸς βουληθῆναι τόδε ποιῆσαι διὰ τόδε, καὶ πάντα ἐκφόρων εἰς δέον τὰ ἐπιχειρήματα· εἶτα πάλιν· ἐμὲ μὲν οὐκ εἰκὸς δυνηθῆναι τόδε ποιῆσαι, διὰ τόδε· σὲ δὲ εἰκὸς τόδε ποιῆσαι δυνηθῆναι διὰ τόδε· καὶ τοῦτο κατασκευάζοντες; καὶ τὸ χρῶμα τὸ μὲν ἡμέτερον τιθέντες καὶ κατασκευάζοντες· τὸ δὲ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ· τιθέν λύοντες τοῖς ἐπιχειρήμασι· καὶ τὴν πιθανὴν ἀπολογίαν τὴν ἐκείνου μὲν λύοντες, κρατύνοντες δὲ τὴν ἡμετέραν· καὶ μὴν καὶ τὰ ἐν

λίαν ἀνεπιλήπτως· καὶ ἐλέγχειν τὸν πατέρα εὐ-
σχημόνως, φανερῶς δὲ μὴ λέγειν, ὅτι μοιχεύει τὴν
γυναῖκα τὴν ἐμήν, καὶ δηλοῦν, ὅτι τοῦτο γίνεται.
οὕτως οὖν ηὐπορήσαμεν σχήματος τοιούτου· καὶ αὐ-
τὸ πικρῶς ἔχοντες αὐτὸ λέγειν οὐκ ἐδόξαμεν. ἔτι δὲ
τόδε· σὸν εἶναι πάτερ λόγισαι τὸ παιδίον, οὐκ ἐ-
μόν· ἐκτίθης ὃ ἐγέννησας· ῥίπτεις τὸ παιδίον οὗ γε-
γονας πατήρ; δεῖ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις τοῖς κατ' ἔμ-
φασιν λέγω καὶ ὀνομάτων εὐπορῆσαι διττὰ δηλῶ-
σαι δυναμένων, καὶ τὸ ἀνεύθυνον, καὶ τὸ σεσημα-
σμένον· οἷον φήμη ἦν ὅτι σύνεστιν ὁ πατὴρ τῇ θυ-
γατρὶ τῇ ἰδίᾳ· ἀπόρρητόν τι ἡ μήτηρ ἔχουσα τῷ
υἱῷ ἀπήγξατο· πυνθάνεται ὁ πατὴρ τὸ ἀπόρρη-
τον· καὶ οὐ λέγοντα τὸν υἱὸν ἀποκηρύσσει. οἷον ἡμῖν
ἐξενήνεκται καὶ περὶ τοῦδε προοίμιον δεύτερον τὸ
δέ· τῆς μὲν οὖν ἀποκηρύξεως ταύτης ἔλαττον ἐ-
μοὶ μέλει· λυποῦμαι δὲ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἅμα το-
σαύτην εὐθηνίαν γένοις μόνη σύνεσται τῇ θυγατρὶ
καὶ συζήσεται. κοινὰ μὲν γάρ ἐστι καὶ τοῦ ἄλλου βίου
τὰ τοιαῦτα ὀνόματα τοῖς ἀνθρώποις· δοκεῖ δὲ μάλι-
στα ἴδια εἶναι τῇ ὑποκειμένῃ ἐμφάσει, ὡς δηλῶ-
σαι δυνάμενα τό, τε ἀνεύθυνον καὶ τὸ σεσημασμέ-
νον· τό, τε σύνεσται φημὶ καὶ τὸ συζήσεται. ἀλλὰ καὶ
ἡ τῆς συνθέσεως πάλιν ἀκολουθία συγκειμένη
μὲν ἄλλο δηλοῖ· διαιρουμένη δὲ ἄλλο ἐμφαίνει· οἷ-
ον φήμη ἦν ὅτι σύνεστιν ὁ πατὴρ τῇ τοῦ υἱοῦ γυ-
ναικί· μοιχὸν καταλαβὼν ἐγκεκαλυμμένον ὁ υἱὸς

βίου. καὶ μήτε τοὺς πατέρας, μήτε ἡμᾶς πώποτε τοιοῦτόν τι πεπραχέναι καὶ τοιαῦτα νοήματα. ἐγὼ δὲ οὔ φημι ταῦτα. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἄλλῳ μεταβάλλειν σχήματι, ἐάν τις λέγῃ· ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἄκοντά με τις ἠξίου βιαζόμενος ἀπελθεῖν πρὸς λακεδαιμονίοις, εἶπον ἂν τάδε καὶ τάδε καὶ τὰ αὐτὰ νοήματα. ἅπερ εἰ καὶ μὴ ἐσχηματισμένως ἐμελετῶμεν, ἐλέγομεν ἄν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐσχηματισμένα καλεῖται τὰ τοιαῦτα προβλήματα. ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ δεῖ λέγεσθαι νοήματα. ἅπερ εἰ καὶ μὴ ἐσχηματισμένως ἐμελετῶμεν. εἴπομεν ἄν. δεῖ δὲ μεταχειρίσεως καὶ τοιούτου σχήματος ἀσφαλοῦς εὑρῆσαι. ἵνα μὴ λύοντες τὰς ἐμφάσεις γυμνοὺς εἰσάγωμεν τοὺς λόγους, ὡς ἄντικρυς μὴ θέλοντες. καὶ ταυτὶ μὲν περὶ πλαγίων καὶ ἐναντίων. τὸ δὲ κατὰ ἔμφασιν σχῆμα τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον καὶ προειρήκαμεν. μελετᾶται δὲ ἐνίοτε μὲν σχήματος εὑρέσει κἀκεῖνο τοιούτου. ἵνα τις ἄντικρυς λέγων τὸ πρᾶγμα μὴ δοκῇ λέγειν. ὃ δὴ καὶ εὕρημά ἐστιν ἐμὸν ἐν μελέτῃ γενόμενον ἐμῇ, καὶ ἐκδέδοται. οἷον φήμη ἦν, ὅτι σύνεστιν ὁ πατὴρ τῇ τοῦ υἱοῦ γυναικί. ἔγκυος ἐγένετο ἡ γυνή. ἔχρησεν ὁ θεὸς τὸ γεννηθησόμενον φονέα ἔσεσθαι τοῦ πατρός. οὐ βούλεται ἐκτιθέναι τὸ γεννηθὲν ὁ παῖς. καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποκηρύττεται. ἐνταῦθα γὰρ ὁ παῖς πρὸς τὴν ἀποκήρυξιν ἀπολογούμενος, ὀφείλει τὴν ἐντρέχουσαν φήμην τῆς μοιχείας κατὰ ἔμφασιν δηλοῦν ὡς

μελετῶνται γὰρ τῶν τοιούτων προβλημάτων αἱ ὑποφοραὶ ἀπὸ τῆς κατασκευῆς ἐκφερόμεναι· κἀκεῖθεν πάλιν ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων ὅσα ἂν εὑρίσκηται· ὁ γὰρ παρὰ τῶν ἐχθρῶν λόγος ἰσχυροποιούμενος ἀσθενεστέρας ἀναγκάζων εἶναι τὰς λύσεις, ἐκεῖ δείκνυσι βούλεσθαι πλέον εἶναι τὸν σοφιστήν, ἢ κατὰ τὸ δοκοῦν εἰσάγεσθαι. οἷον ὁ περικλῆς ἐν τῷ ἑαυτὸν ἀξιοῦν ἀπελθεῖν εἰς λακεδαίμονα· ὁ γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων ταῦτα ἐκ τῆς ὑποφορᾶς κατασκευασθῆναι ποιήσει· ἃ περικλῆς εἶπεν ἂν αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ πάντως. ἢ εἴ τις αὐτὸν ἄλλος μὴ διδόναι λακεδαιμονίοις ἠξίου φήσει τοίνυν ἴσως παρελθών, ὡς οὐ δεῖ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιτάττουσι πείθεσθαι· δεινὸν γὰρ εἶναι τὸ πρᾶγμα καὶ ἠλίθιον, εἴ τις χαριεῖται κελεύουσιν ἐχθροῖς· φίλοις γὰρ ἐπιτάττουσι δεῖ πείθεσθαι καὶ οὐ πολεμίοις. καὶ ὅτι οὐδὲ οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπήκουσαν οὐδενί, μήτε ξέρξῃ, μήτε μαρδονίῳ, μήτε δαρείῳ, μήτε ἄλλῳ τινί· καὶ ὅτι μὴ δὲ ὑμεῖς μήτε λακεδαιμονίοις πολλὰ ἐπιτάττουσι περὶ ποτιδαίας καὶ περὶ αἰγινητῶν καὶ περὶ μεγαρέων· καὶ καθάπαξ μία μεταχείρησις ἐν τοῖς ἐσχηματισμένοις ἡ τῶν ὑποφορῶν κατασκευή. ἔστι καὶ ἄλλη μεταχείρησις τὸ περιτιθέντα ἑτέρῳ τὸν λόγον εἰσάγειν τὰ νοήματα. οἷον ἄλλος μὲν οὖν ἂν εἴποι τις μὴ πέμπεσθαι κελεύων αὐτὸν λακεδαιμονίοις· ὡς οὐ χρὴ πολεμίοις ἐπιτάττουσι πείθεσθαι· δεινόν τε γὰρ εἶναι τὸ πρᾶγμα καὶ ἠλί-

γει πέμψαι τέ με, σχήματι μόνον λόγου λέγει· ἔπει καὶ μετὰ χρήσεσι χρῆται ταῖς κατασκευαζούσαις, ὅτι οὐ χρὴ πεμφθῆναι αὐτόν. πλάγιον δέ ἐστιν ὅταν μετὰ τοῦ κατασκευάζειν τὸ ἐναντίον, καὶ ἄλλο τι περαίνῃ ὁ λόγος· οἷον πλούσιος ἐν λιμῷ ὑπέσχετο θρέψειν τὴν πόλιν, εἰ λάβοι τὸν πένητα πρὸς σφαγήν, οὐκ ἔδωκεν ὁ δῆμος· ὁ πένης ἑαυτὸν προσαγγέλλει· ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἐναντίον βούλεται ὁ πένης οὗ περ λέγει· ἀποθανεῖν γὰρ οὐ βούλεται· κατασκευάζει δὲ ἐκ πλαγίου· καὶ τὸ μὴ εἶναι παρὰ τῷ πλουσίῳ τὸν σῖτον· καὶ τὸ δ' ἔστιν, ἁπλῶς λαβεῖν. κατὰ ἔμφασιν δέ ἐστιν, ὅταν τι λέγειν μὴ δυνάμενοι διὰ τὸ κεκωλῦσθαι καὶ παρρησίαν μὴ ἔχειν αὐτῷ σχήματι ἄλλως ἀξιώσεως ἐμφαίνωμεν κατὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ λόγου· καὶ τὸ οὐκ ἐξὸν εἰρῆσθαι, ὥς εἶναί τε νοῆσαι τοῖς ἀκούουσι, καὶ μὴ ἐπίληπτον εἶναι τῷ λέγοντι· οἷον τὸν μαινόμενον φεύγειν ὁ νόμος ἐκέλευε· φήμης οὔσης, ὅτι σύνεστιν ὁ πατὴρ τῇ τοῦ υἱοῦ γυναικί· ἀξιοῖ ὁ παῖς ὡς μαινόμενος φεύγειν· ἐνταῦθα γὰρ τὸ μὲν δοκεῖν περὶ τῆς φυγῆς διαλέγεται, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ ἐπερείδεται· διόλου δὲ ἐμφαίνει τὴν μοιχείαν τοῦ πατρὸς κατὰ τῆς γυναικός· τὰ μὲν οὖν πλάγια καὶ τὰ ἐναντία ἐν τούτῳ διαλλάττει μόνον· ὅτι τὰ μὲν ἐναντία ἓν μελετᾷ· τὰ δὲ πλάγια καὶ διπλοῦν ἐκφέρει τὸν νοῦν πολλάκις καὶ πλείονα· ἡ μέντοι μεταχείρισις ἡ αὐτή· ἀφ' ἧς τὸ μελετᾶν εἰδέναι γίνεται.

νεται τὸ ἥμισυ. θεραπεύεται δὲ τὰ κακόζηλα οὐ τῇ προδιορθώσει μόνῃ ἢ τῇ προκατασκευῇ, ὡς ἐδείξαμεν. ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπιδιορθώσει καλουμένῃ. δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι τὰ εὐτελῶς εἰρημένα ἡ σεμνότης διορθοῦται. ὡς παρὰ τῷ εὐριπίδῃ. οἴμοι δράκων μου γίνεται τὸ ἥμισυ. τοῦτο γὰρ κοινῶς καὶ εὐτελῶς εἰπὼν ἐθεράπευσε τῇ ἐπιφορᾷ. τέκνον πολλάκηθι τῷ λοιπῷ πατρί. τοῦτο δὲ οὐ μόνον σεμνῶς εἴρηται. ἀλλὰ καὶ ἐπιφωνηματικῶς διὰ τὸ τετολμῆσθαι οὐ τὸ ἐναντίον. ἐὰν συμβῇ τινι μετὰ σεμνότητα εἰς αἰσχρὸν κατενεχθῆναι, κακοζηλότερον ἐγένετο. ὡς ἑτέρωθι ὁ αὐτός. ἡ δὲ καὶ πνέουσ' ὅμως πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν, τοῦτο σεμνῶς εἰπὼν ἐπήνεγκεν εὐτελὲς καὶ κοινὸν καὶ κακόζηλον. κρύπτουσ' ἃ κρύπτειν ὄμματ' ἀρσένων χρεών.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΣΧΗΜΑΤΙΣΜΕΝΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ.

Τῶν ἐσχηματισμένων προβλημάτων τὰ μέν ἐστι κατὰ τὸ ἐναντίον, τὰ δὲ κατὰ τὸ πλάγιον, τὰ δὲ κατὰ ἔμφασιν. ἐναντίον μὲν οὖν ἐστιν, ὅταν τὸ ἐναντίον κατασκευάζωμεν, οὗ λέγομεν. οἷον ᾔτησαν οἱ ἀθηναῖοι παρὰ λακεδαιμονίων εἰρήνην. οἱ δὲ αὐτῄτησαν περικλέα. βουλευομένων τῶν ἀθηναίων, αὐτὸς ὁ περικλῆς ὑβριοπαθῶν ἐπὶ τῇ βουλῇ ἀξιοῖ ἀπάγχεσθαι. ὁμολογουμένως γὰρ ὁ περικλῆς εἰ καὶ λέ-

ζηλον ὅμως καὶ τροπικῇ λέξει μιᾷ χρησαμένων, εἶτα τὸ πλῆρες τῆς τροπῆς ἀποδοῦναι μὴ δυναμένων. ἰστέον μέντοι ὅτι τὰ κακόζηλα ἔστι πολλάκις ἰᾶσθαι τῇ προκατασκευῇ τῇ καὶ προθεραπείᾳ καλουμένῃ. τὰ γὰρ προμαλαχθέντα τῇ ἑρμηνείᾳ νοῦν εἰσάγει. ὅθεν καὶ τὸ τόλμημα προσδέχεται τοῖς ἀκούουσιν· ὃ καὶ πρὶν λεχθῆναι ἀσφαλὲς εἶναι δοκεῖ. γυμνὸν δ' αὖ τεθὲν πρὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου, κακόζηλον ἔδοξεν ἢ τῷ νῷ, ἢ τῷ λόγῳ, καὶ σκόπει πῶς καὶ ὅμηρος ἐποίησεν. ὡς γὰρ ἔμελλε λέγειν· ἧκε δ' ἀπορρήξας κορυφὴν οὔρεος μεγάλοιο· φοβούμενος τούτου τὸ ἀδύνατον, προκατασκευάζει τοιοῦτον ἄνδρα τῷ λοιπῷ διηγήματι· ὡς μὴ δὲ τὸν περὶ τούτου λόγον ἄπιστον καταστῆναι λεχθέντα· τῷ τε τροφὰς αὐτῷ παραθεῖναι μείζονας ἢ κατὰ ἄνθρωπον· τῷ τε ἀποδοῦναι αὐτῷ ῥόπαλον βαστάζειν· οἷον οὐκ ἄνθρωπον, καὶ λίθον· καὶ τῷ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ διελθεῖν, ὡς μεγάλην καὶ φοβεράν· καὶ τῷ εἰπεῖν, οὐδὲ ἐῴκει ἀνδρί γε σιτοφάγῳ, ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι· πάντες γὰρ οἱ περὶ τούτου προγυμνασθέντες λόγοι πιστὸν ἐποίησαν εἶναι δοκεῖν τὸ παράδοξον τὸ περὶ τοῦ κύκλωπος ῥηθέν· τὸ ἧκε δ' ἀπορρήξας κορυφὴν ὄρεος μεγάλοιο· εἰ γὰρ καὶ τοιοῦτος ἦν, οἷον αὐτὸν προκατεσκεύαζεν· οὐδὲν ἦν τὸ καὶ τοιοῦτον αὐτὸν ποιῆσαι δυνηθῆναι· γίνεται δὲ τὸ κακόζηλον καὶ κατὰ τὸ διπλὲς πολλάκις· ὡς ἐκεῖνο· οἴμοι δράκων μου γί

γμα αἰσχρὸν, σεμνοτέρᾳ λόγου συνθέσει. γίνεται μὲν οὖν ἢ ὀνόματι ἡμῶν αὐτοῦ ὀνόματος χρωμένων, ἢ πολλάκις οὐδὲ λέγεται τὸ πρᾶγμα, ἐὰν αἰσχρὸν ᾖ πάνυ· ἀλλὰ τὰ πρὸ τοῦ πράγματος εἰωθότα γίνεσθαι καὶ λέγεσθαι. καὶ τὰ συμβαίνοντα τῷ αἰσχρῷ πράγματι, ἅπερ ἐξ ἀνάγκης ἐναργῶς καὶ σεμνῶς δηλοῖ καὶ αὐτὰ τὰ σιγώμενα. σεμνῶς μὲν, ὅτι μὴ λέγεται. ἐναργῶς δὲ, ὅτι τοῖς ἑκατέρωθεν νοεῖται. ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ. λῦσε δὲ παρθενικὴν ζώνην, κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν. ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκετο ὃν ἔφη τεκεῖν. ἐνταῦθα γὰρ τὴν συνουσίαν ἐδήλωσε. τῷ καὶ τὰ γενόμενα πρὸ τῆς συνουσίας εἰπεῖν, λῦσε δὲ παρθενικὴν ζώνην, καὶ τῷ ἐπενεγκεῖν ἃ μετὰ τὴν συνουσίαν γίνεται, ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκετο ὃν ἔφη τεκεῖν.

ΠΕΡΙ ΚΑΚΟΖΗΛΟΥ.

Τὸ δὲ κακόζηλον γίνεται, ἢ κατὰ τὸ ἀδύνατον, ἢ κατὰ τὸ ἀνακόλουθον, ὃ καὶ ἐναντίωμά ἐστιν, ἢ κατὰ τὸ αἰσχρὸν, ἢ κατὰ τὸ ἀσεβὲς, ἢ κατὰ τὸ ἄδικον, ἢ κατὰ τὸ τῇ φύσει πολέμιον. καθ' οὓς τρόπους καὶ ἀνασκευάζομεν μάλιστα τὰ διηγήματα ἐκβαλόντες ὡς ἄπιστα. διά τοι τοῦτο φαμὲν καὶ τὰς διασκευὰς μέχρι τοῦ εἰκότος προχωρεῖν. ὡς εἰ παρὰ τὸ εἰκὸς εὑρεθείη τι πάντως κακόζηλον ἐσόμενον, καὶ ἐμπεσούμενον τῇ ἀνασκευῇ. καὶ γὰρ ἐκεῖ λέγομεν οὐκ εἰκὸς τόδε πραχθῆναι, ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὰ ἑξῆς. γίνεται δὲ τὸ κακό

πρόδοσιν, γελοιότερον ἦν ἄν. διὰ πολλοῦ δὲ τεθὲν λανθάνον οὐδὲ φαίνεται. ὑποβαίνων γὰρ ὄρει ὧδε προμεθύει τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων φίλιππος. ὥρμηται δὲ τὸ τοῦ μεθύειν ὄνομα ἀπ' ἀρχῆς τοῦ προπέπωται. ἐδόκει γὰρ εἶναι γελοιότερον εὐθὺς παρακείμενον τῷ προπέπωται τὸ μεθύειν. τῷ μέντοι μεθύειν παρακείμενον τὸ ὑδροποτεῖν, σεμνὸν ὂν ἐκόσμησε τὸν λόγον. κοινὸν γάρ ἐστι τῆς μέθης τὸ ὑδροποτεῖν.

ΠΕΡΙ ΣΕΜΝΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Σεμνὸν δὲ εἴ τι που ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι, τί ἄλλο μᾶλλόν ἐστιν ἢ λόγος. καὶ τὸ μὲν σεμνὸν τοῦ νοῦ, σεμνῶς οὐχ ἑρμηνεύεται ὑπὸ τῆς τοῦ ῥήτορος δυνάμεως. ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης αὐτοῦ τοῦ πράγματος. οἷον, ὁ μὲν δὴ μέγας ἐν οὐρανῷ ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ὅπου δ' ἂν ὁ νοῦς αἰσχρὸς ᾖ, τότε χρεία τῆς σεμνότητος τοῦ λόγου. ἵνα τὸ νοούμενον αἰσχρῶς οὕτως ἐξενέγκοι τις τῷ λόγῳ εὐφυῶς. ὄνομα ἀντ' ὀνόματος ἀμείβων. ὡς μὴ δόξαι τισὶν αἰσχρὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν τοῦ λόγου σεμνότητα. ὡς παρὰ τῷ μενάνδρῳ. πυθομένου γάρ τινος κόρης πῶς εἴη διεφθαρμένη, σεμνῶς ἀφηγήσατο πρᾶγμα αἰσχρὸν ὀνόμασι βελτίστοις. διονυσίων ἦν πομπή. ὁ δέ μοι ἠκολούθησε μέχρι τὰ πρὸς τὴν θύραν. ἔπειτα φοιτῶν καὶ κολακεύων τὴν μητέρα ἔγνω με. τὸ γὰρ διεφθάρθαι καὶ ὑβρίσθαι σεμνῶς ἔγνω με εἰπών, ἐκόσμησε πρᾶ-

ἀλλοτρίου δὲ σημαντικὸν ὄνομα θεῖναι, κοινὸν εἶναι
δυνάμενον καὶ τοῦ ὑποκειμένου, καὶ τοῦ ἔξωθεν ἐμ-
φαινομένου· ὃ καλεῖται καὶ μεταφορὰ παρὰ τοῖς
γραμματικοῖς· οὐχ ὡς ἐκεῖνοι λέγουσι, τὸ ἀπὸ
τῶν ἀψύχων ἐπὶ τὰ ἔμψυχα, καὶ τὸ ἀνάπαλιν·
ἀλλὰ καθόλου ἡ ῥητορικὴ πολυπραγμονοῦσα μη-
δὲν μήτε ἐμψύχων, μήτε ἀψύχων, οὕτω χρῆται
τοῖς ἀλλοτρίοις ὀνόμασιν· οἷον προπέποται τὰ τῆς
πόλεως πράγματα, ἀντὶ τοῦ προδέδοται. καὶ τι-
θασσεύουσιν ἀντὶ τοῦ κολακεύουσιν. ἐμφαίνεται
γὰρ ἐκείνῳ τε τῷ ὀνόματι τὸ συμπόσιον μὴ ὑπο-
κείμενον, καὶ τούτῳ τὰ θηρία τιθασσευόμενα, τῷ λό-
γῳ μὴ ὑποκείμενα. τούτου δὲ τοῦ εἴδους εἴ τις ἐφα-
ψάμενος πληρώσειε καὶ ἐφεξῆς τῆς τροπῆς ὀνό-
ματα· ὡς πᾶσαν ἐνθεῖναι τὴν παραβολὴν ἄρτι τὴν ἐ-
ποίησεν. εἰ δὲ ἐλλείψειε κακοζηλότερόν ἐστιν. οἷον
ἐφ' ἡμᾶς ἐχθρὸν αὐτοὺς τηλικοῦτον ἠσκήσαμεν. ἀρ-
πῶν ὄνομα καὶ λαβὼν ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος, εὐθέως
ἀπέδωκεν. ἢ φρασάτω τις ἐμοὶ πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυ-
ρὸς ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν γέγονε Φίλιππος. καὶ τὰ
ἑξῆς ὁμοίως. δεῖ μέντοι εἰδέναι, ὅτι ὅσα μέν ἐστι συν-
τελικὰ τῆς τροπῆς, εὐθὺς ἀποδοθήσεται. ὅσα δὲ
γελοιότερα διὰ πολλοῦ τῷ χρόνῳ λαμβάνονται. καὶ
τῷ μὲν τεχνίτῃ κατάδηλα ὄντα. τοῖς ἀτέχνοις
δὲ μὴ δὲ φαινόμενα. τοῦτο μὲν οὖν σεμνὸν ὂν εὐθέ-
ως ἀπεδόθη. τὸ δὲ προπέποτε τὰ τῆς πόλεως πρα-
γματα. εἰ μὲν εἶχεν ἐγγὺς παρακειμένην τινὰ ἀ-

ἀκμὴν ἐκάλεσάν τινες, οὐκ ὀρθῶς ὁρίζοντες ἐν ἑνὶ κώλῳ ἀκμήν· ἐπεὶ μὴ δὲ ὅθεν γίνεται δύναταί τις εἰδέναι. ἔστι δὲ τοῦτο τοιοῦτον· ὅταν πνεύματος κατὰ μέρος ἀποτεθέντος ἐν πολλοῖς κώλοις ἐπὶ τέλει πάλιν ἓν κῶλον τεθῇ, συλλήβδην, ὡς εἰπεῖν, πᾶν τὸ πνεῦμα δυνάμενον ἀφορίσασθαι καὶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, οἷον Αἴας δ' οὐκέτ' ἔμιμνε· βιάζετο γὰρ βελέεσσι. καὶ ὅλον τὸ παρ' Ὁμήρῳ πνεῦμα· κατὰ μέρος γὰρ εἰπὼν τὰ συμβαίνοντα τῷ Αἴαντι καὶ ἐπισυμβαίνοντα ἐπὶ τέλει πάλιν, ὡς ὑπὲρ ἑνὶ κώλῳ πάντα ἐπαλιλλόγησεν εἰπών· πάντῃ δὲ κακὸν κακῷ ἐστήρικτο. ἔστιν ἐπιφωνηματικὰ καὶ τὰ ἀπὸ τῶν τροπῶν ὀνόματα ἐκλαμβανόμενα λοιπὸν εἰς τὸ πρᾶγμα· τολμηρῶς ἡμῶν βιαζομένων τὰ ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος εἰς τὸ ἡμέτερον μεταφέρειν, ὡς τὸ ἀσφαλὲς ἐχόντων διὰ τὸ, καὶ εἰς τὴν παραβολὴν αὐτὰ προειρηκέναι. οἷον ἐάν τις ναυάγιον ἐκ παραβολῆς εἰπὼν ἐν λόγῳ, εἶτα μεταβαίνων εἰς τὰ πράγματα ἐθελήσειε κατ' ὄνομα λέγειν ἕκαστον τῶν ἐκ τῆς ναυαγίας, σημαίνων τὸ ὑποκείμενον· οἷον ἐν χειμῶνι καὶ νῦν ἐστι τὰ τῆς πόλεως πράγματα, καὶ κλύδωνι· καὶ σαλεύεται τὰ καθεστηκότα· καὶ δεῖται τοῦ κυβερνήσαντος αὐτά. καὶ πάλιν αὐτοῦ μεμνησόμεθα τούτου ἑξῆς, ἐν τῷ περὶ τροπῆς λόγῳ.

ΠΕΡΙ ΤΡΟΠΗΣ.

Τροπὴ δέ ἐστι τὸ μὴ ἐξ ὑποκειμένου πράγματος

ΠΕΡΙ ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΟΣ.

Τὸ ἐπιφώνημα λόγος ἐστὶν ἔξωθεν ἐπὶ τῷ πράγματι ἀπηρτισμένῳ λεγόμενος. δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ προσέχεσθαι τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς ἐκείνου μέρος ὄντα, ἵνα μὴ ἀπᾴδῃ. δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ ἔξωθέν τι προσειληφέναι, ἵνα ᾖ καὶ ἡ τοῦ ἐπιφωνήματος φύσις φανερά. τὸ δὲ προσλαμβανόμενον ἔξωθεν τετολμῆσθαι δεῖ ἀσφαλῶς. διὰ τοῦτο γάρ τοι καὶ ἐπιφώνημα λέγεται, οὐχ ὅτι αὐτὸ τὸ πεπραγμένον λέγεται, ἀλλ' ὅτι τῷ γινομένῳ ἐπιφωνεῖται. μέχρι γὰρ αὐτῆς κατὰ κῶλον μεμετρημένως διατυποῦν ἐθέλῃ τὸ γινόμενον, τὸ πρᾶγμα λέγει. ἐὰν δὲ παυσάμενος ἐπενέγκῃ τι τῷ παντὶ, ὡς παρ' αὐτοῦ ἔξωθεν, τοῦτο ἐπιφώνημα λοιπόν ἐστι. οἷον σὺν δ' εὖρός τε νότος τε ὄρωρ' ἐπαΐξας. ζέφυρός τε δυσαὴς καὶ βορέης αἰθριγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων. καὶ σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον. μέχρι τούτων ἡ διατύπωσις. τὸ δὲ ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ, ἐπιφώνημα λοιπόν ἐστιν. ἡ μὲν γὰρ ἐκ τῶν νεφῶν σκότος γίνεται, προσέχεσθαι τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἴδιον τοῦ πράγματος ἐγένετο. ἡ δὲ ἐξ οὐρανοῦ λέγει τὴν νύκτα γεγονέναι, δὶς ἐτόλμησε, καὶ νύκτα εἰπὼν τὸ ἄλλο σκότος. καὶ ἐξ οὐρανοῦ γεγονέναι, ὅθεν οὐδέποτε γίνεται σκότος, οὐδὲ νύξ. καὶ τὸ μὲν ἀληθινὸν ἐπιφώνημα τοῦτό ἐστιν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἐπιφωνήματος εἶδος τρόπον τινὰ γινόμενον. ὃ καὶ

Κύκλος ἐστὶ σχῆμα καὶ αὐτὸ ἑρμηνείας ἴδιον κάλλος ἐμπεριέχον λόγου. γίνεται δὲ ὅταν ἀφ' οὗ ἄρξοιτό τις ὀνόματος ἢ ῥήματος, εἰς τὸ αὐτὸ καταλήξῃ πάλιν, μήτε πτῶσιν ἀλλάξας, μήτε σχῆμα, μήτε χρόνον, μήτε ἀριθμόν, μήτε ἄλλο τι. οἷον σοὶ μὲν γὰρ ἦν κλεοίτης ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὅμοιός σοι. ἀπὸ γὰρ οὗ ἤρξατο μορίου τῆς αὐτωνυμίας, εἰς αὐτὸ ἔληξεν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ περιοδικῶς αὐτὸ λεχθῆναι δύνασθαι. καὶ μὴν καὶ διηγηματικῶς. ὡς ὁ δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς λεπτίνην. λέγεται τοίνυν τειχίζειν ἐκεῖνος ἀπὼν οἴχεσθαι πρεσβεύσων εἰς λακεδαίμονα· καὶ διελθὼν τὰ κατὰ θεμιστοκλέους πάλιν ὁμοίως ἐπαύσατο. καὶ ταύτης ἴστε ὃν τρόπον ἐξαπατῆσαι λέγεται. τὸν γάρ τοι κύκλον οὐχ ὁ ῥυθμὸς ἐλέγχει, ἀλλὰ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τελευτή. εἴρηται δὲ κύκλος ἀπὸ τῶν ἐν τῇ γῇ γραφομένων κύκλων. ὡς περὶ γὰρ ἐκείνων διὰ τὸ ἐξ ἴσου πανταχόθεν περιφερὲς ἡ ἀρχὴ ἄδηλος, ὅθεν ἂν ἐθελήσωμεν τεκμήρασθαι οὐ δυναμένων τὴν ἀρχήν. οὕτω δὴ καὶ τούτων ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν ὀνομάτων ἀμφιβόλου τῆς ἀρχῆς καθισταμένης, ὅθεν εἶναι δύναται, διόπερ ἐθέλοιμεν αὐτὸ τοῦτο ἀφοριζόμενοι τὸ τί ἐστι κύκλος ποιῆσαι τὸ σχῆμα τοῦ λόγου ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ λέγειν τοῦ κύκλου. ἔσται δὴ οὕτω. κύκλος ἐστὶ τὸ ἀφ' ὧν ἂν ἄρξηταί τις ὀνομάτων εἰς τὰ αὐτὰ καταλήγειν δύνασθαι πάλιν. τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ κύκλος.

T

ὑποθέσεων ἑκάστη ἰδίας ἀποδόσεως δέεται. τοῦτο δὲ τὸ διλήμματον σεσόφισται, καὶ διημφιθετικόν ἐστι σχῆμα, ὅπερ καὶ παρ' ἡμῶν ἐν τῇ διαιρετικῇ τέχνῃ, ὡς παραγραφικόν ἀντιληπτικὸν μεμελέτηται.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΗΧΗΣΕΩΣ.

Παρήχησις δέ ἐστι κάλλος ὁμοίων ὀνομάτων ἐν διαφόρῳ γνώσει ταὐτὸν ἠχούντων. οἷον ὅταν δύο ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρας λέξεις ἢ ὀνόματα εἴπῃ τις ὅμοια μὲν ἠχοῦντα, διάφορον δὲ τὴν δήλωσιν ἔχοντα. ὡς παρὰ τῷ ξενοφῶντι, πειθὼ τὴν πειθίαν καὶ παρὰ τῷ ὁμήρῳ, ἀλλ' οὐκ ἀπειθεῖ πείθοντο. κἀκεῖ μάλιστα ἐναργῶς. ἤτοι ὅγ' ἐς πεδίον ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων. ἐνταῦθα γὰρ ὅμοια μὲν ἀλλήλοις ἠχεῖ τὸ ἀλήϊον καὶ τὸ ἀλᾶτο καὶ τὸ ἀλεείνων. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐστι τόπου ὄνομα τὸ ἀλήϊον, τὸ δὲ ἀλᾶτο πρᾶγμα, τὸ δὲ ἀλεείνων πρᾶγμα μὲν καὶ αὐτὸ, ἄλλο δὲ παρὰ τὸ προσεστημασμένον. καὶ ὁ θουκυδίδης, καὶ μὴν τότε αἴγυπτος ὑπὸ τῷ ξέρξῃ βασιλεῖ ἐγένετο, πλὴν ἀμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως. τοῦτον δὲ διὰ μέγεθος τοῦ ἕλλους οὐκ ἠδύναντο ἑλεῖν, καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι τῶν αἰγυπτίων οἱ ἕλειοι. ἕλος μὲν γὰρ ὁ τόπος. ἑλεῖν δὲ τὸ πρᾶγμα. ἕλειοι δὲ οἱ ἐνοικοῦντες.

ΠΕΡΙ ΚΥΚΛΟΥ.

πάντως ἡττηθήσῃ. ἐρωτᾷς γὰρ ἢ ὡς οὐκ ἀποκριθησομένου, ἢ ὡς ἂν καὶ ἀποκρίνοιτο λῦσαι. ἂν δὲ ἀποκρινόμενός σε νικήσειε, σαυτῷ αἴτιος ἐγένου τῆς ἥττης. οὐδὲ γὰρ ἐν ταῖς ἁπλαῖς ἐρωτήσεσι, μήτιγε κατὰ διλήμματα ἐρωτᾶν δεῖ ἂν μὴ τότε ὅταν ἢ μὴ ἔχει τι ἀποκρίνηται ἢ ὅταν μέλλῃ τοῦτο ἀποκρίνεσθαι, ὅ, σοι συμφόροι. καθόλου γὰρ ὁ ἐρωτῶν I
ὡς ἐπὶ νίκην τῇ ἐρωτήσει θαῤῥῶν ἐρωτᾷ. τὸ δὲ διλήμματόν ἐστι τοιοῦτον. οἷον πότερον παρῆς τούτοις γινομένοις καὶ συνευφραίνου, ἢ οὐ παρῆς. ἐάν τε γὰρ εἴπῃ παρήμην καὶ συνευφραινόμην, παρεσκεύασται ὁ ῥήτωρ ἂν εἰπεῖν. πῶς οὖν κατηγορεῖς τούτων οἷς συνευφραίνου. ἐάν τε λέγῃ οὐ παρήμην, ἀπαντήσεται αὐτῷ, ὅτι δίκης ἄξιος τοῖς ἀγαθοῖς τῆς πόλεως μὴ συμπαρών. καὶ πάλιν. ᾔδεις τὰ μέλλοντα ἢ οὐκ ᾔδεις. ἐάν τε γὰρ εἴπῃ ᾔδειν, ἀπαντᾷ. τί οὖν οὐ προέλεγες. ἐάν τε εἴπῃ οὐκ ᾔδειν. τί οὖν ἡμῶν ὡς εἰδότων κατηγορεῖς. ἂν μὲν γὰρ ᾔδεις. προειπεῖν ὤφειλες. ἂν δὲ οὐκ ᾔδεις, τί τῶν ἄλλων, ὡς μὴ εἰδότων κατηγορεῖς. τῆς ἀγνοίας τῶν μελλόντων κοινῆς οὔσης πρὸς πάντας ἀνθρώπους. γίνεται δὲ τὰ διλήμματα ἤτοι τῶν δύο ἐρωτήσεων δι᾽ ἓν πέρας ἐρωτωμένων. οἷον εἴτε καλὴν ἔγημας εἴτε αἰσχρὰν οὐκ ἔδει γῆμαι. ἓν γὰρ πέρας συνάγεται ἐξ ἀμφοτέρων τὸ μὴ δεῖν γῆμαι. διὰ μὲν τὴν καλὴν κοινήν. διὰ δὲ τοῦ αἰσχρὰν ποινήν. καὶ τὰ μὲν κοινὰ διλήμματα ταῦτά ἐστιν, ἢ ὅταν τῶν

κορυθι κόρυθες λαμπροῖσι φαλοῖσι νεύοντες. ὥς ποῦ κινοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν. εἶθ' ἡ παραβολὴ, ὡς δ' ὅτε τοῖχον ἀνὴρ ἀράρῃ πυκινοῖσι λίθοισι, δώματος ὑψηλοῖο βίας ἀνέμων ἀλεείνων, ὡς ἄρα κόρυθές τε καὶ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι.

ΠΕΡΙ ΤΑΣΕΩΣ.

Τάσις δέ ἐστι λόγου ὅταν ὑπεραίρῃ τῷ μέτρῳ τοῦ λόγου τὸ πνεῦμα μακρότερον γινόμενον τοῦ δύνασθαι ἐν ἰδίῳ ληφθῆναι τοῦ λέγοντος πνεύματι. τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ τάσις, τὸ ἀποτείνεσθαι ἐπὶ μακρότερον, ἢ χρὴ τὸ πνεῦμα. καταφορὰ δέ ἐστιν ἡ ἐν τῇ κατηγορίᾳ τάσις. τίνι δὲ διαλλάττει, ὅτι ἡ τάσις καὶ ἐν ἀπολογίαις εἶναι δύναται. ἡ καταφορὰ δὲ οὐκ ἂν γένοιτο ἐν ἀπολογίᾳ.

ΠΕΡΙ ΔΙΛΗΜΜΑΤΟΥ.

Τὸ δὲ δίλημμά τόν ἐστι σχῆμα μὲν λόγου, δριμύτητος δὲ δόξαν ἔχον καὶ ἀλήθειαν. ἔστι δὲ τοιοῦτον. ὅταν δύο ἐρωτήσεις ἐρωτῶντες τὸν ἀντίδικον, πρὸς ἑκατέραν ὦμεν εἰς λύσιν παρεσκευασμένοι. δεῖ δὲ τὰς ἐρωτήσεις ἐναντίας ἀλλήλαις εἶναι, ὡς πάντως ἢ ταύτην ἢ ἐκείνην ἀποκρινομένου τοῦ ἐχθροῦ. εἰ μὲν οὖν ἔχοιμεν ἀμφοτέρας λῦσαι, δεῖ ἐρωτᾶν κατὰ διλήμματα. εἰ δὲ μὴ, μὴ προτείνειν τὸ σχῆμα. ἐὰν γὰρ τῶν ἐρωτήσεων ἡ ἑτέρα ῥᾳδία ᾖ τῷ ἐχθρῷ πρὸς ἀπόκρισιν, σοὶ δὲ δύσλυτος,

πάντως

νόσουν, καὶ τοῦτο μέχρι τῆς προόδου προχωροῦν ἐν πνεῦμά ἐστιν. εἶτα λέγει καὶ τὰ ἄλλα. πλὴν ἐκείνοις ὅμως οἰομένους ἄλλοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακότας ᾔσθησθαι. ἀπὸ τούτου καταλιπὼν πάλιν τὸ ἐγὼ οὐκ αἴτιος, ἐργάζεται πνεῦμά τι ἄλλο, ὅτι οἱ προδόται πρὸ τῶν ἄλλων ἑαυτοὺς ἀπεπράσκουσιν. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων ἃ τότε ὠνομάζοντο, νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροί, καὶ πάντα ἃ προσῆκεν ἀκούουσι. καὶ τὰ παραδείγματα ληφθέντα εἰς κατασκευήν ἐστι τούτου, καὶ ἔστιν ἐνταῦθα. ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς καὶ πάλαι ἂν ἀπολώλειτε. ὥστε ἡ τῶν τριῶν πνευμάτων σύνθεσις ἀκμὴ γέγονεν, ἐντελὴς ἐκ νοημάτων οὖσα. ἐπὶ τούτοις προσθετέον ἐκεῖνο ὅπερ ἐστὶ λαμπρὸν πάνυ καὶ ποιεῖν. καὶ τὸ εἰδέναι, ὅτι ἀκμῆς γενομένης ἀπὸ τῶν νοημάτων δεῖ τελευταῖον τηρεῖν τὸ τιμιώτερον. δεῖ γὰρ ἀεὶ τὸν λόγον αὔξειν. τιμιώτερον δέ ἐστι τὸ ἐκ παραδειγμάτων τὴν σύστασιν λαβεῖν δυνάμενον ἢ παραβολῶν. οὕτω γὰρ τῆς τέχνης τὴν τάξιν διδασκούσης, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον κατ' ὀλίγον προαγομένης καὶ ἐναγούσης, εὐδοκιμεῖν ἡ ψυχὴ δοκεῖ τῆς τέχνης, δι' ὧν προσῆκεν ὁδευούσης. καὶ γὰρ καὶ ὁ δημοσθένης τὰ περὶ τοὺς προδότας παραδείγματα τελευταῖα ἐφύλαξε. καὶ ὅμηρος τὸ κατὰ κῶλον πνεῦμα ἐν πράγμασι πληρώσας, ἐπὶ τὴν παραβολὴν ἦλθεν, ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ. ψαῦον δ' ἱππό-

κις γὰρ τοῦτο οὕτω περικαλλῆ τὸν λόγον ἐποίησεν,
ὥστε καὶ εἰς τρίτον σχῆμα μεταβαίνοντας ἀναστῆ
σαι τοὺς ἀκούοντας, ὥσπερ ἀκμαζούσης τῆς τοῦ
λέγοντος φορᾶς, ἣν παρίστησι τοῖς ἀκούουσιν ἡ τοῦ
σχήματος μεταβολή. τοὺς πολλοὺς δὲ καὶ ἠπάτη-
σεν ἡ θεωρία ὡς ἀκμὴ οὖσα. ὁ δὲ ἀκμαῖος λόγος
οὐχ ὁ αὐτός ἐστιν ἐν λόγῳ καὶ νοήματι, ἀκμὴ δὲ
ἄλλο τι διανοίας ἐστὶ καὶ ἄλλο λόγου. ἀκμὴ γὰρ
ἐστι λόγου τῶν κατὰ πνεῦμα σχημάτων μεταβολή. νο
ημάτων δὲ ὅταν πληρώσας τις ἓν νόημα ἐν πνεύμα-
τι, εἰς ἄλλο νόημα λαβὼν μεταβῇ, κἀκεῖνο ποιεῖ
πνεῦμα. εἶτα ἀπ' ἐκείνου εἰς ἄλλο πνεῦμα, καὶ οὕ
τως ἐκ τῶν ἀλλήλων εἰς ἄλληλα διαδεχομένη ἀκμὴ
γίνεται ὡς δὲ ἐπὶ παραδείγματος τὸ δημοσθενι-
κὸν ῥητέον, ὅπως εἰδείημεν ὅτι ἡ τῶν πνευμάτων συν
θήκη ἀκμή ἐστιν. ὅτε γὰρ περιιὼν ὁ φίλιππος ἰλλυ-
ριοὺς καὶ τριβαλλοὺς, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἑλλήνων
κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς καὶ μεγάλας
ἐποιεῖτο ὑφ' ἑαυτόν. καὶ τίνες τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ
τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθεί-
ροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν. τό, τε δὴ τότε πάντες ἐφ'
οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο.
εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο ἕτερος λόγος οὗτος οὐ πρὸς ἐ-
μέ. μέχρι τούτου τὸ πνεῦμα. εἶτα τὸ οὐ πρὸς ἐμὲ
θελήσας ἐργάσασθαι ἄλλο πνεῦμα ἐποίησεν. ἐ-
γὼ μὲν γὰρ προὔλεγον, καὶ διεμαρτυρόμην, καὶ
παρ' ὑμῖν ἀεί, καὶ ὅποι πεμφθείην. αἱ δὲ πόλεις ἐ-

ὡραίου· οὗτοί εἰσιν οἱ κατασκάψαντες προθυμῶν· γενῶν δὲ ἐὰν ποτὲ μὲν ἀρσενικὸν προθῇς, ποτὲ δὲ θηλυκόν, ποτὲ δὲ οὐδέτερον· εἶτα ἐπιμείνῃς· γένους γὰρ ἐναλλαγὴ σχήματός ἐστιν ἐναλλαγή· πτώσεων δὲ ἐὰν ποτὲ μὲν ὀνομαστικῶς, ποτὲ δὲ γενικῶς, ποτὲ δὲ κατὰ δοτικήν, ποτὲ δὲ κατὰ αἰτιατικὴν ἐξαναγκάσῃς τὰ σχήματα καὶ τὰς πτώσεις· ἑνικῶς μὲν ἐκφέρων, ἄλλο πνεῦμα ποιεῖς, πληθυντικῶς δὲ ἄλλο· καὶ κατὰ τὰς ἐγκλίσεις ὁμοίως· ταῦτα μὲν οὖν φύσιν ἔχει τοιαύτην, καὶ πάντα, ἵνα μὴ καθέκαστον λέγωμεν· πᾶσα γὰρ πτῶσις, πᾶσα ἔγκλισις, πᾶς ἀριθμός, πᾶν γένος, πᾶσα μετοχή, πᾶσα ἀντωνυμία, μεταποιούμεναι καὶ μεταλλασσόμεναι τὰ σχήματα ἐναλλάσσουσιν· ἐκεῖνο δὲ ἄξιον εἰδέναι, ὅτι προχωροῦν τὸ πνεῦμα ἐν τῷ σχήματι εἰς συχνὰ κῶλα ὀφείλει καὶ μεταπεσεῖν εἰς ἄλλο σχῆμα προχωροῦντος λόγου, καὶ τῷ δευτέρῳ πάλιν εἰ τύχοι ἐπιτελεῖ τὸ τρίτον· ἡ γὰρ κοινωνία ἡ τοιαύτη καὶ ἡ διαδοχὴ ὡραῖον ποιεῖ τὸν λόγον ἐν τῷ πνεύματι· οἷον ἐὰν ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως εἰς τὴν θέσιν καταστῇς, ὡς ὁ Δημοσθένης τὰ πρῶτα κῶλα ἀπεφήνατο, ἀλλ' ὅτι τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, εἶτα κατέβη εἰς τὴν θέσιν πρότερον ταῦτα ποιῶν, ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει, ἢ τὸ ἔμπαλιν, ἂν ἐρωτήσας εἰς τὸ δεικτικὸν μεταβάλλῃς, ἢ εἰς ἄλλο τι· πλὴν ἰστέον ὅτι καλὸν ἐπιμεῖναι τῷ πνεύματι ἐν τῷ ἑνὶ σχήματι καὶ εἰς διαδοχὴν ἄλλου προχωρῆσαι· πολλὰ

τος ἐστὶν ὁ τὴν εὔβοιαν σφετεριζόμενος· οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν; καὶ τὰ ἑξῆς ὁμοίως, καὶ δεικτικὸν δὲ γίνεται. καὶ πάλιν τοῦ οὐχὶ ἀφαιρεθέντος· οἷον οὗτος ἐστὶν ὁ τὴν εὔβοιαν σφετεριζόμενος, οὗτος ὁ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν· καὶ ἡ ἔνστασις μέντοι τοῦ πνεύματος ποιεῖ σχῆμα κάλλιστον, ἐὰν λέγωμεν, οὐ τὴν εὔβοιαν ἐσφετερίζου; οὐ κατεσκεύαζες ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν; καὶ καθόλου ἀποστροφὴ πᾶσα εἰς πρόσωπον ἐπιμείνασα, πνεῦμα ἐγένετο· καὶ εἰς ἐμαυτὸν ἐπιστρέψας λέγω· ἐγὼ μὲν ἤμην ὁ τὴν εὔβοιαν σφετεριζόμενος, ἐγὼ δὲ ὁ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν· ἐγὼ δὲ ὁ καταλαμβάνων ὠρεόν, ἐγὼ δὲ ὁ κατασκάπτων πορθμόν· δύναται γάρ που ἐν προβλήματι καὶ φίλιππος λέγειν ταῦτα. ἢ ἀρνητικὸν πάλιν πνεῦμα ἐάν τις λέγῃ, οὐκ ἐγὼ τὴν εὔβοιαν ἐσφετεριζόμην· οὐκ ἐγὼ κατεσκεύασα ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν· ἔστι καὶ ἀπαγορευτικὸν σχῆμα, ὃ ἐπιμεῖναν πνεῦμα γίνεται· ὅταν λέγῃ· μή μοι μυρίοις, μὴ δὲ δισμυρίοις λόγοις, μὴ δὲ τὰς ἐπιστολιμαίας ταύτας δυνάμεις πρόσφερε. ἰστέον δὲ ὅτι ἐπὶ πάντων τούτων αἵ τε τῶν ἀριθμῶν ἐναλλαγαὶ ἑνικῶν καὶ πληθυντικῶν ἀναλλάσσουσι καὶ μετασχηματίζουσιν, αἵ τε τῶν γενῶν καὶ τῶν πτώσεων καὶ τῶν ἐγκλίσεων. ἀριθμῶν μὲν ὁπόταν τις λέγῃ οὗτός ἐστιν ὁ τόδε ποιῶν, ποτὲ δὲ λέγῃ· οὗτοί εἰσιν οἱ καταλαμβάνοντες

θμὸν, καὶ δι' ὅλου τοῦτο τὸ πνεῦμα συναπαρτίζει τῷ πράγματι καὶ τῷ κώλῳ, καὶ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄλλο εἶδος πνεύματος. ἐλέγχεται δὲ τὸ πνεῦμα καὶ γίνεται τῇ ἐπιμονῇ τοῦ σχήματος. δεῖ γὰρ ἐπιμείναντα τῷ σχήματι τῇ ὁμοιότητι τοῦ σχήματος δεῖξαι τὴν τέχνην. σπουδεῖται δὲ τὸ πνεῦμα καὶ συντίθεται μάλιστα καὶ εὔτονον γίνεται τοῖς συνεχέσι συνδέσμοις τοῖς συμπλεκτικοῖς. καὶ πάχει δέ γε κοσμούμενον ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. καὶ παράδειγμα οὐκ ἔθηκα. οὐδὲν γάρ ἐστιν ὅτι μὴ οὕτως ἔχει. σχήματα δὲ πνευμάτων ὅσα καὶ λόγων. ἔξεστι γὰρ ὅθεν βούλει σοι τὸ πνεῦμα λαβόντι καὶ λέγοντι μόνον ἐπιμεῖναι, καὶ ὅτῳ δ' ἂν ἐπιμείνοις, πνεῦμα ποιεῖς. μετρίως δὲ ἀπὸ τῶν παραδειγμάτων τὰς τηρήσεις ἐκθεῖναι ἀναγκαῖον. ἔστι γὰρ αὐτῶν τὸ μὲν, ἀποφαντικὸν κατὰ τὴν ὀρθὴν πτῶσιν. οἷον ἀλλ' ὁ τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, ἀπὸ γὰρ τοῦ σφετεριζόμενος ἡ ἐπιμονὴ γενομένη, τὸ σχῆμα προήγαγεν. ἔστι δὲ καὶ κατ' ἐρώτησιν, ἐάν τις λέγῃ. τίς γὰρ ὁ τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, τίς ὁ καταλαμβάνων ὠρεόν, τίς ὁ κατασκάπτων πορθμόν, τίς ὁ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν, καὶ δι' ὅλου ἀλλάξας τὸ σχῆμα, σῶον ἐποίησας τὸ πνεῦμα, κἂν αὐτὰ λέγῃς τὰ ῥήματα μόνον ἀντὶ τοῦ ἄρθρου τοῦ ὁ, τὸ τίς μόνον παραλαβὼν διὰ τὸ σχῆμα. ἔστι δὲ καὶ ἐλεγκτικὸν μόνον ἐὰν λέγῃ. οὐχ οὗ

συλλαβῶν ὡς ἔφαμεν καὶ τεττάρων δέ γε καὶ ἧσσόνων τὸ κόμμα συνίσταται. εἰ γὰρ ἀπαρτίζοιτο διάνοια καὶ ἐν δύο συλλαβαῖς κόμμα ἐστὶ, κόμμα δέ ἐστι σύνθεσις διανοίας μικροτέρα κώλου. ἐπεὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ μετ' ὀλίγον καὶ εἰς τοιαῦτα καταλήξει κόμματα. ὅταν λέγῃ πρότερον ταῦτα ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει καὶ τὴν εἰρήνην ἔλυεν, ἢ οὔ. καὶ γὰρ αἱ ἐπὶ τέλει δύο συλλαβαὶ, ἢ οὔ, κόμμα ἐστὶν ὅρον ἰόντος ὁλοκλήρως ἀνθρώπου τὴν διάνοιαν, εἴδη δὲ πνεύματος δύο. ἤτοι γὰρ ἓν νόημα λαβόντες καὶ τοῦτο ἐργαζόμενοι τῇ ἑρμηνείᾳ πλείοσι κώλοις ὡς ἔφην διαρκοῦμεν, τὸ ἓν ἐπικλείνοντες. οἷον ὅτε γὰρ πορθῶν ὁ φίλιππος ἰλλυριοὺς καὶ τριβαλλοὺς, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ' ἑαυτόν. καί τινες τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθείροντο ὧν εἷς οὗτος ἦν, τό, τε δὴ τότε πάντες ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκεύαζεν ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ αἰσθανόντος, ἕτερος λόγος οὗτος οὐ πρὸς ἐμέ. τοῦτο γὰρ σύμπαν ἑνός ἐστι νοήματος ἑρμηνεία, τοῦ ὅτι πάλαι φίλιππος τοῖς ἕλλησιν ἐπιβούλευεν. ἢ ὅταν πολλὰ πράγματα ἀθρόως ἔχοντες εἰπεῖν καθ' ἕκαστον κῶλον πρᾶγμα ἀπαρτίζωμεν, ὡς ἐν ἐκείνῳ. ἀλλ' ὅτι τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν, καὶ κατασκάπτων πορ-

ται, καὶ πῶς σύντίθεται. πνεῦμα μὲν οὖν ἐστι σύνθεσις λόγου διάνοιαν ἀπαρτίζον ἐν κώλοις καὶ κόμμασι μετρούμενον, πρὸς τὴν διάρκειαν τοῦ πνεύματος κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ λέγοντος. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ κώλου καὶ κόμματός τι ἔφαμεν, ἰστέον ἐν συντόμῳ ὡς δεῖ καὶ πνεῦμα καὶ κῶλον ἀπαρτίζειν τὴν διάνοιαν. διαφέρει δὲ ἀλλήλων τοῖς μέτροις. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τεττάρων καὶ πέντε συλλαβῶν καὶ μέχρι τῶν ἓξ κόμμα ἐστὶν ἐπῳδῷ μετρούμενον. τὸ δὲ ὑπὲρ τὰς ἑπτὰ καὶ ὀκτωκαίδεκα καὶ ἐγγίζον ἤδη τῷ τριμέτρῳ, καὶ μέχρι τοῦ ἡρωϊκοῦ προχωροῦν, κῶλον γίνεται ὀρθὸν καὶ τεταμένον. ὁ δὲ τῶν συλλαβῶν ἀριθμὸς προνενόηται. τὸ δὲ ὑπὲρ τὸ ἡρωϊκὸν χοινοτενὲς κέκληται, χρήσιμον προοιμίοις μάλιστα καὶ ταῖς τῶν προοιμίων περιβολαῖς. οἱ δέ, φασὶ καὶ τὸν ἐπῳδὸν κῶλον εἶναι. τὸ δὲ ὑπὸ κάτω κόμμα, ταῦτα μὲν οὖν κῶλά ἐστιν. ἀλλ' ὁ τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν Ἀττικήν. εἶτα ἐπιφέρει κόμματα καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν καὶ κατασκάπτων πορθμόν. εἶτα διαδέχεται καὶ κῶλον πάλιν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν ὠρεῷ φιλιστίδην τύραννον. εἶτα κόμμα πάλιν, ἐν δ' ἐρετρίᾳ κλείταρχον ἢ κῶλον ἐπῳδῷ ἴσον, καὶ καθόλου τὸ πνεῦμα τούτοις συνέχεται. οὔτε γὰρ ἀριθμῷ οὔτε ἕξει ὑποπίπτει τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ παρατυχὸν γίνεται. δι' ἄλλων μέντοι οὐ γίνεται. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν πέντε

δὲ ἡ παρὰ τῷ δημοσθένει καὶ χιασθῆναι δύναται· ὁ μὲν γὰρ φίλιππος ὅσῳ πλείονα ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὐτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσιν νομίζεται· ὑμεῖς δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείονα αἰσχύνην ὠφλήκατε, καὶ μυριάκις ἔστι ποιεῖν τὴν ἀναδεχομένην τοῦτο τὸ σχῆμα· πῶς δὲ ἀναδέχεται τὸν σχηματισμὸν, ὅταν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσιν ἀμφότεραι ἁρμόζωσιν αἱ ἀποδόσεις, καὶ ἐναλλάξ, οἷον, ὁ μὲν γὰρ φίλιππος ὅσῳ πλείονα ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν ἑαυτοῦ· τοῦτο ἡ πρότασις· ἁρμόζει δὲ αὐτῇ ἑκατέρα ἀπόδοσις· εἴτε βούλοιτό τις λέγειν τοσούτῳ θαυμαστότερος ἐκεῖνος παρὰ πᾶσι νομίζεται· εἴτε βούλοιτο λέγειν, τοσούτῳ πλείονα ὑμεῖς αἰσχύνην ὠφλήκατε· καὶ πάλιν· ὑμεῖς δὲ ὦ ἀθηναῖοι ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκεν χρῆσθε τοῖς πράγμασιν· ἡ πρότασις ἡ δευτέρα πρὸς ἀμφότερα ἁρμόσει· εἴτε βούλοιτό τις λέγειν, τοσούτῳ πλείονα αἰσχύνην ὠφλήκατε· εἴτε βούλοιτο λέγειν, τοσούτῳ θαυμαστότερος ἐκεῖνος παρὰ πᾶσι νομίζεται· καὶ ὅλως ἄπειρος ὁ περὶ τούτων λόγος·

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ·

Δεῖ τοίνυν τὸν μέλλοντα λέγειν τὰ τρία τῶν νοημάτων κατὰ πνεῦμα ἐξενεχθήσεσθαι, πρῶτον εἰδέναι τί ἐστι πνεῦμα, καὶ πόσα εἴδη αὐτοῦ, καὶ πόθεν γίγνε-

ἡ χρεία καλλίστη ἐν ταῖς μεταποιήσεσιν, ὅτι καὶ δύναται στρέφεσθαι· τετράκις γὰρ μετασχηματιζομένη, ἐκ τῶν προτάσεων καὶ τῶν ἀποδόσεων ἀλύπως δύναται λεχθῆναι τετράκις· εἰ δὲ δεῖ καὶ χιασθῆναι αὐτὴν, τότε δὴ τότε δύναιτό τις αὐτὴν ἐκ τῆς τῶν νοημάτων ἀνάγκης καὶ πλεονάκις στρέφειν· οὐ πᾶσα δὲ χιασθῆναι δύναται περίοδος τετράκωλος· ἔστω δὲ πρῶτον αὕτη ἡ τετράκις μὲν στρεφομένη, μὴ δὲ ἅπαξ δὲ χιαζομένη. οἷον ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν· ἐν δὲ τῷ προσγράψαι μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ἡμῖν, τὸ δοῦναι ὑμᾶς ἐξεῖναι· δύναται δὲ αὕτη ἀθρόως ἀναστραφεῖσα, καὶ ἄλλως γενέσθαι· ἡ γὰρ δευτέρα πρότασις καὶ ἀπόδοσις γίνονται πρῶται· οἷον, ἐν μὲν γὰρ τῷ προσγράψαι μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ἡμᾶς ἀφείλετο, ἐν δὲ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ τὴν ἀτέλειαν τοὺς ἔχοντας ἢ τὰς δύο προτάσεις ἐκλαβὼν συντίθημι· ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ, καὶ ἐν τῷ προσγράψαι μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι καὶ τοὺς ἔχοντας, ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν, καὶ ὑμᾶς τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι, ἢ τὰς ἀποδόσεις ποιῶ προτάσεις, καὶ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν καὶ ὑμᾶς τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι ἐν τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ καὶ ἐν τῷ προσγράψαι μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ὑμῖν, καὶ αὕτη ἐστί· καὶ οὕτω γίνεται ἡ πολλάκις μὲν ἀναστρεφομένη, μὴ δὲ ἅπαξ δὲ χιαζομένη. ἐκείνη

νόμενον ἐξ αὐτοσχεδίου, ἢ γραφῇ παραδιδόμενον. γίνεται δὲ καὶ μονόκωλος περίοδος. γίνεται δὲ καὶ δίκωλος, καὶ τρίκωλος, ἡ ἐκ τριῶν κώλων συνεστηκυῖα, καὶ τετράκωλος ἡ ἐκ τεττάρων. κῶλον δέ ἐστιν ἡ ἀπηρτισμένη διάνοια. ἡ γὰρ μονόκωλος ἐκείνη ἐπειδὴ κρέμαται ἡ διάνοια αὐτῆς μέχρι τοῦ τέλους τῷ ὑπερβατῷ οὕτω σχηματισθείσης κοινότερως. διείλησθαι. εἶτα οὐκ αἰσχύνεσθε εἰ μὴ δι' ἃ πάθοι τ' ἂν εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε; δίκωλος δὲ ἐκείνη, ἡ προτάσεως μονοκώλου κειμένης ἀπόδοσιν ἀπαιτοῦσα μονόκωλον. τοῦτο δὲ μάλιστα πάσχουσιν αἱ γνωμικαί. ἔστι δὲ γνωμικὴ περίοδος αὕτη. τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. τρίκωλος δὲ ἐκείνη, ὅταν δύο κώλων διαφόρων προτιθέντων, ἀρκεῖ μονόκωλος ἑκατέροις ἀπόδοσις. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ἡμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν. μέχρι τούτου ἡ πρότασις. εἶτα ἐπήρκεσεν ἑκατέροις τοῖς κώλοις ἡ ἀπόδοσις μονόκωλος, τοῦτον οὐχὶ νῦν ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν. τετράκωλος δὲ ἡ ἐν ἑκατέρᾳ προτάσει ἀπόδοσιν καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει πρότασιν ἰδίαν ἔχουσα. οἷον ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν. ἐν δὲ τῷ προσγράψαι μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. τῆς τετρακώλου ταύτης καὶ

ἡ χρεία καλλίστη ἐν ταῖς μεταποιήσεσιν, ὅτι καὶ δύ-
ναται στρέφεσθαι· τετράκις γὰρ μετασχηματιζομένη,
ἐκ τῶν προτάσεων καὶ τῶν ἀποδόσεων ἀλύπως δύνα-
ται λεχθῆναι τετράκις· εἰ δὲ δεῖ καὶ χιασθῆναι αὐ-
τὴν, τότε δὴ τότε δύναιτό τις αὐτὴν ἐκ τῆς τοῦ νοή-
ματος ἀνάγκης καὶ πλεονάκις στρέφειν. οὐ πᾶσα
δὲ χιασθῆναι δύναται περίοδος τετράκωλος. ἔ-
στω δὲ πρῶτον αὕτη ἡ τετράκις μὲν στρεφομένη, μὴ
δὲ ἅπαξ δὲ χιαζομένη. οἷον ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι
μηδένα εἶναι ἀτελῆ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀ-
τέλειαν· ἐν δὲ τῷ προσγράψαι μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖ-
ναι δοῦναι ἡμῖν, τὸ δοῦναι ὑμᾶς ἐξεῖναι· δύναται δὲ
αὕτη ἀθρόως ἀναστραφεῖσα, καὶ ἄλλως γενέσθαι·
ἡ γὰρ δευτέρα πρότασις καὶ ἀπόδοσις γίνονται πρῶ-
ται· οἷον, ἐν μὲν γὰρ τῷ προσγράψαι μηδὲ τὸ λοιπὸν
ἐξεῖναι δοῦναι ἡμᾶς ἀφείλετο, ἐν δὲ τῷ γράψαι μη-
δένα εἶναι ἀτελῆ τὴν ἀτέλειαν τοὺς ἔχοντας ἢ τὰς
δύο προτάσεις ἐκλαβὼν συντίθημι· ἐν μὲν γὰρ τῷ
γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ, καὶ ἐν τῷ προσγρά-
ψαι μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι καὶ τοὺς ἔχον-
τας, ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν, καὶ ὑμᾶς τὸ δοῦναι ὑμῖν
ἐξεῖναι, ἢ τὰς ἀποδόσεις ποιῶ προτάσεις, καὶ τοὺς ἔ-
χοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν καὶ ὑμᾶς τὸ δοῦναι
ὑμῖν ἐξεῖναι ἐν τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ καὶ
ἐν τῷ προσγράψαι μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι
ὑμῖν, καὶ αὕτη ἐστί. καὶ οὕτω γίνεται ἡ πολλάκις μὲν
ἀναστρεφομένη, μὴ δὲ ἅπαξ δὲ χιαζομένη. ἐκείνη

νόμενον ἐξ αὐτοσχεδίου, ἢ γραφῇ παραδιδόμενον· γίνεται δὲ καὶ μονόκωλος περίοδος· γίνεται δὲ καὶ δίκωλος, καὶ τρίκωλος, ἡ ἐκ τριῶν κώλων συνεστηκυῖα, καὶ τετράκωλος ἡ ἐκ τεττάρων· κῶλον δέ ἐστιν ἡ ἀπηρτισμένη διάνοια· ἡ γὰρ μονόκωλος ἐκείνη ἐπειδὴ κρέμαται ἡ διάνοια αὐτῆς μέχρι τοῦ τέλους τῷ ὑπερβατῷ οὕτω σχηματισθείσης κοινοτενῶς διείληπται· εἶτα οὐκ αἰσχύνεσθε εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἂν εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε; δίκωλος δὲ ἐκείνη, ἡ προτάσεως μονοκώλου κειμένης ἀπόδοσιν ἀπαιτοῦσα μονόκωλον· τοῦτο δὲ μάλιστα πάσχουσιν αἱ γνωμικαί· ἔστι δὲ γνωμικὴ περίοδος αὕτη· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται· τρίκωλος δὲ ἐκείνη, ὅταν δύο κώλων διαφόρων προτεθέντων, ἀρκεῖ μονόκωλος ἑκατέροις ἀπόδοσις· ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν· μέχρι τούτου ἡ πρότασις· εἶτα ἐπήρκεσεν ἑκατέροις τοῖς κώλοις ἡ ἀπόδοσις μονόκωλος, τούτου οὐχὶ νῦν ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν· τετράκωλος δὲ ἡ ἐν ἑκατέρᾳ προτάσει ἀπόδοσιν καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει πρότασιν ἰδίαν ἔχουσα· οἷον ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν· ἐν δὲ τῷ προσγράψαι μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι· τῆς τετρακώλου ταύτης καὶ

κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἢ συντομωτέραν ἐν τῇ ἀποδόσει. ἀτονία δὲ ῥήτορος τὴν ἀπόδοσιν τῆς περιόδου μακροτέραν ποιεῖσθαι τῆς προτάσεως. καὶ καθάπαξ εἴ τις ἐκλεξάμενος τὰ παρὰ τῶν ἀρχαίων σχήματα τῶν περιόδων μιμοῖτο ἐν ταῖς μεταποιήσεσι πλῆθος ἂν εὕροι περιόδων. καὶ γὰρ παραβολῆς σχῆμα ἄριστον, ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκείνων προείλω, σὺ τάδε οὐκ ἔγραψας, ἂν οὕτως ἂν σὺ νῦν δίκην δῷς ἄλλος οὐ γράψει. καὶ διαπορητικῶς ἐστὶ περιοδεῦσαι, ἂν ἄρξηταί πως ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους· διατί ἄρα νὴ Δία, διατί τοῦτο, οὐχὶ καλῶς ἔχειν τὸ ψήφισμα ἔδοξέ ποτε· πότερον, ὅτι παρὰ τοὺς νόμους; καὶ μὴν μόνον ἐστὶ κατὰ τοὺς νόμους· ἀλλ' ὅτι τάξεως λύσις; καὶ μὴν καὶ τοῦτο, ὡς οὐκ ἄλλο θεμέλιος εὐταξίας· ἀλλ' ὅτι τόδε; καὶ ἀποδώσεις αὐτό· γίνεται δὲ ὅταν καὶ δύο καὶ τρία νοήματα ἔχῃς· οἷον εἴ τις ἐκείνην ἐθελήσειε μίαν ποιῆσαι τὴν περίοδον, περιοδικὴν μᾶλλον οὖσαν ἢ περίοδον· νῦν δὲ ἃ μὲν πλεύσασιν ἦν σῶσαι βαδίζειν κελεύων ἀπολώλεκεν οὗτος· ἃ δὲ ἂν ποιοῦσι τἀληθῆ ψευδόμενος· καὶ πάλιν διατὶ γὰρ ἂν νὴ Δία, διατὶ φείσαιτό τις Αἰσχίνου· πότερον ὅτι τὴν ἔξοδον ἐπετάχυνε καὶ μὴν πλεῖν ἐδόκει καὶ μὴ βαδίζειν, ἀλλ' ὅτι τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς ἔφησε; καὶ μὴν ψευσάμενος πάντα ἀπολώλεκεν. ἡ δὲ τῆς μιᾶς ποιήσεως ἀρετὴ τοῦ ὑποθέντος νοήματος πᾶν σχῆμα οὕτως ἐφαρμόσαι δύναται· ὃ μᾶλλον ἐκπλήττει γί-

δεικτικῇ τοῖς σχήμασιν. οἷον, ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ, τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν, ἐν δὲ τῷ προσγράψαι μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ὑμᾶς τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. ταύτης τὸ σχῆμα καλὸν μὲν ζηλοῦν καὶ ἀπὸ τῆς ἑρμηνείας. κρεῖττον δὲ, εἰ τὸ ἐλλεῖπον ἀπὸ κοινοῦ ποιοῖ τις ἐν ταῖς μεταποιήσεσιν. ἵνα τὸ ἐν τῇ προτάσει εἰρημένον ἐν τῇ ἀποδόσει λείπῃ μὲν, μὴ λεγόμενον. φαίνηται δὲ, ὡς λεγόμενον. ὡς καὶ ἐνταῦθα τὸ ἀφείλετο, ἐν τῇ προτάσει λέλεκται. ἐν δὲ τῇ ἀποδόσει συνυπακούεται. ἔστι δὲ καὶ ἀντιμιμητικὴ περίοδος τῷ σχήματι ὅταν λέγωμεν. εἶτα ἃ φίλιππος ἂν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς, ταῦτα ὑμῶν τινες ἐνθάδε ποιοῦσιν, κἀκεῖ πάλιν. εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μὴ δ' ἃ πάθοιτ' ἂν εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε; γίνεται δὲ καὶ ἐκ συμπλοκῆς δύο ἀδικημάτων. οἷον, νῦν δὲ ἃ μὲν πλεύσασιν ἦν σῶσαι βαδίζειν κελεύων ἀπολώλεκεν οὗτος. ἃ δ' εἰ ποιοῖ τἀληθῆ ψευδόμενος. καθόλου δὲ περὶ σχήματος περιόδου λεκτέον. περίοδός ἐστι σχῆμα αὐτοτελὲς ὅλου τοῦ ἐπιχειρήματος ἐν ἑρμηνείας ῥυθμῷ συντόμως ἀπηρτισμένον. τὰ δὲ ἐν αὐτῇ συντόμως ὑπερβατὰ καλῶς σχηματίζει τὰς περιόδους. ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην. ἔστι γὰρ τὸ ἑξῆς. ὁ γὰρ ταῦτα πράττων καὶ συσκευαζόμενος οἷς ἂν ληφθείην ἐγώ. ἰστέον δὲ ὡς τὴν περίοδον ἤτοι ἰσοσκελῆ καὶ ἰσόπλευρον ἀπὸ τῶν κώλων εἶναι δεῖ

ρως λέγειν· περιοδικῶς ἐστι λέγειν οὐ περίοδον προ-
εῖν· ἀλλ᾽ ἑρμηνεύειν περιοδικῶς· καὶ σχῆμα περιόδου
λαμβάνειν. ἡ δὲ ἀληθινὴ περίοδος οὐ τῷ σχήματι
μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ νῷ συνάγει τὸ ἐπιχείρημα· ὅ, τι-
νες καὶ ἐνθύμημα καλοῦσιν· οὐ πᾶσα δὲ δύναιτο
ἂν ἐνθυμηματικὴ περίοδος εἶναι· εἰ μὴ καὶ γνω-
μικὴ τὸ καθόλου εἰς τὸ ἴδιον κατάγουσα, καὶ τὸ
ἴδιον εἰς τὸ καθόλου ἀνάγουσα· τηρήσαντες οὖν εὕ-
ρομεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰς μεταβολὰς τῶν πτώ-
σεων, ὀνομαστικῆς καὶ γενικῆς καὶ δοτικῆς καὶ αἰ-
τιατικῆς ποιούσας περιόδους· οἷον, ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ
ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμε-
νος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω βάλλῃ καὶ το-
ξεύῃ· τοῦτο κατὰ τὴν ὀνομαστικήν· κατὰ δὲ τὴν γε-
νικήν, ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ
πεπολιτευμένοις χάριν, ἡμῖν δὲ δίκην προσήκει
λαβεῖν, τούτων οὐχὶ νῦν ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέ-
γειν· κατὰ δὲ τὴν δοτικήν, οἷς γὰρ οὖσιν ἡμετέ-
ροις ἔχει χρῆσθαι τούτοις πάντα τὰ ἄλλα ἀσφα-
λῶς κέκτηται· κατὰ δὲ τὴν αἰτιατικήν, εἰ θεὸν ἡ τύ-
χη καὶ τὸ δαιμόνιον· φίλον μὲν ἀλυσιτελῆ, συμφέ-
ροντα δ᾽ ἐχθρὸν ἐμφανίζει, τοῦτον ἡμᾶς φοβούμε-
θα; τὸ γὰρ κλητικὸν σχῆμα πνεύματός ἐστι μέρος
ἀποστροφὴν ἐργαζόμενον, καὶ καταφοράν· εἶτα
ὅτι ἂν εἰπών σε τις ὀρθῶς προσείποι· καὶ πάλιν
ἀπόκριναι γάρ δεῦρο ἀναστάς μοι· οὐ γὰρ δι᾽ ἀ-
πειρίαν οὐ φήσεις ἔχειν, ὅτι εἴποις· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπο-

νος ἐκεῖνος καὶ παρὼν ἐφ' ἅπασι, καὶ μηδένα καιρὸν μηδ' ὥραν παραλείπων, ἡμῶν μελλόντων καὶ ψηφιζομένων περιγίνεται. τοῦτο γὰρ εἰ μὲν ἀντίθετον ἐβούλετο ποιῆσαι, οὕτως ἂν μετεχειρίσατο. εἰ μὲν γὰρ μήτε πονῶν, μήτε παρὼν τοῖς πράγμασι περιεγίνετο ἡμῶν, θαυμαστὸν ἦν. τὸ γὰρ ἀντίθετον ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ λέγειν. εἰ γὰρ μὴ ἐγίνετο, ὃ ἐγένετο. τὸ δὲ ἐναντίον ἀναστρέφει τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τῶν δρώντων εἰς τοὺς πάσχοντας, καὶ ἀπὸ τῶν πασχόντων εἰς τοὺς δρῶντας. ὃ πεποίηκεν ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ. τοὐναντίον γὰρ ἦν θαυμαστόν. εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει, τοῦ πάντα ἃ δεῖ ποιοῦντος περιῆμεν. πολὺ γὰρ διενήνοχε λέγειν, ὅτι θαυμαστὸν ἦν, εἰ φίλιππος μὴ πονῶν, ἡμῶν περιῆν. ὃ τοῦ ἀντιθέτου ἐστὶν ἰσχύς. ἢ λέγειν πάλιν εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, φιλίππου περιῆμεν. ὅ ἐστιν ἐνάργεια τοῦ ἐναντίου. καὶ περὶ μὲν ἀντιθέτου τοσαῦτα εἰρήσθω.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.

Ἡ δὲ περίοδος οὐχ ἑνὶ ὑποπέπτωκε σχήματι ὥστε αὐτὸ παραδοῦναι. ἀλλὰ πολλοῖς καὶ ποικίλοις. ἃ παρὰ τῶν ἀρχαίων λαμβάνοντες ἐν τῇ χρήσει πεποιήκαμεν. ἔστι μὲν οὖν περίοδος κυρίως ἡ τοῦ ὅλου ἐπιχειρήματος ἀναγκαστικὴ σύνοδος, καὶ κλεὶς τρόπον τινά, καὶ ἀληθινὴ περίοδος τοῦτ' ἔστιν ἡ ἀπαρτίζουσα τὸ ἐπιχείρημα καὶ συνάγουσα. ὥς τό γε ἐπι-

καὶ οὔτε ἰσχυρότερον, οὔτε ἀναγκαιότερον εὑρίσκεται σχῆμα τοῦ ἀντιθέτου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ῥᾳδίως οὐδέν. καίτοιγε πάντως τῆς μιᾶς προτάσεως τοῦ ἀντιθέτου περιττῆς οὔσης τῇ ἀληθείᾳ τοῖς ἀκούουσιν. ὅμως τὸ λεγόμενον οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος δοκεῖ λέγεσθαι. ποιεῖ δὲ αὐτὸ δοκεῖν ἀναγκαῖον εἶναι ἡ τοῦ κατὰ φύσιν προσδοκία. ἐν ᾧ γὰρ τὴν πρότασιν ὁ ῥήτωρ λέγει τοῦ ἀντιθέτου, ἐν τούτῳ τὸ κατὰ φύσιν ἤδη τοῖς ἀκούουσι νοεῖται τῷ τῆς ἀποδόσεως νοήματι. τὸ δὲ σχῆμα οὕτως ἐστὶν ἀξιόδραστον, ὡς μὴ περίοδον ποιεῖν μόνον καὶ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ καθάπαξ πάντα νοῦν κοσμεῖν. κοσμεῖ δὲ καὶ προοίμιον πολλάκις, εἴ τις τοιούτῳ σχήματι τὸ προοίμιον ἐξενέγκοι, ὡς ὁ Δημοσθένης. εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος προὐτίθετο πράγματος λέγειν ὦ ἀθηναῖοι. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸ κατὰ φύσιν ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλάκις ἤδη πρότερον εἰρήκασιν οὗτοι, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. τὸ δὲ ἀντίθετον, εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο λέγειν, ἐπισχεῖν ἔδει με τοῖς πρεσβυτέροις παραχωροῦντα πρῶτον εἰπεῖν. ἰστέον δὲ ὅτι περὶ ῥητορικοῦ ἀντιθέτου διελέχθημεν. ἐπεὶ οἱ φιλόσοφοι ἐναντίον καὶ ἀντίθετον οὐ διαιροῦσι. παρ' ἡμῖν δὲ τὸ ἀντίθετον σχῆμά ἐστι τοῦ λόγου. τὸ δὲ ἐναντίον, δριμύτης νοήματος ἀπὸ τῆς ἐργασίας λαμβανομένη. οἷον, οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν εἰ στρατευόμε-

αὐτοῦ. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἦν ἡμέρα ἀλλὰ νύξ, ἴσως ἐχρῆν μὴ ποιεῖν. εἶτα καταβαίνει εἰς τὸ ἴδιον. ἐπειδὴ δὲ ἔξεστιν ἡμέρα, ποιῆσαι προσήκειν. οἷον ἐν τοῖς προβλήμασι, δεῖ καινοτομεῖν, πόλεμος γάρ ἐστι. τοῦτο τὸ κατὰ φύσιν. τὸ δὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἦν πόλεμος, ἀλλὰ εἰρήνη καὶ ἡσυχία, ἔδει μὴ καινοτομεῖν. ἀρετὴ δὲ τοῦ ἀντιθέτου ὅτι καὶ ἀπηρτημένον τῷ πλήθει τῶν κώλων πνεῦμα γίνεται, καὶ συστρεφόμενον τῇ ἑρμηνείᾳ περιόδου τάξιν ἐπέχει. οἷον εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐν ἡσυχίᾳ τὰ καθεστηκότα καὶ ἀπραγμοσύνη κατεῖχεν ἡμᾶς. καὶ μήτε φοβερὸν μήτε ἄτοπον ἐφειστήκει παρὰ τῶν πολεμίων μηδέν. ἀδείας δὲ ἦμεν ἐπειλημμένοι καὶ ἐξουσίας τοῦ πράττειν ὅσα βουλομένοις ἡμῖν ἐτύγχανεν, ἔδει φυλάττειν τὰ καθεστηκότα. καὶ παρακινεῖν μηδέν. μὴ δὲ καινοτομεῖν. ἀλλὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐμμένειν ἔθεσί τε καὶ ψηφίσμασι καὶ νόμοις. ἐπεὶ δὲ πόλεμος κεκίνηται καὶ πλησίον οἱ πολέμιοι, καὶ ἐφέστηκε τὰ δεινὰ καὶ ταραχὴ τοσαύτη τῶν πραγμάτων, τίνος ἕνεκεν οὐ καινοτομήσομεν. αὐτοῦ τοῦ πολέμου ταύτην ἔχοντος τὴν φύσιν, ἀφ' ἑαυτοῦ τεχνᾶσθαι τὰ πολλά. καὶ τὸν τῶν ἀνθρώπων μεταποιεῖν ἐπὶ τὸ καινότερον βίον, τοῦτο ἐκταθὲν τοῖς κώλοις ἐγένετο πνεῦμα. δύναται δὲ συστραφὲν εὐρύθμως γενέσθαι περίοδος. οἷον, εἰ γὰρ ἐφυλαξάμεθα ἂν ποιεῖν εἰκότως εἰρήνης ὑπαρχούσης ταῦτα, βέλτιον ἐργάσασθαι πολέμου καθεστηκότος.

καὶ

μῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς ἑαυτοὺς ἐκδιδόναι· ὀρθῶς καὶ καλῶς βουλευόμενοι. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸ μὲν ἐπιχείρημα ἦν καλὸν τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἀδικήσασιν, ἐὰν κινδυνεύωσιν· ἡ ἐργασία δὲ αὐτοῦ· οὐδὲ γὰρ κορινθίοις οὐδὲ θηβαίοις ἐμνησικακήσατε, ἀλλὰ κἀκείνοις ἐβοηθήσατε· τὸ δὲ ἐνθύμημα καίτοι λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ φοβερῶν ἡμῖν ὄντων πραγμάτων, ἔλαθε δὲ ἀτιμώσας αὐτὸ ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν τάξιν ὑπαλλάξαι. δεινὸς γὰρ ἀεὶ σοφίσασθαι τὰς τέχνας καὶ ἀποκρύπτειν ὁ ῥήτωρ, καὶ ἄλλοτε μὲν ἄλλως ἐποίει, τῇ τάξει δὲ ἐνταῦθα. ὅθεν καὶ τολμήσας ἀτιμῶσαι τὸν λόγον τοῦ ἐνθυμήματος· εἶτα προσελθὼν τῇ ἐργασίᾳ, καὶ πάλιν ἀναγκασθεὶς ἐκ τῆς τέχνης μνησθῆναι τοῦ ἐνθυμήματος τῷ γῷ συνέστρεψεν αὐτὸ ἐν τῷ εἰπεῖν, καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότερα οὔθ' ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν οὔτ' ἀκίνδυνα ἑώρων, καὶ προσήγαγε τὴν ἐπίτασιν τῷ ἐπιχειρήματι· τὸ δὲ εἰπεῖν οὐδὲ ἀκίνδυνα ἑώρων, τὸ ἐνθύμημά ἐστιν ὃ φθάσας ἠτίμωσεν ἤδη.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΘΕΤΟΥ.

Ἀντίθετόν ἐστι σχῆμα λόγος διπλασιάζων πάντα τὸν ὑποκείμενον νοῦν τοῦτον τὸν τρόπον· εἴ τις τοῦ κατὰ φύσιν ζητουμένου τὸ ἐναντίον λαμβάνων καταβαίνοι εἰς τὸ ὑποκείμενον· οἷον ἐπειδὴ ἡμέρα ἐστὶ δεῖ ποιῆσαι τόδε· τοῦτο τὸ ζητούμενον· τὸ δὲ ἀντίθετον

ἕκαστον αὐτῶν ἐκφέρεσθαι. ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἐπιχειρημάτων ἢ τῶν ἐργασιῶν πολιτικά ἐστι τῷ νῷ καὶ ἀποδεικτικά, προσήκει ταῦτα στρογγύλως καὶ κατὰ ἀντίθετα καὶ κατὰ περίοδον ἐκφέρεσθαι. ὅσα δὲ πανηγυρικὰ τῷ νῷ ἤτοι παραδειγματικὰ ἢ ἐκ παραβολῆς λαμβανόμενα, ταῦτα δεῖ πνευματικῶς ἀποτείνεσθαι, καὶ ἀκμαίως. τὰ γὰρ ἐνθυμήματα πάντα στρογγύλως τε καὶ κατὰ σύγκρισιν ἐκφερόμενα δριμύτητος δόξαν πλείονα ἀποφέρεται, ἢ εἴ τις αὐτὰ ἁπλῶσαι θελήσειε τῷ λόγῳ, καίτοι καὶ τούτῳ τῷ σχήματι ὁ δημοσθένης ἐκαλλωπίσατο πολλάκις ὡς ἐν τοῖς βιβλίοις εὑρίσκομεν, ὡς ἐκεῖνο ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου. ὑμεῖς τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς καὶ φρουραῖς, εὔβοιαν, τάναγραν, τὴν βοιωτίαν πᾶσαν, μέγαρα, αἴγιναν, κλεωνάς, τὰς ἄλλας νήσους· οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον. καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς κόρινθον, τῶν τότε ἀθηναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι, καὶ κορινθίοις καὶ θηβαίοις τῶν περὶ τὸν δεκελικὸν πόλεμον πεπραγμένων· ἀλλ' οὐκ ἐποίουν ταῦτα, οὐδὲ ἐγγὺς τούτων. καίτοι ταῦτα ἀμφότερα αἰσχίνη, οὔτε ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν, οὔτε ἀκίνδυνα ἑώρων, ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς καταφεύγοντας ἐπ' αὐτούς, ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τι-

καὶ ὀδυρόμενοι. μέχρι τούτου ἡ διατύπωσις ἡ ἀπὸ τοῦ πράγματος. ἐὰν δὲ ἐπεισάγειν ἐθέλῃς χωρίον ἀπὸ ἑνὸς ὀνόματος λήψῃ πρόφασιν ἱστοριῶν, ὡς ἐν ταῦθα τριακοσίοις ἐθύσατε. διεφθείρατε τὸν ἀριθμὸν ὑμῶν τὸν ἐπαινούμενον τῶν τριακοσίων τῇ τούτων τελετῇ. μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν ὡς ἀνηλεῶς ἀπεκτείνατε, καὶ διασκευάσαι, δύνασαι εἰπεῖν ὅτι ἀπέθανον ὑμῶν καὶ ἐν θυρέᾳ τριακόσιοι, ἀλλ' ἀπὸ πολέμου νόμῳ. ὑμεῖς δὲ ἱερείων νόμῳ τούτους κατεσφάξατε. καὶ πάλιν ἄλλο χωρίον. ἀπέκτεινεν ὑμῶν καὶ βασιλεὺς τριακοσίους ἐν πύλαις, ἀλλ' οὐκ ἔθυσεν. ὑμεῖς δὲ παρεστήσασθε τριακοσίους, ἱερεῖα τοῖς βωμοῖς. πάλιν ἐπὶ τὴν διασκευὴν χωρήσωμεν εἰ τύχοι παράδειγμα. καὶ κλέωνος μνημονεύσῃς τὸ περὶ πύλον καὶ σφακτηρίαν χωρίον ἐπισάγων. κἀκεῖθεν ἐπαναδραμεῖν εἰς τὴν διασκευὴν δύνασαι πάλιν ἀνεμποδίστως.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΝ ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΥ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.

Ἐπειδὴ οὖν καὶ περὶ τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ περὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ περὶ τῶν ἐνθυμημάτων τῆς εὑρέσεως πάντα εἰς τέλος πεπλήρωται, ἀναγκαῖον εἰπεῖν καὶ περὶ τῶν τοῦ λόγου σχημάτων, καθὰ προσήκει

ἄλλα γάρ ἐστι κατασκευαζόντων κῶλα, καὶ ἄλλα διασκευαζόντων, προσέτι δὲ καὶ τὰς περὶ τὴν κατασκευὴν περιόδους ἀφαιροῦντες· ἀλλότριον γὰρ περίοδος διασκευῆς· ὅθεν γίνεται καὶ ἡ τῶν προσωποποιιῶν εὐπορία· εἰ γὰρ καὶ ἀποροίη τὸ πρᾶγμα διασκευῆς ἀθρόως, ὁ ὑπομερισμὸς προσωποποιίας οὐκ ἀπορεῖ· χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι καὶ πᾶς ὑπομερισμὸς τὰ αὐτὰ λέγει τῇ διασκευῇ ἀνεμποδίστως· δεῖ γὰρ πάντως ἐκ τῆς ὑποδιαιρέσεως εἰς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐπανελθεῖν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ὑποδιαίρεσιν τοῦτο ποιεῖν, ἀνεπαχθές ἐστιν ἀεί, ταυτολογεῖ δὲ διασκευὴ καὶ ἡ τῶν καλουμένων χωρίων ἀγωγή, καὶ ἐκείνη ἀνεπιλήπτως· ἀνάγκη γὰρ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος ἢ τοῦ μυθικοῦ ἢ τοῦ ἱστορικοῦ μεταβαίνοντα εἰς τὸ ἴδιον πρᾶγμα τὸ αὐτὸ λέγειν πολλάκις· οἷον ὡς ἐπὶ παραδείγματος τοῦτο ἐπιδεῖν τινα σαφέστερον· ἐπίπρασκεν ἀλέξανδρος τοὺς θηβαίων αἰχμαλώτους· πριάμενοι λακεδαιμόνιοι τριακοσίους, κατέσφαξαν ἐπὶ τὸ ἐν λεύκτροις τρόπαιον, καὶ κρίνονται τῶν εἰς τοὺς ἕλληνας ἀδικημάτων· ἐὰν γὰρ διασκευάζοντες λέγωμεν, τριακοσίους ἐθύσατε, ὡς ἱερεῖα ὠμῶς καὶ ἀνηλεῶς τοῖς βωμοῖς, ὡς σφάγια· ταῦτα πάλιν καὶ διασκευάσομεν καὶ ἐν ταῖς διατυπώσεσιν αὐταῖς ὡς ἔφαμεν λέγοντες, καὶ ὡς προσῆκε· δεδακρυμένους, θρηνοῦντας, ἐστεφανωμένους, καὶ οἷα ἐποίουν, περιπλεκόμενοι ἀλλήλους, καὶ οἷα ἔλεγον, ἱκετεύοντες

φιλοτιμίαν. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἡ ποιητικὴ ἔχει, τὴν ἑκάστου τῶν γενομένων ἀφήγησίν τινα καὶ διατύπωσιν. χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα μελετᾶν, οἰκονομεῖν εἰδέναι. εἰ μὲν γὰρ εὑρίσκοιτο διήγησις καὶ ἐκ τῶν παρελθόντων καὶ ἐκ τῶν μελλόντων ἢ ἀπὸ τῶν παρόντων μόνον ἢ καὶ τῶν δύο καιρῶν ἢ καὶ τῶν τριῶν, ἔξεστι τὸν παρελθόντα ἀπολαβόντα ἐν τῇ διηγήσει ἐνδιασκεύως ἀποπληρῶσαι τὸ ἄνω μέρος, οὐ μέλλοντα ἐνοχλήσειν τοῖς κάτω μέρεσι τοῖς αὐτοῖς διὰ τὴν τῶν μελλόντων διατύπωσιν. εἰ δὲ εἴη τὸ πρᾶγμα ὀφεῖλον διασκευασθῆναι καὶ ἄνω καὶ κάτω ἐν ταῖς διηγήσεσιν μνήμην αὐτοῦ ποιησόμεθα, κατασκευάζοντες ταῖς αἰτίαις αἷς ἔφαμεν τὴν διήγησιν κατασκευάζεσθαι. τοὺς δὲ τρόπους αὐτοὺς τῇ διασκευῇ φυλάξομεν. ἐὰν δὲ παντάπασιν ᾖ ἄπορον εἰς διατύπωσιν τὸ πρᾶγμα, τότε μεταχειρισθὲν ἐστὶν οἰκονομίας ἀρίστη τὸ μὴ δὲ ἐν τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους γενομένοις ἀποχρήσασθαι ταῖς ὑποδιαιρέσεσιν. ἀλλ' ἀθρόως εἰπόντες τὸ πρᾶγμα ἐκεῖ καὶ πλάσαντες τινὰ πλαστὰ καὶ ἄλλα ἀθρόω τῷ πράγματι, ἐπειπόντες τὰς καθ' ἕκαστον ὑποδιαιρέσεις τοῖς προοιμίοις φυλάξομεν, τῇ κατασκευῇ χρώμενοι ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς διασκευῆς, καὶ τοὺς ὑπομερισμοὺς, οὓς ἐμέλλομεν ἐν τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ποιεῖν, ὡς κατασκευάζοντες τούτοις φυλάξομεν τῇ διασκευῇ ὡς διατυποῦντες, μόνῃ τῇ τῶν κώλων ἁρμονίᾳ χρώμενοι διαφερούσῃ.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΣΚΕΥΗΣ.

Διασκευὴ δὲ τοῦ προβλήματος ἡ διατύπωσίς ἐστι τοῦ πράγματος, ὥσπερ ἐν ποιητικῇ, ἡ καθέκαστον τῶν γινομένων ἀφήγησίς τε καὶ διατύπωσις. διὰ μὲν τῶν πεπραγμένων τοῦ διασκευάζοντος ὀφείλοντος πιστύναι τὸ πρᾶγμα μόνον, οὐ μέντοι γε οὔτε αἰτίαις οὔτε λογισμοῖς τοσοῦτον, οὔτε ἄλλῳ τινὶ ἐπιχειρήματι· ἀλλὰ μόνῳ τῷ τρόπῳ· διασκευάζεται μὲν γὰρ πάντως ἕν τι τῶν τῆς περιστάσεως· καὶ ὅτι δ' ἂν ἐκεῖνο ᾖ τῷ τρόπῳ πιστύνεται. καὶ μετὰ τοῦ τρόπου καὶ προσωποποιίας, οἷα εἰκὸς ἦν τελεῖσθαι, ἐφ' ἑκάστου τῶν πραττομένων, καὶ λεχθῆναι δυναμένων παρὰ τῶν ἐμφαινομένων προσώπων ἐν τῇ διατυπώσει. ἔξεστι δὲ τὸν διασκευάζοντα πιθανῶς τολμᾶν καὶ λέγειν, καὶ ὅσα εἰκὸς ἐπισυμβαίνειν εἴωθε τοῖς πράγμασι παράδοξα ἢ θαυμαστὰ, καὶ ταῦτα λαμβάνοντα ἐκ τοῦ εἰκότος. ὃ γὰρ ἂν δυνηθῇ ποτε ἐπισυμβῆναι τοιούτῳ πράγματι λέγειν ἔξεστιν, ὡς ἐπισυνέβη καὶ τότε. πᾶν δὲ τὸ παρὰ τὸ εἰκὸς ἢ λεχθῆναι ἢ πραχθῆναι λεγόμενον, εἰς κακόζηλον ἐξάγει τὴν διασκευήν. γίνεται δὲ ἡ διατύπωσις τοῦ πράγματος, ἢ ἐκ τῶν παρελθόντων, ἢ ἐκ τοῦ παρόντος, ἢ ἀπὸ τοῦ μέλλοντος, ἢ οἷα πάλαι ἐγένετο. ἢ οἷα νυνὶ γίνεται, ἢ ὁποῖα κατὰ τὸ μέλλον γενήσεται, ἡμῶν καὶ ταῦτα διατυπούντων. συνελόντι δὲ εἰπεῖν ἡ διασκευὴ ποιητικῆς ἔχει

τως. ἔδει βουλεύεσθαι πρῶτον τὸν μέλλοντα τυραννοκτονεῖν. τί μαινόμενος οὐκ ἐβουλεύσω. σωφρονούντων γὰρ ἔργον ἐστίν. ὥστε τῶν ὀφιλόντων τι πρὸ τοῦ πράγματος γενέσθαι παρὰ τοῦ τυραννοκτόνου λείπει. ἔδει εἰδέναι τὸν τυραννοκτόνον τί ποιεῖ; σὺ δὲ οὐκ ᾔδεις. ὁ δὲ συλλογισμὸς ἀπὸ τῶν ἐπισυμβαινόντων τῷ πράγματι ἐπικατασκευασθήσεται. οἷον οὐδὲν διαφέρει, εἴτε ἐμαινόμην εἴτε ἐσωφρόνουν. ἃ γὰρ ὡς σωφρονοῦντος ἐμοῦ καὶ ἀποκτείναντος ἐπισυνέβη, αὖ ἀγαθὰ ταῦτα καὶ νῦν γέγονεν. ἔδει τὸν τύραννον ἀνῃρῆσθαι; ἀνῄρηται. ἔδει ἐλευθερίαν γενέσθαι; γέγονεν. ἔδει μηδένα εἶναι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως; οὐδείς ἐστιν. ὁμοίως καὶ ὁ τὴν λύσιν τοῦ συλλογισμοῦ ἔχων. ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβαινόντων. εἴτι μὴ ἐπιγέγονε λαμβάνων, ὡς ἐπιχείρημα φήσει, ὅτι πολὺ διαφέρει. ἃ γὰρ αὖ ἐπισυνέβη σωφρονοῦντός σου ἀποκτείναντος ταῦτα οὐ γέγονε, νῦν σου μαινομένου ἀποκτείναντος. οἷον ὁ σωφρονῶν ἀποκτείνας εὐθέως, τιμᾶται, σὺ δὲ μετὰ τὸν φόνον ἐθεραπεύου ἰατροῖς ὑποκείμενος καὶ μάγοις. ὥστε τῇ μὲν δυνάμει τὰ αὐτὰ εἶναι; κἀκεῖνα οἷα τὰ ἐνθάδε. μόνῃ δὲ τῇ διαστάσει τῶν χρόνων διαφέρειν ἐξ οὗ συμβαίνει μὴ διαμαρτεῖν τὰς δριμύτητας. πρός τε εὐπορίαν τοῦ ἐπιχειροῦντος καὶ πρὸς διάκρισιν τῶν τε ἄνω κεφαλαίων καὶ τῶν ἐφεξῆς. ὡς αὖ μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτωμεν τῷ τὰς αὐτὰς δυνάμεις ἔχειν ἑκάτερα.

καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιχειρημάτων· καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον ἢ διὰ τὸ ἀκμαιότερον δεύτερα τεθήσεται ἢ διὰ τὴν τοῦ μέλλοντος κεφαλαίου προσδοκίαν.

ΠΕΡΙ ΟΡΟΥ.

Ὅρος καὶ ἀνθορισμὸς, καὶ συλλογισμὸς, καὶ λύσις τοῦ συλλογισμοῦ· τέσσαρα μέν ἐστιν ὀνόματα, τῇ δὲ δυνάμει δύο· ὅτε γὰρ τὸν ὅρον ἔχων καὶ τὸν συλλογισμὸν τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρήμασι κατασκευάζειν ἑκάτερα δύναται· ὅτε τὸν ἀνθορισμὸν καὶ τὴν λύσιν τοῦ συλλογισμοῦ τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρήμασι κατασκευάζειν ἑκάτερα δύναται· τέχνη δὲ θαυμασία παρ᾽ ἡμῖν εὕρηται πρὸς τὸ μήτε πεφύρθαι τὸν λόγον, μήτε ἄπορον εἶναι διαιρουμένης τῆς διανοίας· ὡς περ καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιχειρημάτων· ἵν᾽ ὅτε τὸν ὅρον μελετῶν, καὶ ὁ τὸν ἀνθορισμὸν ἀντιτιθεὶς τοῦτο τὰ πρὸ τοῦ πράγματος εἰωθότα συμβαίνειν λέγωσι· καὶ ὁ μὲν τὸν ὅρον κατασκευάζων, οὕτω ζητεῖ· τόδε πρὸ τοῦ πράγματος ἔδει γενέσθαι, οὐ γέγονεν· ὁ δὲ, τὸν ἀνθορισμὸν κατασκευάζων, ἵν᾽ οὕτω λέγῃ· ἔδει τόδε γενέσθαι πρὸ τοῦ πράγματος, γέγονεν· ταῦτα μὲν ἀπὸ τῶν πρὸ τοῦ πράγματος· οἷον μαινόμενος ἀπέκτεινε τύραννον· σωφρονήσας αἰτεῖ τὸ γέρας· ἐνίσταταί τις αὐτῷ· οὐ τοῦτό ἐστι τυραννοκτονία· ὁ δέ φησι· τοῦτό ἐστι τυραννοκτονία· ἔδει ἀνελθεῖν εἰς τὴν ἀκρόπολιν; ἀνῆλθον· ἔδει ἀποκτεῖναι; πεφόνευκα· ταῦτα πρὸ τοῦ πράγματος· ὁ δὲ τὸν ὅρον κατασκευάζων ἐρεῖ οὐ

ἀκμῆς τῷ λέγοντι παράσχῃ, ὡς ὑπὸ τῆς ἐν τῷ λέγειν θερμότητος ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον προαγομένῳ. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡδίων τοῖς ἀκούουσιν ὁ ἀπὸ τῶν ἀποδεικτικῶν ἐπὶ τὰ πανηγυρικώτερα χωρῶν· οὐχ ὁ ἀπὸ τῶν πανηγυρικῶν ἐπὶ τὰ ἀποδεικτικά. αὕτη μὲν ἰδέα πρώτη. δευτέρα δὲ ἐκείνη σοφωτέρα. ἰδόντα τὰ ἐπιχειρήματα ὁπόσα ἐστὶ καὶ οἷα, τὸ προκλητικώτερον τοῦ ἑξῆς κεφαλαίου τελευταῖον τιθέναι· ἵνα ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐπιχειρήματος ἀναστασίμου τοῦ κεφαλαίου κατὰ τὸ ἐφεξῆς ὕφος. ἓν ὁ λόγος γένηται· καὶ σῶμα μὴ διασπώμενος ἐν ταῖς ὑποφοραῖς· ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ δοκῶν ἔχεσθαι καὶ ἀνίστασθαι δι' αὐτοῦ. ὡς πρὸ οὖν ἴσμεν καὶ ἐπὶ ταῖς ἀντιλήψεσι τὸ ἀντιπαραστατικὸν μετὰ τὴν ἔνστασιν τελευταῖον τιθέμενον. ἐπειδὴ ἐγερτικόν ἐστι τοῦ ὅρου. οἷον ἐξῆν ἀποκτεῖναι τὸν υἱόν· ἡ ἔνστασις· οὐκ ἐξῆν. εἰ δὲ καὶ ἐξῆν, οὐκ ἐπὶ τὸ αἴτιον γενέσθαι σε τῇ μητρὶ θανάτου· ἵνα εὐθέως ὁ ὅρος ἀπαντήσῃ, τί τὸ αἴτιόν ἐστι θανάτου γενέσθαι· εἰ γὰρ καὶ ἀντιπαράστασίς ἐστιν ἡ ἀπαντήσασα· οὐκ ἐπιχείρημα· ὅμως εἰς παραδείγματος λόγον ἐθήκαμεν, ὅτι χρὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιχειρημάτων οὕτω τιθέναι τελευταῖον τὸ τοῦ μέλλοντος κεφαλαίου προκλητικόν· ἐπεὶ καὶ ἡ ἔνστασις καὶ ἀντιπαράστασις, τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον· οὐκ ἀεὶ τῆς ἐνστάσεως ἢ τῆς ἀντιπαραστάσεως πρώτης τιθεμένης ἀλλ' ἐναλλὰξ τοῦτο παρεχούσης ἑκάστης· ὃν τρόπον φαμὲν δεῖν ἀνασκοπεῖν

θήσομαι. ἐὰν μὲν τὸ πρᾶγμα παρ' ἡμῶν εἴη γεγονὸς, καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν ἡμετέραν βλάβην εἰσαγόμενον. οὕτως αὐτὸ λύσομεν. ζητοῦντες τῶν ἀντιθετικῶν στάσεων τὰ λυσιτελοῦντα ἡμῖν θήσομεν. ὥσπερ ποιοῦμεν καὶ ἐν τῇ ἀντιλήψει. πολλάκις δὲ θήσομεν καὶ τῶν ἄλλων στάσεων τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ἡμετέραν ὠφέλειαν. καὶ μεταληπτικὰ δὲ ἂν ἔχῃ τὸ κεφάλαιον τοῦ πραττομένου θήσομεν. ἔσθ' ὅτε καὶ οὕτω λύσομεν, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς τὸ γενόμενον, καὶ μάλιστα ἐὰν ἐκ φύσεως ᾖ τι γενόμενον. καὶ διὰ τοῦτο ἀξιῶμεν καί τι γενέσθαι. ὁ ἐνιστάμενος ἐρεῖ, ὅτι οὐ δι' ἡμᾶς γίγνεται. ἀλλὰ διὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν. οἷον ῥεῖ ἀπὸ τῆς αἴτνης ἐπὶ τὴν κατάνην τὸ πῦρ συνεχῶς. καὶ συμβουλεύει τις αὐτοὺς μετοικίζεσθαι. τοῦτο τοίνυν λέξοι ὁ φεύγειν συμβουλεύων, ὅτι κινδυνεύομεν ἐπιόντος ἡμῖν τοῦ πυρός. καὶ ἀπαίρωμεν ἐνθένδε. ἀπαντήσομεν οὖν οὕτως. οὐ δι' ἡμᾶς ῥεῖ τὸ πῦρ, ἀλλὰ διὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν.

ΠΕΡΙ ΤΑΞΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ.

Η τάξις τῶν ἐπιχειρημάτων διττή. εἰ γὰρ τύχοι τὰ μὲν αὐτῶν ἀποδεικτικὰ εἶναι πολιτικῆς ἑρμηνείας δεόμενα. τὰ δὲ, πανηγυρικά. τηρήσεις τὰ πανηγυρικὰ τελευταῖα. πρὸς τὸ δοκοῦν αὔξειν προχωροῦντα τὸν λόγον ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον. ἵνα τὰ τῆς τέχνης κατ' οἰκείαν τάξιν προχωροῦντα δόξαν

γειν, ἃ ἔβλαψεν εὐεργέτης τε, δωρεὰς ἂν ἔλαβε· δράσας δὲ κακῶς οὐ κολασθήσεται; παρὰ γὰρ δὲ τοῦ λεγομένου ζήτει τὸ ἐναντίον, καὶ πολλάκις εὑρίσεις. τοῦτο παρ' ἄλλου τοῦ πλάσου τὸν λόγον μεμνημένος, ὅπως ἐπὶ τοπολὺ, ἢ ἀθρόον τὸ πραχθὲν ὡς οὐ γενόμενον πλάττεται, ἢ τὸ ἐναντίον αὐτοῦ. οἷον ἐπὶ τυραννοκτόνου· εἰ δὲ πρὶν ἀποκτεῖναι ἐπαγγελλόμην, τοῦτο τοῦ ἀθρόου πλάσμα, ὡς μὴ γενομένου· καὶ ἄλλο ἐκ τοῦ ἐναντίου· εἰ δὲ μὴ κατώρθωσα, ἀλλὰ ἐλήφθην, τί ἂν ἔπαθον· καὶ εἰ δημοσθένην αἰτοίη φίλιππος ἤ τι τοιοῦτο· διάπλασον ἐκ τῶν ἐναντίων· εἰ δὲ ὑμεῖς ἐβούλεσθε λαβεῖν τι τῶν τοῦ φιλίππου, πότε ἂν συνεχώρησεν ὑμῖν· εἰ δὲ καὶ εὐτελέστερόν τι συνεχώρει ἡ φύσις, οὐκ ἂν ὤκνησα διὰ τὸ σαφέστερον· σὺ δὲ παράπεμπε τῷ νῷ τὰς θεωρίας τῷ ῥητορικῷ σου λόγῳ κοσμῶν τὴν τέχνην· ἴσθι μέντοι ὡς τοῖς ἀρχαίοις ἐντυγχάνοντες καὶ μάλιστα τῷ καθηγεμόνι μυρία καλὰ εὑρίσκομεν. ὅσα δὲ πρὸς τὸ κατεπεῖγον τῆς ὑπαγορεύσεως ἐπιτρέχει τῇ ψυχῇ δίδωμι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΑΧΡΙ ΤΕΛΟΥΣ τῆς πραγματικῆς.

Δυσχερῆ λύσιν ἔχει τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τῆς πραγματικῆς· εὕρηται οὖν καὶ μέθοδος πρὸς ταῦτα, ὥστε τῷ λύοντι τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους εὐπορίαν εἶναι. καὶ τοῦτο τὸ μάθημα σαφέστατα ἐκ

ὃ λέγοιμεν ἐπὶ τῷ παραδείγματι τῷ καλῶς πραχθέντι, ἢ κακῶς τὸ πιστὸν ἐπιφέροντες. οἷον οὐδεῖ ἐχθρῷ ἐπιτάττοντι πείθεσθαι. τοῦτο τὸ ἐπιχείρημά ἐστιν, ἡ ἐργασία ἐκ παραδείγματος. οὐδὲ γὰρ πατέρες ἡμῶν ἐπείσθησαν τῷ ξέρξῃ, γῆν αἰτοῦντι καὶ ὕδωρ. ἀλλ᾽ ἐξελθόντες πολλὰ καὶ καλὰ ἔπραξαν. εἶτα πιστὸν φέρε. ὁ δὲ τότε συνεβούλευέ τις δοῦναι γῆν καὶ ὕδωρ, οὐκ ἂν κατελεύσθη. ἐγὼ μὲν οἶμαι. ἐπὶ δὲ τῷ κακῶς, οἷον οὐδεῖ πιστεύειν φιλίππῳ χαριζομένῳ, ἀπατεὼν γάρ ἐστιν. εἶτα ἐργασία ἐκ παραδείγματος. οὐδὲ γὰρ τοῖς ὀλυνθίοις συνήνεγκε πεισθεῖσιν αὐτῷ. ἀλλὰ ποτίδαιαν λαβόντες ἅπαντα προσαπώλεσαν. εἶτα πιστὸν φέρε. ὁ δὲ τότε ὅτε τὴν ποτίδαιαν ἐλάμβανον εἶπέ τις αὐτοῖς θεόθεν ὅτι προσαπολοῦσι καὶ τὴν ὄλυνθον, ἆρα ἂν ἐδέξαντο; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἔτι παραπειρᾶσθαι δεῖ τὰ πιστά, καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ζητεῖν πλάττειν. καὶ τοῦτο μυριάκις εὑρίσκεται. οἷον ὁ μὲν ἐπ᾽ ἀγαθῷ αἰτοίης γέρας, λέγε. εἰ δὲ κακόν τι ἐπεποιήκειν, οὐκ ἂν τιμωρίαν ἔδωκα, ὡς ὁ δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς λεπτίνην. διεξελθὼν γὰρ τὰς πράξεις τοῦ χαβρίου, λέγει ἐκ τοῦ ἐναντίου πλάττων. ἀλλ᾽ ὁ μὲν μίαν ἀπώλεσεν ναῦν, περὶ θανάτου ἂν ἐκινδύνευε. τοῦτο μέντοι καὶ διπλῆν ἔχει τὴν τῆς πίστεως θεωρίαν. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐναντίου γενόμενον, τῷ μικροτέρῳ συμπλέκεται. ἢ ἐὰν τινα κελεύῃς δοῦναι τιμωρίαν, ἐπ᾽ ἀδικήματι. ἔνεστι γὰρ λέ-

τὸς φανήσῃ ῥήτωρ, τὸ γνώρισμα αὐτῆς ἀφαιρῶν
καὶ χρώμενος αὐτῇ. εἰ γὰρ μὴ λέγοις εἶπον ἂν ἄλ
λο τι φαίνεται πρότερον ἢ προσωποποιΐα. πρόσκει
ται τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ὥσπερ ἴδιόν τι ἐπὶ
τῷ τέλει καὶ τὸ πλαστὸν ἐπιχείρημα καλούμενον.
τινὲς δὲ οὕτως αὐτὸ ἐκάλεσαν πλαστὸν, οὐκ εἰδότες
ὅτι καὶ πᾶσα ὑποδιαίρεσις πλαστή ἐστι. τὸ γὰρ μὴ γε
νόμενον, πλαττόμενον δὲ, ὡς καὶ γενέσθαι δυνάμε
νον, τῆς αὐτῆς ἂν εἴη δήπουθεν εὑρέσεως. τὸ μὲν
γὰρ κυρίως πλαττόμενον ἐπιφερόμενον δὲ πᾶσι τοῖς
ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, οὕτως εὑρίσκεται καθολι
κῶς. εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ τινι πραχθέντι δωρεὰν αἰτεῖς
καὶ πλάττεις οὕτως. εἶτα δὲ εἰ πρὶν ἢ ποιῆσαι τὸ ἀ
γαθὸν ᾔτουν δωρεὰν, οὐκ ἂν μοι ἔδοτε; οὐκ ἂν ἐψη
φίσασθε ἐπαγγελλομένῳ ποιήσειν; καὶ ἐπὶ τού
τῳ ὅρεις, δεινὸν δὲ ἐπαγγελλομένῳ μὲν ποιή
σειν ψηφίσασθαι, μὴ δοῦναι δὲ τῷ ποιηκότι. εἰ δὲ
ἐπὶ κακῷ τινι πραχθέντι, πάλιν τιμωρίαν ἀπαι
τεῖς καὶ πλάττεις, ὁμοίως. εἰ δὲ πρὶν ἢ γενέ
σθαι τὸ κακὸν ἔγνωμεν ὅτι ἔσται, οὐκ ἂν ἐφιλοτιμή
σάμεθα κωλῦσαι; δεινὸν δὲ μέλλον μὲν γενέσθαι,
κωλύειν. γενόμενον δὲ, μὴ τιμωρεῖσθαι. καὶ ἐφεξῆς
τούτῳ τῷ σχήματι τῆς ζητήσεως χρώμενος πολυ
τρόπως εὑρήσεις τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους κατα
στῆσαι. τὰ δὲ πλαστὰ χώραν ἔχει μετὰ τὴν ἀθρόαν ἐς
βολὴν τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. χώραν δὲ ἔχει
καὶ ἐν ταῖς ἐργασίαις ταῖς ἀπὸ παραδείγματος,

καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ὥστε τιμωρίαν ἀπῄτησα ἄν, καί τοι μικρὸν ἦν καὶ μετριώτερον. ποτὲ δὲ οὕτως. ἄλλος μὲν οὖν τις ἐμίσησεν ἂν καὶ διὰ τόδε. ἔτι δὲ τούτων καλλίων ἡ μεταχείρησις, εἰ ἀναστρέφοι τις καὶ ὅλον τὸ πρᾶγμα οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος εἰς τιμωρίαν ἕλκων, ἀλλ' ἀναστρέφων τὴν τιμωρίαν. οἷον εἰ καί τι τούτου μετριώτερον ἐποίησας. ἵνα ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀρχόμενοι εἰς τὴν ἀξίωσιν καταβαίνωμεν, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς ἀξιώσεως ἀρχόμενοι εἰς τὸ πρᾶγμα ἀνερχώμεθα. ὅταν δὲ αἱ ὑποδιαιρέσεις ἄλογοι γίνωνται φασκόντων ἡμῶν. εἰ γὰρ τόδε ἐποίησας, οὐκ ἂν ἔκρινόν σε; διὰ τὸ μὴ ἀλόγως ἂν κρῖναι δόξαι, οὕτω σχηματίσεις, εἰ τόδε ἐποίεις, οὐκ ἂν ἔκρινον; ὡς ὁ σὺνθάψας τὴν χλαμύδα τῷ ἐρωμένῳ, καὶ μὴ κομίσας ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐντειλαμένου ἐκείνου. ἐνταῦθα γὰρ ἐπεὶ μωρόν ἐστι τὸ λέγειν ἔκρινα ἄν σε εἰ καὶ ἐδάκρυες συνεχῶς ὁρεῖς ὅτι εἰ ἐδάκρυες οὐκ ἂν ἐφόρτισα. εἰ παρεκαθέζου τῷ τάφῳ οὐκ ἂν ἐμήνυον. καί τοι καὶ τό τε εἰ δύνασαι βιάσαι ἀνελεῖν οὐ δέδωκας. καὶ καθόλου πᾶσαν ὑποδιαίρεσιν ἂν πειραθείης συγχωρήσας ἀνελεῖν, εἶτα ἀνελὼν ἐπενέγκοις. πολλαπλασιάσεις τὸν λόγον δριμέως, λέγων οὕτως. εἰ μὲν τόδε ἐποίησας συγγνώμης ἄξιος. ἐπεὶ δὲ τόδε οὐκ ἔτι, καίτοι οὐδὲ τόδε. οὕτω γὰρ καὶ αἱ προσωποποιίαι, χώραν ἕξουσι μυρίαν. ἵνα δὲ μὴ πρὸς κορὴς εἶναι δόξῃς διὰ τῶν προσωποποιϊῶν πλήρων λόγοις θαυμα

φαρμάκων· ἐνταῦθα ὑποδιαιροῦντες τὸν τοῦ εἰδώ-
λου ἔρωτα λέγομεν· ἐρᾷ εἰδώλου· εἰ γὰρ ἀνδρὸς ἤρα
τινὸς, οὐκ ἂν αὐτὸν εἰσήγαγον τὴν αἰτίαν; εἰ γὰρ σοῦ
αὐτοῦ ἤρα οὐκ ἂν ἐπήγαγον αὐτὸν τὴν αἰτίαν; ταῦ-
τα ὑποδιαίρεσίς ἐστιν ἐκ τῶν μικροτέρων. τὸν γὰρ τοῦ
εἰδώλου ἔρωτα ὑποδιαιροῦμεν ἀπὸ τῶν μικροτέρων
εἰς ἄλλοις. ἀπὸ δὲ τῶν ὁμοίων οὕτως· εἰ γὰρ μὴ ἤρα
ἀλλ᾽ ἐνόσει νόσον ἄλλην τῷ σώματι, οὐκ ἂν καὶ τό-
τε σε ἔκρινα; καθόλου δὲ εἰ ἔφαμεν καὶ τῶν ὁμοί-
ων καὶ τῶν ἰδίων αἱ λεπταὶ ὑποδιαιρέσεις ἀναδέ-
ξονται τὰς προσωποποιΐας ἀναγκαίας οὔσας. ἃς
εἰ θέλοις καὶ περιόδοις καὶ παντὶ τρόπῳ ἔξεστί σοι
μηκύνειν. ἔστι δὲ ὑποδιαίρεσις καὶ ἐκ τοῦ μείζονος
ἐνίοτε λαμβανομένη, ἵνα μὴ ἀεὶ τοῖς λεπτοῖς
προσέχωμεν, συμβαίνει δὲ τοῦτο ὅταν ἀξιώμεθά
τι παρασχεῖν αὐτῷ μισθῷ φαινομένῳ, ἢ χάριτι, λέγον-
τες ὅτι οὐδὲ εἰ μείζονα ἐδίδου. οἷον ἔπεμψεν ἑκα-
τὸν τάλαντα Φίλιππος πρίασθαι βουλόμενος
τὸν Δημοσθένην. εἰς λεπτὸν ὑποτεμὼν ἐρεῖς, οὐδὲ
ἄλλον τινὰ τῶν τυχόντων ἔδωκα ἄν, μή τοί γε Δη-
μοσθένην. τὰ δὲ ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τοῦ μείζονος
οὐδὲ εἰ μυρία δίδοιη τάλαντα οὐδ᾽ ἂν πόλεις, οὐ-
δ᾽ ἂν ἔθνη ἀντὶ Δημοσθένους λήψομαι ἀλλ᾽ ἵνα μὴ
προσκορὲς εἴη τὸ ἐξ ὑποδιαιρέσεως ἀεὶ τῷ αὐτῷ
σχήματι εἰσαγόμενον, ἀλλαττέσθω τὰ σχήματα πο-
τὲ μὲν οὕτω λεγόντων· εἰ γὰρ τόδε ἐποίησας, οὐκ ἔ-
δει σε δοῦναι τιμωρίαν. ποτὲ δὲ οὕτως· ἐγὼ μὲν γὰρ

νοεῖται μὲν οὕτως· ἰσχὺν δὲ λαμβάνει ἀπὸ τοῦ λόγου· ἐπεὶ δύναται καὶ ὡς πνεῦμα ἀποταθῆναι κατὰ τὸ τοῦ ἀντιθέτου σχῆμα. δύνασαι δὲ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸ πνεῦμα ἕκαστον αὐτῶν ἐν κώλοις καὶ κατὰ περίοδον ἀπολαμβάνειν, καὶ δύναται ὡς πνεῦμα ἀποταθῆναι κατὰ τὸ τοῦ ἀντιθέτου σχῆμα, οὕτως· οἷον εἰ γὰρ μηδὲν προσήκοντας ἀπέκτεινας, εἰ γὰρ ἀλλοτρίους, εἰ γὰρ ὀθνείους, εἰ γὰρ ξένους, οὐκ ἂν ἠγανάκτησα καί ποτε; οὐκ ἂν ἐδυσχέρανα; οὐκ ἂν ἀπῄτησα τιμωρίαν; νῦν δὲ φιλτάτοις, οὓς ἐγέννησας, οὓς ἔθρεψας, ὑπὲρ ὧν ἔδει μάχεσθαι, ὑπὲρ ὧν ἔδει δεδιέναι μή τις αὐτοὺς ἄλλος ἀποκτείνῃ φθάσας, τοῦτο ἐποίησας; ἆρα τὸ τοιοῦτον ἄγος καταδεξαίμην; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. εἰ δὲ βούλει καὶ συνάγεται ὧδε· ἄλλως μὲν οὖν τις δικαίως ἂν ὑπόσχοι τιμωρίαν, εἰ καί τινα τῶν μὴ προσηκόντων ἀποκτείνοιεν. οὗτος δὲ ἰδίοις υἱεῖς τρεῖς ἀποκτείνας ἀφεθήσεται; δύναται δὲ καὶ ἑκάστη ὑποδιαίρεσις ὁρισθεῖσα χώραν προσωποποιΐας ἀναδέξασθαι. ποίκιλε δὲ τοῖς σχήμασιν. οἷον, εἰ γὰρ ἕνα ἀπέκτεινας οὐκ ἂν εἶπον καί ποτε ὅτι φόνος ἀσεβὴς σοι τετόλμηται; γίνεται δὲ ὑποδιαίρεσις ποτὲ μὲν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος, εἰς λεπτὸν τεμνομένου, ποτὲ δὲ ἐκ τῶν ὁμοίων λαμβανομένου. καὶ ἀπὸ μὲν αὐτοῦ τοῦ πράγματος, οὕτως, οἷον, προσῆλθε μάγος πατρὶ αἰτῶν θυγατέρα πρὸς γάμον, οὐκ ἔδωκεν. ὁρᾷ εἴδωλον ἡ κόρη, καὶ κρίνεται ὁ μάγος

φαρμάκων,

οὕτω γίνεται καὶ καλεῖται ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ προβλήματι διπλῆ συγκριτικὴ ἐπίστασις, περιττοτέραν δριμύτητα χαριζομένη αὐτῷ τῷ ἐνθυμήματι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΑΡΧΗΣ ἄχρι τέλους.

Τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἔστι μὲν τὸ συνεκτικώτατον τούτων τῶν κεφαλαίων· ἔνθεν γὰρ καὶ τὰ ἄλλα γίνεται κεφάλαια. ἔχει δὲ οὐ τὴν αὐτὴν κατασκευὴν τῶν ἐπιχειρημάτων, οἵαν καὶ τὰ λοιπά. οὐ γὰρ ἡ περίστασις κατασκευάζει τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἴδιος ἐπιχειρημάτων τόπος ἐστὶ τῶν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἡ ὑποδιαίρεσις καλουμένη. ἔστι δὲ ἡ ὑποδιαίρεσις ἡ τοῦ ἀθρόου πράγματος εἰς λεπτὸν τομὴ εὑρισκομένη πολλή, καὶ γίνεται οὕτως. εἴ τις τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους ὁρίσας ἑαυτῷ ὁλοσχερῶς καὶ ἀπαραλείπτως, καθ᾽ ἕκαστον ὄνομα τῶν λεγομένων ἐν αὐτοῖς δύναιτο ὑποδιαιρεῖν. οὕτω σχηματ. εἰ γὰρ μὴ τόδε ἐποίησας, ἀλλὰ μικρότερον. εἰ γὰρ μὴ τοσαῦτα ἐποίησας, ἀλλὰ ἐλάττονα. οἷον τρεῖς τις ἀπέκτεινε κατὰ τὸν τῶν ἀκρίτων νόμον υἱεῖς, καὶ ἀξιοῖ δημοσίᾳ τρέφεσθαι νόμου κελεύοντος τὸν ἄπαιδα δημοσίᾳ τρέφεσθαι, γενόμενος ἐν τοῖς ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους. οὕτω διασκοπήσεις ὅπου τρεῖς ἀπέκτεινεν υἱεῖς, τὸ τρεῖς ὑποδιαιρήσεις. εἰ γὰρ ἕνα ἀπέκτεινε, τὸ υἱεῖς ὑποδιαιρήσεις. εἰ γὰρ μὴ ἑαυτοῦ παῖδα, τὸ ἀπέκτεινεν ὑποδιαιρήσεις. εἰ γὰρ ἀπεκήρυξεν, αὐτὰ δὲ ταῦτα

εἴτις τὸ πρῶτον εἰπὼν ἐνθύμημα, καὶ παυσάμενος, εἶτα αὐτὸ ἐπαναλαβὼν πάλιν συνάψειε, καὶ δεύτερον προστιθεὶς τῷ πρώτῳ καθάπερ αὐτῷ λείπον τι προσεξευρών, οὐκ ἄλλο εὑρών. οἷον, καὶ ὁ μὲν περσῶν βασιλεὺς ἵνα πλεονεκτήσῃ, διώρυξεν. ἡμεῖς δὲ ἵνα μὴ πλεονεκτώμεθα. εἶτα ἐπαναλαβόντες πάλιν φαμὲν ὥσπερ ἐπενθυμούμενοι. καὶ ὁ μὲν ἐπειγόντων αὐτὸν μειζόνων, ὅμως τοῦ πλεονεκτεῖν ἕνεκεν ἐποίει τὰ χαλεπώτερα. ἡμεῖς δὲ οὐδενὸς ἄλλου καλοῦντος ἡμᾶς, ἢ ἵνα μὴ ζημιωθῶμεν τὸ πρᾶγμα οὐχ ὑποστησώμεθα; πολλάκις δὲ καὶ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἐπενθυμήματος ἰδίαν εὕρεσιν κατασκευάζει, τοῦ ἐνθυμήματος καθ᾽ αὐτὸ μὲν οὐκ ἀπαρτήσαντος. προσθήκης δέ τινος ἄλλης περιττοτέραν δριμύτητα χαριζομένης, αὐτῷ τῷ ἐνθυμήματι. οἷον εἰ λέγοι τις δεινὸν τὸ ἀδικεῖν πατρίδα. εἶτα ἐργάσαιτο ἐκ τοῦ ἐναντίου. χρὴ γὰρ ἀδικεῖν πολεμίους. εἶτα ἐνθύμημα θείη, ὅτι χαλεπώτερόν ἐστιν ὁ πολίτης ἀδικῶν τοῦ πολεμίου. ὅτι ὁ μὲν, διὰ τὸ γένος συγγνώμην ἔχει. ὁ δὲ, ἀποτείνει διὰ τὸ πολίτης εἶναι τὸ μισεῖσθαι. τούτῳ δὲ προσγένοιτο τῷ ἐνθυμήματι τὸ καὶ μάλιστα ἐὰν ὁ πολίτης φαίνηται τούτους ἀδικῶν, οὓς ἐδόκει πρότερον εὖ πεποιηκέναι. λοιπὸν τοῦτό ἐστι τὸ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἀληθινὸν ἐπενθύμημα μετὰ προσθήκης τινὸς περιττοτέραν δριμύτητα χαριζόμενον αὐτῷ τῷ ἐνθυμήματι. καὶ λοιπὸν

φέστερον ἐκθήσομαι· ὅτι καθ᾽ ἑκάστην ἐργασίαν τὰ ἐνθυμήματα εὑρίσκεται, σχῆμα μὲν ἔχοντα συγκριτικόν· εὕρεσιν δ᾽ ἐν τῇ συγκρίσει ἀπὸ τοῦ τόπου, ἢ χρόνου, ἢ τρόπου, ἢ προσώπου, ἢ αἰτίας, ἢ πράγματος· συμβήσεται γὰρ οὕτως ἐν ἐργασίᾳ μιᾷ καὶ δύο καὶ πλείονα εὑρεθῆναι ἐνθυμήματα· ἅπερ εὑρεθέντα δόξαν ἐπενθυμήματος παρέχει· ἐπενθύμημα γάρ ἐστι κυρίως ἐπιφθάνοντι ἐνθυμήματι ἕτερον ἐπινοούμενον ἐνθύμημα, οἷον τὸ παράδειγμα· καὶ γὰρ βασιλεὺς διώρυξε τὸν ἄθω· εἶτα τὸ ἐνθύμημα ὃ ῥητέον· ὅτι συγκριτικῶς πᾶν εὑρίσκεται συγκρινόμενον ἀπὸ τῆς ἐργασίας καὶ πρὸς αὐτὸ τεῖνον· οἷον καίτοι ἐκεῖνος μὲν ὄρος διήρει δυσκολώτερον πρᾶγμα· ἡμεῖς δὲ γῆν διασκάφομεν πρᾶγμα οὐ δυσχερές· εἶτα ἀπὸ τῆς αἰτίας, καίτοι ἐκεῖνος μὲν ἵνα πλεονεκτήσῃ· ἡμεῖς δὲ ἵνα μὴ πάσχωμεν κακῶς πλεονεκτούμενοι· τοῦτο ἐνθύμημά ἐστιν ἀπὸ τῆς αἰτίας εὑρεθέν· ἐπιφερόμενον δὲ τῷ πρώτῳ ἐνθυμήματι τῷ ὅτι ἐκεῖνο μὲν δυσχερέστερον, ἡμῖν δὲ ῥᾷδιον, ὅπερ εὑρεθὲν δόξαν ἐπενθυμήματος ἤνεγκε· καὶ μὴν ἔστιν ἄλλο ἐνθύμημα εὑρεῖν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ καιροῦ· καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐποίει ἐπείγοντος αὐτὸν τοῦ πολέμου παρέργῳ χρώμενος τῷ πράγματι· ἡμεῖς δὲ ἐν ἔργῳ θέασθαι τοῦτο δυνάμεθα· οὐκ ἀγνοητέον δὲ ὡς ἡ τοῦ λόγου μεταχείρησις τὸ ἐνθύμημα τὸ δεύτερον εὑρεθὲν ποιεῖ δοκεῖν ἐπενθύμημα εἶναι·

ἐπιχείρημα εἰς κατασκευὴν τῆς λύσεως ἀπὸ τῆς περιστάσεως. εἶτα ἐργάσασθαι ἀφ' ὧν τὴν ἐργασίαν ἔφαμεν γίνεσθαι τοῦ ἐπιχειρήματος. εἶτα τὸ ἐνθύμημα ἐπενεγκεῖν τῇ ἐργασίᾳ. οἷον κεφάλαιον ὑποκείσθω χαλεπὸν διορύξαι χερρόνησον. εἶτα ἡ λύσις ἀπὸ τῆς ἐνστάσεως. ὅτι οὐ χαλεπὸν τὸ διορύξαι. εἶτα ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ πράγματος. γῆν γὰρ ὀρύξομεν. παιδιὰ δὲ τὸ ὀρύσσειν. εἶτα ἐργασία ἐκ παραδείγματος. ὅτι καὶ βασιλεὺς περσῶν δεηθείς ποτε, διώρυξε τὸν ἄθω. εἶτα ἐνθύμημα εἰς τοῦτο. καίτοι ἐκεῖνος μὲν διώρυσσεν ὄρος. ἡμεῖς δὲ γῆν ὀρύξομεν. ὥσπερ γὰρ ἡ ἐργασία κατασκευάζει τὸ ἐπιχείρημα, οὕτω καὶ τὸ ἐνθύμημα κατασκευάζει τὴν ἐργασίαν. καὶ πάλιν ὥσπερ καθ' ἕκαστον ἐπιχείρημα ζητοῦμεν ἐργασίαν, οὕτω καὶ καθ' ἑκάστην ἐργασίαν ζητοῦμεν ἐνθύμημα. ὥστε εἰς ἄπειρον προχωρεῖν δύνασθαι τὴν δριμύτητα. εἰ ἡ λύσις μὲν εὐπορήσειεν ἐνστάσεώς τε καὶ αὐτῇ παραστάσεως. τούτων δὲ ἑκάστη πάλιν ἐπιχειρημάτων δύο ἢ καὶ τριῶν. τῶν δὲ ἐπιχειρημάτων ἑκάστου ἐργασιῶν ὁμοίως δύο, ἢ καὶ τριῶν. τῆς δὲ ἐργασίας ἑκάστης ἴδιον, ἐνθύμημα εὑρούσης πάλιν. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ πολλάκις ἐργασία μία πολλὰ εὑρίσκει ἐνθυμήματα. εἰ ζητοίη τις οὕτω καθ' ἑκάστην ἐργασίαν τὸ ἐνθύμημα ἀπὸ τῶν αὐτῶν περιστάσεων ζητήσει, ἀφ' ὧν ἐζήτησεν αὐτὰ ἐπιχειρήματα τοῦ τεθέντος κεφαλαίου, ἔτι ὃ λέγω σα-

τόδε. καὶ πολλάκις ἓν παράδειγμα οὐχ εὑρίσκεται, ἀλλὰ καὶ πλείονα. καὶ τοῖς μὲν ἀπείροις ἔδοξε πολλὰ εἶναι ἐπιχειρήματα. ἡμῖν δὲ οὐκ ἐπιχειρήματα, ἀλλ᾽ ἐργασίαι. καὶ ἡ ἐργασία ἀπὸ παραδείγματος μία. κἂν ᾖ τὰ παραδείγματα πολλά. καὶ ὁ Δημοσθένης εἶπέ που λέγων· οὐ δὴ θαυμαστὸν τὸ στρατευόμενος ἐκεῖνος καὶ παρὼν ἐφ᾽ ἅπασιν ἡμῶν μελλόντων καὶ ῥαθυμούντων περιγίνεται. τοῦτό ἐστιν ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ πράγματος. εἶτα ἐργασίᾳ κέχρηται ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ μηδὲν ὧν ποιοῦντες ἡμεῖς τοῦ πάντα ἃ προσήκει ποιοῦντος περιῆμεν. ἂν δὲ λέγῃς καλὸν τὸ τιμᾶν γονέας, ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ πράγματος. ἐπιφέρῃς δὲ καὶ γὰρ τὰ θηρία τοῦτο ποιεῖ, ἐκ παραβολῆς ἐργασίαν τῷ ἐπιχειρήματι δίδως. κἂν λέγῃς, ἐπιχείρημα πάλιν ἔξεστι τῇ πόλει παρ᾽ ἑαυτῇ ποιεῖν ὃ βούλεται. εἶτα ἐπιφέρῃς· καὶ γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις ἔξεστιν ἑκάστῳ δεσπότῃ ποιεῖν ἃ βούλεται, ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ μικροτέρου λέγεις.

ΠΕΡΙ ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΟΣ.

Τὸ δὲ ἐνθύμημα δόξαν δριμύτητος ἀποφέρεται μείζονα. γνωσθὲν ὅτι τέ ἐστι καὶ ὅπως εὑρίσκεται, καὶ ὅπου. καὶ γὰρ ἡ τάξις αὕτη τὴν τῆς δριμύτητος δόξαν ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ προστίθησι. δεῖ γὰρ τεθέντος κεφαλαίου λῦσαι πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐνστάσεως ἢ ἀντιπαραστάσεως. εἶτα προσλαβεῖν τὸ

λύσεως, οὕτω δεησόμεθα πάλιν ἐργασίας εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος. ἐργάζεται δὲ πᾶν ἐπιχείρημα ἀπὸ τούτων ἃ δοκοῦσι εἶναί τινες ἐπιχειρήματα, οἷον ἀπὸ παραβολῆς, ἀπὸ παραδείγματος, ἀπὸ μικροτέρου, ἀπὸ μείζονος, ἀπὸ ἴσου, ἀπὸ ἐναντίου. καὶ ἡ μὲν γένεσις τῶν ἐπιχειρημάτων ἀπὸ περιστάσεως. ταῦτα δὲ οὐ καθ᾽ ἕκαστον κεφάλαιον ζητηθήσεται, ἀλλὰ καθ᾽ ἕκαστον ἐπιχείρημα. ὥσπερ δὲ κεφαλαίου τεθέντος εἰς τὴν λύσιν ἢ κατασκευήν, πολλάκις μὲν πολλῶν εὐποροῦμεν ἐπιχειρημάτων, πολλάκις δὲ ὀλίγων. οὕτω καὶ ἐπιχειρήματα εὑρεθέντα πολλάκις μὲν ἀπὸ τῆς ἐργασίας, εἰς κατασκευὴν εὑρέθη τοῦ ἐπιχειρήματος πλείονα, πολλάκις δὲ ἐλάττονα. οἷον τὸ ἐπιχείρημα, ἔστω εἰ τύχοι ἀπὸ προσώπου. πολλάκις μὲν εἰς κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ ἀπὸ τοῦ προσώπου εὕρηται ἐργασία ἐκ παραδείγματος μόνον. πολλάκις δὲ καὶ ἐκ παραδείγματος καὶ ἐκ παραβολῆς. πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου. πολλάκις δὲ καὶ ἐκ πλειόνων. θῶμεν δὲ καὶ ἐπὶ παραδείγματος, οὐ δεῖ καινοτομεῖν κεφάλαιον. ἡ λύσις ὅτι δεῖ καινοτομεῖν. εἰ συμφέροι ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ προσώπου. ὅτι δεῖ καινοτομεῖν ἀθηναίους ὄντας. καινοτόμοι γάρ ἐσμεν. εἶτα ἐργασία ληφθεῖσα ἐκ παραδείγματος εἰς κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου, ὅτι ἀθηναῖοι καινοτόμοι. καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκαινοτόμησαν τὸ δὲ καὶ

τόδε. καὶ πολλάκις ἓν παράδειγμα οὐχ εὑρίσκεται, ἀλλὰ καὶ πλείονα. καὶ τοῖς μὲν ἀπείροις ἔδοξε πολλὰ εἶναι ἐπιχειρήματα. ἡμῖν δὲ οὐκ ἐπιχειρήματα, ἀλλ' ἐργασίαι. καὶ ἡ ἐργασία ἀπὸ παραδείγματος μία. κἂν ᾖ τὰ παραδείγματα πολλά. καὶ ὁ Δημοσθένης εἶπέ που λέγων· οὐ δὴ θαυμαστὸν τὸ στρατευόμενος ἐκεῖνος καὶ παρὼν ἐφ' ἅπασιν ἡμῶν μελλόντων καὶ ῥαθυμούντων περιγίνεται. τοῦτό ἐστιν ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ πράγματος. εἶτα ἐργασίᾳ κέχρηται ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν εἰ μηδὲν ὧν ποιοῦντες ἡμεῖς τοῦ πάντα ἃ προσήκει ποιοῦντος περιῆμεν. ἂν δὲ λέγῃς καλὸν τὸ τιμᾶν γονέας, ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ πράγματος. ἐπιφέρῃς δὲ καὶ γὰρ τὰ θηρία τοῦτο ποιεῖ, ἐκ παραβολῆς ἐργασίαν τῷ ἐπιχειρήματι δίδως. κἂν λέγῃς, ἐπιχείρημα πάλιν ἔξεστι τῇ πόλει παρ' ἑαυτῇ ποιεῖν ὃ βούλεται. εἶτα ἐπιφέρῃς· καὶ γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις ἔξεστιν ἑκάστῳ δεσπότῃ ποιεῖν ἃ βούλεται, ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ μικροτέρου λέγεις.

ΠΕΡΙ ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΟΣ.

Τὸ δὲ ἐνθύμημα δόξαν δριμύτητος ἀποφέρεται μείζονα. γνωσθὲν ὅτι τέ ἐστι καὶ ὅπως εὑρίσκεται, καὶ ὅπου· καὶ γὰρ ἡ τάξις αὕτη τὴν τῆς δριμύτητος δόξαν ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ προστίθησι. δεῖ γὰρ τεθέντος κεφαλαίου λῦσαι πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐνστάσεως ἢ ἀντιπαραστάσεως· εἶτα προσλαβεῖν τὸ

λύσεως, οὕτω δεησόμεθα πάλιν ἐργασίας εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος. ἐργάζεται δὲ πᾶν ἐπιχείρημα ἀπὸ τούτων ἃ δὴ ποιοῦσιν εἶναί τινες ἐπιχειρήματα· οἷον ἀπὸ παραβολῆς, ἀπὸ παραδείγματος, ἀπὸ μικροτέρου, ἀπὸ μείζονος, ἀπὸ ἴσου, ἀπὸ ἐναντίου. καὶ ἡ μὲν γένεσις τῶν ἐπιχειρημάτων ἀπὸ περιστάσεως. ταῦτα δὲ οὐ καθ᾽ ἕκαστον κεφάλαιον ζητηθήσεται, ἀλλὰ καθ᾽ ἕκαστον ἐπιχείρημα. ὥσπερ δὲ κεφαλαίου τεθέντος εἰς τὴν λύσιν ἢ κατασκευὴν, πολλάκις μὲν πολλῶν εὐποροῦμεν ἐπιχειρημάτων, πολλάκις δὲ ὀλίγων. οὕτω καὶ ἐπιχειρήματα εὑρεθέντα πολλάκις μὲν ἀπὸ τῆς ἐργασίας εἰς κατασκευὴν εὑρέθη τοῦ ἐπιχειρήματος πλείονα, πολλάκις δὲ ἐλάττονα. οἷον τὸ ἐπιχείρημα. ἔστω εἰ τύχοι ἀπὸ προσώπου. πολλάκις μὲν εἰς κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ ἀπὸ τοῦ προσώπου εὕρηται ἐργασία ἐκ παραδείγματος μόνον. πολλάκις δὲ καὶ ἐκ παραδείγματος καὶ ἐκ παραβολῆς. πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου. πολλάκις δὲ καὶ ἐκ πλειόνων. θῶμεν δὲ καὶ ἐπὶ παραδείγματος, οὐ δεῖ καινοτομεῖν κεφάλαιον. ἡ λύσις ὅτι δεῖ καινοτομεῖν εἰ συμφέροι ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ προσώπου. ὅτι δεῖ καινοτομεῖν ἀθηναίοις ὄντας. καινοτόμοι γάρ ἐσμεν. εἶτα ἐργασία ληφθεῖσα ἐκ παραδείγματος εἰς κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου, ὅτι ἀθηναῖοι καινοτόμοι. καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκαινοτόμησαν τόδε καὶ

νοημάτων καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων ἀμύθητος καὶ πολλὴ γίγνεται ζητούντων ἡμῶν, εἴτε τὴν ἔνστασιν πρώτην θείημεν, εἴτε τὴν ἀντιπαράστασιν, καὶ εἰς ἐκείνην πρῶτον τὴν προκειμένην ἀπὸ τῆς προτάσεως ζητούντων τὰ νοήματα, εἶτα εἰσαγαγόντων τὴν ἑτέραν· καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς προτάσεως ζητοῦντας τὰ ἐπιχειρήματα, καὶ εἰς ἄπειρον οὗτος ὁ λογισμὸς τὰ νοήματα ἐξάγει. εἰ γὰρ ἡ ἔνστασις εὕροι δύο ἐπιχειρημάτων πίστεις, καὶ ἡ ἀντιπαράστασις δύο, καὶ εἰς ἕκαστον ἐπιχείρημα ἐργασίαν δῶμεν, καὶ καθ' ἑκάστην ἐργασίαν αὖθις ἐνθύμημα, τῷ ὄντι εἰς ἄπειρον ὁ τοιοῦτος λογισμὸς τὰ νοήματα ἐξάγει. τοῦτο δὲ ἀπορήσασα ὀλιγάκις ἡ τέχνη πάσχει· ἤδη δὲ ἠρκέσθησαν οἱ παλαιοὶ πολλάκις καὶ δίχα τῶν ἐπιχειρημάτων ἐν ταῖς λύσεσιν αὐτῷ τῷ ἐνστατικῷ καὶ ἀντιπαραστατικῷ μόνοις χρήσασθαι, ὡς μυριάκις ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐπιδείξομεν. τάξιν δὲ οὐκ ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει τί πρῶτον θετέον, ἔνστασιν ἢ ἀντιπαράστασιν, ἀλλὰ τὸ παραδοξότερον αὐτῶν καὶ βιαιότερον δεύτερον πράττεται. πάσχει δὲ τοῦτο ποτὲ μὲν ἡ ἔνστασις, ποτὲ δὲ ἡ ἀντιπαράστασις.

ΠΕΡΙ ΕΡΓασίας ἐπιχειρημάτων.

Ὥσπερ τοίνυν τῆς λύσεως εὑρεθείσης καθ' ἕκαστον κεφάλαιον ἢ ἐκ τῆς ἐνστάσεως ἢ ἀντιπαραστάσεως δεόμεθα τῶν ἐπιχειρημάτων εἰς κατασκευὴν τῆς

τηγόρεις· ἠρκέσθη γὰρ τῷ ἀπὸ τοῦ χρόνου αὐτίχα δρίματι νικῆσαι τὴν ὑποφορὰν, νῦν οὖν κατηγορεῖς, δέον δὲ ὅτε ἐκρινόμην καὶ τὰς εὐθύνας ἐδίδουν.

ΠΕΡΙ ΕΝΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ.

Ιστέον ὅτι τὴν ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν ἐναντία κεφάλαια τῆς ἀντιλήψεως ἡ διαιρετικὴ παρέδωκε τέχνη· οἷον ἐξῆν μοι κτεῖναι τὸν υἱόν· ἀντιληπτικὸν τὸ κεφάλαιον· εἶτα ἡ ἔνστασις· οὐκ ἐξῆν· εἶτα ἡ ἀντιπαράστασις· εἰ δὲ καὶ ἐξῆν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ τῆς μητρός· καὶ πάλιν, ἀνεύθυνος ὢν λόγοις, τὸ κεφάλαιον, ἀλλ' οὐκ ἀνεύθυνος· ἡ ἔνστασις· εἰ δὲ καὶ ἀνεύθυνος οὐχ ἵνα ὑβρίζῃς τὴν πόλιν· ἡ ἀντιπαράστασις· χρὴ δὲ ὑμᾶς καθέκαστον τῶν κεφαλαίων ἐν πάσῃ στάσει πειρᾶσθαι τὰς μάχας, καὶ τὰς κατασκευὰς κατ' εἰκόνα τῆς ἐνστάσεως καὶ ἀντιπαραστάσεως εἰσάγειν· πάντως γὰρ δυοῖν θάτερον, ἢ τὸ τῆς ἐνστάσεως, ἢ τὸ τῆς ἀντιπαραστάσεως, βιαιότατον ἀποδείκνυσι τὸν ῥήτορα· οἷον ἐὰν λέγωμεν, ὅτι δεῖ καινοτομεῖν, κεφάλαιον· εἶτα λέγωμεν, ὅτι καὶ καινοτομεῖν προσήκει· ὢν τῷ συμφέροντι· τοῦτο γὰρ ἀντιπαραστατικῶς εἰσάξομεν· εἶτα ὅτι μὴ δεῖ καινοτομεῖν· τοῦτο ἐνστατικῶς· καὶ πάλιν ὅτι δύσκολον τόδε ποιῆσαι κεφάλαιον, ἀλλ' οὐ δύσκολον, ἐνστατικῶς· εἰ δὲ δύσκολον ποιητέον, ἀντιπαραστατικῶς· ἅμα γάρ τοι καὶ ἡ εὐπορία τῶν

κρίσεων ἐλέγχοις παρέχεσθαι παρ' ὑμῖν τοῖς δημοκρατουμένοις· τοῦτο γάρ ἐστι κοινὸν καὶ τοῦ προσώπου τῶν δημοκρατουμένων, καὶ τοῦ τόπου ἔνθα ἐστὶν ἡ δημοκρατία. καὶ πάλιν δεῖ λόγων εὐθύνας εἶναι παρ' ἡμῖν τοῖς δημοκρατουμένοις· κοινὸν γάρ ἐστιν ὡς ἔφην ἀμφοῖν. ταῦτα δὲ ταῦτα ἐξεθέμην, ὅπως εἰδείημεν καὶ τὰς εὐπορίας μὴ πολλὰς εἶναι δοκεῖν. ἃς ὑποβάλλει τὰ ἐπιχειρήματα ὅταν ἐξῇ πολλὰ λαβεῖν καὶ τὰς ἀπορίας. καὶ ὅτι μὴ παρ' ὑμᾶς ἀπαιτεῖ τὰ νοήματα νομίζειν προσήκει. καὶ μάλιστα ὅταν ἓν νόημα, καὶ ἓν ἐπιχείρημα ἐπικρατῇ πολλῶν γενέσεων· τὸ γὰρ πρᾶγμά ἐστι τὸ πάσχον τὴν ἀπορίαν, ἢ ἀναδεχόμενον τὴν ἀπορίαν. ὁ μέντοι τεχνίτης εἰς τὴν θεωρίαν ἀποβλέπων, εἴσεται περί τι συμβαίνει ἡ ἀνάγκη. ὥστε εἰδέναι τοῦτο καὶ μὴ λυπεῖσθαι αὐτόν, καθάπερ ἀνοήτου μὴ δυναμένης τῆς τέχνης ὑποβαλεῖν τῷ πράγματι ἐπιχειρήματα, αὐτός ἐστιν ἐν στενῷ κομιδῇ τῆς εὐπορίας τοῦ νοήματος. ἔστι δὲ τῷ προσώπῳ τῆς μεταποιήσεως καὶ τὰ πλήθη συστεῖλαι τοῦ νοήματος καὶ τὰ ἄπορα ἐκτεῖναι, καὶ πολλὰ ποιῆσαι τὰς κατὰ τὴν ἑρμηνείαν θεωρίας. ἐπεὶ μὴ δὲ δημοσθένης ᾐδέσθη πολλάκις ἑνὶ χρησάμενος ἐπιχειρήματι. καὶ ποτὲ μὲν αὐτὸ τρέψας καὶ μεταποιήσας, ὡς ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας τῷ πρώτῳ τὸ μεταστατικόν. ποτὲ δὲ μὴ δὲ ἐργασάμενος, ὡς ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου· ἀλλ' ἀδίκως φησὶν ἦρξας, εἶτα παρὼν ὅτε με εἰσήγαγον οἱ λογισταὶ διὰ τί οὐ κα-

τοῦ τόπου· ἀεὶ γὰρ ἀθηναῖοι καινοτόμοι· καὶ δεῖ καινοτομεῖν κατὰ φιλίππου τι προϊόντας· καινοτόμος γὰρ καὶ φίλιππος· δεῖ δὲ μιμεῖσθαι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιχειρήσεις ἐν τῷ πολέμῳ· καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα· καὶ πάλιν, ὅτι χαλεπὸν διορύσαι χερόννησον· καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ τόπου ἐπιχείρημα· μακρὰ γὰρ ἀθηναίων χερόννησος· καὶ πάλιν χαλεπὸν διορύξαι χερόννησον· μέγας γὰρ ὁ τόπος, ὃν ἀξιοῦσι διορύξαι πέντε καὶ τετταράκοντα σταδίων· εὑρίσκεται δὲ πολλάκις οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς αἰτίας· οἷον συμβουλεύει ὁ θεμιστοκλῆς ἐν τῇ θαλάσσῃ μυεῖν· ἀλλὰ δέος μὴ ἀποστῇ βασιλεὺς μυουμένων ἢ μάχῃ· οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς αἰτίας, ἵνα μὴ δόξῃ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβὴς εἶναι, κωλύων γενέσθαι μυστήρια· καὶ πάλιν, οὐκ ἀποστήσεται, ἵνα μὴ ἀσεβήσας ἡττηθῇ· ἔστι γὰρ ἴδιον μὲν τὸ ἵνα μὴ δόξῃ ἀσεβὴς εἶναι ἴδιον δὲ ἵνα μὴ ἀσεβήσας ἡττηθῇ· ἐπεὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ φυλάξεταί τις ἀσεβὴς εἶναι δοκεῖν· καὶ μηδὲν διὰ τοῦτο φανερὸν ἤδη φοβῆται κακόν· καὶ ὅλως εὑρίσκεται ἐπιχείρημα πανταχόθεν πλὴν οὐκ ἀεί, σπανιάκις δέ γε· ὡς περὶ τοίνυν τοῦ τὸ ἴσμεν, ὅτι πολλάκις ἡ μία γένεσις τοῦ ἐπιχειρήματος, δύο καὶ τρία παρὰ τὸ τυχὸν εὑρίσκει ἐπιχειρήματα οὕτως· ἰστέον ὅτι καὶ πολλάκις ἓν ἐπιχείρημα εὑρίσκεται κοινὸν· καὶ δύο καὶ τριῶν γενέσεων, ὡς δύνασθαι τὸ αὐτὸ δοκεῖν εἶναι καὶ καιροῦ καὶ τόπου, ἢ αἰτίας καὶ πράγματος, ἢ προσώπου καὶ τόπου· οἷον, ὅτι καὶ δεῖ τῶν

δεῖ ἐν πολέμῳ καινοτομεῖν. καινοτόμον γὰρ πρᾶγμα ὁ πόλεμος, καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τεχνᾶται τὰ πολλά. κεφάλαιον ἕτερον ἐμπίπτει πάλιν. ὅτι δύσκολον διορύξαι χερρόνησον. εἶτα ἀπὸ τοῦ πράγματος. αὐτὸ γὰρ τὸ διορύσσειν δύσκολον. εἶτα ἀπὸ τοῦ προσώπου. ὅτι καὶ ἀθηναίοις δύσκολον τοῖς ἀήθεσιν. εἶτα ἀπὸ τοῦ τόπου. ὅτι καὶ μακρὰν ἀπὸ τῆς πατρίδος δύσκολον. εἶτα ἀπὸ τοῦ καιροῦ. ὅτι καὶ ἐν πολέμῳ δύσκολον ταῦτα ποιεῖν. ἡ λύσις οὐ δύσκολον. τό, τε γὰρ πρᾶγμα ῥᾴδιον καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, εἶτα ὅτι καὶ ἀθηναίοις ταῦτα ῥᾴδια. αἱ μὲν οὖν γενέσεις τῶν ἐπιχειρημάτων αὗται. πολλάκις δὲ ἀπὸ μιᾶς γενέσεως καὶ δύο καὶ τρία εὑρίσκεται τὰ ἐπιχειρήματα. οἷον ἀπὸ τοῦ προσώπου. ὅτι μὴ ὁ δεῖνα τόδε ἐποίησεν. ἔστι γὰρ τοῦτο τοῦ ποιοῦντος. εἶτα ὅτι μὴ δὲ κατὰ τῶνδε ἐποίησεν. ἔστι γὰρ ἀπὸ προσώπου καθ᾽ ὧν δοκεῖ πεποιηκέναι. εἶτα ὅτι μὴ δὲ ὑπὲρ τῶνδε ἐποίησεν. ἔστι γὰρ ἀπὸ προσώπων τῶν δι᾽ οὓς κρίνεταί τις. οἷον ἐπὶ παραδειγμάτων, ὅτι οὐκ εἰκὸς ἐθελῆσαι προδοῦναι περικλέα τὸν σώετὸν τὸν οὕτω λαμπρὸν καὶ μέγαν καὶ στρατηγὸν καὶ ἔνδοξον. ἀπὸ τοῦ περικλέους τοῦτο, ὅτι μὴ δὲ εἰκὸς ἐθελῆσαι προδοῦναι ἀθηναίοις τοὺς τιμῶντας αὐτόν. ἄλλο πρόσωπον. ὅτι μὴ δὲ εἰκὸς ἐθελῆσαι προδοῦναι λακεδαιμονίοις τοῖς ἐχθροῖς τοῖς ἐπιβουλεύσασιν αὐτῷ. καὶ τοῦτο ἄλλο πρόσωπον. καὶ πάλιν, δεῖ καινοτομεῖν ἀθηναίοις. ἀπὸ τοῦ προ-

τε ἐξιόντος· καὶ ὁ δημοσθένης ἐν τῷ περὶ παραπρεσβείας, ἀνεύθυνός φησιν ἐπὶ λόγοις, εἶτα οὐκ ἀνεύθυνος· καὶ πρῶτον ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ πράγματος· οὐδὲν γὰρ πρᾶγμα ἀνεύθυνον ᾧ πρόσεστιν ἀδίκημα· εἶτα ἀπὸ τοῦ προσώπου· ὅτι καὶ ῥήτωρ ἀνεύθυνος ἐπὶ λόγοις οὐκ ἂν εἴη· ἕκαστος γὰρ ὧν ἐστι κύριος τούτων τὰς εὐθύνας δίδωσιν· εἶτα ἀπὸ τοῦ τόπου· ὅτι καὶ ἐν δημοκρατίᾳ οὐδεὶς ἀνεύθυνος ἐν λόγοις· οἷς γὰρ ἐστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία πῶς ἂν οὗτοι μὴ ὦσιν ἀληθεῖς, ἀσφαλῶς ἐστι πολιτεύεσθαι· καὶ καθάπαξ ὡς ἔφημεν ταῦτα τὰ κεφάλαια οὕτω καὶ ἀνασκευασθήσεται καὶ κατασκευασθήσεται· οἷον συνεχῶς κατατρέχει χερόννησον φίλιππος, καὶ γράφει δημοσθένης διορύξαι τὸν ἰσθμόν· κεφάλαιον· καινὰ γράφεις· καινοτομεῖν δὲ οὐ δεῖ πρῶτον ἀπὸ τοῦ πράγματος· πονηρὸν γὰρ ἡ καινοτομία· εἶτα ἀπὸ τοῦ προσώπου· ὅτι καὶ μὴ δεῖ καινοτομεῖν ἀθηναίοις τοῖς συνετοῖς, καὶ τοῖς ἀρχαίοις ἀεὶ καὶ νόμοις καὶ ἤθεσι χρωμένοις· εἶτα ἀπὸ τοῦ καιροῦ· ὅτι μὴ δεῖ ἐν πολέμῳ καινοτομεῖν· ἀγαπητὸν γὰρ εἰ καὶ τὰ συνήθη φυλάττων τις ἐν ἐκείνῳ σωθήσεται· δεῖ καιοντομεῖν· ἡ λύσις· εἶτα ἀπὸ τοῦ πράγματος· καλὸν γὰρ τὸ καινοτομεῖν, καὶ ὁ βίος ἀεὶ καινοτομεῖται τοῖς πράγμασι· καὶ διὰ τοῦτο βελτίων γίνεται· εἶτα καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου· δεῖ καινοτομεῖν ἀθηναίοις· ὡς νεωτεροποιοὶ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς ἐπαινούμεθα· εἶτα ἀπὸ τοῦ καιροῦ· ὅτι καὶ

ἐν ἀθήναις, ὅπου καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων πλέον ἰσχύει τῶν μαρτύρων· ὡς ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου φησὶν αἰσχίνης, ὅτι καὶ τοῖς ξένοις οὐκ ἀπὸ τῶν μαρτύρων ἐν τοῖς δήμοις, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀληθείας εὑρίσκεται. καὶ ἐπὶ τῆς βουλήσεως ὁμοίως τὸ κεφάλαιον ὁρίσαντες, τρεπόμεθα πάλιν ἐπὶ τὰ ἐπιχειρήματα, ὅτι οὐκ εἰκὸς ἐθελῆσαι προδοῦναι περικλέα. ἀπὸ τοῦ πράγματος. ὅτι οὐκ εἰκὸς ἐθελῆσαι προδοῦναι περικλέα. φαῦλον γὰρ πρᾶγμα ἡ προδοσία, καὶ ὁ μηδεὶς ἂν ἡδέως ὑποσταίην ἐνέχων, καὶ ὅτι ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγαθῶν, οὐκ ἂν πονηρὸν πρᾶγμα εἱλόμην. εἶτα ἀπὸ προσώπου, οὐκ ἂν ἠθέλησα προδοῦναι περικλῆς ὢν φιλόπολις ἀεὶ καὶ φιλαθήναιος, καὶ κρείττων χρημάτων. εἶτα ἀπὸ τῆς αἰτίας. οὐκ ἂν ὑμᾶς προὔδωκα. οὐ γὰρ ἐδεόμην χρημάτων πλούσιος ὤν, οὐδὲ ἐμισούμην παρ᾽ ὑμῶν, ἀλλ᾽ ἐθαυμαζόμην. εἶτα ἀπὸ τοῦ χρόνου. ὅτι μὴ δὲ προδοῦναι ἂν ἠθέλησα νῦν ἔχων τηλικαύτην δόξαν καὶ τοσαύτην. καὶ ἡ δύναμις. ὅτι οὐκ ἐὰν ἠδυνήθην προδοῦναι. καὶ πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ πράγματος. ὅτι προδοσία πρᾶγμα δύσκολον, καὶ οὐ ῥαδίως πραχθῆναι δυνάμενον. εἶτα ἀπὸ τοῦ προσώπου. ὅτι καὶ περικλεῖ δύσκολον, ὃς ἐν προσχήματι τιμῆς ἀεὶ πρὸς ἀθηναίους ὢν φυλάττεται κρύφα μηδὲν πρᾶξαι δυνάμενος. εἶτα ἀπὸ τοῦ χρόνου. ὅτι καὶ τότε δύσκολον, ὅτε ἡ πόλις ἐφυλάττετο, μήτε εἰσιόντος τινός, μή-

φάλαιον ὁρίσας. εἶτα ἐπιφόρων ἐπιχείρημα. παντὸς γὰρ πράγματος κρινομένου δεῖ τοὺς ἐλέγχους παρέχεσθαι. δίκαιον γὰρ τοῦτό γε. εἶτα ἀπὸ τοῦ προσώπου, ὅτι καὶ δεῖ πολυκλέα μὴ ἄνευ μαρτύρων κρίνεσθαι προδοσίας. εἶτα ἀπὸ τοῦ τόπου ὅτι καὶ μὴ δεῖ ἐν δημοκρατίᾳ ἄνευ μαρτύρων τὰς κρίσεις γίνεσθαι. εἶτα ἀπὸ τῆς αἰτίας. ὅτι διὰ τοῦτο δεῖ μάρτυρας παρέχεσθαι τοῦ πολυκλέους τῆς προδοσίας, καὶ ἀπαιτεῖν. ἵνα τοῦτο προεγνωκότες οἱ κατήγοροι μὴ συκοφαντῶσι προπετῶς, γινώσκοντες ὅτι συκοφαντίας ἁλώσονται προπετῶς κατηγοροῦντες, ἐὰν μὴ παρέχωσι μάρτυρας. ἢ δὲ ἀντιλέγοιμεν μὴ δεῖν μάρτυρας παρέχεσθαι, καὶ τότε ὁμοίως ἐπὶ τὴν ἀντίστασιν βαδιούμεθα, λέγοντες καὶ πρῶτον μὲν τὸ κεφάλαιον ὁρίζοντες, οὐ δεῖ μάρτυρας παρέχεσθαι τῆς προδοσίας τῆς πολυκλέους. εἶτα ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ πράγματος. πᾶν γὰρ πρᾶγμα, ᾧ πρόσεστιν ἀδίκημα κρύφα πράττεσθαι πρὸς τῶν πονηρῶν. ἵνα μὴ κατάφοροι γινόμενοι διδῶσι τιμωρίας. εἶτα ἀπὸ τοῦ προσώπου. ὅτι καὶ μαρτυρεῖν οὐδεὶς ἐθελήσει, κατὰ πολυκλέους, φοβούμενος τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός. εἶτα ἀπὸ τῆς αἰτίας. ὅτι καὶ μὴ δεῖν μάρτυρας ζητεῖν πάντων τῶν ἀδικημάτων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν εἰκότων κρίνειν. ἢ δὲ μὴ πειράσονται πάντες ἄνευ μαρτύρων ἐπιτίθεσθαι, ὡς ἐξ οὐδενὸς ἄλλου ἁλωσόμενοι πλὴν τούτου. εἶτα ἀπὸ τοῦ τόπου. ὅτι καὶ

πράγμασι, καὶ δίκαις καὶ ὑποθέσεσι καὶ βίῳ, τόπος, χρόνος, τρόπος, πρόσωπον, αἰτία, πρᾶγμα. προστιθέασι δὲ οἱ φιλόσοφοι καὶ ἕβδομόν τι τὴν ὕλην, ἣν ὁ ῥήτωρ οὐκ ἰδίᾳ χωρίσας ἔχει. πιθανῶς δὲ ἐπιμερίζει τῶν ἄλλων ἑκάστῳ ὅπου αὐτὴ καὶ δύναται. εἴτε οὖν ἀξιοῖμεν γενέσθαι τι φήσομεν ἐπιχειροῦντες δεῖν αὐτὸ γενέσθαι. καλὸν γὰρ εἶναι ἢ διὰ τὸν τόπον, ἢ διὰ τὸν χρόνον, ἢ διὰ τὸν τρόπον, ἢ διὰ τὸ πρόσωπον, ἢ διὰ τὴν αἰτίαν, ἢ διὰ τὸ πρᾶγμα. εἴτε αὖ πλέγοιμεν ἀξιοῦντες μὴ δεῖν γενέσθαι, φήσομεν μὴ δεῖν αὐτὸ πραχθῆναι. φαῦλον γὰρ εἶναι ἢ διὰ τὸν τρόπον, ἢ διὰ τὸν χρόνον, ἢ διὰ τὸν τόπον, ἢ διὰ τὸ πρόσωπον, ἢ διὰ τὴν αἰτίαν, ἢ διὰ τὸ πρᾶγμα. εἴτε ἐπὶ τοῦ παρεληλυθότος. εἴτε ἐπὶ τοῦ μέλλοντος. πραχθήσεται δὲ διὰ τὸν τρόπον ἢ χρόνον καὶ τὰ ἑξῆς. ἢ οὐ πραχθήσεται διὰ τὸν τρόπον ἢ χρόνον καὶ τὰ ἑξῆς. καταμάθωμεν δὲ καὶ ἐπὶ παραδείγματος ἀφ' ὧν πάντα σαφῆ γίνεται. οἷον ἐπὶ τοῦ στοχασμοῦ πρῶτον ἐμπίπτει κεφάλαιον, παραγραφικόν, εἶτα ἡ τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις. εἰ μή τι πρὸ αὐτῆς παραδόξως ἕτερον εὑρεθείη, καθὰ συμβαίνει πολλάκις. ἔστω δὲ πρόβλημα ὁ Περικλῆς ὁ κρινόμενος προδοσίας. ὅτι μὴ ἐδῄωσεν αὐτοῦ τοὺς καρποὺς Ἀρχίδαμος. εἴτε γὰρ ἀπαιτοίη τοὺς μάρτυρας, ὁ Περικλῆς ἐπιχειρήσει λέγων τῇ τῶν ἐλέγχων ἀπαιτήσει, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ πράγματος, ὅτι δεῖ ἐλέγχοις παρέχεσθαι προδοσίας, τὸ κε-

οὖσαν, ἡμᾶς δὲ οὔ φησι δικαίως αὐτὸν ἀπαιτεῖν· οὐ γὰρ ἡμετέραν οὖσαν οὔτε λαβεῖν, οὔτε νῦν ἔχειν. ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοιούτοις λόγοις, ὅτε πρὸς αὐτὸν ἐπρεσβευόμεθα. τοῦτο ὅλον πρότασις. εἶτα ἡ ὑποφορά. ὡς λῃστὰς ἀφελόμενος ταύτην τὴν νῆσον ἐκτήσατο. καὶ προσήκειν αὐτὴν αὐτοῦ εἶναι. τοῦτο ἡ ὑποφορά. τοῦτον δὲ τὸν λόγον ὡς οὐκ ἔστι δίκαιος οὐ χαλεπόν ἐστιν, αὐτοῦ ἀφελέσθαι. τοῦτο ἡ ἀντιπρότασις. ἅπαντες γὰρ οἱ λῃσταὶ τοῖς ἀλλοτρίοις τόποις καταλαμβάνοντες καὶ τούτοις ἰσχυροὺς ποιούμενοι, ἐντεῦθεν τοῖς ἄλλοις κακῶς ποιοῦσιν. ὁ δὴ τοὺς λῃστὰς τιμωρησάμενος καὶ κρατήσας οὐκ ἂν δή που εἰκότα λέγοι, εἰ φαίη ἃ ἐκεῖνοι ἀδίκως καὶ ἀλλότρια εἶχον, ταῦτα ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. τοῦτο ἡ λύσις, καὶ ἡ τοῦ κεφαλαίου εἰσαγωγὴ ἐκ τῶν τεττάρων πεπλήρωται, προτάσεως, ὑποφορᾶς, ἀντιπροτάσεως, λύσεως.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ.

Εἴτε οὖν εἰσάγοιμεν ἡμεῖς κεφάλαιον, εἴτε τεθὲν λύοιμεν, δεῖ ζητεῖν τὰ ἐπιχειρήματα. ὅθεν εὑρεθήσεται καὶ ἀπὸ τρόπων ὁπόσων. εἴτε γὰρ κατασκευάζοιμεν, εἴτε λύοιμεν ἀπὸ τῶν αὐτῶν αἱ γενέσεις τῶν νοημάτων τοῖς ἐπιχειρήμασι. καὶ παρὰ ταῦτα οὐδεὶς ἂν εὑρεῖν ἕτερον δύναιτο. εὑρίσκεται τοίνυν πᾶν ἐπιχείρημα γινόμενον ἀπὸ τῆς περιστάσεως, περίστασις δέ ἐστι τὸ πᾶν ἐν ἡμῖν καὶ λόγοις καὶ

πράγμασι

παίζεται ἡ ὑποφορά· τοῦτ' ἔστιν ἡ πρότασις. τὸ δὲ λέγειν ὅτι ἀγανακτήσει τοίνυν ὁ μόνος τῶν ἐνταυθοῖ πολιτευομένων λόγων εὐθύνας ὑφέξει· τοῦτ' ἔστιν ἡ ὑποφορά. ποτὲ δὲ ἡ ἀντιπρότασις λείπει· τοῦτ' ἔστιν ἡ τῆς λύσεως ἐπαγγελία. οἷον, ἔστι δὲ οὐκ ἄδηλον ὦ ἀθηναῖοι τοῦθ' ὅτι λεπτίνης, κἄν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ· μέχρι τούτου ἡ πρότασις· φήσει δ' ἀναξίους τινὰς ἀνθρώπους εὑρομένους ἀτέλειαν ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας· τοῦτο ἡ ὑποφορά· ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀδίκων ἐστὶν ἐάσω· τοῦτο εὐθέως ἡ λύσις. λείπει δὲ ἡ ἀντιπρότασις. ἦν δὲ ἀντιπλήρες ὃ ἔλεγε. χρὴ δὲ ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι μηδαμῶς ἀποδέχεσθαι τοῦτον τὸν λόγον· τὸ γὰρ τινῶν κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεάν, ἄδικον, καὶ ἡ ἀντιπρότασις μέντοι λείπουσα οὐδὲν τῷ νοήματι λυμαίνεται, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν τῇ προτάσει, ἥ τις μόνων κόσμος ἐστὶ τῷ λόγῳ. ἐπεὶ πολλάκις καὶ χωρὶς προτάσεως καὶ ἀντιπροτάσεως εὑρίσκομεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. οἷον, ἀλλὰ ἀδίκως φησὶν ἦρξας· ἡ ὑποφορὰ χωρὶς προτάσεως. εἶτα παρὼν ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταὶ διατί οὐ κατηγόρεις· ἡ λύσις χωρὶς ἀντιπροτάσεως. τὸ δὲ πλῆρες ἀπὸ τῶν ἀρχαίων οὕτω, φίλιππος γὰρ ἄρχεται μὲν περὶ ἁλοννήσου λέγων, ὡς ἡμῖν δίδωσιν ἑαυτοῦ

ἕκαστόν ἐστι σαφῶς παραστήσω. πρότασις μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς ὑποφορᾶς. ὑποφορὰ δὲ ὁ τοῦ ἐχθροῦ λόγος. ἀντιπρότασις δὲ ἡ τῆς λύσεως ἐπαγγελία. εἶτα ἡ λύσις ἣν ποιούμεθα ἐκ τῆς τῶν χρημάτων κατασκευῆς. οἷον ἂν τύχοι κατατρέχει χερρόνησον φίλιππος. γράφει δημοσθένης διορύξαι τὸν ἰσθμόν. τάχα τοίνυν καὶ τοιοῦτος ἥξει λόγος παρὰ τῶν ἀντιδίκων. τοῦτο ἡ πρότασις. ὡς χαλεπὸν διορύξαι χερρόνησον. τοῦτο ἡ ὑποφορά. ἔστι δὲ τοῦτον αὐτὸν οὐ χαλεπὸν διαλῦσαι τὸν λόγον. τοῦτο ἡ ἀντιπρότασις. τὸ γὰρ διορύσσειν πρᾶγμα ῥᾴδιον. τοῦτό ἐστιν ἡ λύσις ἥτις δεῖται τῶν χρημάτων. τὸ μὲν οὖν πλῆρες κεφάλαιον. οὕτω. λείπει δὲ πολλάκις ἡ πρότασις οὐδὲν βλάπτουσα τὴν ὑποφοράν. κόσμος γάρ ἐστι τοῦ λόγου, καὶ πλέον οὐδὲν πολλάκις. ἔσθ᾽ ὅτε γὰρ καὶ θεωρίας ἐνδείγματα καλλίστης ἐμφανίζουσιν ἥτε πρότασις καὶ ἀντιπρότασις. ἂν τῆς ἑρμηνείας τοῖς ὀνόμασι προσέχοιμεν ἐξ ὧν τὸ εἶδος τῆς ὑποφορᾶς ὅπως διασύρεται καὶ δείκνυται θεωροῦμεν. οἷον ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὁ μόνος τῶν ἐνταῦθα πολιτευομένων λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ὃ μὲν γὰρ ἔλεγε πυνθάνομαι τοίνυν αὐτὸν περιάγοντα κατὰ τὴν ἀγορὰν λέγει ἃ καὶ νῦν ἴσως πρὸς ἡμᾶς ἐρεῖ ἀγανακτῶν, ὁ μόνος τῶν ἐνταῦθα πολιτευομένων λόγων εὐθύνας ὑφέξει, μετὰ προτάσεως ἔκειτο. ἐν οἷς γὰρ λόγοις ἐλ-

ἵνα δείξωμεν, μὴ δεῖν τοῖς ἐλέγχοις ἀπαιτεῖν, καὶ ἐν ταῖς πραγματικαῖς ᾗ τύχοι ἢ τιθέμεθα κεφάλαιον, λέγοντες οὐ δεῖ καινοτομεῖν, ἢ οὐ δεῖ παρὰ τὰ δόξαντα λέγειν, ἢ οὐ δεῖ ἔθος καταλύειν· καὶ ὅτι αὖ τούτων εἰσάγομεν ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων εἰς τὰς κατασκευὰς βοηθούμεθα, δεικνύντες ὅτι μηδὲν τούτων δεῖ ποιεῖν, ἢ καινοτομεῖν, ἢ τὰ δόξαντα λύειν, ἢ ἔθος παραβαίνειν ἢ τεθὲν παρὰ τῶν ἀντιδίκων λεγόντων, ὅτι οὐ δεῖ ταῦτα ποιεῖν, ἡμεῖς αὖθις δεόμεθα λύσεως, ἵνα δείξωμεν ὅτι δεῖ καινοτομεῖν, καὶ τὰ δόξαντα λύειν, ἢ τὸ ἔθος παραβαίνειν, καὶ εἰς τὴν τούτων κατασκευὴν βοηθούμεθα τοῖς ἐπιχειρήμασι. πολλῶν δὲ πολλὰ ἐκθεμένων περὶ ἐπιχειρημάτων καὶ πολὺν ἀναλωσάντων λόγον, καὶ μηδενὸς δυνηθέντος σαφῶς παραστῆσαι, πειράσομαι ὅτι μάλιστα σαφέστατα διακρῖναι, τίς εὕρεσις ἐπιχειρήματος, ὃ κατασκευάζει τὸ κεφάλαιον ἢ τὴν λύσιν. καὶ τίς εὕρεσις ἐργασίας, ἣ κατασκευάζει τὸ ἐπιχείρημα. καὶ τίς εὕρεσις ἐνθυμήματος, ὃ κατασκευάζει τὴν ἐργασίαν. ἐὰν μὲν οὖν ἡμεῖς εἰσάγωμεν κεφάλαιον, αὐτῆς δεήσει τῆς θέσεως, καὶ τῆς εἰς τοῦτο κατασκευῆς ἀπορήσομεν ἀπὸ τῶν ἐπιχειρημάτων μετὰ προτάσεως. τὸ δὲ ἐντελέστερον ἐὰν τιθῆται ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ εἰσάγηται. τότε γὰρ δεῖ κοσμῆσαι τὸ κεφάλαιον, προτάσει, ὑποφορᾷ, ἀντιπροτάσει, λύσει τῇ καὶ ἀνθυποφορᾷ καλουμένῃ ὃ δὲ τούτων

δὲ ἐνταῦθα ἐμήνυσεν ἑκάτερα. τῷ μὲν εἰπεῖν, οὐ διὰ φωκέας χερόννησος σώζεται, τὴν ἔνστασιν τηρήσας, τῷ δὲ εἰπεῖν ὅτι κινδυνεύει διὰ φωκέας χερόννησος, τὸ βίαιον παραστήσας.

ΠΕΡΙ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Περὶ μὲν τῆς τῶν κεφαλαίων εὑρέσεως κατὰ τὴν διαιρετικὴν ἐξεθέμεθα τέχνην. καὶ ὅσα ἑκάστης τῶν στάσεων ἴδια, καὶ ὅσα κοινά, καὶ τὰ τούτων διάφορα. νυνὶ δὲ πρόκειται δεῖξαι, πῶς τῆς διαιρετικῆς τέχνης ὑποβαλλομένης τῶν κεφαλαίων ἕκαστον ἡμεῖς ἐκλαβόντες αὐτὸ κατασκευάσομεν. τὸ γὰρ πᾶν τῆς ῥητορικῆς ἰσχυρὸν ἐν τούτοις ἵσταται, καὶ τὸ τῆς νίκης κράτος ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν κεφαλαίων διαφαίνεται. κεφάλαιον τοίνυν ἤτι παρ' ἡμῶν αὐτῶν εἰσάγομεν, ὃ δεῖται κατασκευῆς. ἢ παρὰ τῶν ἐχθρῶν τίθεται, ὃ δεῖται λύσεως. οἷον ἐὰν μὲν ἀπολογώμεθα ἐν τοῖς στοχασμοῖς τὴν τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησιν ἡμεῖς εἰσάγομεν λέγοντες, ἐλέγχοις παρέχε. εἶτα κατασκευάζομεν ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων συνιστάντες, ὅτι δεῖ παντὸς πράγματος ἐλέγχοις παρασχέσθαι, καὶ παντὸς ἐγκλήματος. ἐὰν δὲ κατηγορῶμεν ἀνάγκη τοῦ ἐχθροῦ τὸ κεφάλαιον τιθέντος καὶ λέγοντος ἐλέγχοις παρέχε. ἡμᾶς λύειν λέγοντας, οὐ δεῖ ἐλέγχοις παρασχέσθαι παντὸς πράγματος. καὶ εἰς τοῦτο κατασκευῆς εὐπορήσομεν τῆς ἀπὸ τῶν ἐπιχειρημάτων,

παίνει φίλιππος. ἐπιφορὰ γὰρ οὕτως. ἐγὼ δὲ ὃ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν ὅτι μεῖζον τούτου κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης ἕνεκα χρήματα ἀναλώσας ὥστε τυχεῖν αὐτῆς, οὗτος οὕτω νῦν γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων καὶ τῶν δικαίων ἀμελήσαντας ὑμᾶς ἤδη τί φιλίππῳ χαριεῖσθαι σκοπεῖν, τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τὴν προσήκουσαν δίκην δεδωκότες ἂν εἶεν. ἢ ὅταν ἐναντία δείξῃ ποιοῦντα τὸν ἀντίδικον ὧν φησὶν εἰργάσθαι, ὡς ἐπ' ἐκείνης τῆς ὑποφορᾶς. ἂν τοίνυν ἀντὶ πυλῶν καὶ φωκέων, ὡς χερόννησος περίεστι τῇ πόλει, λέγῃ μὴ ἀποδέξησθε ὦ ἀθηναῖοι, μὴ δὲ πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας ἠδίκησθε καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος πρὸς κατασκευασθῆναι τῇ πόλει. καὶ γὰρ ἐκεῖ κεχρημένος τῇ ἐνστάσει φανερῶς ὅτι μὴ διὰ φωκέας χερόννησος σώζεται, ἢ πρὸ τεσσάρων μηνῶν σωζομένη, μέτεισιν ἐπὶ τὸ βίαιον, δεικνὺς τὸ ἐναντίον, οὗ φησιν ὁ ἀντίδικος, ὅτι μὴ μόνον αὐτὴν οὐκ ἔσωζε διὰ φωκέας ἀλλ' ὅτι καὶ κινδυνεύειν αὐτὴν ἐποίησε διὰ φωκέας ἀπολωλότας. εἶτα καὶ νῦν ἐν μείζονι κινδύνῳ τὴν χερόννησον εὑρήσετε ἢ τότε. πότερον γὰρ εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε φίλιππος ἐξαμαρτὼν εἰς αὐτὴν, καὶ τὰ ἑξῆς. πλὴν ὅτι τῆς ἐνστάσεως, πολὺ διαφέρει τὸ βίαιον. ἡ μὲν γὰρ ἔνστασις ἀναιρεῖ τὸ λεγόμενον, ὡς οὐκ ὄν. τὸ βίαιον δὲ παρίστησι τοῦ λεγομένου τὸ ἐναντίον ἐναργῶς

μου βοηθοῦν μέρος αὐτῷ τετήρηκε τῷ νομίμῳ. ἄξιον δὲ κἀκεῖνο τηρῆσαι τῶν ῥητόρων ἐν τούτοις, ὅτι καινοὺς ἀγῶνας εἰσιόντες, ὁ μὲν πορνείας ὁ δὲ τῆς περὶ τὰ διονύσια προβολῆς, οἷς οὐκ ἦσαν ἀθηναῖοι συνειθισμένοι τῷ μηδένα τοιοῦτον πρότερον εἰσελθεῖν, ἀναγκαίως ἐχρήσαντο ταύτῃ τῇ προκατασκευῇ ὡς ἂν μὴ προσκρούοιεν τοῖς δικασταῖς ἐκ τοῦ τὰ πρὸς μηδενὸς ἄλλου γενόμενα τολμᾶν εἰσάγειν, ἀλλὰ προσεκτικὸς καὶ διδασκαλικὸς τῆς κατηγορίας ὁ λόγος γένοιτο τοῖς δικασταῖς, μαθοῦσιν ὅτι περὶ ὧν πρῶτον δικάζουσιν ἐκ νόμων ὥρμηνται, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν νόμων βουλήσεως.

ΠΕΡΙ ΒΙΑΙΟΥ.

Ἔστι καὶ τρίτον εἶδος λύσεως τὸ παραδοξότατον καὶ ἰσχυρώτατον καὶ νικητικώτατον, ὃ καὶ βίαιον κέκληται. γίνεται δὲ ὅταν εἰς τὸ ἐναντίον περιστῆσαι δυνάμεθα τὸν λόγον, ἐξ αὐτῶν αἱροῦντες τὸν ἀντίδικον, οἷς θαῤῥῶν εἰσέρχεται, ὡς ὁ δημοσθένης. ἀλλὰ ἀγανακτήσει φίλιππος, ἐὰν τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφίσησθε. διὰ γὰρ ἐκεῖνος οἴεται σωθήσεσθαι διὰ ταῦτα δείκνυσιν αὐτὸν ἀπολωλέναι δίκαιον. ὁ μὲν γὰρ φησι δεῖν φυλάττεσθαι τοὺς ἀθηναίους μὴ εἰς ὀργὴν προκαλέσωνται τὸν φίλιππον. ὁ δὲ, δείκνυσιν αὐτὸν τιμωρίας ἄξιον ἐξ αὐτοῦ τούτου μάλιστα. διότι τοῖς ἀθηναίοις τοιαῦτα ψηφίσασθαι παρακελεύεται διὰ μὴ χαλε-

μένον αἱρήσειν συναγωνίζεται. καὶ γὰρ δὴ τὰ μάλιστα διδόασιν οἱ νόμοι τὴν ἐξουσίαν τοῖς βουλομένοις κατηγορεῖν κατὰ τῶν οὕτω ζησάντων, οὐδὲν τι παρὰ τοῦτο μᾶλλον ὁ τίμαρχος ἐλήλεγκται τοιοῦτος ὢν, ἐκ τούτων τῶν νοημάτων, οἷον αὐτὸν ἐν τοῖς κεφαλαίοις ἀποδείξει. ἀλλ' ἔστιν ἀπηλλοτριωμένη τῶν ζητημάτων ἡ τοιάδε προκατασκευή. εἰ δέ μοι λέγοι τις, ὡς ὁ δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ τιμοκράτους λόγῳ μεταξὺ τῶν δύο νομίμων, τοῦ τε παρανόμως εἰσενηνοχέναι τὸν νόμον τὸν ὑπὸ τιμοκράτους γραφέντα, μέσῳ κέχρηται τούτῳ τῷ νοήματι ἐν τοῖς κεφαλαίοις, ὅτι κατὰ τῶν μὴ ποιησάντων ἃ προστάττουσιν οἱ νόμοι νομοθετούντων. καὶ τοῦ πῶς διδόασιν ἐξουσίαν κατηγορίας τοῖς βουλομένοις ἐρῶ τὰς αἰτίας καθ' ἃς ἐκεῖ μὲν κεφαλαίων μέρος ἐγένετο, προκατασκευῆς δὲ ἐνταῦθα. ὅταν μὲν γὰρ ἄλλης στάσεως ὁ λόγος ἢ κεφαλαίοις ἄλλοις διαιρουμένης, τῷ νομίμῳ δὲ οὐ κατασκευασθησομένης, τότε προκατασκευὴ τὸ νόμιμον γίνεται, ὡς ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου στοχασμοῦ τῆς στάσεως οὔσης, προκατασκευὴ τὸ νόμιμον ἐγένετο. καὶ ἐν τῷ κατὰ μειδίου ὅρου οὔσης τῆς στάσεως ἀπὸ τῆς προκατασκευῆς τὸ νόμιμον ἐγένετο. οὔτε γὰρ ὅρος οὔτε στοχασμὸς τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ τέμνονται. ὁ δὲ κατὰ τιμοκράτους λόγος πραγματικῆς ὢν τῆς κατὰ νόμου εἰσφορᾶς ὀφείλων τῷ νομίμῳ κατασκευασθῆναι, τὸ ἐκ τοῦ νό-

εἶδος παρευρεθὲν τοῖς ἀρχαίοις, ὃ κεφαλαίων μὲν ἐπαγγελίαν οὐκ ἔχει, ἀπόδειξιν δὲ παρίστησι τοῦ κατὰ τοὺς νόμους δοκεῖν εἰσέρχεσθαι τὴν κρίσιν. προκατασκευὴ δ᾽ αὖ καὶ τοῦτο καλοῖτο εἰκότως, ὅτι λόγος ἐστὶ πρὸ τῶν κεφαλαίων λεγόμενος, εἰκόσι λογισμοῖς πᾶσαν τὴν κατασκευὴν προκαλούμενος, καὶ τούτῳ κέχρηνται πολλοὶ τῶν ἀρχαίων· ἀλλὰ καὶ δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ μειδίου, τῆς γὰρ στάσεως οὔσης ὁρικῆς, καὶ τεμνομένων τῶν ὅρων οἷς ἴσμεν κεφαλαίοις κέχρηται νοήμασι τοῖς διδοῦσι κατὰ τῶν οὕτως ἀδικησάντων περὶ τὴν ἑορτήν, ἐξουσίαν εἶναι προβολῆς τοῖς κατηγορεῖν ἐσπουδακόσιν εἰ παρὰ τὰ διωρισμένα τις ἐκ τῶν νόμων ἐν τοῖς διονυσίοις ποιεῖ, καὶ τοῦτο ἀποδείξας, καὶ ἀναγνοὺς ἐκ νόμων, οὕτως ἐχώρησεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὅρου· καίτοι τό γε τὴν κατηγορίαν ἐκ νόμων εἰσιέναι ταύτην, οὐδὲν ἔμελλε διοίσειν, οὔτε τῇ κατασκευῇ τοῦ ὅρου, οὔτε τῇ νίκῃ τοῦ τὸ πραχθὲν ἀσέβειαν εἶναι δοκεῖν, οὐχ ὕβριν· καὶ μέντοι καὶ αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου λόγῳ τῷ αὐτῷ τρόπῳ τῆς προκατασκευῆς ἐχρήσατο· καὶ γὰρ ἐκεῖνος πορνείας γραφὴν ἐνστησάμενος, καὶ τὸ τὰ πατρῷα κατεδηδοκέναι τὸν τίμαρχον, προκατασκευῇ κέχρηται τῇ διδούσῃ κατὰ τῶν ἀσελγῶς ζησάντων ἐξουσίαν εἶναι κατηγορίας καὶ γραφῆς καίτοι τοῦτο οὔτε τοῦ στοχασμοῦ τῶν κεφαλαίων ἅπτεται, οὔτε πρὸς τὴν νίκην αὐτὸν τοῦτον κρινό-

λῳ· ὅτι δὴ τίνα ἔχει χώραν· σοὶ δὲ οὐκ ἀποκρύψομαι παραστῆσαι τί ποτε τῷ ῥήτορι ἐνενόησα. καὶ γὰρ οὖν καὶ αὐτῷ διαπορῆσαί μοι πάρεστι, γενομένῳ τοῦ πράγματος ἐν ἀπιστάσει, καὶ εὗρον τὸν ῥήτορα εἰ μὲν ἀπατήσειν μὴ μέλλοι τοὺς δικαστὰς, ἀλλὰ πληρώσειν τὴν ἐπαγγελίαν καθαρῶς μετὰ τὴν διήγησιν τιθέντα τὴν προκατασκευὴν, καὶ ἅμα συνάπτοντα καὶ ἐπάγοντα τὴν κατασκευήν· ὥστε ἔτι τῆς μνήμης οὔσης ἐναύλου τῆς κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν μηδὲν ψεύδεσθαι δοκεῖν· ἀλλ' ὡς ἐπηγγείλατο τιθέντα τὴν κατασκευὴν οὕτως, ὅταν δὲ μέλλῃ δοκεῖν δικαίως μὲν ἐπαγγέλλεσθαι, τὴν ἐπαγγελίαν δὲ παρ' οὐδὲν τίθεσθαι τηνικαῦτα μετὰ τὰ προοίμια προκατασκευάζοντα, καὶ μεταξὺ τὴν διήγησιν τάττοντα, εἶθ' οὕτω τῆς μνήμης διὰ τῆς διηγήσεως ἐξελόντα τὴν ἐπαγγελίαν κατασκευάζοντα ὕστερον βούλεται. καθάπερ οὖν ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας ἑάλωκε λόγῳ. καὶ γὰρ ἐνταῦθα φήσας δεῖν πρῶτον εὐθύνας ἀπαιτεῖν, ὧν ἀπήγγειλε τὸ ὑπεύθυνος ἀπὸ λόγοις, μετὰ πολλὰ τέθεικε κεφάλαια, καὶ ὅλως τὴν τάξιν τῆς ἐπαγγελίας συγχέας οὐχ ὡς ἐπηγγείλατο κατεσκεύασεν. εἰ δὲ εἰς τὸν λόγον αὐτὸν λέγειν δέοι, καθέκαστον τῶν μερῶν ἰδίας ἔχει τέχνας καὶ ἀπορρήτους. οὐ μήν τοι τὰ τῆς οἰκονομίας ἐκείνης ἴδια, κοινὰ διδασκαλίας τεχνῶν τοιούτων δύναται γενέσθαι. εὗρον καὶ ἄλλον προκατασκευῆς

κάτω τῶν αὐτοχειρίστων προσαγαγὼν δυνάμεις. καὶ μὴν καὶ ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας λόγῳ προκατασκευῆς ἔχει χώραν καὶ δύναμιν τὸ λέγειν αὐτὸν σκέψασθαι παρ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς τίνων προσήκει τῇ πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν ἀπήγγειλε. δεύτερον δὲ ὧν ἔπεισε. τρίτον δὲ ὧν προσετάξατε αὐτῷ μετὰ ταῦτα τῶν χρόνων. ἐφ᾽ ἅπασι δὲ τούτοις εἰ ἀδωροδοκήτως ἢ μὴ ταῦτα πάντα πέπρακται. εἰ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἀπὸ κεφαλαίων τὰ ἐγκλήματα προὔθηκεν ὧν καθ᾽ ἕκαστον ἐξελέγξει, καὶ ἀποδείξει. εἰ δὲ ζητοίης εἰ τούτοις τέτμηκε τοῖς κεφαλαίοις τὸν λόγον, ἢ εἰ τούτοις μόνοις, ἢ εἰ τῇ τάξει ἐχρήσατο τῆς ἐπαγγελίας, ἐν τῇ κατασκευῇ, λόγον ἴδιον ζητεῖς θεωρίας, καὶ τέχνην τοῦ τῆς παραπρεσβείας καὶ οἰκονομίαν, οὐκ ἂν ὁρεῖς τὸ μὴ οὐ προεκτίθεσθαι τὰ κεφάλαια τὸν ῥήτορα, ὃ τῆς προκατασκευῆς ἐστιν ἴδιον. πολὺ δὲ δήπουθεν διενήνοχε τεχνολογῆσαι διδασκαλικὴν θεωρίαν, ἢ θεωρῆσαι δικανικὴν ἀνάγκην, πρὸς τὸ χρήσιμον τῶν ζητουμένων διοικονομουμένου. ἐπεὶ κἀκεῖνό σοι ἀστεῖον καὶ χάριεν προειρῆσθαι, ὥς τε τηνίκα μὲν τὴν προκατασκευὴν ταύτην οὐ μιᾷ χώρᾳ συνεζευγμένην, ἀλλὰ δειπλῆ. ποτὲ μὲν γὰρ μετὰ τὰ προοίμια τάττει τὴν προκατασκευήν, ὡς ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας λόγῳ. ποτὲ δὲ μετὰ τὴν διήγησιν, ὡς ἐν τῷ κατὰ ἀριστοκράτους λόγῳ. καὶ τοῦτο μὲν ἐξήρκεσεν ἂν εἰπεῖν ἀλ-

τα περὶ τῶν λύσεων καὶ ἐξ ὅσων συνίσταται. εἶτα ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν τόπων ἐξ ὧν λαμβάνονται. εἶτα ἐργασιῶν, αἳ καθέκαστον τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκλαμβάνουσαι ἐργάζονται καὶ μὴν καὶ τῶν ἐπὶ τούτοις ἐνθυμημάτων ἐμοὶ παρευρεθέντων, ἀφ᾽ ὧν τὸ ἀκρότατον τῆς δριμύτητος καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις εὑρίσκεται. πορρωτέρω δὲ τούτων προβαίνουσαν τὴν ῥητορικὴν οὐχ εὗρηκα μὴ ἀνακυκλουμένην δέ γε. πρὸ δὲ τούτων, βραχέα μοι περὶ προκατασκευῆς εἰπεῖν ἔδοξε.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Η προκατασκευὴ πρεσβύτερόν ἐστι μέρος λόγου τῆς κατασκευῆς, ὡς δηλοῖ καὶ τοὔνομα. ἔργον δὲ αὐτῆς τὸ προεκτίθεσθαι τὰ κεφάλαια, καὶ τὰ ζητήματα. οἷς πολυπλακεὶς ὁ λόγος συμπληρώσει τὴν ὑπόθεσιν. οἷόν ἐστιν ἐκεῖνο παρὰ τῷ δημοσθένει. δίκαιον δέ ἐστιν ἴσως ἐμὲ τρία ὑμῖν ὑπεσχημένον εἰπεῖν, ἓν μὲν ὡς παρὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἴρηται, δεύτερον δὲ ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τοῦτο τῇ πόλει, τρίτον δὲ ὡς οὐκ ἀνάξιός ἐστι χαρίδημος τούτων τυχεῖν, ἁπάντων τούτων ὑμῖν αἵρεσιν δοῦναι, τί πρῶτον, ἢ τί δεύτερον, ἢ τί τελευταῖον βουλομένοις ὑμῖν ἐστιν ἀκοῦσαι. ταῦτα γάρ τοι προειπών, πᾶσαν ἡμῖν ἐπὶ κεφαλαίου τὴν τομὴν ἐσήμανε τοῦ λόγου. εἶτα καθέκαστον αὐτῶν λαβὼν διεπορήσατο ταῖς κατασκευαῖς τὰς ἁρμοττούσας ἐ-

ποικίλοις λεγομένης. ἢ καὶ τῶν δύο, ἢ καὶ τῶν τρι-ῶν πολλάκις ὁμοίως παραλαμβανομένων. οὕτω γὰρ ἀκμὴ μείζων γίνεται καὶ ποικίλη μᾶλλον, ἐὰν τὸ πρᾶγμα τρισὶ κώλοις ἢ τετράσιν εἴπωμεν. ἔπειτα ἐπὶ τέλει καὶ τὴν ἀξίωσιν, καὶ τῆς ἀξιώσεως τὴν αἰτίαν. οἷον, ἐνώπιόν τις τῆς μητρὸς ἀπέκτεινε τὸν υἱὸν κατὰ τὸν τῶν ἀκρίτων νόμον. ἐξέθανεν ἡ μήτηρ. καὶ κρίνεται ὁ πατὴρ αἰτίας θανάτου, καὶ συλλαβὼν τὸν υἱόν, ἔπαισεν, ἐτίτρωσκεν, ἐφόνευεν ὁμοῦ τῇ γυναικί, ὡς ἀλλοτρίοις, ὡς ἐχθρούς, ὡς ἔκ τινος τῶν πολεμίων γεγονότας. τὸ πρᾶγμα τοῦτο. εἶτα ἡ ἀξίωσις. τίς οὐκ ἀγανακτεῖ. τίς οὐκ ὀργίζεται. τίς οὐ χαλεπαίνει τοῖς γεγενημένοις. τίς οὐκ ἀπαιτεῖ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν. εἶτα ἡ αἰτία. δι' ὃν πεπλήρωται μιασμάτων ἡ οἰκία. δι' ὃν ἄθεσμοι φόνοι. δι' ὃν ἀσεβεῖς σφαγαί. δι' ὃν γένος ὅλον ἔρριπται πεφονευμένον, παρ' ὃν ἡ καὶ στάσις αὖ προσεδόκησεν.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΝ ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Τὸ τρίτον μοι σύνταγμα τουτὶ γέγονεν ὦ κράτιστε ἰούλιε μάρκε, περὶ ὧν ἤδη σοι φθάνω καὶ δι' ἐμαυτοῦ πολλάκις τεχνολογήσας τοῦ κορυφαίου τῆς ῥητορικῆς μορίοις. ἔστι δὲ ἥ τε τῶν κεφαλαίων εἰσαγωγὴ καὶ οἱ τρόποι τούτων, καὶ δι' ὅσων γίνονται. εἰ-

συμβέβηκε γὰρ ἐκ τούτου αὐτοῖς μὲν ἀντιπάλους
εἶναι τούτοις· ἡμᾶς δ' ὑπάρχεσθαι, καὶ θεραπεύειν·
καὶ καθάπαξ ἡ διήγησις πᾶσα διὰ τῆς θεωρίας
πεπλήρωται ταύτης· ἐνδιάσκευον δὲ ἐκεῖνο τὸ
μόριον τῆς διηγήσεως ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρε-
σβείας παρὰ τῷ δημοσθένει. θέαμα δεινὸν ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι καὶ ἐλεεινόν. ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμε-
θα εἰς δελφοὺς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ὁρᾶν ἡμῖν ταῦτα πάντα,
οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, χώ-
ραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γύναια δὲ καὶ παιδάρια
ὀλίγα, καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς. τὸ
δὲ ἄριστον καὶ ἀναγκαιότατον εἰδέναι, ὅτι τῶν διηγή-
σεων αἱ μὲν πλεῖσται πᾶσιν ὑποπίπτουσι τοῖς τρό-
ποις. ὥστε τινὰ μὲν μέρη αὐτῶν ἁπλᾶ εἶναι, τινὰ
δὲ ἐγκατάσκευα, τινὰ δὲ ἐνδιάσκευα, ὡς φαίνε-
ται ἡ διήγησις αὕτη παρὰ τῷ δημοσθένει. μᾶλλον
δὲ αἱ πλείους. τὸ μὲν γὰρ λέγειν ὑμεῖς τοῦτον ἐχειροτο-
νήσατε πρεσβευτὴν οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ἡ-
μέτερα· ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων τοῖς ἄλλοις· τῆς ἐγ-
κατασκεύου μέρος ἐστί. τὸ δὲ λέγειν ὁ δὲ τῇ πρώ-
τῃ τῶν ἐκκλησιῶν ταῦτα εἰπὼν κατὰ φιλοκράτους,
τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μεταβαλλόμενος, δῆλός ἐστι προδι-
δόναι· ἁπλῶς λέγει, καὶ ἁπλῶς διηγεῖται· ἐπὶ τέλει δὲ
ἐδείξαμεν, ὅτι ἐνδιασκεύως τὰ περὶ φωκέας διηγεῖ-
ται· ἀκμὴ δὲ διηγήσεως τριχῶς γίνεται. ἤτοι τοῦ
πράγματος αὐτοῦ, ἢ τῆς ἀξιώσεως, ἢ τῆς αἰτί-
ας τῆς ἀξιώσεως συνεχῶς διαφόροις κώλοις καὶ

καὶ ποικίλα καὶ ἱκανά, καὶ βαρῆ τοῖς ἀντιδίκοις, ἡμῖν δὲ βοηθήματα, ἁπλῇ χρησόμεθα τῇ διηγήσει. οὐδὲ ἔσται γὰρ ἰσχυρῶν λόγων τὸ αὐτομάτως ἰσχύον πρᾶγμα. ἐὰν δὲ σύντομος ᾖ καὶ πολιτικὴ ἡ διήγησις, τῷ ἐγκατασκεύῳ χρησόμεθα τρόπῳ, ταῖς αἰτίαις κατασκευάζοντες αὐτήν, ἵνα γένηται ῥητορικωτέρα τῇ προσθήκῃ τῶν αἰτιῶν, ὡς τὴν κατασκευὴν βοηθουμένην. ἐὰν δὲ ᾖ σύντομος καὶ φαυλοτέρα, τῷ ἐνδιασκεύῳ χρησόμεθα τρόπῳ, μὴ φειδόμενοι μηδὲ τῶν ἀπὸ τοῦ τρόπου κατασκευῶν. ἐνδιάσκευος γάρ τοι διὰ τοῦτο κέκληται, ὅτι τοῖς ἀπὸ τῆς διασκευῆς μορίοις βοηθεῖται. ἔφαμεν δὲ ἤδη φθάσαντες ὅτι αἰτία μὲν κατασκευάζει, τρόπος δὲ διασκευάζει. ἁπλῆ μὲν οὖν διήγησις παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος αἰκίας. ἐξήλθομεν εἰς Πάνακτον ἔτος τουτὶ τρίτον, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐσκήνωσαν οἱ Ἀρίστωνος υἱεῖς. προσουροῦντες ἡμῖν, καὶ τὰς ἀμίδας κατερρήγνυον. οὐ γὰρ εἶχε μᾶλλον δεινῶσαι τὸν λόγον ἢ τὰ πράγματα λέγων αὐτὰ ψιλὰ ὁ ῥήτωρ, ἃ ἔπραττον ἐκεῖνοι ψιλὰ ἐκθεῖναι. γυμνὰ γάρ τοι λεγόμενα πλέον ἰσχὺν ἔλαβεν, ἢ εἴ τις αὐτὰ ἐκόσμει λόγοις. ἐγκατάσκευος δέ ἐστιν ἡ κατὰ Ἀριστοκράτους. φάσκων γὰρ Χερρόνησον κινδυνεύειν τῇ πόλει τὰς αἰτίας λέγει δι' ἃς ἐσώζετο, καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς ἀπόλλυται. ἔτι γὰρ τούτου τελευτήσαντος Κότυος, Βηρισάδην καὶ Ἀμάδοκον καὶ Κερσοβλέπτην τρεῖς, ἀνθ' ἑνὸς Θρᾴκης γενέσθαι βασιλέας.

πραγμάτων. ὁ δὲ, ταῦτα πιστωθεὶς, πάλιν ἐκ τῶν παραλειφθέντων, οὔτε ἐστρατήγει καλῶς, οὔτε ἐξηγεῖτο τῶν πραγμάτων ὀρθῶς. εἶθ' ἡ αἰτία τοῦ παραλειφθέντος. δύσνους γὰρ ἦν περὶ τὴν πόλιν καὶ ἄδικος πάνυ. ἀλλὰ καὶ αἴτιος ἡμῖν ἥττης ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς καλῶς ποιῶν, καὶ κηδόμενος τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, καὶ ἐπανορθούμενος τὰ τῆς πόλεως πταίσματα, κατὰ νοῦν ἐποίησε τοῖς πολίταις ῥῆξαι τὰ δεσμὰ καὶ φυγεῖν δυνηθῆναι καὶ σωθῆναι πρὸς ἡμᾶς. εἶτα ἀπὸ τῶν λογισμῶν, ἐνταῦθα ὁ στρατηγὸς ἐλογίσατο, ὡς εἰ μὲν ἀνοίξει τὰς πύλας σωθῆναί τε παρασκευάσει τοὺς τριακοσίους, καὶ οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ τῆς προδοσίας ἔσται, καὶ τῆς ἥττης ἡμῖν ἀπαντήσει παραμυθία. εἰ δὲ μὴ ἀνοίξειεν, ὡς πηρώσει τε τὴν ἀθυμίαν, καὶ πάντες τεθνήξονται. καὶ εἰς στενὸν κομιδῆ καταστήσονται τὰ ἡμέτερα. τοῦτο καὶ πράττειν προείλετο. καὶ παρατηρητέον, ὅτι καὶ τὰ πραττόμενα, καὶ τὰς αἰτίας τῶν πραττομένων, καὶ τὰ παραλειπόμενα, καὶ τὰς αἰτίας τῶν παραλειπομένων, καὶ τοὺς λογισμοὺς καὶ πάντα ἐν πολλοῖς κώλοις, καὶ ποικίλοις λέγειν δυνάμεθα. εἰ δὲ τρόπος ἐν διηγήσει τῶν πεπραγμένων φαίνοιτο, διασκευάζεται τὸ πρόβλημα, καὶ οὐχ ἁπλῶς διηγεῖται. αἰτία μὲν γὰρ διήγησιν, τρόπος δὲ διασκευὴν κατασκευάζει. τρόποι δὲ διηγήσεως τρεῖς. ἁπλοῦς. ἐγκατάσκευος. ἐνδιάσκευος. ὅταν μὲν οὖν ἢ τὰ πράγματα πολλὰ

κύνεται ἐξ ἑρμηνείας. ἔπειτα δὲ καὶ τὸ παραλει-
φθὲν ζητήσαντες λέξομεν κἀκεῖνο ἐν κώλοις
ὅσοις ἂν δυνώμεθα. οἷον τόδε μὲν οὐκ ἐποίησα, οὐ-
δὲ ἠργασάμην. ἐκεῖνο δὲ οὐδὲ ἔπραξάμην. ἔπειτα
μέν τοι καὶ τοῦ πεπραγμένου τὴν αἰτίαν ζητήσο-
μεν, καὶ ὅταν εὕρωμεν ὅσοις ἂν δυνώμεθα κώλοις
ἕκαστα ἀφηγησόμεθα. οὐδεὶς γὰρ νοῦς οὕτω κα-
λὸς εἰς κατασκευὴν διηγήσεως. ὡς αἰτία. παρατύ-
νουσι δὲ διήγησιν καὶ οἱ συλλογισμοί, εἰ πρὸ τῶν
πράξεων λέγοιμεν βεβουλεῦσθαι, ὡς εἰ μὲν τόδε
ποιήσαιμι, τόδε ἀπαντήσεται. καὶ προστιθέναι τὰς
αἰτίας. εἰ δὲ τόδε ἐργασαίμην, τόδε ἀπαντήσεται.
καὶ παραδείγματος ἕνεκεν καὶ σαφηνείας τῶν
θεωρημάτων, καὶ αὐτοῦ προβλήματος λέξομεν. ἔστω
δὲ ὁ στρατηγὸς ὁ μὴ ἀνοίξας τὰς πύλας. ἀπὸ τοῦ
παραλειφθέντος πρῶτον. ἡμεῖς γὰρ ἐνστάντος τοῦ
πολέμου, καὶ καταῤῥαγείσης τῆς μάχης, καὶ κι-
νηθείσης ἡμῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς φιλονεικίας, ἄλ-
λον μὲν οὐδένα τῶν πάντων, στρατηγὸν ἐχειροτο-
νήσαμεν, οὐδὲν ἐπεστήσαμεν τοῖς πράγμασιν. οὐ-
δὲ τὸ στρατόπεδον αὐτῷ ἐνεδύσαμεν. εἶτα τὸ πραχθέν.
τοῦτον δὲ στρατηγεῖν ἠξιώσαμεν, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς
πόλεως αὐτῷ ἐνεδύσαμεν, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἔ-
χειν καὶ τάττειν, ὅπως ἐθελήσειεν ἐπετάξαμεν.
εἶθ' ἡ αἰτία, οὐχ ὡς μὰ τὴν ἀλήθειαν προδώσον-
τος αὐτοῦ τὴν πόλιν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπήσον-
τος. ἀλλ' ὡς εὐνοικῶς προστησομένου τῶν ἡμετέρων
πραγ-

ἐμὲ στρατηγεῖν ἐχειροτονήσατε. τυραννοκτόνοι δὲ πάντες καὶ ἀριστεῖς ὁμοίως προδιηγήσεις ἕξουσι τοὺς βίους, ἀφ' ὧν χωροῦμεν ἐπὶ τὰς διηγήσεις τῶν πραγμάτων, ἐφ' οἷς αἱ κρίσεις.

ΠΕΡΙ ΔΙΗΓΗΣΕΩΣ.

Ταυτὶ μὲν οὖν περὶ τῶν προκαταστάσεων τῶν ἐν ταῖς διηγήσεσιν, καὶ ὅθεν δεῖ ἀρχομένοις, μὴ ἀκεφάλως ἐμβάλλειν τοῖς πράγμασι. ῥητέον δὲ ἑξῆς τίσι πλατύνεται ἡ διήγησις τρόποις. ἡμεῖς μὲν οὖν φαμὲν ὅτι πρῶτον χρὴ τῶν λεγομένων ἕκαστον, καὶ τρισὶ καὶ τέτρασι κώλοις πλατύνεσθαι, ἢ καὶ πλειόσιν ἐκφέρεσθαι πολλάκις. οὐ γάρ ἐστενοχώρηται τῆς διηγήσεως ἡ δύναμις ῥητῷ μέτρῳ καθάπερ καὶ τὸ προοίμιον, ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχει καὶ μέτρον τὴν βούλησιν, ἢ τὴν δύναμιν τοῦ λέγοντος. οἷον ἐγὼ περὶ τὴν πόλιν εὔνους οὐ τήμερον, οὐδὲ νῦν ἠρξάμην ἀγαπᾶν τὰ κοινά. ἀλλὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας πάλαι καὶ πρόπαλαι πολλὰ ἐξενήνοχα δείγματα, καὶ ὅτι τὰ πρὸς ὠφέλειαν ἡμῖν ἀνασκοπῶν, μυριάκις δηλῶσαί μοι δοκῶ. τὸ γὰρ αὐτὸ πρᾶγμα πολλάκις ἑρμηνευθὲν, κόσμον ἐνεδείξατο τοῦ λόγου. τρέφει δὲ καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ῥήτορος μάλιστα ἐν ταῖς περιγραφαῖς τοῦτο ἀσκούμενον. ἐξ ἀνάγκης γὰρ ποικίλων ὀνομάτων καὶ διαφόρων εὐποροῦμεν, ζητούντων ἡμῶν ποικίλοις καὶ πολυτρόποις ὀνόμασι μεταποιεῖν τὰ κῶλα. πρῶτον μὲν οὕτω μη

δὲ τὰς τοιαύτας προδιηγήσεις ἐπὶ μὲν τῶν πόλεων αἱ πράξεις, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ βίοι, προχωροῦντες εἰς τὰς τῆς διηγήσεως χρείας.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ.

Καὶ δημοσίων ἀδικημάτων κατηγορῶμεν, ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ληψόμεθα. οἷον τριακόσιοι νύκτωρ τὰ δεσμὰ ῥήξαντες αἰχμάλωτοι ἀπὸ τῶν πολεμίων φυγόντες ἦλθον εἰς τὴν πατρίδα. νόμου κελεύοντος νύκτωρ μὴ ἀνοίγεσθαι τὰς πύλας, οὐκ ἀνέῳξεν αὐτοῖς ὁ στρατηγὸς, καὶ κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. ἐνταῦθα γὰρ καὶ ὁ κατήγορος ἀπὸ πρεσβυτέρων ἀδικημάτων ἄρξεται, λέγων ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ἐχειροτονήσαμεν στρατηγὸν πάντων προτιμήσαντες. ὁ δὲ δύσνους ὢν ἀρχῆθεν περὶ τὴν πόλιν ἐπέδειξε τοῦτο καὶ ἐν τῇ στρατηγίᾳ. οὕτω γοῦν φαύλως ἐστρατήγησεν, ὥστε καὶ ἡττήθημεν, καὶ ἧτταν βαρείαν ἐν ᾗ τριακοσίους πολίτας αἰχμαλώτους συνέβη γενέσθαι, μετὰ τὸν τῶν ἄλλων φόνον. εἶτα ἐπὶ τὴν διήγησιν χωρήσομεν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τύχη παρέσχε τοῖς πολίταις τόλμαν, ῥῆξαι τὰ δεσμὰ δυνηθῆναι, καὶ λαβεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐὰν δὲ ἀπολογώμεθα, οὔπω ἐγὼ περὶ τὴν πόλιν οὕτως εὔνους ἀρχῆθεν ἐγενόμην, ὥστε καὶ τοῦ πολέμου καταλαβόντος ὑμᾶς, τῆς ἐμῆς εὐνοίας ἔχοντες παραδείγματα, πάντας παραλιπόντες τοὺς ἄλλους,

βημα, διέξειμι πρὸς ὑμᾶς. οἷον μυούμενός τις ἐμάνη, καὶ ἀσεβείας κρίνεται. ἡ αὐτὴ γὰρ προδιήγησις ἁρμόσει τῷ προβλήματι. εἶτα καταβησόμεθα εἰς τὴν διήγησιν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ καιρὸς ἐνέστη τῶν μυστηρίων, καὶ ἔδει μυεῖσθαι καθαροὺς εἰσιόντας εἰς τὸ ἀνάκτορον, τηνικάδε καὶ οὗτος οὔτε καθηράμενος ἀπὸ τοῦ ἀσεβήματος, οὔτε ἁγνεύσας, οὕτω καὶ τὰ ἑξῆς. ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ ἱστορίας οὕτω. κρίνονται ἀθηναῖοι ἀσεβείας ὑπὲρ ποτιδαία, καὶ ὅτι ἀθηναῖοι ἀρχῆθεν ἀσεβεῖς, καὶ ὅτι λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐξενηνόχασι, καὶ ὅτι πρῶτον μὲν τὸ κυλώνιον ἄγος οὐκ ἠθέλησαν ἐλάσαι, εἶθ' ὅτι τὰς τριακοντούτεις σπονδὰς ἔλυσαν, εἶθ' ὅτι πόλεις ἀσεβῶς ἑλληνίδας τὰς μὲν, ἀνέστησαν. τὰς δὲ, ἐξώρισαν. εἶτα καταγησόμεθα εἰς τὴν διήγησιν, καὶ νῦν ποτίδαιαν ἄποικον κορινθίων οὖσαν καὶ τὰ ἑξῆς. ἐὰν δὲ ἀπολογώμεθα, ἀνάπαλιν ποιήσομεν. ἔτι πρεσβύτερον ἔχοιμεν τῆς κρίσεως βοηθοῦν ἡμῖν ἀπὸ ἱστορίας δυσσεβῶς πεπραγμένον λέγοντες. εἰ δὲ ἰδιωτικὸν εἴη τὸ πρόβλημα κατὰ παράληψιν εἰσάγοντες, ὥσπερ ἐν ταῖς κατηγορίαις ἔφαμεν. ὁμοίως καὶ φόνου κατηγοροῦμεν ἢ βίας, ἢ τοιούτων ἀδικημάτων, τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ πρεσβύτερα βίαια ζητήσομεν, εἰ ἔχοιμεν ἀπὸ ἱστορίας, εἰ δὲ μὴ, κατὰ παράλειψιν θέντες, καὶ ἐν ταῖς ἀπολογίαις ὁμοίως τὰς ἐπιεικείας, ἢ ἀπὸ ἱστορίας βοηθουμένας τιθέντες, ἢ κατὰ παράλειψιν εἰσάγοντες. ποιοῦσι

εται χαλεπαίνοντος τοῦ θεοῦ ἐπὶ ταῖς ἡμετέραις διαφοραῖς καταλύσωμεν τὸν πόλεμον· ἐὰν δὲ βουληθῶμεν ἀπὸ τῆς ἱστορίας, ἡ προκατάστασις διαβολὴν ἕξει τοῦ πολέμου· ὅτι οὐκ ἐχρῆν οὐδὲ τὴν ἀρχὴν τὸν πόλεμον τοῦτον αἱρεῖσθαι, καταλιπόντας εἰρήνην· χαλεπὸν γὰρ πρᾶγμα πόλεμος, καὶ δύσκολον, καὶ ὅσα ἔχει ἐν ἑαυτῷ κακά· ἡ δὲ εἰρήνη καλὸν, καὶ ὅσα ἔχει ἐν ἑαυτῇ καλά· οἷον πολεμούντων τινῶν ἐξέλιπεν ὁ ἥλιος, καὶ γράφει τις λελύσθαι τὸν πόλεμον· ἐνταῦθα γὰρ ὃν ὑπεθέμην τρόπον διηγούμενοι κακίσομεν τὸν πόλεμον, καὶ τὴν εἰρήνην ἐπαινεσόμεθα· εἶτα χωρήσομεν εἰς τὴν διήγησιν, τὴν ἔκλειψιν διηγούμενοι τοῦ ἡλίου, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο προσήκει καταλύσαι τὸν πόλεμον·

ΠΕΡΙ ΑΣΕΒΕΙΑΣ Η ΦΟΝΟΥ·

Εὰν δὲ ἀσεβείας κατηγορῶμεν τινὸς πρὸ τοῦ κατηγορουμένου ἐγκλήματος τὰ πρεσβύτερα ζητοῦντες ἀδικήματα προδιηγησόμεθα, καὶ εἴ τι ἀσεβὲς πρὸς θεὰ γονεῖς ἢ ἄλλο προειργασμένοι· κἂν μὲν ἱστορίαν ἔχωμεν ἀπ᾽ ἐκείνης ζητήσομεν· ἂν δὲ ἰδιωτικὸν ᾖ τὸ πρόβλημα, κατὰ παράλειψιν διασύροντες φήσομεν· ἐγὼ τὸν μὲν ἄλλον βίον παραλιμπάνω λέγειν ὡς ἀσεβὴς, καὶ ἐναγὴς, καὶ κατὰ πάντα ἀποτρόπαιος· ὡς ἂν μὴ δοκοίην ἐνοχλεῖν ὑμᾶς μάτην, περὶ ὧν νῦν οὐ δικάζετε, περὶ τούτων ἀκούοντας· ἀλλὰ τὸ τελευταῖον αὐτῷ τολμηθὲν ἀσε

θεοῦ τοὺς ἀρίστοις τῶν ἑλλήνων ἑλέσθαι συμμά-
χοις, εἵλετο λακεδαιμονίους καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν ὕ-
βρισε· πολεμοῦμεν αὐτῷ συμμαχοῦντες κύρῳ·
καὶ πάλιν ἅρματι νικήσας ἀλκιβιάδης ὀλύμ-
πια δρομένων ἠλείων, ὅθεν εἴη τῆς ἀρίστης ἔφη τῆς
πόλεως, ἐμαστίγωσαν αὐτὸν, γράφει ἐπανελθὼν
στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἠλείους· ἡ προκατάστασις
τῆς διηγήσεως· ἐχρῆν ἠλείοις πάλαι πολεμεῖν· ἐ-
χθροὶ γὰρ ἡμῶν εἰσὶ καὶ βοηθοῦντες ἀεὶ λακεδαιμο-
νίοις καὶ κορινθίοις, καὶ ναῦς διδόντες καὶ χρήμα-
τα· εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον· καὶ θουκυδίδης εἴ-
ρηκεν, ἠλείοις δὲ ναῦς ᾔτησαν καινὰς καὶ χρήματα·
εἶτα ἡ διήγησις· ἐπεὶ δὲ καὶ νῦν ἐνίκησα τὸν ἀγῶ-
να καὶ ἠρώτησαν ὅθεν ἂν εἴην· ἐγὼ δὲ τὰ βέλτιστα
ἀπεκρινάμην· οἱ δ' ἐμαστίγωσάν με, τὴν πόλιν
ὑβρίζοντες· στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς ἄξιον· ἐὰν δὲ κα-
ταλύωμεν πόλεμον, ἡ προκατάστασις γενήσεται
τῆς διηγήσεως· ὅτι μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐχρῆν κεκινῆ-
σθαι τοῦτον τὸν πόλεμον καὶ προχρησόμεθα ταῖς
ἀπὸ τῆς ἱστορίας αἰτίαις, ἐὰν ἔχωμεν· οἷον σείεται
ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πελοποννησιακῷ δῆλος, καὶ γρά-
φει τις καταλύειν τὸν πόλεμον, ἐν τοῖς ἕλλησι λέ-
γων, ὅτι μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐχρῆν κεκινῆσθαι τοῦτον
τὸν πόλεμον ἡμῖν, συμμάχοις τε οὖσι καὶ φίλοις καὶ
τοῖς βαρβάροις ἀεὶ μαχομένοις πρότερον· ἀφ' οὗ
καὶ ἐνδοξότεροι διατελοῦμεν ὄντες· τοῦτο ἡ προκα-
τάστασις· εἶτα ἡ διήγησις· ἐπεὶ δὲ καὶ νῦν δῆλος σεί-

γράφει τις κτείνειν τοὺς μοιχούς· ἐνταῦθα γὰρ καὶ εἰσφορὰ νόμου καὶ λύσις ἐστὶ, καὶ προκατάστασις γενήσεται τῆς διηγήσεως· ὅτι μήτε ἐκεῖνον ἐχρῆν γεγράφθαι τὸν νόμον περὶ τῶν χρημάτων, καὶ ὅτι τοῦτον ἐχρῆν γεγράφθαι τὸν ἀξιοῦντα κτείνειν τοὺς μοιχούς

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ.

Ὁμοίως καὶ πολεμεῖν γράφωμεν τισὶν ἢ καταλύειν πόλεμον, χρησόμεθα ταῖς προκαταστάσεσιν οὕτως· ἂν μὲν γράφωμεν πολεμεῖν τισὶν εἰς τὰ πρεσβύτερα τῶν ἐγκλημάτων ἀνατρέχοντες, καὶ λέγοντες ὅτι τούτοις πάλαι ἐχρῆν πολεμεῖν· ἐχθροὶ γὰρ καὶ πρὸ τούτων τῶν ἀδικημάτων, ἄλλα εἰς ἡμᾶς εἰργασμένοι· εἶτα καταβαίνοντες εἰς τὰ νῦν γεγενημένα· τὰ μὲν γὰρ πρεσβύτερα τῶν ἀδικημάτων προκατάστασίς ἐστι τῆς διηγήσεως· ἃ δὲ νῦν διὰ τὸν πόλεμον γράφεις, ἡ διήγησις· οἷον ἔχρησεν ὁ θεὸς τῷ κροίσῳ τοὺς ἀρίστους τῶν ἑλλήνων ἑλέσθαι ξυμμάχους· εἵλετο λακεδαιμονίους· καὶ συμβουλεύει τις ἀθηναίοις κύρῳ συμμαχεῖν· ἔδει κροίσῳ καὶ πάλαι πολεμεῖν· ἐξ οὗ γὰρ τὴν ἀρχὴν διεδέξατο παρὰ τοῦ πατρὸς ἀλυάττου, καὶ τοῖς ἕλλησιν ἐπεβούλευε, καὶ τοῖς ἐν τῇ ἀσίᾳ δωριεῦσι καὶ ἴωσι καὶ αἰολεῦσι· πρὸ γὰρ τῆς κροίσου ἀρχῆς πάντες ἦσαν ἕλληνες ἐλεύθεροι· καὶ τοῦτο πλατυνόμενον, προκατάστασις ἔσται καὶ προδιήγησις· εἶτα ἡ διήγησις· ἐπεὶ δὲ καὶ νῦν χρήσαντος αὐτῷ τοῦ

ται δὲ προχωρῶν ὁ λόγος ἐκ τῶν συμβαινόντων. οὐ γὰρ ἂν τοιῶνδε καὶ τοιῶνδε ἐπειράθημεν κακῶν. ἐπεὶ δὲ ἐτέθη καὶ ἐπάθομεν τὰ καὶ τὰ, λῦσαι δίκαιον. δῆλον γὰρ ὡς λύσει τις νόμον ἐν προβλήματι κακοῦ τινος ἀπαντήσαντος ἐξ αὐτοῦ τοῦ νόμου, καὶ ὡς ἂν μηκέτι τοῦτο γίνοιτο σκοπούντων τινῶν. οἷον λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν μαραθῶνι βουλεύονται λύειν τὸν τῆς πανσελήνου νόμον, οἷον, ἔδει μηδὲ κεῖσθαι τοῦτον τὴν ἀρχὴν ἐν λακεδαίμονι τὸν νόμον. οὐ γὰρ ἂν δόξης ἀπεστερήμεθα τοιαύτης, καὶ τροπαίων, καὶ κατορθωμάτων, καὶ τῶν συμβεβηκότων. δεῖ γὰρ ὡς ἔφην περίστασιν ἔχειν τὰς λύσεις τῶν νόμων, ἢ τὰς εἰσφοράς, αἱ γὰρ ἄνευ αἰτίας καὶ περιστάσεως εἰσφοραὶ νόμων, ἢ λύσεις γυμνάσματά ἐστι μόνα. ὅθεν οὐδὲ διηγήσεις ἔχει. ἐὰν δὲ γράφωμεν νόμον καὶ εἰσφέρωμεν, ἡ προκατάστασις τῆς διηγήσεως γενήσεται ἡ αὐτή, οἷον τοῦτον ἐχρῆν πάλαι κεῖσθαι τὸν νόμον ἐξ ἀρχῆς. οὐ γὰρ ἂν τούτου κειμένου ταῦτα ἡμᾶς συνέβη παθεῖν ἃ πεπόνθαμεν μὴ κειμένου τοῦ νόμου. οἷον ἀλκιβιάδης μετὰ τὰ κατὰ κύζικον εἰσφέρει νόμον, μηδένα στρατηγὸν ἀπὸ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι. φησὶ γὰρ τὸν νόμον τοῦτον ἐχρῆν πάλαι γεγράφθαι καὶ γεγενῆσθαι κύριον. οὐ γὰρ ἂν ἔβλαψε μὴ ἀνακαλουμένους ἡμᾶς ἀλκιβιάδην ἐκ σικελίας. ἢ ὡς ἐκεῖνο τὸ πρόβλημα. τοὺς μοιχοὺς χρήματα ἐκτινύναι. πολλοὶ μοιχεύουσι, καὶ καταβάλλουσι χρήματα, καὶ

τῆς αἴτνης· καὶ βούλονται μετοικεῖν. ὁ μὲν ἀξιῶν μετοικεῖν, ἐρεῖ τὸν τρόπον τοῦτον· οὐδὲ γὰρ τοῖς προγόνοις μοι δοκοῦσι κτίσαι τὴν κατάνην ὑπὸ τὴν αἴτνην φέροντας τοιαύτας ἔσεσθαι συμφορὰς προσεδόκησαν· ἀλλὰ νομίζοντας ἐν ὁρίοις ἵστασθαι τὸ πῦρ. μέχρι μὲν οὖν ἐφύλαττε τοὺς ὅρους καὶ ἡμεῖς ἐμένομεν· ἐπεὶ δὲ ὑπερβαίνει καὶ κατατρέχει τὴν πόλιν, μετοικισώμεθα. ὁ δὲ ἀξιῶν μένειν οὕτως· οὐδὲ γὰρ τοὺς προγόνους τοὺς κτίσαντας τὴν κατάνην, ἐνταῦθα ἔλαθε πλησίον οὖσα ἡ αἴτνη· καὶ ὡς πυρὸς ἔχει ῥύακας, καὶ ὡς φύσις αὕτη πυρὸς, ὑπερβαίνειν τε τοῖς ὅροις ἐν οἷς ἂν ἑστήκοι, καὶ ῥεῖν· ἀλλ᾽ οὐχ ὡς ἀθάνατον, οὐδ᾽ ὡς ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην καὶ ἀπείρατον πυρὸς ἔκτιζον τὴν κατάνην· πολλοῖς γάρ τοι καὶ μὴ κατάνην οἰκοῦσιν ἠνώχλησε πῦρ· τοῖς μὲν, αὐτόματον· τοῖς δὲ, ἐξ ἐπιβουλῆς· τοῖς δὲ, καὶ ἐξ οὐρανοῦ.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΕΙΣΦΟΡΑΣ.

Αἱ δὲ τῶν νόμων εἰσφοραὶ μετὰ περιστάσεως, καὶ αἱ λύσεις τῶν νόμων μετὰ περιστάσεως, προδιηγήσεις ἔχουσι τοιαύτας, καὶ λαμβανόμενας οὕτως· ἐὰν μὲν λύωμεν τὸν νόμον λέγοντες, ὅτι τοῦτον ἐχρῆν μὴ δὲ γεγράφθαι τὸν νόμον τὴν ἀρχήν· οὐδὲ γάρ ἐστι τούτου τι πρεσβύτερον, οὐδὲ τῇ ἀξιώσει μᾶλλον ἁρμόδιον, τοῦ φάσκειν λελύσθαι τὸν νόμον, ἢ μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτὸν γεγράφθαι. κατασκευασθήσε-

που ἐπὶ τὰς κτίσεις τῶν προγόνων, ὧν πρεσβύτερον οὐδὲν. λέξει δὲ ἀγαθοῦ μὲν τινος λείποντος, ὡς οὐ διὰ τοῦτο ἔκτισαν ἐνταυθοῖ τὴν πόλιν οἱ πρόγονοι, οὐδὲ τούτῳ μόνῳ ἐπαρθέντες, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις. ὧν προσόντων οὐδεῖ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἑνὸς ὀδύρεσθαι. ἐὰν δὲ κακοῦ ἐπιγενομένου, λέξει. ὅτι οὐχ ὡς ἀπαθῆ καὶ ἀθάνατον ἔκτισαν οἱ πρόγονοι τὴν πόλιν, ἀλλ᾽ ὡς ὑποκειμένην καὶ αὐτὴν πάθεσιν ἀνθρωπίνοις. θῶμεν δὲ καὶ ἐπὶ παραδείγματος. βούλονται αἰγύπτιοι μετοικεῖν τοῦ νείλου μὴ ἐπαναβαίνοντος ἔτι. ἐρεῖς οὕτω δοκεῖ τοι καὶ τοὺς προγόνους οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἐπαρθέντας τὴν αἴγυπτον οἰκῆσαι. ἐπεὶ μήτε ὀρῶν ἀσφάλεια, μήτε ποταμῶν ἄλλων κάλλος ἐν αἰγύπτῳ φαίνεται, μήτε πρὸς φυτείαν ἐπιτήδειος. οὔτε γὰρ εἰσὶν ἐλαῖαι παρ᾽ ἡμῖν, οὔτε ἄμπελοι. τῇ δὲ τοῦ ποταμοῦ χαίροντες φορᾷ καὶ τῇ παραδόξῳ γεωργίᾳ. ὁ δὲ ἀξιῶν μένειν, ἐρεῖ, ὡς οὐ διὰ τὸν ποταμὸν μόνον οἱ πρόγονοι τὸν οἰκισμὸν ἐποιήσαντο τῆς αἰγύπτου, ἀλλὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ἄλλα θαυμάσαντες, τὴν κρᾶσιν τὴν τῶν ἀέρων, τὸ τῶν πεδίων εὐήλατον. τὸ εἰς τὰ ἄλλα τῆς γῆς εὔφορον, τὴν τῆς θαλάττης γειτνίασιν, καὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὰ ἄλλα χρείαν. καὶ οὐ διὰ τὴν ἄρδειαν μόνον ἣν καὶ αὐτὴν ἔχειν ἔστιν ἀνθρώποις γε οὖσι καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ἔξω που τῶν ὅρων οὐρανοῦ τὰς πόλεις ὑπετίθεσαν. καὶ πάλιν ἐρεῖ τὸ πῦρ ἐπὶ τὴν κατάνην ἀπο

ποικίλας καὶ τὰς εὑρέσεις παραδώσομεν, ὥς τε τεθείσης ὑποθέσεως αὐτίκα εἰδέναι ἐφ᾽ ὃ τρέπεσθαι ἐστὶν εἰς εὕρεσιν τῆς προκαταστάσεως τεχνικήν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΥΡΕΣΕΩΣ.

Οἱ περὶ μετοικίας βουλευόμενοι δυοῖν τούτοιν ἕνεκα καθατέρου τὴν βουλὴν ἔχουσιν. ἢ γὰρ προσόντος ἀγαθοῦ καὶ ἀφαιρεθέντος λύπῃ τῶν ἀπολωλότων βουλεύονται μετοικεῖν, οἷον λυδοὶ μὴ ῥέοντος τοῦ πακτωλοῦ τὸν χρυσὸν, ἢ αἰγύπτιοι μὴ ὑπερβαίνοντος τοῦ νείλου καὶ ἀρδοντος τὴν γῆν, ἢ προσεπιγενομένου κακοῦ αἰφνιδίως οὐκ ὄντος. οἷον σείεται σικελία συνεχῶς. καὶ βουλεύονται μετοικεῖν, ἢ πάλιν ῥεῖ ἀπὸ τῆς αἴτνης ἐπὶ τὴν κατάνην τὸ πῦρ. καὶ βουλεύονται μετοικεῖν, εἰ μὲν οὖν ἀγαθοῦ τινος ἐπιλείποντος βουλευόμεθα μετοικεῖν τὴν προκατάστασιν λέξομεν, λαβόντες ἐντεῦθεν. οἱ πρόγονοι τὰς πόλεις ἔκτισαν ἢ τὴν πόλιν ἐνταῦθα, οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἐπαρθέντες ἢ τούτῳ τῷ ἀγαθῷ. μέχρι μὲν οὖν παγιον ἦν καὶ βέβαιον, εἰκότως ἐμένομεν. καὶ γὰρ ἀπελαύομεν τῶν ἀγαθῶν. ἐπεὶ δὲ οἴχεται, μετοικισθῆναι δίκαιον, εἰ δὲ κακὸν ἐπιγένηταί τι, λέξομεν τὴν προκατάστασιν, ὡς οἱ πρόγονοι μηδεμιᾶς ἐλπίδος ἐμφαινομένης τοιούτου κακοῦ, ἔκτισαν ἐνταυθοῖ τὴν πόλιν. εἰ γὰρ εἴδεισαν, οὐκ ἂν ἔκτισαν. ὁ δὲ ἀξιῶν μένειν ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἀναβήσε

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΝ ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΤΕ ΠΡΟΔΙΗΓΗΣΕΩΣ.

Διήγησίς ἐστι παντὸς μὲν προβλήματος αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐξ οὗ συνέστηκεν ἡ ὑπόθεσις, καὶ διὰ τοῦτο διήγησιν μὲν εὑρεῖν οὐ δύσκολον· φαίνεται γὰρ τοῦ πράγματος πλατυνομένου τοῖς τρόποις οἷς ἐκθήσομαι· τὴν δὲ προκατάστασιν τῆς διηγήσεως τὴν καὶ προδιήγησιν καλουμένην, ἄξιον ἐξετάσαι πόθεν ληφθήσεται· καὶ ἀπὸ τρόπων ὁπόσων, καὶ εἰ ὁμοίως ἐν πᾶσι προβλήμασιν ἡ αὐτή, ἢ καθ᾽ ἕκαστον εἶδος ζητήματος ἰδία τις εὕρεσις προκαταστάσεως γίνεται· ὡς ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν εἰπεῖν παρὰ τῆς διηγήσεως ἐν παντὶ προβλήματι ζητητέον, τὰ πρεσβύτερα μὲν, χρήσιμα δὲ τῇ ὑποκειμένῃ ἀξιώσει ἢ κρίσει· κἀκεῖθεν λαμβάνειν ἄξιον καὶ προκαταστήσαντας, ὡς προσήκει τὴν προδιήγησιν, οὕτως εἰς αὐτὴν χωρῆσαι τὴν ἐφαινομένην ἐν αὐτῷ τῷ προβλήματι διήγησιν· ἄτεχνον γὰρ καὶ ἰδιωτικὸν τὸ τῆς διηγήσεως αὐτόθεν ἄρχεσθαι· ὅθεν καὶ τὸ πρόβλημα λέγει· ἀλλ᾽ ἐπεὶ τῶν προβλημάτων εἴδη ποικίλα καὶ τῶν πραγμάτων αἱ ζητήσεις διάφοροι,

πως ἐστὶ μακρὰ τὰ τετολμημένα, ὡς δύνασθαι καὶ λαθεῖν, λεκτέον δὲ καὶ ἐπὶ παραδείγματος. πωλοῦσι τὰ τέκνα οἱ νησιῶται, καὶ γράφει τις παρὰ ἀθηναίοις ἐπανεῖναι τὸν φόρον. οἷα μὲν οὖν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πάσχουσιν οἱ νησιῶται κατὰ πρόφασιν τῶν φόρων, λέληθεν οὔτε ὑμᾶς οὔτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων οὐδένα. τοῦτο ἡ πρότασις. καὶ γὰρ οὐδὲ ἓν οὕτως ἐστὶ μέτριον, ὃ τολμῶσι περὶ τὰ φίλτατα, ὥστε λαθεῖν ἐνεῖναι δύνασθαι, τοῦτο ἡ κατασκευὴ τῆς προτάσεως, εἶτα ἡ ἀπόδοσις. ἡμᾶς δὲ προσήκει πρόνοιαν ποιουμένους τῆς ὑμετέρας εὐδοξίας, ἐπανεῖναι τοῖς ἀθλίοις τὸν φόρον, καὶ μηκέτι οὕτως σκληροὺς καθίστασθαι. ἐὰν μὲν οὖν πολιτικῶς ἐθελήσῃς στῆσαι, οὕτω στήσεις τὴν ἀξίωσιν, εἰ δὲ βούλει πρόσθες καὶ τὴν τῆς ἀξιώσεως αἰτίαν, τουτέστιν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, αὐτὸ λέγω τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τοῦ τέλους γυμνόν. καὶ ἐὰν θελήσωμεν εἰπεῖν τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τολμῶντες ἐπιφωνηματικώτερον, ἔσται καὶ οὕτω πανηγυρικὴ ἡ βάσις. δι' ὧν ἀναγκαζόμενοι δυστυχοῦσιν ἀπαιδίαν αἱ νῆσοι.

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΝ ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΤΕ ΠΡΟΔΙΗΓΗΣΕΩΣ.

Διήγησις ἐστὶ παντὸς μὲν προβλήματος αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐξ οὗ συνέστηκεν ἡ ὑπόθεσις, καὶ διὰ τοῦτο διήγησιν μὲν εὑρεῖν οὐ δύσκολον· φαίνεται γὰρ τοῦ πράγματος πλατυνομένου τοῖς τρόποις οἷς ἐκθήσομαι. τὴν δὲ προκατάστασιν τῆς διηγήσεως τὴν καὶ προδιήγησιν καλουμένην, ἄξιον ἐξετάσαι πόθεν ληφθήσεται. καὶ ἀπὸ τρόπων ὁπόσων, καὶ εἰ ὁμοίως ἐν πᾶσι προβλήμασιν ἡ αὐτή, ἢ καθ' ἕκαστον εἶδος ζητήματος ἰδία τις εὕρεσις προκαταστάσεως γίνεται. ὡς ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν εἰπεῖν τὰ πρὸ τῆς διηγήσεως ἐν παντὶ προβλήματι ζητητέον, τὰ πρεσβύτερα μὲν, χρήσιμα δὲ τῇ ὑποκειμένῃ ἀξιώσει ἢ κρίσει· κἀκεῖθεν λαμβάνειν ἄξιον καὶ προκαταστήσαντας, ὡς προσήκει τὴν προδιήγησιν, οὕτως εἰς αὐτὴν χωρῆσαι τὴν ἐμφαινομένην ἐν αὐτῷ τῷ προβλήματι διήγησιν. ἄτεχνον γὰρ καὶ ἰδιωτικὸν τὸ τῆς διηγήσεως αὐτόθεν ἄρχεσθαι. ὅθεν καὶ τὸ πρόβλημα λέγει. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν προβλημάτων εἴδη ποικίλα καὶ τῶν πραγμάτων αἱ ζητήσεις διάφοροι,

τως ἐστὶ μακρὰ τὰ τετολμημένα, ὡς δύνασθαι καὶ λαβεῖν, λεκτέον δὲ καὶ αὐτοῦ παραδείγματος. πωλοῦσι τὰ τέκνα οἱ νησιῶται, καὶ γράφει τις παρὰ ἀθηναίοις ἐπανεῖναι τὸν φόρον. οἷα μὲν οὖν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πάσχουσιν οἱ νησιῶται κατὰ πρόφασιν τῶν φόρων, λέληθεν οὔτε ὑμᾶς οὔτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων οὐδένα. τοῦτο ἡ πρότασις. καὶ γὰρ οὐδέν οὐτως ἐστὶ μέτριον, ὃ τολμῶσι περὶ τὰ φίλτατα, ὡς τε λαβεῖν ἐνεῖναι δύνασθαι, τοῦτο ἡ κατασκευὴ τῆς προτάσεως, εἶτα ἡ ἀπόδοσις. ἡμᾶς δὲ προσήκει πρόνοιαν ποιουμένοις τῆς ὑμετέρας εὐδοξίας, ἐπανεῖναι τοῖς ἀθλίοις τὸν φόρον, καὶ μηκέτ' οὕτως σκληροὺς καθίστασθαι. ἐὰν μὲν οὖν πολιτικῶς ἐθελήσῃς εἰπεῖν, οὕτω στήσεις τὴν ἀξίωσιν, εἰ δὲ βούλει πρόσθες καὶ τὴν τῆς ἀξιώσεως αἰτίαν, τουτέστιν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, αὐτὸ λέγω τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους γυμνόν. καὶ ἐὰν θελήσωμεν εἰπεῖν τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τολμῶντες συμφωνηματικώτερον, ἔσται καὶ οὕτω πανηγυρικὴ ἡ βάσις. δι' ὧν ἀναγκαζόμενοι δυστυχοῦσιν ἀπαιδίαν αἱ νῆσοι.

ἀποδόσεως, ἥτις ἐστὶν ἀξίωσις, ἐκβάσεως, ἣ συνά-
γει τὴν πρότασιν, καὶ τὴν ἀπόδοσιν. ἐὰν μὲν οὖν θε-
λήσωμεν πολιτικώτερον στῆσαι τὸ προοίμιον, εἰς τὴν
ἀξίωσιν ψιλὴν αὐτὸ στήσομεν. ἐὰν δὲ προστιθῶμεν
καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀξιώσεως ἀπὸ ὁμένοι τοῦ πράγμα-
τος αὐτοῦ, πανηγυρικωτέρα γίγνεται ἡ βάσις. καὶ
μάλιστα ἂν μὴ τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἀπταίστως
εἴπωμεν, ἀλλ᾽ ἀντιφωνηματικῶς. ποιεῖ δὲ πανηγυρι-
κὴν τὴν βάσιν ἡ εὐρυθμία, ἵνα τὸ πανηγυρι-
κὸν ἢ διπλοῦν, ἢ ἐν τῷ λόγῳ διὰ τὴν ἀριθμίαν, ἢ ἐν
τῷ νῷ διὰ τὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους φιλοτιμίαν.
δεῖ δὲ τὸ προοίμιον ἐν μὲν τοῖς πολιτικοῖς ἡρμη-
νεῦσθαι μακροτέροις τοῖς κώλοις καὶ χοινοτενέ-
σιν. ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς συνεστραμμένοις, καὶ εὐ-
κόλοις μᾶλλον. περιβολὴ δὲ αὐτάρκης προοιμίων
διπλασιάσαι ὄνομα, καὶ διπλασιάσαι κῶλον, καὶ προ-
τάσεως ἀπὸ αἰτίας κατασκευήν. καὶ ὄνομα μὲν
ἂν λέγωμεν, πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῖς θε-
οῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, τῇ τε πόλει καὶ
πᾶσιν ὑμῖν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐ-
σεβείας καὶ δόξης. κῶλον δὲ ὡς ἐν τῷ κατὰ ἀριστο-
κράτους, ὑπὲρ τοῦ χερόννησον ἔχειν ὑμᾶς ἀσφα-
λῶς, καὶ μὴ παρακρουσθέντας ἀποστερηθῆναι πά-
λιν αὐτῆς. προτάσεως δὲ ἐξ αἰτίας κατασκευήν,
ἂν λέγωμεν. πολλαχῆ δὲ δυνάμεθα εἰπεῖν. τὰ μὲν
τούτῳ τετολμημένα, λέληθεν ἡμῶν οὐδένα. τοῦτο ἡ
πρότασις. ἡ δὲ κατασκευή, ἐξ αἰτίας. ἐπεὶ μὴ δὲ οὐ

λέμου ἐν ταύτοις ἐκείνοις ὅθεν ἐξεβλήθησαν ἐπανελθόντες ἐβοήθησαν αὐτοῖς· καὶ γράφει τις αὐτοὺς καταδέχεσθαι. λέγομεν γὰρ, τὸ μὲν δοκεῖν ἐγὼ γράφω τὸ ψήφισμα τήμερον, τοὺς πολίτας καταδέχεσθαι· τὸ δὲ ἀληθὲς ἤδη τούτους δεδέγμεθα, ὅτι συμμάχους ὄντας αὐτοὺς κατελθεῖν ἐάσαμεν. ἀλλὰ καὶ μεγαρεῖς ἐπὶ τῶν τριάκοντα τυράννων ἐκτεθέντων ἀθηναίων τὰ γένη, ἀναιρούμενοι ἔτρεφον αὐτά. καταλυθείσης τῆς τυραννίδος ἥκουσιν ἀποδιδόντες τὰ γένη· καὶ ἀξιοῖ τις καθαιρεῖν τὸ περὶ τῶν μεγαρέων πινάκιον· καὶ ἔπι ἐν τοῖς τὴν πόλιν κατασκάψασι καὶ σπείρασιν αὐτήν. θέλοντες γὰρ ἀσεβῆς αὐτοὺς ἀποδεῖξαι, φαμὲν ὑπὸ τῶν θεῶν ἐληλέγχθαι καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων λόγων, ὅτι ἐστὶν ἀσεβεῖς· ἐξ ὧν ὡς ἐναργεστάτοις οὐδὲ τοὺς καρποὺς ἀνῆκεν ἡ γῆ. καλεῖται δὲ τοῦτο καὶ ἀντίστροφον ἐπιχείρημα. τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιτετμημένων προβλημάτων οὐκ ἀναγκαῖον ἐνόμισα προσθεῖναι μάθημα. ἢ γὰρ καλόν ἐστι καὶ τῶν ἐξ ὑπολήψεως ὂν φαίνεται, ἢ προκατάστασις ὂν διηγηματικὸν οὐ προοίμιον εὑρίσκεται.

ΠΕΡΙ ΠΑΝΤΟΣ ΠΡΟΟΙΜΙΟΥ, ΚΑΙ ἐκ πόσων μερῶν συνέστηκε.

Σύγκειται δὲ πᾶν προοίμιον ἐκ προτάσεως, ἥτις ἐστὶν ἐκ τῶν μαθημάτων εὑρισκομένη τῶν προκειμένων, ἐξ ὧν δή τι καὶ γίνεται· ἐκ κατασκευῆς, ἐξ

ων ἀδικημάτων· λέγομεν γάρ, ἠδυνάμην μὲν οὖν καὶ ἀσεβείας αὐτὴν γραψάμενος εἰς ὑμᾶς ἀγαγεῖν, ὅτι τὸ σχῆμα τῆς ἀθηνᾶς ἀσεβῶς ὑπεκρίνατο· ἰστέον δὲ ὅτι μικροτέρου κρίνοντας, δεῖ λέγειν ὅτι καὶ μείζονος ἠδυνάμην, μὴ μέντοι μείζονος κρίνοντας λέγειν, ὅτι καὶ τοῦ μικροτέρου ἠδυνάμην· ἄτεχνος γὰρ τὸ τοιοῦτον· ἐν δὲ ταῖς ἀπολογίαις δυσκαταληπτότερον τὸ ἐκ περιουσίας μάθημα· πᾶς γὰρ ὁστισοῦν μετὰ τὴν εὐεργεσίαν κρινόμενος ἄριστα ποιήσει προοίμιον ἐκ περιουσίας λέγων· ἐγὼ μὲν καὶ γέρας ὑπελάμβανον ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις λήψεσθαι· μή τί γε δὴ κρίσεις ὑπομένειν· οἷον ὁ στρατηγὸς ὁ τὰς τριήρεις νικώμενος καταλλέξας, καὶ νικήσας, καὶ κρινόμενος δημοσίων ἀδικημάτων· ἢ ὁ ῥίψας ἀπὸ τοῦ τείχους τὴν ἀσπίδα καὶ ἀποκλείνας τὸν πόλεμον· καὶ καθάπαξ ῥαδίου τοῦ μαθήματος ὄντος, χρησώδεις δὲ ἀνθεκτέον·

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟ ΚΑΙΡΟΥ ΠΡΟΟΙΜΙΩΝ.

Τὸ δὲ ἀπὸ καιροῦ καλούμενον προοίμιον, ἄφατόν τινα τὴν ὑπερβολὴν τῆς δυνάμεως ἔχει ἐὰν εὑρεθῇ· ἔστι δὲ τοιοῦτον τῇ δυνάμει· ἐὰν δυνώμεθα τὴν ἀξίωσιν ἣν εἰσφέρομεν πρότερόν τινα ἤδη δεῖξαι καὶ γεγενημένην· ἔστι δὲ αὐτοῦ τὸ τῆς ἰσχύος τοιοῦτον· οἷον ἐφυγαδεύθησαν τινες, καὶ ἔκτισαν ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς πατρίδος ἑτέραν πόλιν, ἐν ᾗ ᾤκουν· πρ-

νος τῆς πόλεως ἐκβάλλειν, τιμωροῦντας αὐ-
τοῖς ὑπὲρ ὧν ἐπάθομεν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τοῦ μέλ-
λοντος πρόνοιαν ποιουμένοις, ἵνα μὴ τοῖς ὁμοί-
οις περιπίπτωμεν ἀεί. καὶ πάλιν ἐμίχθη τις τετα-
ριχευμένῳ σώματι, καὶ γράφει τις λελύσθαι τὸν
τῆς ταριχείας νόμον. καὶ γὰρ ἐκεῖ δυνάμεθα λέ-
γειν, ἵνα μὴ πάλιν γένηται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΠΡΟΟΙΜΙΩΝ.

Τὰ ἐκ περιουσίας καλούμενα προοίμια ἰδίαν εὕρε-
σιν ἔχει ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ἐν ταῖς ἀπολογί-
αις. σαφῆ δὲ αὐτὰ ἐν ἑκατέροις ποιήσω. ἐὰν γὰρ κα-
τηγοροῦντές τινος φόνου δυνώμεθα λέγειν, ὅτι
ἠδυνάμην αὐτὸν καὶ δημοσίων ἀδικημάτων κρί-
νειν, ἐκ περιουσίας ποιοῦμεν τὸ προοίμιον. καὶ δη-
μοσίων ἀδικημάτων κατηγοροῦντες δυνώμεθα
λέγειν, ὅτι ἠδυνάμην αὐτὸν καὶ ἀσεβείας κρίνειν,
ἐκ περιουσίας προοιμιαζόμεθα. οἷον ἀριστεὺς ἄ-
χειρ προσῆλθε στρατηγῷ δεόμενος τροφῶν. ὁ δὲ,
εἰπὼν ἀχρήστους ἡ πόλις οὐ τρέφει. κατὰ κρημνοῦ
ὦσεν ἑαυτὸν ὁ ἀριστεύς. καὶ κρίνεται ὁ στρατηγὸς αἰ-
τίας θανάτου. λέγομεν γὰρ ἐκ περιουσίας ὅτι ἠδυνά-
μην αὐτὸν καὶ δημοσίων ἀδικημάτων εἰσαγαγεῖν,
γραψάμενος, ὅτι κοινὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως ἀ-
πώλεσεν. ἢ ὡς ἐκεῖνο τὸ πρόβλημα ἡ φυὴ μετὰ
τὴν κατάλυσιν τοῦ πεισιστράτου κρίνεται δημοσί-
ων

πέζης αὐτὰς κατέγραψε· καὶ ἐπανελθὼν ὕβρεως
κρίνεται· οἷον καὶ διὰ τὸν ἄλλον μὲν βίον ὦ ἀθη-
ναῖοι τὸν προσόντα δημάδει καὶ τὴν προσοῦσαν
ἄξιον ἦν κολάσαι τοῦτον· οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ τὰ
νῦν αὐτῷ γεγενημένα· ἐξ ὧν αἰσχύνην ὁμοῦ καὶ ζη-
μίαν προσῆψε τῇ πόλει· γίνεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιω-
τικῶν τοῦτο· πολλάκις ἂν ἔχωμεν ἢ μάγον, ἢ τε-
λώνην, ἢ πορνοβοσκούς· οἷον πορνοβοσκὸς τὰ τῶν
μουσῶν ὀνόματα ταῖς ἑταίραις τίθεται καὶ κρίνε-
ται ἀσεβείας· λέγομεν γὰρ οὕτως· ἄξιον μὲν ἦν τὸν
πορνοβοσκὸν καὶ διὰ τὸν ἄλλον βίον μισεῖσθαι,
πονηρὸν ὄντα, καὶ δὴ καὶ τιμωρίας ἄξιον, οὐχ ἥκι-
στα δὲ νῦν ὅτε καὶ ἠσέβησεν εἰς τὰς θεάς· τρίτον ἐξ
ὑποδιαιρέσεως μάθημα εἰς προοιμίων εὕρεσιν, ὃ
καλεῖται τοῦ ἀθρόου πρὸς τὸ μέλλον ὑποδιαίρε-
σις· γίνεται δὲ ὅταν κακοῦ τινος τολμηθέντος, λέ-
γῃς δεῖν τὸν ἐργασάμενον δοῦναι τὴν τιμωρίαν, καὶ
διὰ τὸ τετολμημένον, καὶ ἵνα μὴ πάλιν τολμηθῇ·
δεῖ δὲ τὸ τοῦ ἀθρόου πρὸς τὸ μέλλον ποιεῖν τότε,
ὅταν ἢ τὸ μηδεπώποτε γεγονὸς τοῦτο συμβὰν μὴ
παθεῖν πάλιν φυλαττώμεθα, ἢ ὅταν τὸ αὐτὸ
πράττηται πολλάκις· τὰ δὲ παραδείγματα σα-
φεστέραν ποιεῖται τὴν τέχνην· πολλοὶ τυραννοῦ-
σιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους· καὶ γράφει τις ἐλαύνειν
τὸ γένος· ἐνταῦθα καλλίστην χώραν ἔχει τὸ προ-
οίμιον, ἐὰν λέγωμεν οὕτω· καὶ τῶν γεγενημένων ἕνε-
κα τυραννίδων καλῶς ἂν ἔχοι μισοῦντας τὸ γέ-

κημάτων ἰσοστασίων, τοῦ τε κατασκάψαι τὴν πόλιν καὶ τοῦ γεωργῆσαι· ποιησόμεθα ἐξ ὑποδιαιρέσεως προοίμιον οὕτως· εἰ μὲν οὖν καὶ διὰ τὸ κατασκάψαι τὴν πόλιν ἔδοσαν αὐτοὶ δίκην, ὀρθῶς ἂν ἐγένετο· νῦν δὲ πολλῷ πλέον ὅτι καὶ γεωργῆσαι διέγνωσαν, ἣν κατέσκαψαν πόλιν. οὐ μέντοι ἡ ἑνὸς πράγματος εἰς λεπτὸν τομὴ προοίμιόν ἐστιν ἐξ ὑποδιαιρέσεως· ἀλλὰ τῶν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐξ ὑποδιαιρέσεως κατασκευή· οἷον ἔπεισεν ἐν λιμῷ καὶ πολιορκίᾳ ῥήτωρ τὴν ἄχρηστον ἡλικίαν ἀποκτεῖναι· γέρων λαθὼν ἠρίστευσε, καὶ αἰτεῖ εἰς τὸ γέρας τὸν ῥήτορα. ἐνταῦθα τὸ ἀδίκημα ἐν τῷ τὰ γένη διαφθαρῆναι. ἐξ ὑποδιαιρέσεως δὲ, εἰ λέγοι· εἰ γὰρ μόνους τοὺς πατέρας ἔπεισεν ἀποκτεῖναι, ἢ μόνας τὰς γυναῖκας, ἄξιος ἦν θανάτου· οὐ προοίμιον λέγει, ἀλλὰ κατασκευάζει τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους. δεύτερον δὲ ἐξ ὑποδιαιρέσεως μάθημα οὕτως εὑρίσκεται, ἐν ᾧ ποιοῦμεν προοίμιον, ἐνίοτε τοῖς προσώποις καὶ πρὸ τῶν πραγμάτων ἴδιαι παρακολουθοῦσιν ὑπολήψεις, οἷον αἰσχίνῃ, δημοσθένει· δεύτερον δὲ αἱ αὐτοσυμβαίνουσαι ἀπὸ τῶν πραγμάτων· ὅταν οὖν εὕρωμεν ἐν προβλήματι τὰς ὑπολήψεις ἑκατέρας περὶ τὸ ἓν πρόσωπον τήν τε φύσει προσοῦσαν καὶ τὴν αὐτογενομένην ὑποδιαιροῦντες, λέγομεν· ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ προβλήματι, δημοσθένης πρεσβεύσας παρὰ φίλιππον, καὶ ἐρομένου ποταπαί εἰσιν αἱ ἀθῆναι τοῦ μακεδόνος, αὐτῆς τρα

μα ζητοῦντες ἐν τῇ παρούσῃ κρίσει, τί ἂν βούλοιτο τέλος οἱ πολέμιοι γενέσθαι, λέγοντες οὕτως ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ προβλήματι φυγάδες πολεμουμένῃ τῇ πατρίδι ἐβοήθησαν, καὶ νίκην εἰργάσαντο, καὶ γράφει τις αὐτοῖς καταγωγήν· τοῖς μὲν οὖν πολεμίοις δι' εὐχῆς ἐστι μὴ καταδέξασθαι τοὺς πολίτας ἡμᾶς ἐνθάδε, ἵνα ὦμεν αὐτοῖς ληφθῆναι ῥᾴδιοι ἡμᾶς δὲ οὐκ ἄξιον ποιεῖν ἃ δοκεῖ τοῖς πολεμίοις. Ταῦτά σοι περὶ τῶν ἐξ ὑπολήψεως προοιμίων πεπλήρωται, τοῦτον εὑρισκόμενα τὸν τρόπον ἁπανταχῇ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞ ΥΠΟΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΠΡΟΟΙΜΙΩΝ.

Ἑξῆς λεκτέον περὶ τῶν ἐξ ὑποδιαιρέσεως προοιμίων, πάνυ παγκάλην καὶ ποικίλην ἐχόντων τὴν τέχνην, εὑρίσκεται δὲ καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν ἑξῆς μαθημάτων· οὐκ ἐν πᾶσι δὲ προβλήμασιν, οὐδὲ πάντα ἐν πᾶσιν· εὔθικτα μὲν γάρ ἐστιν εὑρεθέντα καὶ δριμέα· πλεονάκις δὲ φαίνεται τῶν ἐξ ὑπολήψεως ἡ ἀρετή· διότι πανταχῇ φαίνεται· ἔστι δὲ τῶν ἐξ ὑποδιαιρέσεως εἴδη τρία, ὧν καὶ τὰ παραδείγματα θήσομεν· καὶ πρῶτόν ἐστιν, ὅτε δύο πεπραγμένων ἀδικημάτων, ὧν καὶ τὸ ἕτερον ἀναδέξασθαι δύναται κρίσιν, ὑποδιαιροῦντες ποιήσομεν προοίμιον οὕτως· οἷον κατέσκαψάν τινες πόλιν ἐν πολέμῳ, καὶ ἐγεώργησαν αὐτήν, οὐκ ἀνῆκεν ἡ γῆ καρπούς καὶ κρίνονται ἀσεβείας· ἐνταῦθα δύο ὄντων ἀδι-

εἶν οἴομαι, τὰς δὲ χρηστὰς προσούσας ὑπολήψεις διαλύσομεν. οἷον οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὅτι τὸν χαρίδημον τινὲς εὐεργέτην οἴονται. ἐγὼ δὲ ἐὰν ἅπαξ βούλομαί τε καὶ οἶδα τούτῳ τὰ πράγματα συνηθῶ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οἴομαι δείξειν οὐ μόνον οὐκ εὐεργέτην, ἀλλὰ καὶ κακονούστατον, καὶ πολὺ τἀναντία ἢ προσῆκεν ὑπειλημμένον. ἐὰν δὲ ἀπολογώμεθα τοὐναντίον ποιήσομεν, τὰς μὲν χρηστὰς βεβαιοῦντες ὑπολήψεις, τὰς δὲ φαύλας διαλύοντες. οἷον δέκα νέοι τὴν τάξιν λιπόντες ἔφυγον. τῷ ἑνὶ ἀπαντήσασα ἡ μήτηρ ἀπέκτεινεν αὐτόν. οἱ ἐννέα στραφέντες ἠρίστευσαν. καὶ κρίνεται ἡ γυνὴ φόνου. ἐνταῦθα γὰρ μία μὲν ὑπόληψις περὶ τὴν γυναῖκα χρηστὴ, ὅτι τῆς νίκης αἰτία. ἣν χρὴ βεβαιῶσαι κατὰ τὰ προοίμια λέγοντα οὕτως. ὅτι μὲν οὐκ ἄλλος τις ἡμῖν τῆς νίκης αἴτιος μᾶλλον, τῆς γυναικὸς ἐγένετο, πάντας ἡμᾶς ἐλπίζομεν ἐγνωκέναι. μία δὲ φαύλη ἡ τοῦ δοκεῖν παιδοκτόνον αὐτὴν εἶναι. ἣν χρὴ θεραπεῦσαι λέγοντας οὕτως. εἰ μὲν οὖν τοῖς κατηγόροις πειθόμενοι τὴν γυναῖκα ταύτην παιδοκτόνον ὑπολήψεσθε, οὐκ ὀρθῶς ποιήσετε. εἰ δὲ τὰ πεπραγμένα σκοπήσετε, καὶ τὰ τοῦ τετελευτηκότος δίκαια ἐγκλήματα, φανεῖται ἡ γυνὴ οὐκ ἀγαθὸν υἱὸν, ἀλλὰ προδότην πονηρὸν ἀποκτείνασα. ἐμφαίνεται δὲ καὶ ἔξωθεν πρόσωπα ὡς ἔφαμεν, πολεμίων μάλιστα πολλάκις. ἀφ' ὧν οὕτω ληψόμεθα τὰ προοί-

μεγαρέων αἱρεῖσθαι πινάκιον· ἄριστον γὰρ ἐνταῦθα διομολογήσασθαι μισθὸν ἔχειν τὴν τῶν φιλτάτων σωτηρίαν λέγοντα οὕτως· μισθὸν μὲν οὖν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι παρὰ μεγαρέων αὐτός τε ὁμολογῶ μέγιστον εἰληφέναι τῶν παρόντων λόγων, καὶ ὑμεῖς δ' ἂν ὁμολογήσαιτε πάντως τὴν σωτηρίαν τῶν φιλτάτων, τὴν δὲ εὔνοιαν φανερῶς ἐστιν ὁμολογεῖν ἄνευ κέρδους, ὅταν ὑπὲρ τῶν δημοσίᾳ τὴν πόλιν εὐεργετησάντων λέγωμεν· οἷον μελλόντων μονομαχεῖν ἀδελφῶν δύο κατὰ τὸν νόμον τὸν περὶ τῶν ἀριστέων περὶ τοῦ γέρως ἐξέλιπεν ὁ ἥλιος, καὶ γράφει τις λελύσθαι τὸν νόμον· οἷον φιλεῖν μὲν τοὺς ἀδελφοὺς οὐκ ἂν ἀρνησαίμην ἔγωγε, κοινοὺς σωτῆρας τῆς πόλεως γεγενημένους, ἢ ἂν ὑπὲρ συγγενῶν ποιώμεθα τοὺς λόγους· ἀνεπίφθονος γὰρ ὁ ὑπὲρ τῶν προσηκόντων λόγος, ὡς ὁ δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς λεπτίνην εἶπεν· ἄνδρες δικασταὶ, μάλιστα μὲν ἕνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν λελύσθαι τῇ πόλει τὸν νόμον, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς ἕνεκα τοῦ χαβρίου, ὡμολόγησα τούτοις ὡς ἂν οἷός τε ὦ συνερογεῖν, οὕτω περὶ τῶν κατηγορούντων καὶ τῶν ἀπολογουμένων. περὶ δὲ τοὺς τὰ ἐγκλήματα ἔχοντας, ἢ χρησταὶ ὑπολήψεις συνίστανται, ἢ πονηραί· ἐὰν μὲν οὖν κατηγορῶμεν, τὰς φύσει προσούσας φαύλας βεβαιώσομεν· οἷον τὴν μὲν ἀσέλγειαν ὦ ἄνδρες δικασταὶ καὶ τὴν ὕβριν ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀεὶ χρῆται μειδίας, οὐδένα οὔθ' ὑμῶν οὔτε τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγνο-

οὐκ ἀπεχθανόμενος ἰδίᾳ τῷ πλουσίῳ τὴν ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἐνεστησάμην γραφήν, ἀλλὰ ἀγανακτῶν ἐπὶ τοῖς νόμοις καὶ τῇ πόλει. καὶ μυρίους τις ἂν εὕροι ἀριστεῖς ἢ πλουσίους ἢ στρατηγοὺς ἢ δημαγωγούς, οἷς ἀντιλέγοντας ἢ κατηγοροῦντας ἀναγκαῖόν ἐστι τὰς ἔχθρας τὰς ἰδίας παραιτεῖσθαι. καταφεύγειν δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς νόμους, καὶ τοῦ κοινῇ τῇ πόλει συμφέροντος ἕνεκεν λέγειν ἐνίστασθαι τὸν ἀγῶνα. ὁμολογεῖν δὲ δεῖ τὰς ἔχθρας, ἐὰν προαδικηθέντες ἀμυνώμεθα. ἀνεπίφθονον γὰρ τιμωρίαν κατὰ τῶν ἠδικηκότων λαμβάνειν, ὡς καὶ ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀνδροτίωνος ἐποίησε λόγῳ, ὅπερ Εὐκτήμων ὦ ἄνδρες δικασταὶ παθὼν ὑπ' Ἀνδροτίωνος κακῶς ἅμα τῇ τε πόλει βοηθεῖν ᾤετο δεῖν, καὶ δίκην ὑπὲρ αὐτοῦ λαβεῖν. τοῦτο κἀγὼ πειράσομαι ποιεῖν ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ. καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας πάλιν ὁμοίως. καὶ περὶ τοὺς ἀπολογουμένους ὑπέρ τινος, ὑπόληψις εὑρίσκεται πολλάκις εὐνοίας ἢ κέρδους. τὴν μὲν οὖν κέρδους ἀεὶ παραιτητέον ἐνστήσασθαι τὸν μισθόν, πλὴν εἰ μὴ πιθανῶς λέγοιμεν μισθὸν ἔχειν παρὰ τῶν βοηθουμένων τὴν σωτηρίαν. οἷον ἐὰν ὑπὲρ ἀριστέων λέγωμεν, ἢ ὑπὲρ τυραννοκτόνων, ἢ καθάπαξ δημοσίᾳ τὴν πόλιν εὖ ποιησάντων. οἷον ἐπὶ τῶν τριάκοντα τυράννων ἐξετίθεσαν Ἀθηναῖοι τὰ γένη. μεταξὺ εἷς ἀναιρούμενοι ἔτρεφον. παυσαμένης τῆς τυραννίδος, ἥκουσιν ἀποδιδόντες τὰ γένη, καὶ γράφει τις τὸ κατὰ

τὰς αἰτίας θανάτου. ὕπεστι πλούτου τις πρόφασις. καλὸν οὖν διακρούσασθαι καὶ λέγειν, ὅτι οὐ τῆς πλουσίας αὐτῷ βασκαίνων τὸν ἀγῶνα ἐνεστησάμην, τὰς δὲ ἔχθρας ποτὲ μὲν ὁμολογήσομεν, ποτὲ δὲ ἀρνησόμεθα, τοῦτο ποιοῦντες οὐχ ὅταν βουλώμεθα, ἀλλ' ὅτε δεῖ ὁμόσε χωρεῖν ταῖς ἀρνήσεσι καὶ ταῖς ὁμολογίαις. ἔσται δὲ οὕτως, ἂν ἔχωμεν πρὸς ἔνδοξον πρόσωπον, καὶ ὑπερέχον τὸ ἐπαινούμενον, οἷον στρατηγὸν, ἢ περικλέα, ἢ νομοθέτην, τότε ἀρνησόμεθα ἢ πρὸς κοινὸν εὐεργέτην, ἢ πρός τινα δι' ἐξουσίαν, ὠμὸν καὶ ἀπάνθρωπον. πρὸς νομοθέτην μὲν λέξομεν, ὅτι αἰσχρὸν ἀπεχθάνεσθαι κοινῷ εὐεργέτῃ ὡς ὁ δημοσθένης. μηδεὶς ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι νομίσῃ μήτε ἰδίας ἔχθρας ἐμὲ μήτε ἡμᾶς ἕνεκα ἄλλης ἥκειν ἀριστοκράτους κατηγορήσοντα τουτουί. πρὸς δὲ ὑπερέχον πρόσωπον, ὅτι δέος τοῖς εὐδοκιμοῦσι προσκρούειν. οἷον ἠνέχθη σκηπτὸς ἐπὶ τὴν περικλέους εἰκόνα, καὶ συμβουλεύσας μηκέτι αὐτὸν ὀλύμπιον καλεῖν. οἷον οὐκ ἔχθρας ἕνεκα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῆς πρὸς περικλέα τὴν συμβουλὴν ταύτην ἐνεστησάμην, ἀλλ' εὐνοίας πλέον, δεδοικὼς μή τι παρὰ τῶν θεῶν αὐτὸς ἂν πάθῃ, ἐξ ἀπονοίας δὲ ὠμὸν δι' ἐξουσίαν, οἷον πένης καὶ πλούσιος ἐχθροί, ὑπέσχετο ὁ πλούσιος θρέψειν τοὺς παῖδας, εἰ λάβοι τὸν πένητα πρὸς ἀναίρεσιν. ἔδωκεν ὁ δῆμος. οὐκ ἔθρεψεν ὁ πλούσιος τοὺς τοῦ πένητος υἱεῖς, ἀπέθανον λιμῷ, καὶ κρίνεται φόνου,

ἐνῶ ἀπιόν τις τῆς μητρὸς ἀπέκτεινε τὸν υἱὸν κατὰ τὸν τῶν ἀκρίτων νόμον, ἐξέθανεν ἡ μήτηρ, καὶ κρίνεται αἰτίας θανάτου. ἄχθεσθαι μὲν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταὶ καὶ δυσχεραίνειν ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, οὐδὲν ἀπεικός ἐστι, καὶ τούτῳ χαλεπαίνοντας ὑπὲρ ὧν ἐτόλμησε, καὶ ἐκείνους οἰκτείροντας ὑπὲρ ὧν ἔπαθον. αἱ δὲ ἀποδόσεις παντὸς προοιμίου αἱ ἀξιώσεις εἰσίν. ἀπὸ δὲ τῶν αἱρέσεων αἱ προτάσεις γίνονται καὶ προοιμίου δριμύτης πρότασις. ἑξῆς τρεπτέον ἐπὶ τοὺς κατηγόρους. καὶ τίνα τρόπον ἀπὸ τούτων εὑρίσκεται τὰ προοίμια. οἱ γὰρ κατηγοροῦντές τινος ὑπολήψεις ἔχουσι πολλάκις ἢ ἔχθρας ἢ φθόνου. τὸν μὲν οὖν φθόνον εἴ τις ἐμφαίνοιτο τῷ προβλήματι διακρουσόμεθα. δεινὸν γὰρ βασκαίνειν ὁμολογεῖν, καὶ ἐπίφθονον ἀεί. ἐμφαίνεται δὲ πολλάκις, ὅταν ἢ δόξῃ βασκαίνωμεν, ἢ πλούτῳ. οἷον πρεσβεύων αἰσχίνης παρὰ τὸν φίλιππον, ἐτραγῴδησε, νενίκηκεν, ἐστεφάνωται, καὶ κρίνεται παραπρεσβείας ὑπὸ δημοσθένους. ὀρθῶς ἕξει τὸ προοίμιον, μηδεὶς ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι νομίσῃ βασκαίνοντά με τοῦ στεφάνου καὶ τῆς νίκης αἰσχίνῃ τὴν κατηγορίαν ἐνστήσασθαι κατ᾽ αὐτοῦ, ἢ πλούτῳ. οἷον ἀποκήρυκτος ᾔτησε τὸν πατέρα τροφάς, ὁ δὲ αὐτῷ ξίφος ἔδωκεν. ἐμισθοφόρησεν, ἐπανῆκε πλούσιος. ὁ πατὴρ δεόμενος τροφῶν, προσῆλθε τῷ παιδί, ὁ δὲ αὐτῷ τὸ αὐτὸ ξίφος ἔδωκεν. ἀπέκτεινεν ἑαυτὸν ὁ πατήρ, καὶ κρίνεται ὁ

χρηστὸν ἢ φαῦλον, καὶ τίνα γνώμην ἔχοιεν οἱ δι-
κασταὶ περὶ αὐτοῦ, καὶ ὅπως διετέθησαν ἐπὶ τῷ πε-
πραγμένῳ. εἰ μὲν οὖν χρηστὸν εἴη χαίρειν αὐτοὺς εἰ-
κὸς καὶ γεγηθέναι, καὶ τὸ προοίμιον οὖν ἔσται τὸν
τρόπον τοῦτον. ὁρῶν μὲν ὑμᾶς ἄνδρες δικασταὶ χαί-
ροντας ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ χάριν γινώ-
σκοντας τῷ θεῷ, ὡς ἐπ' ἐκείνου τοῦ προβλήμα-
ματος. ἐβοήθησάν ποτε φυγάδες πολεμουμένῃ τῇ
πατρίδι, καὶ νίκην εἰργάσαντο, καὶ γράφει τις αὐ-
τοὺς κατάγειν, τῷ μὲν θεῷ ὦ ἄνδρες πολῖται χά-
ρις πολλὴ, τῷ τὴν νίκην ἡμῖν κατὰ τῶν πολεμίων
παρεσκευακότι, καὶ τῆς παρούσης ἡδονῆς τὰς ἀ-
φορμὰς ἐνδόντι. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ πολῖται μετά γε θε-
ὸν γεγόνασιν ἡμῖν τῆς παρούσης θυμηδίας αἴτιοι,
συμβουλεύσων παρελήλυθα κατάγειν αὐτοὺς,
καὶ ἀποδιδόναι τῇ πόλει, ἣν ἔσωσαν αὐτοί. τῆς δὲ
κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἁπλότητος μὴ φροντίσῃς. δι-
δασκαλικώτερον γὰρ ἐσπούδασα τὰς τέχνας ἀφη-
γήσασθαι, περιελὼν τὴν ἰσχὺν τοῦ λόγου, καὶ γυ-
μνὰ τιθεὶς τὰ νοήματα, ὡς εἶναι καταδῆλα μᾶλ-
λον. εἰ δὲ φαῦλον εἴη τὸ γεγενημένον πρᾶγμα, ἀ-
νάγκη τοὺς δικάζοντας, ἢ χαλεπαίνειν, ἢ οἰκτεί-
ρειν, ἢ ἑκάτερα πάσχειν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ ὀργὴν
καὶ λύπην. λέξομεν οὖν τὸ προοίμιον οὕτω λαμ-
βάνοντες, ἐπειδὴ καὶ ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταὶ
τῶν τετολμημένων ἕνεκεν ὁρῶ, καὶ ἀχθομένοις καὶ λελυ-
πημένοις, διὰ τοῦτο τὴν γραφὴν ἐνεστησάμην. οἱ αὐ-

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΝ ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞ ΥΠΟΛΗΨΕΩΣ ΠΡΟΟΙΜΙΩΝ.

Πρώτη καὶ καλλίστη τῶν προοιμίων εὕρεσις, καλλίστης καὶ πραγματικωτάτης εὑρέσεως, ὡς πετύχηκε, τῆς ἐκ τῶν ὑπολήψεων καλουμένης, τῶν τε προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. ὅπως δὲ ταῦτα ἔχει, διελὼν ἐκθήσομαι καθέκαστον ἐν μέρει. τεθείσης γάρ τοι πάσης ὑποθέσεως ἀνασκοπεῖν ἄξιον πρῶτον τὸ πρᾶγμα τὸ γεγενημένον ὁποῖόν ἐστι, καὶ περὶ οὗ ἡ κρίσις ἢ τὸ βουλευτήριον συνέστηκεν. ἐν προβλήμασι γὰρ, ἢ κρίνομεν, ἢ βουλευόμεθα. δεῖ τοίνυν σκοπεῖν τὸ πρᾶγμα εἴτε καλόν ἐστιν εἴτε φαῦλον. εἶτα ἑξῆς τὰς περὶ τὸ πρόσωπον ὑπολήψεις ἑκάστου τῶν δικαζόντων, τῶν κατηγορούντων, τῶν ἀπολογουμένων, τῶν ἐχόντων αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἔξωθεν ἐμφαινομένων. ἐμφαίνεται δὲ πολλάκις μὲν ἕν, πολλάκις δὲ πλείονα. τούτων ἕκαστον ὁποίας ὑπολήψεις ἔχει, καὶ ὅπως εἰς τὰ προοίμια παραληφθήσεται τρανῶς διηγήσομαι. πρῶτον μὲν οὖν σκοπητέον τὸ πρᾶγμα ποταπόν ἐστι, καὶ ποταπὸν ὑπείληπται,

καὶ τὰ χρυσία ἔσται δημόσια. τῶν δὲ χρυσίων μόνον γενομένων δημοσίων, ἡ ἑταίρα ἀφεῖται. ἡ ἀντίθεσις ἀντεγκληματικὴ εὐθὺς ἕπεται, κατὰ ἑταίρας λόγον παρέχοντος τὸ πάθος τοῦ κατηγόρου, ἢ πάλιν ἕπεται ἡ μετάληψις. οἷον ὅτι καὶ ἑταίρα, ἀλλ' ἰδίαν ἔχουσά γε τῆς προαιρέσεως ταύτης ἀντιτιμίαν, μὴ ὁμοίαν εἶναι ταῖς ἐλευθέραις, μὴ δὲ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι, καὶ ἅμα ἐλεεινολογήσεται δηλαδὴ πενίαν προβαλλόμενος, ἤτοι τοιοῦτον ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτῆς ἡ ποιότης δὲ καὶ ἡ γνώμη ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. συμβέβηκε δὲ ἐν τούτῳ τῷ ζητήματι καὶ πλείονά γε τὴν ἐξέτασιν τῆς γνώμης εἶναι, ὅτι καταφρονήσασα ἢ ἄλλως ἀγνοήσασα τὸν νόμον ἐφόρεσε τὰ χρυσία.

※

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ.

ΠΕΡΙ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑΣ.

Η ἀμφιβολία διαιρεῖται προβολῇ ῥητοῦ, ἑτέρᾳ τοῦ αὐτοῦ ῥητοῦ προβολῇ κατὰ τὸ ἀμφίβολον, διανοίᾳ τοῦ νομοθέτου, τῷ περιέχοντι καὶ τῷ περιεχομένῳ, ἀντιθέσει, μεταλήψει, θέσει, ποιότητι, καὶ γνώμῃ. εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι εἰ μὲν περὶ αὐτοτελὲς ζήτημα ἡ ἀμφιβολία εἴη, γλίσχρον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι, καὶ κατὰ τὴν διαίρεσιν ὡσαύτως ὑπόψυχρον. μέρος δὲ εἰ γένοιτο ζητήματος, χρήσιμον τὸ περὶ τὴν διαίρεσιν αὐτῆς γίνεται, ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ χρησμωλογίων ἁπτομένοις ζητήμασι πᾶσιν τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν εὑρίσκεται. πρὸς οὖν ἐπίσκεψιν τῶν κεφαλαίων ἔστω ζήτημα τόδε. ἑταίρα χρυσία εἰ φοροίη, δημοσία ἔστω. πεφώραται φοροῦσά τις ἑταίρα χρυσία, καὶ δημοσίαν τίς φησιν αὐτὴν εἶναι. ἡ δὲ, οὐκ αὐτὴν δημοσίαν εἶναί φησι, τὰ χρυσία δὲ δημόσια. γέγονε γὰρ παρὰ τὸν τόνον ἡ ἀμφιβολία. ἡ προβολὴ τοῦ ῥητοῦ, δημοσίαν τε εἶναι κελεύει ὁ νόμος. ἡ ἑτέρα προβολὴ κατὰ τὸ ἀμφίβολον, οὐκ ἐμὲ, ἀλλὰ τὰ χρυσία. ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου ὑπ' ἀμφοῖν πρὸς τὸ λυσιτελοῦν ἐξετάζεται. οἵου τιμωρίας ἄξιον τοῦτο ὑπέλαβεν ὁ νομοθέτης. καὶ ὁ μὲν, ἐρεῖ, ὅτι τῆς μεγίστης. ἡ δὲ, ὅτι τιμωρίας μὲν, ἀλλὰ μετρίας. ὡς γὰρ καὶ κατὰ λόγον τῶν ἄλλων ἀδικημάτων τὰς τιμωρίας ἔταξε, τὸ περιέχον καὶ περιεχόμενον, ὅτι τῆς μὲν ἑταίρας δημοσίας γενομένης

τοὺς διὰ τῆς κωμῳδίας ἐβούλετο. οὔκουν ἀνεῖλε παντάπασι τὴν κωμῳδίαν. ὑπομνήματα δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα γενησομένοις ἢ τοῖς τότε οὖσιν ἀνθρώποις λοιδορίαν ἔχοντα τῶν πολιτῶν τινος, οὐκ ἐβούλετο εἶναι. μὴ ὄντων δὲ τῶν ὀνομάτων, ἡ μὲν ἀποστροφὴ γίνεται διὰ τῶν προσώπων, ἡ δὲ εἰς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον μνήμη περιῄρηται, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους διαβολή. ἡ πηλικότης, ὡς ἐν τῷ ὅρῳ, ὅτι μέγα τὸ γινόμενον. ὁ βίαιος ὅρος, ἢ καὶ ὀνομαστὶ κωμῳδεῖν τοῦτό ἐστι. τὸ πρός τι καὶ τὰ ἑξῆς πάντα, καθάπερ καὶ ἐν τῷ ὅρῳ ἐξετασθήσεται. πλείονα δὲ εἴδη ἐστὶ συλλογισμῶν ἃ δὴ πάντα ὁμοίως διαιρήσεις. ὅμως μέντοι ἐκκείσθω αὐτῶν παραδείγματα. γίνονται γὰρ ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἴσου, ὡς ὁ προειρημένος, ἢ ἀπὸ τοῦ μείζονος, οἷον ἐξῆν ἀποκτιννύναι τοὺς καπόντας φυγάδας, μαστίξας τινὰ καπόντα τις φεύγει παρανόμου τιμωρίας. ὁ γὰρ τὸ μεῖζον φησὶ δοὺς καὶ τὸ ἔλαττον ἔδωκεν. ἢ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον τῷ ἀριστεῖ γέρας εἶναι λέγοντά τινα τὴν τάξιν ἀπέκτεινεν ὁ στρατηγὸς, καὶ φεύγει φόνου. οὐ γὰρ ἀπλῶς τῷ ἀντεγκλήματι, ἀλλὰ μετὰ τῶν προειρημένων χρήσεται. ἢ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος κατὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀποβαῖνον. οἷον ἐξεστι στίζειν τοὺς μοιχούς. στίζων τις ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει. ὁ γὰρ τὸ πρότερόν φησι δοὺς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀποβαῖνον ἔδωκε.

δὲ τοῦ πατρός ἐστιν ἡ ναῦς· ἀλλὰ τοῦ κλύδωνος. ὁ δὲ ὅτι τοῦ πατρὸς, ἀλλ' οὐχ ἑτέρου τινός. ἡ θέσις δὲ καὶ τὰ ἑξῆς ἃ ἐμπίπτοι ἐξετασθήσεται ὡς ἐν ταῖς ἀντιθετικαῖς.

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ.

Ο συλλογισμὸς διαιρεῖται προβολῇ πράγματος, τῷ ῥητῷ, τῷ συλλογισμῷ, ὅρῳ, γνώμῃ νομοθέτου, πηλικότητι, εἶτα ὅρῳ βιαίῳ, τῷ πρός τι, ἀντιθέσει ἔστιν ὅτε, ἥτις ἂν ἐμπέσοι, εὑρεθήσεται καὶ μετάληψις· ἢ ἔπεται πάντως καὶ ἀντίληψις. εἶτα ποιότητι καὶ γνώμῃ, καὶ ὅλως τὴν τῆς ἐναλλαγῆς τῶν πρώτων κεφαλαίων. ὁ συλλογισμὸς κατὰ τὸν ὅρον διαιρεῖται. ἐπὶ δὲ τοῦ παραδείγματος ἔσται φανερώτερον. οἷον ὀνομαστὶ κωμῳδεῖν ὁ νόμος ἐκώλυσεν. αὐτοπροσώπως εἰσάγοντας τοὺς κωμῳδουμένους ὑπάγεται τῷ νόμῳ, ὡς ὀνομαστὶ κωμῳδῶν, ἡ προβολὴ τοῦ πράγματος, παρὰ τὸν νόμον κωμῳδεῖς τοὺς πολίτας. τὸ ῥητὸν, καὶ μὴν οὐκ ὠνόμασα οὐδένα. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κωλυόμενον. ὁ συλλογισμὸς, ἃ μηδὲν διαφέρει τοῦτο ἐκείνου. ὁ ὅρος, ἃ πλεῖστον διαφέρει ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου καὶ νῦν. τί βουλόμενος ἐκώλυσε τοῦτο ὁ νομοθέτης. ὁ μὲν διώκων ἐρεῖ, ὅτι ἀνελεῖν βουλόμενος τὸ ἀτιμῶς καὶ ἀνευθύνως διαβάλλειν ὁντιναοῦν τῶν πολιτῶν, ἐφ' ὅτῳ ἂν οὗτοι ἐθέλωσιν ἐγκλήματι. ὁ δ' αὖ φεύγων οὐ διὰ τοῦτο ἐρεῖ, ἀλλ' ἐπιστρέφεσθαι μὲν αὐ-

λέγω νῦν. ὅσον δὲ πρὸς ἔνδειξιν τῶν κεφαλαίων ταῦτα ἐκτίθεμαι. ἡ δὲ ἀντίθεσις διπλῆ παρ᾽ ἀμφοῖν. οἷον ἀλλὰ ἀποκήρυκτος εἶ. καὶ καταδρομὴ ἐνταῦθα τοπική. ὁ δὲ ἀλλ᾽ ἐπέμεινα τῇ νηΐ, καὶ ἔστιν οἷον ἀντιστατικόν τι ἐνταῦθα, καὶ ἔκφρασις τῶν περὶ τὸν χειμῶνα. ἡ μετάληψις πάλιν διπλῆ. ὁ μὲν γὰρ ἀποκήρυκτος ἐρεῖ, ὅτι οὐ δικαίως ἂν δεχοίμην τῆς νηός. εἰ καὶ τοιοῦτος εἴην. οὐ γὰρ νῦν καιρὸς ταῦτα κατηγορεῖν. ὁ δέ, ἐφ᾽ ἑτέροις ἔδει ἀνδρίζεσθαι καὶ μὴ ἐπὶ τούτοις τὸ πρός τι. προτέρων φυλάξασθαι βέλτιον τῶν νόμων. εἰ ἐγχωροίη λέγειν ὅτι ὁ μέν, παλαιός. ὁ δέ, νέος. καὶ ὁ μέν, ὑπὸ σόλωνος τεθεὶς ἀλλ᾽ οὔπω τύχῃ. ὁ δέ, ὑπὸ τοῦδε. καὶ ὁ μέν, κοινός. ὁ δέ, ἴδιος. καὶ ὁ μέν, περὶ τὰ μέγιστα ἔχων. ὁ δέ, περὶ τὰ μικρά. καὶ ὅτι τούτου μὲν λυθέντος μεγάλα ἡ πόλις βλαβήσεται. θάτερος δ᾽ εἰ λυθείη, βραχέα ἢ οὐδέν. ἐπὶ τούτοις ἐστὶ καὶ τὸ ἴδιον μᾶλλον ἀντινομίας κεφάλαιον. οἷον πρότερον τὸ περιέχον καὶ πρότερον τὸ περιεχόμενον, οἷον προτέρου γενομένου οὐδ᾽ ἕτερος ἀναιρεθήσεται τῶν νόμων. καὶ ταῦθα μὲν χαλεπῶς φανεῖται ἡ φύσις τοῦ κεφαλαίου. ἐπὶ δὲ τοῦ ζητήματος τοῦδε σαφέστερον ἔσται. δύο τις κατὰ ταυτὸν ἐβιάσατο κόρας, καὶ ἡ μέν, γάμον τοῦ βιασαμένου, ἡ δέ, θάνατον αἱρεῖται. ἡ γὰρ ἀξιοῦσα αὐτὸν τεθνάναι ἐρεῖ, ὅτι ἀμφοτέραις δώσει δίκην εἰ τεθναίη. εἰ δὲ δὴ γήμῃ τὴν ἑτέραν, θάτερον μέρος ἄκυρον ἔσται τοῦ νόμου. ὁ βίαιος ὅρος, εἰ μὴ

τι ἴσον τοῦ πατρὸς κατὰ τοὺς περὶ τῶν παίδων νό-
μους αὐτὶ ποιῆται τις. οὐχ ὅταν ὡς ἀλλότριος καὶ
μηδὲν προσήκων. εἶτα ἕπεται ἡ ἑτέρα προβολὴ
τοῦ νόμου. οἷον ἄλλως τε καὶ ὅταν νόμος τοῦτο σα-
φῶς διδῷ, τὸ κύριον εἶναι τὸν ἐπιμείναντα τῆς νε-
ώς. πρὸς ἣν ἡ ἑτέρα διάνοια. ἀλλὰ τηνικαῦτα δί-
δωσιν ὅταν μὴ πατρῷον ᾖ τὸ κτῆμα, ὅταν ἀλλότρι-
ον, ὅταν μὴ ἀποκήρυκτός τις ᾖ, ὅταν μὴ νόμῳ εἰρ-
γόμενος. εἶτα ἐστὶ τὸ μὴ προσδιωρίσθαι, καὶ ἰσά-
ζει. τάχα δ᾽ ἄν τις αὐτὸ καὶ μεθοδεύσειε διαιρῶν.
νῦν δὲ ἡμεῖς οὐ διαιροῦμεν, ἀλλὰ τὰ κεφάλαια δεί-
κνυμεν, καὶ ἔστι φανερά. ἀκολούθως δὲ τούτῳ τῷ
κεφαλαίῳ καὶ ὁ ὅρος καὶ ὁ συλλογισμὸς ἰσάζει.
ἡ μέντοι ἑτέρα διάνοια, ἥ ἐστι γνώμη τοῦ νομοθέτου
διαφόρως ὑφ᾽ ἑκατέρου μέρους ἐξετάζεται ἐπ᾽
ἀμφοῖν τοῖν νόμοιν. οἷον διατὶ τὸν ἀποκήρυκτον
εἴργει ὁ νομοθέτης τῶν πατρῴων. ὁ μὲν διώκων ἐ-
ρεῖ, ὅτι νομίσας οὐκ ἄξιον εἶναι τὸν ἀπηχθημένον
τῷ πατρὶ τῶν ἐκείνου τινὸς μετέχειν, ὁ δὲ φεύ-
γων οὐχί, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς πονοῦντες, καὶ
παραβαλλόμενοι τοῖς κινδύνοις κτᾶσθαι ἀναγ-
κάζωνται, καὶ τὴν βλαβείαν δι᾽ ἣν ἀπεκηρύχθη-
σαν καὶ τὴν τρυφὴν ἀποθῶνται. ὃ νῦν ἐγὼ πεποίη-
κα ἐπιμείνας τῇ νηΐ. πάλιν δὲ διατὶ δίδωσι τῷ ἐ-
πιμείναντι τὴν ναῦν, ἵνα δὴ καρτεροῖεν τοῖς κιν-
δύνοις οἱ ἐμπλέοντες. ἢ ὅτι ἂν εὑρίσκωσιν ἀμφό-
τεροι. πολλάκις δὲ διεμαρτυράμην, ὡς οὐ διαιρῶν

λέγω

κοινωνεῖ τῇ στάσει ταύτῃ δηλαδὴ γινομένοις. ἔχει δέ τι καὶ ἴδιον ὡς φανεῖται. οὑτωσὶ δὲ διαιρήσεις, προβολὴ ῥητοῦ, διάνοια, ἑτέρα προβολὴ ῥητοῦ, καὶ πάλιν ἑτέρα διάνοια. τῶν δὲ ἐφεξῆς κεφαλαίων τινὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκλείπει, διὰ τὸ ἰσάζον. οἷον ἕπεται μὲν τούτοις ὥσπερ ἐν τῷ ῥητῷ καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ μὴ προσδιωρίσθαι, καὶ ἡ ἑτέρα διάνοια τοῦ νομοθέτου, καὶ ὁ συλλογισμός, καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν ὅρος. ἰσάζειν δέ πως δοκεῖ ταῦτα ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, παραπλησίως λέγεσθαι δυνάμενα. καὶ χαλεπὸν αὐτοῖς χρῆσθαι δυνηθῆναι. τὰ μέντοι μετὰ ταῦτα κεφάλαια δῆλά ἐστιν. οἷον ἀντίθεσις, μετάληψις, πρός τι, ὁ βίαιος ὅρος, ἡ θέσις, ἑτέρα μετάληψις, ἀντίληψις, εἶτα ποιότης καὶ γνώμη. ἴδιον δὲ ἀντινομίας κεφάλαιον παρὰ τὴν ἐν τῷ ῥητῷ καὶ τῇ διανοίᾳ διαίρεσιν ἡ περὶ τοῦ πότερον περιέχει καὶ πότερον περιέχεται. ἡ τῶν ῥητῶν ζήτησις. οἷον ποτέρου γενομένου μηδ' ἕτερον ἀναιρεθήσεται τῶν ῥητῶν, ὅπερ κεφάλαιον μετὰ τὸ πρός τι τεθήσεται. ἀπὸ δὲ τοῦ παραδείγματος ἔσται φανερὰ ταῦτα. οἷον ἀποκήρυκτος μὴ μετεχέτω τῶν πατρῴων, καὶ ὁ ἀπομείνας χειμαζομένῃ νηὶ δεσπότης ἔστω τῆς νεώς. ἀποκήρυκτος ἀπομείνας πατρῴᾳ νηὶ χειμαζομένῃ κωλύεται δεσποτεῖν αὐτῆς. ἡ προβολὴ τοῦ ῥητοῦ, ἀποκηρύκτῳ ὄντι σοι οὐ μέτεστι τῶν πατρῴων. ἡ διάνοια τοῦτο λέγει δήπουθεν, ὅταν ὡς κληρονομήσων, ὅταν ὡς διαδεξόμενος.

θόντας· ἐπὶ τίσι· καὶ διατί· τοῦ δὲ ὑπεξαιρουμένου προσώπου τῷ ῥητῷ, οἷον οὐκ εἰ ἀνῆλθον δεῖ σκοπεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεθ' ἧς γνώμης, καὶ ὅτι μὴ δυσνοίᾳ. τὸ μὴ προσδιωρίσθαι τῷ ῥητῷ τοῦ χρωμένου ἐστίν· οἷον οὐδὲν τούτων προσδιώρισεν ὁ νομοθέτης ἀλλ' ἁπλῶς εἶπε τὸν ξένον μὴ ἀνιέναι. ἡ δὲ ἑτέρα διάνοια κοινή ἐστιν ἀμφοῖν. ὁ μὲν γὰρ φεύγων πρὸς τὸ μὴ προσδιωρίσθαι ἀπαντῶν, χρήσεται αὐτῇ· οἷον οὐδὲν ᾤετο δεῖν περὶ τῶν φανερῶν ὁ νομοθέτης διορίζειν, κελεύων τοὺς ἐπ' εὐνοίᾳ μὴ κεκωλῦσθαι. ὁ δ' αὖ διώκων ἐρεῖ, ὅτι ἄτοπον ἠγνόησα τὸ ἁπλῶς ἐπιτρέπειν ἀνιέναι τοὺς ξένους. ὁ συλλογισμὸς εἰ μηδὲν διαφέρει τὸ προσδιωρίσθαι ἢ μὴ τῷ ἐγγράφῳ· ὃ καὶ αὐτὸ ἐκείνου ἐστὶ φανερόν. ὁ ὅρος ὅτι πλεῖστον διαφορᾷ καὶ ταύτῃ, ἡ ἀντίθεσις αὐτό ἐστι τὸ γεγονός· καὶ πλέον ἕξει γε ὁ φεύγων ἐν αὐτῇ. ἡ μετάληψις, οἷον εἴ τι ἑτέρως δικαίως ἐξῆν σοι ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν εἰ προῄρου καὶ μὴ παρανομεῖν. τὸ πρός τι, ὡς ἐν ταῖς ἀντιθετικαῖς, πότερον μεῖζον τὸ εὐεργέτημα ἢ τὸ ἀδίκημα, καὶ ἔστι κοινὸν ἀμφοῖν. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ κεφάλαια οὕτως ὡς ἐν ταῖς ἀντιθετικαῖς ἐξετασθήσεται.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΝΟΜΙΑΣ.

Η ἀντινομία ἐστὶ μὲν οἷόν τι διπλοῦν ῥητὸν καὶ διάνοια, ὡς καὶ τῇ μεθόδῳ καθ' ἣν ἐπέγνωμεν τὰς στάσεις, ὡρισάμην, καὶ τοῖς γε πλείστοις κεφαλαίοις

αὖ ἐδόκει ὁ δῆμος ἢ παρῆν καὶ ἀντέλεγεν· ὁ συλλογισμὸς, ὅτι οὐδὲν διαφέρει ἢ νῦν ἢ τότε· λέγομεν δὲ οὐχ ὡς διαιροῦντες, ἀλλ' ὡς πρὸς ἔνδειξιν τῆς φύσεως τῶν κεφαλαίων· ἐπεὶ πολλά ἐστι τοῖς διαιροῦσιν ἐνταῦθα εἰπεῖν· ὁ ὅρος, ὅτι παμπολὺ διαφέρει ἡ ἀντίθεσις· εἰ ὅπου καὶ ὁ δῆμος αὐτοῦ κατεψηφίσατο ἄξιος ἦν· ἑτέρα μετάληψις, ὅτι ἐχρῆν αὐτὸ τοῦτο εἰπόντα σε ὡς ἀπώλεσας, καὶ ὅτι ἄξιος ἦν ἀποσφαγῆναι, καὶ αἰτεῖν ἄφεσιν· ἧς ἀκόλουθος ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἐξῆν ὅπερ ἐβουλόμην αἰτεῖν, καὶ οὐχ ὑμᾶς ὁρίσας ἔδει μοι εἶναι τὸν τρόπον καθ' ὃν αἰτεῖν ἐχρῆν· ἡ θέσις, εἰ δεῖ ταῦτα ἐπιτρέπειν ἢ οὐ δεῖ τοὺς ἀριστέας ἐπὶ τοῖς συκοφάνταις ποιεῖν· ἡ ποιότης καὶ ἡ γνώμη, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΙΑΣ.

Η κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ζήτησις διαιρεῖται προβολῇ ῥητοῦ, τῇ διανοίᾳ, τῷ μὴ προσδιωρίσθαι· πάλιν διανοίᾳ τοῦ νομοθέτου, συλλογισμῷ, ὅρῳ, ἀντιθέσει, μεταλήψει, πρός τι, ὅρῳ βιαίῳ, θέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, ἀντιλήψει, ποιότητι, γνώμῃ· ἡ προβολή ἐστιν αὐτὸ τὸ παρὰ τὸ ἔγγραφον γεγονός· οἷον ξένος ἐὰν ἀνέλθοι ἐπὶ τὸ τεῖχος, τεθνάτω· πολέμου ὄντος ἀνελθών τις ἠρίστευσε, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ· ἡ τοίνυν προβολὴ ὅτι ἀνῆλθες· ἡ διάνοια διττῶς ἐξετάζεται· τοῦ τε νομοθέτου καὶ τοῦ ὑπευθύνου· τοῦ μὲν νομοθέτου, οἷον ποτε λέγει τοὺς ἀνελ-

ἐχθρὸς ὢν εἰσήνεγκε νόμον τὸν εἴσω πέντε ταλάντων οὐσίαν κεκτημένον μὴ πολιτεύεσθαι μηδὲ λέγειν. ἐπαινῆκε μετὰ τὰς τριάκοντα ὁ πένης, καὶ ἀντιλέγειν βούλεται τῷ νόμῳ. ἡ προτέρα ζήτησις, κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν γίνεται. πότε, καὶ πόσον εἴσω τῶν τριάκοντα ἡμερῶν προστάττει ἀντιλέγειν ὁ νόμος, καὶ ὅτι οὐδὲ τοῖς πρεσβεύουσιν, οὐδὲ τοῖς ἀποροῦσι. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἡ δευτέρα δὲ κατὰ τὴν πραγματικήν. εἰ νόμιμον τὸ εἰσενεχθὲν πρᾶγμα, εἰ δίκαιον, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐμπέπτωκε δὲ ἐνταῦθα δὲ καὶ δεύτερόν τι, ὡς παραγραφικόν. οἷον οὐκ ἔχων τὰ πέντε τάλαντα, οὐ δύναμαι λέγειν. δῆλον δὲ ὡς καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαντήσεται τῇ φύσει τοῦ πράγματος. ἔτι γὰρ τῆς ζητήσεως οὔσης περὶ τοῦ εἰ χρὴ δοκιμασθῆναι αὐτὸν, οὐχ οἷόν τε ἤδη, ὡς κυρίῳ χρῆσθαι. ἡ δὲ ἄγραφος διαιρεῖται προβολῇ, παραγραφικῷ, τῷ ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ, μεταλήψει, συλλογισμῷ, ὅρῳ, ἀντιθέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει ἀντιλήψει, θέσει, ποιότητι καὶ γνώμῃ. οἷον ἀριστεύσας τις ᾔτησε πολίτου φόνον, καὶ ἔλαβεν, εὕρηται προαπεκτονὼς αὐτὸν, καὶ φεύγει φόνου. ἡ προβολή. ἀνδροφόνος εἶ. τὸ παραγραφικόν. οὐ δώσω λόγον ὑπὲρ τοῦ παραδοθέντος μοι πρὸς ἀναίρεσιν ὑπὸ τοῦ δήμου. ἡ μετάληψις. οὐκ ἦν ὅτε ἀνῄρει το οὔπω παραδεδομένος. τὸ γὰρ κατὰ τὸν χρόνον μεταλαμβάνει δηλαδή. καὶ τὸ μὲν πρᾶγμα συγχωρεῖ. τὸ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα κρίνει. ἐν ᾧ ὅτι οὐδ'

τοῦ ἔδωκεν ὁ δῆμος εἰ παρῆν καὶ ἀντέλεγεν. ὁ συλλογισμὸς, ὅτι οὐδὲν διαφορὰ εἰ ἢ νῦν ἢ τότε. λέγομεν δὲ οὐχ ὡς διαιροῦντες, ἀλλ' ὡς πρὸς ἔνδειξιν τῆς φύσεως τῶν κεφαλαίων. ἐπεὶ πολλά ἐστι τοῖς διαιροῦσιν ἐνταῦθα εἰπεῖν. ὁ ὅρος, ὅτι πάμπολυ διαφορεῖ ἡ ἀντίθεσις. εἰ ὅπου καὶ ὁ δῆμος αὐτοῦ κατεψηφίσατο ἄξιος ἦν. ἑτέρα μετάληψις, ὅτι ἐχρῆν αὐτὸ τοῦτο εἰπόντα σε ὡς ἀπέκλεισας, καὶ ὅτι ἄξιος ἦν ἀποσφαγῆναι, καὶ αἰτεῖν ἄφεσιν ἧς ἀκόλουθος ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἐξῆν ὅπερ ἐβουλόμην αἰτεῖν, καὶ οὐχ ὑμᾶς ὁριστὰς ἔδει μοι εἶναι τοῦ τρόπου καθ' ὃν αἰτεῖν ἐχρῆν. ἡ θέσις, εἰ δεῖ ταῦτα ἐπιτρέπειν ἢ οὐ δεῖ τοὺς ἀριστέας ἐπὶ τοῖς συκοφάνταις ποιεῖν. ἡ ποιότης καὶ ἡ γνώμη, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΙΑΣ.

Η κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ζήτησις διαιρεῖται προβολῇ ῥητοῦ, τῇ διανοίᾳ, τῷ μὴ προσδιωρίσθαι. πάλιν διανοίᾳ τοῦ νομοθέτου, συλλογισμῷ, ὅρῳ, ἀντιθέσει, μεταλήψει, πρός τι, ὅρῳ βιαίῳ, θέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, ἀντιλήψει, ποιότητι, γνώμῃ. ἡ προβολή ἐστιν αὐτὸ τὸ παρὰ τὸ ἔγγραφον γεγονός. οἷον ξένος εἰ ἀνέλθοι ἐπὶ τὸ τεῖχος, τεθνάτω. πολέμου ὄντος ἀνελθών τις ἠρίστευσε, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. ἡ τοίνυν προβολὴ ὅτι ἀνῆλθες. ἡ διάνοια διττῶς ἐξετάζεται. τοῦ τε νομοθέτου καὶ τοῦ ὑπευθύνου. τοῦ μὲν νομοθέτου, οἷον ὅτε λέγει τοὺς ἀνελ-

ἐχθρὸς ὢν εἰσήνεγκε νόμον τὸν εἴσω πέντε ταλάντων οὐσίαν κεκτημένον μὴ πολιτεύεσθαι μὴ δὲ λέγειν. ἐπανῆκε μετὰ τὰς τριάκοντα ὁ πένης, καὶ ἀντιλέγειν βούλεται τῷ νόμῳ. ἡ προτέρα ζήτησις, κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν γίνεται. τό τε, καὶ πῶς εἴσω τῶν τριάκοντα ἡμερῶν προστάττει ἀντιλέγειν ὁ νόμος, καὶ ὅτι οὐδὲ τοῖς πρεσβεύουσιν, οὐδὲ τοῖς ἀποῦσι. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἡ δευτέρα δὲ κατὰ τὴν πραγματικήν. εἰ νόμιμον τὸ εἰσενεχθὲν πρᾶγμα, εἰ δίκαιον, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐμπέπτωκε δὲ ἐνταῦθα δὲ καὶ δεύτερόν τι, ὡς παραγραφικόν. οἷον οὐκ ἔχων τὰ πέντε τάλαντα, οὐ δύνασθαι λέγειν. δῆλον δὲ ὡς καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαντήσεται τῇ φύσει τοῦ πράγματος. ἔτι γὰρ τῆς ζητήσεως οὔσης περὶ τοῦ εἰ χρὴ δοκιμασθῆναι αὐτὸν, οὐχ οἷόν τε ἤδη, ὡς κυρίῳ χρῆσθαι. ἡ δὲ ἄγραφος διαιρεῖται προβολῇ, παραγραφικῷ, τῷ ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ, μεταλήψει, συλλογισμῷ, ὅρῳ, ἀντιθέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει ἀντιλήψει, θέσει, ποιότητι καὶ γνώμῃ. οἷον ἀριστεύσας τις ᾔτησε πολίτου φόνον, καὶ ἔλαβεν, εὕρηται προαπεκτονὼς, αὐτὸν, καὶ φεύγει φόνου, ἡ προβολή. ἀνδροφόνος εἶ. τὸ παραγραφικόν. οὐ δώσω λόγον ὑπὲρ τοῦ παραδοθέντος μοι πρὸς ἀναίρεσιν ὑπὸ τοῦ δήμου. ἡ μετάληψις. οὐκ ἦν ὅτε ᾑρεῖτο οὔπω παραδεδομένος. τὸ γὰρ κατὰ τὸν χρόνον μεταλαμβάνει δηλαδή. καὶ τὸ μὲν πρᾶγμα συγχωρεῖ. τὸ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα κρίνει. ἐν ᾧ ὅτι οὐδ'

καὶ πάλιν εἰ μὴ ποιοῖμεν, τίνα αἰσχύνην οὖσαν οὐκ ἀπωσόμεθα, καὶ τίς οὐκ οὖσα καταλήψεται ἡμᾶς, καὶ τίς ὑπάρχουσα ἡμῖν δόξα διαφεύξεται, καὶ μὴ ὑπάρχουσα προσγενομένη δ' ἂν οὐ προσέσται. τὸ δὲ ἐκβησόμενον καθ' ὑπόθεσιν λαμβάνεται ἐφ' ἑκάτερα τῶν ἀποβαινόντων. οἷον ὅτι ἐάν τε κρατήσωμεν, ἐάν τε μή, λυσιτελεῖ τὸ βοηθῆσαι. ἤδη δὲ καὶ τὸ ψηφίσασθαι μόνον, ὡς ἐν φιλιππικοῖς. οἷον οὔτι παντελῶς οὐδ' εἰ μὴ ποιήσετε νὴ δία, ὡς ἔγωγε κρίνω εὐκαταφρόνητον ἔσται. ἵν' ἢ διὰ τὸν φόβον εἰδὼς εὐπρεπεῖς ἡμᾶς ἀπόσχηται, ἢ παριδὼν ταῦτα ἀφύλακτος ληφθῇ. καὶ πάλιν ὅτι χωρὶς ἡμῶν ἐάν τε ἡττηθῶσιν οἱ δεόμενοι ἡμῶν σύμμαχοι, ἐάν τε κρατήσωσι βλαβερὸν ἐφ' ἑκάτερα, ὡς ἐν τῷ ὑπὲρ μεγαλοπολιτῶν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ.

Η μετάληψις πάλιν ἡ μὲν, ἔγγραφός ἐστιν. ἡ δὲ, ἄγραφος. καὶ ἡ μὲν ἔγγραφος τελεία τέ ἐστι παραγραφὴ, καὶ τὸ πρότερον ζήτημα περὶ μίαν εὑρίσκεται στάσιν τῶν νομικῶν. περὶ ὧν αὐτίκα λέξομεν, ὡς εἴρηται. ἔστι δὲ ὅτε ὁρικῶς τέμνεται τὸ πρότερον ζήτημα. τὸ δὲ μετὰ τὴν παραγραφὴν καθ' ἑτέραν τινὰ διαιρεθήσεται τῶν λογικῶν στάσεων. οἷον τὸν ἀντιλέγοντα νόμῳ, εἴσω τῶν τριάκοντα ἡμερῶν δέον ἀντιλέγειν πρὶν τοῦ κυρωθῆναι. μετὰ ταῦτα δὲ μὴ ἐξέστω. πρεσβεύοντος τοῦ πένητος, ὁ πλούσιος

νος· εἶτα αὐτῇ παραστάσει, ὅτι καὶ χαλεπὸν, ἀλλ' ἀναγκαῖον· καὶ ὅτι δεῖ ὑπὲρ τῶν χρηστῶν καὶ πόνοις καὶ κινδύνους ὑφίστασθαι· καὶ ὅτι ὑπὲρ τοῦ μὴ χαλεπωτέροις περιπεσεῖν· εἶθ' ὅτι καὶ ῥᾴδιον· ἐὰν δὲ περὶ πολέμου ἤ τινος τοιούτου ᾖ, τὸ δυνατὸν ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τοῖς προσώποις σκόπει, ὡς ἐν ὀλυνθιακῶν δευτέρῳ ὁ δημοσθένης· πῶς ἔχει φίλιππος, ὅτι ἀθυμεῖ, ἢ ὡς τὰ ἔξωθεν, οἷον θετταλοὶ ἰλλυριοὶ, τὰ χρήματα, οἱ περὶ αὐτὸν ξένοι, καὶ πεζαίτεροι, καὶ τὰ ἑξῆς· τούτῳ δὲ ἀντίκειται μὲν ἡ περὶ τῆς ἀθηναίων δυνάμεως ἐξέτασις· διότι δὲ παρῆκεν αὐτὴν ὁ ῥήτωρ, ὁ τὸν λόγον ἐξετάζων κατὰ θεωρίαν δείξει δηλαδή· ἀλλ' ἥγε διαίρεσις ἀπαιτεῖ· θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν εἰ παρεῖται· ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων τινὰ ἔγκειται καὶ παραλέλειπται κατὰ φύσιν, καὶ ἡμεῖς πολλάκις παρελίπομεν, οὐκ ἐν πραγματικῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ· τὴν μὲν γὰρ ὁδὸν ἡ τέχνη δείκνυσι τῆς διαιρέσεως· τῇ δὲ φύσει τοῦ πράγματος τὴν τέχνην προσαπτέον κατὰ τὸ ἐγχωροῦν· τὸ μὲν γὰρ τῆς εὑρέσεώς ἐστι, τὸ δὲ τῆς κρίσεως· ἄλλως τε οὐχ ὅσα δ' ἂν εὕρωμεν, ἐροῦμεν· ἀλλ' ὅσα δ' ἂν κρίνωμεν, εἶναι ῥητέα· τὸ ἔνδοξον ὁμοίως τῷ συμφέροντι· οἷον τίς δόξα ὑπάρχουσα ἡμῖν παραμενεῖ· καὶ τίς οὐκ οὖσα περιέσται· εἰ ποιοῖμεν ταῦτα περὶ ὧν ἡ βουλή· καὶ τίνα ἀποσόμεθα ἀδοξίαν οὖσαν, καὶ τίνα οὐ προσληψόμεθα μὴ οὖσαν, προσδοκωμένην δὲ,

οἷα καὶ ὅσα οὐδείς πω πρότερον, ταῦτα δὲ πάλιν ἐν στάσει καὶ ἀντιπαραστάσει μεθοδεύσομεν. ἀντιπαραστάσει μὲν, οἷον Κλέων ἀξιοῖ μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ Πύθιος καλεῖσθαι, καινὰ ἀξιοῖς, καινὰ ἀξιῶ· καινὰ γὰρ καὶ τὰ πεπραγμένα, ἐν στάσει δὲ, εἶτα μέν τοι οὐδὲ καινά· καὶ γὰρ καὶ Περικλῆς ὀλύμπιος ἐκλήθη. ποτέρῳ δὲ πρότερον χρηστέον τῇ ἐν στάσει ἢ τῇ ἀντιπαραστάσει, οἱ καιροὶ διδάσκουσιν, ὡς καὶ ἐν σχασμῷ διωρισάμεθα. τὸ δίκαιον μετὰ τῶν δικαιολογικῶν ὑποπίπτειν· καὶ κατ' ἐκείνην γε διαιρεθήσεται, ὡς ἂν ἐγχωρῇ τοῖς κεφαλαίοις. τὸ συμφέρον διττόν ἐστιν, ὅτι χρήσιμον, καὶ ὅτι ἀναγκαῖον, οἷον χρήσιμον προλαβεῖν Ὀλυνθίους, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖον, ἵνα μὴ μέγας ὁ Φίλιππος ἑλὼν ἐκείνους γένηται καθ' ἡμῶν. τοῦτο δὲ διχῶς ἐξετάσεις· τί ποιοῦσιν ἡμῖν τόδε τι πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡ βουλὴ συμβήσεται, καὶ τί μὴ ποιοῦσιν. ἑκάτερον δὲ αὖ τῶν πάλιν τετραχῶς. οἷον εἰ μὲν ἑλοίμεθα αὐτῷ, τὰ μὲν ὑπάρχοντα ἡμῖν ἀγαθὰ παραμενεῖ, καὶ τὰ οὐκ ὄντα προσέσται· τὰ δ' αὖ ὑπάρχοντα φαῦλα ἀποτρεψόμεθα, καὶ τὰ οὐκ ὄντα οὐ προσληψόμεθα. εἰ δὲ μὴ ἑλοίμεθα τὰ μὲν ὑπάρχοντα ἀγαθὰ ἀπολεῖται· τὰ δ' οὐκ ὄντα μὲν, προσγενησόμενα δὲ, οὐ προσέσται. καὶ πάλιν, τὰ μὲν ὑπάρχοντα φαῦλα παραμενεῖ· τὰ δὲ οὐκ ὄντα προσέσται. τὸ δ' αὖ δυνατὸν ὑποδιαιρήσεις· πρῶτον μὲν ὅτι οὐ χαλεπὸν δεικνὺς ἐν στάσει χρώμε-

τὸ ἀδίκημα ταῦτα μεταστατικὰ εἰρήκασιν εἶναι· ἐάν τε χειμὼν, ἐάν τε βάσανοι, ἐάν τε ἄλλο τοιοῦτον τρόπον ᾖ· τὰ δὲ εἰς ἴδιόν τι πάθος ψυχῆς μόνα συγγνώμης εἶναι ὡρίσαντο· οἷον ἔλεον ἢ οἶκτον, ἢ τι τοιοῦτον, καὶ ἴσως ταῦτα οὐ κακῶς· διαφόρει δὲ οὐδὲν πλὴν τοῦ ὀνόματος τῆς συγγνώμης· ὡς καὶ ταῖς μεταστάσεσι πολλάκις ἄν τις χρήσαιτο καλῶς· καὶ ταῖς ὁμολογουμέναις συγγνώμαις· πάλιν αὖ τοὐναντίον τῇ μεταστάσει χρήσεται· τουτὶ δὲ οὐ τοῦ διαιρετικοῦ εἰδότος οἶμαι, τοῦ δὲ τοῖς καιροῖς εἰδέναι χρῆσθαι καὶ μεθοδεύειν ὀρθῶς τὰ νοήματα·

ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ·

Η πραγματικὴ διαιρεῖται νομίμῳ, δικαίῳ, συμφέροντι, δυνατῷ· ἐνδόξῳ, τῷ ἐκβησομένῳ· ἔστι δὲ ἡ μὲν ἔγγραφος πραγματική· ἡ δὲ, ἄγραφος· ἔγγραφος μὲν ἡ ἀπὸ ῥητοῦ τὸ ζήτημα ἔχουσα· οἷον ἐν τρισὶν ἡμέραις περὶ πολέμου βουλεύεσθαι νόμος ἐκέλευε· ἐλάτειαν ἔχοντος φιλίππου, γράφει δημοσθένης αὐθημερὸν ἐξιέναι· ἄγραφος δὲ ἡ μὴ ἀπὸ ῥητοῦ· οἷον ἀξιοῖ μετὰ τὰ κατὰ πύλον κλέων πρυτανεῖος καλεῖσθαι· τὸ τοίνυν νόμιμον ἐν μὲν τῇ ἐγγράφῳ μίαν τῶν νομικῶν ὑποστάσεων, καὶ κατ' αὐτήν γε διαιρεθήσεται· αὐτίκα δὲ περὶ τῶν νομικῶν στάσεων λέξομεν· ἐν δὲ τῇ ἀγράφῳ τὸ ἔθος ὡς νόμιμον ἐξεταστέον· οἷον ὅτι καινὰ ἀξιοῖς, καὶ

τι τῶν πολιτῶν δι' ἄγνοιαν τοῦ βελτίστου, καὶ βλάπτειν
μικρὰ ἀντὶ μεγάλων. κοινὸν γὰρ τοῦτο ἐν πάσῃ ἀν-
τιθέσει. ἢ ἑτέρα μετάληψις πάλιν τοῦ διώκοντός ἐ-
στι. ἐχρῆν αὐτὸ τοῦτο ἀνακοινοῦν τῷ δήμῳ, τοῖς τα-
ξιάρχαις, τοῖς λοχαγοῖς, ἡ ἀντίληψις. στρατηγὸς
ἦν. καὶ ἐξῆν δήπου, ἢ ὅτι γε πατρί γε ὄντι ἐξὸν ἦν μὴ
βουλεύσασθαι περὶ τοῦ παιδός. καὶ ὅλως τοῖς ἐμ-
πίπτουσι χρησόμεθα, ὡς ἂν ὁ καιρὸς διδῷ. ἡ ποιό-
της καὶ ἡ γνώμη, ὡς γίνεται ἐν ὅρῳ μεμαθήκα-
μεν. ἐπαρεάθησαν δέ τινες τῶν συγγραψαμένων τέ-
χνην ῥητορικὴν, τὸ περὶ διαιρέσεως μέρος αὐτῆς
εἴδη τινὰ εἰπεῖν ἀντιστάσεων. καὶ νὴ δία γε τῶν ἄλ-
λων ἀντιθετικῶν στάσεων, οὐχ ἵνα διάφορόν τινα οὖ-
σαν τὴν διαίρεσιν ἐν αὐταῖς διδάξωσιν ἡμᾶς. καθά-
περ ἡμεῖς ἔν τε ἀντιλήψει, καὶ ἐν ἄλλοις πεποιήκα-
μεν. ἢ γὰρ ἂν ἴσως τινὸς ἦν ἄξιον, ἀλλ' ὅτι φασίν. ἡ μὲν,
ἰδιωτική. ἡ δὲ, δημοσία. ἡ δὲ, μικτή ἐστι. καὶ τοιαῦ-
τα τινά. τὸ δὲ αὐτὸ ἁμάρτημα κἀνταῦθα τῷ ἐν
τοῖς περὶ τῶν ἰδεῶν καὶ τρόπων. τοῦτο γὰρ πάλιν
τοῖς μὲν περὶ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου λόγου ἐπε-
σκεμμένοις χρήσιμον. θαυμάζω δὲ εἰ ἐγχωρεῖ
τὸν περὶ διαιρέσεως ἔτι τοιαύτης ἀγνοοῦντα ἐκεῖ-
να εἰδέναι. μὴ γινώσκοντι δὲ τί ἂν ὄφελος γένοι-
το τῆς διαφορᾶς τῶν ζητημάτων, ὅτι ἰδιωτικὸν
ἢ ὅτι δημόσιόν ἐστι. ἔτι τὴν συγγνώμην ἀπὸ τῆς με-
ταστάσεως, οὐ τῷ ἀνευθύνῳ καὶ ὑπευθύνῳ ἐχώρισάν
τινες, ἀλλ' ἁπλῶς τὰ μὲν εἴς τι τῶν ἔξωθεν μεθιστάντα.

καὶ ὡς δέ. εἶτα ἡ ἀντίθεσις ἐνταῦθα ἀντεγκληματικὴ ἐμπέπτωκεν, ὅτι ἄξιος ἦν, καὶ τὸ τὸν ὀρεῖ κατὰ πόρνου. ἐν πάσῃ γὰρ ἀντιθέσει ἀντεγκληματικῇ ἀντίθεσις τοπικὴ γίνεται. ὀρεῖ δέ τι καὶ ἀντιστατικὸν, ὡς ὅτι τοῖς τοιούτοις οὐδεὶ ἐλεεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀναιρεῖν. καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ περιοίηκε τοῦτο τοῦ παθόντος. ὅλως τε πᾶσαι αἱ ἀντιθετικαὶ ἀλλήλαις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμπλέκονται καὶ οὐ μόνον ἀλλήλαις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις στάσεσιν. ἡ ἑτέρα διάνοια τοῦ διώκοντος, ἐστιν ὅτι οὐ διὰ τοῦτο ἀλλὰ δι᾽ ἄλλο τι. χρὴ δὲ γινώσκειν ὅτι εἰ καὶ μὴ ἐνταῦθα πάνυ οἰκεῖον τὸ κεφάλαιον, ἀλλ᾽ ἐν ἑτέροις οἰκειότατόν τε ὁμοῦ καὶ χρησιμώτατον εὑρίσκεται, ἡ μετάληψις ὅ τι ἄλλως οὐχ οὕτως ἐχρῆν. τὸ πρός τι ἀμφοῖν ἐστιν. πότερον μεῖζον αὐτὰ ἀποδεικνύντων τὸ εὐεργέτημα ἢ τὸ ἀδίκημα. ὁ βίαιος ὅρος ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστὶ, γνωριμώτερον δὲ ἔσται τὸ κεφάλαιον ἐπὶ τούτου τοῦ ζητήματος. ἐν λιμῷ καὶ πολιορκίᾳ συμβουλεύων ὁ στρατηγὸς ἐξιέναι καὶ μάχεσθαι, οὐκ ἔπεισε. διέκοψε λαβὼν τοῦ τείχους μέρος τι, καὶ νενικήκασι μὲν ἐξελθόντες, δημοσίων δὲ ὕστερον φεύγει. ὁ οὖν βίαιος ὅρος, εἰ μὴ δὲ νίκη τοῦτο ἀλλ᾽ ἅλωσις πόλεως, καὶ κατασκαφὴ, καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ φεύγοντος ὡς ἑτέρως. εἰ μὴ δὲ διακόψαι τεῖχος τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ στῆσαι πεπτωκός. ἡ θέσις οὖν ἕπεται ἀκολούθως, ὅτι δεῖ τὸν στρατηγὸν καθ᾽ ὅναι εἰ ἐγχωρεῖ τρόπον εὖ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἄκοντος ἐνίω

ρου καὶ ἐπὶ τοῦ φεύγοντος ἀπὸ τῶν προειρημένων· ἔστι δὲ καὶ ἄλλα εἴδη ἀντιλήψεων· ἃ περιττὸν ἂν εἴη λέγειν νῦν· πᾶσαν γὰρ ἀντίληψιν τοῖς προειρημένοις ἄν τις ὀρθῶς ἑπόμενος διαιροίη.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΩΝ· ἀντιστάσεως· ἀντεγκλήματος· μεταστάσεως· συγγνώμης.

A Αἱ ἀντιθετικαὶ πᾶσαι διαιροῦνται, προβολῇ, ὅρῳ, ἔστιν ὅτε καὶ τοῖς ἑπομένοις τῷ ὅρῳ μέχρι τοῦ πρός τι, διανοίᾳ, αὐτῇ τῇ ἀντιθέσει, ἥ ἐστιν ὁμώνυμος τῇ στάσει αὐτῇ τοῦ ζητήματος, ἀντιστατικὴ, ἢ ἀντεγκληματικὴ, ἢ μεταστατικὴ, ἢ συγγνωμονικὴ, ἑτέρᾳ διανοίᾳ, μεταλήψει, πρός τι, ὅρῳ βιαίῳ, θέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, ἀντιλήψει, ποιότητι καὶ γνώμῃ. ἡ προβολὴ φανερὰ ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων. τῷ δὲ ὁρικῷ ὅτε ἐμπίπτει ὁμοίως χρησόμεθα, καθάπερ καὶ ἐν τῇ ἀντιλήψει προείρηται, καὶ μετὰ τὴν αὔξησιν δηλαδὴ τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐστὶ, πρὸς ἃ τῇ διανοίᾳ ὁ φεύγων χρήσεται. παράδειγμα δὲ ἔστω τόδε. ἀριστεὺς προενδιδόντα τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε, καὶ φεύγει φόνου. τὸ μὲν οὖν ὁρικὸν οὐκ ἐμπέπτωκε, μετὰ δὲ τὴν προβολὴν θήσει ὁ κατήγορος τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἐπειδὴ μὴ ἐμπέπτωκε τὸ ὁρικὸν, πρὸς ἃ ὁ φεύγων τῇ διανοίᾳ χρήσεται, ἀξιῶν μὴ τὸ γεγονὸς μόνον ἐξετάζειν, ἀλλὰ καὶ μεθ᾽ ἧς γνώμης· πρῶτον μὲν ὅτι οὐ δύσνους ὢν, οὐδὲ ἐπιβουλεύων τῷ παιδὶ, ἔπειτα ὅτι ἄκων μὲν, ἀναγ-

μὲν διαιρεῖν, καὶ χωρὶς περὶ ἑκατέρου ποιεῖσθαι τὸν λόγον, κατηγοροῦντας δὲ συμπλέκειν, κατὰ διαίρεσιν δὲ, διπλῆ ἀντίληψις γίνεται. ὅταν δύο ἐγκλήματα ᾖ δυνάμενα καὶ χωρὶς ἀλλήλων κρίσιν ἐπιδέχεσθαι. οἷον πολλάς τις ἀμείβων γυναῖκας, καὶ πολλοὺς τιθέμενος παῖδας, κακοῦ βίου φεύγει. ἐνταῦθα ὁμοίως μὲν ὁ κατήγορος συμπλέξει. ὁ δὲ φεύγων διαιρήσει. δῆλον μέντοι, ὡς καὶ καθ' ἑαυτὸ ἑκάτερον ἐπιδεχόμενον κρίσιν, αὐξήσεως μὲν ἕνεκα συμπλέκεται ὑπὸ τοῦ κατηγόρου, μειώσεως δ' αὖ χάριν διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ φεύγοντος. ἐν δὲ τῷ προτέρῳ οὐκ αὐτὸ τοῦτο τῆς αὐξήσεως, ἢ τῆς μειώσεως ἕνεκα οὕτω γίνεται. ἀλλ' ὅτι μὴ δ' ἄλλως κρίσιν δύναται ἐπιδέξασθαι τὸ πρᾶγμα, ἢ τοῦτον ἀσπαζόμενον τὸν τρόπον, ἔφην δύνασθαι καὶ πλείονα εἴδη εἶναι ἀντιλήψεων. αὐτίκα τόδε τῶν προειρημένων διαφέρει. οἷον, γραψάμενοί τινες ἀλλήλοις μοιχείας, καθυφέντες τὰς γραφὰς, ἠμείψαν τὰς γυναῖκας, καὶ φεύγουσι κακοῦ βίου. πρῶτον μὲν γὰρ δύο πρόσωπα ἐστὶ τὰ κρινόμενα, ἔπειτα τέσσαρες ἀντιλήψεις, καὶ αὗται παρ' ἀμφοῖν, καὶ τοσαῦται παραγραφαί. οἷον γράφεσθαί τινα ἔξεστι, καὶ πάλιν ἀναιρεῖσθαι τὰς γραφὰς, ἔξεστι γαμεῖν ὅθεν βούλεταί τις καὶ ἀποβάλλεσθαι τὴν οὖσαν γυναῖκα. ταῦτα πάντα οὐ κεκώλυται, καὶ τούτων γε ἑκάστην ἀνάγκη λύειν τῷ κατηγόρῳ. φανερὰ δὲ ἡ μέθοδος ἐπ' ἀμφοῖν ἐπί τε τοῦ κατηγό-

ἤτοι ἔχοντι βέλτιον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι, παρῆκας τό-
τε τότε, καὶ δύσνους ὢν ἐξελέγχῃ τοῖς κοινοῖς, ἢ
οὐδὲν εἶχες ἀντιλέγειν, καὶ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας
ὑπεύθυνος εἶ ὁμοίως ἐμοὶ τῶν ὕστερον ἀποβεβηκό-
των, καὶ ἃ μηδενὸς προσδοκήσαντος γέγονε, καὶ
ἄξιος εἶ δίκην ὑπέχειν. εἰ δὴ καὶ ἐμὲ ἀξιοῖς, ἔτι
ἐν ταῖς τοιαύταις ἀντιλήψεσι πρὸ τοῦ ἀντιθετικοῦ
τοῦ ἐμπίπτοντος συγγνωμονικῷ πάντως χρηστέ-
ον κεφαλαίῳ. οἷον οὐδεὶς οἶδε τὸ μέλλον. οὐκοῦν
οὐδὲ ἐγὼ ἀγνοήσας ὑπεύθυνός εἰμι, μεταχειριεῖ-
ται δὲ αὐτό, ὡς προσήκει, καὶ ὁ τῆς ὅλης τέχνης
τῆς ῥητορικῆς ἐπιστήμων, οὐ γὰρ ἱκανὸν τὸ διελεῖν
μόνον εἰδέναι, ὅπερ καὶ μόνον τουτὶ τὸ βιβλίον ἐ-
παγγέλλεται. ἀλλὰ καὶ τὸ εἰδέναι μεταχειρίζεσθαι.
καὶ περὶ μὲν ἁπλῶν ἀντιλήψεων ταῦτα. Τῶν δ' αὖ
διπλῶν, ἡ μέν ἐστι κατὰ συμπλοκήν, ἡ δὲ κατὰ διαί-
ρεσιν. καὶ κατὰ συμπλοκὴν μὲν, ὅταν δυοῖν ὄντοιν
τοῖν ἐγκλημάτοιν, μὴ δύνηται χωρὶς ἑκάτερον
αὐτῶν εἶναι ἔγκλημα. μετὰ δὲ τῆς τοῦ ἑτέρου συμ-
πλοκῆς. οἷον ταῖς πάντων γνώμαις ἀντιλέγων
τις αὐτὸς οὐδὲν ἀποφαίνεται, καὶ δημοσίων φεύγει.
ἐνταῦθα ὅτι μὲν δύο ἀντιλήψεις, δῆλον. καὶ γὰρ λέ-
γειν καὶ μὴ λέγειν ἔξεστι. καὶ αὖ ὅτι δύο ἀντιθέσεις ὁ-
μοίως. οἷον ἀντιλέγω. δεῖ γὰρ ἐφ' οἷς ἁμαρτάνου-
σιν οἱ λέγοντες, ἀντιλέγειν. πάλιν, οὐ λέγω. οὐ-
δὲν γὰρ δεῖ περὶ τῶν μὴ κατεπειγόντων λέγειν;
ἀλλ' ἴδιον τοῦ εἴδους τούτου, τὸ δεῖν ἀπολογουμένοις

αἰτιῶν, ἡ μὲν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πεπραγμένου τὴν κρίσιν ἔχει· οἷον Ἀλκιβιάδης μετὰ τὰ κατὰ Κύζικον κατελθὼν, εἶτα ἔχων ἐν ἐκπώμασι τὰ περὶ Σικελίαν φεύγει δημοσίων ἀδικημάτων· αὕτη τοῖς προειρημένοις κεφαλαίοις τέμνεται κατὰ τὰ ἐμπίπτοντα. ἡ δὲ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πεπραγμένου καὶ τινος ἄλλου συμβεβηκότος ἑτέρου τὴν κρίσιν ἔχει, ὡς ἐπὶ τοῦ ζωγράφου τοῦ τὰ ναυάγια γράψαντος. καὶ ἐπεὶ μὴ κατηγοροῦσί τινες κρινομένου, καὶ αὖ ἐπὶ τοῦ δὲ μετὰ τὰ κατὰ Χερόνησον ἔπεμψε Φίλιππος διδοὺς αἵρεσιν, ἢ τοὺς δισχιλίους αἰχμαλώτους λαμβάνειν, ἢ τοὺς χιλίους νεκρούς· ἔπειτα δημοσθένης τοὺς χιλίους ἑλέσθαι νεκροὺς, καὶ ἀποκτείναντος Φιλίππου τοὺς αἰχμαλώτους, δημοσίων ἀδικημάτων φεύγει· ἐν τοίνυν ταῖς τοιαύταις ἀντιλήψεσιν ἴδιον κεφάλαιον παρὰ τὰ προειρημένα ἐστὶ τὸ παραγραφικὸν δυνάμενον, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων κεφαλαίων τίθεσθαι, καὶ μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ὅλως ὂν αὐτοτελὲς. ἔστι δὲ τόδε. ἐπὶ τί σὺ με κρίνεις; εἰ μὲν ἐπὶ τοῖς ὕστερον πραχθεῖσιν, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἄλλοι ποιοῦσιν ἕτερον δύνασθαι. οὐδ' εἰ προσήκοντες εἶεν γένει, μήτι γε δὴ πολέμιοι, καὶ μηδὲν πράσσοντες. εἰ δὲ ἐφ' οἷς ἐξ ἀρχῆς συνεβούλευσα, ἢ ἔπραξα, τότε ἔδει ἀντιλέγειν, ἢ εἴργειν. καὶ εἰ μὲν ἀντειπὼν ἡττήθης, τί βιάζῃ νῦν, καὶ οὐκ ἐμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ψηφισαμένου, ἢ καὶ μὴ κωλύσαντων κατηγορεῖς. εἰ δὲ οὐκ ἀντεῖπες, ἢ οὐκ ἐκώλυσας.

ἀναγκαίως, πρὸς ἃ ἡ ἀντίληψις ὡς ἐμάθομεν ἐν στοχασμῷ, ὅτι ἔξεστι, καὶ οὐδεὶς κεκώλυκε νόμος. εἰ δ' ἡ μετάληψις ἐν στάσει μὲν εἰ ἐγχωροίη· ὅτι οὐδὲ ἔξεστιν· ἀντιπαραστάσει δὲ ὅτι εἰ καὶ ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τούτοις, οὐδὲ τοιαῦτα. ἡ δὲ ἀντίθεσις ἐπὶ τούτου ἀντιστατικὴ γίνεται· οἷον, ὑπὲρ τῶν πλεόντων πεποίηκα· ἵνα εἰδότες οἵοις εἰκὸς αὐτοὺς περιπεσεῖν κακοῖς, εἰ παρὰ καιρὸν πλέοιεν φυλάττοιντο. ἑτέρα μετάληψις, ἄλλως ἔδει συμβουλεύειν. καὶ τοίνυν εἰ ὁ διώκων χρήσεται μεταλήψει, χρήσεται καὶ ὁ φεύγων πάλιν ἀντιλήψει· οἷον ἕκαστος ὡς δύναται, συμβουλεύει, καὶ οὐ κεκώλυται. ὁ ῥήτωρ τοῖς λόγοις, τῇ τέχνῃ ὁ ζωγράφος. καὶ γίνεται ἡ θέσις ἀκόλουθος. ἡ γὰρ θέσις ἐστὶ νῦν ὅτι ἕκαστον δεῖ, ὡς δύναται χρήσιμον γίνεσθαι τῇ πόλει, καὶ ὁ κατήγορος δὲ αὐτῇ χρήσεται. ἔστιν ὅτε ἀναστρέψας, οἷον εἰ μὴ δεῖ ταῖς τέχναις ἁπλῶς καταχρῆσθαι ἐπὶ λύμῃ τῶν κοινῶν ἡ ποιότης, καὶ ἡ γνώμη, ὡς ἐξετάζεται ἐν ὅρῳ μεμαθήκαμεν. ταυτὶ δὲ οὐχ ὡς διαιροῦντες εἴπομεν. πολλὰ γὰρ παρεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐνδείξασθαι τὴν φύσιν τῶν κεφαλαίων. Ἔστι καὶ ἀντιλήψεων εἴδη πλείονα, καὶ ἁπλαῖ μὲν αἱ τῶν δύο. διπλαῖ δ' αὖ προηγουμένως μὲν δύο. γίνονται δ' αὖ καὶ ἐπιπλοκαί τινες, ὡς καὶ πλείους εὑρίσκεσθαι. ἀλλὰ τὰ προειρημένα γε εἴδη μόνα μαθοῦσιν ὑπάρχει μὴ σφάλλεσθαι τῆς ὀρθῆς διαιρέσεως, μὴ δὲ ἐν ἐκείνοις. διὸ καὶ περὶ τούτων λέξομεν. τῶν μὲν οὖν

διαφέρει δὲ ὅτι ἐνταῦθα μὲν αὐτό τε κατασκευῆς ἁπλῶς κατ' ἀρχὰς τίθεται, καὶ ἐν παραγραφικοῦ μοίρᾳ, ἐκεῖ δὲ ὡς ἑτέρως. οἷον ζωγράφος ναυάγια γράψας πρὸ τῶν λιμένων ἀνέθηκε, καὶ μηδενὸς καταίροντος δημοσίων ἀδικημάτων φεύγει. ἡ μὲν προβολὴ φανερὰ, τὸ δὲ μόριον τοῦ δικαίου, ἃ μὴ δεῖ ἐπὶ τούτοις κρίνεσθαι, ἃ μηδεὶς κεκώλυκε νόμος. τὸ πρόσωπον, ὃ καὶ δεῖ, ἀλλὰ δημοσίων γε οὐ τοὺς ἰδιώτας, τοὺς δὲ ῥήτορας, ἢ τοὺς πρεσβυτὰς, ἢ τοὺς στρατηγοὺς, ἢ τὰ ὅμοια. οὗτοι γὰρ καὶ δύναιντ' ἂν ἀδικεῖν δημόσια, ὅτι καὶ τὰ δημόσια πράττουσιν, οἱ δὲ ἰδιῶται οὐδέν. ὁ ὅρος, ὅτι ἐπ' ἄλλοις αἱ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων γραφαὶ, οἷον ναῦς προδοῦναι, τείχη, συμμάχοις, καὶ τὰ ὅμοια. ἔπεται οὖν ἀναγκαίως ὁ συλλογισμὸς, καὶ ταῦτα κἀκεῖνα δημόσιον ἀδίκημα, καὶ οὐδὲν διαφέρει. πλειόνων γὰρ ὄντων τῶν τρόπων, καθ' οὓς ἄν τις ἀδικήσειεν, οὐχ ἃ μὴ κατὰ πάντας τις ἀδικεῖ διὰ τοῦτο ἀθῷος ἔσται, ἀλλ' ἃ καὶ καθ' ἕνα δώσει δίκην, καὶ ἐπιχειρήσει δηλαδή. γνώμη νομοθέτου, ἃ ἐμπίπτει χρήσεται ἑκάτερος πρὸς τὸ λυσιτελοῦν. ἡ πηλικότης, ὅτι μέγα τὸ γεγονός. τὸ πρός τι, ὅτι μεῖζον ἢ ἃ προβάλλεται. οἷον τοῦ τὰς ναῦς ἢ τὰ τείχη προδοῦναι τὸ ἐν σπάνει πάντων καταστῆναι τῶν ἀναγκαίων. μηδενὸς καταίροντος τῶν ἐμπόρων. ἐν δὲ τούτοις λέγω δὴ τῇ πηλικότητι καὶ τῷ πρός τι τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐμπίπτει

ἀναγκαίως

δὲ παραπλησίως διαιρήσεις, κεφάλαιον ἀντιτιθεὶς κεφαλαίῳ. τέταρτος, ὁ ἐμπίπτων, ὅταν ὡς περ ἐν σχασμῷ μεταξὺ τῶν κεφαλαίων ἄλλο ἐμπέσῃ ζήτημα ὁλόκληρον. οἷον ἀμύητος ὄναρ ἰδὼν τὰ μυστήρια, ἤρετό τινα μυηθέντα, ἐπαγὼν ἃ εἶδεν, εἰ οὕτως ἔχοι. συγκατέθετο ὁ ἐρωτηθεὶς, καὶ ὡς ἐξειπὼν ὑπάγεται. τί γὰρ τὸ ἐξειπεῖν οὔσης, τῆς ζητήσεως, καὶ ταύτης μέχρι τοῦ πρός τι πορευομένης. ἐμπεσεῖται καὶ τίς ὁ ἀμύητος, ἄλλο ζήτημα. καὶ διαιρήσεις γε καὶ τοῦτο πᾶσι τοῖς ἑξῆς, μέχρι τοῦ πρός τι. εἶτα κοινὰ ποιήσεις τὰ λοιπὰ κεφάλαια. πέμπτον εἶδος οἱ δύο καλούμενοι ὅροι. ὃ γίνεται ὅταν περὶ δύο ὀνομάτων ἐφ᾽ ἑνὸς προσώπου ἡ ζήτησις ᾖ, οὐκ ἀντωνομαζομένων, οἷον τὸν καθαρὸν καὶ ἐκ καθαροῦ ἱερᾶσθαι. πατέρα τις μοιχὸν ἀποκτείνας εἴργεται ἱερᾶσθαι. ἡ γὰρ ζήτησις τίς ὁ καθαρὸς, καὶ τίς ὁ ἐκ καθαροῦ. καὶ χρὴ τὸ ἕτερον πρότερον τελείως ἐπελθόντα τοῖς κεφαλαίοις αὖθις οὕτω τὸ ἕτερον ἐξ ἀρχῆς ἰέναι. ταῦτα περὶ ὅρου.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΣ.

Η δὲ ἀντίληψις διαιρεῖται προβολῇ, μορίοις δικαίου προσώπῳ, ὅρῳ, καὶ τοῖς ἑπομένοις τῷ ὅρῳ, μέχρι τοῦ πρός τι, αὐτῇ τῇ ἀντιλήψει, μεταλήψει, ἀντιθέσει, ἑτέρᾳ μεταλήψει, θέσει, ποιότητι καὶ γνώμῃ. ἡ προβολὴ γίνεται, ὡς καὶ ἐν τῷ ὅρῳ. τὸ δὲ μόριον τοῦ δικαίου ταυτὸν μέν ἐστι τῇ ἀντιλήψει.

καὶ τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν, ἵνα μὴ τὸ τῆς ὕβρεως ἀφεὶς ἀπολύσῃ καὶ τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν. μὴ γὰρ προϋφεστώσης τῆς ὕβρεως οὐδὲ τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν συνίσταται. ἐν δὲ τῷ αὐτωνομάζοντι ἀναιρεῖ τὸ ἕτερον. οἷον οὐκ εἰμὶ κλέπτης, ἀλλ' ἱερόσυλος. καὶ ἡ διαφορὰ ὅτι ἐκεῖ μὲν ἀκολουθεῖ φύσει τὸ πρᾶγμα τῷ ἐγκλήματι. οἷον τῷ ἱεροσύλῳ τὸ κλέπτην εἶναι ἀναγκαῖον. ὁ γὰρ ἱερόσυλος καὶ κλέπτης ἱερῶν ἐστι δήπου χρημάτων. τῷ μὴν τοι δημοσίᾳ ἠδικηκότι οὐχ ἕπεται τὸ βίαιον εἶναι. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλως ἀδικῆσαι δημόσια. διόπερ ἐνταῦθα μὲν ὁ διώκων ἀμφότερα συλλαμβάνων, ἐρεῖ. ἐκεῖ δὲ τὸ ἕτερον χωρίζει. τοῦτο οὖν πλέον ἔχει κεφάλαιον, οὗτος ἐν τῇ διαιρέσει τοῦ αὐτωνομάζοντος, καὶ διαφέρουσα δηλαδὴ καὶ ἡ διαίρεσις γίνεται διὰ τοῦτο πρὸς τὸν αὐτωνομάζοντα. τρίτος ὁ κατὰ πρόσωπα διπλοῦς. γίνεται δὲ, ὅταν πρᾶγμα ὁλόκληρον ὑπὸ δυοῖν ἢ πεπραγμένον ἢ ἄλλως δύο προσώποις τισὶν ὑπάρχον. οἷον νόμος τὰς ἱερωσύνας τοὺς παῖδας διαδέχεσθαι. παῖδα ἔχων ἠρίστευσέ τις, καὶ ᾔτησεν ἱερωσύνην τινὸς ἀφελέσθαι, καὶ αὐτοῦ παῖδα ἔχοντος, ἔλαβε, τεθνᾶσιν ἀμφότεροι, καὶ ἀμφισβητοῦσιν οἱ παῖδες ὑπὲρ τῆς ἱερωσύνης. τίς γὰρ ὁ τοῦ ἱερέως παῖς οὔσης τῆς ζητήσεως. τῷ μὲν, ἡ ἀρχὴ ὑπάρχει τὸ γεγενῆσθαι ἐν τῇ ἱερωσύνῃ. τῷ δὲ τὸ τέλος, τὸ ἱερέα ἐπιόντα τεθνάναι αὐτῷ τὸν πατέρα. καὶ τοῦτον

χασμοῖς διαιρήσεις διπλοῖς τοῖς κεφαλαίοις, ἀντιτιθεὶς κεφάλαιον κεφαλαίῳ· οἷον ἱερόσυλος εἶ, ἀλλ' οὐ κλέπτης· κλέπτης μὲν γὰρ τόδε τί ἐστι, ἱερόσυλος δὲ τόδε· καὶ τοῖς ἑξῆς ὁμοίως· καὶ ὁ φεύγων δὲ παραπλησίως ἀναστρέψας χρήσεται τῷ λόγῳ· δεύτερος ὁ κατὰ σύλληψιν ὀνομαζόμενος, ὃ γίνεται ὅταν τοῦ φεύγοντος αὐτονομάζοντος, ὁ διώκων, καὶ τούτῳ κἀκείνῳ ὑπεύθυνον αὐτὸν εἶναι λέγῃ τῷ ὀνόματι· παύυ δὲ οὗτος ἔοικε τῷ αὐτονομάζοντι· ὅπῃ δὲ διαφέρει, θέντες τὸ παράδειγμα ὡς δεῖ, λεξόμεθα· πρεσβεύων τις παρέθετο τῷ στρατηγῷ τὴν θυγατέρα· ἐβιάσατο αὐτὴν ἐκεῖνος, καὶ δημοσίων μὲν ἀδικημάτων ὁ πατὴρ αὐτὸν ἐπαγγελθὼν κρίνει· ὁ δὲ, τὰς μυρίας καταθέσθαι ἀξιοῖ· τοῦτο γὰρ ὥρισται τῷ βιαίῳ, ἐνταῦθα λέγοντος τοῦ φεύγοντος ὅτι βίαιός εἰμι, ἀλλ' οὐ δημόσια ἠδίκηκώς· ἀμφοτέροις ὑπεύθυνον αὐτὸν εἶναί φησιν ὁ διώκων, καὶ τῇ βίᾳ, καὶ τῷ δημοσίῳ ἀδικήματι· ἂν γὰρ μὴ φάσκῃ αὐτὸν βεβιάσθαι δηλαδὴ ἀφίησι καὶ τοῦ δημοσίου ἀδικήματος· εἰ γὰρ μὴ εἴη βία δηλαδὴ οὐδὲ δημόσιον ἀδίκημα· διὰ τοῦτο οὖν συμπλέκεται ἑκάτερον· ἄλλως γὰρ οὐ δύναται δημοσίων ἀδικημάτων κατηγορεῖν· ἢν τῆς βίας αὐτὸν ἀνῇ· τοῦτο καὶ δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ μειδίου πεποίηκε· φάσκοντος γὰρ τοῦ μειδίου ὕβριν εἶναι καὶ ἰδιωτικὸν, ἀλλ' οὐ δημόσιον ἀδίκημα τὸ περὶ τὴν ἑορτὴν συνάγει ἑκάτερα, καὶ τὸ τῆς ὕβρεως,

ὁ μοιχὸς ζήτημα διὰ τῶν προειρημένων παραυθὲν ἀντεγκαλέσαι ὡς ἄξια παθεῖν ἃ πέπονθε· τούτῳ δὲ ἕπεται ἀναγκαίως ἡ μετάληψις, ἥτις ἐστὶν ὅτι κρίνειν ἐξῆν καὶ κατηγορεῖν. μεταλήψεως δὲ εὑρεθείσης πάντως τις ἔσται καὶ ἡ ἀντίληψις ὅτι ἐξῆν. ἡ ποιότης δὲ ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τῷ προσώπῳ, λαμβάνεται. καὶ μὲν ᾖ ὡρισμένον τὸ πρόσωπον, ἀπὸ πάντων δηλαδὴ τῶν ἐγκωμιαστικῶν. εἰ δὲ ἄλλως ἀόριστον, εἰ μὲν τῶν κρινομένων εἴη, οἷον πατὴρ ἤ τι τῶν προειρημένων ἐν τοῖς περὶ προσώπων, τὰ παρακολουθοῦντα σκεψάμενοι λέξομεν. εἰ δὲ ἀόριστον πάντη ἀπὸ τοῦ νῦν πεπραγμένου στοχαστικῶς ἐξετάσομεν. τίς ἦν τὸν παρελθόντα χρόνον, καὶ τίς ἔσται μετὰ ταῦτα. εἰ ἀφεθείη, εἴθ' ἁλοίη. ἐπ' ἀμφοῖν γὰρ τὴν ποιότητα ἐξετάζει. ἡ γνώμη ὡσαύτως ὑπ' ἀμφοῖν ἐξετασθήσεται. ποία γνώμη τόδε τι ἔπραξε, καὶ ποία γνώμη κατηγορεῖ, ἢ ἀντιλέγει, καὶ τὰ ὅμοια. ἡ μέντοι κοινὴ ποιότης συμπεπλεγμένως ἐνταῦθα τῇ ποιότητι τοῦ προσώπου καὶ τῇ γνώμῃ ἐξετασθήσεται. Ὡς γὰρ δὲ στοχασμῶν εἴδη πλείονά ἐστιν, οὕτω καὶ ὅρων. καὶ ἁπλοῦς μὲν ὁ προειρημένος, οἱ δὲ ἄλλοι διπλοῖ. εἰσὶ καὶ πρῶτός γε ἐστὶν ὁ ἀντονομάζων καλούμενος, ὅταν ὄνομα ὀνόματι ὁ φεύγων ἀντιτιθῇ. οἷον ὑφείλετό τις ἐξ ἱεροῦ ἰδιωτικὰ χρήματα, καὶ ὡς ἱερόσυλος ὑπάγεται. ὁ δὲ κλέπτης εἶναι φάσκων, διπλᾶ καταθέσθαι ἀξιοῖ. τοῦτον ὁμοίως τοῖς διπλοῖς στο-

τὰ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. ὁ ὅρος χωρίζει τὸ πρᾶγμα, καὶ γίνεται ἐκ τῶν παρεπομένων τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. οἷον τύραννον ἔπεισε φιλόσοφος ἀποθέσθαι τὴν τυραννίδα, καὶ αἰτεῖ τὸ γέρας. ἡ προβολή. ἔπαυσα τὴν τυραννίδα, καὶ δεῖ λαμβάνειν με τὴν δωρεάν. τοῦτο δὲ δῆλον ὅτι αὔξων ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους θήσει. ὁ ὅρος ἐκ τῶν παρεπομένων, οὐκ ἔστι τοῦτο τυραννοκτονῆσαι, ἀλλ' ὁρίζεται τοῦτο εἶναι ὃ παρεῖται τὸ ἀποκτεῖναι αὐτόν. ὁ ἀνθορισμὸς πάλιν ἐκ τῶν πεπραγμένων. οἷον οὐχί. ἀλλὰ τὸ παῦσαι τὴν τυραννίδα, ὁ συλλογισμὸς συνάγει ἄμφω. μηδὲν γὰρ ἀλλήλων διαφέρειν ταῦτα ἀγωνιεῖται ὁ τὴν δωρεὰν δηλαδὴ αἰτῶν. καὶ καθόλου ὃν τρόπον ἔφαμεν τὴν ἀντίληψιν τῇ μεταλήψει μάχεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὁ συλλογισμὸς τῷ ὅρῳ πανταχοῦ. καὶ ἔνθα ἂν ὁποτεροσοῦν αὐτῶν ὁπότερον μέρος χρήσηται, τῷ λοιπῷ τὸ ἕτερον χρήσεται πάντως. ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου ὑπ' ἀμφοῖν πρὸς τὸ οἰκεῖον συμφέρον ἐξετασθήσεται. ἡ πηλικότης ὅτι μέγα τὸ γεγονὸς ἀποδείξει. τὸ δ' αὖ πρός τι, ὅτι καὶ μεῖζον τὸ ἄνευ σφαγῶν καὶ θορύβου καὶ ταραχῆς παῦσαι τὴν τυραννίδα τοῦ μετὰ ὅπλων. ἡ δὲ ἀντίθεσις ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐμπέπτωκεν, ἐπὶ δὲ ἄλλων εὑρίσκεται ζήτημα τῶν πολλάκις. οἷον εὐνοῦχόν τις εὑρὼν ἐπὶ τῇ γυναικὶ, ὡς μοιχὸν ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει. μετὰ γὰρ τὸ πισ-

αὐτὸν ἀνῃρῆσθαι, καὶ ὅλον δι' ἀλλήλων. δῆλον δὲ ὅτι καὶ μετὰ τῶν ἄλλων, τῆς τε ὑπονοίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ λῦσαι αὐτὸν τὴν γυναῖκα, καὶ εἴ τι εἴη ἕτερον. διαφέρει δὲ τοῦ προκατασκευαζομένου, ὅτι ἐκεῖ μὲν κεχώρισται ἀλλήλων τὰ ζητήματα. ἐνταῦθα δὲ δι' ἀλλήλων κατασκευάζεται πάντα. ὁ ἀπὸ γνώμης παρὰ τούτοις ἐστὶ στοχασμὸς, ὃς ψιλῇ τῇ γνώμῃ ἐξετάζεται, φανεροῦ ὄντος καὶ τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ πράξαντος. οἷον ἐν δόξῃ μανίας μητρυιὰ τὸν μὲν υἱὸν ἔτρωσε, τὸν δὲ πρόγονον ἀπέκτεινε, καὶ ἀπενεγκοῦσα φεύγει φόνου, διαφέρει δὲ συγγνώμης ὁ τοιοῦτος στοχασμὸς, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἐφ' ὅ μεθίστησιν ὁμολόγηται. οἷον ἔλεος, ἢ βάσανος καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐνταῦθα δὲ εἰ μέμηνε ζητεῖται δή που ἢ οὔ. τάχα δ' ἂν παρὰ ταῦτα καὶ ἄλλα εἴδη στοχασμῶν εὑρεθείη. περιττὸν δὲ εἰς ἄπειρον περιεργάζεσθαι. νομίζω γὰρ ὅτι ὁποῖον ἂν γένηται ἄλλο διὰ τούτων πως συμπεπλεγμένον εὑρίσκεται. καὶ δῆλον ὡς τοῖς τὰ τοιαῦτα ἐπεσκεμμένοις οὐ χαλεπὴ γενήσεται καὶ ἡ ἐν ἐκείνοις διαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΟΡΟΥ.

Ο ὅρος διαιρεῖται προβολῇ, ὅρῳ, ἀνθορισμῷ, συλλογισμῷ, γνώμῃ νομοθέτου, πηλικότητι, πρός τι, μετὰ τῶν ἀντιθετικῶν ἔστιν ὅτε, ἢ τις εἰ ἐμπέσοι εὑρεθήσεται καὶ μετάληψις, καὶ ἀντίληψις εὐθὺς ἑπόμεναι, εἶτα ποιότητι καὶ γνώμῃ. ἡ προβολή ἐστιν αὐ-

κτείνα τοῦ φεύγοντος, εὕρηται ζήτημα ἕτερον, τὸ εἰ ἐκεῖνον εἰκὸς δεσμώτην ὄντα μοιχεῦσαι, καὶ εἰ τὴν γυναῖκα εἰκὸς τῷ τοιούτῳ ἑαυτὴν ἐπιδοῦναι, καὶ μετὰ τὴν τούτου διαίρεσιν πάλιν ἐπὶ τοῦ προτέρου στοχασμοῦ πιθανὴν ἀπολογίαν ὁ φεύγων ἕξει. προκατασκευαζόμενος δὲ γίνεται ὅταν πρὸ τοῦ ζητήματος ἑτέρου ἀναγκαῖον ᾖ ζητῆσαι στοχατικῶς, ὡς ἂν οὐκ ὄν. οἷον πλούσιος στρατηγὸς πένητος ἐχθροῦ παῖδας τρεῖς ὡς προδιδόντας συνέλαβε, καὶ τοὺς μὲν δύο ὁμολογήσαντας ἐν ταῖς βασάνοις ἀπέκτεινε. τὸν δὲ τρίτον πρὸ τῶν βασάνων ὁμολογήσαντα, προδιδόναι, καὶ μὴ ἐπεξιόντα, τὸν πατέρα κρίνει συνειδότος. ἐφ' ἑκατέρου γὰρ πρότερον συστῆναι, τοῦ μὲν πλουσίου τὸ εἶναι ἐκείνους προδότας, τοῦ δὲ πένητος τὸ μὴ εἶναι. μεθ' ὃ κατὰ συγχώρησιν δοὺς τὸ καὶ προδεδωκέναι ἐκείνους ὁ πένης τὸ καθ' αὐτὸν ἀπολογήσεται. συγκατασκευαζόμενος δὲ γίνεται, ὅταν τὰ σημεῖα τοῦ πράγματος δι' ἀλλήλων κατασκευάζεται. οἷον ἔδει τοὺς δεσμώτας λελύσθαι τοῖς θεσμοφορίοις. μοιχείαν ὑπονοήσας τις πρὸς τὸν οἰκέτην τῆς γυναικὸς, δήσας ἐκεῖνον ἀπεδήμησε, λυθεὶς τοῖς θεσμοφορίοις ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀπέδρα ὁ οἰκέτης. μετὰ ταῦτα εὕρηται ὁ ἀνὴρ πεφονευμένος. καὶ συνειδότος ἡ γυνὴ φεύγει. τότε γὰρ ὑπὸ τοῦ οἰκέτου αὐτὸν πεφονεῦσθαι διὰ τῆς μοιχείας κατασκευάζεται. τότε εἶναι τὴν μοιχείαν διὰ τὸ ὑπ' ἐκείνου

ἐπειδὴ ὁ μὲν, χρύσιον εὕρηται κατορύττων, ὁ δὲ ἀπο-
λογίαν παραπρεσβείας συγγεγραφώς. ἐνταῦθα
γὰρ τὰ μὲν πρόσωπα ἰσάζοντα οὐκ ἐπιδέχεται ἐξέ-
τασιν, τὰ δὲ πράγματα διαφέροντα ἐξετασθήσε-
ται. πάλιν οὖν ἡ μὲν βούλησις καὶ δύναμις ἐκλελοί-
πε. τοῖς δὲ ἄλλοις ὁμοίως διαιρεθήσεται κεφαλαί-
οις, οἷς περ καὶ ὁ τέλειος διπλοῦς κατὰ αὐτεξέτα-
σιν. ἐκ δ' αὖ μόνων προσώπων διπλοῦς γίνεται στοχα-
σμὸς, ὅταν μόνα τὰ πρόσωπα κρίνηται. οἷον ἐπὶ
σημείοις φαρμάκων ἀριστεὺς ἐτελεύτα, μητρυιὰν
ἔχων καὶ αἰχμάλωτον παλλακίδα, καὶ αὐτὴν ἐγ-
καλοῦσιν ἀλλήλαις. ἐνταῦθα μόνη ἡ βούλησις καὶ
ἡ δύναμις ἐξετάζεται, ἃ δὴ καὶ φύσει τοῦ προ-
σώπου ἐστὶν ἴδια. τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἰσάζει. ἔστι πα-
ρὰ ταῦτα ἕτερα εἴδη στοχασμῶν διπλῶν τρία, οὓς
καλοῦμεν συνεζευγμένους. ὅ, τε ἐμπίπτων, καὶ ὁ
προκατασκευαζόμενος καὶ ὁ συγκατασκευαζό-
μενος. καὶ ὁ μὲν ἐμπίπτων γίνεται ὅταν ἐν τῇ με-
ταθέσει τῆς αἰτίας ὁλόκληρόν τι ζήτημα ἐμπέ-
σῃ, καὶ ἀναγκαῖον γένηται καὶ αὐτὸ διελεῖν τελεί-
ως. οἷον ἐδόκει τὸν ἁλόντα προδοσίας δεδέσθαι πα-
ρὰ τῷ στρατηγῷ μέχρις ἂν εἴποι τοὺς συνειδότας.
ἁλούς τις προδοσίας στρατηγὸς ἐδέετο παρὰ τῷ
συστρατήγῳ. ὁ δὲ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὡς ἐπὶ τῇ γυ-
ναικὶ εὑρὼν, καὶ συνειδότος φεύγει. ἐνταῦθα γὰρ
μετὰ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους χρωμένου τῇ με-
ταθέσει τῆς αἰτίας τῇ λεγούσῃ, ὅτι μοιχὸν ἀπέ-

τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ὅταν ἀφ' ὧν ἄλλοι πε-
ποιήκασι, κρίνηταί τις. ἄλλως τε καὶ ὅταν μὴ εἰς
αὐτὸν ἀντικρὺς ἀναφέρηται, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀρχιδάμου
τοῦ κρινομένου δώρων. ἐπειδὴ ἔγραψεν ὁ περικλῆς
ἐν τοῖς λογισμοῖς εἰς δέον ἀνηλωκέναι πεντήκοντα
τάλαντα. Αἱπλοῦς μὲν οὖν στοχασμὸς ἐκ μό-
νων προσώπων οὐκ ἔστι κατά γε ἐμέ, διπλοῦς δέ ἐ-
στι. πρῶτον δὲ περὶ τοῦ τελείου διπλοῦ λεκτέον. δι-
πλοῦς τέλειος γίνεται ὅταν δύο πρόσωπα καὶ δύο
πράγματα κρινόμενα ἔχῃ. οἷον αἰσχίνης καὶ δη-
μοσθένης ἀπὸ τῆς παρὰ φίλιππον ἥκοντες πρεσ-
βείας, ἀντεγκαλοῦσιν ἀλλήλοις δώρων. ἐπειδὴ ὁ
μὲν χρυσίον εὕρηται κατορύττων ὁ δημοσθένης, ὁ δὲ
ἀπολογίαν παραπρεσβείας γεγραφὼς ὁ αἰσχί-
νης. ἐνταῦθα ἡ μὲν τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις, ἐπεί-
δὴ ἰσάζει ἐκλέλοιπε. τοῖς δὲ λοιποῖς κεφαλαί-
οις ἐπ' ἀμφοτέρων χρηστέον διπλῶς. οἷον ἐγὼ μὲν
οὐκ ἂν ἠβουλήθην παραπρεσβεῦσαι διὰ τόδε, σὺ
μέντοι ἠβουλήθης ἂν διὰ τόδε. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοί-
ως. ἓν πρὸς ἓν ἀντιτιθέντες ἐξετάσομεν. τὸ γὰρ διε-
λεῖν καὶ χωρὶς μὲν ἀπολογήσασθαι δι' ὅλων τῶν κεφα-
λαίων. χωρὶς δὲ κατηγορῆσαι πάλιν τοῖς αὐτοῖς κε-
φαλαίοις. οὐκ ἀγωνιστικόν, ἀλλὰ σφόδρα ὕπτιον.
συμπλέκειν οὖν δεῖ. διπλοῦς δὲ ἁπλῆς ἐκ μὲν τῶν
πραγμάτων. ὅταν μόνα τὰ πράγματα κρίνηται.
οἷον δύο ῥήτορες πρεσβεύσαντες παρὰ τύραννον,
καὶ ἐπανήκοντες ἀλλήλοις ἀντεγκαλοῦσι δώρων.

λείου τε καὶ ἁπλοῦ στοχασμοῦ διαίρεσις αὕτη. εἰσὶ δέ τινες καὶ ἀτελεῖς αὐτῶν στοχασμοί, καὶ αὖ διπλοῖ, τέλειοί τε καὶ ἀτελεῖς, ἐν οἷς δὴ πῇ καὶ τῇ διαιρέσει χρώμεθα, περὶ ὧν λεκτέον. Ἀτελὴς ἐκ μόνων πραγμάτων συνεστώς ἐστιν ὅταν τὸ πρόσωπον μὴ ᾖ κρινόμενον, ἑνὸς ὄντος τοῦ πράγματος. οἷον θάπτων τις νεοσφαγὲς σῶμα ἐπ' ἐρημίας ἐπιφώραται, καὶ φόνου φεύγει. οὗτος βούλησιν μὲν καὶ δύναμιν οὐκ ἔχει, τοῖς δὲ ἄλλοις διαιρεῖται πᾶσιν ὁμοίως τῷ τελείῳ. ἀτελὴς δὲ ἐκ μόνων προσώπων ἁπλοῦς οὐ γίνεται κατά γε ἐμὲ στοχασμός, καὶ τοῖς γε ἐπεσκεμμένοις τὰ εἰρημένα ὀλίγῳ πρότερον περὶ τῶν κρινομένων πραγμάτων, σαφὲς αὐτὸν εἶναι τοῦτο νομίζω. τεθείκασι δ' οὖν τινες ὡς ἀτελοῦς ἁπλοῦ παράδειγμα λέγοντες, μόνον τὸ πρόσωπον κρίνεσθαι ἐνταῦθα. ἄσωτος πατὴρ ἀφανὴς γέγονε, καὶ φόνου φεύγει. πρῶτον οὖν ὁρίσομαι αὐτοῖς, εἰ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. καὶ μὴν ἔστι, τὸ ἐκ προδ' ὢν εἶναι τὸν πατέρα. τοῦτο δὲ οὐ τοῦ προσώπου, ἀλλὰ τοῦ πράγματός ἐστιν. ἀλλὰ μετάθεσιν αὐτὸν τῆς αἰτίας οὐκ ἀπαιτήσομεν; ἀλλὰ καὶ τοῦτο. εἰ δὲ μή, τίς ἔσται ἀπολογία. πῶς οὖν ἀγωνιεῖται μὴ ἔχων πρᾶγμα. τί δὲ τῇ πιθανῇ ἀπολογίᾳ οὐ χρήσεται; οἶμαι καὶ τοῦτο. πῶς οὖν ἀτελὴς ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' ἧττον ἰσχύει τὰ πράγματα ἐνταῦθα, ἢ ἐν τῷ θάπτοντι τὸ νεοσφαγὲς σῶμα. καὶ γὰρ ἐν πᾶσι στοχασμοῖς ἧττον ἰσχύει

ον κατὰ τυράννου ἢ πόρνου, ἢ ὅπαι ἂν ᾖ τὸ ἔγκλη-
μα. καὶ ἐπανακεφαλαιουμένων γε ἕκαστα τῶν ἐ-
πικαίρων. ὡς ὁ δημοσθένης. οἷον συλλογίσασθαι
δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα, ἀπέδειξα μηδὲν
ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, καὶ τὰ ἑξῆς. ὑπὸ δὲ τῶν φευ-
γόντων, ἀνακεφαλαιουμένων καὶ αὐτῶν μὲν ὁμοί-
ως τοῖς ἄλλοις, οὐχ ὁμοίως δὲ χρωμένων. ἀλλ᾽ ἐλε-
εινολογουμένων τε καὶ πάθη κινούντων. ἐνταῦθα
καὶ παραγωγαὶ χρήσιμοι τῶν παίδων καὶ γυναι-
κῶν καὶ φίλων, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἃ ὁ κατήγορος ἀ-
ναιρήσει δηλαδὴ τῷ συμφέροντι. κοινὰ δὲ ἀμ-
φοῖν τὰ τελικὰ λεγόμενα κεφάλαια ἐνταῦθα, τὸ
νόμιμον, τὸ δίκαιον, τὸ συμφέρον, τὸ δυνατὸν,
τὸ ἔνδοξον. ὅλως τε οἱ ἐπίλογοι λαμβάνονται μὲν
ἀπὸ ὧνπερ καὶ τὰ προοίμια, καὶ ἰσχύουσί γε τὰ αὐ-
τά. πάθοις παρὰ ψυχῆς ἕνεκα ἄγεται ἄμφω,
οἷον φόβου, ἢ ὀργῆς, ἢ ἐλέου, ἢ φθόνου, ἤ τινος τοι-
ούτου. διαφέρει δὲ ἀλλήλων τῷ τὰ μὲν προοίμια
παρασκευάζειν πρὸς τὸ δέξασθαι ἢ ἀποθέσθαι
τόδε τι πάθος τῆς ψυχῆς. τοὺς δὲ ἐπιλόγους, ἢ αὔ-
ξειν ἢ μειοῦν διὰ τῶν κεφαλαίων, τότε ἤδη τέλεον
ἐξαίρειν, καὶ ὅλως ἐν τούτοις διαφέρουσιν οἱ ἐπίλο-
γοι καὶ τὰ προοίμια, τῷ τοὺς ἐπιλόγους λελύσθαι
τε ἤδη κατὰ τὸν ῥυθμὸν, καὶ ἐπὶ πλεῖον ἕκαστον προ-
άγεσθαι τῶν εὑρισκομένων, ἀλλὰ μὴ διὰ βραχέων,
ὥσπερ ἐν τοῖς προοιμίοις. ἀκριβέστερον δὲ ἐν τῷ
περὶ προοιμίου λελέξεται ταῦτα. ἡ μὲν δὴ τοῦ τε-

τὰ σημεῖα ἀφ' ὧν ἡ κρίσις ἀναγκαίως ἑπόμενα ᾖ τῷ πράγματι, ἐφ' ᾧ ἡ κρίσις· οἷον τῷ ἐπιτιθεμένῳ τυραννίδι, ἀναγκαῖον ὅπλα παρασκευάσασθαι. σκέψαι τοίνυν· σκηπτοῦ κατενεχθέντος εἰς τὴν περικλέους οἰκίαν, εὕρηνται χίλιαι πανοπλίαι, καὶ φεύγει τυραννίδος ἐπιθέσεως· οὐ δύναται εἰπεῖν ἐνταῦθα τὸ εἰ ἔμελλον τυραννεῖν, οὐκ ἂν ὅπλα παρεσκευασάμην· ἐν τοῖς τοιούτοις τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ὁ κατήγορος καὶ ὁρικῶς ἐξετάσει. ἔστιν ὅτε, ὡς ἐπὶ τοῦ καλλωπιζομένου μειρακίου καὶ πορνείας φεύγοντος· αὐτὸ γὰρ τὸ καλλωπίζεσθαι καθ' ἑαυτὸ πορνείαν ὁρεῖ ὁ κατήγορος βιαίως· ἡ μέντοι πιθανὴ ἀπολογία κἀνταῦθα ἐκλέλοιπεν. ἀντεισακτέον δὲ εἰς τὸ καθ' ἑαυτὴν κεφάλαιον τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τὸ πρᾶγμα· τούτῳ γάρ ἐστι καὶ μόνῳ ἰσχυρίζεσθαι ἐνταῦθα· οἷον οἱ μὲν μέλλοντες τυραννεῖν ὅπλα παρασκευάζονται· οὐ μὴν οἵ γε παρασκευαζόμενοι καὶ τυραννίδι ἐπιτίθενται· ἔστι γὰρ καὶ ἄλλου τινὸς ἕνεκα παρασκευάζεσθαι ὅπλα. καὶ πάλιν, οἱ μὲν πορνεύοντες καλλωπίζονται· οὐ μὴν οἵ γε καλλωπιζόμενοι πάντως καὶ πορνεύουσιν· ἔστι γὰρ καὶ δι' ἄλλο τι καλλωπίζεσθαι. καὶ ἐρεῖ δηλαδὴ ὅσα καὶ τῇ μεταθέσει τῆς αἰτίας. ἡ κοινὴ ποιότης, οἱ ἐπίλογοί εἰσι καὶ αἱ δευτερολογίαι. γίνονται δὲ ἐν παντὶ ζητήματι, οὐκ ἐν στοχασμῷ μόνον, ὑπὸ μὲν τῶν κατηγόρων τοπικῶς μετὰ τὰς ἀποδείξεις κατατρεχόντων τοῦ ἐγκλήματος· οἷ-

νοις οὔπω διετέθην· ἀλλ' εἶναι δὲ δεῖ ὅτι ταῦτα μὲν πάν-
τα ἐν πᾶσι τοῖς στοχασμοῖς εὑρίσκεται· πλεονάζει δὲ ἕ-
καστον ἐν τῷ οἰκείῳ· ἔτι ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας, ἂν
μὲν ἀφ' ὧν ἕτεροι πεποιήκασιν, ἡ κρίσις γίνεται, ἔ-
σται καὶ πεπλασμένη καὶ ἐναντία πως ἑαυτῇ· οἷον
τρισαριστέως εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ φεύ-
γει προδοσίας· ἐρεῖ γὰρ θαυμάζοντας αὐτὸν ἐκεί-
νους στῆσαι, ἢ προτρέποντας τοὺς παρ' αὐτοῖς, ἢ ἐξι-
λεουμένους αὐτὸν, ἢ ἄλλως φθόνον κινῆσαι βουλο-
μένους· ταῦτα γὰρ πάντα εἶναι ἀληθῆ οὐ δύναται·
διὸ φαμὲν καὶ πεπλασμένα δεῖν χρώματα ἐν τῷ
τοιούτῳ στοχασμῷ εὑρίσκεσθαι· ἐὰν δὲ ἀφ' ὧν αὐ-
τὸς πεποίηκε κρίνηταί τις ἢ ἕν τι ἐρεῖ, ἢ καὶ πλεί-
να, ἀλλ' ἀκόλουθά γε ἀλλήλοις· οἷον νύκτωρ τις με-
ταιτῶν, ληστείας φεύγει· ἐρεῖ γὰρ διὰ τοῦτο νύκτωρ
ὅτι αἰσχύνεται, καὶ ὅτι οὐ βούλεται δυσοιώνιστος εἶ-
ναι· μεθ' ἡμέραν προσαιτῶν τοῖς ἐντυγχάνουσι,
καὶ ὅτι μᾶλλον τηνικαῦτα διδόασιν οἱ ἄνθρωποι· ἀ-
νειμένῃ ἤδη τῇ γνώμῃ, καὶ εἴ τι τοιοῦτον· ταῦτα γὰρ
πολλὰ ὄντα οὐκ ἐναντιοῦται ἀλλήλοις· ἡ πιθανὴ ἀ-
πολογία ἀναστρέφουσά ἐστι πρὸς τὰ ἀπ' ἀρχῆς
ἄχρι τέλους· οἷς γὰρ ὁ ἕτερος χρήσηται ὡς σημείοις
τοῦ εἶναί τι τούτοις, ὁ ἕτερος ὡς σημείοις χρήση-
ται τοῦ μὴ εἶναί τι· οἷον ὅπου ἀφορᾶς καὶ δακρύ-
εις, τυραννήσεις· καὶ μὴν εἰ ἔμελλον τυραννεῖν, οὐκ
ἂν ἀφεώρων, ὥστε εἶναι καταφανής· τὸ δὲ κεφά-
λαιον τοῦτό ἐστιν ὅτε ἐκλείπεται· καὶ ἐκλείπεταί γε ὅταν

ἐπὶ τούτοις· οἷον μειράκιον καλλωπιζόμενον φεύγει πορνείας, καὶ βιάζεται ὁ διώκων μὴ ἐξεῖναι καλλωπίζεσθαι ἀνδράσιν· εἶτα ὅτι εἰ καὶ ἔξεστιν, οὐχ οὕτως οὐδὲ ἐπὶ τοιούτοις. πότερον δὲ πρότερον χρηστέον τῇ ἐνστάσει ἢ τῇ ἀντιπαραστάσει, οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν. ἄλλοτε γὰρ ἄλλην διὰ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων λαμβάνει τάξιν, δεῖ δὲ ὁρᾶν μὴ σφόδρα ἀναιδὲς ἔντισιν ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς φάσκειν μὴ ἐξεῖναι. δεύτερον δὲ τιθέμενον, μᾶλλον ἰσχύειν δύναται, καὶ ὡς ἂν ἡ χρεία μᾶλλον ἀπαιτεῖ μεθοδεύειν. ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας πρὸς τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους γίνεται. ἐκεῖνα δὲ ἤτοι ἐν λόγοις ἐστὶν, ἢ ἐν ἔργοις, ἢ ἐν πάθεσι. καὶ μὲν ἐν λόγοις ᾖ, κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας εἰσάγεται. οἷον νέας πλούσιος νύκτωρ κωμάσας ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐβόησε· θαῤῥεῖτε ὦ δεσμῶται, οὐκ εἰς μακρὰν λυθήσεσθε, καὶ φεύγει τυραννίδος ἐπιθέσεως. ἐνταῦθα γὰρ ὁμολογῶν εἰρηκέναι, τίνι διανοίᾳ εἶπε σκοπεῖν ἀξιοῖ. ἐὰν δὲ ἐν ἔργοις ᾖ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας θετικῶς ἐξετάζεται. οἷον περιφωρᾶταί τις ἐπ' ἐρημίας θάπτων νεοσφαγὲς σῶμα, καὶ φεύγει φόνου. θέσιν γὰρ περανεῖ· ἐρεῖ γὰρ ὅτι καλὸν τοῖς ἀτάφοις θάπτειν. ἐὰν δὲ ἐν πάθεσι, συγγνωμονικῶς ἡ μετάθεσις τῆς αἰτίας γίνεται. οἷον συνεχῶς εἰς τὴν ἀκρόπολιν νέος πλούσιος ἀφορῶν, δακρύει, καὶ φεύγει τυραννίδος ἐπιθέσεως. ἐλεήσας γάρ φησι τοῖς τυραννουμέ

τὰ κεφάλαια κοινὰ ἀμφοῖν. παράδειγμα τοῦ κοινά, ἔχοντος τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. ἀπεκτείνετο κατά τινος γραφὴ τυραννίδος ἐπιθέσεως, μετεώρου τῆς δίκης οὔσης, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀριστεύσας, ᾔτησεν εἰς τὸ γέρας ἀναίρεσιν τῆς γραφῆς, καὶ ἔλαβεν. ἐτυράννησεν ἐκεῖνος, καὶ καθελὼν αὐτόν, οὗτος συνειδότος φεύγει. τῇ μὲν γὰρ ἀναιρέσει τῆς γραφῆς, καὶ τοῖς περὶ ταῦτα ὁ κατήγορος χρήσεται. τῷ δὲ ἀπεκτονέναι καὶ τοῖς περὶ τοῦτο ὁ φεύγων, καὶ δεῖ ἀμφοτέροις λῦσαι τὰ ἀλλήλων. μόνου δὲ τοῦ φεύγοντος γενέσθαι τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἀδύνατον. ἡ ἀντίληψις οὐκ ἀεὶ ἐμπίπτει. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἀφ' ὧν αὐτὸς πεποίηκε κρίνηταί τις. πάντως ἐμπεσεῖται καὶ ἡ ἀντίληψις. ἐὰν δὲ ἀφ' ὧν ἄλλοι οὐκ ἔτι. ἔστι δὲ τοιοῦτον, οἷον ὅτι ἔξεστι καὶ οὐ κεκώλυται. παράδειγμα αὐτοῦ νέος πλούσιος πάντας τοὺς ἀποκηρύκτους τρέφει, καὶ τυραννίδος ἐπιθέσεως φεύγει. ὁρεῖ γὰρ ὅτι ἔξεστι τρέφειν οὓς βούλεταί τις. ἡ μετάληψις ἀεὶ ἐναντία ἐστὶ τῇ ἀντιλήψει, οὐκ ἐν στοχασμῷ μόνον, ἀλλ' ὅλως ἔνθα ἂν εὑρίσκηται. καὶ ἐὰν τὸ ἕτερον μέρος τῶν ἀντιδίκων ὁποτερῳοῦν τούτων χρήσεται τῇ ἀντιλήψει λέγω ἢ τῇ μεταλήψει, τῷ ἑτέρῳ πάντως τὸ ἕτερον χρήσεται. γίνεται δὲ ἡ μετάληψις κατά τε ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν. καὶ ἡ μὲν ἔνστασις βίαιόν τι ἐστί. φείσει γὰρ μὴ ἐξεῖναι, ἡ δὲ ἀντιπαράστασις κατασκευάζει ὅτι εἰ καὶ ἔξεστιν, ἀλλ' οὐχ οὕτως, οὐδὲ

θοῦντα τούτοις. τὰ δὲ ἐγκωμιαστικὰ δηλονότι. ἔστι δὲ τὰ δὲ γένος, ἀγωγή, παίδευσις, ἡλικία, φύσις ψυχῆς καὶ σώματος, ἐπιτηδεύματα, πράξεις, ὃ καὶ ἰσχυρότατον κεφάλαιον. τύχη. οἷον πλούσιος ἢ πένης, καὶ τὰ τοιαῦτα. ταῦτα δὲ ἔστω ἀμφοῖν μὲν ἰσχυρὰ ἀφ' ἑκατέρου μορίοις ἐξεταζόμενα, καὶ ἀπὸ τῆς βουλήσεως καὶ ἀπὸ τῆς δυνάμεως, μᾶλλον δέ τινα ἐν τῷ ἑτέρῳ. ὡς γὰρ τὰ τῆς τύχης οἰκειότερά ἐστι τῆς δυνάμεως, οὕτω καὶ τὰ τῆς ἡλικίας τῆς βουλήσεως. ὁρῶντα οὖν ταῦτα δεῖ πλεονάζειν ἔνθα ἂν μᾶλλον οἰκειούμενόν τι αὐτῶν φαίνηται. βούλησιν δὲ καὶ δύναμιν ἐξετάζειν οὐχὶ τῶν κρινομένων μόνων προσώπων δεῖ, ἀλλ' ὅσα περ ἂν ἔχοι τὸ πρόβλημα. αὐτίκα τὸν τοῖς ἀποκηρύκτοις τρέφοντα νέον πλούσιον, καὶ φεύγοντα τυραννίδος ἐπιθέσεως ὁ κρίνων μάλιστα ἰσχύει τῆς ποιότητος τῆς ἀποκηρύκτων ἐξεταζομένης. διὸ δεῖ σκοπεῖν ἐν ἅπασι τοῖς στοχασμοῖς περὶ πάντων τῶν προσώπων, ἃ ἐπιδέχεται κρίσιν. τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐστὶ μὲν ὥσπερ ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ κατηγόρου. γίνεται δὲ καὶ αὔξεται ἀφ' ὧν περ καὶ ἡ τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις. ἔστι δὲ τάδε, τίς. τί. ποῦ. πῶς. πότε. διατί. κἂν μὲν ᾖ τοῦ κατηγόρου μόνου ταῦτα, τὰ ἑξῆς ἔσται κεφάλαια πάντα πλὴν τῆς μεταλήψεως τοῦ φεύγοντος, εἰ ἐγχωροίη πᾶσι χρῆσθαι. ἐὰν δὲ κοινὰ ᾖ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, εὑρίσκεται γάρ ποτε καὶ οὕτως ἔχων στοχασμός, ἔσται καὶ τὰ λοι

πὰ

φύσει γὰρ ἐχθρὸν τὸ δοῦλον τοῖς δεσπόταις, καὶ ὅτι οὐδὲ τοὺς ἐλευθέρους πάντας ἀξιοπίστους ὑπολαμβάνοντες, χολῇ γ' ἂν τοῖς δούλοις πιστεύσαιμεν, καὶ πλεῖον δ' ἂν εὔνοις. δεῖ δὲ καὶ ἀντιτιθέναι τοῖς μάρτυσι τοὺς μάρτυρας, πότεροι μᾶλλον ἀξιοπιστότεροι, καὶ ἀντεξετάζειν, ὡς ἐν τῷ κατὰ κόνωνος ὁ δημοσθένης. τουτὶ γάρ σοι καθόλου περὶ μαρτύρων ἔστω, τεχνικὸν θεώρημα. ἢ διαβάλλειν αὐτοὺς, ὅτι πρὸς χάριν, ἢ δι' ἔχθραν, ἢ διά τινα οἰκειότητα αὐτοῖς μαρτυροῦσιν, ἢ διὰ κέρδος τι οἰκεῖον, ἢ διὰ τὸ μὴ εἶναι δι' ἡλικίαν ἀξιοπίστους. ἂν δὲ μὴ εἶεν μάρτυρες. ὁ μὲν φεύγων χρήσεται ἀπαιτῶν αὐτοὺς τοῖσδε· προσώπῳ, οἷον τίς ὁ δούς· πράγματι, οἷον τί δούς· τόπῳ, οἷον ποῦ· τρόπῳ, οἷον πῶς· χρόνῳ, οἷον πότε· αἰτίᾳ, οἷον διατί· καὶ τούτοις χρήσεται πᾶσιν ἢ τοῖς ἐμπίπτουσιν. ὁ δὲ κατηγορῶν ἀποφαίνει διὰ τῶν πραγμάτων ἔλεγχον, ἀξιοπιστότερον τοῦ διὰ τῶν μαρτύρων. οὔτε γὰρ πεπλασμένα τὰ πράγματα οὔτε χαριζόμενα τῷ λέξει· ὥσπερ οἱ μάρτυρες πολλάκις· ἀλλ' οἷά ἐστι φύσει, τοιαῦτα καὶ ἐξεταζόμενα φαίνεται. ἡ βούλησις καὶ ἡ δύναμις ἀπὸ τῶν παρακολουθούντων τῷ προσώπῳ γίνεται, δηλονότι τῶν ἐγκωμιαστικῶν. καὶ ὅτε μὲν εἴη τὸ πρόσωπον ὡρισμένον, πάντα σχεδὸν ἐμπεσεῖται. ἂν δέ τι τῶν ἄλλων, κατὰ τὰ εὑρισκόμενα χρησόμεθα. οἷον νέος πλούσιος. ἔχει γὰρ ἐνταῦθα ἡλικίαν καὶ τύχην ἐξετάσαι, καὶ τὰ παρακολου-

φεύγουσι κακοῦ βίου· ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ἀξιώσει κρίνεσθαι ἰδία. ἢ ὅτι ἀφ' ὧν ἕτεροι πεποιήκασιν, οὐ δεῖ κρίνεσθαι· ὡς ὁ τρισαριστεύς, οὗ ἄκοντα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ προδοσίας φεύγων, ἢ κατὰ χρόνον, οἷον δειλοῦ παῖς ἠρίστευσε, καὶ μοιχείας κρίνει τὴν γυναῖκα· τοσούτοις γάρ φησιν ὕστερον χρόνοις μὴ δεῖν κρίνεσθαι· τοῦτο δὲ ἀπὸ μὲν ῥητοῦ τινος εἰ γίνοιτο· ἰσχυρόν ἐστι, καὶ τελεία γίνεται παραγραφή· ἄλλως δὲ ἀσθενὲς μέν ἐστι· συλλαμβάνει δ' οὖν σμικρὸν τῷ χρωμένῳ. τοῦ δὲ ἀπὸ ῥητοῦ παράδειγμα, ὃ δὴ φαμὲν τελείαν εἶναι μετάληψιν καὶ παραγραφήν· κριθείς τις φόνου ἀπέφυγεν, ὕστερον χρωμένῳ αὐτῷ, ὁ θεὸς ἀνεῖλεν, ἀνδροφόνοις οὐ χρῶ, καὶ πάλιν φεύγει· δὶς γὰρ περὶ τῶν αὐτῶν κωλύουσιν οἱ νόμοι κρίνεσθαι. παραγράφεται οὖν καὶ γίνεται τὸ πρῶτον ζήτημα νομικὸν ἐκ παραγραφῆς. ἢ τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις διπλῆ ἐστιν, ἢ γὰρ εἰσὶν οἱ μάρτυρες, ἢ οὔ· οἷον μνωμένῳ τινὶ κόρην, ἡ μήτηρ ἔφη τῆς κόρης θᾶττον τεθνήξεσθαι αὐτήν, ἢ ἐκείνῳ δοθήσεσθαι. ἀπέθανεν ἄνευ σημείων φαρμάκων ἡ παῖς· εἶτα βασανίζων ὁ πατὴρ τὰς θεραπαινίδας, περὶ μὲν τῆς φαρμακείας ἀκήκοε πλέον οὐδέν, μοιχείαν δὲ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν μνηστῆρα· καὶ φαρμακείας κρίνει τὴν γυναῖκα· ἐνταῦθα γὰρ εἰσὶν οἱ μάρτυρες, αἱ θεραπαινίδες δηλονότι· οὐκοῦν ἀπαιτήσει τοὺς μάρτυρας· ἀλλὰ διαβαλεῖ, ὅτι μὴ δεῖ πιστεύειν.

ἔχει, ἀλλὰ περί τι τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα, τόπον ἢ χρόνον, ἢ πρόσωπον, ἢ αἰτίαν, ἢ τρόπον. ὅταν τὸ μὲν πρᾶγμα συγχωρῶμεν, ἓν δέ τι τούτων αἰτιώμεθα δήπου λαμβάνοντες. οἷον ἐξὸν ἀποκτιννύναι καὶ τὸν μοιχὸν καὶ τὴν μοιχευομένην, τὸν μοιχὸν ἀποκτείνας τις μόνον, χρόνῳ ὕστερον ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ μοιχοῦ δακρύουσαν εὑρὼν, ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα καὶ φόνου φεύγει. τὸν γὰρ τόπον ἐνταῦθα καὶ τὸν χρόνον αἰτιώμεθα δήπουθεν. τὰς μὲν οὖν λεγομένας στάσεις οὕτως ἐπιγνωσόμεθα. περὶ δὲ τῆς καθ᾽ ἑκάστην διαιρέσεως ἤδη λεκτέον. εἰδέναι μέντοι χρὴ ὡς τὰ περὶ στοχασμοῦ λεχθησόμενα, περὶ οὗ δὴ πρῶτον ἀναγκαίως λελέξεται, σχεδὸν εἰς ἅπαντα συντελεῖ τὰ μετὰ ταῦτα. διὸ καὶ εἰκότως μακρότερα ἔσται.

ΠΕΡΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ.

Ο στοχασμὸς τοίνυν διαιρεῖται. ὅτε καὶ πρόσωπα ἔχοι καὶ πράγματα κρινόμενα. παραγραφικὸν ἐστιν, ὅτε ἐλέγχων ἀπαιτήσει, βουλήσει, δυνάμει, τοῖς ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἀντιλήψει, μεταλήψει, μεταθέσει αἰτίας. πιθανῇ ἀπολογίᾳ. ποιότητι κοινῇ. τὸ παραγραφικὸν γίνεται κατὰ τρόπους τέσσαρας. ἤτοι ἀπὸ τοῦ λείποντος. οἷον ἀσώτου πατὴρ ἀφανὴς γέγονε, καὶ φόνου φεύγει. ἀξιώσει γὰρ δεικνύναι πρῶτον εἰ ἀνῄρηται. ἢ ἀπὸ τοῦ ὑπερβάλλοντος. οἷον δέκα νέοι συνώμωσαν μὴ γῆμαι, καὶ

πεφώραταί τις φοροῦσα, καὶ ἡ μὲν τὰ χρυσία φησὶν εἶναι δημόσια προπαροξυτόνως ἀναγινώσκουσα τὸν νόμον· οἱ δὲ, οὐ τὰ χρυσία, ἀλλ᾽ αὐτὴν δημοσίαν εἶναι, παροξυτόνως ἀναγινώσκοντες. περὶ δὲ διάστασιν συλλαβῶν, οἷον· δύο ἦσάν τῳ παῖδες λέων, καὶ πανταλέων· τελευτῶν διέθετο οὕτως· ἐχέτω τὰ ἐμὰ πάντα λέων, καὶ ἑκάτερος ἀντιποιεῖται πάντων· ὁ μὲν, ὑφ᾽ ἓν ἀναγινώσκων πανταλέων· ὁ δὲ διιστὰς πάντα, εἶτα λέων. ταύτας μὲν οὖν οὕτως ἐπιγνωσόμεθα. τὴν δὲ μετάληψιν οὐκ ἔθ᾽ ὁμοίως· ἀλλ᾽ ὅταν ἡ ζήτησις ᾖ περὶ τοῦ εἰ δεῖ τὸν ἀγῶνα εἰσελθεῖν· ἐν γὰρ τῇ μεταλήψει, οὔτε εἰ ἔστι τι, προηγουμένως ζητήσεις, καθάπερ ἐν στοχασμῷ, οὔτε τί ἐστι καθάπερ ἐν ὅρῳ, οὔτε ὁποῖόν τί ἐστι ἐν τοῖς λοιποῖς. ἀλλ᾽ αὐτὸ τοῦτο εἰ δεῖ ζητῆσαί τι τούτων, παραγραφὴ γάρ ἐστι. δύο δὲ αὐτῆς εἴδη. ἡ μὲν, γάρ ἐστιν ἔγγραφος, ἀπὸ ῥητοῦ τινος λαμβάνουσα τὴν ζήτησιν, ἡ δὲ, ἄγραφος. καὶ ἡ μὲν ἔγγραφός ἐστιν ἀπαγωγὴ τῆς εὐθυδικίας, κατὰ παραγραφὴν ἀπὸ ῥητοῦ τινος περὶ οὗ ἡ ζήτησις. οἷον δὶς περὶ τῶν αὐτῶν δίκας μὴ εἶναι. φόνου κρινόμενός τις ἀπέφυγεν· ὕστερον αὐτῷ χρωμένῳ ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, ἀνδροφόνῃς οὐ χρῶ· καὶ πάλιν φεύγει, κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν ἡ πρώτη ἐξέτασις. εἶθ᾽ ἕπεται τὸ στοχαστικὸν εἰ ἐφόνευσέ που. ἡ δὲ ἄγραφός ἐστι μὲν ἀπαγωγὴ τῆς εὐθυδικίας καὶ αὐτὴ κατὰ παραγραφὴν ἀπὸ ῥητοῦ· τὴν ζήτησιν δὲ οὐ περὶ ῥητὸν

ρον μέρος χρῆται ταῖς διανοίαις. οἷον ξένος ἐπὶ τὸ τεῖχος μὴ ἀνέλθοι, τεθνάτω. πολιορκίας οὔσης ἀνελθών τις ἠρίστευσε, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. ἢ τοῦτο μὲν οὐχί. τῷ ῥητῷ δὲ παρατίθησί τι πρᾶγμα εἰς ταυτὸν ἄγων τὸ ἄγραφον τῷ ἐγγράφῳ, καὶ ποιεῖ συλλογισμόν. ἔστι γὰρ συλλογισμὸς ἀγράφου πράγματος πρὸς ἔγγραφον παράθεσις. εἰς ταυτὸν συνάγοντός τινος τὸ ἄγραφον τῷ ἐγγράφῳ. οἷον τὸν ἐξ ἑταίρας μὴ λέγειν, ἐκ πόρνου τινὰ γεγονότα λέγειν κωλύει τις. εἰ μέντοι περὶ δύο ῥητὰ ἢ καὶ τρεῖονα, ἢ καὶ ἓν εἰς δύο διαιρούμενον ἡ ζήτησις εἴη, ἀντινομία γίνεται. ἔστι γὰρ ἀντινομία δύο ἢ καὶ τρειόνων ῥητῶν ἢ καὶ ἑνὸς διαιρουμένου μὴ φύσει ἐναντίων κατὰ περίστασιν δὲ μάχη. καὶ ὅλως διπλῆ τις ἐστὶ ζήτησις ῥητοῦ καὶ διανοίας. οἷον ὁ ἀποκήρυκτος μὴ μετεχέτω τῶν πατρώων, καὶ ὁ ἐπιμείνας χειμαζομένῃ νηὶ δεσπότης ἔστω τῆς νεώς, ἀποκήρυκτος ἐπέμεινε χειμαζομένῃ νηί, καὶ εἴργεται αὐτῆς εἰς πατρῴας. τοῦ δὲ κατὰ διαίρεσιν ῥητοῦ ποιοῦντος ἀντινομίαν παράδειγμα τόδε. ἡ βιασθεῖσα ἢ γάμον ἢ θάνατον αἱρείσθω τοῦ βιασαμένου. δύο τις κατὰ ταυτὸν ἐβιάσατο κόρας, καὶ ἡ μὲν θάνατον αὐτοῦ ἡ δὲ γάμον αἱρεῖται. ἡ μέντοι ἀμφιβολία καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματός ἐστι φανερά. ἔστι γὰρ ἀμφιβολία ἀμφισβήτησις περὶ ῥητὸν ἐκ προσῳδίας ἢ διαστάσεως συλλαβῶν γινομένη. ἐκ μὲν προσῳδίας. οἷον ἑταίρα χρυσία εἰ φοροίη δημόσια ἔστω.

γμα ἢ πρόσωπον, μεθίστησι τὸ ἔγκλημα ὁμολογῶν τι πεποιηκέναι, ὡς ἀδίκημα, καὶ ποιεῖ μετάστασιν, ἢ ὡς οὐ δυνάμενον ὑπεύθυνον γενέσθαι. ἀνεύθυνον δὲ ταύτῃ καὶ πεποίηκε συγγνώμην. μεταστάσεως μὲν παράδειγμα ὁ πρεσβευτής. ὃν εἴσω τριάκοντα ἡμερῶν δέον ἐξιέναι λαβόντα παρὰ τοῦ ταμίου χιλίας δραχμὰς εἰς ἐφόδιον, μὴ λαβὼν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἐξελθὼν, εἶτα κρινόμενος. συγγνώμης δὲ παράδειγμα οἱ δέκα στρατηγοὶ, οἱ διὰ τὸν χειμῶνα μὴ ἀνελόμενοι τὰ σώματα, καὶ κρινόμενοι. εἰ δέ τις ἡμῖν περὶ τοῦ ἀμφισβητεῖ συγγνώμης λέγω καὶ μεταστάσεως, ἀκριβέστερον ἐν τῷ περὶ ἀντιθέσεως λελέξεται. τὰς μὲν οὖν λογικὰς τῶν στάσεων ἐκ τούτων ἐπιγνωσόμεθα. τὰς δ' αὖ νομικὰς οὕτω. πρῶτον μὲν περὶ ῥητὰ ἀνάγκη τὴν ζήτησιν ἐνταῦθα γίνεσθαι. ῥητὰ δὲ λέγω οἷον νόμοις, διαθήκας, ψηφίσματα, ἐπιστολὰς, κηρύγματα ὡρισμένα, πάντα ἁπλῶς τὰ ἐν ῥητοῖς. ταύτην δὲ τὴν ζήτησιν ἤτοι περὶ ἓν, ἢ καὶ πλείονα γίνεσθαι συμβαίνει ῥητά. λέγω δὲ πλείονα καὶ ἕν τι ῥητὸν εἰς δύο μέρη διαιρεῖται, καὶ μέρει μὲν ὁ ἕτερος, μέρει δὲ ὁ ἕτερος τῶν δικαζομένων χρώμενοι φαίνωνται. αὖ μὲν οὖν ἡ περὶ ἓν ῥητὸν ἡ ζήτησις ἤτοι περὶ τὰς τούτου διανοίας καὶ μόνας ἢ καθ' αὐτὸ θάτερου τῶν μερῶν, ῥητὸν καὶ διάνοια γίνεται. γίνεται γὰρ ῥητὸν καὶ διάνοια ὅταν τοῦ ἑτέρου τὸ ῥητὸν προβαλλομένου, καὶ ὥσπερ ἐπὶ τὸ πλεῖστόν γε τοῦ διώκοντος θάτε

τι ἢ μὴ γενέσθαι δύναται ἢ μὴ δύναται· οἷον βουλεύονται ἀθηναῖοι, εἰ χρὴ θάπτειν τοὺς ἐν μαραθῶνι πεσόντας τῶν βαρβάρων· ἂν μέντοι πεπραγμένον ᾖ περὶ οὗ ἡ κρίσις ἤδη, κοινὸν μὲν ὄνομα τούτῳ δικαιολογία, ὡς πρὸς ἐκείνῳ ποιότης· πάλιν δ' αὖ καὶ τοῦτο διαιρήσεις δίχα· ἢ γὰρ ἐρεῖ τι πεποιηκέναι, ὡς ἀδίκημα ὁ φεύγων καὶ κατά τι κεκωλυμένον, ἢ οὔ· κἂν μὲν μηδαμῶς φάσκῃ κεκωλῦσθαι τὸ πεπραγμένον, ἀντίληψιν ποιεῖ. Ἔστι γὰρ ἀντίληψις ἀνυπευθύνου πράγματος εἶναι δοκοῦντος, ὡς ὑπευθύνου κατηγορία· οἷον γεωργὸς φιλοσοφοῦντα τὸν υἱὸν ἀποκηρύσσει· ἐὰν δὲ ὁμολογῇ τι πεποιηκέναι, ὡς ἀδίκημα, ὄνομα μὲν πάλιν γενικὸν τούτῳ ἀντίθεσις· διαιρήσομεν δὲ οὕτω καὶ τοῦτο· ἤτοι γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀναδέχεται πᾶν ὁ φεύγων τὸ γεγονός, ἢ εἴς τι τῶν ἔξωθεν αὐτὸ μεθίστησι· κἂν μὲν εἰς ἑαυτὸν ἀναδέχεται ποιεῖ ἀντίστασιν. Γίνεται γὰρ ἀντίστασις ὅταν ὁμολογῶν ὁ φεύγων πεποιηκέναι τι, ὡς ἀδίκημα, ἀνθιστᾷ ἕτερόν τι εὐεργέτημα μεῖζον δι' αὐτοῦ τοῦ ἀδικήματος πεπραγμένον· ἂν δὲ εἴς τι τῶν ἔξωθεν, ἤτοι εἰς αὐτὸν τὸν παθόντα ἢ εἰς ἄλλο τι· κἂν μὲν εἰς τὸν παθόντα ποιεῖ, ἀντέγκλημα. Γίνεται γὰρ ἀντέγκλημα ὅταν ὁμολογῶν ὁ φεύγων πεποιηκέναι τι ὡς ἀδίκημα, ἀντεγκαλῇ τῷ πεπονθότι, ὡς ἀξίῳ παθεῖν ἃ πέπονθεν· ἂν δὲ εἰς ἕτερόν τι μεθιστᾷ, πάλιν διαιρετέον· ἢ γὰρ εἰς ὑπεύθυνόν τι δυνάμενον γενέσθαι πρᾶ-

ἀπὸ γὰρ τοῦ θάπτειν φανεροῦ ὄντος, ἀφανές τι πρᾶγμα ζητοῦμεν οὐσιῶδες, τὸ τίς ὁ φονεύσας. ἂν δὲ ᾖ φανερὸν τὸ κρινόμενον, πάλιν ἀποσκεπτέον εἰ τέλειόν ἐστιν ἢ ἀτελές. λέγω δὲ ἀτελὲς, ᾧ προστεθέντος τινὸς, ὡς λείποντος ὄνομά τε εὐθὺς γίνεται καὶ οὐκ ἔτι ἔχει ζήτησιν οὐδεμίαν τὸ πρᾶγμα. ἂν γὰρ ᾖ τοιοῦτον, ὁρικὴν ποιεῖται τὴν στάσιν. ἔστι γὰρ στάσις ὁρικὴ, ὀνόματος ζήτησις περὶ πράγματος, οὗ τὸ μὲν, πέπρακται. τὸ δὲ, λείπει πρὸς αὐτοτέλειαν τοῦ ὀνόματος. οἷον ἐξ ἱεροῦ ἰδιωτικά τις ὑφείλετο χρήματα. νόμου κελεύοντος τὸν μὲν ἱερόσυλον τεθνάναι, τὸν δὲ κλέπτην διπλᾶ διδόναι, ὡς ἱερόσυλος ὑπάγεται. ὁ δὲ κλέπτης, εἶναι λέγει. ἐὰν γὰρ προστεθῇ τὸ καὶ ἱερὰ εἶναι τὰ χρήματα, σαφής γε οὗτος ἱερόσυλος, καὶ οὐκ ἔτι ἔχει τὸ πρᾶγμα ζήτησιν. ἂν μέντοι φανερὸν ᾖ καὶ τέλειον τὸ κρινόμενον, ἡ ζήτησις περὶ τὴν ποιότητα τοῦ πράγματος ἵσταται. οἷον εἰ δίκαιον, εἰ συμφέρον, εἰ ἔννομον, ἤ τι τῶν τούτοις ἐναντίων. καὶ ὄνομα μὲν γενικὸν τούτῳ ποιότης. ἤτοι δὲ περί τι πρᾶγμα ἔχει τὴν ζήτησιν ἢ περὶ ῥητόν. κἂν μὲν περὶ ῥητὸν, νομικὴν ποιεῖ τὴν στάσιν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ἂν δὲ περὶ πρᾶγμα, λογικήν. διαιρήσεις δὲ καὶ τοῦτο δίχα. ἢ γὰρ περὶ μέλλοντος πράγματος ἔχει τὴν ζήτησιν, ἢ περί τινος ἤδη γενομένου. κἂν μὲν περὶ μέλλοντος, ἔσται πραγματική. Πραγματικὴ γάρ ἐστιν ἀμφισβήτησις περὶ πράγματος μέλλοντος, εἰ δεῖ γενέσθαι τόδε

ἔργου λόγος, ἢ ὁ τοῦ ἔργου γένοιτ' ἄν. πραγμα-
τείας γὰρ ἰδίας καὶ οὐ σμικρᾶς, ἀλλὰ μὴν τῆς μεγί-
στης καὶ τελεωτάτης ἐστὶν ὁ περί τε τῶν ἰδεῶν τοῦ
λόγου καὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἑκάστης λόγος. νῦν
οὖν περὶ ἐκείνης τῆς διαιρέσεως λεκτέον τῆς εἰς
τὰ κεφάλαια. διαιρεῖσθαι τοίνυν ὀρθῶς ὁ τήν τε δια-
φορὰν καὶ τὴν δύναμιν τῶν τε προσώπων καὶ τῶν
πραγμάτων, καὶ ἔτι τὴν λεγομένην στάσιν ἐπιγνοὺς
τοῦ ζητήματος. ὅθεν μὲν γὰρ εἴρηται στάσις εἴτε ἀπὸ
τοῦ στασιάζειν τοὺς ἀγωνιζομένους, εἴτε ὅθεν οὖν ἑ-
τέροις ἐξετάζειν παρίημι. ὄνομα δὲ ἀφεὶς εἶναι
τοῦτο κοινὸν ἢ καὶ συμβεβηκὸς τῶν ζητημάτων
ἁπάντων, ὅπως τοῦτο ἐπιγνωσόμεθα τὴν μέθο-
δον ἐνταυθοῖ προθεὶς ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν τῆς
διαιρέσεως τῶν κεφαλαίων ἀπὸ τοῦ στοχασμοῦ ἀ-
ναγκαίως, ὡς αὐτὸς δηλώσει. ἐφεξῆς δὲ καὶ περὶ
τῶν ἄλλων λελέξεται. ἡ δ' οὖν μέθοδός ἐστιν ἤδε.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ.

Π αντὸς οὑτινοσοῦν προτιθέντος ζητήματος εἰ συνε-
στήκει ἐπισκοπεῖν δεῖ τὸ κρινόμενον, εἰ ἀφανές ἐ-
στιν ἢ φανερόν. καὶ εἰ μὲν ἀφανὲς ᾖ, στοχασμὸς ἔσται.
ἔστι γὰρ στοχασμὸς ἀδήλου πράγματος ἔλεγχος
οὐσιώδης, ἀπό τινος φανεροῦ σημείου, ἢ ἀπὸ τῆς περὶ
τὸ πρόσωπον ὑπονοίας. οἷον πεφώραταί τις θάπτων
νεοσφαγὲς σῶμα ἐπ' ἐρημίας, καὶ φόνου φεύγει.

τῶν σικελικῶν· καὶ μαρδόνιος πρὶν ἢ ἐπανελθεῖν τοὺς διαφυγόντας τῶν περσῶν. ἔστιν ἐν τούτοις καὶ τὸ προειλημμένον τῇ κρίσει· οἷον μηδενὸς ἐπιγνῶναι δυναμένου τὴν ἄνοδον τὴν ἐπὶ τὸν τύραννον, ἔδειξε γυνή τις τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί· ὁ δὲ, ἀνελθὼν ἀπέκτεινεν ἐκεῖνον, καὶ μοιχείας αὐτῇ ἐγκαλεῖ· θαυμάζω γὰρ εἴ τις αὐτῆς καταψηφιεῖται κἂν ἐλεγχθῇ μεμοιχευμένη· δι' ἣν ὁ τύραννος ἀνῄρηται. τάχα δ' ἂν καὶ παρὰ ταῦτα εἴδη τινὰ εὑρεθείη ἄλλα τοιαῦτα. καὶ περὶ μὲν τῶν ἀσυστάτων τοσαῦτα· ἀλλὰ περί γε τῆς τῶν συνεστώτων διαιρέσεως ἤδη λεκτέον. εἴδους γὰρ ἕνεκα καὶ προβλημάτων καὶ τρόπου, περίεργον ἂν εἴη λέγειν ἐν τῷ παρόντι. τὰ μὲν γὰρ εἴδη καὶ τοὺς τρόπους διὰ τοῦτο μανθάνομεν δήπου· ἵνα ταῖς οἰκείαις ἰδέαις τῶν λόγων χρώμενοι, τὰ προβλήματα μελετῶμεν· οἷον δικανικῶς, τὸ δικανικόν· καὶ συμβουλευτικῶς, τὸ συμβουλευτικόν· καὶ πανηγυρικῶς, τὸ ἐπιδεικτικόν· καὶ ἕκαστον, ὡς προσήκει προσφόρως τοῖς ὑποκειμένοις. τοὺς δὲ μήπω περὶ ψιλῆς διαιρέσεως τῆς εἰς τὰ λεγόμενα κεφάλαια τῶν ζητημάτων ἐπεσκεμμένοις, μήδ' αὐτὸ τοῦτο δὴ τὰς λεγομένας στάσεις τῶν προβλημάτων εἰδότας ἀμήχανον δήπου τῶν προειρημένων τι καλῶς γινώσκειν· διδάσκειν οὖν πρό γε ἐκείνων τὸν περὶ ἰδεῶν λόγον, παντῃ ἀνόητον. ἄλλως τε καὶ ἐπιχειρήσωμεν τι λέγειν νυνὶ περὶ αὐτῶν, πλείων ἂν ἡμῖν ὁ τῆς πα-

ὀφείλειν ἔτι φησίν. ἐνταῦθα γὰρ οὔτε διάφορα οὔτε ἰσχυρὰ τὰ τῶν πίστεων αὐτοῖς. περιπετεῖς γὰρ τοῖς ἑαυτῶν ἄμφω γίνονται λόγοις. Τέταρτον κατὰ τὸ ἄπορον, οὗ μὴ ἔστι λύσιν λαβεῖν, μηδὲ πέρας. οἷον ἀλέξανδρος ὄναρ εἶδεν ὀνείροις μὴ πιστεύειν. καὶ βουλεύεται. ὅτι γὰρ ἂν συμβουλεύοι τις, ἐνταῦθα τὸ ἐναντίον αὐτοῦ παραινοῖ. Πέμπτον κατὰ τὸ ἀπίθανον. οἷον εἰ σωκράτην τις αἰτιῷτο πορνοβοσκοῦντα, ἢ ἀριστείδην ἀδικοῦντα. ἕκτον κατὰ τὸ ἀδύνατον. οἷον εἰ σιφνίους ἢ μαρωνείτας λέγοι τις περὶ ἀρχῆς τῶν ἑλλήνων βουλεύεσθαι, ἢ τὸν πύθιον ψεύδεσθαι. Εβδομον κατὰ τὸ ἄδοξον. οἷον ἐκμισθώσας τις τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τὸν μισθὸν οὐκ ἀπολαμβάνων δικάζεται τῷ μισθωσαμένῳ. Ογδοον κατὰ τὸ ἀόριστον. οἷον ἀποκηρύττει τις τὸν υἱὸν ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ. ταῦτα γὰρ οὐκ ἂν εἴη ζητήματα. Παρὰ δὲ ταῦτα εἴδη ἐστὶν ἕτερα, ἐγγὺς μὲν ἀσυστάτων, μελετώμενα δὲ ὅμως. πρῶτον μὲν τὸ ἑτερορρεπές. οἷον καταφυγόντος κριτίου, ἐπὶ τὰς ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος εἰκόνας βουλεύονται ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ ἀποσπᾶν. τουτὶ γὰρ μονομερὲς μὲν οὐκ ἔστιν. ἑτερορρεπὲς δέ. δεύτερον τὸ κακόπλαστον. οἷον μετὰ τὴν νικίου ἀποστολὴν γράφει τις κλέωνα φυγεῖν. ἢ πάλιν πρόκειται μαρδονίῳ ἀναχωρήσαντι μετὰ τὴν ἧτταν ἀπολογία παρὰ βασιλεῖ. ἡ πλάσις γὰρ ἡμάρτηται παραπλησίως ἐπ' ἀμφοῖν, ἐπεὶ τέθνακέ γε δήπου κλέων τε πρὸ

τας ἐκ τῶν ἀλλήλων οἰκιῶν, καὶ μοιχείας ἀλλήλοις ἀντεγκαλοῦσιν. ἐνταῦθα γὰρ τὰ μὲν πρόσωπα διαλλάττοντα ἐπιδέχεται ἐξέτασιν. τὰ πράγματα δὲ οὐ διὰ τὸ ἰσάζειν. μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐστὶν ἐξ αὐτῶν ἐπιγνῶναι τά τε συνεστῶτα καὶ διαιρεῖσθαι δυνάμενα τῶν ζητημάτων, καὶ ὅσα μὴ συνέστηκε. τὰ μὲν γὰρ ἤτοι ἄμφω καὶ πρόσωπον ἔχοντα καὶ πρᾶγμα κρινόμενον, ἢ τὸ ἕτερόν γε φαύλως. καὶ τοῖς ἐξ ἑκατέρου μέρους λόγοις σὺν τῷ πιθανῷ διαφόροις τε καὶ ταῖς πίστεσιν ἰσχυρούς. ἔτι τε ὅπερ ἐστὶ παρὰ τοῖς δικασταῖς τὸ τῆς κρίσεως ἀφανὲς καὶ μὴ προειλημμένον τῇ κρίσει, δυνάμενόν τε πέρας λαβεῖν συνέστηκε. τὰ δ᾽ οὗτινοσοῦν τούτων ἐνδεᾶ ἀσύστατά ἐστι. ὁρίσεται δὲ καὶ κατ᾽ εἶδος.

Καὶ πρῶτον γε ἀσυστάτων εἶδος τὸ μονομερές. ᾧ τὰ τῶν λόγων μὴ ἑκατέρωθεν ἰσχυρά. οἷον πορνοβοσκὸς δέκα νέους κωμάζοντας ἐπὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὄρυγμα ποιήσας ὑποδεξάμενος ἀπέκτεινε, καὶ φεύγει φόνου. Δεύτερον τὸ ἰσάζον διόλου. οἷον δύο νέοι πλούσιοι ὡραίας ἔχοντες γυναῖκας, κατὰ ταὐτὸν ἄμφω πεφωράκασιν ἀλλήλους ἐξιόντας ἀπὸ τῶν ἀλλήλων οἰκιῶν, καὶ μοιχείας ἀλλήλοις ἀντεγκαλοῦσι. Τρίτον τὸ κατὰ τὸ ἀντίστροφον. οἷον ἀπῄτει τις δάνειον καὶ τόκους. ὁ δὲ παρακαταθήκην φάσκων ἔχειν οὐκ ὀφείλειν ἔλεγε τόκους. μεταξὺ πεποίηται χρεῶν ἀποκοπὰς ὁ δῆμος, καὶ ὁ μὲν ὡς παρακαταθήκην ἀπαιτεῖ, ὁ δὲ ὡς χρέος οὐκ

ἐπιδέχεται δὲ ἐξέτασιν τά τε ἀόριστα· οἷον τὸ, τίς· καὶ τὰ ἰσάζοντα δι' ὅλου, οἷον δύο νέοι πλούσιοι εἰ ἐπί τῳ κρίνοιεν ἀλλήλους, ὃ γὰρ ἄν τις εἴποι κατὰ τοῦ ἑτέρου, ἔσται τοῦτο καὶ κατὰ τοῦ ἑτέρου.

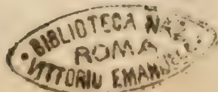
Ὥσπερ δὲ τῶν προσώπων, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων ἐστὶ διαφορὰ, καὶ ἰσχυρώτατα μὲν ἐξέτασιν ἐπιδέχεται ταῦτα, ἐφ' οἷς τις αὐτὸς ὡς ποιήσας κρίνεται· ὡς ὁ θάπτων τὸ νεόσφαγες σῶμα ἐπ' ἐρημίας, καὶ φωραθεὶς, καὶ φόνου φεύγων. δεύτερα δὲ ὅταν ἑτέρου πράξαντος ἄντικρυς εἰς αὐτὸν ἀναφέρηται τὸ κρινόμενον· οἷον τρισαριστέως εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ προδοσίας κρίνεται. τρίτην δὲ μεταξὺ τούτων ἐστὶν, οἷον ἔγραψεν ὁ περικλῆς εἰς δέον ἀνηλωκέναι πεντήκοντα τάλαντα· καὶ ἀρχίδαμος δώρων φεύγει. τὸ γὰρ τῶν πεντήκοντα ταλάντων ἀναφέρεται μὲν ἄντικρυς εἰς αὐτὸν οὐδαμῶς. διὰ δὲ τὰ ἄλλα καὶ τοῦτο ἐνδέχεται ἐξετασθῆναι, ὡς ἀναφερόμενον· ἀπέοικε δὲ οὐδὲν τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ὁ ἄσωτος ὁ ἐπὶ τῷ πατρὶ ἀφανεῖ γενομένῳ φόνου φεύγων· καὶ οὐκ ἀγνοῶ γε ὡς ᾠήθησάν τινες μὴ εἶναι ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα κρινόμενον. θαυμάζω δὲ εἰ μὴ κρινομένου πράγματος αἰτίαν τις ἀποδώσει καὶ τὸ λεγόμενον κρῶμα. ἀπολογήσεται δ' οἶμαι ὁ ἄσωτος καὶ ἐρεῖ τι. πρᾶγμα δὲ οὐ κρίνεται κατά γε ἐμὲ τὸ ἐξισαζόμενον· οἷον πένης καὶ πλούσιος ἑκάτεροι ὡραίας ἔχοντες γυναῖκας κατὰ ταὐτὸν ἄμφω πεφωράκασιν ἀλλήλοις, ἐξιόν

διαφορὰ, ἣν τοῖς ἀγνοοῦσι ῥᾴδιον ἤδη τὰς διαιρέσεις συνιδεῖν τὰς εἰς τὰ κεφάλαια τῶν ζητημάτων, καὶ ὅσα ὅλως διαιρεῖσθαι δύναται. Τῶν οὖν προσώπων, τὰ μέν ἐστιν οἷα καὶ δύναται ἐξετάζεσθαι· τὰ δὲ οὔ· τὸ γοῦν δὲ ἄλλως ἐπέχει προσώπου. Τῶν δ' αὖ ἐξεταζομένων ἰσχυροτάτην μὲν ἔχει δύναμιν, τὰ ὡρισμένα καὶ κύρια οἷον ὁ περικλῆς, ὁ δημοσθένης, καὶ τὰ τοιαῦτα· δευτέραν δὲ τὰ πρός τι, οἷον πατὴρ, υἱός· δοῦλος, δεσπότης· τρίτην τὰ διαβεβλημένα· οἷον ἄσωτοι, μοιχοὶ, κόλακες· τετάρτην τὰ ἠθικὰ, οἷον γεωργοὶ, λίχνοι, καὶ τὰ ὅμοια· πέμπτην τὰ κατὰ συμπλοκὴν δύο προσηγοριῶν, οἷον νέος πλούσιος· τούτων γὰρ ἑκάτερον ἰδίᾳ μὲν σμικρὸν ἢ οὐδὲν ἰσχύει· συμπλακέντα δὲ εἰς ἄμφω, δύναται κρίσιν ἀναδέξασθαι· ἕκτην τὰ κατὰ συμπλοκὴν προσώπου καὶ πράγματος οἷον μειράκιον καλλωπιζόμενον φεύγει πορνείας· ἑβδόμην· τὰ ἁπλᾶ προσηγορικὰ, οἷον στρατηγὸς, ῥήτωρ· ταυτὶ δὲ δῆλον μὲν ὡς καὶ καθ' ἓν ἐμπίπτει τοῖς ζητήμασι καὶ κατὰ πλείονα· αὐτίκα ὁ δημοσθένης, καὶ πατὴρ ἦν δήπου, καὶ ῥήτωρ, καὶ πρεσβεύτης, ἤδη δὲ καὶ στρατιώτης· ὅθεν καὶ μείζονα ἔχει δύναμιν τὰ ὡρισμένα καὶ κύρια· ἀλλὰ δεῖ περὶ ἑκάστου τῆς δυνάμεως ἰδίᾳ γνόντα χρῆσθαι ὡς ἂν ὁ καιρὸς διδῷ· τὰ μὲν οὖν ἐξεταζόμενα τῶν προσώπων ταῦτα· καὶ δεῖ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἀκολουθοῦντα τόποις χρῆσθαι τοῖς ἐμπίπτουσιν· οὐκ

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΤΕΧΝΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ.

π ολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων, ἃ τὴν ῥητορικὴν συνίστησι καὶ τέχνην ποιεῖ, καταληφθέντα τε ἐξ ἀρχῆς δηλαδή, καὶ συγγυμνασθέντα τῷ χρόνῳ, σαφῆ τε τὴν ὠφέλειαν παρεχόμενα τῷ βίῳ, καὶ ταῖς βουλαῖς, καὶ τοῖς δικαστηρίοις, καὶ πανταχοῦ, μέγιστον εἶναί μοι δοκεῖ τὸ περὶ διαιρέσεως αὐτῶν καὶ ἀποδείξεως, λέγω δὴ οὐ τῆς ἀπὸ τῶν γενῶν εἰς εἴδη, καὶ ἀπὸ τῶν ὅλων εἰς μέρη. μακρὸν μὲν γὰρ οὐδὲ τοῦτο μέρος ῥητορικῆς, ἀλλ' οὐ περὶ τούτων νυνί, περὶ δὲ τῆς τῶν πολιτικῶν ζητημάτων διαιρέσεως εἰς τὰ λεγόμενα κεφάλαια, ὁ λόγος γινέσθω. ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς σχεδὸν τῷ περὶ εὑρέσεως, πλὴν ὅσον οὐ πάντα ἔχει τὰ περὶ εὑρέσεως. καὶ πρῶτόν γε ὅτι ἐστὶ πολιτικὸν ζήτημα, ῥητέον. ἔστι τοίνυν ἀμφισβήτησις λογικὴ ἐπὶ μέρους, ἐκ τῶν παρ' ἑκάστοις κειμένων νόμων, ἢ ἐθῶν, περὶ τοῦ νομισθέντος δικαίου, ἢ τοῦ καλοῦ, ἢ τοῦ συμφέροντος, ἢ καὶ πάντων ἅμα, ἢ τινῶν. τὸ γὰρ ὡς ἀληθῶς τε καὶ καθόλου καλόν, ἢ συμφέρον, ἢ τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, οὐ ῥητορικῆς. τὴν δὲ ἀμφισβήτησιν ταύτην ἀνάγκη περί τε πρόσωπα γίνεσθαι καὶ πράγματα. ὧν πλείστη δήπου

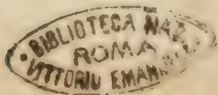

Ο ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΑΦΘΟΝΙΟΥ.

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΤΕΧΝΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ.

Ολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων, ἃ τὴν ῥητορικὴν συνίστησι καὶ τέχνην ποιεῖ, καταληφθέντα τε ἐξ ἀρχῆς δηλαδὴ, καὶ συγγυμνασθέντα τῷ χρόνῳ, σαφῆ τε τὴν ὠφέλειαν παρεχόμενα τῷ βίῳ, καὶ ταῖς βουλαῖς, καὶ τοῖς δικαστηρίοις, καὶ πανταχοῦ, μέγιστον εἶναί μοι δοκεῖ τὸ περὶ διαιρέσεως αὐτῶν καὶ ἀποδείξεως, λέγω δὴ οὐ τῆς ἀπὸ τῶν γενῶν εἰς εἴδη, καὶ ἀπὸ τῶν ὅλων εἰς μόρια. μακρὸν μὲν γὰρ οὐδὲ τοῦτο μόριον ῥητορικῆς, ἀλλ᾽ οὐ περὶ τούτων νυνὶ, περὶ δὲ τῆς τῶν πολιτικῶν ζητημάτων διαιρέσεως εἰς τὰ λεγόμενα κεφάλαια, ὁ λόγος γινέσθω. ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς σχεδὸν τῷ περὶ εὑρέσεως, πλὴν ὅσον οὐ πάντα ἔχει τὰ περὶ εὑρέσεως. καὶ πρῶτόν γε ὅ τι ἐστὶ πολιτικὸν ζήτημα, ῥητέον. ἔστι τοίνυν ἀμφισβήτησις λογικὴ ἐπὶ μέρους, ἐκ τῶν παρ᾽ ἑκάστοις κειμένων νόμων, ἢ ἐθῶν περὶ τοῦ νομισθέντος δικαίου, ἢ τοῦ καλοῦ, ἢ τοῦ συμφέροντος, ἢ καὶ πάντων ἅμα, ἢ τινῶν. τὸ γὰρ ὡς ἀληθῶς τε καὶ καθόλου καλὸν, ἢ συμφέρον, ἢ τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, οὐ ῥητορικῆς. τὴν δὲ ἀμφισβήτησιν ταύτην ἀνάγκη περί τε πρόσωπα γίνεσθαι καὶ πράγματα. ὧν πλείστη δήπου

Ο ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΑΦΘΟΝΙΟΥ.

μοιχὸν πεσεῖν ἀδήλως, ἢ δικασταῖς παραδίδοσθαι. δεινὸν ὁ μοιχός, καὶ πᾶσαν παρῆλθεν ἀδικημάτων ὑπερβολήν. ὅθεν ἐξελεγχέσθω πρότερον. εἶτα πιπτέτω, καὶ κρινέσθω μᾶλλον, ἢ δίκην ὑπεχέτω πρὸς κρίσεως; ὡς μοιχὸς ἀναιρούμενος, σαφεστέραν δώσει τὴν τῶν παίδων γονήν. οὐ γὰρ ἀμφισβητήσει τις, ὅτου γέγονε παῖς. ἐκλελοιπότων μοιχῶν τὸ λοιπὸν, κοινῆς ἀδίκημα φύσεως. ὅθεν καὶ κοινὴ ψῆφος ἀναιρείτω γενόμενον. ὡς ἐγὼ δέδια μὴ λαθὼν μοιχὸς οἷς διαφθείρεται, πολλοὺς ἑτέροις καταλίποι τοιούτοις.
οἷς γὰρ οὐκ ἴσασιν ἐφ' οἷς διαφθείρεται, ζηλώσουσιν ἕτεροι, καὶ τὸ κεκολάσθαι οὐ πέρας, ἀλλ' ἀρχὴν γενήσεται πάθοις.

※

ζοντα κύριον, ἢ τὸν κατήγορον γίνεσθαι. καὶ μὴν ὁ μὲν ἑαυτῷ διαφθείρας μοιχὸν, ἄλλου χάριν ἀνελεῖν ὑποπτεύεται. ὁ δὲ κρίνειν παρεσχηκὼς μόνον ἔδοξε τῶν δικαίων ἀντιλαμβάνεσθαι. ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ. γʹ. Ναί φησιν ἀλλὰ χαλεπωτέραν ὑφέξει τὴν τιμωρίαν παραχρῆμα πεσών. κέρδος γὰρ ἕξει τὸν μέχρι κρίσεως χρόνον. ΛΥΣΙΣ. Τοὐναντίον μὲν οὖν ἕξει κρινόμενος. ἀνιαρότερον γὰρ τὸν μετὰ ταῦτα βίον ὑποίσει. τὸ γὰρ παθεῖν προσδοκᾶν, τοῦ πεπονθέναι δεινότερον, καὶ τιμωρίας ἀναβολὴ, προσθήκη φανεῖται ζημίας. πεσεῖται πολλάκις, ὁ πεσεῖσθαι δοκῶν, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς πείρας ἕξει δεινοτέραν, ὥστε παραχρῆμα πεσὼν ὁ μοιχὸς, πεσὼν οὐκ αἰσθάνεται. κλέπτει τὴν αἴσθησιν τῆς τιμωρίας τὸ τάχος. ἀνάλγητος θάνατος, ὁ πρὶν δόξαι συμβάς. ὁ δὲ πολλάκις μὲν ἐλπισθεὶς, ἅπαξ δὲ γεγονὼς, ταῖς ἐλπίσι τὰς τιμωρίας μετρεῖ. σκόπει τοίνυν παράλληλα θείς. ὁ μὲν ἑαυτῷ διαφθείρας μοιχὸν, οὐδένα μάρτυρα τῆς τιμωρίας ποιεῖται. ὁ δὲ δικασταῖς παραδοὺς, πολλοὺς θεατὰς ποιεῖται τῆς δίκης. λυπηρότερος δὲ τιμωρίας τρόπος ὑπὸ θεαταῖς πολλοῖς καθιστάμενος. καὶ ἄλλως συνοίσει μοιχοῖς κρύβδην πεσοῦσιν. ὑποψίαν γὰρ τοῖς πολλοῖς καταλείψουσι, ἔχθρας ἕνεκα ἀπόλλοντες. ἐξελεγχομένου δὲ τοῦ πάθους ἐν τοῖς δικασταῖς, ἀναμφισβήτητον ὁ πεσὼν ὑφέξει τὴν δίκην. ὥστε διοίσει πρὸς αὐτὸν τὸν

νοντας. καὶ οὔτε προδότης ὑπεῖχε τὴν δίκην μὴ
τοῦ δικαστοῦ ψῆφον ἐπάγοντος, οὔτε ἀνδροφόνῳ
πεσεῖν ὑπῆρξε, μὴ τοῦ κατηγόρου τὸ πάθος ἐλέγ-
χοντος, οὔτε τοῖς ὑφαιρουμένοις τὰ τῶν κρειττό-
νων ὑπῆρξε παθεῖν, πρὶν ταῦτα μαθεῖν παρέστη
τοῖς κρίνουσιν. οὐκοῦν ἄτοπον τὰ μὲν μείζω δί-
κην ὑπέχειν παρὰ τοῖς κρίνουσι, καὶ μὴ δοκεῖν
τι τούτων ἕκαστον, ἂν μὴ δικαστὴς ἐπενέγκῃ τὴν
ψῆφον. μοιχὸν δὲ μόνον, πεσεῖν ἀνεξέταστον, ὃν
πρὸ τῶν ἄλλων ἔδει κρίνειν, ὅσῳ τῶν ἄλλων κα-
ταδεέστερον. ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ. β'. Καὶ τί διοί-
σει μοιχὸν ἀνελεῖν, ἢ παραδοῦναι τοῖς δικασταῖς,
εἰ τὸν ἴσον ἐξ ἀμφοῖν ὑποστήσεται θάνατον.
ΛΥΣΙΣ. ὅσον τυράννου καὶ νόμου τὸ μέσον.
καὶ δημοκρατείας πρὸς τὰς μοναρχίας ὅσον διά-
φορον. τυράννου μὲν γὰρ ἀνελεῖν ὃν ἂν βούλοιτο.
νόμου δὲ κτεῖναι δικαίως τὸν ἐλεγχόμενον. καὶ δῆ-
μος μὲν ὅσα ἂν ἐκκλησιάζων σκοπῇ, πρὸς ἐξέτα-
σιν τίθησιν. μοναρχία δὲ, κολάζει μὲν, οὐ συνεξετά-
ζει δὲ, ἃ σὺν ἀμφότερα δῆμός τε καὶ νόμος, ἐξ ἐναι-
πωμάτων ἅπαντα πέπραχε. πρὸς τὸν μόνον ἄρ-
χειν καὶ τυραννεῖν προελόμενον. πῶς οὖν οὐ διοί-
σει τὸν μοιχὸν ἀνελεῖν, ἢ παραδοῦναι τοῖς κρίνου-
σιν. καὶ ἔτι πρὸς τούτοις. ὁ μὲν ἑαυτῷ τὸν μοιχὸν
ἀνελὼν, ἑαυτὸν κύριον τοῦ δεδρακότος ἐργάζε-
ται. ὁ δὲ δικαστῇ παραδοὺς, κύριον ποιεῖ τοῦ δεδρα-
κότος τὸ δικαστήριον. κρεῖττον δὲ δήπου τὸν δικα-

ἀνέμενε ψῆφον αἰτιῶμαι τὴν αἵρεσιν· εἰ μὲν οὖν δω
ροδοκίαν τῶν δικαζόντων καταγνωκὼς ἀνῄρει τὰ
δικαστήρια, φαύλην ἐλέγχεται περὶ τοὺς δικαστὰς
κεκτημένος τὴν γνώμην· εἰ δὲ δίκαια κρίνειν ὡσ/
περ καὶ δίκαια κρίνετε· τοῦ δίκαιον ἐπαινεῖν μὲν
δικαστὰς ἐξαιρεῖσθαι δὲ τῶν δικαζόντων τὸν νόμον·
οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ὅσοι τοῖς κειμένοις δια/
μάχονται νόμοις, οἱ μὲν ἐναντιοῦνται ταῖς δὲ ταῖς
πόλεσιν· οἱ δὲ ὁμολογοῦσιν ἑτέραις· μόνος δὲ ὁ πα/
ρὼν πᾶσιν ἐναντίος προελήλυθεν νόμος· δοκεῖ τε
δέ μοι πολὺ κάλλιον ἐξετάσαι τὸν νόμον· εἰ παν/
τα τὰ παρ' ὑμῖν πολιτευόμενα κρίνετε, τοὺς στρα
τηγοὺς, τὰς ἱεροσύνας· τὰ ψηφίσματα πάντα· ὀ/
λίγου δέω λέγειν, ὅσα παρὰ τὸν πόλεμον ἄριστα
πράττεται, ἅπαντα δικαστῶν οἶδεν ἐξέτασιν· καὶ
στρατηγεῖ μὲν, ὃν ὁ κρίνων ἐξέτασεν· ἱερᾶται δὲ, ὃν
ὁ δικαστὴς ἐβεβαίωσε· καὶ ψήφισμα κύριον τὸ παρ'
ἑτέροις ἀνακρινόμενον· καὶ νίκαι πολέμων γερῶν
οὐ μετέχουσιν, μὴ κρινόμεναι πρότερον· πῶς οὖν
οὐκ ἄλογον ἅπαντας μὲν ἀναμένειν τοὺς ἐξε/
τάζοντας, μόνον δὲ τὸν παρόντα νόμον τὴν τῶν
δικαζόντων ἀναδύεται ψῆφον. ΑΝΤΙΘΕ/
ΣΙΣ. α'. Ναί φησιν ἀλλὰ μεγάλα τὰ μοιχῶν ἀ/
δικήματα. ΛΥΣΙΣ. Τί δὲ τὰ τῶν ἀνδροφόνων
οὐ μείζω; τοὺς δὲ προδότας ἐλάττοις νομοῦμεν
ἑτέρων; ἱερόσυλοι δὲ τῶν προδιδόντων φαυλότε/
ροι; ἀλλ' ὅμως ὁ τούτοις ἁλοὺς, ἀναμένει τοὺς κρί/

πλείστου ἐν πᾶσι ποιητέον καθέστηκεν.

ΟΡΟΣ ΝΟΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ.

Καὶ τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου, τινὲς εἶναι δεδώκασι γύμνασμα. ἔστι μὲν γὰρ σχεδὸν ὅλη ὑπόθεσις, οὐ μὴν ἅπαντα σώζει τὰ τῆς ὑποθέσεως. εἰσάγεται μὲν γὰρ ἐν αὐτῇ πρόσωπον, οὐ μὴν ἐφ᾽ ἅπασι γνώριμον. ὅθεν θέσεως μέν ἐστι μᾶλλον, ἧττον δὲ ὑποθέσεως. οἷς μὲν γὰρ ὅλως σχήματος δέχεται πρόσωπον, ὑπερβαίνει τὴν θέσιν. δι᾽ ὧν δὲ σαφῆ μὴ σώζει τὴν περίστασιν, ὑποθέσεως λείπεται. νόμου τοίνυν ἐστὶν εἰσφορὰ, διπλῆ γυμνασία, συνηγορία καὶ κατηγορία νόμου τεθέντος. ἔστι δὲ νόμος εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, κοινὴ δὲ συνθήκη πόλεως. ἐπανόρθωσις δὲ πλημμελημάτων τῶν εἰς ἀμφότερα. καὶ ἡ μὲν διαίρεσις αὕτη τῆς εἰσφορᾶς τοῦ νόμου. ἐργάσῃ δὲ αὐτὴν κεφαλαίοις, οἷς καὶ τὴν πραγματικὴν, νομίμῳ, δικαίῳ, συμφέροντι, δυνατῷ. προοίμια δὲ θήσεις. καὶ μετὰ τὰ προοίμια, τὸ κεκλημένον ἐναντίον. εἶτα χρήσῃ τοῖς προειρημένοις κεφαλαίοις. ὅθεν καὶ ταύτῃ διήνεγκε θέσεως.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ νόμου τοῦ κελεύοντος ἐπ᾽ αὐτοφόρῳ τὸν μοιχὸν κτείνεσθαι.

Οὔτε εἰς ἅπαν ἐπαινέσω τὸν νόμον, οὔτε αὖ παντὶ τὸ γραφὲν ἀντιπάσομαι. οἷς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ μοιχῶν, ἐπαινῶ τὸν τιθέμενον. δι᾽ ὧν δὲ δικαστῶν; οὐκ

μὲν ἀφαιρεῖται παῖδας· γάμῳ δὲ, μετέχειν ἑτέρων· καὶ πατὴρ γίνεται δεύτερον ὁ πρὸς ἅπαξ εἶναι μὴ συγχωρούμενος. τί οὖν τὰ τοῦ γάμου καλὰ πρὸς αἰτίαν μεταφέρεις τοῦ γάμου. καί μοι δοκεῖς, οὐκ ἐλέγξαι ζητεῖν· ἀλλ' ἐπαινεῖν τὸν ὑμέναιον· οἷς γὰρ ἐξαριθμεῖν καταναγκάζεις τῶν ὑμεναίων τὰς χάριτας· τούτοις ἐπαινέτης οὐ κατήγορος τοῦ γάμου γεγένησαι· καὶ κατηγορῶν τοῦ γάμου θαυμάζειν ἡμᾶς ἀναγκάζεις· καὶ ποιεῖς εὐεργετημάτων κατάλογον, τὰ τοῦ γάμου κατηγορήματα. ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ. Ναί φησι· ἀλλὰ ὁ γάμος ἐπίπονον. ΛΥΣΙΣ. Καὶ τί πόνον ἐπίσταται λύειν, ἢ γάμος· ὅσα πονεῖν, δι' ὑμεναίων ἀναιρεῖται· καὶ ῥᾳστώνη παντάπασιν εἰς ὁμιλίαν γυναικὶ συνελθεῖν· ἡλίκον εἰς εὐνὴν ἀνὴρ γυναικὶ συνιών· μεθ' ὅσης δὲ ῥᾳστώνης ἐλπίζεται παῖς· καὶ προσδοκώμενος φαίνεται, καὶ πατέρα φανεὶς προσερεῖ· καὶ πρὸς μελέτην ἔρχεται τέχνης· καὶ πατρὶ συνεργῶν καὶ παρὰ τὰς ἐκκλησίας δημηγορῶν καὶ πατέρα γηροτροφῶν· καὶ ὅλως ἅπαν ὅτι δέος γινόμενος οὐκ ἔστι λόγῳ διεξελθεῖν, ἃ φέρειν οἶδεν ὁ γάμος. ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Μέγα ὁ γάμος, καὶ παράγων θεοὺς, καὶ παρέχων θνητοῖς θεοὺς εἶναι δοκεῖν, οἷς μένειν σοφίζεται· καὶ παιδεύει μὲν τοὺς χρωμένους τὰ δίκαια· πρὸς δὲ τὸ σῶφρον παροξύνει σκοπεῖν· καὶ φιλοτιμεῖται τὰς ἡδονὰς, ὅσαι μὴ φανῆσαι κακίζονται· διὸ τὸν γάμον ποιη-

διότι γάμος ἄγει τι λυποῦν. ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ. Ναί φησιν ἀλλὰ χηρείαν μὲν γυναιξὶν, ὀρφανίαν δὲ παισὶν ἐπεισήνεγκε. ΛΥΣΙΣ. Ταῦτα θανάτου δεινά. καὶ τὸ πάθος οἶδεν ἡ φύσις. σὺ δέ μοι δοκεῖς αἰτιᾶσθαι τὸν γάμον, ὅτι μὴ καὶ θεοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἐργάζεται. καὶ τοῦ γάμου κατηγορεῖν, ὅτι μὴ θεοῖς τὰ θνητὰ συνηρίθμησε. τί γάρ εἰπέ μοι γάμου κατηγορεῖς, ἃ πραγματεύεται θάνατος. τί δὲ ὑμεναίων ὀρεῖς, ὅσα φύσις ἐπίσταται. συγχώρει πεσεῖν, τὸν ὅπως πεσεῖται γενόμενον. ὁ δὲ πεπλοιοῖ μὲν ὅτι γεγόνασιν ἄνθρωποι, πεσὼν δὲ χηρεύει μὲν σύνοικον. ὀρφανὸν δὲ παρασκευάζει τὸν ἐξ αὐτοῦ. τί γάμον ὀρεῖς ἀπεργάζεσθαι τὰ παρὰ μόνης γεγονότα τῆς φύσεως; ἐγὼ δὲ οὐ τοὐναντίον γάμον ἐπανορθοῦσθαι, καὶ ὀρφανίαν καὶ χηρείαν ἡγοῦμαι. τέθνηκε τῷ πατὴρ, καὶ ταύτῃ παῖς ὀρφανός. ἀλλ᾽ ἕτερον ἐπεισήνεγκε πατέρα, τοῖς ὀρφανοῖς ὁ γάμος. καὶ τὸ πάθος γάμου μὲν οὐ προσδέχεται. γάμῳ δὲ συγκαλύπτεται. καὶ γίγνεται γάμος ὀρφανίας ἀφανισμὸς, οὐχ ὑπόθεσις. εἶτα χηρείαν ἐκ τελευτῆς μὲν ἡ φύσις ἦγεν. ἐξ ὑμεναίων δὲ μετέθηκε γάμος. ἣν γὰρ χηρεύειν ἠργάσατο θάνατος, ἀνδρὶ συνοικεῖν παρέσχεν ὁ γάμος. ὥσπερ καταστὰς φύλαξ τῆς αὐτοῦ χάριτος. ἃ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εἰσενέγκατο, παρῃρημένα πάλιν ἐπέδωκεν. ὥστε χηρείαν ἀναιρεῖν, οὐκ ἐπάγειν οἶδεν ὁ γάμος. καὶ μὴν καὶ πατὴρ θανάτῳ

ἢ κατηγορῆσαι δι' ἀγῶνων ὧν παρέχειν ἡ τύχη. εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα γάμῳ δοίημεν τὰ τῶν ἀνθρώπων φαυλότατα, τί μᾶλλόν ἐστιν ἀποστατέον τοῦ γάμου, οὐχ ὅσα αὐτοῖς πράγμασιν πρόσεστι δυσχερῆ. ταῦτα καὶ φυγὴν τῶν πραγμάτων ἐργάζεται. καί μοι τὰς καθέκαστον ἐξέταζε τέχνας, αἷς πρόσεστιν ὅτι δήπου κατασπᾷ. τοὺς γεωργοῦντας ἐνοχλοῦσι σκηπτοὶ, καὶ τῆς χαλάζης ἐμβολαὶ διαφθείρουσι. οὐ μὴν οἷς γεωργοῖς τὴν γῆν διαφθείρει σκηπτὸς, τὴν γῆν ἀποφεύγουσιν, ἀλλὰ γεωργοῦντες ἐμμένουσιν, κἂν ἐξ οὐρανοῦ τι λυπηρὸν προσιόν. αὖθις ἀτυχοῦσιν ἄνθρωποι. πλέοντες καὶ τὰς ναῦς διαφθείρουσιν ἐπιόντος χειμῶνος. οὐ μὴν ἐντεῦθεν τὸ πλεῖν καταλύουσιν, οἷς ἐν μέρει πεπόνθασιν. ἀλλ' ἀνάγουσι μὲν, εἰς τὴν τύχην τὸ δυσχερὲς, ἀναμένουσι δὲ, τὸν ἀπὸ θαλάσσης γινόμενον πόρον. καὶ μὴν αἵ τε μάχαι καὶ πόλεμοι, τὰ τῶν ἀγωνιστῶν διαφθείρουσιν σώματα, καὶ οὐχ ὅτι πεσοῦνται μαχόμενοι τὰς μάχας ἐκλείπουσιν. ἀλλ' ὅτι πολεμοῦντες θαυμάζονται, καὶ πεσεῖν ἠγαπήκασιν. καὶ τὸ προσὸν ἀτυχὲς ἐκ τοῦ συνόντος ἀγαθοῦ, συνανέκρυψαν. οὐ γὰρ διὰ τὰ φαῦλα φευκτέον ὅσα τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ἕνεκα τῶν καλῶν ὑποιστέον τὰ χείριστα. οὐκοῦν ἄλογον γεωργοὺς μὲν καὶ πλέοντας, καὶ πρὸς τούτοις ὅσοι στρατεύονται φέρειν τὰ πρὸς αὐτοὺς δυσχερῆ τῶν ἐπαινουμένων χάριν τῶν σὺν αὐτοῖς. ἡμῖν δὲ γάμον, ἀτιμαστέον,

γὴν προελθὼν ἅπασι τοῖς λοιποῖς ἀποφέρει τὴν γένεσιν, καὶ παρενεγκὼν ἃ μένειν οὐκ οἶδεν, τὸ μένειν αὐτὰ ταῖς διαδοχαῖς ἐσοφίσατο. καὶ πρῶτον μὲν ἄνδρας εἰς ἀνδρείαν ἐπαίρει. δι' ὧν γὰρ παῖδας καὶ γυναῖκας οἶδεν ἄγειν ὁ γάμος, ὑπὲρ ὧν πράττεται πόλεμος· ἐρρῶσθαι δίδωσι ταῖς αὐτοῦ δωρεαῖς. εἶτα δικαίους σὺν ἀνδρείοις ποιεῖ. δι' ὧν γὰρ φιλοτιμεῖται τὰ γένη, περὶ ὧν ἄνθρωποι δίκαια πράττουσι δείσαντες. ὁ γάμος δικαίους ἅμα καὶ ἀνδρείους ἀποτελεῖ, καὶ μὴν καὶ σοφοὺς οἷς προνοεῖσθαι τῶν φιλτάτων ἐπαίρει, καὶ τὸ παράδοξον σωφροσύνην οἶδε κομίζειν ὁ γάμος, καὶ ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ἡδονῶν τὸ σωφρονεῖν ἀναμέμικται. δι' ὧν γὰρ νόμον ταῖς ἡδοναῖς ἀντιτίθησι, νόμῳ παρέχει σωφροσύνης τὰς ἡδονάς. καὶ τὸ κατηγορηθὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ σὺν τῷ γάμῳ θαυμάζεται. εἰ τοίνυν ὁ γάμος ἄγει μὲν τοὺς θεούς, καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν γενῶν τὸ καθ' ἕκαστον. ἀνδρείους τε ἅμα καὶ δικαίους ἀποτελεῖ. καὶ σοφοὺς παρασκευάζει καὶ σώφρονας, πῶς οὐκ εἰς ὅσον οἷόν τε τιμητέον τὸν γάμον. ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ. Ναί φησιν ἀλλ' ὁ γάμος συμφορῶν αἴτιος. ΛΥΣΙΣ. Τύχης μοι δοκεῖς οὐ τοῦ γάμου κατηγορεῖν. ἃ μὲν γὰρ κακοπραγοῦντες πάσχουσιν ἄνθρωποι, τύχη παρέσχεν οὐ γάμος. ἃ δὲ φιλοτιμεῖται τοῖς ἀνθρώποις ὁ γάμος, οὐκέτι ταῦτα κέρδος ἐκ τύχης. ὥστε θαυμάσαι μᾶλλόν ἐστι τὸν γάμον, ὧν ἔχει καλῶν

αἱ δὲ θεωρητικαί. καὶ πολιτικαὶ μὲν, αἱ πρᾶξιν ἔχουσαι πόλιν συνέχουσαν· οἷον εἰ γαμητέον, εἰ πλευστέον, εἰ τειχιστέον· ταῦτα γὰρ πάντα πόλιν συνέχει γινόμενα. θεωρητικαὶ δὲ, αἱ μόνῳ τῷ νῷ θεωρούμεναι· οἷον εἰ σφαιροειδὴς ὁ οὐρανὸς, εἰ κόσμοι πολλοί. ταῦτα δὲ εἰς πεῖραν μὲν ἀνθρώποις οὐκ ἔρχεται, μόνῳ δὲ θεωρεῖται τῷ νῷ. διενήνοχε τὸ θέσις ὑποθέσεως, τῷ τὴν μὲν ὑπόθεσιν ἔχειν περίστασιν· τὴν δὲ θέσιν, ἀπερίστατον εἶναι. περίστασις δέ ἐστιν, πρόσωπον, πρᾶγμα, αἰτία, καὶ τὰ λοιπά· οἷον τὸ μὲν εἰ τειχιστέον· ἐπίσκεψις οὐκ ἔχουσα πρόσωπον· τὸ δὲ ἐπιόντων περσῶν, λακεδαιμόνιοι βουλεύονται τειχίσαι τὴν σπάρτην, ὑπόθεσις· πρόσωπον γὰρ ἔχει λακεδαιμονίους σκοποῦντας· πρᾶγμα δὲ τὸ τειχισθῆναι τὴν σπάρτην· αἰτίαν δὲ, ἐπιόντας τοὺς πέρσας. πρῶτον δὲ ἡ θέσις ἐν προγυμνάσμασιν, ἀντίθεσιν καὶ λύσιν, κατὰ ζήτημα δέχεται. διαιρεῖται τοίνυν ἡ θέσις, πρῶτον μὲν τῇ καλουμένῃ ἐφόδῳ, ἣν ἀντὶ προοιμίων ἐρεῖς· εἶτα χρήσῃ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις, νομίμῳ, δικαίῳ, συμφέροντι, δυνατῷ.

ΘΕΣΙΣ ΕΙ ΓΑΜΗΤΕΟΝ.

Ὅτῳ πᾶν ἐν βραχεῖ τιμῆσαι ζητεῖν, ἐπαινείτω τὸν γάμον. προῆλθε μὲν γὰρ οὐρανοῦ. μᾶλλον δὲ οὐρανὸν πληροῖ τῶν θεῶν, καὶ κατέστη πατὴρ τῶν, ὅθεν τὸ πατρὸς ὄνομα δίδοται. καὶ θεοὺς ἐνεγκὼν, φυλάττειν αὐτοὺς ἀφῆκε τὴν φύσιν· εἶτα εἰς

κρυπτόμεναι. τῆς μὲν οὖν αὐλῆς οὐχ εἷς ἅπας ὁ κόσμος, ἄλλο μὲν γὰρ ἄλλως ἦν. τὸ δὲ τὰ περσέως εἶχεν ἀθλήματα, καὶ μέσον ἀνέχει τις κίων, μῆκος μὲν ὑπερέχουσα, κατάδηλον δὲ ποιοῦσα τὸν χῶρον. οὔπω τις προβὰς ὅπη πρόεισιν ἔγνωκε μὴ σημείῳ τῇ κίονι τῶν ὁδῶν χρώμενος, καὶ περιφανῆ ποιεῖ τὴν ἀκρόπολιν πρός γῆν τε καὶ θάλατταν. ἀρχαὶ δὲ τῶν ὄντων τῇ τῆς κίονος κορυφῇ περιεστήκασι, καὶ πρὶν εἰς μέσην διελθεῖν τὴν αὐλὴν, ἵδρυται κατασκεύασμα διῃρημένον πρὸς πύλας, ὅσαι τοῖς πάλαι θεοῖς ὀνομάζονται. δύο δὲ ὀβελοὶ ἀνεστήκασι λίθινοι, καὶ κρήνη τῆς τῶν πεισιστρατιδῶν ἄμεινον ἔχουσα, καὶ τὸ θαῦμα γέγονεν ἄπιστον τῶν κατασκευασάντων ἔχον τὸν ἀριθμόν. ὡς περ γὰρ ἑνὸς οὐκ ἀρκοῦντος εἰς ποίησιν, δημιουργοὶ τῆς ὅλης ἀκροπόλεως ὤφθησαν ἑκατὸν δέκα δύο προκείμενοι. κατιόντι δὲ τῆς ἀκροπόλεως, τῇ μὲν ὁμαλὸς διαδέχεται χῶρος σταδίῳ προσεοικὼς, ὃ καὶ τῷ χώρῳ γεγένηται κλῆσις. τῇ δὲ ἕτερος μὲν διῃρημένος πρὸς ὅμοια, οὐ πρὸς ἴσον δὲ φερόμενος. τὸ μὲν δὴ κάλλος κρεῖττον, ἢ λέγειν. εἰ δέ τι παρεῖται, παρενθήκη γεγένηται θαύματος. οἷς γὰρ οὐκ ἦν εἰπεῖν, παραλέλειπται.

ΟΡΟΣ ΘΕΣΕΩΣ.

Θέσις ἐστὶν, ἐπίσκεψίς λογικὴ θεωρουμένου τινὸς πράγματος. τῶν δὲ θέσεων, αἱ μέν εἰσι πολιτικαὶ,

πρότερον πρὶν εἰς ἑκατὸν ἥκειν οὐ λήγουσα· πέρας γὰρ ἀριθμοῦ τελευτὴ πρὸς ἐντελὲς ἐκφέρουσα μέτρον· προπύλαιον δὲ διαδέχεται κλίμακος μετρίαις ἀγκάλαις περικλειόμενον· καὶ τέτταρες μὲν ἀνέχουσι μέγισται κίονες ὁδοὺς παντοδαπὰς εἰς μίαν εἴσοδον ἄγουσαι, ταῖς δὲ δὴ κίοσιν ἐπανέχει τις οἶκος μετρίας προβαλλόμενος κίονας· αἳ χροιὰν μὲν οὐχ ὁμοίαν παρέχουσι· παραβαλλόμεναι δὲ τῇ κατασκευῇ παραπεπήγασι κόσμον· ὀροφὴ δὲ τῷ οἴκῳ προῆλθεν εἰς κύκλον· παρὰ δὲ τῷ κύκλῳ μέγα τῶν ὄντων ὑπόμνημα πέπηγεν· εἰσιόντι δὲ παρ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν τέτρασι πλευραῖς εἷς χῶρος ἴσαις διήρηται, καὶ τὸ σχῆμα πλαίσιον τυγχάνει τοῦ μηχανήματος· αὐλὴ δὲ κατὰ μέσον περίστυλος, καὶ τὴν μὲν αὐλὴν στοαὶ διαδέχονται· στοαὶ δὲ ἴσαις διαιρούμεναι κίοσιν, καὶ μέτρον αὐταῖς μεθ' ὅτι πλέον οὐχ ὑπάρχει λαβεῖν· ἑκάστη δὲ στοὰ τελευτᾷ πρὸς ἐγκαρσίαν ἑτέραν, καὶ κίων διπλῆ πρὸς ἑκατέραν διαιρεῖ ταῖς στοαῖς· τῆς μὲν αὖ λήγουσα, τῆς δὲ αὖ πάλιν κατάρχουσα· παρῳκοδόμηνται δὲ σηκοὶ τῶν στοῶν ἔνδοθεν· οἱ μὲν ταμίαι γεγενημένοι ταῖς βίβλοις τοῖς φιλοπονοῦσιν ἀνεῳγμένοι φιλοσοφεῖν, καὶ πόλιν ἅπασαν εἰς ἐξουσίαν τῆς σοφίας ἐπαίροντες· οἱ δὲ τοὺς πάλαι τιμᾶν ἱδρυμένοι θεούς· ὀροφὴ δὲ στοαῖς, ἣν χρυσὸς κατεσκεύασε, καὶ κορυφαὶ κίοσι χαλκῷ μὲν δεδημιουργημέναι, χρυσῷ δὲ συγ-

τόν τε χαρακτῆρα ἀνειμένον ἐκφέρειν, καὶ διαφόροις ποικίλλειν τοῖς σχήμασι, καὶ ὅλως ἀπομιμεῖσθαι τὰ ἐκφραζόμενα πράγματα.

ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Αἱ ἀκροπόλεις δὲ ἄρα ταῖς πόλεσιν εἰς κοινὴν μὲν ἑστᾶσιν ἀσφάλειαν· πόλεων γὰρ ἄκραι γεγόνασι· τειχίζονται δὲ οὐ μᾶλλον αὗται τοῖς οἰκήμασιν, ἢ τὰς πόλεις τειχίζουσιν, καὶ τὴν μὲν ἀθηναίων ἀκρόπολιν μέσος ἀθηνῶν περιείληφε χῶρος. ἄκραν δὲ ἣν ἀλέξανδρος τῆς οἰκείας τίθεται πόλεως οἷς προσηγόρευσεν εἴργασται. πρὸς ἄκρον γὰρ ἕστηκε τῆς πόλεως, καὶ γνησιώτερον αὐτὴν ἔστι προσειπεῖν ἀκρόπολιν, ἢ ἐφ' ᾗ φρονεῖν ἀθηναῖοι παρέλαβον. ἔχει γὰρ ὧδέ πως, ὡς ὁ λόγος διέξεισιν. ἄκρα τις ἐξανέχει τῆς γῆς μέχρι μὲν πολλοῦ προϊοῦσα εἰς ὕψος, καλουμένη δὲ δι' ἀμφότερον ἀκρόπολις, οἷς τε εἰς ἄκρον ἐπαίρεται, καὶ οἷς ἐπ' ἄκρῳ τέτακται πόλεως. ὁδοὶ δὲ ἐπ' αὐτὴν οὐκ ἴσαι. τῇ μὲν γὰρ ὁδός, τῇ δὲ γέγονεν εἴσοδος. καὶ τὰς προσηγορίας, αἱ ὁδοὶ, μεταβάλλουσιν, ὡς ἔχουσι τρόπων καλούμεναι. τῇ μὲν γὰρ ὑπάρχει ποδὶ προσελθεῖν, καὶ κοινὴ καὶ πρὸς ἁμάξαις τοῖς ἰοῦσιν ὁδός. τῇ δὲ προσανέστασαν ἀναβαθμοὶ, ἔνθα διελθεῖν ἁμάξαις ἄβατον. κλίμαξ γὰρ ἐπ' αὐτῇ κλίμακι δίδωσιν ἀεὶ τὸ μεῖζον, ὡς ἐξ ἐλαττόνος ἄγουσα, καὶ ἀνάγει με-

αθανόμενα. ἀλλὰ μᾶλλον δέδοικα, μὴ καὶ τούτου φανεῖσα μείνω δακρύουσα.

ΟΡΟΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

Ἔκφρασίς ἐστι λόγος περιηγηματικὸς, ὑπ' ὄψιν ἄγων ἐναργῶς τὸ δηλούμενον. ἐκφραστέον δὲ, πρόσωπά τε καὶ πράγματα, καιρούς τε καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα, καὶ πρὸς τούτοις φυτά· πρόσωπα μὲν, ὥσπερ ὅμηρος ἐν τῇ ὀδυσσείᾳ, πρὸς τὸν εὐρυβάτην· γυρὸς ἐν ὤμοισι μελάγχροος οὐλοκάρηνος. πράγματα δὲ, ὡς ναυμαχίας, καὶ πεζομαχίας, ὥσπερ ὁ συγγραφεύς· καιροὺς δὲ ὡς ἔαρ, καὶ θέρος, φράζων ὁποῖα παρ' αὐτὰ τῶν ἀνθέων προέρχεται· τόπους δὲ ὡς αὐτὸς ὁ θουκυδίδης τὸν λιμένα τῆς θεσπρωτίας εἶπε χειμέριον, καθάπερ ἐκ τοῦ σχήματος. ἐκφράζοντας δὲ δεῖ πρόσωπα μὲν, ἀπὸ τῶν πρώτων ἐπὶ τὰ τελευταῖα ἰέναι, τουτέστιν ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ πόδας· πράγματα δὲ ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν τε, καὶ ἐν αὐτοῖς, καὶ ὅσα ἐκ τούτων ἐκβαίνειν φιλεῖ· καιροὺς δὲ καὶ τόπους, ἐκ τῶν περιεχόντων ἐν αὐτοῖς ὑπαρχόντων. τῶν δὲ ἐκφράσεων αἱ μέν εἰσιν ἁπλαῖ, αἱ δὲ συνεζευγμέναι. καὶ ἁπλαῖ μὲν, ὡς αἱ πεζομαχίας ἢ ναυμαχίας διεξερχόμεναι· συνεζευγμέναι δὲ, ὡς αἱ πράγματα καὶ καιροὺς ἅμα συνάπτουσαι· ὥσπερ ὁ θουκυδίδης τὴν ἐν σικελίᾳ νυκτομαχίαν ἐκφράζει· μετὰ γὰρ τῆς μάχης ὅπως ἐπράττετο, καὶ νυκτὸς ὅπως εἶχεν ὡρίσατο. ἐκφράζοντας δὲ δεῖ

ΗΘΟΠΟΙΙΑ παθητική. τίνας ἂν εἴποι λόγους Νιόβη κειμένων τῶν παίδων.

Οἵαν ἀνθ' οἵας ἀλλάσσομαι τύχην. ἄπαις ἡ πρὶν εὔπαις δοκοῦσα, καὶ περιέστη τὸ πλῆθος εἰς ἔνδειαν, καὶ μήτηρ ἑνὸς οὐχ ὑπάρχω παιδὸς, ἡ πολλῶν τὸ δόξασα πρότερον. ὡς ἔδει τὴν ἀρχὴν μὴ τεκεῖν, ἢ τίκτειν εἰς δάκρυα. τῶν οὐ τεκουσῶν, αἱ στερηθεῖσαι εἰσὶν ἀτυχέστεραι. τὸ γὰρ εἰς πεῖραν ἧκον, ἀνιαρὸν εἰς ἀφαίρεσιν. ἀλλ' οἴμοι, παραπλησίαν ἔχω τῷ τεκόντι τὴν τύχην. ταντάλου προῆλθον, ὃς συνδιῃτᾶτο μὲν τοῖς θεοῖς. θεῶν δὲ μετὰ τὴν συνουσίαν ἐξέπεσε. καὶ καταστᾶσα ταντάλου, βεβαιῶ τὸ γένος τοῖς ἀτυχήμασι. συνήφθην λητοῖ, καὶ διὰ ταύτην κακοπραγῶ. καὶ τὴν ὁμιλίαν εἰς ἀφαίρεσιν εἴληφα παίδων, καὶ τελευτᾷ μοι πρὸς συμφορὰς συνουσία θεοῦ. πρὶν εἰς πεῖραν ἀφικέσθαι λητοῦς, ζηλωτοτέρα μήτηρ ὑπῆρχον. καταστᾶσα δὲ γνώριμος, ἀπορῶ γονῆς ἣν πρὸ τῆς πείρας εἶχον εἰς πλῆθος, καὶ νῦν ἑκατέρων παίδων κεῖταί μοι γόος, καὶ θρηνεῖν ἀπορώτερον, ὃ κατέστη σεμνότερον. ποῖ τράπωμαι. τίνων ἀνθέξωμαι. ποῖος ἀρκέσει μοι τάφος πρὸς ὅλων παίδων κειμένων ὄλεθρον. ἀπολείπουσι πρὸς τὰς συμφορὰς αἱ τιμαί. ἀλλὰ τί ταῦτα ὀδύρομαι, παρὸν αἰτῆσαι θεοὺς ἑτέραν ἀλλάξασθαι φύσιν. μίαν τῶν ἀτυχημάτων τεθέαμαι λύσιν, μεταστῆναι πρὸς τὰ μηδὲν αἰ-

καὶ ἠθοποιΐα προσαγορεύεται· οἷον τίνας ἂν εἴποι λόγους ἡρακλῆς εὐρυσθέως ἐπιτάσσοντος· ἐνταῦθα ὁ μὲν ἡρακλῆς ἔγνωσται, τὸ δὲ τοῦ λέγοντος ἦθος πλαττόμεθα. εἰδωλοποιΐα δὲ, ἡ πρόσωπον μὲν ἔχουσα γνώριμον, τεθνεὼς δὲ καὶ τοῦ λέγειν παυσάμενον, ὡς ἐν δήμοις εὔπολις ἔπλασεν· καὶ ἀριστείδης ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν τεττάρων, ὅθεν καὶ εἰδωλοποιΐα προσαγορεύεται. προσωποποιΐα δὲ, ὅταν ἅπαντα πλάττηται, καὶ ἦθος καὶ πρόσωπον, ὥσπερ ἐποίησε μένανδρος ἔλεγχον· ὁ γὰρ ἔλεγχος, πρᾶγμα μὲν, οὐ μὴν ἔτι καὶ πρόσωπον· ὅθεν καὶ προσωποποιΐα προσαγορεύεται. πλάττεται γὰρ μετὰ τοῦ ἤθους καὶ πρόσωπον. ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη. τῶν δὲ ἠθοποιϊῶν, αἱ μέν εἰσι παθητικαὶ· αἱ δὲ ἠθικαὶ, αἱ δὲ μικταί. καὶ παθητικαὶ μὲν, αἱ κατὰ πάντα πάθος σημαίνουσαι· οἷον τίνας ἂν εἴποι λόγους ἑκάβη κειμένης τῆς τροίας. ἠθικαὶ δὲ, αἱ μόνον ἦθος εἰσφέρουσαι· οἷον τίνας ἂν εἴποι λόγους ἠπειρώτης ἀνὴρ πρῶτον θεασάμενος θάλασσαν. μικταὶ δὲ αἱ τὸ συναμφότερον ἔχουσαι· οἷον τίνας ἂν εἴποι λόγους ἀχιλλεὺς ἐπὶ πατρόκλῳ κειμένῳ, βουλευόμενος πολεμεῖν· ἦθος μὲν γὰρ ἡ βουλὴ, πάθος δὲ φίλος πεσών. ἐργάσῃ δὲ τὴν ἠθοποιΐαν χαρακτῆρι σαφεῖ, συντόμῳ, ἀνθηρῷ, ἀπολύτῳ, ἀπηλλαγμένῳ πάσης πλοκῆς τε καὶ σχήματος. καὶ διαιρήσεις ἀντὶ κεφαλαίων τοῖς τρισὶ χρόνοις, ἐνεστῶτι, παρῳχηκότι καὶ μέλλοντι.

ΗΘΟ

νων ἄμφω πρὸς ἀνδρείαν ἐτράφησαν· ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ χείρωνι τρέφεται, τῷ δὲ πρίαμος κατέστη τροφεύς, φύσει τῆς ἀρετῆς εἰς φόρων διδάγματα. τὸ δὲ τραφῆναι πρὸς ἀρετὴν ἴσον ὂν ἐπ᾽ ἀμφοτέροιν, ἴσην αὐτοῖς ἀπεφόρει τὴν εὔκλειαν. ἐπεὶ δὲ εἰς ἄνδρας ἄμφω προῆλθον, ἐφ᾽ ἑνὸς πολέμου τὴν ἰσχὺν ὁμοίαν ἐκέκτηντο· πρῶτον μὲν γὰρ ἕκτωρ ἡγεῖτο τῶν τρώων, καὶ πολλῶν τροίας καθίστατο πρόβολος. ἔπειτα θεοῖς συμμαχούμενος ἐμάχετο, καὶ κεῖσθαι πεσὼν παρέσχε τὴν τροίαν. ἀχιλλεὺς δὲ τῆς μὲν ἑλλάδος ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγεῖτο, καὶ πάντας φοβῶν κατηγωνίζετο τρῶας, καὶ συναγωνιζομένην εἶχε τὴν ἀθηνᾶν, καὶ πεσὼν τοῦ κρατεῖν ἀφῃρεῖτο τοὺς ἀχαιούς. καὶ ὁ μὲν ἡττηθεὶς, ἀνῃρεῖτο διὰ τῆς ἀθηνᾶς. ὁ δὲ πρὸς ἀπόλλωνος βαλλόμενος ἔπιπτε. καὶ γεγονότες ἄμφω παρὰ θεῶν, ἐκ θεῶν ἀνῃρέθησαν. ὅθεν γὰρ τὸ γένος, καὶ τὸ τοῦ βίου τέλος εἰλήφασιν. ὅσον δὴ παραπλήσιον βίος καὶ θάνατος, τοσοῦτον ἕκτωρ ἀχιλλεῖ παραπλήσιος. ἦν ἕτερα πλείονα λέγειν περὶ τῆς ἀμφοῖν ἀρετῆς. εἰ μὴ τὴν δόξαν ἄμφω παραπλησίαν εἶχον τῶν ἔργων.

ΟΡΟΣ ΗΘΟΠΟΙΙΑΣ·

Ηθοποιΐα ἐστὶ μίμησις ἤθους ὑποκειμένου προσώπου. διαφοραὶ δὲ αὐτῆς εἰσι τρεῖς· εἰδωλοποιΐα, προσωποποιΐα, ἠθοποιΐα. καὶ ἠθοποιΐα μὲν, ἡ γνώριμον ἔχουσα πρόσωπον, πλαττομένη δὲ μόνον τὸ ἦθος, ὅθεν

περον· ὥστε πᾶσιν ἐπικρατεῖ, σοφίας προῆλθεν. εἶτά τις αὐτῇ τὴν ἀνδρείαν παραβάλλει; ἀλλ' ὃ ποιεῖν πέφυκε δύναμις, ἐκ σοφίας κομίζεται. κἂν τῆς ἀνδρείας ἀνέλῃς τὴν φρόνησιν, κατηγορούμενον ἔμεινε. πολλὰ ἦν ἄλλα περὶ τῆς σοφίας διεξελθεῖν. ἀλλ' ὡς ἅπαν ἐρεῖν τοῖς διεξιοῦσιν ἀμήχανον.

ΟΡΟΣ ΨΟΓΟΥ.

Ψόγος ἐστὶ λόγος ἐκθετικὸς τῶν προσόντων τινὶ κακῶν. τόπου δὲ κοινοῦ διενήνοχε, τῷ τὸν μὲν τόπον ἐπάγεσθαι κόλασιν· τὸν δὲ ψόγον μόνην ἔχειν διαβολήν. διαιρεῖται δὲ τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις, οἷσπερ καὶ τὸ ἐγκώμιον, καὶ τοσαῦτα δεῖ ψέγειν, ὅσα καὶ ἐγκωμιάζειν, πρόσωπά τε καὶ πράγματα, καιρούς τε καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα, καὶ πρὸς τούτοις φυτά. ψεκτέον δὲ καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον. καὶ προοιμιαζόμενος, ἐποίσεις τὸ γένος. ὃ διαιρήσεις ὁμοίως τῷ ἐγκωμίῳ, καὶ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς πράξεις, καὶ τὴν σύγκρισιν, καὶ τὸν ἐπίλογον οὕτω θήσεις, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις.

ΨΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐπαίνων χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω ψόγου προσήκει καταλιπεῖν. ὅτι καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐγκαταλείπεται κέρδος, ἐπαινουμένων μὲν ἀγαθῶν, κακιζομένων δὲ πονηρῶν. ἅπαντας μὲν οὖν ἀκοῦσαι κακῶς δίκαιον τοὺς διακειμένοις κα

λιτεύεται μὲν γὰρ κατὰ πόλεμον, ὡς εἰρήνην παντελῶς ἀγνοήσασα· τῆς δὲ εἰρήνης οὕτω μετέχειν, ὡς ἀγνοοῦσα καθάπαξ τὰς μάχας· καὶ παρ' ἣν αὖ κρατῇ, μόνης εἶναι νομίζεται· νομοθετεῖ μὲν γὰρ ἐν εἰρήνης καιρῷ· καὶ παντοδαποῖς ἡσυχίας εἴδεσι κέχρηται· τοῖς δὲ πολέμοις εἰσηγεῖται τὰς νίκας, καὶ σοφία κρατεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παρέχουσα· παρὰ τὰς ἐκκλησίας ἄλλον οὐκ ἐᾷ κατορθοῦν· ἀλλ' ἐπ' ἀμφότερα κρατεῖν οἶδεν ἐπίσης, πολεμοῦντας καὶ μηνύοντας· μόνη σοφία τὰ θεῶν ὑποκρίνεται· μόνη γὰρ ὡς θεὸς τὸ μέλλον ἐπίσταται· αὕτη γεωργοῖς ἀνῆκε τὴν γῆν, καὶ τοῖς πλέουσιν, νέμει τὴν θάλασσαν· οὔτε καρποὺς ὑπῆρχε λαβεῖν σοφίας χωρίς, οὔτ' αὖ πάλιν ἀναβαίνειν νεὼς χωρὶς τοῦ σοφῶς κυβερνήσοντος· ὥς τε πᾶν εἴ τι θάλαττα φιλοτιμεῖται, καὶ ὅσα γῆ τοῖς ἀνθρώποις παρέχει, ταῦτα σοφίας καθεστήκασιν εὑρέσεις· αὐτὴ λαθεῖν οὐ κατέλιπεν, ἃ τῶν ἀπορρήτων οὐρανὸς ἔχει παρ' ἑαυτῷ· καὶ γὰρ ὅσον ἥλιος περιέρχεται κύκλον, καὶ ἃ τῶν ἀστέρων περιέδραμεν, μόνη σοφία τοῖς ἀνθρώποις ἐξεῦρεν· ἤδη καὶ τὰ τῆς γῆς σοφὸς οὐκ ἠγνόησεν, καὶ ὡς τελευτῶντες ἐσόμεθα μόνη σοφία παρέχειν· τροίαν εἷλεν ἣν ἑλεῖν ὁ πολὺς οὐ δεδύνηται χρόνος· σοφὸν παρεστήσατο βούλευμα· καὶ περσῶν ὅλην διέλυσεν δύναμιν, δι' ἑνὸς κυροῦσα βουλεύματος· ὁ κύκλωπος ὀφθαλμὸς διεφθείρετο, βεβουλευκότος ὀδυσσέως σοφῶ

κνύμενος· ὅθεν ἐπιὼν τοὺς προσχώρους διέφθειρε· καὶ παίονας λαβὼν, ἰλλυριοὺς προσετίθετο· καὶ τριβαλλῶν ᾕρει τὴν γῆν ἐπιὼν, τοσαῦτα λαμβάνων, ὅσα τῶν γειτόνων ἐτύγχανε προκείμενα· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν βαρβάρων ᾕρει μαχόμενος· τὰς δὲ γνώμας μετὰ τῶν σωμάτων οὐχ ᾕρει· ἀλλ' ὀνδροπόλουν ἀπόστασιν οἱ τοῖς ὅπλοις δουλεύοντες· καὶ τοῖς λογισμοῖς ὑπεῖχεν αὐτόνομα, τὰ τοῖς ἔργοις δουλεύοντας, καὶ παραστησάμενος τοὺς βαρβάρους ὁμόρους, ὁδῷ προϊὼν ἐχώρει παρὰ τοὺς ἕλληνας· καὶ πρῶτον μὲν τὰς ἐπὶ θρᾴκης ἑλλήνων κατεστρέφετο πόλεις· ἀρῶν μὲν ἀμφίπολιν· τὴν δὲ πύδναν χειρούμενος, καὶ ποτίδαιαν, μετ' αὐτῶν ἐπειγόμενος, οὔτε τὰς φερὰς ἔξω τῶν παγασῶν, οὔτε μάγνησσαν ἔξω φερῶν ποιούμενος· ἀλλ' ὅλαι θετταλῶν ἡλίσκοντο πόλεις· καὶ ὥσπερ σύμβολον τοῦ γένους τὴν δουλείαν ἐφέροντο· ἄξιον δὲ καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς διελθεῖν· ὡς γὰρ ἐπιὼν τὰ πολλὰ κατεστρέφετο, καὶ παρασπονδῶν κατεδουλοῦτο τοὺς σπενδομένους αὐτῷ, ἀγανακτοῦντες ἐπὶ τοῖς παρασπονδηθεῖσιν οἱ θεοί, πρέπουσαν αὐτῷ τελευτὴν ἐπηγάγοντο· οὐ γὰρ ἀνεῖλον μαχόμενον, οὐδὲ μάρτυρα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ἀριστέα ἐποίησαν, ἀλλ' ἐπ' αὐταῖς ἡδοναῖς διαφθείρουσι, καλὸν ἐντάφιον τοῖς φιλίππου κακοῖς περικείμενοι τὰς ἡδονάς· ὡς ἂν κατ' ἄμφω τῆς ἀκρασίας φέροιτο μάρτυρας καὶ βίους καὶ κτεινόμενος· εἶτα τίς αὐτῷ πα-

κῶς· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἁπάντων τὸν φίλιππον ὅσῳ καὶ πάντας πονηροὺς ὑπερέβαλλε. προῆλθε μὲν γὰρ ἔθνους, ὃ τῶν βαρβάρων καθίσταται χείρον. τὸ μὲν ἐκ τόπου δι' ἀνανδρίαν μεταβάλλειν ζητοῦντος· ἀργεῖοι μὲν γὰρ τὸ πρῶτον ἐξέωσαν. εἶτα πλανώμενοι, πρὸς ἣν ἔχουσι καταπεφεύγασι· ταύτῃ δυοῖν δυστυχίαιν εἰς τὴν οἴκησιν χρώμενοι· τοῖς μὲν κρείττοσιν εἴκοντες· τοὺς δὲ χείρους ἐκβάλλοντες, ἐξ ἀνανδρίας καὶ πλεονεξίας οἰκεῖν βεβαίως οὐ συγχωρούμενοι. καὶ γεγενημένος ἔθνους τοιούτου, φαυλοτέρας προελήλυθε πόλεως· μακεδόνες γὰρ τῶν βαρβάρων οἱ χείριστοι· πέλλη δὲ τῆς μακεδόνων γῆς τὸ φαυλότατον· ἐξ ἧς οὐδὲ δουλούμενοι χαίρουσιν ἄνθρωποι. καὶ τοιαύτης γῆς γεγονώς, προγόνοις ἐχρήσατο χαλεπωτέροις τῆς γῆς· φίλιππος γὰρ τούτῳ καθίστατο πρόγονος, κρατεῖν τῆς χώρας ἐκ τοῦ γένους οὐ συγχωρούμενος· εἶτα ἀμύντας πατὴρ εἰς βασιλείαν ἑτέρων δεόμενος· ἀθηναῖοι γὰρ ἐληλαμένον κατήγαγον· καὶ τοιούτων ὀφθεισμένων παρ' ἀθηναίοις ὡμήρευε, καὶ διατρίβων ἐπὶ μέσης τῆς ἑλλάδος, οὐ μετετίθει τῇ συνουσίᾳ τὸν τρόπον· ἀλλ' ἀκρασίαν βαρβαρικὴν ἐν ἑλληνικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔφερε· καὶ διῃρημένων ἁπάντων ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ἐφ' ἑκατέρων ἦν ὁ αὐτὸς, πονηρίαν ἴσην ἐν οὐχ ὁμοίοις ἐργαζόμενος γένεσι, καὶ πρῶτον κατεδουλοῦτο τὸ συγγενές, τὴν ἀπιστίαν οἷς προῆλθεν ἐπιδει-

Σύγκρισις ἀχιλλέως καὶ ἕκτορος.

Ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρῖναι ζητῶν, ἀντεξετάζω τὸν πηλέως πρὸς ἕκτορα. καθ' αὑτὰς μὲν γὰρ αἱ ἀρεταὶ τίμιαι, παραβαλλόμεναι δὲ, ζηλωτότεραι καθεστήκασιν. γεγόνασι τοίνυν ἄμφω, γῆς οὐ μιᾶς, ἐπαινουμένης δὲ ὅμως ἑκάτερος. ὁ μὲν γὰρ φθίας, ὅθεν ὁ τῆς ἑλλάδος προῆλθεν ἐπώνυμος. ὁ δὲ τροίας, ἧς οἰκισταὶ θεῶν οἱ πρῶτοι γεγόνασι. ὅσον δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας οὐχ ἧττον εἰς ἔπαινον, τοσοῦτον ἕκτωρ ἀχιλλέως οὐκ ἀπολείπεται. καὶ γεγονότες γῆς ἐπαινουμένης ἀμφότεροι, ἄμφω τὴν ἴσην ἔσχον συγγένειαν. ἑκάτερος γὰρ προῆλθε διός. πηλέως μὲν γὰρ ἀχιλλεύς, αἰακοῦ δὲ πηλεύς, καὶ διὸς αἰακός. ἕκτωρ τε ὁμοίως πριάμου καὶ λαομέδοντος. λαομέδων δὲ προῆλθε δαρδάνου. δάρδανος δὲ διὸς ἐγεγένητο παῖς. καὶ προγόνου γεγονότες διός, πατράσι παραπλησίοις ἐχρήσαντο. ἀχιλλεῖ μὲν γὰρ πατέρες αἰακὸς καὶ πηλεύς. ὧν ὁ μὲν αἰχμῶν, ἐξαιρεῖται τοὺς ἕλληνας. ὁ δὲ λαπίθας ἀνελὼν ἆθλον τῆς ἀρετῆς, θεᾷ συνοικεῖν ἐκληρώσατο. ἕκτορι δὲ, πρόγονος ὑπῆρχε δάρδανος, θεοῖς τὸ πρώην συνδιαιτώμενος. πατὴρ δὲ πρίαμος, κρατῶν πόλεως τετειχισμένης ὑπὸ θεῶν. ὅσον δὴ παραπλήσιον τὸ θεοῖς συνοικεῖν καὶ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς κρείττοσι, τοσοῦτον ἕκτωρ ἀχιλλεῖ παραπλήσιος. καὶ γεγονότες ἐκ τοιῶνδε προγό-

ραθήσει τὸν ἔχετον· ἀλλ' ὁ μὲν μικρὰ τῶν ἄκρων ἀποστερῶν, τὸ λοιπὸν εἴα τοῦ σώματος· ὁ δὲ ὅλα μεθ' ὅλων διέφθειρε σώματα· ὅσῳ δὴ χαλεπώτερον ὅλον ἢ μόριον διαφθειρόμενον, τοσούτῳ φίλιππος ἐχέτου δεινότερος· λήγειν ὁ φίλιππος πονηρῶν οὐκ ἠπίστατο· λήγειν δὲ ἀνάγκη τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον διεξερχόμενον·

ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ.

Σύγκρισίς ἐστι λόγος ἀντεξεταστικός, ἐκ παραθέσεως συνάγων τῷ παραβαλλομένῳ τὸ μεῖζον, ἢ τὸ ἴσον· δεῖ δὲ συγκρίνοντας, ἢ καλὰ παραθεῖναι χρηστοῖς, ἢ φαῦλα φαύλοις, ἢ χρηστὰ πονηροῖς, ἢ μικρὰ παραθεῖναι τοῖς μείζοσι· καὶ ὅλως ἡ σύγκρισις, διπλοῦν ἐγκώμιόν ἐστιν ἢ ψόγος ἐξ ἐγκωμίου συγκείμενος, καὶ πᾶς μὲν τόπος συγκρίσεως, δ' ἑνὸς καθάπαξ καθέστηκε· μάλιστα δὲ ὅτε μικρὰ παραβάλλων τοῖς μείζοσι· τοσαῦτα δὲ συγκρίνειν προσήκει, ὅσα καὶ ψέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν πρόσωπά τε καὶ πράγματα, καιρούς τε καὶ τόπους, ἄλογα ζῷα, καὶ πρὸς τούτοις φυτά· οὐ δεῖ δὲ συγκρίνοντας, ὅλον ὅλῳ παραβάλλειν, ὕπτιον γὰρ καὶ οὐκ ἀγωνιστικόν, ἀλλὰ κεφαλαίῳ κεφάλαιον· ἀγωνιστικὸν γὰρ τοῦτό γε· ἐπεὶ τὸ διαιρεῖν, ἐγκωμίου τρόπος οὐ συγκρίσεως· σύγκρισις δὲ ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν, ἐπείπερ ὅλον ἐστὶ τὸ προγύμνασμα σύγκρισις·

θεστὴκατε, τούτοις ἐστὲ δικαιότεροι τὴν ψῆφον ἐπενεγκεῖν. ΝΟΜΙΜΟΝ. Καίτοι ὁ νόμος τοὺς ἐλευθεροῦντας τὴν πατρίδα τιμᾷ, τοὺς καταδουλουμένους κολάζεσθαι λείπεται. ΔΙΚΑΙΟΝ. Δίκαιον δὲ τοσαύτην ἐν ἡμῖν ὑποστῆναι τὴν δίκην, ὅ πόσην αὐτὸς κατειργάσατο. ΣΥΜΦΕΡΟΝ. Απὸ τελήσει δὲ πᾶσιν τύραννος. ἐστάναι γὰρ παρασκευάσει τοὺς νόμους. ΔΥΝΑΤΟΝ. Ρᾶον δὲ τὴν τοῦ παρόντος ἐργάσασθαι κόλασιν. οὐ γὰρ ὡς περὶ αὐτῷ δορυφόρων ἐδέησεν εἰς τὴν τυραννίδος ἐπίθεσιν, οὕτω καὶ ἡμῖν δεήσει συμμάχων εἰς τὴν τοῦ τυράννου κατάλυσιν. ἀλλὰ δικαστῶν ἀρκέσει ψῆφος, ὅλην ἀνελεῖν τυραννίδος τὴν δύναμιν.

ΟΡΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

Ε γκώμιόν ἐστι λόγος ἐκθετικὸς τῶν προσόντων τινὶ καλῶν. εἴρηται τὸ οὕτως ἐκ τοῦ ἐν κώμαις ᾄδειν τὸ παλαιόν. κώμας δὲ ἐκάλουν τοὺς στενωπούς. διενήνοχεν δὲ ὕμνου καὶ ἐπαίνου. τῷ τὸν μὲν ὕμνον εἶναι θεῶν. τὸ δὲ ἐγκώμιον θνητῶν. καὶ τῷ τὸν μὲν ἔπαινον, ἐν βραχεῖ γίνεσθαι. τὸ δὲ ἐγκώμιον, κατὰ τέχνην ἐκφέρεσθαι. ἐγκωμιαστέον δὲ, πρόσωπά τε καὶ πράγματα, καιρούς τε καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα, καὶ πρὸς τούτοις φυτά. πρόσωπα μὲν, ὡς θουκυδίδην ἢ δημοσθένην. πράγματα δὲ, ὡς δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην. καιροὺς δὲ, ὡς ἔαρ ἢ

ὁ μὲν γὰρ εἰς ἕνα παρατυχόντα μιαιφονεῖ· ὁ δὲ ὅλας μεταβάλλει τὰς τῆς πόλεως τύχας. ὅσῳ τοίνυν τὸ λυπεῖν ἐν βραχεῖ τοῦ πάντας μιαιφονεῖν ὑπάρχει καταδεέστερον, τοσούτῳ ἀνδροφόνου τυράννος φαυλότερον. ΓΝΩΜΗ. ἕπεται τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις καὶ τὰ δεινότατα πράξασι, τὴν γνώμην τοῦ ἐξελέσθαι τῆς πράξεως. μόνος δὲ ὁ τύραννος εἰπεῖν οὐκ ἔχει τὴν τόλμαν ἀκούσιον. εἰ μὲν γὰρ ἄκων ἐνεχείρει τῷ τυραννεῖν, τυχὸν ἄν τις αὐτὸν ἀφῆκε τῆς γνώμης. ἐπεὶ δὲ βεβουλευμένως ἔδρασε, τοῦ δίκαιον ὑπεξελθεῖν τὸν πρὸ τῶν ἔργων τῇ γνώμῃ γενόμενον. ΠΑΡΕΚΒΑΣΙΣ. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι παρ' ἡμῖν οἱ κρινόμενοι τὸ παρὸν μόνον ὑπεύθυνον ἔχουσι. διὰ δὲ τὸ φθάσαν, πολλάκις ἀφίενται. μόνος δὲ ὁ παρὼν ἐπ' ἀμφοτέροις κρίνεται βίῳ. τό, τε γὰρ φθάσαν ἐπὶ μετρίοις οὐκ ἤγαγε, καὶ τὸ παρὸν τῶν γεγενημένων ἐστὶ χαλεπώτερον. ὥστε ἀμφοτέρων ὑπεχέτω τὴν δίκην, ὧν τε πρότερον καὶ ὧν μετ' ἐκεῖνα λελύπηκε. ΕΛΕΟΥ ΕΚΒΟΛΗ.

Τίνες οὖν αὐτὸν ἐξαιτούμενοι λύσονται. νὴ δία παῖδες; ἀλλ' ὁπότ' ἂν ὀδύρωνται, τότε παρεστάναι τοὺς νόμους νομίσατε. οἷς πολλῷ δήπου δικαιότερον, ἢ τοῖς τούτου παισὶ τὴν ψῆφον ἐπενεγκεῖν. διὰ μὲν γὰρ τοὺς τούτου παῖδας ἡ τυραννὶς βεβαιωθήσεται. διὰ δὲ τοὺς νόμους, τὸ δικάζειν ὑμεῖς παρειλήφατε. ὥστε δι' οὓς ὑμεῖς δικασταὶ κα-

οὔτε γὰρ λόγων ἐν τοῖς οὖσι κρεῖττον ὑπάρχει λαβεῖν, οὔτε θουκυδίδου περὶ τοὺς λόγους σοφώτερόν ἐστιν εὑρεῖν. προῆλθε τοίνυν θουκυδίδης ἐκ γῆς, ἣ καὶ βίον αὐτῷ παρέσχε καὶ τέχνην. οὐ γὰρ ἑτέρωθεν γέγονεν, ἀλλ᾽ ὅθεν οἱ λόγοι. καὶ μητέρα βίου τὰς ἀθήνας εὑρὼν, προγόνοις μὲν βασιλεῦσιν ἐχρήσατο, καὶ τὸ τῆς τύχης αὐτῷ δυνατώτερον, ἐκ τοῦ προτέρου προεληλύθει γένους. καὶ προσλαβὼν ἄμφω γένους ἰσχὺν καὶ πολιτείαν δημοτικὴν, εἰς ἐπανόρθωσιν ἑκατέρου τὸ παρ᾽ ἑκατέρου φέρεται κέρδος. τὸ μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, διὰ τῆς ἰσηγορίας ἐπανορθούμενος, καὶ πολιτικὴν ἔνδειαν τῇ παρὰ τοῦ γένους εὐδαιμονίᾳ συγκρύπτων. καὶ τοιούτων φανεὶς, τρέφεται μὲν πολιτείᾳ καὶ νόμοις, ἃ τῶν ἄλλων ἀμείνω πεφύκασι, καὶ πρὸς ὅπλα καὶ νόμοις ἅμα ζῆν ἐγνωκὼς, φιλοσοφεῖν ὁ αὐτὸς καὶ στρατηγεῖν ἐβουλεύσατο. οὔτε τοὺς λόγους ὅπλων ἀποστερῶν, οὔτε τὰς μάχας ἐν μέρει τιθεὶς τῆς φρονήσεως. καὶ μίαν ποιεῖται μελέτην, ὧν μίαν οὐκ εἶχε τὴν τέχνην, εἰς ἓν συνάγων ἃ τῇ φύσει διέστηκεν. ὡς δὲ εἰς ἄνδρας ἀφίκετο, ἐζήτει καιρὸν εἰς ἐπίδειξιν, ὧν καλῶς προησκήσατο, καὶ ταχὺ παρέσχεν ἡ τύχη τὸν πόλεμον, καὶ τὰ πεπραγμένα πᾶσι τοῖς ἕλλησιν οἰκείαν αὐτὸς ἐποιήσατο τέχνην, καὶ φυλακὴ γέγονεν ὧν ὁ πόλεμος ἤγαγεν. ἃ γὰρ ἐποίουν ὡς ἕκαστοι, ταῦτα συγκρύπτειν οὐκ ἀφῆκεν τὸν χρόνον, ἐξ ὧν ἁλισκομένην

θέρος. τόποις δὲ, ὡς λιμένας καὶ κήπους. ἄλογα ζῶα, ὡς ἵππον ἢ βοῦν. φυτὰ δὲ, ὡς ἐλαίαν ἢ ἄμπελον. ἐγκωμιαστέον δὲ, καὶ κοινῇ καὶ καθέκαστον. κοινῇ μὲν ὡς ἅπαντας ἀθηναίους. ἰδία δὲ ὡς ἀθηναῖον ἕνα. ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη, τοῦ ἐγκωμίου. ἐργάσαιο δ᾽ αὐτὸ, τοῖς δὲ τοῖς κεφαλαίοις. προοιμιάσῃ μὲν, πρὸς τὴν οὖσαν ὑπόθεσιν. εἶτα θήσεις τὸ γένος, ὃ διαιρήσεις εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους, καὶ πατέρας. εἶτα ἀνατροφὴν, ἣν διαιρήσεις εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ τέχνην καὶ νόμους. εἶτα τὸ μέγιστον τῶν ἐγκωμίων κεφάλαιον, ἐποίσεις τὰς πράξεις. ἃς διαιρήσεις, εἰς ψυχὴν, καὶ σῶμα καὶ τύχην. ψυχὴν μὲν, ὡς ἀνδρείαν ἢ φρόνησιν. σῶμα δὲ, ὡς κάλλος ἢ τάχος ἢ ῥώμην. τύχην δὲ, ὡς δυναστείαν καὶ πλοῦτον, καὶ φίλους. ἐπὶ τούτοις, τὴν σύγκρισιν ἐκ παραθέσεως συνάγων τῷ ἐγκωμιαζομένῳ τὸ μεῖζον. εἶτα ἐπίλογον εὐχῇ μᾶλλον προσήκοντα

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τιμᾶν ἄξιον τοὺς εὑρόντας τὰ χρήσιμα, οἷς ἐπορίσαντο κάλλιστα, καὶ τὸ παρ᾽ ἐκείνων φανὲν, ἐπαναττίθεσθαι δικαίως τοῖς δείξασιν. οὐκοῦν θουκυδίδην ἐπαινέσω τοῖς λόγοις, αὐτὸν τοῖς αὐτοῦ τιμᾶν προελόμενος. ἅπαντας μὲν οὖν τοὺς εὐεργέτας τιμᾶσθαι καλόν. τοσούτω δὲ μᾶλλον τὸν θουκυδίδην τῶν ἄλλων, ὅσω τῶν ἁπάντων εὗρε τὸ κάλλιστον.

ΣΟΦΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν, ἐπαινέσαι δὲ πρὸς ἀξίαν ἀδύνατον, ἣ τοσοῦτον εὐδαιμονίας περίεστιν, ὡς κοινὸν κτῆμα καταστῆναι θεῶν. ἄλλος μὲν γὰρ ἄλλο τι τῶν θεῶν ἐπετήδευσεν. ἥρα τῶν γάμων ἐπιστατεῖ. πολέμων ἄρης μετὰ τῆς ἀθηνᾶς. πυρὶ παρεχάλκευσεν ἥφαιστος. ποσειδῶν ἡγεῖται τοῖς πλέουσιν. ἄλλος ἄλλο τι τῶν θεῶν ἐπησκήσατο. σοφίας δὲ ἅπαντες μετέχουσι. ἰδίως δὲ παρὰ πάντας ὁ ζεύς. ὅσῳ γὰρ τῶν θεῶν ἐστι δυνατώτερος, τοσούτῳ πάντων κατέστη σοφώτερος. καὶ σοφία διὰ τὴν δυναστείαν ἐπισοῦται. καὶ θεοὶ μὲν αὐτὴν ἐκτήσαντο σύμφυτον. τὸ δὲ κτῆμα προῆλθεν εἰς γῆν, καὶ θεῶν παῖδες εἰς τὸν βίον ἠνέγκαντο. διὸ καὶ θαυμάσαι τοὺς ποιητάς μοι περίεστιν. οἷς παλαμήδην καὶ νέστορα, καὶ εἴ τις ἄλλος ἐν τοῖς πρώτοις σοφώτατος ᾄδεται. θεῶν παῖδας ἐποίησαν οὐ καταστάντας τὴν φύσιν θεῶν. ἢ γὰρ ἂν καὶ αὐτοὶ θεοὶ καθεστήκεσαν, καὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γένους, τὸ κοινὸν ἐδήλουν τῆς ἀρετῆς. ἀλλ᾽ οἷς τὴν θεῶν ἀρετὴν προσεκτήσατο. θεῶν ἐνομίζοντο παῖδες, καὶ δοκοῦσι θεῶν. ὧν σοφία κτῆμα τοῦ γένους προῆλθεν ὑπόμνημα. σοφία τοίνυν ἐφ᾽ ἑκάτερα κρατεῖ τῶν καιρῶν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα παρὰ τὴν εἰρήνην μόνην εὐδοκιμεῖ. τὰ δὲ παρὰ τὸν πόλεμον μόνον θαυμάζεται. μόνη δὲ σοφία τῶν ὄντων ἑκατέρων κρατεῖν, ὡς ἑνὸς ἐξεπίσταται. πο-

μὲν ἔγνωσται πάντα. δηούμενα δὲ τὰ τῆς ἀττικῆς ἐγνωρίζετο, καὶ περιπλεομένη παρὰ τῶν ἀθηναίων, ἐδηλοῦτο πελοπόννησος. ναυμαχίας εἶδεν ἡ ναύπακτος. λαθεῖν οὐκ ἀφῆκε ταῦτα θουκυδίδης συγγράφων. λέσβος ἑάλω, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο κηρύττεται. πρὸς τοὺς ἀμβρακιώτας καθίστατο μάχη, καὶ τὸ γενόμενον οὐκ ἀφεῖλεν χρόνος. δίκη λακεδαιμονίων οὐκ ἀγνοεῖται παράνομος. σφακτηρία καὶ πύλος, τὸ μέγα τῶν ἀθηναίων οὐκ ἔλαθεν ἔργον. ὅθεν κερκυραῖοι μὲν παρὰ τοὺς ἀθηναίους ἐκκλησιάζουσιν. κορίνθιοι δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀντιφθέγγονται. αἰγινῆται δὲ κατηγοροῦντες εἰς λακεδαίμονα ἔρχονται, καὶ σωφρονῶν μὲν ἐπ' ἐκκλησίας ἀρχίδαμος. σθενελαΐδας δὲ ἐπὶ μάχην κινῶν, καὶ πρὸς τούτοις ὁ περικλῆς πρεσβείαν ἀτιμάζων λακωνικὴν, καὶ χαλεπαίνειν οὐ συγχωρῶν ἀθηναίους νοσοῦντας. ταῦτα καθάπαξ παρὰ καὶ τῆς θουκυδίδου συγγραφῆς πρὸς ἅπαντα τηρεῖται τὸν βίον. εἶτα τίς αὐτῷ παραβάλλει τὸν ἡρόδοτον; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν διηγεῖται πρὸς ἡδονήν. ὁ δὲ πρὸς ἀλήθειαν ἅπαντα φθέγγεται. ὅσον δὴ τὸ πρὸς χάριν τοῦ πρὸς ἀλήθειαν ἔλαττον, τοσοῦτον ἡρόδοτος τῶν θουκυδίδου καλῶν ἀπολείπεται. πολλὰ ἦν ἕτερα περὶ θουκυδίδου διεξελθεῖν, εἰ μὴ τὸ πάντα ἐρεῖν, τὸ τῶν ἐπαίνων παρείλετο πλῆθος.

ἀκριβέστερον, εἰ τὰς τῶν προγόνων λογιεῖσθε γνώμας ἡμῖν· ὡς γὰρ καλῶς ποιοῦντες οἱ πρόγονοι πολιτείαν εὗρον δυναστείας ἀπηλλαγμένην· καὶ μάλα δικαίως, ἐπειδὴ γὰρ ἄλλοτε ἄλλα τοῖς ἀνθρώποις τύχαι προσπίπτουσι καὶ μετὰ ποιοῦσι τὰς τῶν ἀνθρώπων γνώμας, ἐπανορθούμενοι τὸ τῆς τύχης ἀνώμαλον τῇ τῶν νόμων ἰσότητι, νόμους ἐξεῦρον, μίαν πᾶσιν ἐξ αὐτῶν ἐργαζόμενοι γνώμην· καὶ τοῦτο ταῖς πόλεσι γίνεται νόμος, ἐπανόρθωμα κακῶν, ὧν αἱ τύχαι ποιοῦσιν.

ΕΚΘΕΣΙΣ.

ὧν οὗτος οὐδὲν ἐνθυμούμενος, βεβούλευταί τι βούλευμα κάκιστον, τὸν τῆς πολιτείας μεταθεῖναι θεσμόν· καὶ τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὸν διελέγετο· τί ταῦτα θεοί, παρὰ τοὺς πολλοὺς ὀφθεὶς ἴσον καθάπαξ τοῖς ἄλλοις ἔχων ἀνέξομαι, καὶ μάτην ἐάσω τὴν τύχην φιλοτιμεῖσθαι τὸν πλοῦτον, εἰ ταῦτα τοῖς πολλοῖς ὑποστήσομαι; καὶ σύνιόντες κρινοῦσι πένητες; καὶ τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς νόμος προῆλθεν ἐμοί; τίς οὖν ἔσται τούτων ἀπαλλαγή; καταλήψομαι τὴν ἀκρόπολιν καὶ τοὺς κάκιστα ἀπολουμένους, ἐκ προσόδων καταστήσομαι νόμους, καὶ οὕτω νόμος ἔσομαι τοῖς πολλοῖς, οὐχ οἱ πλείους ἐμοί· ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν διεξήρχετο, οὐκ ἐπιθεὶς τὸ πέρας· θεῶν γὰρ κατεκώλυσεν εὔνοια· μὴ οὖν δι' ὧν χάριν τοῖς θεοῖς ἐπροφείλομεν· ταῦτα τουτονὶ διασώσειε τήμερον.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

Δεινὸν ὁ φονεὺς, ἀλλ' ὁ τύραννος μεῖζον καθίσταται.

διδάσκων, ἔγνωσται γάρ, ἀλλ' ὡς παροξύνων τὸν ἀκροώμενον. μεθ' ἣν ἐποίσεις τὴν σύγκρισιν, ἐκ παραθέσεως συνάγων τῷ κατηγορουμένῳ τὸ μεῖζον. εἶτα γνώμην, κεφάλαιον οὕτω καλούμενον, διαβάλλων τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν. εἶτα παρέκβασιν, στοχαστικῶς κακίζων τὸν φθάσαντα βίον, ἔπειτα ἐλέου ἐκβολὴν, καὶ τελευταῖα τοῦ προγυμνάσματος τὰ τελικὰ κεφάλαια. νόμιμον. δίκαιον. συμφέρον. δυνατόν. ἔνδοξον. ἐκβησόμενον.

ΚΟΙΝΟΣ ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΥ. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ. α'.

Ὡς ἑστήκασι νόμοι καὶ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πολιτεύεται, νόμοις ὑπεχέτω τὴν κόλασιν, ὁ μηκέτ' εἶναι τοὺς νόμους ποιῶν. ὁ μὲν γὰρ ἔμελλε τὴν παροῦσαν δίκην διαφυγὼν δημοτικώτερος ἔσεσθαι, τυχὸν αὐτὸς αὐτὸν ἀφῆκε τῆς δίκης. ἐπειδὴ δὲ τὸ παρὸν ἐκφυγὼν, βιαιότερος ἔσται, τοῦ δίκαιον τυραννίδος ἀρχὴν τὴν τοῦ παρόντος καταστῆναι συγγνώμην. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ. β'. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ὅσοι τὸ δικάζειν εἰλήχασιν οὐδέν τι βλάβος ἐκ τῆς τῶν κρινομένων ἀφέσεως κέκτηνται. τυραννίδος δὲ ἄφεσις αὐτοὺς τοὺς δικάζοντας ἐποίσει τὴν βλάβην. οὐδὲ γὰρ τὸ δικάζειν ἔτι καταλιμπάνεται τυράννου κρατήσαντος.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ. Δοκεῖ τε δέ μοι μᾶλλον περὶ τῆς τοῦ παρόντος διανοίας σκοπεῖν

προῆλθον· ἐπὶ ταῦτα ἐπείγονται. διὸ χωρεῖ δάφνη πρὸς γῆν, τῆς γῆς προελθοῦσα. ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΕΠΟΝΤΟΣ. Καὶ δεξαμένη τὴν κόρην ἡ γῆ, φυτὸν ἀνέδωκεν· ἄμφω γὰρ ἔργα καθέστηκε γῆς, καὶ παρὰ ταύτην οἱ ἄνθρωποι πίπτοντες, καὶ δένδρα παρ' ἐκείνης φυόμενα. ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ. Καὶ φανὲν τὸ φυτὸν Ἀπόλλωνι τιμῆς γέγονεν αἴτιον· θεοὶ γὰρ ἔξωθεν τῆς ἑαυτῶν προνοίας, οὐδὲ τὰ φυτὰ καταλείπουσιν· ἀλλὰ καὶ στεφανοῦνται γινόμενα· ἀπαρχαὶ γὰρ γῆς, θεοῖς ἀνατίθενται, καὶ μαντικῆς γέγονε σύμβολον προσῆκον οἶμαι καὶ τοῦτο· τήν τε γὰρ κόρον σωφρόνην ὀνομάζουσιν, καὶ τὸ χρησμῳδεῖν σωφρόνης προσέρχεται. οἷς τοίνυν ἡ γνοῦσα ἡ παῖς ἡδονὴν ἀρεταῖς ἀνατίθεται· οὐ γὰρ ἦν ἰδεῖν τὸ μέλλον ἀκρασίᾳ νοσήσαντα. ἐπὶ τούτοις θαυμάζω τοὺς ποιητάς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μέτρον τιμῶ.

ΟΡΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

Κοινός ἐστι τόπος, λόγος αὐξητικὸς τοῦ προσόντος τινὶ καλῶν ἢ κακῶν. εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ κοινῇ πᾶσιν ἁρμόττειν, τοῖς μεταχοῦσι τοῦ αὐτοῦ πράγματος. ὁ γὰρ κατὰ προδότου λόγος, κοινῇ πᾶσιν ἥρμοσε τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πράξεως. δευτερολογίᾳ δὲ ἔοικε καὶ ἐπιλόγῳ. διὸ προοίμιον μὲν ὁ κοινὸς τόπος οὐκ ἔχει. προοιμίων δὲ πλαττόμεθα τύπον, γυμνασίας ἕνεκα τῆς πρὸς τοὺς νέους. μεθ' ἃ θήσεις κεφάλαια, πρῶτον, ἐκ τοῦ ἐναντίου· εἶτα ἐποίσεις τὴν ἔκθεσιν, οὐχ ὡς

διδάσκων

γονὴν γῆς προελθοῦσα καὶ λάδωνος. γεγονυῖα δὲ ὅθεν ἅπαντα γίνεται τὴν ὄψιν προεῖχε τῶν ἄλλων, καὶ μάλα εἰκότως. ἃ γὰρ πρῶτα γῆς ἀναδίδοται, μετὰ τοῦ τῆς φύσεως προσέρχεται κάλλους. πολλαὶ μὲν γὰρ σωμάτων μεταβολαὶ καθεστήκασι, παρ' οἷς ὁρᾶται τὸ κάλλος. τὸ δὲ πρῶτον φανὲν, τῶν πάντων ἐστὶν ὡραιότατον. εἰκότως οὖν δάφνη τὴν ἰδέαν προήνεγκε, πρώτη τῶν ἄλλων γενομένη τῆς γῆς. ΕΚ ΤΟΥ ΠΙΘΑΝΟΥ. Διαφερούσης δὲ δάφνης τὴν ὄψιν, ἠράσθη τῆς παιδὸς ὁ πύθιος, καὶ μάλα εἰκότως. πᾶν γὰρ εἴ τι καλὸν ἐν γῇ πολιτεύεται, προῆλθε θεῶν. εἰ δὲ τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν τὸ κάλλος εὐδαιμονέστερον, οἷς τὸ κάλλος δωρεὰ τῶν θεῶν, ἐραστὴν εἶχε τὸ κάλλος θεόν. ἃ γὰρ οἱ θεοὶ δωροῦνται, στέργουσιν ἅπαντες.

ΕΚ ΤΟΥ ΔΥΝΑΤΟΥ.

Ερῶν δὲ ὁ θεὸς, προῃρεῖτο τὸ πάθος ἰάσασθαι. τοιαῦται γὰρ αἱ ἀρεταὶ, πρὸς βίαν ἔχουσι κτωμέναι, καὶ πόνων χωρὶς, ἀρετὴν οὐχ ὑπάρχει λαβεῖν. ὅθεν ἐπόνει ποθῶν. καὶ ποθῶν, οὐ κατείληφε. ὥρας γὰρ οὐκ ἔστι ἀρετῆς κατιδεῖν. ὅθεν ὁρᾶν τὸν πύθιον λέγουσιν, οὐ γῆν, οὐ τὴν φύσιν τῶν θεῶν ἐξελέγχοντες, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς τὴν φύσιν δηλοῦντες ὑπαίτιον καὶ χαρακτηρίζειν τὸ διῶκον τὸ διωκόμενον. ΕΚ ΤΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥ.

Φευγούσης δὲ τῆς παιδὸς, ἡ μήτηρ ἐδέχετο. τὰ γὰρ θνητὰ πάντα τοιᾶσδε γέγονε φύσεως, ἀφ' ὧν

γματος· κατασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λίαν σαφῆ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς, ἀλλ' ὅσα μέσην ἔχει τὴν τάξιν. δεῖ δὲ κατασκευάζοντας, τοῖς ἐναντίοις χρῆσθαι τῆς ἀνασκευῆς, καὶ πρῶτον μὲν εἰπεῖν εὐφημίαν τοῦ φήσαντος, εἶτα ἐν μέρει θεῖναι τὴν ἔκθεσιν, καὶ τοῖς ἐναντίοις χρήσασθαι κεφαλαίοις· ἀντὶ μὲν ἀσαφοῦς, τῷ σαφεῖ· ἀντὶ δὲ ἀπιθάνου, τῷ πιθανῷ· καὶ δυνατῷ, ἀντὶ ἀδυνάτου· καὶ ἀκολούθῳ, ἀντὶ ἀνακολούθου· τῷ τε πρέποντι, ἀντὶ τοῦ ἀπρεποῦς· καὶ συμφέροντι, ἀντὶ τοῦ ἀσυμφόρου· ἡ γυμνασία δὲ αὕτη πᾶσαν περιέχει τὴν τῆς τέχνης ἰσχύν.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ὅτι εἰκότα τὰ κατὰ δάφνην· ἐκ τῆς τῶν φησάντων εὐφημίας·

Ὁ ποιηταῖς ἀντερῶν, αὐταῖς ἀντερεῖν δοκεῖ μοι ταῖς μούσαις· εἰ γὰρ ὅσα ποιηταὶ φθέγγονται ταῦτα τῇ τῶν μουσῶν διεξέρχονται γνώμῃ· πῶς οὐκ ἂν ἀντιλέγοι αὐταῖς ταῖς μούσαις, ὁ τὰ τῶν ποιητῶν κακίζων· πάντων μὲν οὖν ἐγὼ τὴν γνώμην ἀποδέχομαι τῶν ποιητῶν, πάντων δὲ μάλιστα τοῦ τὴν δάφνην ἐρωμένην εἶναι τοῦ πυθίου φιλοσοφήσαντος· οἷα γὰρ εἰπόντος τινὲς ἀπιστοῦσι, δάφνη φησὶ, γῆς προῆλθε καὶ λάδωνος· ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΣΑΦΟΥΣ· Τί τοῦτο πρὸς θεῶν ἄπιστον οὐκ ἅπασι γένεσις ὕδωρ καὶ γῆ; οὐ ἀφορμὰ τοῦ βίου τὰ στοιχεῖα προσέρχεται, εἰ δὲ γῆς τε καὶ ὕδατος ἅπαν ὃ γίνεται πρόεισι, βεβαιοῖ δάφνη τὴν κοινὴν ἁπάντων

ἀσεβὲς τὰ δεινότατα. εἰ μὲν γὰρ πάντα νοσοῦσιν θεοί, τί θνητῶν ἔτι διοίσουσιν, εἰ δὲ τὸ δεινότατον ἔρωτα φέρουσιν, τί τῶν πολλῶν ἠλλοτρίωνται τὸ χαλεπώτατον φέροντες. ἀλλ' οὔτε τὸ πάθος οἶδεν ἡ φύσις. οὔτε ὁ πύθιος ἐραστὴς κατεφαίνετο. ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΑΚΟΛΟΥΘΟΥ. Πῶς δὲ διώκων τὴν κόρην ὁ πύθιος θνητῆς ἐγένετο δεύτερος. ἄνδρες γυναικῶν ὑπερέχουσιν. καὶ γυναῖκες θεῶν μεῖζον εἰλήφασι; τὸ θνητοῖς ἐλαττούμενον, πῶς καὶ θεοὺς ὑπερέβαλε; τί δὲ ἡ μήτηρ τὴν κόρην ἐδέχετο φεύγουσαν. τῶν φαύλων ὁ γάμος; καὶ πῶς αὐτὴ μήτηρ ἐγένετο. ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν; καὶ τί τὴν παῖδα τῶν καλῶν ἀπεστέρησεν. ἢ τοίνυν μήτηρ οὐ γέγονεν, ἢ γενομένη φαύλη νομίζεται. ΕΚ ΤΟΥ ΑΣΥΜΦΟΡΟΥ. Τί δὲ τοῖς οἰκείοις ὄρπηξις ἡ γῆ διεμάχετο. ἐλύπει τὸν πύθιον σώζουσα, καὶ τὸν αὐτὸν πάλιν ἐψυχαγώγει παράγουσα; ψυχαγωγεῖν οὐκ ἐχρῆν ὃν λυπεῖν ἐβούλετο. τί δὲ ὁ θεὸς ἐστεφανοῦτο τὸ δὲ δένδρον παρὰ τοὺς τρίποδας, ἧς ὀδύνης τὸ βλάστημα γέγονεν σύμβουλον, ἀρετῆς δὲ μαντεία τεκμήριον δείκνυται. πῶς οὖν σύνηψεν ὁ πύθιος, ἃ μὴ πέφυκε μίγνυσθαι. τί δὲ θνητὴ μὲν ἡ πρόφασις, τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον; ὥρας ἔστω τῶν ποιητῶν μὴ κατὰ ποιητὰς δόξῃ φθέγγεσθαι.

ΟΡΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Κατασκευή ἐστι, προκειμένου τινὸς βεβαίωσις πρα-

ΕΚ ΤΟΥ ΑΣΑΦΟΥΣ. Δάφνη Λάδωνος προῆλθε καὶ γῆς, τίνα ποῦ γένους ἔχουσα πίστιν. ἡ μὲν γὰρ ἄνθρωπος· ὁ δὲ φύσιν ἄλλην παρὰ ταύτην ἐκτήσατο. πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται τῇ γῇ ἐπικλύζων τοῖς ὕδασι; οὐκοῦν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ, γῆς ἄνδρες ἐπονομάζονται· πάντες γὰρ αὐτὴν ἐπικλύζουσιν. εἰ δὲ ποταμοῦ προελήλυθεν ἄνθρωπος· ἄρα καὶ ποταμὸν ἔστιν ἐξ ἀνθρώπων προελθεῖν· διαδοχαὶ γὰρ δηλοῦσι τοὺς φύσαντας. τί δὲ γάμον ποταμοῦ τε καὶ γῆς ὀνομάζουσιν; τῶν αἰσθανομένων, ὑμέναιος· ἡ δὲ γῆ τῶν αἰσθανομένων οὐ πέφυκεν. ἢ τοίνυν τὴν δάφνην λογιστέον ἐν ῥεύμασιν, ἢ τὸν λάδωνα θετέον εἰς αὐτόν. ΕΚ ΤΟΥ ΑΔυνάτου. Ἀλλ' ἔστω συγκεχωρήσθω τοῖς ποιηταῖς γενέσθαι τὴν δάφνην γῆς τε καὶ λάδωνος, ἡ παῖς τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο. καὶ γὰρ συγχωρήσω τὴν γένεσιν, ἡ τροφὴ προῆλθεν ἀδύνατος. ποῦ γὰρ ἡ παῖς εἶχε τὴν δίαιταν. νὴ δία παρὰ τῷ φύσαντι; καὶ τίς ἀνθρώπων ἐν ποταμῷ φέρει τὴν δίαιταν; ἐλάνθανεν ὁ πατὴρ ἀποπνίγων τοῖς νάμασιν, ἢ τρέφων τοῖς ῥεύμασιν. ἀλλ' ὑπὸ γῆν ἡ παῖς διῃτᾶτο παρὰ τὴν φύσασαν, οὐκοῦν ἐλάνθανεν, καὶ θεατὴν οὐκ εἶχε λανθάνουσα. ἧς δὲ τὸ κάλλος ἐκρύπτετο, πόθος γένεσιν οὐκ ἐδέχετο. ΕΚ τοῦ ἀπρεποῦς. Εἰ βούλει καὶ τοῦτο, συγχωροῦμεν τοῖς ποιηταῖς. πῶς ἤρα θεός, καὶ πόθῳ τὴν φύσιν ἐψεύδετο. ἔρως τῶν ὄντων τὸ χαλεπώτατον, καὶ θεοῖς ἐπιμαρτυρεῖν

πράγματος ἔκθεσιν, καὶ κεφαλαίοις χρήσασθαι τοῖσδε· πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ, καὶ ἀπιθάνῳ, πρὸς τούτῳ καὶ ἀδυνάτῳ, καὶ ἀνακολούθῳ, καὶ ἀπρεπεῖ· τελευταῖον ἐπενεγκεῖν τὸ ἀσύμφορον· τὸ δὲ προγύμνασμα τοῦτο πᾶσαν ἐν ἑαυτῷ περιέχει τὴν τῆς τέχνης ἰσχύν.

ΑΝΑΣΚΕΥΗ ὅτι οὐκ εἰκότα τὰ κατὰ δάφνην. ἐκ τῆς τῶν φησάντων διαβολῆς.

Ποιηταῖς μὲν ἀντιπεῖν ἄλογον· αὐτοὶ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀντιλέγειν ἐπαίρουσιν· εἰς θεοὺς πρότεροι λογοποιοῦντες τοιαῦτα· πῶς οὖν οὐκ ἄλογον θεῶν μὲν αὐτοὺς μηδένα ποιήσασθαι λόγον· ἡμᾶς δὲ λόγον ἔχειν τῶν ποιητῶν· πάντων μὲν οὖν ἤλγουν ἐγὼ, προπηλακιζομένων θεῶν, ἀπόλλωνος δὲ μᾶλλον, ὃν ἡγεμόνα τῆς οἰκείας αὐτοὶ πεποίηνται τέχνης· οἷα γὰρ περὶ τῆς ἀπόλλωνος μεμυθολογήκασιν δάφνης. ΕΚΘΕΣΙΣ. δάφνη φασὶ γῆς προῆλθε καὶ λάδωνος, καὶ τὴν ὄψιν τῶν πολλῶν διαφέρουσα. ἐραστὴν ἐποιεῖτο τὸν πύθιον. ὁ δὲ ἐρῶν μὲν ἐδίωκεν· διώκων δὲ οὐκ ᾕρει· ἀλλ' ἡ γῆ τὴν παῖδα δεξαμένη, ἄνθος ὁμώνυμον τῆς κόρης ἀνέδωκε καὶ μεταβεβλημένην ἐστεφανώσατο, καὶ τὸ φυτὸν στέφανος εἰς τρίποδα τὸν πύθιον διὰ πόθον τὸν αὐτοῦ κόρῃ θνητῇ προτιθέμενος. καὶ τὸ βλάστημα γνώρισμα ποιεῖται τῆς τέχνης. καὶ ἃ μὲν μεμυθολογήκασι, τάδε. πάρεστι δὲ ἔλεγχον λαβεῖν ἐκ τῶν ἐφεξῆς.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ. Ὥσπερ δὲ οἱ δεσμῷ κατειλημμένοι δεινῶν τὸν δεσμὸν ἔχουσι τοῦ ποιεῖν κώλυμα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ πενίᾳ συζῶντες τὴν ἀπορίαν τῆς παρρησίας ἐμποδὼν ἀπειλήφασιν. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ. Σκόπει τὸν Ἶρον, ὃς Ἰθάκης μὲν ἦς ἐγένετο. τὴν αὐτὴν δὲ τοῖς ἄλλοις πολίταις οὐ μετελάμβανεν ἄδειαν. ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῷ τῆς ἐνδείας προσῆν, ὡς μεταθεῖναι τῇ πενίᾳ τὴν κλῆσιν. ἀρναῖος γὰρ τὴν ἀρχὴν προσκληθεὶς Ἶρος μετονομάζετο τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ διακονεῖν κομισάμενος. καὶ τί δεῖ τὸν Ἶρον εἰπεῖν. ἀλλ' ὀδυσσεὺς ὁ τῆς Ἰθάκης κρατῶν. ἐπειδὴ τῆς αὐτοῦ γῆς ἐπιβὰς πενίαν ἐσχηματίζετο, τῶν τῆς πενίας κακῶν μετελάμβανεν οἴκοι βαλλόμενος, καὶ τῶν θεραπαινίδων παροινούμενος, οὕτω πενία καὶ μέχρι τοῦ δοκεῖν ἐστὶ χαλεπή. ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΠΑΛΑΙΩΝ. Διὸ δὴ θαυμάσαι τὸν εὐριπίδην μὲ δεῖ, κακὸν τὸ μὴ ἔχειν εἰπόντα, τὴν δ' εὐγένειαν ἀδύνατον εἶναι τὴν πενίαν μεταβαλεῖν. ΕΠΙΛΟΓΟΣ. ὥστε πῶς ἔνεστι κατ' ἀξίαν θαυμάσαι τὸν θέογνιν, τοιαῦτα περὶ τῆς πενίας φιλοσοφήσαντα.

ΟΡΟΣ ΑΝΑΣΚΕΥΗΣ.

Ἀνασκευή ἐστιν ἀνατροπὴ προκειμένου τινὸς πράγματος. ἀνασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λίαν σαφῆ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς. ἀλλ' ὅσα μέσην ἔχει τάξιν. δεῖ δὲ ἀνασκευάζοντας, πρῶτον μὲν εἰπεῖν τὴν τῶν φησάντων διαβολήν. εἶτα ἐπιθεῖναι τὴν τοῦ

ΓΝΩΜΗ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΗ.

ΧΡΗ ΠΕΝΙΗΝ φεύγοντα, καὶ ἐς μεγακήτεα
πόντον ῥιπτεῖν καὶ πετρῶν Κύρνε κατ' ἠλιβάτων.

Κατηγορεῖσθαι τὴν ποίησιν οὐκ ἀφῆκεν ὁ θέογνις, ἀντὶ μύθων ἀσκήσας παραίνεσιν. ὁρῶν γὰρ ποιητὰς τὸ μυθολογεῖν περὶ πολλοῦ ποιουμένοις, τοὺς μύθους ἀφεὶς, ὑποθήκας, ὡς χρὴ ζῆν ἐν τῷ μέτρῳ συνήγαγεν. ἅμα τοῦ μέτρου τὴν χάριν τηρῶν, καὶ τῆς ὑποθήκης ἐπεισφέρων τὸ κέρδος, καὶ πολλῶν μὲν αὐτῆς ἐπαινέσειε τὸν θεόγνιν, μάλιστα δὲ ὧν περὶ τὴν πενίαν ἐφιλοσόφησεν καὶ τί φησι. ΠΑΡΑΦΡΑΣΤΙΚΟΝ. Ὁ πενίᾳ συζῶν, ἀγαπάτω πεσεῖν, ὡς ἄμεινον τοῦ βίου προαπελθεῖν, ἢ τὸν ἥλιον αἰσχύνης κτήσασθαι μάρτυρα. καὶ ἃ μὲν ἐφιλοσόφησεν ταῦτα. πάρεστι δὲ ἰδεῖν ὡς καλῶς. ΤΟ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ. Ὁ γὰρ πενίᾳ συζῶν, πρῶτον μὲν ἐν παισὶν ὢν ἀρετὴν οὐκ ἀσκεῖ. προϊὼν δὲ εἰς ἄνδρας πάντα πράξει τὰ χαλεπώτατα. πρεσβεύων μὲν γὰρ τὴν πατρίδα χρημάτων προήσεται. δημηγορῶν δὲ πρὸς ἀργύριον φθέγξεται. καὶ δικάζειν λαχὼν, δωροδοκήσει ταῖς ψήφοις. ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ. Οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι τοιοῦτοι. παῖδές τε γὰρ ὄντες ἀσκοῦσι τὰ κάλλιστα, καὶ προϊόντες εἰς ἄνδρας, πάντα δρῶσι περιφανῶς, χορηγοῦντες μὲν παρὰ τὰς ἑορτὰς, ἐν δὲ ταῖς μάχαις εἰσφέροντες.

ΟΡΟΣ ΓΝΩΜΗΣ.

Γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδης. ἐπί τι προτρέπων, ἢ ἀποτρέπων. τῆς δὲ γνώμης, τὸ μέν ἐστι προτρεπτικόν, τὸ δέ, ἀποτρεπτικόν. τὸ δέ, ἀποφαντικόν. καὶ τὸ μέν, ἁπλοῦν. τὸ δέ, συνεζευγμένον. καὶ τὸ μέν, πιθανόν. τὸ δέ, ἀληθές. τὸ δέ, ὑπερβολικόν. καὶ προτρεπτικὸν μέν, ὡς τὸ χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν. ἀποτρεπτικὸν δέ, ὡς τὸ οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα. ἀποφαντικὸν δέ, ὡς τὸ δεῖ δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων, οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων. καὶ ἁπλοῦν μέν, ὡς τὸ εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. συνεζευγμένον δέ, ὡς τὸ οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. πιθανὸν δέ, ὡς τὸ τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος, οἷς περ ἥδεται ξυνών. ἀληθὲς δέ, ὡς τὸ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν βίον ἄλυπον οὐδενί. ὑπερβολικὸν δέ, ὡς τὸ, οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο. ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τῆς γνώμης. ἐργάσαιο δ' αὐτὴν τοῖς τῆς χρείας κεφαλαίοις. ἐγκωμιαστικῷ, παραφραστικῷ, τῷ τῆς αἰτίας, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παραβολῇ, παραδείγματι, μαρτυρίᾳ παλαιῶν, ἐπιλόγῳ βραχεῖ. διενήνοχε δὲ ἡ χρεία τῆς γνώμης, τῷ τὴν μὲν χρείαν εἶναί ποτε καὶ πρακτικήν, τὴν δὲ γνώμην ἀεὶ λογικήν, καὶ τῷ τὴν χρείαν δεῖσθαι προσώπου. τὴν δὲ γνώμην, ἀπροσώπως ἐκφέρεσθαι.

παῖς εἰς ἄνδρας ἐλθὼν, ἀρετῇ περιστέφεται. ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ. Εἰ δέ τις ταῦτα φοβούμενος, φύγοι μὲν τοὺς διδασκάλους, ἀποδράσειε δὲ τοὺς πατέρας, τοὺς δὲ παιδαγωγοὺς ἀποστραφείη, παντελῶς τῶν λόγων ἐστέρηται, καὶ μετὰ τῶν δέους καὶ τοὺς λόγους ἀφῄρηται. ταῦτα δὴ πάντα τὴν Ἰσοκράτους ἔπεισεν γνώμην, πικρὰν ὀνομάσαι τῆς παιδείας τὴν ῥίζαν. ΠΑΡΑΒΟΛΗ. Ὥσπερ γὰρ οἱ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, πόνῳ μὲν τῇ γῇ τὰ σπέρματα καταβάλλουσι, τοὺς δὲ καρποὺς ἡδονῇ συγκομίζονται μείζονι, τὸν αὐτὸν οἱ παιδείας ἀντιποιούμενοι τρόπον, πόνῳ τὴν εἰς ἔπειτα δόξαν εἰλήφασιν. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ. Τὸν Δημοσθένους ὅρα μοι βίον, παντὸς μὲν ὄντα φιλοπονώτερον ῥήτορος, γεγονότα δὲ παντὸς εὐκλεέστερον. καὶ γὰρ τοσοῦτον αὐτῷ σπουδῆς περιῆν, ὡς καὶ τὸν κόσμον παρελέσθαι τῆς κεφαλῆς, κόσμον ἄριστον τὸν ἐξ ἀρετῆς ἡγησάμενος, καὶ πόνοις ἀναλῶσαι ἃ πρὸς ἡδονὰς ἀναλίσκουσιν ἕτεροι. ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΠΑΛΑΙΩΝ. Διὸ θαυμάσαι τὸν Ἡσίοδον χρὴ, τραχεῖαν εἰπόντα τῆς ἀρετῆς τὴν ὁδὸν, τὴν δὲ ἄκραν ῥᾳδίαν, τὴν αὐτὴν Ἰσοκράτει γνώμην φιλοσοφήσαντα. ὃ γὰρ Ἡσίοδος ὁδὸν ἀπεφήνατο, Ἰσοκράτης ῥίζαν ἐκάλεσεν, ἐν διαφόροις ὀνόμασιν, μίαν ἀμφότεροι δηλοῦντες διάνοιαν. ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Πρὸς ἃ δεῖ βλέποντα Ἰσοκράτην θαυμάζειν κάλλιστα περὶ τῆς παιδείας φιλοσοφήσαντα.

ΑΦΘΟΝΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ

ΧΡΕΙΑ ΛΟΓΙΚΗ

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΤΗΣ παιδείας τὴν ῥίζαν πικρὰν ἔφη, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς.

Θαυμάσαι δίκαιον Ἰσοκράτην τῆς τέχνης, ὃς ὄνομα αὐτῇ κατέφηνε λαμπρότατον· καὶ ὅση τις ἦν, ἀσκῶν ἐπεδείξατο· καὶ κηρύττει τὴν τέχνην, οὐκ αὐτὸς ἐκ ταύτης κεκήρυκται. ὅσα μὲν τοίνυν ἢ βασιλεῦσι νομοθετῶν, ἢ παραινῶν τοῖς καθ' ἕκαστον, τὸν τῶν ἀνθρώπων εὖ πεποίηκε βίον, μακρὸν ἂν εἴη διεξελθεῖν· ἀλλ' ὅσα περὶ τῆς παιδείας ἐφιλοσόφησεν.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΤΙΚΟΝ. Ὁ παιδείας ἐρῶν, πόνων μὲν ἄρχεται, πόνων δὲ ὅμως τελευτώντων εἰς ὄνησιν· καὶ ἃ μὲν ἐφιλοσόφησε ταῦτα· τοῖς δὲ ἐφεξῆς θαυμασόμεθα.

ΤΟ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ. Οἱ γὰρ παιδείας ἐρῶντες, τοῖς τῆς παιδείας ἡγεμόσι συνεξετάζονται, παρ' οἷς καὶ τὸ προσελθεῖν φοβερὸν, καὶ τὸ διαλιπεῖν ἀμαθέστατον. φόβος ἀεὶ τοῖς παισὶ περιγίνεται, καὶ παροῦσι καὶ μέλλουσι· διδασκάλους παιδαγωγοὶ διαδέχονται· φοβεροὶ μὲν ἰδεῖν, αἰκιζόμενοι δὲ φοβερώτεροι· φθάνει τὴν πεῖραν τὸ δέος· καὶ διαδέχεται τὸ δέος ἡ κόλασις· καὶ τὰ μὲν ἁμαρτήματα τῶν παίδων μετέρχονται· οἰκεῖα δὲ τὰ κατορθώματα κρίνουσιν· τῶν παιδαγωγῶν οἱ πατέρες εἰσὶ χαλεπώτεροι, τὰς ὁδοὺς ἀνακρίνοντες, προελθεῖν ἀναγκάζοντες, καὶ τὴν ἀγορὰν ὑποπτεύοντες· κἂν δέῃ κολάζειν, ἀγνοοῦσι τὴν φύσιν· ἀλλ' ἐν τούτοις ὢν ὁ

τει μὲν ἄρης τὸν ἄδωνιν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἡ θεός, ἀμύνειν ἠπείγετο καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβαλοῦσα τῷ ῥόδῳ, ταῖς ἀκάνθαις προσέπταισεν, καὶ τὸν μὲν ταρσὸν τοῦ ποδὸς περιπείρεται· τὸ δὲ καταρρυὲν αἷμα τοῦ τραύματος, τὴν τοῦ ῥόδου χροιὰν, εἰς τὴν οἰκείαν ὄψιν μετέθηκεν, καὶ τὸ ῥόδον τὴν ἀρχὴν λευκὸν γεγονὸς, εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται, μετῆλθε.

ΟΡΟΣ ΧΡΕΙΑΣ.

Χρεία ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον, εὐστόχως ἐπί τι πρόσωπον ἀναφέρουσα. χρειώδης δὲ οὖσα, προσαγορεύεται χρεία. τῆς δὲ χρείας, τὸ μέν ἐστι λογικόν· τὸ δέ, πρακτικόν· τὸ δέ, μικτόν. καὶ λογικὸν μέν, τὸ τῷ λόγῳ δηλοῦν τὴν ὠφέλειαν. οἷον πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας, ἱδρῶτι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι. πρακτικὸν δὲ τὸ πρᾶξιν σημαῖνον· οἷον πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς πόσος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων ὁ βίος, βραχύ τι φανεὶς, ἀπεκρύψατο, μέτρον τοῦ βίου τὴν θέαν ποιούμενος. μικτὸν δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων, λόγου καὶ πράξεως· οἷον διογένης μειράκιον ἑωρακὼς ἀτακτοῦν, τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισεν, ἐπειπὼν τί γὰρ τοιαῦτα παιδεύεις. ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τῆς χρείας. ἐργάσαιο δὲ αὐτὴν, τοῖς δὲ τοῖς κεφαλαίοις· ἐγκωμιαστικῷ, παραφραστικῷ, τῷ τῆς αἰτίας, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παραβολῇ, παραδείγματι, μαρτυρίᾳ παλαιῶν, ἐπιλόγῳ βραχεῖ.

τέρψις ἐτελεύτα πρὸς ἔνδειαν. οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ.

ΟΡΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

Διήγημά ἐστιν, ἔκθεσις πράγματος γεγονότος, ἢ ὡς γεγονότος. διενήνοχε δὲ διηγήσεως, ὡς ποιήσεως ποίημα. ποίησις μὲν γὰρ πᾶσα ἡ ἰλιάς. ποίημα δὲ ἡ τοῦ ἀχιλλέως ὅπλων κατασκευή. τοῦ δὲ διηγήματος, τὸ μέν ἐστι δραματικόν. τὸ δὲ, ἱστορικόν. τὸ δὲ, πολιτικόν. καὶ δραματικὸν μὲν τὸ πεπλασμένον. ἱστορικὸν δὲ, τὸ παλαιὰν ἔχον ἀφήγησιν. πολιτικὸν δὲ, ᾧ παρὰ τοὺς ἀγῶνας οἱ ῥήτορες κέχρηνται. παρέπεται δὲ τῷ διηγήματι, ἕξ. τὸ πρᾶξαν πρόσωπον. τὸ πραχθὲν πρᾶγμα. χρόνος, καθ᾽ ὅν. τόπος, ἐν ᾧ. τρόπος, ὅπως. αἰτία, δι᾽ ἥν. ἀρεταὶ δὲ διηγήματος τέσσαρες, σαφήνεια, συντομία, πιθανότης, καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμός.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΡΟΔΟΝ

Ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους, τὴν τῆς ἀφροδίτης λογιζέσθω πληγήν. ἤρα μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ ἀδώνιδος. ἀντήρα δὲ καὶ ὁ ἄρης αὐτῆς. καὶ τοῦτο ἡ θεὸς ὑπεῖχεν ἀδώνιδι, ὅπερ ἀφροδίτῃ ἄρης ἐτύγχανεν. θεὸς ἤρα θεοῦ, καὶ θεὸς ἐδίωκεν ἄνθρωπον. πόθος ὅμοιος, καὶ τὸ γένος διήλλαττεν. ζηλοτυπῶν δὲ ὁ ἄρης, τὸν ἄδωνιν ἀνελεῖν ἐβούλετο, λύσιν ἔρωτος τὸν ἀδώνιδος ἡγησάμενος θάνατον. καὶ πλήτ

τει μὲν ἄρης τὸν ἄδωνιν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἡ θεὸς, ἀμύνειν ἠπείγετο καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβαλοῦσα τῷ ῥόδῳ, ταῖς ἀκάνθαις προσέπταισεν, καὶ τὸν μὲν ταρσὸν τοῦ ποδὸς περιπείρεται. τὸ δὲ καταρρυὲν αἷμα τοῦ τραύματος, τὴν τοῦ ῥόδου χροιὰν, ἐς τὴν οἰκείαν ὄψιν μετέθηκεν, καὶ τὸ ῥόδον τὴν ἀρχὴν λευκὸν γεγονὸς, ἐς ὃ νῦν ὁρᾶται, μετῆλθε.

ΟΡΟΣ ΧΡΕΙΑΣ.

Χρεία ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον, εὐστόχως ἐπί τι πρόσωπον ἀναφέρουσα. χρειώδης δὲ οὖσα, προσαγορεύεται χρεία. τῆς δὲ χρείας, τὸ μέν ἐστι λογικόν. τὸ δὲ, πρακτικόν. τὸ δὲ, μικτόν. καὶ λογικὸν μὲν, τὸ τῷ λόγῳ δηλοῦν τὴν ὠφέλειαν. οἷον πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας, ἱδρῶτι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι. πρακτικὸν δὲ τὸ πρᾶξιν σημαῖνον. οἷον πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς πόσος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων ὁ βίος, βραχύ τι φανεὶς, ἀπεκρύψατο, μέτρον τοῦ βίου τὴν θέαν ποιούμενος. μικτὸν δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων, λόγου καὶ πράξεως. οἷον διογένης μειράκιον ἑωρακὼς ἀτακτοῦν, τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισεν, ἐπειπὼν τί γὰρ τοιαῦτα παιδεύεις. ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τῆς χρείας. ἐργάσαιο δὲ αὐτὴν, τοῖς δὲ τοῖς κεφαλαίοις. ἐγκωμιαστικῷ, παραφραστικῷ, τῷ τῆς αἰτίας, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παραβολῇ, παραδείγματι, μαρτυρίᾳ παλαιῶν, ἐπιλόγῳ βραχεῖ.

τέρψις ἐτελεύτα πρὸς ἔνδειαν. οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ.

ΟΡΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

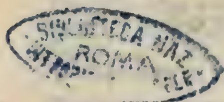
Διήγημά ἐστιν, ἔκθεσις πράγματος γεγονότος, ἢ ὡς γεγονότος. διενήνοχε δὲ διηγήσεως, ὡς ποιήσεως ποίημα. ποίησις μὲν γὰρ πᾶσα ἡ ἰλιάς. ποίημα δὲ ἡ τοῦ ἀχιλλέως ὅπλων κατασκευή. τοῦ δὲ διηγήματος, τὸ μέν ἐστι δραματικόν. τὸ δὲ, ἱστορικόν. τὸ δὲ, πολιτικόν. καὶ δραματικὸν μὲν τὸ πεπλασμένον. ἱστορικὸν δὲ, τὸ παλαιὰν ἔχον ἀφήγησιν. πολιτικὸν δὲ, ᾧ παρὰ τοὺς ἀγῶνας οἱ ῥήτορες κέχρηνται. παρέπεται δὲ τῷ διηγήματι, ἕξ. τὸ πρᾶξαν πρόσωπον. τὸ πραχθὲν πρᾶγμα. χρόνος, καθ᾽ ὅν. τόπος, ἐν ᾧ. τρόπος, ὅπως. αἰτία, δι᾽ ἥν. ἀρεταὶ δὲ διηγήματος. τέσσαρες, σαφήνεια, συντομία, πιθανότης, καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμός.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΡΟΔΟΝ

Ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους, τὴν τῆς ἀφροδίτης λογιζέσθω πληγήν. ἤρα μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ ἀδώνιδος. ἀντήρα δὲ καὶ ὁ ἄρης αὐτῆς. καὶ τοῦτο ἡ θεὸς ὑπῆρχεν ἀδώνιδι, ὅπερ ἀφροδίτη ἄρης ἐτύγχανεν. θεὸς ἤρα θεοῦ, καὶ θεὸς ἐδίωκεν ἄνθρωπον. πόθος ὅμοιος, καὶ τὸ γένος διήλλαττεν. ζηλοτυπῶν δὲ ὁ ἄρης, τὸν ἄδωνιν ἀνελεῖν ἐβούλετο, λύσιν ἔρωτος τὸν ἀδώνιδος ἡγησάμενος θάνατον. καὶ πλήτ

ΑΦΘΟΝΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.

ὅρος μύθου

Μῦθος ποιητῶν μὲν προῆλθεν, γεγένηται δὲ καὶ ῥητόρων κοινὸς ἐκ παραινέσεως. ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδὴς εἰκονίζων ἀλήθειαν. καλεῖται δὲ συβαριτικὸς, καὶ κίλιξ, καὶ κύπριος, πρὸς τοὺς εὑρόντας μεταθεὶς τὰ ὀνόματα. νικᾷ δὲ μᾶλλον αἰσώπειος λέγεσθαι, τῷ τὸν αἴσωπον ἄριστα πάντων συγγράψαι τοὺς μύθους. τοῦ δὲ μύθου, τὸ μέν ἐστι λογικόν. τὸ δὲ, ἠθικόν. τὸ δὲ, μικτόν. καὶ λογικὸν μὲν, ἐν ᾧ τι ποιῶν ἄνθρωπος πέπλασται. ἠθικὸν δὲ τὸ τῶν ἀλόγων ἦθος ἀπομιμούμενον. μικτὸν δὲ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρου ἀλόγου καὶ λογικοῦ. τὴν δὲ παραίνεσιν. δι' ἣν ὁ μῦθος πέπλακται, προτάττων μὲν, ὀνομάσεις προμύθιον, ἐπιμύθιον δὲ τελευταῖον ἐπενεγκών.

ΜΥΘΟΣ Ο ΤΩΝ μυρμήκων καὶ τῶν τεττίγων, προτρέπων τοὺς νέους εἰς πόνους.

Θέρους ἦν ἀκμὴ, καὶ οἱ μὲν τέττιγες, μουσικὴν ἀνέβαλλον τὸ σύντονον. τοῖς μύρμηξι δὲ πονεῖν ἐπῄει καὶ συλλέγειν καρποὺς, ἐξ ὧν ἔμελλον τοῦ χειμῶνος τραφήσεσθαι. χειμῶνος δ' ἐπιγενομένου, μύρμηκες μὲν οἷς ἐπόνουν ἐτρέφοντο. τοῖς δὲ ἡ

BERNARDVS IVNTA LAVRENTIO
BENEVENIO.S.P.D.

CVM Studiosis, musarumq; cultoribus, nedum in patria ciuibus, sed toto passim omnibus terrarum orbe, pro uiribus rem gratam facere, opemq; ferre, & rationi consentaneum, & mihi nō insuetum esse, animaduerterē, uenit in mentem nouis litterarum typis, noua græcorum, atq; latinorum uolumina iccirco cudere, ut & illis utilis essem, & mihi quoq; uiam pararem, qua me quoq; possem tollere humo, uictorq; uirum uolitare per ora. Quamobrem cum grāmatices Theodori quadripartitū libellum, Apolloniiq;, ac Demetrii, nec non Lecapeni, & aliorum grāmaticorum enchiridia persoluissem, nō tibi iccirco dicata, quia noctuas Athenis mittere existimassem, si tibi grāmatices præcepta reserare uelle parassem, Laurentii sui nō amplius immemorem esse Bernardum opere pretium esse duxi. Quapropter Ausonii Sophistæ præludia, & Hermogenis Rhetoricen iamiam doctioribus tradendam, tuo nomini dicare uisum est.

Hermogenes hic ille est, quem si acrius intuebere candoris patrem, grauitatis alumnum, copiæ eloqutionis inuentionisq; uindicatorem esse facile perspicies, ut autem plura tecum loqui desinam.

Αἱ χάριτες τέμενός τι λαβεῖν ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται
ζητοῦσαι ψυχὴν ἔτυχον Ἑρμογένους

Nostros igitur hilari quæ damus fronte en accipe labores. Huius opera continua lectione percurras, nostri, tuiq; Bonini impressorum operis errores, acrius (ut puto) castigantis non immemor. Vale.

ΕΝ ΤΩι ΔΕ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΤΑΙ.

Α φθονίου σοφιστοῦ προγυμνάσματα.
Ε ρμογένους ῥητορικά.

IN HOC VOLVMINE HAEC CONTINENTVR.

A usonij sophistæ præludia.
H ermogenis Rhetorica.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
10 C
17

